

**Acta Generale Synode
Ede 2014 - 2015**

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met:
[Deputaten administratieve ondersteuning <dao@gkv.nl>](mailto:dao@gkv.nl)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

**ACTA Generale Synode
Ede 2014-2015**

De Ontmoetingskerk te Ede

Bidstond

HOOFDSTUK 1 OPENINGSHANDELINGEN

Artikel 1	Opening	11
Artikel 2	Onderzoek van de geloofsbrieven	12
Artikel 3	Verkiezing van het moderamen	14
Artikel 4	Constituering	14
Artikel 5	Belijdenis en belofte	14
Artikel 6	Mededelingen van het moderamen	15
Artikel 7	Toelating van de pers	15
Artikel 8	Appel kerkleden op de synode om duidelijkheid te brengen in zaken die in de kerken verdeeldheid hebben gebracht	15
Artikel 9	Niet te behandelen stukken	16
Artikel 10	Brieven van kerken die geen specifiek verzoek bevatten	17
Artikel 11	Brief van de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum m.b.t. tucht bij homo-seksueel verkeer	17

HOOFDSTUK 2 DE LEER

Geen artikelen in dit hoofdstuk.

HOOFDSTUK 3 KERKREGERING

Artikel 12	Classicale consideraties op de in eerste lezing vastgestelde kerkorde	18
Artikel 13	Vaststelling kerkorde in tweede lezing en generale regelingen	23
Artikel 14	Vaststelling Bindingsformulier	27
Artikel 15	Instelling tijdelijk deputaatschap advies en bijstand classes	28
Artikel 16	Benoeming deputaten kerkorde	30
Artikel 17	M/V in de kerk (11 april 2014)	30
Artikel 18	M/V in de kerk; besluitvorming (5 juni 2014)	40
Artikel 19	Benoeming deputaten M/V en ambt	53
Artikel 20	Benoeming deputaten M/V in de kerk	53
Artikel 21	Budget deputaten M/V in de kerk	53
Artikel 22	Deputaten probleembehandeling	54
Artikel 23	Benoeming deputaten bemiddeling en begeleiding	56
Artikel 24	Raad van Advies Huwelijk en Echtscheiding	56
Artikel 25	Benoeming Raad van Advies huwelijk en echtscheiding	57
Artikel 26	Deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties	58
Artikel 27	Benoeming deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties	60
Artikel 28	Revisieverzoek GK Hattem-Centrum (GS Harderwijk art. 19, inzake 'overdoop')	61
Artikel 29	Revisieverzoek PS Overijssel met betrekking tot vermeende rechtsongelijkheid bij verlenen preekbevoegdheid aan niet-predikanten	61

HOOFDSTUK 4 RECHTSPRAAK

Artikel 30	Deputaten appelzaken	63
Artikel 31	Benoeming deputaten hoger beroep	64
Artikel 32	Appel van br. H.J. van Dijk over het door een zuster verzorgen van een kindermoment in de kerkdienst.	65
Artikel 33	Commissie van beroep in predikantszaken	68
Artikel 34	Benoeming commissie van beroep in predikantszaken	69

HOOFDSTUK 5 GEMEENTELEVEN

Artikel 35	Liturgie en kerkmuziek/Presentatie Nieuwe Liedboek	70
Artikel 36	Opmerkingen GK Assen-West n.a.v. Acta GS Harderwijk artikelen 43-46	71
Artikel 37	Liturgie en kerkmuziek	71
Artikel 38	Benoeming deputaten Liturgie	77
Artikel 39	Revisieverzoek Assen-West over het gebruik van de Herziene Statenvertaling in de erediensten	77
Artikel 40	Deputaten bijbelvertaling	78
Artikel 41	Deputaten evangelie en moslims	80
Artikel 42	Benoeming deputaten evangelie en moslims	81
Artikel 43	Brief van de kerk te Assen-West over de website homoindekerk	82
Artikel 44	Brief van de kerk te Katwijk over het gebruik van het ondertekeningsformulier bij gemeentestichtingsprojecten.	82
Artikel 45	Deputaten OOG – algemeen	83
Artikel 46	Deputaten OOG – gemeentestichting	84
Artikel 47	Eindverslag deputaten OOG	88
Artikel 48	Benoeming deputaten aanvullende steun missionaire projecten	89
Artikel 49	Praktijkcentrum	89
Artikel 50	Benoeming bestuursleden Praktijkcentrum	92
Artikel 51	Generaal diaconaal deputaatschap	92
Artikel 52	Benoeming generaal diaconaal deputaatschap	96
Artikel 53	Deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden	97
Artikel 54	Benoeming deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden	99
Artikel 55	Deputaten geestelijke verzorging militairen	99
Artikel 56	Benoeming deputaten geestelijke verzorging militairen	102
Artikel 57	Deputaten mediazaken	102
Artikel 58	Benoeming deputaten mediazaken	103

HOOFDSTUK 6 OPLEIDING, ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING

Artikel 59	Informatieve ronde TU	104
Artikel 60	Vragen rond benoeming dr. S. Paas en de koers van de TU (relatie art. 94)	105
Artikel 61	Theologische Universiteit	106
Artikel 62	Samenwerking Universiteiten	110
Artikel 63	Instelling Lindeboom-leerstoel	112
Artikel 64	Benoeming prof. S. Paas	113
Artikel 65	Benoeming dr. J.H.F. Schaeffer	114
Artikel 66	Welkom prof. S. Paas en dr. J.H.F. Schaeffer	114
Artikel 67	Afscheid prof. C.J. de Ruijter en drs. C.J. Haak	116
Artikel 68	Benoeming docenten systematische theologie	118
Artikel 69	Ontvangst dr. J.M. Burger en dr. R.T. te Velde	118
Artikel 70	Benoeming dr. E.A. de Boer tot hoogleraar 2 Kerkgeschiedenis	119
Artikel 71	Afscheid hoogleraren B. Kamphuis, F. van der Pol en M. te Velde	119
Artikel 72	Welkom prof. E.A. de Boer	123
Artikel 73	Benoeming Raad van Toezicht	125
Artikel 74	Benoeming Curatorium	125
Artikel 75	Deputaten archief en documentatie	125
Artikel 76	Benoeming deputaten archief en documentatie	126

HOOFDSTUK 7 BETREKKINGEN BINNEN- EN BUITENLAND

Artikel 77	Revisieverzoek deelname Nationale Synode (Marum, Kornhorn)	127
Artikel 78	Revisieverzoek deelname Nationale Synode (Ten Boer)	127
Artikel 79	Revisieverzoek Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking (Kampen en classis Dordrecht-Gorinchem)	128
Artikel 80	Deputaten kerkelijke eenheid	129
Artikel 81	Contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)	134
Artikel 82	Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk (HHK)	136

Artikel 83	Contacten met de Protestantse Kerk Nederland (PKN)	137
Artikel 84	Contacten met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)	137
Artikel 85	Raad van Kerken	138
Artikel 86	Nationale Synode/Protestants Forum	138
Artikel 87	Deputaten Overleg Eenheid	139
Artikel 88	Contacten Gereformeerde Kerken (hersteld)	139
Artikel 89	Contacten Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)	140
Artikel 90	Benoeming deputaten kerkelijke eenheid	146
Artikel 91	Betrekkingen buitenlandse kerken	146
Artikel 92	Relatie met ERC Moscow	158
Artikel 93	Toespraken tijdens buitenlanddagen	159
Artikel 94	Behandeling brieven van buitenlandse zusterkerken, waarin zorgen worden geuit over de koers van de Gereformeerde Kerken in Nederland.	181
Artikel 95	Benoeming deputaten betrekkingen buitenlandse kerken	197
Artikel 96	Voorstel van de Gereformeerde Kerk te Ommen West om een deputaatschap Kerk en Israël in te stellen	198
Artikel 97	Zending, hulpverlening en training	202
Artikel 98	Benoeming deputaten zending, hulpverlening en training	206

HOOFDSTUK 8 RELATIE MET OVERHEID EN SAMENLEVING

Artikel 99	Deputaten relatie kerk en overheid	207
Artikel 100	Huwelijk en samenlevingsvormen (n.a.v. GS Harderwijk, Acta art. 17)	208
Artikel 101	Benoeming deputaten relatie kerk en overheid	212
Artikel 102	Bededagen	213

HOOFDSTUK 9 BESTUUR

Artikel 103	Deputaten administratieve ondersteuning	214
Artikel 104	Vaststelling Huishoudelijke Regeling voor de generale synode	216
Artikel 105	Benoeming deputaten administratieve ondersteuning	217
Artikel 106	Informatieve ronde F&B	217
Artikel 107	Financieel kader	218
Artikel 108	Deputaten financiën en beheer	219
Artikel 109	Controfunctie F&B met betrekking tot de TU	223
Artikel 110	Nalatigheid bij afdracht quota	224
Artikel 111	Benoeming deputaten financiën en beheer	224
Artikel 112	Benoeming deputaatschap kerkelijke lasten	224
Artikel 113	Aanvullende steun hulpbehoevende kerken (GS11)	224
Artikel 114	Benoeming deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken (GS11)	227
Artikel 115	Benoeming studiedeputaatschap heroriëntatie ondersteuning classes en kerken	227

HOOFDSTUK 10 SLOTHANDELINGEN

Artikel 116	Evaluatie	228
Artikel 117	Censuur art. 48 KO	228
Artikel 118	Aanwijzing samenroepende kerk voor de volgende synode	228
Artikel 119	Indeling nieuwe particuliere ressorten en aanwijzing samenroepende kerken	228
Artikel 120	Besluiten met plaatselijk effect	229
Artikel 121	Vaststellen verslagen en Acta	229
Artikel 122	Data vervolgzittingen	229
Artikel 123	Rondvraag	229
Artikel 124	Sluiting (20 juni 2014)	229
Artikel 125	Sluiting (17 januari 2015)	232
Artikel 126	Sluiting (12 juni 2015)	234

BIJLAGEN**HOOFDSTUK 3, KERKREGERING**

3-1	kerkorde 2014	235
3-2	overzicht vastgestelde generale regelingen	253
3-3	overzicht vastgestelde generale besluiten	254
3-4	overzicht modelregelingen en handreikingen	254
3-5	overzicht van generale regelingen en besluiten die rechtskracht behouden	254
3-6	rapportage deputaten herziening kerkorde over de tekst van het bindingsformulier	256
3-7	Commissierapport M/V in de kerk t.b.v. de vergadering van 11 april 2014	267
3-8	Commissierapport M/V in de kerk t.b.v. de vergadering van 5 juni 2014	273
3-9	Instructie deputaten bemiddeling en begeleiding (artikel 23)	286
3-10	Instructie RvA H&E (artikel 25)	288

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

5-1	Instructie Diaconaal steunpunt (GDD)	290
5-2	Rapport commissie DSH	291
5-3	Instructie DSH	293

HOOFDSTUK 6, OPLEIDING, ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING

6-1	Statuut TU (artikel 61)	294
6-2	Notitie "De Theologische Universiteit, de synode en de kerken, een eenvoudige weergave van de verantwoordelijkheden"(bij artikel 60, 94)	306

HOOFDSTUK 7, BETREKKINGEN BINNEN- EN BUITENLAND

7-1	"Nota vrouwelijke afgevaardigde op een synode" (art. 91, besluit 4)	309
-----	---	-----

HOOFDSTUK 9, BESTUUR

9-1	Huishoudelijke Regeling voor de generale synode	311
9-2	Rapport Financiële Commissie	326
9-3	Quotalijst	331

REGISTER

332

De Generale Synode van Ede (2014-2015) kwam bijeen in de Ontmoetingskerk te Ede, het kerkgebouw van de gemeenten Ede-Noord en Ede-Zuid, die gezamenlijk de voorbereiding van de synode op zich hebben genomen.

Op 31 januari 2014, voorafgaande aan de bidstond, komen de afgevaardigden bijeen in de Ontmoetingskerk. Ds. H.S. van Hemmen van Ede-Noord heet de aanwezigen welkom en geeft uitleg over het liturgisch centrum van het kerkgebouw waar de synode de komende maanden zal vergaderen.

De kerk is nog maar net verbouwd, met veel symboliek, waarbij een broeder uit de gemeente (architect) inbreng heeft gehad. Symboliek met een mooie boodschap.

1. De opgang naar het podium bestaat uit drie treden van eikenhout, door de eeuwen heen gezien als onverwoestbaar en symbool voor onsterfelijkheid en eeuwigheid. De drie treden verbeelden 'Geloof – Hoop – Liefde'.
2. De granieten achterplaat tekent een weg naar boven. In Brazilië, uit het binnenste van de aarde (wij mensen zijn ook gemaakt uit stof van de aarde) werd het met magma mee omhoog gestuwd en gedolven in de bedding van de rivier. Wij worden overspoeld door levend water en zijn als gemeente, maar ook als synodeleden, als levende stenen in de stad die God bouwt. (Openb. 21).
3. Alfa en Omega. God is het begin en het einde; wat een rust geeft dat voor ons leven. De omega hoort na de alfa, maar is hier als een open graf, als erepoort naar en in verbondenheid met hen die ons zijn voorgegaan.
4. De doopvont wordt gedragen door twee verschillende handen, een mannenhand en een vrouwenhand. Opgeheven handen: we dragen onze kinderen op aan de Heer. En we leren de kinderen opkijken naar die weg en zich als steen te voegen in het bouwwerk van de gemeente. Bij de doop komt een wit steentje (Openb. 2:17) in het doopvont en bij het belijden doen gaat er één uit. Denk als synode bij de besluiten ook aan de jonge generatie: ze zijn niet de toekomst van de kerk maar zijn al de kerk!
5. Avondmaal. Doop en avondmaal horen bij elkaar. Daarom past de doopvont in de uitsparing in de tafel. Zo wordt die verbondenheid uitgedrukt. Belijdenis: een 'ja' zeggen tegen je doop, een meevieren aan de tafel. Je als steen invoegen met uitzicht op de weg. Bij het belijden van het geloof nemen doopleden de fakkel zelf ter hand. Synodeleden zijn ook op

een bepaalde manier fakkeldrager. Een moeilijke en mooie taak, maar laat Hij, die zich zelf voor ons overgaf, centraal staan in alle besluiten.

Ds. Van Hemmen raadt aan om als je er niet uitkomt een koffiebreek (wandelingen) te nemen of om op het liturgisch centrum te gaan staan met zicht op die weg, de omega als beeld van het open graf. Daar doorheen hebben we uitzicht omhoog naar het licht, naar de alfa, het nieuwe begin.

Hij wenst de synode toe dat de Heilige Geest met zijn licht de vergadering mag verlichten op de weg die zij zal gaan.

Bidstond

Dienst van Woord en gebed op vrijdagavond 31 januari 2014, aan de vooravond van de generale synode, belegd door de Gereformeerde Kerk te Ede-Zuid.

De raad van de Gereformeerde Kerk te Ede-Zuid heeft met het oog op het bijeenkomen van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland op zaterdag 1 februari 2014 op vrijdagavond 31 januari een dienst van Woord en gebed belegd. Deze dienst is gehouden in de Opstandingskerk en is bijgewoond door zo'n 400 aanwezigen, waaronder een afvaardiging van de plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerk.

De plaatselijke predikant, ds. J.M. van Leeuwen, verzorgt de liturgie, terwijl ds. P. Niemeijer, preses van de synode van Harderwijk, voorgaat in de verkondiging en de voorbeden. De gemeentezang wordt op de piano begeleid door zr. Aurelia Ruis-Baron.

De Schriftlezing is uit 1 Sam. 16: 1 – 13 en 2 Kor. 4: 16 – 5:21, de tekst wordt gevormd door de eerste woorden van 2 Kor. 5: 14.

(Tijdens de dienst zijn gezongen de psalmen 63 en 23, gezang 147 en de liederen 95 en 107)

Thema van de Woordbediening is: "Wat ons drijft is de liefde van Christus". Dit thema is onderverdeeld in vier aandachtspunten: decor, drive, doorbraak en diepgang.

Een synode bespreekt aangrijpende zaken. Gespannen wordt vanuit de kerken gekeken naar de weg die de synode zal gaan. Het zijn spannende tijden. Zo ook in de dagen waarin Paulus deze brief schrijft. De apostel stuit op heftig verzet. Er is minachting voor hem en de boodschap die hij brengt. Het decor is dan ook dat het evangelie wordt ondergraven. Ook de synode staat in deze wereld. De drive van Paulus is dat hij is gegrepen door de liefde van Christus. Er zit dynamiek in je leven, maar wat drijft ons? Als ambtsdrager moet je teamplayer zijn en dat geldt ook voor de synode. Kijken over schotten en schuttingen. Liefde drijft, dat is tegenwoordige tijd. We komen niet in een stormvrije zone. De liefde van Christus blijft nodig. De doorbraak is dat Christus niet kwam om gediend te worden maar om te dienen. Ongezonder eergevoel, machtsdenken maakt veel kapot. Paulus wilde Christus volgen en werd een compleet ander mens. Christus schenkt het eeuwige leven aan wie Hem volgen. Ook op de synode zit je niet voor jezelf. De drive is Christus. Het gaat om het evangelie voor alle mensen. Wij mensen ruïneren de aarde, maar God zoekt ons op. God ranselt ons niet af. Bij velen in de wereld gaat het om de eigen macht. Wij zijn van Christus. De omgeving vindt het maar raar om het te verwachten van een ander. Paulus zegt dat we het moeten hebben van de liefde van Christus. Bekijken we alles wel in deze liefde? We hebben het makkelijk over beleid, maar spreken moeilijk van hart tot hart. Als je weet hebt van de liefde van Christus kunnen we van alles aan. Dan kun je ook besluiten die je zelf graag anders zou zien accepteren. Wat ons drijft is de liefde van Christus Laat die je elke dag voor ogen staan.

In gebed wordt de hemelse Vader gevraagd om zijn hulp en om de leiding van de Heilige Geest bij het werk van de generale synode.

De tijdens de dienst gehouden collecte bracht € 589,25 op voor de Voedselbank Ede.

HOOFDSTUK 1 OPENINGSHANDELINGEN

1 februari 2014

Artikel 1

Opening

Namens de raad van de Gereformeerde Kerk te Ede-Zuid (mede namens de Gereformeerde Kerk van Ede-Noord), door de generale synode van Harderwijk 2011-2012 aangewezen als samenroepende kerk voor de volgende synode, opent ds. J.M. van Leeuwen de vergadering. Hij heet de afgevaardigden, de adviseur prof. M. te Velde, de locoburgemeester R. Kremers –aanwezig namens het college van B&W van Ede- en de pers van harte welkom. Daarop gaat hij voor in gebed.

Ds. Van Leeuwen heet de synode hartelijk welkom in Ede, een mooie gemeente waarover hij een en ander vertelt. Hij wenst de synode een goede tijd toe en een taakvervulling, geworteld in het geloof dat overal in de wereld wortel heeft geschoten en vrucht draagt (Kol. 1:3-11).

Locoburgemeester Kremers is aanwezig en spreekt de vergadering als volgt toe:

Namens het gemeentebestuur van Ede mag ik u vandaag hartelijk welkom heten in onze mooie gemeente. U gaat hier de komende maanden praten over de toekomst van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Ik weet niet of de Edese Synode ooit net zo'n begrip zal worden als de Dordtse Synode, maar ik ga er wel van uit dat u hier een inspirerende omgeving aan zult treffen om te komen tot wijze en gedragen besluiten.

Ik hoop en verwacht in ieder geval dat u zich hier thuis zult voelen.

Ede is een gemeente die kerkgenootschappen van velerlei gezindten kent. Een gemeente waar op 19 maart a.s. maar liefst vier confessionele partijen naar de kiezersgunst dingen. Een gemeente, kortom, waar het geloof er in ieder geval toe doet. Moge u dat inspireren!

Met zoveel kerken en vier in die kerken gewortelde politieke partijen is het, denk ik, heel legitiem om ook eens na te denken over de verhouding tussen kerk en overheid. Als dienaar van die overheid heb ik daar wel gedachten over die ik bij de aanvang van uw synode graag met u wil delen.

In Nederland kennen we een scheiding tussen kerk en staat. Dat is eenvoudig. Maar in de praktijk ook heel ingewikkeld. "In ons isolement ligt onze kracht", zijn de veel geciteerde woorden van Groen van Prinsterer. Maar wat betekent isolement? Betekent dat een afsluiten voor wat er in de samenleving gebeurt? Comfortabel in eigen kring elkaar overtuigen van het eigen gelijk, ofwel preken voor eigen parochie? In dat geval heb ik daar weinig gevoel bij en voel ik me meer aangesproken door de laatste kersttoespraak van Hare Majesteit koningin Beatrix, toen zij in 2012 zei: "Niet in isolement ligt onze kracht, maar in saamhorigheid".

Maar misschien zijn beide uitgangspunten wel met elkaar te verenigen. Uiteindelijk heeft Groen van Prinsterer ook volop deelgenomen aan het maatschappelijke en politieke leven in zijn tijd. Maar hij deed dat wel vanuit zijn eigen basis, zijn eigen overtuiging. Een man een man, een woord een woord. En dat isolement, dat was voor hem met name beginselvastheid, het vasthouden aan eigen principes. Om van daaruit voluit deel te nemen aan het maatschappelijke leven.

Dames en heren, als wethouder van de gemeente Ede mag ik die gemeente, maar vooral de gemeenschap die Ede is, dienen. Sommige politici en sommige ambtenaren hebben wel eens het idee dat de gemeentelijke organisatie de spil is waar alles om draait. Ik denk dat niet, ik denk dat het om de Edese gemeenschap draait. Een gemeenschap die in heel veel verschillende verbanden georganiseerd is, waaronder kerken. En die allemaal samen die gemeenschap vormen.

Een gemeenschap die steeds belangrijker wordt. Want juist in een samenleving waar grenzen steeds meer wegvallen, een mondiale samenleving, waar het leven 24/7 doorgaat, juist in zo'n samenleving hebben mensen behoefte aan een anker, een vaste plek van waaruit zij kunnen leven en werken.

Vanuit dat besef moeten we ook kijken naar de recente opgave die het rijk bij de Nederlandse gemeenten neergelegd heeft. Nederland heeft vanaf midden vorige eeuw een verzorgingsstaat opgebouwd die zijn weerga in de wereld nauwelijks kent. Van wieg tot graf weet de Nederlandse burger zich verzekerd van aandacht en zorg en inkomen. In mijn overtuiging heeft die verzorgingsstaat kunnen ontstaan doordat politici, werkgevers, werknemers en maatschappelijke en levensbeschouwelijke organisaties meer gezocht hebben naar datgene dat hen bindt dan naar datgene dat hen scheidt. En dat is een grote verworvenheid.

Maar helaas lijken we nu tegen de grenzen van die verzorgingsstaat aan te lopen. De kosten voor zorg en inkomen worden onbeheersbaar. En misschien nog wel ernstiger, bij bepaalde groepen wordt de prikkel weggenomen om zelf de verantwoordelijkheid voor eigen leven en welzijn te nemen.

Onze rijksoverheid realiseert zich dat ook en heeft besloten het probleem bij de Nederlandse gemeenten neer te leggen. Wij als Nederlandse gemeenten mogen het probleem van de verzorgingsstaat, die zichzelf in de staart bijt, op gaan lossen. En dat is een juiste keuze! Want als we het goede uit het verleden willen behouden zonder de excessen daarvan te accepteren, dan zullen we moeten bouwen op de eigen kracht van de samenleving. En de overheidslaag die daar het dichtst bij staat is de gemeente.

De Nederlandse gemeenten en ook de gemeente Ede zijn daar druk mee bezig. Dat gaat met vallen en opstaan. Het is al weer een aantal jaren geleden dat de gemeenten verantwoordelijk gemaakt zijn voor het organiseren van hulp bij het huishouden voor groepen die dat niet zelfstandig meer kunnen. Dat was de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning waar het een aantal jaren geleden allemaal mee begon. Momenteel zijn we bezig met een nog veel ingrijpender operatie. Zorg, inkomen en arbeidsparticipatie worden steeds meer een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Een gemeentelijke verantwoordelijkheid zeg ik. Maar eigenlijk bedoel ik: een verantwoordelijkheid van de gemeenschap. En daarmee ben ik weer terug bij uw synode, want kerken vormen een – in ieder geval bij ons in Ede – essentieel onderdeel van lokale gemeenschappen.

Als u de afgelopen twee jaar de kranten en de actualiteitenprogramma's een beetje gevolgd hebt, dan zal het u niet ontgaan zijn dat eigen kracht en verantwoordelijkheid voor elkaar de thema's zijn waarlangs de Nederlandse gemeenten invulling geven aan de taak die ze gekregen hebben. Mantelzorg, burenhulp, gemeenschapszin, het zijn haast de toverwoorden waarmee we onze nieuwe uitdagingen oppakken.

In Ede hebben we daar nog een begrip aan toegevoegd: de nulde lijn. In zorg- en welzijnsland wordt veel in lijnen gewerkt. De eerste lijn vormen de hulpverleners waar we direct terecht kunnen, zoals de huisarts en de tandarts. De tweede lijn is de gespecialiseerde zorg, bijvoorbeeld in ziekenhuizen en verpleeg- en verzorgingshuizen. Wij willen daar de nulde lijn aan toevoegen: de lijn die voorkomt dat mensen in een hulpverleningscircuit terecht komen. Preventie. Problemen aanpakken nog voordat ze ontstaan zijn. Bijvoorbeeld met extra aandacht. Met structuur. Met wederzijdse hulp.

Die nulde lijn wordt gevormd door sportverenigingen, wijk- en buurthuizen, welzijnsorganisaties en allerlei andere verbanden waarbinnen mensen zich organiseren. En wat mij betreft ook door de kerken. Veel kerken vormen hechte gemeenschappen. Zij zijn in staat in een vroeg stadium te signaleren wanneer mensen in de problemen kunnen komen of dreigen te vereenzamen. Ogen en oren in de samenleving. Maar zij kunnen ook bijdragen aan oplossingen. Met burenhulp. Met aandacht. Met hulp. Dus ook handen en voeten geven aan de zorgzame samenleving. In die beide hoedanigheden – ogen en oren én handen en voeten – zou ik graag willen dat de kerken in contact blijven met de burgerlijke overheid. Om zo samen de problemen aan te pakken.

Dat zijn rollen die je niet vanuit isolement kunt vervullen, maar alleen vanuit verbinding en saamhorigheid. Ik wil mij niet verstouten uw synode te adviseren op theologisch gebied. Maar als het u lukt om te bouwen aan een kerk die midden in de samenleving staat en die, vanuit eigen overtuiging, een bijdrage levert aan een samenleving waarin we ook daadwerkelijk samen leven, dan verdient u met de Synode van Ede een plaatsje in de geschiedenisboeken.

Ik wens u daarbij veel kracht en wijsheid toe en ik hoop dat u een goede tijd zult hebben hier in Ede.

1 februari 2014

Artikel 2

Onderzoek van de geloofsbriefven

De afvaardiging naar de generale synode is als volgt:

Particuliere synode Groningen

Primi

ds. S.W. de Boer, Haren
ds. W.L. de Graaff, Groningen
oud. K. Wezeman, Haren
oud. S. de Vries, Zuidhorn

secundi

ds. A.G. Bruijn, Uithuizen
ds. D. Noort, Noordhorn
oud. T. Penninga, Ten Post
oud. K. Serier, Groningen

tertii

ds. H.J.J. Pomp, Aduard
oud. G. Zwarteveen, Groningen

Particuliere synode Friesland

primi

ds. A.A.J. de Boer, Ureterp
ds. P. Poortinga, Drachten
oud. P.G. Bakker, Boelenslaan
oud. J. Halma, Drachten

secundi

ds. P.J.C. Colijn, Leeuwarden
ds. R. Prins, Buitenpost
oud. H. Huisman, Drachten
oud. G.H. de Wind, Surhuisterveen

tertii

ds. M.E. Buitenhuis, Burgum
ds. T.P. Nap, Drachten
oud. E. de Vries, Leeuwarden

Particuliere synode Drenthe*primi*

ds. J.H. Soepenbergh, Assen
 ds. R. van Wijnen, Zuidlaren
 oud. S.H. Poutsma, Hoogeveen
 oud. T.A.G. Bakker, Zuidlaren

secundi

ds. A.C.N. Geertsema, Gees
 ds. S. de Jong, Assen
 oud. A. van den Berg, Westerbork
 oud. K.J. Braam, Veendam

tertii

ds. G. Meijer, Assen
 ds. J.E. Kramer, Assen
 oud. H. de Groot, Zuidlaren

Particuliere synode Overijssel*primi*

ds. R. Tigelaar, Hardenberg
 ds. P.L. Voorberg, Emmeloord
 oud. K. Bouma, Emmeloord
 oud. B. Zuidhof, Dalfsen

secundi

ds. P.L. Storm, Vroomshoop
 ds. T. Wendt, Ommen
 oud. G.F. Doorn, Ommen
 oud. J.W. van Houdt, Den Ham

tertii

ds. D. de Jong, Den Ham
 ds. M.H. Oosterhuis, Kampen
 oud. J. van Dijk, Zwolle

Particuliere synode Gelderland*primi*

ds. L.W. de Graaff, Heerde
 ds. R.J. Vreugdenhil, Lelystad
 oud. J.A. van Arkel, Apeldoorn
 oud. J. Bomhof, Putten

secundi

ds. M.O. ten Brink, 't Harde
 ds. J. Holtland, Veenendaal
 oud. A. Klapwijk, Bennekom
 oud. L. Klapwijk, Ede

tertii

ds. J. Boersma, Veenendaal
 ds. H.S. van Hemmen, Ede
 oud. H. Folkers, Bennekom
 oud. J.M. de Jong, Tiel

Particuliere synode Utrecht*primi*

ds. B.C. Buitendijk, Bunschoten
 ds. K. Beiboer, Amersfoort
 oud. C.G. Kruse, Amersfoort
 oud. L.H. Olde, Doorn

secundi

ds. W. van Veelen, Loenen a/d Vecht
 ds. A.A. Kramer, Amersfoort
 oud. J.A. Knepper, Bunschoten
 oud. J.P. de Vries, Amersfoort

tertii

ds. G.A. Heek, Mijdrecht
 ds. G. Riemer, Driebergen-Rijsenburg
 oud. P. Huizenga, Bunschoten
 oud. A. Bolks, Amersfoort

Particuliere synode Holland-Noord*primi*

ds. K. van den Geest, Alpen a/d Rijn
 ds. W. van der Schee, Amsterdam
 oud. J. van Leeuwen, Monster
 oud. A. Niemeijer, Leiderdorp

secundi

ds. R. Heida, Leidschendam
 ds. A. de Snoo, Leiden
 oud. E. Holwerda, Koog a/d Zaan
 oud. B. Judels, Rijnsburg

tertii

ds. J.A. Francke, Den Haag
 ds. S.M. Greving, Alkmaar
 oud. R. Dreschler, Waddinxveen
 oud. P. Janssen, Voorhout

Particuliere synode Holland-Zuid*primi*

ds. J.W. Boerma, Rotterdam
 ds. J.B. de Rijke, Krimpen ad IJssel
 oud. M. de Jong, Brandwijk
 oud. S.W.P. Verkade, Vlaarding

secundi

ds. H. van den Berg, Berkel en R.
 ds. B. van Zuijlekom, Rotterdam
 oud. J. Blokland, Capelle ad IJssel
 oud. P. Hooijmeijer, Ridderkerk

tertii

ds. A. van Groos, Spijkenisse
 ds. W.H. de Groot, Nieuwerkerk ad IJssel
 oud. N.M. Kramer, Capelle ad IJssel
 oud. J. Offereins, Vlaarding

Particuliere synode Zeeland, Noord-Brabant en Limburg*primi*

ds. E.J. Sytsma, Middelburg
 ds. G. Zomer, Waardhuizen
 oud. H.H. Bouma, 's-Heer Arendskerke
 oud. P. van Oudheusden, Andel

secundi

ds. J.R. Geersing, Den Bosch
 ds. K. Harmannij, Best
 oud. F.K. Hamelink, Zaamslag
 oud. D.M. Peer, Giessen

tertii

ds. D.W.L. Krol, Terneuzen
 ds. P.J. Trimp, Goes
 oud. A.F. van Dixhoorn, Zaamslag

Ds. Van Leeuwen leest, per particuliere synode, de namen van de *primi*-afgevaardigden op en vraagt hun persoonlijk hun aanwezigheid te bevestigen. Alle particuliere synodes blijken wettig in hun *primi*-afgevaardigden te zijn vertegenwoordigd.

1 februari 2014

Artikel 3*Verkiezing van het moderamen*

Door schriftelijke stemming verkiest de vergadering het volgende moderamen:

Ds. P.L. Voorberg, preses,
K. Wezeman, assessor,
A. Niemeijer, scriba I,
Ds. R.J. Vreugdenhil, scriba II

Desgevraagd heeft niemand bezwaar tegen het verloop van de verkiezing.

1 februari 2014

Artikel 4*Constituering*

Ds. Van Leeuwen verzoekt het verkozen moderamen de leiding van de vergadering over te nemen.

De preses, ds. P.L. Voorberg, begint zijn toespraak als volgt: "Daar sta je dan. U zult het er mee moeten doen". Hij dankt namens het moderamen voor het in hen gestelde vertrouwen en spreekt de hoop uit dat vertrouwen niet te beschamen. Hij dankt allen die bijgedragen hebben aan de voorbereiding van deze synode hartelijk. Het is perfect voorbereid. Ook de samenroepende kerken (Ede-Noord en -Zuid) bedankt hij voor het voorbereidende werk en voor de ontvangst van de synode.

Dankbaar wordt teruggekeken op de bidstond. Het was een inspirerende dienst, waarop regelmatig zal worden teruggekomen.

Hij hoopt op een goede samenwerking tussen moderamen, synode en griffie.

Hij nodigt de plaatselijke predikanten, ds. H.S van Hemmen en ds. J.M. van Leeuwen, uit om de synode als adviseur te dienen.

1 februari 2014

Artikel 5*Belijdenis en belofte*

Prof. M. te Velde is, naast ds. Van Leeuwen, als adviseur aanwezig.

De preses verzoekt de synodeleden en de aanwezige adviseurs door op te staan hun instemming te betuigen met de drie formulieren van eenheid en te verklaren dat zij hun werk op de synode in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk zullen doen. Aldus gebeurt. De preses wenst de synodeleden de nabijheid van de Here toe om hun belofte gestand te kunnen doen. Aansluitend wordt gezongen Psalm 18 de verzen 1 en 9.

Deze belofte is later eveneens afgelegd:

- op 8 februari door ds. S. de Jong (PS Drenthe), oud. J.A. Knepper (PS Utrecht) en ds. M.H. Oosterhuis (PS Gelderland);
- op 27 februari door prof. A.L. Th. de Bruijne, prof. G. Kwakkel (adviseurs) en oud. H. Huisman (PS Friesland);
- op 1 maart door ds. J.E. Kramer (PS Drenthe) en oud. J.P. de Vries (PS Utrecht);
- op 14 maart door ds. R. Heida en ds. A. de Snoo (PS Holland-Noord), ds. B. van Zuijlekom (PS Holland-Zuid), oud. L. Klapwijk (PS Gelderland) en oud. K. Serier (PS Groningen);
- op 28 maart door ds. P.J.C. Colijn (PS Friesland) en ds. M.O. ten Brink (PS Gelderland);
- op 11 april door oud. B. Judels (PS Holland-Noord);
- op 9 mei door ds. H.S. van Hemmen (PS Gelderland);
- op 10 mei door ds. A.G. Bruijn (PS Groningen);
- op 23 mei door ds. J. Holtland (PS Gelderland), ds. K. Harmannij (PS Zuiden) en ds. A.C.N. Geertsema (PS Drenthe);
- op 24 mei door oud. E. Holwerda (PS Holland-Noord);
- op 5 juni door prof. E.A. de Boer (adviseur);
- op 6 juni door ds. W. van Veelen (PS Utrecht).

1 februari 2014

8 februari 2014

Artikel 6*Mededelingen van het moderamen*

Op voorstel van het moderamen wordt het volgende besloten:

1. de vergadertijden van de synode zijn op vrijdag van 9.30 uur tot 19.30 uur en op zaterdag van 9.00 uur tot 16.00 uur.
2. de sluitingsdatum voor het indienen van stukken is 14 februari a.s. om 24.00 uur. Enige soepelheid wordt betracht voor reacties op deputatenrapporten die laat zijn binnengekomen.
3. te benoemen als communicatieadviseur van de synode zr. M.W. Oosten-de Jong te Rheden.
4. te benoemen als griffier van de synode br. P. Jonkman te Amersfoort.

Door op te staan betuigt griffier, br. Jonkman, zijn instemming met de drie formulieren van eenheid en belooft hij zijn werk op de synode in onderworpenheid aan de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de belijdenis van de kerk te zullen doen.

De preses merkt op dat deze synode de kerkorde niet meer behandelt, maar slechts de door de classes ingediende consideraties bespreekt.

Het moderamen zal een (besloten) bezinningsdag voor de synodeleden beleggen om met elkaar van gedachten te wisselen over de wijze van behandeling van de onderwerpen M/V en kerkelijke ambten en van het Appel dat is aangeboden door bezwaarde broeders en zusters. Deze zaken zijn te belangrijk en te complex om direct in een gewone bespreking te persen.

Verder roept het moderamen de synodeleden op om terughoudend en prudent om te gaan met social media. Bij voorkeur geen getweet tijdens vergaderingen. Bij impressies dienen synodeleden niet herkenbaar neergezette worden.

In de Financiële Commissie zijn benoemd de brs. J. Bomhof, S.W.P. Verkade en S. de Vries.

1 februari 2014

Artikel 7*Toelating van de pers*

Aan het Nederlands Dagblad, het Reformatorisch Dagblad en Eén in Waarheid wordt toestemming verleend om verslag te doen van de plenaire zittingen van de synode, met inachtneming van de daartoe in de Huishoudelijke Regeling opgenomen bepalingen.

1 maart 2014

Artikel 8*Appel kerkleden op de synode om duidelijkheid te brengen in zaken die in de kerken verdeeldheid hebben gebracht***Materiaal:**

1. brief van de Gereformeerde Kerken te Rouveen en Zuidbroek en 1541 broeders en zusters (07-01-2014), waarin op de synode een appel wordt gedaan om duidelijkheid te brengen in zaken die in de kerken verdeeldheid hebben gebracht;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Rouveen (28-01-2014), waarin deze meedeelt dat ze de brief, genoemd onder Materiaal 1, niet heeft bedoeld als een officieel door de synode te behandelen stuk;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Zuidbroek (30-01-2014), waarin deze meedeelt dat de brief, genoemd onder Materiaal 1, niet door haar is ondertekend.

Besluit:

de brief, genoemd onder Materiaal 1, niet ontvankelijk te verklaren.

Grond:

omdat de kerken van Rouveen en Zuidbroek te kennen hebben gegeven de brief, genoemd onder Materiaal 1, niet te hebben ondertekend, ontvalt de basis voor ontvankelijkheid van deze brief. Individuele kerkleden hebben geen ingang bij de generale synode.

Bespreking

De preses merkt op dat dit appel onontvankelijk verklaard moet worden. Maar we kunnen hier niet mee volstaan. Zo breed gedragen zorg mogen we niet om formele redenen naast ons neerleggen. We willen ook laten zien dat er wel wordt geluisterd en dat de oprechte wens bestaat om elkaar vast te houden en de eenheid te bewaren.

De synode heeft daarom op 28 februari jl. in Mennorode een ontmoeting gehad met vertegenwoordigers van de ondertekenaars van het appel. In een gezamenlijk uitgebracht persbericht is deze ontmoeting gememoreerd als een goed gesprek.

Persbericht

We kijken dankbaar terug op een goed verlopen gesprek en geven daarover in gezamenlijkheid deze verklaring uit:

De generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) heeft uitgebreid gesproken met zeven schrijvers en ondertekenaars van het Appel dat door ruim 1500 gemeenteleden werd ondertekend. In conferentieoord Mennorode werd een middag tijd genomen om naar elkaar te luisteren en elkaar te bevragen.

In het gesprek was er de ruimte om de verschillende onderdelen van het Appel toe te lichten. Ook al zal het Appel niet als officieel ingekomen stuk behandeld worden, de synode wilde wel oor hebben voor de zorgen die daarin geuit worden. Tegelijk was er voor de synodeleden gelegenheid om hun reacties op dit Appel te geven. Daarbij ging het om de inhoud van de bezwaren en om de onderliggende vragen over vertrouwen en samenbinding.

De ondertekenaars van het Appel zijn dankbaar voor de mogelijkheid van dit open gesprek. De synodeleden nemen dat wat gezegd is, mee in hun eigen overwegingen. Over en weer is de diepe wens uitgesproken – en ook in gebed voorgelegd aan de Heer van de kerk – om van elkaar te blijven leren en zo in liefde samen te werken aan eenheid in de waarheid, tot eer van God.

Zonder bespreking wordt het voorstel met algemene instemming aanvaard.

14 maart 2014

Artikel 9*Niet te behandelen stukken*

Het moderamen stelt voor de volgende stukken niet in behandeling te nemen:

- A. 9 kennisgevingen en uitnodigingen van instanties die niet kerkelijk, voor de synode niet relevant, of door de tijd achterhaald zijn;
- B. Zakelijke correspondentie over al dan niet te verwachten stukken
- C. Brieven die geen directe behandeling behoeven van de synode, maar wel onder de aandacht van deputaten zijn gebracht
 1. Mw. A.M. Boschetti vraagt de GS om een actieve rol van de kerken in zendings- en ontwikkelingswerk in Zuid-Sudan (E&M);
 2. ERCC reageert op brief van 6 juli 2011 en zendt de Resolutions du Synode de l'ERCC 25-28 août 2011 (BBK);
 3. PKN vraagt samenwerking en afvaardiging in commissie Plaisier (RKO)
 4. Gereformeerde Kerk te Assen-West vraagt wat de synode als kader ziet voor de ontwikkeling van "de gereformeerde identiteit" (OOG)
- D. Brieven van particulieren, niet onontvankelijk krachtens art. 30 KO en de regeling revisieverzoeken (Acta GS Zwolle-Zuid 2008, art. 16):
 1. E. Jaspers e.a. (06-12-2013) uit zorgen over zaken die in de kerken verdeeldheid hebben gebracht;
 2. I.J. de Boer (06-01-2014) doet appel op de synode om gelovige homo's niet langer te weren van het HA;
 3. P. Compaan (14-01-2014) reageert op rapport deputaten DSH
 4. Mw. J. Verbeek (15-01-2014) betuigt adhesie aan het appel aan de GS samen met 1541 broeders en zusters;
 5. A. Dam (15-01-2014) idem;
 6. Mw. G.A. Westendorp (26-01-2014) idem;
 7. Fam. Van Delden (19-01-2014); idem;
 8. Fam. Ten Napel (28-01-2014) komt met oproep m.b.t. kerkeenheid en vrouwen in het ambt;

9. A. Zandbergen (28-01-2014) roept de GS op om Gods wil te doen m.b.t. de vrouw in het ambt;
10. M.J. Wijnbeek (28-01-2014) roept op het rapport M/V van de synodetafel te halen en terug te verwijzen naar de gemeenten;
11. A. van Herwijnen (29-01-2014) kerkelijke ambten (niet) open voor broeders en zusters;

Op voorstel van het moderamen wordt een aantal brieven niet behandeld. De briefschrijvers krijgen wel een reactie in de zin van het besluit.

Zonder bespreking wordt dit voorstel aanvaard.

14 maart 2014

Artikel 10

Brieven van kerken die geen specifiek verzoek bevatten

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Enumatil (15-01-2014) waarin ze de GS wijsheid en de zegen van de Heer toewenst bij het werk dat wacht;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Vollenhove (08-01-2014) waarin ze de synode sterkte wenst bij de behandeling van het rapport M/V;
3. brief van de Classis Hilversum (06-02-2014) waarin ze de synode de zegen van de Heer toebidt bij al haar beraadslagingen.

Besluit:

van deze brieven met dankbaarheid kennis te nemen.

14 maart 2014

Artikel 11

Brief van de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum m.b.t. tucht bij homoseksueel verkeer

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum (10-01-2014), waarin ze verzoekt om meer algemene richtlijnen ten aanzien van toepassing van de tucht naar artikel 79 KO bij homoseksueel verkeer;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum (29-01-2014), waarin ze als haar mening weergeeft dat haar verzoek wel ontvankelijk is.

Besluit:

deze brieven onontvankelijk te verklaren.

Gronden:

1. het onderwerp 'toepassing tucht bij homoseksueel verkeer' is een nieuwe zaak, die alleen in de weg van voorbereiding door classis en PS op de tafel van een GS gelegd kan worden; de uitspraak van GS Harderwijk naar aanleiding van het verzoek uit de Nederlands Gereformeerde Kerken heeft dit bevestigd (Acta GS Harderwijk 2011, art.81);
2. de Gereformeerde Kerk te Hardenberg-Centrum refereert wel aan een uitspraak in appel door de GS Zwolle-Zuid 2008, maar verzoekt om een algemene uitspraak. Het verzoek behelst materieel ook meer dan de uitspraak van GS Zwolle-Zuid, die slechts betrekking had op het samenwonen onder de belofte van uitsluiting van seksuele omgang;
3. GS Zwolle-Zuid heeft openheid gegeven over de uitspraak in appel; dat impliceert niet dat het onderwerp een zaak is geworden die de kerken gemeenschappelijk aangaat (KO art 30); de uitspraak van GS Harderwijk naar aanleiding van twee brieven over deze uitspraak in appel wijst dat ook aan (Acta GS Harderwijk 2011, art.15).

In de bespreking van de brief van Hardenberg-Centrum wordt opgemerkt dat hieruit lering is te trekken hoe om te gaan met mededelingen in het openbaar over in besloten vergadering behandelde onderwerpen. In deze kwestie is door de synode van Zwolle-Zuid gekozen om dat wel te doen, daar het onderwerp al in de openbaarheid was gekomen. Maar steeds is wel gesteld dat de mededeling hiermee niet de status van algemeen geldende uitspraak heeft, maar een uitspraak blijft in een individueel geval.

HOOFDSTUK 3, KERKREGERING

1 maart 2014

Artikel 12*Classicale consideraties bij de in eerste lezing vastgestelde herziene kerkorde*

Namens deputaten HKO zijn aanwezig de brs. ds. K. Harmannij, ds. P. Niemeijer, L.H. Olde, P.T. Pel en J. Storm. Prof. M. te Velde kon niet aanwezig zijn.

De preses, ds. P.L. Voorberg, blik terug op de afgelopen dagen, die het inzicht hebben verdiept en verrijkt inzake de vragen rond het rapport M/V. Ook vond een goed gesprek plaats met een afvaardiging van de ondertekenaars van het zgn. Appel. Er bestaat het risico dat deze synode de geschiedenis ingaat alsof er alleen gesproken is over de vrouw in het ambt. Daarmee zou echter aan andere onderwerpen schromelijk tekort worden gedaan. Niet in de laatste plaats aan het werk rond de vernieuwde kerkorde. Er is grote waardering voor al het werk dat verricht is (en besef dat deputaten nog veel werk wacht met het opstellen van alle benodigde generale regelingen).

Materiaal:

1. consideratie van de classis Leeuwarden (08-10-2013) ten aanzien van de positie diakenen, deputaten van de PS (art. 49 KO) en bijzondere kerkelijke organisaties;
2. consideratie van de classis Middelburg (20-06-2013) ten aanzien van doop aan kinderen van bekeerlingen, het zoeken van kerkelijke eenheid en bescherming predikant bij schorsing;
3. consideratie van de classis Arnhem (12-09-2013) ten aanzien van bediening van het sacrament van het avondmaal (ook door ouderling);
4. consideratie classis Amersfoort (18-12-2013) ten aanzien van de diakenen als ambtsdragers en verhuizing zonder attestatie, en heeft daarnaast wat taalkundige opmerkingen;
5. consideratie van de classis Midden-Holland (23-12-2013) ten aanzien van criterium voor schorsing/afzetting, en aanwezigheid van predikanten op de classis;
6. consideratie van de classis Assen (20-01-2014) ten aanzien van de taak van ouderlingen volgens B23.2;
7. consideratie van de classis Rotterdam (24-01-2014) ten aanzien van de artikelen B16.2, B23, D56 en E66;
8. consideratie van de classis Harderwijk (ongedateerd) ten aanzien van de vermelding van het gebruik van liturgische formulieren (C5 en C6);
9. consideratie van de classis Enschede (ongedateerd) ten aanzien van meerdere artikelen;
10. consideratie van de classis Utrecht (19-09-2013) ten aanzien van het opnemen van "huiskringen/kringen" in de KO.

Besluit 1:

ten aanzien van de kerkorde in eerste lezing

- a. A1.1 als volgt te redigeren: De Gereformeerde Kerken in Nederland zijn onderling verbonden in eenheid van het christelijk geloof, in gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift.;
- b. A1.2 niet te wijzigen;
- c. A5.3 en A5.4 als volgt aan te passen
 - A5.3 *In voorkomende gevallen wijzen de kerken de overheid op haar plicht de vrijheid van openbare eredienst en de vrijheid van godsdienst te beschermen.*
 - A5.4 Bij ernstige openbare aantasting van Gods naam [...] spreken de kerken de overheid daarover aan;
- d. aan C49 een nieuw lid C49.3 toe te voegen, onder vernummering van het huidige C49.3 en C49.4 tot C49.4 en C49.5:
 - C49.3 *De ambtsdragers en overige werkers in de kerk nemen de vereiste geheimhouding in acht ten aanzien van de zaken die hun in de uitoefening van hun ambt, dienst, functie of taak ter kennis komen en die een vertrouwelijk karakter dragen;*
- e. het woord 'ambtsdienst' in de artikelen B8, B17.2 en B26.1 niet te wijzigen;
- f. het woord 'bevestiging' in de artikelen B12 en B25 niet te wijzigen in 'installatie';
- g. artikel B16.2 aan te passen als volgt:
 - B16.2 De kerkelijke zorgplicht strekt zich mede uit tot het gezin van de predikant, *ook na zijn overlijden.*

- h. artikel B18 te wijzigen als volgt: Bij dringende noodzaak kan de kerkenraad bij wijze van tijdelijke ordemaatregel overgaan tot gehele of gedeeltelijke op non-actief stelling van de predikant. Dit besluit behoeft de instemming van de kerkenraad van de naburige kerk.
- i. artikel B21 te wijzigen als volgt:
B21.3 Een schorsing geldt voor ten hoogste een periode van vier maanden.
B21.4 De kerkenraad beslist of na de schorsing afzetting van de predikant moet volgen. Dit besluit behoeft vooraf de goedkeuring van de classis;
- j. artikel B27 te wijzigen als volgt: Bij dringende noodzaak kan de kerkenraad bij wijze van tijdelijke ordemaatregel overgaan tot gehele of gedeeltelijke op non-actief stelling van een ouderling of diaken. Dit besluit behoeft de *instemming* van de kerkenraad van de naburige kerk.;
- k. de artikelen B21.1 en B28.1 te wijzigen als volgt:
 B21.1 Een predikant die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, *zijn ambt verwaarloost of misbruikt*, in strijd handelt met het bindingsformulier dan wel het ambtelijk vermaan hardnekkig verwerpt, wordt door de kerkenraad geschorst.
 B28.1 Een ouderling of diaken die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, *zijn ambt verwaarloost of misbruikt*, in strijd handelt met het bindingsformulier dan wel de kerkelijke vermaning hardnekkig verwerpt, wordt door de kerkenraad geschorst.;
- l. geen wijzigingen aan te brengen in B23 met betrekking tot de taak van ouderlingen en het jaarlijkse huisbezoek. *“Als opzieners waken zij over het geestelijk leven van de gemeenteleden en bezoeken hen zo vaak als nodig is, tenminste eenmaal per jaar”.*
- m. geen wijzigingen aan te brengen in B23.3.;
- n. geen wijzigingen aanbrengen in B25 en B29.;
- o. artikel C37.2 als volgt te wijzigen: De kerken houden zich aan de generale regeling voor de kerkdiensten.;
- p. aan artikel C39 toe te voegen een nieuw lid C39.4: *Bij de bediening van de doop wordt gebruik gemaakt van een van de vastgestelde formulieren.*
- q. aan artikel C40 toe te voegen een nieuw lid C40.3: *Bij de viering van het avondmaal wordt gebruik gemaakt van een van de vastgestelde formulieren.*
- r. artikel C41.3 als volgt te wijzigen: Voor de toelating tot de openbare geloofsbelijdenis is onderzoek door de kerkenraad en instemming van de gemeente nodig. *Bij de openbare geloofsbelijdenis wordt gebruik gemaakt van het vastgestelde formulier.*
- s. artikel C46.3 als volgt te wijzigen: De huwelijksbevestiging vindt plaats in een kerkdienst en behoeft de instemming van de gemeente. *Bij de huwelijksbevestiging wordt gebruik gemaakt van het vastgestelde formulier.*
- t. artikel C39.1 te wijzigen als volgt: De heilige doop wordt als zegel van Gods verbond bediend aan de pasgeboren kinderen van de gelovigen en *eveneens* aan volwassenen die zich tot God bekeren en nog niet eerder waren gedoopt, *met hun kinderen*.;
- u. artikel C40 niet te wijzigen;
- v. artikel C45.1 niet te wijzigen;
- w. artikel C46 niet te wijzigen;
- x. lid d van artikel D56 te laten vervallen;
- y. artikel E63.3 niet te wijzigen;
- z. artikel E66.1 niet wijzigen;
- aa. artikel E69.1 niet te wijzigen;
- bb. aan artikel F71 een nieuw lid F71.5 toe te voegen: *Een besluit van de kerkenraad dat volgens de kerkorde uitdrukkelijk de instemming van de gemeente vereist, wordt op twee achtereenvolgende zondagen afgekondigd.*
- cc. artikel F73.1 en F73.4 te wijzigen als volgt:
 F73.1 Tegen een besluit van de kerkenraad *staat bezwaar open bij de kerkenraad voor een gemeentelid en voor degene die persoonlijk belanghebbende is bij het besluit, indien de betrokkene van oordeel is dat het besluit:*
 a. in strijd is met het Woord van God of *het kerkelijk recht*, of
 b. de opbouw van de gemeente schaadt, of
 c. *hem persoonlijk onrecht aandoet* waarin hij niet kan berusten.
 F73.4 De kerkenraad heroverweegt zijn eerder besluit *op de gronden als vermeld in F73.1* en neemt een beslissing op het bezwaar.
- dd. artikel F73.2 te wijzigen als volgt: *Het bezwaar wordt schriftelijk ingediend binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit. Betreft het een besluit als bedoeld in art. F71.5, dan geldt een*

bezwaartermijn van veertien dagen vanaf de eerste afkondiging. Het indienen van een bezwaar heeft geen opschortende werking.

- ee. aan artikel G83.4 een nieuwe zin toe te voegen: Bij beslissingen met verstrekkende financiële gevolgen vraagt de kerkenraad vooraf de instemming van de gemeente. *Artikel F71.5 is hierop niet van toepassing.*

Besluit 2:

de volgende tekstuele aanpassingen in de kerkorde in eerste lezing goed te keuren:

- a. B12.5: De *instemming* van de gemeente wordt verkregen als er vanuit de gemeente geen gegrond bezwaar tegen leer of leven van de predikant wordt ingebracht.
- b. B25.7: De *instemming* van de gemeente wordt verkregen als er vanuit de gemeente geen gegrond bezwaar tegen hun leer of leven wordt ingebracht.
- c. D60.3: ... wordt *gebruik gemaakt van het* vastgestelde formulier;
- d. F73.3: Op een verzoek tot opschorting beslist de kerkenraad zo spoedig mogelijk. Tegen dit besluit is *rechtstreeks* beroep mogelijk volgens art. F76.
- e. F73.4: De kerkenraad heroverweegt zijn eerder besluit [*op de gronden als vermeld in F73.1 – afhankelijk van besluit 1 cc*] en neemt een *schriftelijke* beslissing op het bezwaar.
- f. F73.5: In zaken waarin de classis *als eerste instantie een besluit neemt*, geldt het recht van bezwaar overeenkomstig art. F73.1 *tot en met* F73.4 op dezelfde wijze.
- g. F75.3: De generale synode stelt een generale regeling vast voor de kerkelijke rechtspraak. Deze is van toepassing op de procedures volgens *art. F76 tot en met F79*.
- h. F76.2: Tegen een *besluit* van de kerkenraad *dat* met goedkeuring van de classis is genomen en tegen een beslissing op bezwaar van de classis als bedoeld in art. F73.5 staat op gelijke wijze *rechtstreeks* beroep open op de particuliere synode.
- i. F79.1: Bij een besluit van de kerkenraad op basis van *art. B14 tot en met B22* staat, in afwijking van art. F76, voor de predikant *rechtstreeks* beroep open bij de commissie van beroep in predikantszaken, met dien verstande dat.....
- j. Het tweede lid van C41 is per abuis aangeduid als C42.2. Dit dient te worden gecorrigeerd;
- k. C46.2 en C50.2: “er op” wijzigen in “erop”;
- l. C50.3: het lidwoord “de” voor “generale regelingen” vervalt.

Bespreking en besluitvorming

Ds. Niemeijer krijgt het woord en dankt voor de gelegenheid het werk te mogen presenteren. Na vaststelling van de kerkorde in eerste lezing kon eind 2012 begonnen worden met het beschrijven van de generale regelingen. Inmiddels is een eerste beleidsrapport dienaangaande gepresenteerd, maar er moeten nog heel wat volgen. Ook moeten er nog voorstellen komen voor de overgang van de huidige naar de nieuwe kerkorde.

In deze bespreking gaat het over voorstellen van classes om de tekst van de kerkorde op onderdelen te wijzigen. Tot 1 januari jl. was gelegenheid om dergelijke voorstellen in te dienen. Daarnaast hebben deputaten HKO gelegenheid gegeven aan andere generale deputaatschappen om hun inbreng te leveren. Deze inbreng is door deputaten HKO in hun voorstel verwerkt..

Deputaat br. Pel maakt eveneens enkele opmerkingen vooraf. Het is goed om te kijken waarover we vandaag kunnen spreken. Uitgaande van de Acta GS Harderwijk (art. 26c) is duidelijk dat bij vaststelling van de tekst in tweede lezing slechts amendering mogelijk is als daarvoor aanleiding is op grond van door de classes op de synodetafel gelegde consideraties. Daarbij moet iedere wijziging ten opzichte van de in eerste lezing vastgestelde tekst met een driekwart meerderheid worden vastgesteld. Verder merkt br. Pel op dat naar de mening van deputaten in deze vergadering al kan worden besloten over het gebruik van de vastgestelde formulieren. De door deputaten Liturgie en Kerkmuziek bepleitte ruimte voor dat gebruik is niet strijdig met de nu gepresenteerde formulering. Verder komt hij nog met een redactionele aanvulling bij art. D60.3. Het meervoud dat hier staat moet een enkelvoud worden.

De preses concludeert dat het door het moderamen gemaakte voorbehoud bij de vaststelling van besluit 1, onderdelen p tot en met s kan vervallen. Hij geeft het voorstel in bespreking per onderdeel van het voorgestelde besluit. De in dit verslag niet genoemde besluitonderdelen zijn zonder bespreking en stemming algemeen aanvaard.

Besluit 1c: Br. Van Oudheusden stelt voor om de artikelen A5.3 en A5.4 samen te voegen en deze bepaling als volgt te formuleren.:

De kerken kunnen de overheid onder meer aanspreken op haar taak de vrijheid van godsdienst te beschermen en misbruik van Gods naam tegen te gaan.

Deputaten ontraden deze amendering. De relatie tussen kerk en overheid moet niet alleen betrokken worden op de aantasting van Gods naam. Klemtoon ligt ook op de plicht van de overheid om de vrijheid van de openbare eredienst te waarborgen. Het zijn twee onderscheiden aspecten, die in aparte onderdelen beter tot hun recht komen. Het amendement wordt niet ondersteund, waarop besluit 1.c met algemene stemmen wordt genomen.

Besluit 1d: Het begrip “vereiste geheimhouding”, dat nu is toegevoegd, dient nader uitgelegd. Wie bepaalt wat vereiste geheimhouding inhoudt? Deputaten hebben deze vraag overwogen. Wat “vereist” is kan naar tijd en plaats verschillen. Op andere plaatsen, bijvoorbeeld in een beroepscode voor predikanten of een reglement voor een kerkenraad, kan hier inhoud aan worden gegeven. Het is geen absolute bepaling, maar het mag ook niet zo zijn dat hier een onduidelijke of zinloze bepaling wordt opgenomen. Vanuit de vergadering worden voorbeelden en ervaringen uit de plaatselijke praktijk genoemd. Ook is er de vraag naar de verhouding tussen geheimhouding en de meldplicht die de overheid in sommige gevallen oplegt. Geldt dit artikel ook voor gemeenteleden of alleen voor kerkenraadsleden?

Deputaten vinden het boeiend dat in het laatste stadium van behandeling dit onderwerp ter tafel komt. De kerkorde heeft hier nooit een bepaling over gehad, en ook de versies 1-3 van de herziene kerkorde gingen niet op dit onderwerp in. Deputaten zijn overtuigd van het belang hier iets te regelen, maar een pasklare formulering is er niet. Het is niet goed mogelijk alles te vatten in een generale regeling. Het is voldoende om in de kerkorde een “kapstok” te formuleren, die in andere documenten nader wordt uitgewerkt. Hierop kan dan in het externe rechtsverkeer worden teruggevallen. Ook de “klikplicht” is niet absoluut. De gevolgen van het niet melden zijn daarvoor bepalend. De kerkorde bindt hen die aan het werk zijn in de gemeente in benoemde functies. Er moet geen algemene geheimhouding ingevoerd worden. Deputaten handhaven hun voorstel.

Het blijkt niet goed mogelijk om ter vergadering een goede invulling van het begrip “vereiste” te formuleren. Besloten wordt conform het voorstel, met dien verstande dat deputaten nog met een nadere regeling komen.

Besluit 1g: Hier liggen twee versies met betrekking tot de zorgplicht voor het gezin van de predikant, ook na diens overlijden.

Br. Wezeman pleit voor de volgende tekst: De kerkelijke zorgplicht strekt zich mede uit tot het gezin van de predikant en, na zijn overlijden, zijn weduwe en *de kinderen die op de financiële zorg van de predikant zouden zijn aangewezen*; daarmee komt nadrukkelijk de weduwe in beeld en wordt geformuleerd dat het om financiële zorg gaat. Deputaten erkennen dat deze versie de doelgroep iets duidelijker formuleert en de financiële zorgplicht explicieter benoemt. Maar het voordeel van de korte versie is dat deze de kerkelijke zorgplicht benoemt, die elders uitgewerkt moet worden, bijvoorbeeld bij de regelingen van VSE. Br. Wezeman handhaaft zijn amendement dat bij stemming wordt verworpen (17 voor, 18 tegen, 1 onthouding). Daarop wordt het voorstel met algemene stemmen aanvaard.

Besluit 1h tot en met k: Er ontspint zich een discussie over of en in welke gevallen de naburige kerk betrokken moet worden bij een op non-actief zetten van een predikant. En of dat vooraf moet gebeuren. Deputaten zijn van mening dat het wel zou moeten gebeuren, omdat op non-actief zetten een publiek effect heeft. Dan is het goed om met het oog op de rechtsbescherming van de predikant de naburige kerk er bij te betrekken. Ook als beide partijen hiermee instemmen is het de vraag in hoeverre deze instemming wel vrijwillig is. Ook dan is het goed dat een naburige kerk meekijkt.

De volgende amendementen worden ingediend:

Ds. Vreugdenhil: “Indien de predikant hier niet mee instemt, behoeft dit besluit”

Br. Wezeman: achter “predikant” “gehoord de naburige kerk”.

Amendement Wezeman wordt niet ondersteund.

Deputaten ontraden het amendement Vreugdenhil. Er moet geen onderscheid gemaakt worden tussen vrijwillig en niet-vrijwillig. Er wordt daarmee een element ingebracht, dat niet voortkomt uit classicale consideraties. Hierop trekt ds. Vreugdenhil zijn amendement in.

Deputaten hebben bewust gekozen voor de formulering “zijn ambt verwaarloost of misbruikt” in plaats van “zijn ambt niet trouw bedient”. Ze hebben gezocht naar een concrete en actief geformuleerde formulering in een iets moderner taalkleed.

Hierop worden de onderdelen h tot en met k met algemene stemmen vastgesteld.

Besluit 11. Bij dit besluit wordt gesproken over de vorm en de frequentie van het huisbezoek. In het pastoraat zijn inmiddels ook andere vormen in gebruik. Zo is het jaarlijkse bezoek vervangen door kringbezoeken, pastoraat binnen kringen of door bezoeken door anderen dan de ambtsdragers. De formulering van het artikel lijkt voorbij te gaan aan de huidige praktijk en mogelijkheden. Deputaten erkennen dat het jaarlijkse huisbezoek de gemeederen al lange tijd bezig houdt. Zij blijven vasthouden aan het ambtelijke bezoek in een jaarlijkse frequentie. Ze verschillen van inzicht met sommigen uit de vergadering over uitvoerbaarheid. Je moet geen onhaalbare dingen willen regelen, maar ze hebben gemeend het zo te moeten laten.

Amendementen.

Br. Kruse stelt voor om B23.2 te lezen als: ".....en dragen er zorg voor dat gemeenteleden zo vaak als nodig is, tenminste eenmaal per jaar, bezocht worden."

Br. Poutsma stelt voor "tenminste een maal per jaar" te schrappen.

Ds. De Rijke stelt voor om B23.2 te lezen als: Als opziensers waken zij over het geestelijk leven van de gemeenteleden en leggen in de plaatselijke regeling vast hoe zij hun verantwoordelijkheid vorm geven.

Bespreking

Vanuit de vergadering wordt het voorstel van deputaten ondersteund. De kerken staan in een bepaalde traditie. Maar feit is wel dat veel gezinnen niet meer bezocht worden door een ouderling. Moeten de kerken zich aan die praktijk aanpassen of moet deze vergadering een appel doen op de kerken zich daar niet bij neer te leggen. Het is een groot gemis als de kerken van het ambtelijke bezoek overstappen op onderling pastoraat. Niet ieder in de gemeente is pastor. Daartegenover wordt gewaarschuwd aan oude vormen vast te houden om de vormen of om het verleden. Er is ook pastoraat in de gemeente, als functie van de gemeente, los van ambt of persoon. Gemeenteleden die samen Christus willen volgen en lichaam willen zijn, zijn met elkaar in staat de weg naar Christus te volgen. Als wordt gefixeerd op één jaarlijks huisbezoek, krijgt pastoraat niet de ruimte die het moet krijgen.

Deputaten handhaven hun standpunt. Het gaat hier om een beleidsmatige zaak. Het begrip "huisbezoek" staat niet in de kerkorde. Wel het ambtelijk bezoek, zowel van ouderlingen als diakenen. Ambtsdragers hebben een bijzondere roeping ten opzichte van de gemeenteleden.

Bij de stemming wordt het amendement De Rijke verworpen (T22, V13), evenals het amendement Kruse (T17,V18, maar geen driekwart meerderheid). Hiermee is het voorstel van deputaten aanvaard.

Besluit 1o tot en met s

Het gebruik van de vastgestelde formulieren brengt heel wat tongen in beweging. Moet worden vastgehouden aan het volledig, letterlijk gebruik ("gebruiken") of kan er iets vrijer mee worden omgegaan ("gebruik maken van")? Daarnaast is er onderscheid tussen het onderwijzende deel van het formulier en het onderdeel van de vragen en de handelingen. Met dit laatste onderdeel zou in ieder geval niet vrijer mogen worden omgegaan. De vraag blijft of de vergadering er goed aan doet om nu al te besluiten, vooruitlopend op de behandeling van het rapport van deputaten Liturgie en Kerkmuziek, die een vrijer gebruik van de formulieren voorstaan,

Deputaten menen niet te kunnen volstaan met een generale regeling voor de kerkdiensten. Het moet duidelijk zijn dat de kerken voor onderscheiden gelegenheden formulieren hebben. Daarom pleiten ze voor het noemen van de formulieren in de kerkorde, ook als wellicht geen sprake is van een kerkboek. De vraag blijft wat dan moet worden verstaan onder "vastgesteld". Gaat het dan alleen over de vaste formuleringen en beloften? Want daar mag tussen verschillende kerken geen verschil in zitten.

De volgende amendementen worden ingediend:

Ds. Buitendijk stelt voor te lezen in C 46.3 "een/twee van de vastgestelde formulieren....."

Ds. Beiboer wil de toevoeging "vastgestelde" bij formulieren laten vallen.

Ds. Van der Schee zou het liefst volstaan met art. C.37.2 en verdere toevoegingen laten vallen.

Verder dient hij een tweede amendement in om onderscheid te maken tussen formulieren en formuleringen:

- C39.4 Bij de bediening van de doop wordt de vastgestelde formulering gebruikt.
- C40.3 Bij de viering van het avondmaal wordt de vastgestelde formulering gebruikt.
- C41.3 Bij de openbare geloofsbelijdenis wordt het formulier gebruikt.
- C46.3 Bij de huwelijksbevestiging wordt de vastgestelde formulering gebruikt.

In de bespreking is er weinig steun voor het amendement van ds. Beiboer. Wat houdt je dan over? Er bestaat plaatselijke vrijheid, maar de synode geeft daar handreikingen voor. Ook het voorstel van ds. Van der Schee wordt ontraden door deputaten. Een verwijzing naar het bestaan van formulieren in een

kerkorde is functioneel. Zover gaan in de nadere detaillering past niet in een kerkorde, maar wel in een generale regeling voor kerkdiensten.

Het voorstel van ds. Buitendijk wordt onvoldoende ondersteund en blijft buiten bespreking. De overige indieners handhaven hun amendementen.

Bij de stemming wordt het amendement Beiboer verworpen (T28, V7), evenals het amendement Van der Schee 1 (T29, V6) en Van der Schee 2 (T27, V8).

Het voorstel van deputaten wordt daarop met algemene stemmen aanvaard. Overal waar nu sprake is van “gebruiken van formulieren” zal dat veranderd worden in “gebruik maken van formulieren”.

Besluit 1t. Na enige bespreking volgt de synode de consideratie van de classis Middelburg, waarbij “komt ook toe” wordt vervangen door “eveneens”.

Besluit 1u. Zonder een uitspraak te doen wordt kort van gedachten gewisseld over wat te doen als bij een Avondmaalsviering de predikant die zou voorgaan plotseling verhinderd is. Dit is zo'n uitzonderingsgeval dat dit niet in de kerkorde geregeld behoeft te worden maar in de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraad ligt. Als binnen de kerken behoefte bestaat dit anders te regelen dan zal dat in de kerkelijke weg aan de orde moeten worden gesteld.

Besluit 1cc. Er zijn vragen over de interpunctie bij de leden 73.1a en b, de opschortende werking en de definitie van persoonlijk belang. Volgens deputaten is het de bedoeling dat de genoemde leden a en b nevensgeschikt zijn. In beginsel heeft een besluit directe werking. Het indienen van bezwaar schort in de meeste gevallen de werking van het bezwaar niet op, tenzij dat nadrukkelijk wordt geregeld. De GS Zwolle-Zuid gaf een definitie van persoonlijk belang. Het kan niet zo zijn dat ieder binnen het kerkverband zich overal mee kan bemoeien. Het gaat hier om persoonlijk belang, persoonlijk onrecht. Maar in het algemeen kan iemand uit Groningen zich niet bemoeien met zaken die in Middelburg spelen. Na deze toelichting wordt het besluit met algemene stemmen genomen.

De in **Besluit 2** voorgestelde tekstuele aanpassingen worden met algemene stemmen goedgekeurd..

De preses rondt de bespreking af door nogmaals zijn bewondering en waardering uit te spreken voor het vele werk dat deputaten hebben gedaan. Hij bedankt hen hier hartelijk voor.

24 mei 2014 / 16 januari 2015

Artikel 13

Vaststelling herziene kerkorde en generale regelingen

Materiaal:

1. rapport deputaten herziening kerkorde (18-10-2013);
2. aanvullend rapport deputaten herziening kerkorde (08-05-2014);
3. tweede aanvullend rapport deputaten kerkorde (16-11-2014)
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer (06-01-2014) waarin deze verzoekt het voorgestelde bindingsformulier niet tot besluit te verheffen;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Capelle aan den IJssel-Noord (08-02-2014) waarin de generale synode gevraagd wordt er op toe te zien dat de nieuwe kerkorde meer wordt dan een dode letter.

Besluit 1 (16 januari 2015; zie artikel 15):
deputaten herziening kerkorde onder dank te dechargeren.

Besluit 2: (de kerkorde)

- a. vast te stellen de definitieve tekst van de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, (hierna te noemen: kerkorde 2014) zoals opgenomen in bijlage 3-1 bij dit besluit;
- b. te bepalen dat deze kerkorde 2014 in werking zal treden op 1 juli 2015;
- c. in te trekken de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, zoals deze is vastgesteld door de Generale Synode van Groningen-Zuid (1978) en nadien gewijzigd, met ingang van 1 juli 2015.

Besluit 3: (de generale regelingen en generale besluiten)

- a. vast te stellen de op grond van de kerkorde 2014 vereiste en daarop gebaseerde generale regelingen, als vermeld in bijlage 3-2 behorende bij dit besluit;

- b. vast te stellen de op grond van de kerkorde 2014 vereiste en de daarop gebaseerde generale besluiten, als vermeld in bijlage 3-3 behorende bij dit besluit;
- c. te bepalen dat de onder a. en b. vastgestelde generale regelingen en generale besluiten in werking treden met ingang van 1 juli 2015;
- d. kennis te nemen van de modelregelingen en handreikingen, als vermeld in bijlage 3-4 behorende bij dit besluit, en deze aan de kerken ter beschikking te stellen;
- e. deputaten (herziening) kerkorde op te dragen de volgende generale regelingen te ontwerpen en voor te leggen aan de volgende generale synode (of zo mogelijk aan deze synode in 2015):
 - 1. de generale regeling voor predikantszaken, als bedoeld in artikel B8 van de kerkorde 2014;
 - 2. de generale regeling voor de kerkdiensten, als bedoeld in artikel C37.2 van de kerkorde 2014;
 - 3. de generale regeling voor het lidmaatschap, als bedoeld in artikel C43.2 van de kerkorde 2014;
 - 4. een generale regeling tot uitwerking van de plicht tot geheimhouding, als bedoeld in artikel C49.3 van de kerkorde 2014.

Besluit 4: (overgangsrecht I - algemeen)

- a. vervallen te verklaren de generale regelingen die zijn vastgesteld en de generale besluiten die zijn genomen vóór 31 januari 2014 en alleen van kracht te verklaren hetgeen besloten is door de Generale Synode van Ede 2014 en als zodanig kenbaar uit de acta van deze synode, alsmede te verklaren dat de in bijlage 3-5, behorende bij dit besluit, genoemde regelingen en besluiten van voorgaande generale synodes hun rechtskracht behouden;
- b. te bepalen dat de door de voorgaande generale synodes gedane uitspraken in appel en herziening en de besluiten op afgewezen revisieverzoeken hun rechtskracht behouden;
- c. te bepalen dat - wanneer de toepassing van een bepaling van de in bijlage 3-5 genoemde regelingen en besluiten in strijd komt met de kerkorde 2014 of een daardoor vereiste of daarop gebaseerde generale regeling en/of generaal besluit – gehandeld wordt naar het nieuwe kerkelijke recht 2014.

Besluit 5: (overgangsrecht II – particuliere synodes)

te bepalen dat na sluiting van de laatste vergadering van een particuliere synode vóór 1 juli 2015, het moderamen van die vergadering tot 1 januari 2016 bevoegd is tot de uitvoering van en het toezicht op de uitvoering van de door die vergadering genomen besluiten ter beëindiging of overdracht van de tot 1 juli 2015 onder die particuliere synode ressorterende taken.

Dat moderamen zal een afsluitende rapportage maken voor de kerken binnen het ressort van de betreffende particuliere synode.

Besluit 6: (overgangsrecht III – kerkelijke rechtspraak)

te bepalen dat:

- a. een appelschrift dat vóór 1 juli 2015 tegen een uitspraak van een classis is ingediend bij de daartoe op dat moment bevoegde particuliere synode, ter behandeling wordt doorgezonden naar de (deputaten van de) generale synode, indien in redelijkheid van die particuliere synode niet gevergd kan worden dat zij het appelschrift op zorgvuldige wijze kan afhandelen voor haar laatste vergadering vóór 1 juli 2015;
- b. een na 1 juli 2015 ingesteld beroep of hoger beroep beoordeeld dient te worden naar het recht ten tijde van het ontstaan van het geschil tussen partijen, tenzij beide partijen anders aan de meerdere vergadering verzoeken en de meerdere vergadering dit op pragmatische gronden wenselijk acht.

Besluit 7:

nieuwe deputaten kerkorde op te dragen:

- a. het werk aan de generale regelingen, zoals dat door de synode van 2011-2012 in gang gezet is en op de synode van 2014 nog niet kon worden afgerond, voort te zetten;
- b. de door de laatste generale synode genomen besluiten waar nodig te integreren in de generale regelingen;
- c. als adres te fungeren voor het melden van eventuele knelpunten bij de toepassing van de kerkorde in de praktijk;
- d. de kerken desgevraagd te dienen met voorlichting over de nieuwe kerkorde;
- e. kerkelijke vergaderingen desgevraagd te dienen met advies bij de overgang naar de nieuwe kerkorde;
- f. de generale synode desgewenst te dienen met adviezen op het gebied van kerkrecht en kerkorde.

- g. de verantwoordelijkheid te dragen voor de publicatie en het (inhoudelijk) beheer van de kerkorde, de generale regelingen en besluiten én de modellen en handreikingen op de website van de kerken, www.gkv.nl. (onderdeel g. is toegevoegd op 16 januari 2015; zie artikel 15)

Besluit 8:

deputaten kerkorde voor de periode 2014-2017 een budget toe te kennen van € 6.000 per jaar (in totaal € 18.000).

Van deputaten HKO zijn aanwezig de broeders ds. K. Harmannij, ds. P. Niemeijer, P.T. Pel, J. Storm en prof. M. te Velde, almede de secretaris br. L.H. Olde.

Het moderamen heeft de vergadering gediend met een vergaderorde en conceptbesluiten. De preses merkt aanvullend op dat de synode in januari 2015 nog een vervolgvergadering hoopt te hebben met het oog op de behandeling van een aantal TU-zaken. Dan is het wellicht ook mogelijk (een deel van) de generale regelingen vast te stellen die nu nog onder het voorgestelde besluit 3 e staan. Deputaten waren van deze te verwachten vergadering nog niet op de hoogte.

Deputaat ds. P. Niemeijer merkt op dat de nieuwe kerkorde, met bijbehorende regelingen etc. , geldend recht is vanaf 1 juli 2015. Wat nu wordt vastgesteld aangaande de generale regelingen is grotendeels bestaand recht. Het is niet de bedoeling daar nu breed over te handelen. Deputaten hebben de regelingen waar nodig aangepast aan de tekst van de nieuwe kerkorde. Zo nodig kan op elke volgende synode nadere besluitvorming plaats vinden. Ten aanzien van het bindingsformulier komen deputaten met een nieuw voorstel, waarbij zij rekening houden met de ingebrachte adviezen.

Bij de regelingen is zoveel mogelijk vermeden gelijksoortige bepalingen in meerdere regelingen op te nemen. Zo wordt voorkomen dat bij eventuele wijzigingen meerdere regelingen moeten worden aangepast, met het risico dat wijzigingen niet in alle betreffende regelingen worden verwerkt. Er is nog een aantal regelingen niet klaar. Zo mogelijk worden die in januari 2015 ter vaststelling aangeboden en anders aan de synode van 2017.

Besluit 2

Zonder bespreking wordt het besluit met algemene stemmen genomen. De preses benadrukt dat hiermee een historische beslissing is genomen.

Besluit 3

De preses stelt aan de orde de regelingen waarin door deputaten wijzigingen worden voorgesteld.

Een vraag is er over de generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken (KO. 79.3 en aanvullend rapport blz. 18-22). Wat is nu de rechtsingang voor een kerkenraad?

Deputaat br. J. Storm meldt dat de Commissie van beroep in predikantszaken in 2005 in het leven is geroepen, tot dusver zonder kerkordelijke grondslag. Hier is in de nieuwe kerkorde nu wel in voorzien. Het gaat hierbij altijd om een besluit van een kerkenraad, waartegen een predikant de mogelijkheid van beroep heeft, waarna er hoger beroep bij de generale synode mogelijk is. Deputaat ds. K. Harmannij vult aan dat er meermalen contact is geweest met de Commissie van beroep. Deputaten hebben niet het gevoel dat er in het voorliggende voorstel over de Commissie heen geregeerd wordt. Deputaat br. P. T. Pel benadrukt dat de Commissie van beroep een uitspraak doet en om te voorkomen dat er rechtspraak buiten de kerk nodig is, is het goed om een hoger beroep binnen de kerk mogelijk te maken. De kerkenraad heeft geen rechtsingang nodig, maar kan wel in hoger beroep gaan tegen uitspraken van de mindere vergaderingen of de Commissie van beroep bij de generale synode. De preses constateert dat hiermee de eerste categorie is besproken.

Daarna komen aan de orde de door deputaten voorgestelde nieuwe regelingen.

Generale regeling bindingsformulier (B7) (zie artikel 14)

Generale regeling gemeentestichting (C50.1 en 50.2)

Een afgevaardigde weet te melden dat een gemeentestichter met de tekst uitstekend kan leven. Verder is er veel in beweging dienaangaande, dus houd de tekst zo beperkt mogelijk.

Zonder verdere bespreking wordt het voorstel met algemene stemmen aanvaard.

Generale regeling Particuliere Synode nieuwe stijl (E66)

In reactie op vragen en opmerkingen zegt deputaat ds. K. Harmannij dat de organisatie van de PS is opgehangen aan het organiseren van de GS. De regeling doet niet meer dan een eenvoudig kader bieden om als PS te kunnen functioneren.

Zonder verdere bespreking wordt het voorstel met algemene stemmen aanvaard.

Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak (F75.3)

Generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken (F79.3)

Hierbij wordt gewezen op het belang om familierelaties binnen deputaatschappen te voorkomen, evenals tussen partijen en deputaten binnen rechtsprekende vergaderingen. Deputaten reageren hierop dat dit niet expliciet in de regeling is opgenomen, maar valt onder "verschoning en wraking" (cf. art. 5 lid 12 van de regeling voor rechtspraak in predikantszaken).

Ook deze regelingen worden met algemene stemmen aanvaard.

Generale regeling voor revisieverzoeken (F81.4)

Voorgesteld wordt om het derde lid van artikel 1 te laten vervallen. Daar dit bestaand recht is hebben deputaten dat opnieuw opgenomen. Het is nu niet het moment om daar wijzigingen in aan te brengen. Wel wordt dit lid ter wille van de leesbaarheid iets anders geredigeerd.

Zonder verdere bespreking stelt de synode met algehele instemming de regeling vast.

Generale regeling diaconale steun (G82.2)

Zonder bespreking met algemene stemmen aanvaard.

Generale regeling voor aanvullende steun missionaire projecten (G82.2)

De regeling is ook met deputaten OOG besproken. Mocht er verschil in de opdracht zitten dan is het aan deze synode om het in besluiten te verwerken. De definitie van de vvb vraagt nog aandacht.

De regeling wordt aanvaard.

Generale regeling aanvullende steun hulpbehoevende kerken (G82.2)

Br. De Vries (Financiële Commissie) wijst er op dat de definitie van de vvb nog moet worden aangepast. Met deze wijziging ondervindt de regeling algemene instemming.

Generale regeling voor wijziging van de kerkorde (H86.2)

Gevraagd wordt naar het proces waarbij een synode besluit tot wijziging van de kerkorde. Deputaat br. J. Storm merkt daarover op dat een ingrijpende wijziging (dus meer dan aanpassing van de redactie) in eerste lezing door de synode wordt vastgesteld. De kerken kunnen daarop via de classes reageren. Komen er geen reacties, dan stelt de synode de wijziging bij gewone meerderheid in tweede lezing vast. Komen daar wel consideraties vanuit de classes op, dan moeten die een gekwalificeerde meerderheid (75%) krijgen willen ze opgenomen worden in de tekst van de kerkorde.

De regeling wordt met algemene instemming aanvaard.

Stemming besluiten

De besluit 3a, 3b en 3c worden hierop met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 3d wordt nog geopperd iets op te nemen over de openbaarheid van een kerkenraadsvergadering.

Deputaat br. J. Storm zegt dat het eenvoudig is er een zinnetje aan toe te voegen. Maar het is iets dat plaatselijk geregeld moet worden. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluitvorming over besluit 3e zou uitgesteld kunnen worden naar januari 2015. Deputaten waren er niet van op de hoogte dat de synode dan nog weer zou samenkomen. Ze zullen hun uiterste best doen om de nog te formuleren regelingen dan klaar te hebben. Maar het is wel zinvol om nu uit te spreken om welke regelingen het daarbij gaat.

Aangaande het overgangsrecht zal voor 1 juli 2015 voldoende duidelijk zijn of alles nu goed geregeld is.

Wat vervallen is verklaard is overigens niet verloren, maar via www.kerkrecht.nl nog steeds te raadplegen. Het besluit wordt vervolgens met algemene stemmen genomen

Besluit 4

Zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 5

Enige bespreking krijgt de overgang van de oude naar de nieuwe PS. Door deputaten wordt benadrukt dat het hier gaat om twee verschillende instanties, zodat van een overgang geen sprake is. De synode moet de samenroepende kerken voor de nieuwe PS-en aanwijzen (zie artikel 119).

Br. J.A. van Arkel stelt voor om het besluit aan te vullen met: "Dat moderamen zal een afsluitende rapportage maken voor de kerken binnen het ressort van de betreffende particuliere synode". Dit amendement wordt door deputaten overgenomen. Hierna wordt het besluit met algemene stemmen genomen.

Besluit 6

Op de vraag wie bepaalt wat "in redelijkheid" is, antwoorden deputaten dat dit de particuliere synode is, want die moet beslissen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

De voorgestelde besluiten 7 tot en met 10 (inzake advies en bijstand aan de classes, de "oude" deputaten art. 49 KO) worden op voorstel van de preses nu niet behandeld maar uitgesteld naar de bespreking in januari 2015 (zie artikel 15).

Besluit 7 (instelling nieuw deputaatschap kerkorde met taakomschrijving) en besluit 8 (budget van het nieuwe deputaatschap) vragen geen bespreking en worden met algemene stemmen genomen.

De preses brengt dank aan de deputaten en looft hen voor de coöperatieve samenwerking. We verlenen nog geen decharge want we hopen hun werk in januari 2015 af te kunnen handelen.

24 mei 2014/16 januari 2015

Artikel 14*Vaststelling bindingsformulier***Materiaal:**

1. rapport deputaten herziening kerkorde inzake de tekst van het bindingsformulier (bijlage 3-6);
2. advies dr. R. C. Janssen over voorgestelde tekst bindingsformulier (20-05-2014);
3. advies ds. D. Quant over voorgestelde tekst bindingsformulier (19-05-2014).

Besluit:

1. in te stemmen met de tekst van het bindingsformulier als bedoeld in artikel B7 van de kerkorde (2014):

"Wij, ondergetekenden, verklaren van harte in te stemmen met de leer van de Bijbel, zoals die door de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt beleden in de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels. Wij beloven de gemeente voor te gaan in het spreken en leven vanuit dit ene evangelie. Wij beloven de waarheid van Gods woord openlijk uit te dragen, en te handhaven tegenover misleidende denkbeelden die binnen de kerk of uit de wereld opkomen.

Wanneer wij op een onderdeel van de leer verschil ervaren tussen de leer van de Bijbel en de inhoud van de genoemde belijdenisgeschriften, en onze moeite niet kan worden weggenomen, zullen wij onze bezwaren ter beoordeling voorleggen aan de kerkelijke vergaderingen.

Wanneer er vragen rijzen over onze eigen opvattingen of gedragingen, zijn wij eveneens bereid om ons tegenover de kerkelijke vergaderingen te verantwoorden.

Wij zullen ons in beide gevallen houden aan de aanwijzingen van de kerkelijke vergaderingen."

2. te bepalen dat dit bindingsformulier binnen de kerken zal worden ingevoerd met ingang van 1 juli 2015 en dat zij die op dat moment een ambt vervullen gebonden blijven aan het door hun ondertekende formulier als bedoeld in artikel 53 en 54 van de kerkorde 1978 (overgangsrecht).

De bespreking is begonnen op 24 mei 2014 (zie artikel 13).

Afgevaardigden vragen zich o.a. af of het woord "gepast" wel voldoende zegt. Ook wordt gevraagd of er niet een wissel omgaat. Het moet gaan om de kudde die niet in verwarring gebracht mag worden. Er moet beschermd worden tegen de leugen. In het voorstel wordt een sanctie gemist. Verder wordt gepleit om ten

aanzien van de belijdenis in plaats van “beleden” het woord “samengevat” te gebruiken. Want de belijdenis komt in alle delen overeen met de Schrift. Bezwaarden zien hier iets van een herleving van de “quia quatenus strijd” uit 19^e eeuw.

Deputaat ds. K. Harmannij vindt het woord “belijden” sterker dan het woord “samengevat”.

Alle (nieuwe) regelingen worden samen met de nieuwe KO van kracht. Omdat in het voorgestelde bindingsformulier feitelijk niets nieuws gevraagd wordt, is het niet nodig dat zittende ambtsdragers opnieuw ondertekenen. De ondertekening is niet iets alleen van de kerkenraad, maar hij moet wel toezicht houden en ten overstaan van de kerkenraad moet verantwoording afgelegd worden. De gemeente moet hier wel van op de hoogte zijn.

Ds. G. Zomer wil vasthouden aan het woord “samengevat” omdat het zijns inziens meer zegt. Hij dient daartoe een amendement in. Andere afgevaardigden zijn van mening dat dit lijkt op het vasthouden aan oude bewoordingen. Dat met de wijziging de bedoeling van het bindingsformulier wordt gerelativeerd wordt niet zo ervaren.

Deputaat ds. K. Harmannij is niet tegen het woord “samengevat” maar heeft een praktisch probleem omdat de zin nu is gevormd rond het woord “belijden”. Deputaten vragen ruimte om na aanneming van het amendement de tekst opnieuw te redigeren en daarbij ook aandacht te besteden aan het “op gepaste wijze aan de orde stellen” van eventuele bedenkingen tegen de tekst van de belijdenis.

Het amendement van ds. G. Zomer wordt met 18 stemmen tegen en 18 voor verworpen.

De regeling wordt aangehouden. Deputaten zullen, ondanks het verwerpen van het amendement, met een nieuw voorstel komen, waarbij o.a. de formuleringen ‘gepast’ en ‘beleden’ opnieuw tegen het licht gehouden worden.

De bespreking wordt voortgezet op 16 januari 2015.

Het voorgestelde formulier krijgt van de afgevaardigden waardering en wordt ervaren als geschreven in de sfeer van de belijdenis. Wel wordt in het formulier een sanctie gemist. Ook wordt gevraagd wat precies wordt bedoeld met “verschil ervaren”.

Ds. K. Harmannij reageert hierop. Het gaat om het ervaren van een verschil tussen wat in de Schrift staat en de formulering van de belijdenis. Bij moeite kan men er mee naar de kerkelijke vergadering, maar je kan er ook mee leven. Het oude ondertekeningsformulier had daarin geen nuance verschil. Wanneer een wijziging wenselijk is, dan is er de weg naar de kerkelijke vergaderingen die uiteindelijk beslissen.

De sanctie is er wel degelijk (kerkorde artikel B21 en B28). Het is niet nodig om dat ook expliciet in het bindingsformulier op te nemen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

16 januari 2015

Artikel 15

Instelling tijdelijk deputaatschap advies en bijstand classes

Materiaal:

tweede aanvullend rapport deputaten kerkorde (16-11-2014).

Besluit:

1. aan de reeds vastgestelde opdracht aan nieuwe deputaten kerkorde toe te voegen: de verantwoordelijkheid te dragen voor de publicatie en het (inhoudelijk) beheer van de kerkorde, de generale regelingen en besluiten én de modellen en handreikingen op de website van de kerken, www.gkv.nl.
2. een tijdelijk deputaatschap voor advies en bijstand aan classes in te stellen;
3. de ‘instructie deputaten voor advies en bijstand aan classes’ vast te stellen;

Instructie deputaten voor advies en bijstand aan classes:

Artikel 1 Doelstelling

Het deputaatschap heeft als taak:

1. Op verzoek van een classis advies te geven en/of bijstand te verlenen aan de classes in die gevallen waarin de kerkorde aan de classis in predikantszaken de besluitvormende bevoegdheid dan wel de bevoegdheid tot goedkeuring van een besluit van een kerkenraad verleent.

2. Op verzoek van een classis advies te geven en bijstand te verlenen bij bijzondere moeilijkheden tussen kerken binnen die classis en/of tussen een kerk/kerken en de classis.
3. Goedkeuring te verlenen in het kader van het kerkelijk onderzoek voor de beroepbaarstelling (BSO) en voor de toelating tot het ambt van dienaar van het Woord (TLO), als bedoeld in artikel B11.1 en B11.2 van de kerkorde.

Artikel 2 Samenstelling

1. Het deputaatschap bestaat uit ten minste achttien leden, waarvoor in eerste instantie door de generale synode worden aangewezen zij die de functie van deputaat artikel 49 KO1978 vervullen op het moment dat de (herziene) kerkorde in werking treedt. De particuliere synodes (oude stijl) dragen er zorg voor dat op het moment van inwerkingtreding van de kerkorde ten minste twee van haar deputaten voor deze taak zijn aangewezen.
2. De generale synode benoemt een voorzitter voor het deputaatschap.
3. In geval van een tussentijdse vacature is het deputaatschap bevoegd, zo nodig, om op voorstel van zijn voorzitter een nieuwe deputaat aan te wijzen.

Artikel 3 Werkwijze

1. De voorzitter regelt de toedeling van de deputaten aan de classes en maakt deze toedeling aan de classes bekend.
2. Deputaten kunnen niet optreden in de classis waarbinnen zij woonachtig zijn.
3. Wanneer het advies en de bijstand van deputaten door een classis noodzakelijk wordt geacht of verplicht wordt voorgeschreven dan wordt namens de classis rechtstreeks met de toegedeelde deputaten contact opgenomen.
4. Deputaten leggen desgewenst hun advies of instemming ten behoeve van de classis schriftelijk vast.

Artikel 4 Kosten

De aan de werkzaamheden van deputaten verbonden reis- en administratieve kosten worden door hen in rekening gebracht bij de classis waarvoor de werkzaamheden worden verricht.

Artikel 5 Onvoorziene situaties

In onvoorziene situaties beslist het deputaatschap op voorstel van zijn voorzitter

4. te benoemen tot voorzitter van dit deputaatschap ds. A. de Snoo te Leiden.
5. met het oog op artikel 2, lid 1 van de instructie de particuliere synodes per omgaande van dit besluit op de hoogte te brengen.

Van deputaten zijn aanwezig de brs. ds. K. Harmannij, ds. P. Niemeijer, P.T. Pel en prof. M. te Velde, evenals de secretaris van deputaten, br. L.H. Olde.

Deputaat ds. P. Niemeijer is blij dit geheel te kunnen presenteren. Er zijn nog een paar zaken af te hechten zoals de tekst van het bindingsformulier, de instelling van een tijdelijk deputaatschap voor advies en bijstand aan classes en de vaststelling 'instructie deputaten voor advies en bijstand aan classes'.

Besluit 1

Op de vraag hoever de inhoudelijke handreiking van de modellen gaat, antwoordt deputaat P.T. Pel dat deputaten verantwoordelijk zijn voor de publicatie van de authentieke, vastgestelde teksten op de website van de kerken. Ook zijn hier de handreikingen en modellen beschikbaar. Hiermee is ons kerkrecht voor ieder, ook voor de rechter, kenbaar en toegankelijk.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 2 en 3

Gevraagd wordt of de kosten niet gedragen zouden moeten worden door het generale kerkverband, om te voorkomen dat sommige classes onevenredig belast zouden worden (instructie, artikel 4). Deputaat Pel, aangevuld door prof. Te Velde, antwoordt dat het deputaatschap advies en bijstand aan classes (deputaatschap ABC) bedoeld is voor een interim-periode, ter voorkoming van een lacune bij het verdwijnen van de PS-deputaten art. 49 KO. In de huidige situatie gaat het bij kosten slechts over

reiskosten. Specifieke adviestrajecten, bijvoorbeeld van deputaten bemiddeling en begeleiding, vallen daar niet onder, maar worden specifiek in rekening gebracht.

Er wordt voorts alleen een advies gegeven als de classis erom vraagt. Daarbij is er wel verschil tussen de leden 1 en 2 van artikel 1 van de instructie als gesproken wordt over “op verzoek”. De ene keer is het “als de classis het nodig oordeelt”(lid 2), de andere keer is het “als de classis het deputaten bericht” (lid 1). Van deputaten mag namelijk niet verwacht worden dat ze op de hoogte zijn of er op een classis een zaak speelt waarbij hun advies en bijstand noodzakelijk wordt geacht. Bij het formuleren van de definitieve regeling in 2017 kan dit punt nader aandacht krijgen, maar deputaten adviseren hier nu geen wijziging aan te brengen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 4 en 5

De preses stelt voor om als voorzitter van het deputaatschap ABC ds. A. de Snoo te Leiden te benoemen. De vergadering stemt hier mee in.

De PS oude stijl zal van dit besluit op de hoogte worden gebracht.

Hierop verkrijgen deputaten herziening kerkorde decharge. Ze hebben een enorm werk geleverd, waarvoor de preses hen hartelijk bedankt. Deputaten gaan gewoon verder, nu onder de naam deputaten kerkorde.

De vergadering stemt hiermee in met een hartelijk applaus.

20 juni 2014

Artikel 16

Benoeming deputaten kerkorde

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten kerkorde:

K. Harmannij,	Best	2017
P. Niemeijer,	Rijnsburg	2020
P.T. Pel,	Hattem	2017
J. Storm,	Den Haag	2020
M. te Velde,	Hasselt	2017

M. te Velde is aangewezen als samenroeper.

Toegevoegd secretaris (geen deputaat) L.H. Olde, Speenkruid 16, 3941 TE Doorn

11 april 2014

Artikel 17

Man/vrouw in de kerk

Materiaal

1. rapport deputaten M/V (05-09-2013)
2. uitleg bij rapport M/V – *Samen verder in dienst van het evangelie* (08-04-2014) en reactie van br. D.A.C. Slump hierop (09-04-2014)
3. rapport commissie M/V - Notitie en informatieve vragen (bijlage 3-7)

Van deputaten M/V zijn aanwezig de brs. P.G. Bakker, prof. P.H.R. van Houwelingen, J. van Leeuwen, J.H.F. Schaeffer en D.A.C. Slump en zr. H. Vlieg-Kempe.

Als adviseur is aanwezig prof. M. te Velde.

De preses, ds. P.L. Voorberg, constateert dat er veel mensen op de publieke tribune aanwezig zijn.

Deputaten worden welkom geheten en worden als volgt toegesproken:

“We beginnen met respect en waardering uit te spreken voor het werk dat u hebt verricht ten dienste van de kerken. Jullie stonden voor een grote opgave, eigenlijk heerste een beetje de sfeer ‘we moeten er nu maar eens een keer uitkomen’. Dat legde vanaf het begin stevige druk op jullie werk. De precieze opdracht liet ook nog even op zich wachten en je moest je rapport op tijd inleveren, zodat jullie voor deze opgave

effectief een jaar de tijd hebben gehad en dat naast een voor de meesten van jullie goed bezet leven. Voor die inzet wil ik graag aan het begin van deze sessie mijn waardering uitspreken.

Tegelijk moeten we constateren dat er nogal wat kritiek is losgekomen na verschijning van jullie rapport, in binnen- en buitenland, in verschillende doseringen overigens op het Rapport en op de Verantwoording. Op deze GS hebben we daar, 14 dagen geleden, vanuit het buitenland nogal mee te maken gekregen. Het legde, terecht of niet, een schaduw over de buitenlandweek. Dat viel voor ons niet mee, dat zal jullie nog veel meer geraakt hebben, vermoed ik. Je hebt je oprecht en met veel inzet gegeven en je rapport afgeleverd en dan zo'n ontvangst! Jullie hebben op de kritiek niet publiek gereageerd. Dat gaat nu vanmorgen voor het eerst plaatsvinden. We kregen van deputaten een nadere uitleg en van br. Slump een korte reactie daarop.

Je hebt wel gemerkt dat de GS zwaar tilt aan dit onderwerp. De GS heeft een z.g. hei-sessie ingelast met externe adviseurs over o.a. dit onderwerp. Dat zegt wel iets. Ook de vergadering die we vanmorgen hebben is niet standaard: een z.g. niet-besluitvormende vergadering, een soort brainstorm, we noemen het een opiniërende ronde.

Vooraf hebben GS-leden de gelegenheid gehad informatieve en verhelderingsvragen aan jullie te stellen. Een commissie uit de GS heeft die vragen gestroomlijnd, daarover een notitie geschreven die uitgangspunt vormt voor onze vergadering van vanmorgen en ook met jullie overlegd om deze vergadering voor te bereiden. Daar heeft de commissie in mijn ogen goed werk van gemaakt, daarom op deze plaats ook mijn dank aan de brs. H.H. Bouma, ds. L.W. de Graaff, C.G. Kruse en ds. W. v.d. Schee, voor de adequate voorbereiding van deze vergadering.

Tot slot wens ik ons allen veel wijsheid van de Here toe om op zorgvuldige manier met elkaar in gesprek te gaan over deze gevoelige materie. Veel leden van de kerken en van zusterkerken en wie weet nog veel meer mensen, zullen ons met aandacht volgen en wat komt het er dan op aan op een goede wijze met elkaar te communiceren. Helemaal goed zullen we het niet doen. Wie in zijn spreken niet struikelt is volmaakt, schrijft Jacobus. We gaan er onder Gods zegen wel onze best voor doen. Het is ons gebed geweest en op de verhoring daarvan mogen we door Gods genade rekenen.

Ook de luisteraars en verslaggevers wens ik de wijsheid van de Here toe om op een goede en opbouwende wijze van deze vergadering verslag te doen. Er ligt een zekere lading op deze vergadering en dit onderwerp. Uw verantwoordelijkheid in het doorgeven van wat u op deze morgen verneemt is niet gering en daarbij wens ik u ook alle fijnzinnigheid toe om te onderscheiden waar het op aan komt in Gods Koninkrijk (Filip. 1:10v.)".

Deputaat br. J. van Leeuwen dankt voor de gelegenheid een en ander te kunnen zeggen en voor de waarderende woorden. Deputaten hebben met plezier het werk mogen doen en hebben er twee en een halfjaar aan mogen werken. Er is met broeder Slump hartelijk samengewerkt. Het is goed dat nu het gesprek publiek kan worden aangegaan. Een lastig en heikel punt ligt op tafel waar een knoop doorgemaakt moet worden. We hebben ons best gedaan en het werk is in een goede onderlinge sfeer gedaan. Elke vergadering is gevraagd om de leiding van de Geest. Uiteindelijk mochten we met een rapport en een verantwoording komen. Hij ziet deze bijeenkomst als een unieke kans om te laten zien dat het broederlijk is verlopen. Het omgaan met verschillen was geen probleem.

Br. D.A.C. Slump gaat in op zijn eigen positie. Hij heeft nooit kunnen vermoeden alleen een verantwoording te moeten geven. De vraag van Harderwijk was vrij scherp. Zijns inziens zijn deputaten van die vraagstelling afgeweken zonder dat daar goede redenen voor zijn. Hij wil rekening houden met de begrenzingen van de cultuur, maar is van mening dat wat Paulus schrijft ook voor ons zijn waarde houdt.

De bespreking wordt gegroepeerd rond vijf thema's, die aangedragen zijn door de voorbereidingscommissie op basis van de door de synodeleden gestelde vragen.

Cluster 1 Opdracht , uitvoering, voorgeschiedenis en samenhang.

Deputaat br. J. van Leeuwen merkt het volgende op: "De GS heeft gevraagd om een bespreking van ons rapport aan de hand van de vijf clusters zoals die door de commissie in opdracht van het moderamen zijn voorgesteld. De bespreking van alle 144 vragen is hierin zoveel mogelijk meegenomen (zie ook het document 'Samen verder in dienst van het evangelie' waarin wij onder meer ingaan op de eerste reacties op ons rapport). Uit deze vragen leiden wij af dat de meningen in uw vergadering sterk verdeeld zijn. Daarom is het goed vooraf te benadrukken dat we in de GKv een gemeenschappelijk probleem hebben. Dat moeten we onder ogen zien, hoe lastig dat misschien ook is. Als er geen probleem zou zijn, had de vorige synode geen nieuw deputaatschap hoeven benoemen en zijn we op deze synode snel uitgepraat.

Kort gezegd is dit het probleem: in de twintigste eeuw hebben we in Nederland geleerd te denken in termen van gelijkwaardigheid als het gaat om mannen en vrouwen. Dat is een onomkeerbaar proces, waar christenen in de maatschappelijke praktijk volop in delen. Meisjes worden niet meer massaal naar de huishoudschool gestuurd, getrouwde vrouwen zijn niet juridisch handelingsonbekwaam, en vrouwen bekleden allerlei leidinggevende functies. Ook in de kerk was dit proces zichtbaar: vrouwen kregen actief stemrecht en ze gingen bijvoorbeeld catechisatie geven, werden aangesteld als kerkelijk werker of gevraagd deel te nemen aan deputaatschappen. Uitsluitend de kerkelijke ambten bleven voor vrouwen gesloten. Zowel binnen als buiten de kerk leidt dit in toenemende mate tot onbegrip. Vóór ons zijn al twee deputaatschappen met deze problematiek bezig geweest zonder tot een bruikbaar oplossingsvoorstel te komen.

Deputaten zijn in 2011 benoemd en hebben door het toenmalige moderamen een opdracht meegekregen waaruit na overleg helder aan ons gezegd is: hak een knoop door. Zoek naar een oplossing voor dit probleem. De opdrachtformulering uitgesplitst in 'ouderling/predikant' enerzijds en 'diaken' anderzijds was hiervan de concrete uitwerking.

We waarderen het erg dat we hier de gelegenheid krijgen om dit gesprek te voeren. We beseffen dat uw vergadering hiermee een moeilijk en heikel punt op tafel heeft gekregen. We hopen en bidden dat het ons samen toch goed lukt, onder aanroeping van Gods Naam, om hier met elkaar over te spreken. We zien in dit gesprek ook een unieke kans om samen onderling als GS, en daarmee ook als kerken als geheel, te laten zien hoe we in broederlijke eensgezindheid met onze eigen meningen en verschillen kunnen omgaan. Deputaten begonnen zonder eenduidige mening aan de opdracht. Sommigen waren voor, sommigen tegen, sommigen hadden hun mening nog niet afgerond. Gaandeweg een intensief proces van ruim twee jaar is er in de gesprekken een gemeenschappelijke visie gegroeid, die allen, behalve br. Slump, konden meemaken. Toch is hij tot het laatst toe betrokken geweest bij het formuleren van het rapport en wij bij zijn verhaal. We zijn met elkaar in gesprek gebleven als voorbeeld van hoe je met deze verschillen kunt omgaan. Het groepsproces dat wij hebben doorlopen is van groot belang geweest. Wat zeven (min of meer toevallig benoemde) deputaten in ruim twee jaar deden, kan een GS niet onmiddellijk meemaken – daarvan zijn we ons bewust. Ook de plaatselijke kerken hebben datzelfde intensieve, kleinschalige proces niet meegemaakt.

Dat groepsproces begon ermee dat we de verschillende posities, die ds. W.F. Wisselink van het vorige deputaatschap (2005) uiteengezet heeft, probeerden uit te werken. Maar dat bleek ons geen begaanbare weg. We hebben gekozen voor een andere benadering, omdat de vorige rapportages leidden tot een patstelling. Wij moesten voortbouwen op wat al gebeurd was en hebben het daarom niet als onze taak gezien de NGK- en CGK-rapporten nogmaals van commentaar te voorzien.

Terecht heeft uw commissie gewezen op het verschil tussen de beeldvorming van wat het rapport zou voorstellen en de werkelijk voorgestelde besluiten. Wat rondzingt is dat deputaten zouden voorstellen dat de ambten van predikant, ouderling en diaken opengesteld kunnen worden voor zusters. Wat in werkelijkheid wordt voorgesteld is uit te spreken dat de visie dat deze ambten kunnen worden opengesteld voor zusters 'past binnen de bandbreedte van wat als Schriftuurlijk en gereformeerd kan worden beschouwd'; per consequentie kan dit punt dan geen belemmering meer vormen in kerkelijke contacten en bij gemeentestichtingsprojecten. Verdere consequenties zijn aan de synode om te trekken. We willen ook de indruk vermijden dat ons rapport het einde van alle tegenspraak zou moeten zijn. Nee, over veel van de door ons besproken thema's mag meer, breder en uitvoeriger worden doorgesproken. Maar er is een gemeenschappelijk probleem en wij hebben als deputaten een visie op tafel gelegd die naar onze overtuiging tot oplossing daarvan kan leiden. In uw vergadering moet het er inderdaad over gaan of een visie zoals de onze legitiem bestaansruimte mag hebben. Niets meer en niets minder. Over praktische consequenties moeten anderen voorstellen doen".

Deputaat br. D.A.C. Slump voegt daaraan toe dat er is gezocht om gezamenlijk tot een eenduidig antwoord te komen. Het gaat er om hoe we de bijbel lezen en hoe dat wordt vertaald naar onze cultuur. Zijn er nog grenzen aan de taak van vrouwen? Hij is van mening dat beide visies niet gelijkwaardig naast elkaar kunnen bestaan. De ene sluit de andere uit. Als we nu een keus maken in de zin van het deputatenvoorstel dan betekent dat een breuk met het verleden. Verder merkt hij op dat de onderlinge verhoudingen binnen het deputaatschap volstrekt broederlijk waren. Gelukkig konden personen van zaken gescheiden worden.

Verschillende synodeleden delen het standpunt dat de ambten kunnen worden opengesteld voor vrouwen.

Het is Pinksteren geweest. De Geest is uitgestort op alle mensen. In hun aanvullend rapport hebben deputaten geattendeerd op onze soms eenzijdige gefixeerdheid op eigen meningen en op die van de kerk in de afgelopen eeuwen. Laten we daar onze winst mee doen en het geloofsgesprek starten vanuit de relatie, gevoed vanuit Christus' relatie met ons.

Anderzijds wordt opgemerkt dat ook deputaten menen dat de bijbel duidelijk is over het feit dat vrouwen alles mogen doen in de kerk behalve het vervullen van het (leer)ambt. Maar waar vervolgens het probleem ligt, is het feit dat deze duidelijke boodschap van de bijbel ongemakkelijkheid, verlegenheid en 'ongeloofwaardigheid' (blz.19) veroorzaakt. Dit is een pastoraal doch reëel probleem, aldus deputaten. Kortom, geen theologisch, geen exegetisch of hermeneutisch probleem maar een pastoraal/toepassingsprobleem.

Het uitgangspunt van deputaten lijkt hiermee te worden dat de 'boodschap voor nu' verlegenheid met zich mee brengt en dat er daarom voor een zekere harmonisering gezorgd moet worden. Is enkel het 'pastorale' probleem van ongemak en verlegenheid niet een veel te magere basis om dan via de weg van de verschillende contexten het ongemak en de verlegenheid weg te nemen door Paulus iets anders te laten zeggen dan we vanuit de tekst horen? Daar komt nog bij dat deputaten aan de opdracht van besluit 2 a, 1 en 2 van de GS Harderwijk (2011), een eigen interpretatie hebben gegeven. Daarbij zijn de drie ambten van diaken, ouderling en predikant niet afzonderlijk beschouwd. De consequenties van deze keuze werken door in het hele rapport en daardoor zijn deputaten op een te smal (die van de context en de hermeneutiek) spoor beland. Differentiatie naar de onderscheiden ambten met hun meer of minder specifieke eigenheid en kenmerken komen zo niet voor het voetlicht. Terwijl over veel aspecten daarvan de (hele) Schrift de lezer op zijn minst iets te zeggen en te duiden heeft. Kortom wat sterk wordt gemist in het rapport is dat niet ingegaan wordt op de ambtsleer of een mogelijke herijking van aspecten daarvan. Ook zijn er vragen over het proces. Deputaten zijn dat doorgestaan, nu zou datzelfde in de kerken moeten gebeuren. Maar is dat nu nog wel mogelijk met de visie die er nu ligt? En is het rapport niet toegeschreven naar het eigen standpunt?

Verder wordt een confrontatie met de tot dusver gangbare exegese in onze kerken gemist. Deputaten komen met het verhaal dat het incongruent is dat vrouwen op allerlei manieren leiding geven, alleen niet in het ambt. Het argument dat vrouwen onder ons toch geen hoedje meer dragen wordt weer opgevoerd. Waarom is de al lang gegeven argumentatie over dat hoedje van de vrouw en genoemde incongruentie niet verwerkt? U doet alsof we dit nog nooit hebben uitgelegd, zoals bijvoorbeeld bij J. van Bruggen in *Emancipatie en Bijbel* en in *Ambten in de apostolische kerk*, en talloze gereformeerde uitleggers bij 1 Tim. 2. U kunt het met die argumentatie niet eens zijn, maar deputaten moeten niet doen alsof hier nog nooit over nagedacht is, terwijl hier toch heel serieuze en degelijke exegese ligt, waarmee tientallen jaren de niet-ambtelijke positie van de vrouw is verdedigd. Het kan zijn dat die exegese niet klopt, maar toon dat dan aan. Voor je met nieuwe voorstellen komt moet je eerst de argumenten onder de oude weerleggen. Dat is ook nog een vigerende kerkrechtelijke regel. Als deputaten dat alsnog doen komen ze misschien tot andere conclusies of leidt het tot versterking van de voorstellen.

Cluster 2. Vraagstelling.

Deputaat br. J. van Leeuwen leidt de bespreking in door op te merken dat het hier gaat over het verwijt dat deputaten een concreet probleem onterecht verbreden naar een algemeen probleem met bijbellezen. Maken we zo het probleem niet onnodig veel gecompliceerder? Wordt dit een discussie over 'hermeneutiek' in het algemeen?

Ook hier geldt: wanneer wij als gereformeerde christenen een concrete vraag moeten oplossen (mogen vrouwen in het ambt van ouderling/predikant en/of diaken dienen?), willen we dat niet doen zonder de bijbel. Dat alleen in concrete discussies problemen worden ervaren is maar het topje van een ijsberg. Want er is wel degelijk een grote verlegenheid in de kerk over het lezen van en leven uit Gods Woord. Het rapport vanuit het Praktijkcentrum (Koninkrijk van Priesters), dat ook op de tafel van de synode ligt, maakt dat helder. Hermeneutiek en het omgaan met de bijbel van kerkleden is wel degelijk een probleem. Niet allereerst een wetenschappelijk, maar zeker ook een groot kerkelijk probleem. Wanneer daarbinnen alleen geprobeerd zou worden om – met vermijden van het punt 'bijbeluitleg' – tot een pragmatische oplossing te komen, zou toegegeven zijn aan een niet gewenste tendens om juist dit gebrek aan gezamenlijkheid in het lezen van en leven uit Gods Woord tot uitgangspunt te maken. Dan valt namelijk te vrezen dat we van het ene probleem naar het andere hobbelen en niet geloofwaardig bezig zijn. Daarom waarderen we het dat we op deze synodevergadering het gesprek op een dieper niveau kunnen voeren. Ook deputaat br. D.A.C. Slump is van mening dat het gaat om de algemene vraag hoe je de bijbel leest in deze tijd. In de exegese ligt het probleem niet.

Een afgevaardigde acht het vruchteloos om nu een debat te hebben over allerlei hermeneutische benaderingen van zwijgtteksten en andere teksten. Wel past nu het geloofsgesprek, gevoed vanuit het onderwijs van Christus en elkaar daarin zoeken en vinden. En dan nagaan hoe Paulus het onderricht van Christus, onder meer krachtig samenkomend in de Bergrede, waarin ook de relatie centraal staat, toepast, concreet gemaakt in zijn tijd en context. Het gaat in zo'n gesprek dan primair om te ontdekken wat het

spreken van Christus betekent voor onze tijd en context; voor de inzet van mannen en vrouwen in Christus gemeente in het hier en nu en op weg naar Gods volmaakte Koninkrijk. Daarnaast wordt opgemerkt dat deputaten in hun rapport stellen dat de bijbel leert dat vrouwen ondergeschikt moeten blijven en geen onderwijs mogen geven of gezag uitoefenen. Dat is te breed gesteld. Het lijkt wel zo, maar als je alle gegevens uit de bijbel bij elkaar leest, gaat het om ondergeschikt zijn in kerkdiensten (1 Tim. 2, vgl. ook 1 Kor. 14). Vervolgens moet het onderschikt zijn uitgelegd worden als een kwestie van volgorde, niet van rangorde. Maar als de verschillen tussen man en vrouw worden aangedikt, dan is het niet meer zo'n kunst om te zeggen dat dit natuurlijk vandaag niet meer kan. Dat lijkt dan heel sterk, maar dat komt vooral omdat de verschillen aangedikt en vergroot zijn. Gods geschreven Woord spreekt niet van een rangverschil tussen man en vrouw. En het volgorde verschil slaat alleen op gezag en onderwijs in de kerk. Daarom zouden deputaten het woord "onderschikken" scherper en meer bijbels moeten definiëren, als alleen maar een verschil in volgorde, zoals God de Zoon (1 Kor. 15:28) zich eens zal onderwerpen aan de Vader. Daar staat hetzelfde woord 'onderschikken' en niemand zal daarvan mogen zeggen dat het een rangverschil is. Dan zal de conclusie zijn dat de Schrift het onderwijs en gezag aan de vrouw ontzegt, alleen in de kerkdiensten (1 Tim. 2:8; 1 Kor. 14:34).

Cluster 3. Context (cultuur) en hermeneutiek.

Deputaat br. J. van Leeuwen gaat in op de vragen die bij dit onderdeel zijn gesteld: "Wanneer men op ons rapport, en dan met name het onderdeel 'hermeneutiek' of 'cultuur' reageert met: 'zo kan het in ieder geval niet' – en er is een aanzienlijk deel van onze kerkleden en ook van uw vergadering dat zo reageert – dan zouden wij willen reageren met een citaat van een betrokken buitenstaander: 'De spannendste vraag is niet of de synode van de Gereformeerde Kerken in 2014 de vrouw tot alle ambten zal toelaten, maar of ze de moed en meer nog het geloof heeft om te verstaan dat ze zich op een moment in haar geschiedenis bevindt waarop ze wordt uitgedaagd om een nieuwe openheid te vinden in haar omgang met de bijbel' (Maarten Wisse).

Juist het vervullen van de ambten is tot nu toe in de GKv bewust niet aan vrouwen gegund. Dat wij als deputaten in meerderheid nu pleiten voor het toestaan van een visie waarin deze ruimte wel gegeven wordt, roept vanzelfsprekend allerlei vragen op. Zijn onze kerken veranderd? Hebben onze kerken in het verleden hierover dan op onjuiste gronden hun positie tegenover andere kerkgenootschappen en hun eigen visie en beleid bepaald? Waarom zou nu wel mogen wat vroeger niet mocht?

Wat wij vandaag willen benadrukken is het feit dat wij met ons rapport een reële vraag onder ogen zien. Ja, wij zijn veranderd als kerken. Veel van wat twintig jaar geleden niet of nauwelijks aan de orde kwam, doet zich nu gewoon voor. Wij praten vandaag over samenwonen, over echtscheiding, over toenadering tot de Nederlands Gereformeerde kerken, over het afnemend bezoek van vooral de tweede kerkdienst, over de liturgische invulling van kerkdiensten – en wij praten hierover vandaag heus op een andere manier dan jaren geleden. Veel van wat onwrikbaar en in beton gegoten leek, blijkt in de praktijk van ons kerkelijk leven inderdaad vloeibaarder dan wij eerder voor waar wilden houden.

Ook waar het de positie van de vrouw betreft. Vrouwen hebben op allerlei vlak binnen en buiten de kerk een proces van emancipatie doorgemaakt (net als slaven en arbeiders). Hoezeer wij daar vroeger wellicht ook op tegen waren – er zijn maar weinigen die over de hele linie deze ontwikkeling afkeuren. En al zou iemand allerlei ontwikkelingen willen terugdraaien, waar stop je dan? Willen we het actieve stemrecht voor vrouwen afschaffen - in de GKv pas toegestaan in 1993 -? Of terug naar de tijd voor 1956, toen een getrouwde vrouw in Nederland nog juridisch handelingsonbekwaam was? Vrouwen een hoofdbedekking laten dragen in de zondagse kerkdienst (en eigenlijk ook 's maandags op straat)? Dat lijkt ons niet realistisch en ook niet wenselijk.

Binnen de kerken wordt op allerlei manieren en op allerlei niveaus de bijdrage van vrouwen op bepalende en beslissende momenten in ons kerkelijk leven als een belangrijke uiting van hun christen-zijn gewaardeerd, ten dienste van God en van zijn Koninkrijk.

Waar de kerken alleen het ambt voor hun inzet gesloten verklaren, hebben zij daarom heel wat uit te leggen. Er zal een overtuigend en inzicht gevend verhaal verteld moeten worden waarom dit niet zou mogen. Er zal inspirerend onderwijs moeten plaatsvinden om vrouwen die zich geroepen weten tot dienst aan Gods Koninkrijk zó te vormen dat zij zich uit liefde voor God overal inzetten behalve in de ambten. Er zal méér gedaan moeten worden dan zeggen 'het staat er toch gewoon'. De meerderheid van deputaten is gaandeweg onze bezinning tot het inzicht gekomen dat zij een dergelijk overtuigend verhaal niet kunnen vertellen. En wij horen steeds meer kerkelijk meelevende christenen verzuchten dat zij het hun kinderen, burens, collega's niet meer kunnen uitleggen.

Het zal helder zijn dat hierbij 'culturele context' een grote rol speelt. De interactie tussen cultuur (als algemeen gedragspatroon in de samenleving) en kerk is immers groot: dezelfde mensen die zondag in de kerk zitten, gaan maandag aan het werk en participeren volop in de westerse cultuur in Nederland,

waarmee zij op een dinsdagavond ook hun commissie- of kerkenraadsvergadering bijwonen. De grens tussen cultuur en kerk is niet scherp te trekken. Bovendien: er zijn in de cultuur ook positieve sporen van Gods Koninkrijk te vinden. Invloed van de cultuur is immers niet per definitie negatief.

Het is ons bovendien opgevallen dat in veel afwijzende reacties het onderliggende probleem genegeerd wordt, namelijk dat er een groeiende kloof is tussen kerk en maatschappij wat betreft de positie van de vrouw, waar dat in Paulus' tijd juist niet zo was. Dat de culturele context van bijbellezers een rol speelt bij het bijbellezen is een algemeen aanvaard feit. Dat de culturele context van de bijbelschrijvers een rol speelde bij hun op schrift stellen van de bijbel is eveneens een feit. De vraag is alleen: welke rol, en wat betekent dat voor onze omgang met de bijbel? Wij herkennen niet het verwijt dat ons wel gemaakt is van een eenzijdige en al te gemakkelijke acceptatie van 'de cultuur'. In lijn met Paulus, bepleiten wij een genuanceerde omgang met de culturele context. Tegelijk willen wij benadrukken dat 'de cultuur' minder allesomvattend moet worden opgevat dan in de reacties op ons rapport wel gebeurd is. Verschillen in plaats en tijd dienen meer dan vroeger te worden verdisconteerd. Concreet in de Nederlandse situatie van nu: qua culturele context verschilt Amsterdam van Urk, en Ten Boer van Maastricht. Dat kan plaatselijk tot verschillende uitkomsten leiden, als het gaat om de vraag of het wenselijk is dat vrouwen ambtsdrager worden. Voor Paulus was het zo belangrijk om mensen bij Christus te brengen dat hij, om de voortgang van het evangelie te dienen, uitermate flexibel kon zijn (1 Kor. 9:19-23).

De suggestie dat wij met deze aandacht voor cultuur en context een 'nieuwe' hermeneutiek willen invoeren, wijzen we met kracht van de hand. In ons rapport (p. 17) brengen wij met behulp van driehoeken alleen maar in beeld wat bij het lezen en toepassen van de bijbel onder gereformeerden als vanzelfsprekend gebeurt. Tegelijk constateren we dat hierover bepaald niet het laatste woord gezegd is. We zouden het ook zeer op prijs stellen wanneer we als kerken met elkaar blijvend het gesprek over deze vraag zouden voeren: hoe lezen we de bijbel, en welke impact heeft dat bijbellezen voor de invulling van ons leven als christen?

We beseffen ook, dat het belangrijk is schriftgebruik af te grenzen tegen misbruik van Gods Woord. Als vrouwen predikant zouden mogen worden, wat mag er dan ineens nog allemaal meer? Waar ligt dan de grens? Vragen die verdere bezinning vereisen. Maar moeten we alles dichttimmeren voordat we een beslissing durven nemen? Of kunnen we deze stap in vertrouwen nemen? En: moet een synode hermeneutische concepten gaan ijken? Dat zou een abstracte academische discussie worden – buitengewoon waardevol, maar voor een kerkelijke vergadering minder wenselijk. In elk geval hebben wij ons in ons rapport laten leiden door de manier van bijbellezen en bijbelgebruik zoals wij die in onze traditie gewend zijn. Lees de tekst, kijk naar de context waarin deze ontstond, bedenk wat deze tekst nu 'doet' in onze context, en vraag je af: is dat wat wij uit het geheel van de Schrift als een gebod van de Heer moeten opvolgen?"

Deputaat br. D.A.C. Slump meent dat de cultuur een grote invloed heeft op onze huidige leefwijze. Maar de kerk is gebouwd op apostelen en profeten. We moeten onze leefwijze niet inlezen in die teksten. Dan keren we de bewijslast om. Waarbij we ook nu de "cultuur" niet moeten generaliseren. De synodecommissie heeft gewezen op Tim Keller en Bottenbleij, die ook alleen mannen in de ambten willen. En er is een cultuurverschil tussen Urk en Amsterdam. Amsterdam lijkt meer op de tijd van Paulus.

Enkele synodeleden zijn niet overtuigd door deputaten. Hun standpunt lijkt meer op een axioma dan op bewijs. De hermeneutiek krijgt een te zwaar gewicht. Haal dat uit de discussie en wordt concreter op basis van andere argumenten. Waarbij ook de vraag naar een mogelijk onderscheid tussen de ambten aan de orde moet komen. Geopperd wordt om de paragraaf over hermeneutiek met leedwezen terug te nemen, alleen al om de verwarring die hij in binnen- en buitenland heeft veroorzaakt en het vraagstuk gewoon op exegetische gronden te beslechten. Laat de bijbel zichzelf uitleggen, rekening houdend met de historische context. Maar die mag de exegese niet bepalen.

Het is vreemd dat deputaten menen dat de generale synode niet de plaats is om over hermeneutische uitgangspunten te discussiëren. Tegelijk geven ze daar in hun rapport wel aanleiding toe. Zo stellen ze in hun rapport (pagina 9, alinea 2): "De bijbel is niet aan een parachute uit de hemel komen vallen. Het is een reëel gegeven dat zij in wisselende contexten op andere manieren gelezen wordt." In deze zinsnede gaat een belangrijke wissel om. Natuurlijk wordt een tekst in verschillende contexten verschillend ontvangen. Dat is een gegeven. Dat maakt alleen al duidelijk dat wij in 2014 andere vragen aan de tekst stellen dan de broeders en zusters in 1014 gedaan hebben. Tegelijk is de bijbel juist sterk verbonden aan de context van haar herkomst. De opmerking dat de bijbel niet aan een parachute uit de hemel komt vallen is veel meer ter zake als het gaat om de herkomst van de bijbel. We zijn geroepen Gods boodschap voor toen en nu te verstaan en daarbij werk te maken van vertalingen, schriftuitleg en onderzoek naar de context van de tekst. En dat onderzoek wordt ook bepaald door onze vragen (contextbepaald). Dan pas komt het moment van toepassen en mogelijk vertalen van de boodschap van de tekst naar onze huidige cultuur. Wanneer je

eerst methodisch ruimte schept voor je eigen context die deels of helemaal je verstaan bepaalt, voordat je daadwerkelijk aan de slag gaat als exegeet, gaat een wissel om. Wordt daarmee niet het exegetisch proces besmet door een meer filosofisch hermeneutische waarneming? Een beschrijvende discipline (hermeneutiek als metawetenschap) wordt hier als een voorschrijvende discipline ingevoerd binnen het hermeneutische proces als exegetisch ambacht. Met als gevolg dat je ineens veel meer kanten op kunt met een gegeven bijbeltekst. Gaat op deze manier niet alles schuiven? Gevraagd wordt naar confrontatie met andere recente literatuur, zoals het boekje van P. Dorland. En is er volgens deputaten verschil in gezag tussen Jezus en Paulus?

Een ander synodelid vraagt zich af of het herstellende, sanerende werk van Christus wel voldoende aandacht in de benadering/het bestuderen van allerlei teksten krijgt. Christus heeft toch de orde van vóór de zondeval door zijn werk weer hersteld? En wij mogen toch leven in die tijd van herstel in Christus op weg naar de herschepping, het volmaakte herstel? Die doorwerkende sanerende, kerstenende kracht van Christus krijgt door de Geest al steeds meer gestalte in de gebrokenheid van het hier en nu, ook al probeert de duivel dat in het tegendeel te veranderen. Zou dat ook niet kunnen betekenen dat we zo langzamerhand tot het inzicht worden gebracht dat de vloek van de zondeval, van het 'de man zal over de vrouw heersen', nu al een begin van herstel mag hebben en dat we de opdracht hebben om dat dan ook concreet inhoud te geven? Zou dan niet het uitgangspunt kunnen zijn: wat is God groot, barmhartig en genadig dat Hij met zijn Geest vernieuwend en sanerend door de tijd heen wil doorwerken om zijn gemeente klaar te maken voor de nieuwe aarde? Zullen we daarom dan niet alle bestaande en nieuwe mogelijkheden en inzichten gebruiken om met alle krachten en gaven van al Gods kinderen, hetzij man, hetzij vrouw, mee te werken aan de komst van zijn nieuwe rijk op aarde?

Verder wordt nog opgemerkt dat we in de kerk moeten waken voor de invloed van het feminisme, het seculier gelijkheidsideaal. Ook wordt gewezen op artikel 1 van de NGB. God is onveranderlijk. Zou God zich dan aanpassen aan onze decadente cultuur? Zouden wij daar juist niet eerder afstand van moeten nemen? Durven we nog op te komen voor het gezag van de bijbel? En dat toepassen in onze cultuur? Deputaten concluderen in hun rapport (pag. 16) dat de bijbel duidelijk leert dat de vrouw ondergeschikt moet zijn. Die regel verdwijnt na hermeneutisch aan de gang te gaan. Het is dan niet vreemd dat hermeneutiek zo een heel verdacht woord wordt. Het is blijkbaar de tovertruc om regels weg te poetsen. Inderdaad kunnen regels vervallen: bijvoorbeeld besnijdenis, rustdag op de 7e dag, verschil tussen rein en onrein eten, het brengen van bloedige offers. Maar die kunnen alleen vervallen omdat God zelf ze met zoveel woorden intrekt of omdat de bijbel laat zien dat ze niet meer van toepassing zijn. Deputaten proberen te laten zien dat de Schrift het ondergeschikt zin van de vrouw wegneemt, omdat dit de voortgang van Gods Koninkrijk dient. Waar leert de bijbel dat duidelijke regels kunnen vervallen als dit de voortgang van Gods Koninkrijk dient? Geldt dat ook als iemand zegt: het verbod op homoseksueel samenleven, of de leer van de uitverkiezing of de eeuwigheid van de hel is contraproductief in Gods Koninkrijk, dus die moeten we daarom maar loslaten?

Deputaten stellen dat de bijbel met apostolisch gezag leert dat de vrouw niet mag onderwijzen of gezag uitoefenen (1 Tim. 2). Paulus' argument wordt vergelijkend argument genoemd. Maar dat is dan toch nog steeds een argument? Deputaten zeggen ook, in navolging van Paulus, dat de wet (dat is toch Gods Woord?) deze onderschikking eist en erkennen dat Gods Woord de man hoofd van de vrouw noemt (Ef. 5). Tegelijk voert Paulus andere argumenten aan. Dan is de hermeneutiek die deputaten toepassen: nu Paulus' argumenten tijdbepaald en goddelijk bepaald zijn (door elkaar gemengd), hebben we het recht die regel te laten vallen. Hoe komt u daar bij? Hoe durft u dat? Als de Schrift zegt dat iets niet mag of wel moet en dat onderbouwt met goddelijk of apostolisch gezag en God dat nergens met zoveel woorden teruggedraait, dan gelden die regels toch?

Tenslotte wordt opgemerkt dat er veel kritiek is gekomen op de stelligheid waarmee deputaten spreken over de historische context van de bijbel. Moet de Schrift niet haar eigen uitlegster zijn? Over een poos ontdekken we dat de context van 2000 jaar geleden toch anders was en moeten we vrouwen weer uit het ambt ontslaan.

Cluster 4. Ambten, differentiatie en eigenheid.

Deputaat br. J. van Leeuwen merkt het volgende op: "Het is duidelijk dat de m/v-discussie te maken heeft met ambt en ambtsopvatting. Was het niet beter geweest om dit als ingang voor een rapport te nemen? Kortweg zou de redenering dan kunnen zijn: christenen in de reformatorische traditie hebben in de loop van de eeuwen van het ambt een bulk-begrip gemaakt. Waar het Nieuwe Testament onderscheidt in tal van taken en functies, leven onze kerken met een algemeen ambtsconcept waarin onderscheid maar moeilijk te maken valt. Is het niet mogelijk om de ambten zó opnieuw in te vullen dat vrouwen zich op allerlei manieren en in allerlei functies inzetten voor Gods Koninkrijk, terwijl daarboven een structuur van

zoiets als mannelijke oudsten gehandhaafd blijft? Dan hoeven we de discussie niet zo strikt te voeren, en kunnen we in de praktijk heel ver gaan.

De meerderheid van deputaten vond dit weliswaar een pragmatisch aantrekkelijke oplossing. Maar dan zouden we geen recht doen aan de opdracht van de GS Harderwijk. Ons was gevraagd te antwoorden op twee vragen die simpelweg uitgaan van een bepaalde ambtsinvulling. Wij hebben ons rapport vooral geschreven om te laten zien: wij mogen vrouwen niet langer categorisch uitsluiten van de ambten zoals wij die onder ons kennen. Daarbij maakt het geen verschil of het alleen over de diaken of ook over de ouderling/predikant gaat. Het is bijbels gezien geoorloofd dat ook vrouwen deze ambten vervullen. Wat in ons rapport ontbreekt, is een bespreking van gender-rollen. Hoe kan een vrouw als vrouw, en een man als man, haar of zijn ambtsdienst vervullen? En: is er zoiets als het specifiek vrouwelijke of mannelijke? Er worden tegenwoordig weer vrijmoedig vrouwen- en mannendagen georganiseerd, inclusief allerlei activiteiten die voor typisch vrouwelijk of mannelijk doorgaan. Ook in de traditie van de GKv zijn zulke mannen- en vrouwendagen niet ongebruikelijk, maar ze kregen in het verleden toch wel een andere invulling dan nu. Is er dan iets veranderd in de beleving van man- of vrouw-zijn? En hoe moet een bijbels beeld over dergelijke gender-rollen er dan uitzien?

We zouden het toejuichen als we als kerken over deze onderwerpen intensief in gesprek blijven". Deputaat br. D.A.C. Slump legt de vinger bij de kern van het ambt: regeren en leren. Maar er is een verschuiving gaande van leren naar dienen. Er is een duidelijke ontwikkeling gaande in het profiel van de ambtsdrager van opzicht naar pastorale zorg, een ontwikkeling die hij niet kan volgen.

Er is wat ongenoegen over het verloop van de vergadering. Deputaten herhalen vooral zichzelf en beantwoorden niet de door synodeleden al ingediende vragen. Zo komen we niet tot gesprek.

Deputaten menen stellig dat we niet de helft van de kerkmensen categorisch kunnen uitsluiten. Dat klinkt normatief. Hoe verhoudt zich dat tot hun voorstel om ruimte voor beide standpunten te laten? Er is huiver van twee kanten: met Gods Woord aan de haal gaan of regels stellen die God niet geeft.

Er is sympathie voor de insteek van een klein college oudsten, maar dat ging buiten de opdracht. Zouden we toch niet de openheid hebben om hier over na te denken als een mogelijk begaanbare weg naar de toekomst?

Was het toch niet beter geweest om via twee sporen tot een besluit te komen (pag. 5 aanvullend rapport, Materiaal 2)?

In het rapport wordt niet duidelijk wat de visie van deputaten is op het ambt. Wel gaan deputaten in hun rapport impliciet uit van het bijzondere ambt, zoals we dat door de eeuwen heen hebben geïnstitutionaliseerd. En vervolgens wordt de bezinning op man-vrouw en ambten, waaronder de uitleg van de zogeheten zwijgteksten, mede inhoud gegeven vanuit dat impliciete gegeven. Maar wat dan te doen met al die teksten en gedeelten in het Nieuwe Testament waar vrouwen allerlei werk in de gemeenten doen, zoals ook profeteren? Waarom hebben wij het dan, als we het hebben over predikant en ouderling, zoals wij die kennen, over beslisbevoegdheid en regeren? Koppelt het Nieuwe Testament dat aan elkaar? Dat is een vraag.

Gemist wordt een bredere aanzet tot het opnieuw vanuit de bijbel doordenken van onze praktijk en invulling van de ambten. Wellicht dat de gegroeide praktijk en invulling van de ambten een oorzaak is van ongemakkelijkheid en verlegenheid. Maar moet Paulus' boodschap daarvoor aangepast worden?

Deputaten doen overigens zelf de suggestie om de taakinvulling van de ambten en de relatie met andere kerkelijke taken te doordenken. Kunnen we die opmerkingen niet zien als een legitieme aanleiding om als synode die stap eerst maar eens te gaan zetten? Wat is het specifiek eigene van het ambt (van ouderlingen en predikanten) waardoor het alleen door mannen bekleed mag worden? Is er daarnaast ook ruimte om als generale synode het ambt van diakenen een andere plaats te geven of daar opdracht toe te geven?

Hiermee zouden we nadrukkelijk niet meegaan met het rapport, dat de diakenen gemakshalve gelijkstelt aan de ouderlingen/predikanten. Bij deze bezinning zou om te beginnen dankbaar gebruik kunnen worden gemaakt van het materiaal dat J. van Bruggen en E.A. de Boer ons hebben voorgelegd (in *Ambten in de Apostolische Kerk* respectievelijk *Zij aan Zij*).

Ook wordt opgemerkt dat de mannen zich massaal zullen terugtrekken als de ambten opengesteld worden voor vrouwen. Anderzijds wordt een trend bespeurd dat bij het kiezen van ambtsdragers het "man zijn" uitgaat boven "een bekwame vrouw".

Deputaten stellen voor om uit te spreken dat er ruimte is voor de visie dat alle ambten ook voor vrouwen openstaan. Het tegendeel is niet meer uit te leggen. Ze delen niet de visie van br. Slump, die meent dat je zo de bewijslast omkeert. We moeten een positief en inspirerend verhaal kunnen vertellen, met name aan nieuwe generaties die anders hierbij volstrekt afhaken. Wel is van belang hoe we tegen de ambtsvisie aankijken. Als deputaten die weg niet willen gaan lijkt dat op duikgedrag, een soort vluchtweg om deze kwestie op te lossen. Maar het gaat niet om iets pragmatisch, het gaat om iets zeer fundamenteels: onze

visie op ambt en gemeente. In de GKv hanteren wij een impliciete, niet nader verantwoorde ambtsvisie, die in het deputatenrapport niet wordt onderzocht. Zit in onze ambtsvisie niet nog altijd een Rooms zuurdesem? Zolang wij dit niet opruimen en in feite de Reformatie niet doorzetten, ook met betrekking tot de ambten, zullen we met het openstellen van de ambten voor vrouwen slechts verzet oproepen en zelfs een splijtzwam in stand houden. Men zal zich vanuit deze ambtsperceptie met hand en tand blijven verzetten tegen vrouwelijk ambtsdragerschap. Het probleem is, dat wij zeggen dat wij uitgaan van het priesterschap van alle gelovigen, maar dat in werkelijkheid niet doen. In werkelijkheid hebben we het begrip ambt gevuld met een hele lading, waardoor alle functies van de gemeente onzichtbaar zijn geworden of niet uit de verf kunnen komen. Wij dienen echter de gemeente principieel te zien als lichaam van Christus. Dan zie je de gemeente als een charismatische gemeenschap, waarin mannen en vrouwen functies en taken vervullen tot opbouw van Christus' gemeente en met het oog op de groei van zijn rijk. In feite vervullen ook vrouwen, nu al, alle functies van het gemeente zijn: diaconaat, catechese, pastoraat, en ook verkondiging. Zodra wij echter deze functies verbinden met zoiets als wat wij 'het ambt' noemen, raken we in de knel. Vrouwen mogen alle taken doen, zolang we die maar niet ambt noemen. Dit is een grote denkfout die ons parten speelt en als we die niet opruimen, zullen we hier tegenaan blijven lopen. Deze benadering is niet onweersproken. Daarbij wordt erop gewezen dat de charismatische gemeente een 'ambtelijk gestructureerde' gemeente is, waarin de functies en taken geleid en gecoördineerd worden door speciaal aangewezen leiders, de ambtsdragers als representanten van Christus. In die lijn van denken dient er een principieel onderscheid te blijven tussen het ambt en de taken/functies in de gemeente. Want als iedereen pastor en diaken en prediker is, dan is niemand het meer. Voor spreker is deze tegenwerping geen reden om het uitgangspunt (de gemeente als lichaam van Christus met daarin gaven, taken en functies) los te laten. Duidelijk is echter wel, dat de discussie hierover in de kerken onvoldoende gevoerd en uitgekristalliseerd is. Het is duidelijk, dat dit hele complex niet het doel van het rapport was en de opdracht van deputaten, maar als kerken hebben we hier een heleboel achterstand in te halen. Spreker vindt het pas echt 'pragmatisch', als we nu gaan zeggen: we zijn er nu aan toe (dus aan 'vrouwelijke ambtsdragers'), en ja, die ambtsdiscussie moet ook ooit nog eens, maar niet nu. We moeten nu duidelijkheid geven over wel of geen vrouwelijke ambtsdragers.

Cluster 5. Omgaan met verschillen, vervolg, rol van de synode en implementatie.

Deputaat J. van Leeuwen merkt daarover het volgende op: "Wat uw vergadering uiteindelijk ook zal besluiten, er bestaat binnen de kerken op het punt van de positie en rol van vrouwen verschil. Er zijn verschillen tussen lokale kerken: de ene gemeente zou in de praktijk van haar dienst aan God en de wereld gebaat zijn bij vrouwen als ouderling, predikant of diaken, terwijl de dienst van een andere gemeente juist veel schade zou lijden wanneer zo'n besluit genomen wordt. Er zijn gemeentes waar vrouwen nu op een prachtige manier hun liefde voor God en de naaste in praktijk brengen, maar er zijn ook gemeentes waar vrouwen graag hun talenten zouden willen inzetten binnen de kerkenraad. Er zijn gemeentes waar dit thema in de praktijk niet of nauwelijks speelt, en die daarom wellicht ook iets hebben van: waarom moet dit nu zo nodig? Er zijn ook gemeentes waar een behandeling van dit thema op een generale synode als een achterhoedegevecht beschouwd zal worden – de praktijk is hier al verder dan de generale besluitvorming.

Wordt het geen tijd om dergelijke onderlinge verschillen ruiterlijk te erkennen en om te zoeken naar manieren om hiermee om te gaan? Gespierde taal helpt hier niet wezenlijk verder. Versluisende taal evenmin. Wat kerken van Christus in onze tijd nodig hebben is o.i. een diepgeworteld verlangen om elkaar en elkaars motivatie te zoeken en te peilen. Waarom vind ik wat ik vind, en waarom vindt die ander wat hij of zij vindt? Dergelijke geloofsgesprekken voeren is moeilijk en we zullen ons daarin moeten oefenen. Maar het is o.i. de enige remedie tegen onverschilligheid of rancune binnen onze kerken.

Hoe ons rapport en uw besluit uiteindelijk in de kerken (in binnen- en buitenland) zullen worden ontvangen, heeft veel te maken met vertrouwen, met elkaar werkelijk willen zoeken. Voelen wij ons aan elkaar gegeven, ook in onze verscheidenheid? Zien wij in de situatie van nu, en in wat voor ons ligt, een weg waarop God ons wil leiden? Of willen we zelf de koers uitzetten, en elkaar loslaten?

Dat is een vraag die er sowieso ligt. Het zou o.i. een illusie zijn te denken dat met een eenduidige oplossing inzake m/v de kerken bij elkaar zullen blijven. Daarvoor is meer nodig. En vooral: neem de tijd om écht samen te spreken, te bidden en in de bijbel te lezen. Wij als deputaten hebben ervaren hoe zinvol en goed het is om als broeders en zusters samen te werken bij het licht van de Schrift. In alle verschil van mening dat tot het eind toe gebleven is! Laat het zo ook in de kerken mogen gaan"

Deputaat Slump merkt op dat het er wel van af hangt wat het verschil is. Als je iets toelaat moet het kunnen. In deze verlegenheidsvraag moeten we ons gezamenlijk afvragen of Paulus ons vandaag nog wat heeft te zeggen in het licht van de Schrift. Deze vraagstelling mogen we niet neerleggen bij de plaatselijke kerken.

Laten we elkaar los als je bij verschil van mening een besluit neemt? Ook nu lukt het ons goed om om te gaan met verschillen, bijvoorbeeld rond het duizendjarig rijk en het auteurschap van Jesaja. Dat verhindert een goede samenwerking niet. Verschillend denken hoeft niet kerk-scheidend te zijn. Maar we kunnen met Gods Woord niet doen wat we willen. Als we vragen om een bredere bezinning, zoals deputaten doen, dan zijn we nu niet toe aan een besluit. Deze werkwijze leidt tot een aardverschuiving bij vele kwesties. En tot verschillen tussen plaatselijke kerken in Nederland. In de ene gemeente wel vrouwelijke ambtsdragers en in de andere niet, omdat dat als onschriftuurlijk wordt ervaren. Denken deputaten dat het kerkverband dat dragen kan? Zo kunnen we toch niet meer in een kerkverband blijven? Hoe willen deputaten dat oplossen? Ook zullen we in kringen van ICRC en voor buitenlandse kerken niet meer aanvaardbaar zijn. Wat moeten we doen met de reacties van onze zusterkerken in binnen- en buitenland? Het is belangrijk daar serieus mee om te gaan en ze serieus te wegen. Maar die druk mag niet leiden tot het 'sparen van de kool en de geit', als dat bij dit onderwerp en de aanpak daarvan al mogelijk zou zijn. We hebben als kerken in de Nederlandse situatie onze eigen verantwoordelijkheid. En de ontwikkelingen daarin dringen ons tot antwoorden. Ook als we constateren dat voor een groot deel van onze kerkleden die leven "vanuit de wereld in de kerk", onze twintigers, dertigers en veertigers, het man/vrouw gesprek nauwelijks een thema is in die zin dat voor velen van hen vrouwen prima ambtsdrager zouden kunnen zijn. Gezien alle ontwikkelingen in het kerk-zijn, zijn duidelijke keuzes nodig. En daarbij hebben we gebed en de leiding van de Heilige Geest nodig. Een afgevaardigde schaamt zich diep over het feit dat vrouwen met gaven in de gemeente een plek gewezen krijgen door mannen: jij mag vooral diaconaal bezig zijn. Daarmee beledigen we zijns inziens God de Schepper zelf.

Ter afronding van deze bespreking krijgen deputaten het laatste woord.

Br. J. van Leeuwen is van mening dat het afhangt van het besluit dat genomen wordt of we elkaar nog kunnen vasthouden. En bij het voorstel dat deputaten nu doen gebeurt er in de praktijk nog niets.

Br. D.A.C. Slump erkent dat er ongetwijfeld in de kerk vrouwen zijn die capaciteiten hebben om in het ambt te dienen. En ook zijn alle mannen niet geschikt voor het ambt. Het gaat erom of we gehoorzaam willen zijn aan de Schriften als we ruimte geven aan vrouwelijke ambtsdragers. Het vraagstuk leeft in de kerk en we praten niet over een "mannelijk" standpunt. Ook vrouwen denken er zo over. In de besluitvorming mogen we de bijbel niet modelleren naar onze visie. We moeten overtuigd voor het aangezicht van de Heer een beslissing nemen.

Prof. P.H.R. van Houwelingen gaat in op de manier waarop we de bijbel lezen. Het is onmogelijk om zonder vooroordeel de bijbel te lezen. Eerst moet je je eigen vragen aan de tekst stellen. Vervolgens luisteren en de betekenis vaststellen, dan weer terug naar de tekst, want misschien heb je de verkeerde vraag gesteld. Zo zal de impact van bepaalde psalmen bij een ziekbed heel anders zijn dan in andere omstandigheden. We mogen Paulus niet iets anders laten zeggen dan dat er staat. Tekst staat altijd bovenaan. Het verschil is dat we nu leven in een andere tijd. Hij memoreert de visie van Tom Wright. Stel je voor dat je een drama hebt van Shakespeare in 5 bedrijven, maar van het 5^e bedrijf hebben we alleen de eerste akte. De rest moeten we zelf invullen, gebruik makend van de hele bijbel die ons als afgesloten canon is overgeleverd. Daarbij mogen we niet zelf onze rol kiezen maar moeten we ons laten leiden door Christus. In Christus ben je een ander mens.

Br. J.H.F. Schaeffer gaat in op het begrip cultuur. De cultuur bepaalt je betrokkenheid. De ambtsvisie van Calvijn wordt bepaald door de context van een stadstaat. Zo zullen we ook in onze tijd de ambtsdiscussie opnieuw moeten voeren, met de huidige visie op de verhouding mannelijk-vrouwelijk. Dat moet gebeuren in de kerken. Dat kun je niet verwachten van een deputaatschap. Ambtsdiscussie is wel belangrijk. We zien allerlei vormen van leiderschap. In de kerk kennen we het ambt. We leven in een cultuur met allerlei ontwikkelingen die niet altijd positief zijn te duiden. Maar we zien ook in de kerk ontwikkelingen waar we in het verleden heel anders over dachten. Bij de afschaffing van de slavernij liepen de kerken niet voorop. Achteraf verbazen we ons daarover en zien dankbaar terug op Gods leiding in het verwerven van een nieuwe visie. Zo zullen we ook over de invulling van de ambten de gesprekken moeten blijven voeren, samen met mannen en vrouwen, zonder dat er een rem op zit.

De preses, ds. P.L. Voorberg, rondt de bespreking af. "We zijn een morgen intensief met elkaar bezig geweest met een onderwerp dat de gemoederen danig bezig houdt. Het was een intensieve morgen. We zijn begonnen met uit te spreken hoe zeer we Gods hulp nodig hadden. We mogen terugkijken op een goede morgen. Deputaten gaan ongetwijfeld dit alles verwerken, ook de commissie, het moderamen en iedereen als lid van de generale synode.

Zoals gebruikelijk wordt van deze dag een dagverslag gemaakt. Het lijkt het moderamen goed dat ook ter beschikking te stellen van onze buitenlandse zusterkerken die de volgende vergadering hopen mee te maken, zodat ze zich goed kunnen voorbereiden.

5 juni 2014

Artikel 18

Behandeling MV in de kerk (besluitvorming)

Eerdere besprekingen:

27 februari 2014 in Mennorode en 17 en 20 mei 2014 in Ede. (besloten)

11 april 2014 (openbaar)

Materiaal:

1. Acta Generale Synode Harderwijk 2011 (art. 29 Besluit 2);
2. rapport van deputaten M/V in de kerk 'Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie' (05-09-2013);
3. aanvullend rapport van deputaten M/V in de kerk 'Samen verder in dienst van het evangelie' (08-04-2014);
4. br. D.A.C. Slump, Korte reactie op 'Samen verder in dienst van het evangelie' (09-04-2014);
5. adviezen van de hoogleraren A.L.Th. de Bruijne, B. Kamphuis, G. Kwakkel, H.G.L. Peels, C.J. de Ruijter, M. te Velde en de emeritus hoogleraar J. van Bruggen;
6. brief van deputaten BBK (17-10-2013), waarin zij vragen om besluitvorming pas te effectueren na consultatie van buitenlandse zusterkerken;
7. brief van de GK Urk (03-12-2013); is niet overtuigd dat de conclusie gerechtvaardigd is dat naast mannen ook vrouwen mogen dienen in het ambt;
8. brief van GK Hoofddorp (06-01-2014); wijst wijze waarop deputaten tot hun conclusie zijn gekomen resoluut af; stemt in met de verantwoording van D.A.C. Slump;
9. brief van de CGKv Sneek (07-01-2014); verzoekt voorgestelde besluit 2c niet over te nemen, maar (i.s.m. CGK) te werken volgens voorstel D.A.C. Slump;
10. brief van de GK Rijnsburg (07-01-2014); kan zich vinden in het minderheidsrapport en veroordeelt de grote rol die de cultuur krijgt in het meerderheidsrapport;
11. brief van de GK Katwijk (07-01-2014); betoogt dat niet de cultuur maar de bijbel doorslaggevend moet zijn en vraagt dat mee te wegen in de beoordeling van het rapport MV;
12. brief van deputaten M/V (30-12-2013); geven advies inzake brief van deputaten BBK (Materiaal 6);
13. brief van de GK Ten Boer (10-01-2014), verzoekt rapport M/V af te wijzen en uit te spreken dat ambten uitsluitend door mannen zullen worden bediend;
14. brief van de GK Mussel (10-01-2014); vraagt te besluiten het meerderheidsrapport af te wijzen;
15. brief van de GK Bussum-Huizen (13-01-2014); verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
16. brief van de GK Spakenburg-Noord (13-01-2014); verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
17. brief van deputaten kerkelijke eenheid (16-01-2014); vragen in lijn met deputaten betrekkingen buitenlandse kerken besluitvorming pas te effectueren nadat de GS van de CGK en de LV van de NGK hierover hebben kunnen spreken;
18. brief van de GK Eemdijk (13-01-2014); verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
19. brief van de GK Leiden (22-01-2014); vraagt zich af of het rapport voldoende basis biedt voor besluitvorming en stelt 3 concrete vragen;
20. brief van de GK Bunschoten-Oost (28-01-2014); vraagt uit te spreken dat deputaten zich niet aan hun instructie hebben gehouden en dat hun visie geen goede grond biedt om besluiten op te nemen over M/V in de kerk;
21. brief van de GK Kampen-Noord (31-01-2014); heeft kritische opmerkingen over onderdelen van het rapport maar steunt conceptbesluit 2a;
22. brief van de GK St. Jans klooster-Kadoelen (30-01-2014); betuigt adhesie aan de brief van de GK Urk (Materiaal 7);

23. brief van de GK Vlaardingen (03-02-2014); is overtuigd dat het op grond van Gods Woord niet verantwoord is dat zusters predikant of ouderling worden en wil hiervoor geen ruimte in het kerkverband;
24. brief van de GK Capelle ad IJssel-Noord (08-02-2014); uit zorgen over de grote ruimte die in het rapport wordt gevraagd voor de eigen zeggenschap van de cultuur;
25. Commissierapport M/V in de kerk t.b.v. de vergadering van 5 juni (bijlage 3-8).

Besluit 1:

deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. niet in te stemmen met de onderbouwing van de conclusie van de deputaten M/V in de kerk dat het past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld wanneer naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen.
- b. de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen moet vrij bespreekbaar zijn zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt.

Grond:

het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden.

Besluit 3:

- a. een nieuw deputaatschap M/V en ambt te benoemen dat in kaart moet brengen:
 1. hoe de ambtelijke structuur zo kan worden ingevuld dat vrouwen zich daarbinnen kunnen inzetten voor Gods koninkrijk; dit met inachtneming van de onder besluit 2 genoemde grond;
 2. wat de consequenties van een dergelijke structuur zijn met betrekking tot de in gebruik zijnde formulieren en de kerkorde;
 3. hoe binnen de zusterkerken wordt gedacht over de invulling van de ambten van predikant, ouderling en diaken; dit met het oog op het onderhouden van de katholiciteit van de kerk.
- b. de binnen- en buitenlandse zusterkerken op de hoogte te stellen van dit besluit en hen te verzoeken om advies.

Gronden:

1. een voortgaande bezinning op de vragen rond mannen en vrouwen in de ambten van predikant, ouderling en diaken is gediend met een kritische bestudering van de huidige ambtsstructuur binnen de Gereformeerde Kerken in het licht van het totale onderwijs van de Schrift;
2. de uit de tijd van de Reformatie afkomstige ambtelijke structuur van predikanten, ouderlingen en diakenen is niet rechtstreeks aan de Schrift ontleend en mag daarom naar gelang van de omstandigheden worden gewijzigd en/of aangevuld;
3. niet alle werkzaamheden van de huidige ambtsdragers hebben direct te maken met het dragen van de *verantwoordelijkheid* voor de geestelijke leiding aan de gemeente; het is zinvol te onderzoeken welke taken door zowel mannen als vrouwen kunnen worden vervuld;
4. een andere invulling en indeling van de ambten van predikant, ouderling en diaken kan consequenties hebben voor de inhoud van de in gebruik zijnde formulieren en ook voor de regelingen van de kerkorde.
5. overeenkomstig de regels voor de zusterkerkrelaties (GS Ommen 1993) behoren de zusterkerken op de hoogte te worden gesteld van de voorgenomen studie en de resultaten daarvan.

Besluit 4:

een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen, dat tot taak heeft:

- a. te werken aan de integratie van het bijbels onderwijs, de confessionele normen en de praktijk in de Gereformeerde Kerken met betrekking tot de rollen en functies van vrouwen en mannen in hun onderlinge samenhang, door
 1. actief te beschrijven hoe en op grond waarvan in Gereformeerde Kerken in verschillende situaties mannen en vrouwen hun gaven inzetten in de gemeente;

2. daarbij ontwikkelingen, sterke punten, 'best practices', maar ook knelpunten en discussiepunten te signaleren, van een eerste afweging te voorzien en die te communiceren met de kerken;
 3. over waarnemingen en afwegingen in gesprek te gaan en te blijven met met name de medewerkers aan de Theologische Universiteit en aan het Praktijkcentrum;
 4. het gesprek over de roeping en het recht van vrouwen ook hun gaven in te zetten in de kerken te stimuleren en te ondersteunen met het oog op een praktijk die het veelkleurig spreken van de Schrift weerspiegelt, waarbij er bijzondere aandacht is voor:
 - a. schriftgetrouw en gehoorzaam bijbel lezen;
 - b. de invloed van de maatschappij op het denken en handelen van christenen;
 - c. de bijzondere en aanvullende verschillen tussen man en vrouw.
 5. bij alle hiervoor genoemde activiteiten gericht te vragen naar de diverse ervaringen en overtuigingen van vrouwen;
- b. wanneer er ontwikkelingen zijn in de kerken op dit punt die voldoende convergeren en waarvan het verantwoord is om er gemeenschappelijke afspraken over te maken, daarover aan de dan eerstvolgende generale synode voorstellen te doen;
- c. voorstellen die daar aanleiding toe geven tijdig via deputaten kerkelijke eenheid en betrekkingen buitenlandse kerken te communiceren met binnen- en buitenlandse zusterkerken.

Gronden:

1. [a1-5] Het is verstandig op dit moment niet in te zetten op één of meer aangedragen 'oplossingsrichtingen' in de vragen rond de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers, maar het gesprek in breder kader voort te zetten;
2. [a1] De ontwikkelingen in de kerken op het punt van de rollen en functies van mannen en vrouwen in de gemeente verdienen een goede ondersteuning en interactie;
3. [a2] De nu verschillende praktijken in de kerken vragen om een meer gemeenschappelijk proces van bewustwording en van elkaar leren. De urgentie daarvan wordt nu meer dan in het verleden ervaren;
4. [a2] Door als kerken samen en in samenhang elkaars praktijk te leren kennen en te onderzoeken, vullen we elkaar aan en kunnen we groeien in eensgezindheid;
5. [a3] Input vanuit de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum is nodig voor een theologisch en empirisch verantwoorde begeleiding van de kerkelijke ontwikkelingen en voorbereiding van eventueel nodige besluitvorming;
6. [a4] Ongeacht overtuigingen over het al dan niet toegestaan zijn van vrouwelijke ambtsdragers valt er nog veel te winnen in een doorgaand gesprek over roeping en recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerk;
- 6a. [a4a] Er is verschil van inzicht over de manier waarop wij voor ons leven hier en nu conclusies trekken uit wat de bijbelschrijvers in eerste instantie voor hun lezers van toen opschreven;
- 6b. [a4b] Deputaten M/V hebben in hun rapport terecht aandacht gevraagd voor de spanning die velen voelen tussen de rollen en functies die vrouwen in de kerken en in de maatschappij vervullen;
- 6c. [a4c] De reële verschillen tussen man en vrouw vragen een eigen afweging, bijvoorbeeld door aandacht te geven aan 'gender-studies';
7. [a5] Wanneer het gaat over de roeping en het recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerken kan hun eigen inbreng niet gemist worden;
8. [2] Het is goed de tijd te nemen om gemeenschappelijke besluitvorming op dit onderwerp vanuit de kerken zelf te laten opkomen en in alle rust zoveel mogelijk gezamenlijkheid te laten groeien;
9. [3] De afspraken met zusterkerken in binnen- en buitenland moeten zo zorgvuldig mogelijk worden nagekomen.

De preses verwacht dat het een intensieve dag zal worden. Hij hoopt dat er tot besluitvorming kan worden gekomen in dit voor deze synode wel het meest besproken onderwerp. Velen zien er met meer dan gemiddelde belangstelling naar uit.

Hij wenst de vergadering de zegen van de Heer en de wijsheid van God toe. Laten we in de behandeling het alleen van hem verwachten. Hij hoopt dat besluiten genomen mogen worden die tot opbouw zijn voor de kerken.

Van het deputaatschap M/V in de kerk zijn aanwezig de brs. P.G. Bakker, J. van Leeuwen, J.H.F. Schaeffer en D.A.C. Slump, terwijl prof. P.H.R. van Houwelingen zich in de loop van de middagzitting bij hen voegt. Prof. M. te Velde is aanwezig als adviseur. Ook is aanwezig prof. E.A. de Boer.

De preses draagt de leiding van de vergadering over aan de assessor, br. K. Wezeman.

Br. Wezeman memoreert dat het moderamen voor deze vergadering een notitie heeft aangeboden (Materiaal 25). Hierin zijn door de commissie M/V de voorstellen uit de vergadering samengevat. Hij wenst de vergadering wijsheid toe. Laten we die gebruiken om ons in te zetten voor de eer van onze God en voor de kerken die wij dienen.

Het voorstel van br. M. de Jong, om nu niet tot besluitvorming over te gaan, wordt onvoldoende gesteund en blijft verder buiten behandeling.

De overige tegenvoorstellen worden voldoende gesteund en zijn dus onderwerp van bespreking, naast het voorstel van deputaten.

Bespreking

De eerste ronde is bedoeld om helderheid te verkrijgen over de ingediende voorstellen en de mogelijkheden van integratie na te gaan.

Het oorspronkelijke voorstel van ds. Van der Schee wordt ten sterkste ontraden. Want dit betekent in feite dat we het probleem terug leggen in de gemeenten, die dan, eventueel onder leiding van nieuw te benoemen deputaten, in gesprek gaan. Maar wat gaat er gebeuren met gemeenten die experimenten gaan doen? Bij sommige gemeenten gebeurt dit al. Gevolg zal zijn dat er over een paar jaar een aantal gemeenten met vrouwelijke ambtsdragers is. En het voorstel spreekt uit dat we elkaar op dit punt niet mogen beoordelen of veroordelen. Maar de synode moet leiding geven.

Anderen zijn echter positief over dit voorstel. Het gesprek op de synode is doodgelopen, dus zullen we het gesprek in de kerken moeten voeren. Zonder al te inhoudelijke kaders, omdat we het daar niet over eens zijn. Het voorstel van de brs. ds. S.W. de Boer, ds. L.W. de Graaff, ds. W.L. de Graaff, C.G. Kruse en S. de Vries wordt daarom veel te inhoudelijk gevonden. De vraag die beantwoord moet worden door de synode luidt: wat is vandaag met betrekking tot de rol van man en vrouw in de kerk de juiste richting, of wat is de stap die nu gezet moet worden. Het antwoord op die vraag zal niet tegen Gods Woord mogen ingaan, maar zal ook niet meer mogen binden dan nodig is. En het zal het antwoord moeten zijn van vandaag, dus niet van gisteren, en ook niet het antwoord van morgen. We moeten niet vastleggen dat vrouwen niet mogen dienen in de ambten, of varianten daarop, zoals wel in het diakenambt, maar niet in het ambt van predikant of ouderling. Ook kunnen we deputaten niet volgen in hun mening dat het dienen van vrouwen in alle ambten past binnen de bandbreedte van het gereformeerde belijden, want deputaten hebben hun mening niet overtuigend neergelegd. Als synode zijn we een proces doorgegaan waarbij we het vertrouwen in elkaar hebben uitgesproken dat we allen de Schriften serieus nemen als de gezaghebbende bron voor ons denken. Als iemand een andere mening heeft, is hij alleen daarom nog niet verdacht. Samen willen we zoeken naar wat de Heer vandaag op dit punt van ons vraagt. Dat broederlijke en zusterlijke gesprek moet intens met elkaar gevoerd worden, zodat ook in de kerken dit vertrouwen mag groeien, en dat kan alleen door ontmoeting, door te delen met elkaar, door ervaringen op te doen. En dat alles bij een open bijbel en in afhankelijkheid van de Geest. Het deputatenvoorstel legt te veel vast wat nog niet breed in de kerk gedragen wordt. Ook het voorstel van ds. De Boer c.s., evenals dat van ds. G. Zomer, legt een exegetische vast die op grond van argumenten, ook ontleend aan de Schrift, weersproken kan worden. Het voorstel van ds. Poortinga om zusters preekbevoegdheid te geven is een invulling, maar geen antwoord op de vraag die voorligt. Ook geeft het het gevoel dat voor de muziek wordt uitgelopen. Dit alles pleit voor een nieuw deputaatschap, samengesteld uit mannen en vrouwen, dat het gesprek gaat begeleiden en alles wat daarbij hoort. Zo komen we tot een breed gedragen visie in de kerken, zonder machtswoord van de synode.

Ook zijn er vragen bij de bedoeling van deputaten als ze menen dat de vrouwelijke ambtsdrager 'past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld'. Kan het er net mee door? Is het gereformeerd? Gepleit wordt om dit positiever te formuleren. Het niet toelaten van de vrouw tot de ambten wordt als onrecht ervaren, waardoor mensen diep zijn geraakt.

Gevraagd wordt waarom noch in het deputatenvoorstel, noch in de tegenvoorstellen geopperd wordt het diakenambt open te stellen voor vrouwen. Moeten we niet alsnog de vraagstelling van de GS Harderwijk dienaangaande honoreren? Anderen merken op dat we ons nu niet bezig moeten houden met onderdelen, maar moeten toewerken naar een totaalbesluit. Besluitvorming op onderdelen wordt ervaren als symboolpolitiek.

Een afgevaardigde spreekt zijn teleurstelling uit over de gang van zaken. Tegenvoorstellen en amendementen tuimelen over elkaar heen. Als synode zijn we begonnen om in een open sfeer naar elkaar te luisteren, maar nu trekt ieder zich terug op veilige stellingen. Laten we ons nu gijzelen door kritische reacties? Het deputatenvoorstel geeft ruimte, zonder oordelen. Laten we in die ruimte, geleid door Gods Geest en in verbinding met elkaar, verder gaan. Deze inbreng roept in de synode gekwetste reacties op.

Ook andere synodeleden willen zich van harte laten leiden door Gods Geest en het betrouwbare Woord van God.

Br. Kruse geeft een toelichting op het ingediende tegenvoorstel. Hij biedt eerst een analyse van de situatie waarin de synode zich nu bevindt. Vervolgens gaat hij inhoudelijk in op het mede door hem ingediende tegenvoorstel.

In de eerdere besprekingsronde is reeds een uitvoerige onderbouwing gegeven waarom niet kan worden ingestemd met de door deputaten voorgestelde besluiten. De vraag was vervolgens: hoe moet het dan wel?

Bij het beantwoorden van deze vraag is, naast het eigen oordeel van de indieners, met name gelet op de adviezen die de synode van de adviseurs heeft gekregen. Na een bezinning van een decennium over de vraag naar een schriftuurlijk verantwoorde visie op de ambtelijke dienst van mannen en vrouwen zijn we met het rapport van deputaten nauwelijks verder gekomen. De roep vanuit de kerken om tot een verantwoorde en breed gedragen besluitvorming te komen is echter steeds sterker geworden. Na het verschijnen van het deputatenrapport is er grote onrust ontstaan, zowel binnen onze kerken als bij zusterkerken. De synode ontkomt er nu niet meer aan om een duidelijke richting te wijzen.

Alle tegenvoorstellen die nu op de tafel van de synode liggen doen dat. Daarin verschillen de voorstellen dus niet. Dat is een goede zaak. Ook ons voorstel heeft de intentie om een duidelijke richting te wijzen. Wij zijn dat aan onze taak en verantwoordelijkheid verplicht.

Wat de inhoud betreft: een richting wijzen betekent dat keuzes gemaakt moeten worden. Onze keuze is, gehoord alle argumenten en alle adviezen, dat niet getornd mag worden aan het klaarblijkelijke onderwijs van de bijbel inzake de positie van mannen en vrouwen binnen de gemeente, zoals die door de eeuwen heen in de christelijke kerk is herkend, namelijk: man en vrouw zijn gelijkwaardig in Christus en daarbij heeft de man de primaire verantwoordelijkheid. De invulling van de ambten zoals wij die kennen en zoals deze in de loop van vele eeuwen kerkgeschiedenis is geëvolueerd, dient kritisch te worden geanalyseerd, rekening houdend met deze bijbelse uitgangspunten. Een nieuw deputaatschap zal uitgaande van deze instructies tot een voorstel kunnen komen voor de eerstvolgende generale synode. Dat is geen herhaling van zetten. Wij kiezen voor een heldere schriftuurlijke lijn en nemen voor het eerst expliciet in de opdracht op dat de ambtsstructuur nader moet worden bekeken. Deze toegespitste opdracht laat nog voldoende ruimte over voor nadere keuzes en nuanceringen. Wij leggen ons op voorhand niet vast op een bepaalde uitkomst. Wij grenzen wel het te onderzoeken gebied af.

Met dit tegenvoorstel worden naar de diepste overtuiging van de indieners de kerken gediend en wordt de inhoudelijke koers vertegenwoordigd, zoals doorklinkt in de adviezen en leeft binnen een brede stroming binnen onze kerken. Ook al zal niet iedereen zich hierin kunnen vinden, de koers is duidelijk en wordt dringend bij de synode aanbevolen.

Ds. S.W. de Boer geeft een nadere verklaring van het door hem en anderen ingediende tegenvoorstel. Bij dit onderwerp hebben we te maken met beeldvorming. Het begon al bij de presentatie van het rapport van deputaten, waarbij de kop in de krant schreef: "ambt open voor vrouwen". Dat was niet wat deputaten voorstelden. Waar we mee te maken hebben is dat in deze discussie drie dingen door elkaar lopen, namelijk het verschil tussen man en vrouw, de visie op de ambten en de manier van bijbellezen. Dat grijpt op elkaar in en beïnvloedt elkaar en maakt de discussie diffuus. De discussie over de vrouw in het ambt stamt uit 1670. Verschillen tussen man en vrouw zijn zichtbaar in lijnen in de bijbel, maar we hebben als kerk geen concrete invulling. Verschillen tussen man en vrouw stammen van voor de zondeval en wij spreken na de zondeval. Over de begeerte van de vrouw naar de positie van de man is nog niet gesproken op deze synode. Laten we daar nog eens over doorpraten. De synode is een kerkelijke vergadering die kerkelijke besluiten moet nemen, die de vrede en voortgang in de kerken dienen.

In het voorstel van ds. Van der Schee c.s. staan mooie dingen. Maar de discussie zal dan gaan over de invulling. Wat wij wensen is een wat rustiger besluit nemen zonder uitspraken, waarbij we open staan voor aanpassingen en verbeteringen. Maar voordat er verdere stappen gezet zullen worden, zal eerst naar de ambtsvisie gekeken moeten worden.

Ds. G. Zomer gaat in op het door hem en anderen ingediende tegenvoorstel. Het is een charmant voorstel, dat teruggaat naar de opdracht van Harderwijk. Ook heeft hij een amendement op het voorstel De Boer c.s. ingediend, om in de gronden te verwijzen naar de besluitvorming in Ommen (1993) over het actief kiesrecht van zusters der gemeente. Dat is een kerkelijk besluit, van waaruit we verder kunnen werken. Binnen de kerken zijn mensen die moeite hebben met de huidige situatie. Maar hij spreekt zijn verbazing uit, dat er kerken zijn die in eigen verantwoordelijkheid vergaande besluiten hebben genomen om zusters toe te laten tot de ambten. De meerderheid in de kerken is nog steeds van gevoelen dat de Schrift hierover helder is. Hij hoopt dat hij dat gevoel mag blijven verdedigen, zonder beticht te worden van nare

karaktertrekken. Hij deelt de bezwaren tegen het voorstel Van der Schee, die al eerder zijn aangevoerd. We moeten elkaar binnen het kerkverband vasthouden en geen eigen wegen gaan.

Ds. Van der Schee is van mening dat zijn voorstel (ingediend samen met 12 anderen) voorzien wordt van tamelijk suggestieve kwalificaties. Hij heeft zich uitgesproken voor het toelaten en invoeren van vrouwelijke ambtsdragers, wat nog steeds zijn zeer hartelijke overtuiging is. Een overtuiging die hij ook op meerdere plaatsen heeft gepubliceerd. Waarbij hij van mening is dat het tegendeel "niet gereformeerd" is. Hij deelt daarin de mening van br. Slump, die stelt dat de voorgestelde keuze van deputaten een andere mening uitsluit. In zijn voorstel, waarin hij veel tijd heeft gestoken, kiest hij niet voor zijn eigen overtuiging maar voor het recht van vrouwen, dat in onze kerken met voeten getreden wordt. (Deze uitspraak wordt per interruptie een slechte kwalificatie genoemd). Hij heeft geprobeerd een voorstel te schrijven dat voor iedereen, ongeacht de positiekeuze in dit debat, aanvaardbaar moet zijn. We moeten, na negen jaar systematische theologie, verder met een praktisch theologische aanpak. Dat is de nieuwe inzet, die uitleg vraagt. Vandaar het voorstel voor een nieuw deputaatschap dat de opdracht krijgt om die discussie te begeleiden. In andere voorstellen proeft hij het vastleggen van allerlei vanzelfsprekende dingen die juist ter discussie staan. Laten we proberen eindelijk iets verbindends te doen.

Opgemerkt wordt dat de vraag waar we voor staan de kerken al negen jaar heeft bezig gehouden. Dan is het bijzonder dat we er na zoveel jaar studie nog niet overtuigend uit zijn. De overtuiging is vele jaren geweest, dat wie pleitte voor vrouwelijke ambtsdragers, schriftkritiek werd verweten. Om nu tot een ander inzicht te komen, is een overtuigend verhaal nodig. Want dan hebben we er al die jaren naast gezeten. De reacties van de zusterkerken bewijzen hoe gevoelig dit ligt. Helaas ligt er geen overtuigend materiaal om mee naar de kerken en de zusterkerken te gaan. Het voorstel van deputaten is te hoog gegrepen. Want het aangedragen materiaal onderbouwt de stelling niet. Zouden ze het voorstel daarom maar niet beter kunnen intrekken? We hebben gestudeerd, maar ook gebeden. Dat was de kern van ons samenzijn in Mennorode in februari. We geloven dat God alle gebeden hoort. Is zijn verhooring wellicht dat ons verstaan op dit punt gewoon te kort schiet? Dat we er niet zijn uitgekomen? Dus laten we het voorlopig laten zoals het is. Je moet van ophouden weten als je constateert dat je er niet uitkomt. Een andere afgevaardigde pleit er voor om nu wel over openstelling van het diakenambt voor vrouwen te besluiten. Deels om mensen tevreden te stellen, maar vooral om de ruimte die Gods woord geeft ook te benutten. Daarnaast zouden we verder moeten studeren, zonder elkaar van onbijbelse standpunten te betichten. Laten we elkaar, bij een open bijbel, de ruimte geven. Waarom leggen we de ongeveer gelijklopende voorschriften in 1 Kor. 11 en 14 verschillend uit? Hoe ga je daarmee om? Ook wordt gewezen op de communicatie, die in dit geval heel erg belangrijk is. Het rapport van deputaten heeft al heel wat discussie gegeven. Een besluit van de synode zal zijn impact hebben. Gewezen wordt op de besluitvorming binnen de CGK, waar een duidelijke bijbelse lijn werd uitgezet, met respect voor de onderlinge verschillen. Een uitspraak die verbonden werd met het zoeken naar mogelijkheden om ruimte te geven aan de inzet van gaven van de vrouwen in de gemeente. In het voorstel De Boer c.s. wordt dat herkend. Daarin wordt voorzichtig een lijn uitgezet, die zeer breed door de jaren heen tot vandaag toe als schriftuurlijke lijn is gezien. Tegelijkertijd bevat het voorstel ruimte om verder te denken over de positie en taken van vrouwen in de gemeente. Het voorstel moet vertrouwen in de kerken herstellen, maar in ieder geval niet verder schaden.

Over het voorstel Van der Schee c.s. wordt opgemerkt dat het een riskante vlucht naar voren is. Het is geen besluit. Het corrigeert deputaten niet, maar neemt hun standpunt in bescherming. En daardoor roept het een heleboel vragen op die niet worden beantwoord.

Op dit moment ontspint zich een ordedebat. Het moderamen stelde voor om in deze ronde in te gaan op de voorstellen, maar niet op elkaar. Dat zou later komen bij de bespreking van de afzonderlijke besluiten. Maar inmiddels gebeurt dat wel. En er worden ook opmerkingen gemaakt die de bedoeling van de indieners van de voorstellen geen recht doen. Voorgesteld wordt om voorafgaande aan de besluitvorming nog een algemene ronde te houden om in algemene zin met elkaar in gesprek te gaan en misverstanden weg te nemen.

De preses, br. Wezeman, erkent dat zaken nu door elkaar lopen. Hij stelt voor deze ronde af te ronden om alle indieners van voorstellen de gelegenheid te geven hun voorstel toe te lichten en eventuele misverstanden recht te zetten. Daarna volgt nog een algemene ronde, gevolgd door bespreking per voorgesteld besluit, zowel van deputaten als de daarbij behorende tegenvoorstellen.

Br. Kruse (de Boer c.s.) stemt toe dat zijn voorstel de schijn heeft zaken dicht te timmeren, zoals meerdere afgevaardigden opmerkten. Daarom stelt hij als wijziging voor om in besluit 2a het woord "nu" in te

voegen. Wij geven daarmee aan dat we onvoldoende informatie hebben om nu tot een uitspraak te komen. De gronden onder besluit 2 laat hij vallen, daar deze te specifiek op uitleg van bijbelteksten ingaan. In grond 1 wordt “deze beide lijnen sluiten elkaar niet uit” vervangen door “deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden”.

Bewust is niet overwogen om het diakenambt open te stellen voor vrouwen. Een dergelijk besluit kunnen we niet nemen, omdat er geen rapport aan ten grondslag ligt.

Ds. Tigelaar (Van der Schee c.s.) wil duidelijk maken wat de bedoeling is. We komen er niet aan toe om een richting te wijzen, want er is geen consensus met betrekking tot de vraag die er ligt. Toch is er iets gebeurd. Wij zijn het gesprek met elkaar aangegaan. Dat gesprek is er en moet verder gevoerd worden. Ons idee is dat dat gesprek begeleid moet worden, zonder die begeleiding in te kaderen of te voorzien van een einddoel. Het gesprek over de ambten kan worden gevoerd. Maar dan wel in een ander deputaatschap, want het voorgestelde deputaatschap in besluit 3 heeft een andersoortig karakter.

Ds. G. Zomer c.s. trekken hun tegenvoorstel in om de helderheid van de discussie te dienen. Wel met behoud van gevoel en overtuiging.

Br. P.G. Bakker (namens deputaten) brengt de volgende wijzigingen aan in het deputatenvoorstel: In besluit 2a wordt “kerkelijke ambten” vervangen door “kerkelijke werkvelden van verkondiging, zielszorg en barmhartigheid”.

De zinsnede “past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld” wordt vervangen door “moet vrij bespreekbaar zijn zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt”.

Deputaten trekken hun voorgestelde besluiten 3 en 4 in ten gunste van de besluiten 3 en 4 van het voorstel Van der Schee c.s.

Prof. E.A de Boer (adviseur) voelt zich geroepen om in deze discussie een bijdrage te leveren. Er is spanning, maar hij voelt ook een verbluffende mate van overeenstemming. De synode heeft de plicht, niet alleen om eruit te komen maar dat te doen zo mogelijk in consensus. Daartoe roept hij de synode op. Als dat leidt naar onderzoek, dan moeten de kerken daarbij betrokken worden. Als de synode besluit een studie naar de ambten te laten te doen, dan bewijst ze de bredere oecumene een dienst.

Deputaat Schaeffer geeft een correctie op het besluit van deputaten zoals eerder verwoord door br. Bakker. Deputaten gaan terug naar hun oorspronkelijk geformuleerde besluit 2. Br. Bakker vult aan dat deputaten goed geluisterd hebben naar de afgevaardigden. Wij zijn toch van mening dat het een goed voorstel is. Het is bedoeld als een voorzichtige uitspraak. Dat het als een bom is gaan werken spijt ons bijzonder. Daardoor kreeg het deputatenvoorstel een zware lading. Deputaten hadden zeker niet de bedoeling nu al de deur open te zetten voor de vrouw in het ambt. Wel wilden ze de ruimte creëren om binnen de schriftuurlijke kaders te spreken over de vrouw in het ambt. Die ruimte is nodig en moet in de uitwerking, zoals beoogd in besluit 3 (v.d. Schee c.s.) op een geloofwaardige wijze ten volle tot zijn recht komen. Het is een uitdaging om een nieuwe openheid te vinden, waarin we elkaar bevragen op ons lezen van en omgaan met de Schrift. Het voorgestelde besluit 2 van deputaten moet dus beoordeeld worden in samenhang met het gesteunde besluit 3 van ds. Van der Schee c.s..

Aan dit besluit zijn gronden toegevoegd, daar het niet meer steunt op het rapport van deputaten.

Deputaat Schaeffer gaat in op het voorstel van ds. De Boer c.s.. Wat wordt bedoeld met de toevoeging “nu”? Is dat een veroordeling van het werk van deputaten of wordt er ruimte geboden voor een verder gesprek? Ook mist hij de onderbouwing van de geformuleerde twee lijnen, waarvan de grond bij dat besluit 2 spreekt. Als die beide lijnen elkaar niet uitsluiten, wat wordt er dan beweerd? Deputaten ontkennen dat op grond van deze bijbelse lijnen het ambt alleen aan de man toekomt.

Deputaten handhaven hun voorstel, maar roepen de vergadering op zich niet uit te leven in het indienen van amendementen. Er ligt genoeg op tafel om tot besluitvorming te komen mocht de vergadering het voorstel van deputaten niet willen volgen.

Br. Kruse (namens De Boer c.s.) vult besluit 2 aan met een lid b: “de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen moet vrij bespreekbaar zijn zolang er vanuit de Schrift geargumenteed wordt”.

In het voorstel van ds. W. van der Schee c.s. worden geen wijzigingen aangebracht.

Behandeling besluit 2

De preses, br. Wezeman, stelt nu het voorgestelde besluit 2 van deputaten aan de orde. Hij roept de vergadering op om het advies van deputaten te honoreren, al bestaat de mogelijkheid om wijzigingen aan te brengen uiteraard wel.

Niemand vraagt het woord, waarop het besluit in stemming wordt gegeven. Dit wordt verworpen (35 tegen en 1 onthouding).

Hierop komen de tegenvoorstellen bij besluit 2 aan de orde, die tegelijkertijd worden behandeld.

Enerzijds wordt ingegaan op de afzonderlijke voorstellen.

Het besluit De Boer c.s. legt volgens sommigen te veel vast, en spreekt daarmee impliciet een oordeel over het deputatenrapport uit. Wat betekent het spreken over de twee bijbelse lijnen? Is dat neutraal of geeft dat de richting van het gesprek aan? En zou je bij het spreken over de twee lijnen niet moeten opnemen dat de man de eindverantwoordelijkheid draagt? Dan ben je duidelijk.

Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat de synode niet zozeer de conclusie van deputaten niet kan volgen, maar met de onderbouwing van die conclusie niet instemt.

De indieners willen niet neutraal zijn, zonder alles dicht te timmeren. Niet sturen is ook sturen! Het gesprek moet over iets gaan. Vandaar de inhoudelijke aandachtspunten, zonder daarmee een oordeel over deputaten te willen uitspreken. Die suggestie mag niet blijven bestaan. Het gaat indieners te ver om te formuleren dat “de man de eindverantwoordelijkheid draagt”.

Het besluit Van der Schee c.s. poogt zo neutraal mogelijk te formuleren om het gesprek niet te blokkeren. Maar wat zegt besluit 2c eigenlijk? Hier worden twee lijnen zonder meer naast elkaar gezet, terwijl de grond onder besluit 2 van De Boer c.s. oproept om beide lijnen in de discussie te verdisconteren. Ook het voorstel dat “andere kerkgenootschappen, buitenlandse kerken en medechristenen niet veroordeeld mogen worden op het bij hen functioneren van vrouwelijke ambtsdragers als zodanig” roept vragen op.

Anderzijds wordt een oproep gedaan om de twee voorstellen te combineren, omdat beide proberen de eenheid en de vrede in de kerken te dienen. Waar zitten de principiële verschillen? Een keuze maken stelt de synode voor een onmogelijk dilemma. Wel wordt het voorstel De Boer c.s. ervaren als het verwoorden van de grote lijn in de discussie, zoals die tot dusver op de synode is gevoerd.

Betreurd wordt de vervaging van het voorstel De Boer c.s. door de toevoeging van besluit 2b en het laten vervallen van de gronden 2 en 3. Kunnen we nog de stelling betrekken dat het niet geoorloofd is vrouwen toe te laten tot de ambten?

Prof. Te Velde (adviseur) probeert de voorgestelde besluiten te analyseren. Het is goed om te proberen elkaar te vinden, maar de teksten moeten wel helder blijven om er, zonder kennis van de bespreking en de behandeling, als kerken mee overweg te kunnen.

Het voorstel v.d. Schee c.s. doet geen uitspraak over het deputatenrapport. Dat zou voor de duidelijkheid wel moeten, waarbij de diplomatieke formulering “nu niet in te stemmen” (De Boer c.s.) niet als een afwijzing van het rapport behoeft te worden ervaren. Het besluit 2c (hoe wij omgaan met kerken en medechristenen) kan gemist kan worden. In de kerkorde zijn bepalingen opgenomen over het rekening houden met de eigenheid en context van de andere kerk, waarbij we elkaar niet veroordelen bij middelmatige zaken. Het nu laten staan van een dergelijk besluit geeft het wel een zwaar gewicht. Hij adviseert grond 6 te laten vervallen (“de mening van de eerst verantwoordelijkheid van de man is ingeburgerd door het woordgebruik van het huwelijksformulier als uitleg van het hoofd zijn uit Efeze 5, en moet beoordeeld worden op haar draagkracht voor de ambtsleer”).

Het voorstel De Boer c.s. is wat lastig te beoordelen, daar dit in korte tijd sterk is gewijzigd. Er ligt elke keer een anders gekleurde tekst. Feitelijk draait het om het besluit om nu niet in te stemmen met de conclusie van deputaten. De visie dat het onderwerp vrij bespreekbaar moet zijn (2b) is niet nieuw en de “twee lijnen” zal niemand ontkennen (grond 1 lijkt sterk op besluit 2c van Van der Schee c.s.). Te Velde heeft de indruk dat de voorstellen gaande de bespreking aardig naar elkaar zijn toegebogen en minder onderscheidend zijn geworden.

De indieners van de voorstellen krijgen gelegenheid om te reageren.

Ds. Tigelaar (v.d. Schee c.s.) kan zich vinden in het advies van prof. Te Velde. Grond 6 laten de indieners vervallen. In besluit 2a wordt ingevoegd “...vraag, die door de synode van Harderwijk is gesteld, ...” om de relatie van de besluitvorming met de voorgaande behandeling te leggen.

Verder reageert hij op de opmerking dat het voorstel niet zou sturen. Sturen is ook begeleiden om ergens te komen. Als je het stuur in handen houdt en je laat leiden door de Schrift, dan komt het goed. Het voorstel wil niet meer dan het proces vorm geven. Hij deelt niet het gevoel dat het voorstel De Boer c.s. beter aansluit op de bespreking ter synode. Het is het aanvoelen van een bespreking en op dat punt is verschil mogelijk.

De indieners zijn van harte bereid om, ten dienste van de kerken, te proberen met een gezamenlijk voorstel te komen.

Br. Kruse (De Boer c.s.) ziet een relatie tussen de voorstellen. Maar ook verschillen. Wij zijn het gewoon niet met elkaar eens. Daar kunnen we de kerken niet mee opzadelen. Er zal een besluit genomen moeten worden.

Het woordje “nu” laten de indieners vervallen op aandringen van de vergadering.

Amendementen

Ds. G. Zomer wil in besluit 2a (De Boer c.s.) “nu” handhaven. Hij stelt voor om besluit 2b te laten vallen.

Ds. B.C. Buitendijk wil daarentegen “nu” weglaten.

Ds. P.L. Voorberg wil de grond aanvullen met “waarbij de man de eindverantwoordelijkheid heeft gekregen”, terwijl hij de zinsnede “deze beide lijnen sluiten elkaar niet uit” wil laten vervallen daar dit logisch is tegen de achtergrond van ons schriftgehoof.

Ds. R.J. Vreugdenhil stelt voor om in de grond “deze beide lijnen sluiten elkaar niet uit” te vervangen door “deze beide lijnen dienen verdisconteerd te worden”

In het voorstel De Boer c.s. worden de amendementen van ds. Vreugdenhil en ds. Buitendijk overgenomen. Het voorstel van ds. Zomer wordt niet overgenomen. Er zijn goede redenen om dat juist wel uit te spreken. Ook het voorstel van ds. Voorberg wordt niet overgenomen. Dit geeft een inperking die niet als verstandig wordt ervaren.

Ds. LW de Graaff (namens De Boer c.s.) deelt mee dat gepoogd is tot elkaar te komen. Dat is niet gelukt, want er blijven inhoudelijke verschillen. Ze liggen niet ver uit elkaar, maar de synode zal een keus moeten maken en uitspreken welke weg de beste is.

Ds. Van der Schee deelt mee dat nagedacht is over in hoeverre de voorstellen aan elkaar tegemoet kunnen komen. Overwogen is een besluit 2c toe te voegen conform de grond (die eigenlijk geen grond maar een mening is) bij het andere voorstel, met verwerking van het amendement Vreugdenhil. Hier lag namelijk een punt van verschil: De Boer c.s. willen “de twee lijnen” geen mening noemen, maar een schriftgegeven. Uiteraard moet dat verdisconteerd worden. De mening van de eerstverantwoordelijkheid van de man is ingeburgerd en moet beoordeeld worden op haar draagkracht voor de ambtsleer. Dit moet ook verder in het proces betrokken worden. Zijns inziens is veel van het voorstel De Boer c.s. al verwerkt en moet het mogelijk zijn de voorstellen in elkaar te schuiven om tot unanieme besluitvorming te komen.

De amendementen van ds. Zomer en ds. Voorberg worden onvoldoende gesteund, zodat ze verder geen onderdeel van bespreking uitmaken.

Ter tafel liggen nu twee voorstellen, waarvan uitgemaakt moet worden welke het verstrekkends is. Dat voorstel komt namelijk het eerst in stemming.

Betreurd wordt dat er geen gezamenlijk voorstel mogelijk lijkt. Wat zou het mooi zijn als de synode consensus kon bereiken.

Ook wordt gewezen op het verschil in taxatie van “de twee lijnen”. De een spreekt van een mening, terwijl de ander hier spreekt van schriftgegevens. Daar zit nogal verschil tussen. Het komende gesprek gaat niet over meningen, maar over wat we vanuit de Schrift gezamenlijk belijden. Dat moet blijven staan. Waarbij door anderen wordt opgemerkt dat ook hier theologische vragen zijn te stellen, die voorzichtig moeten maken om dit hier zo te benadrukken.

Br. Kruse beaamt dat dit laatste een van de punten is die verhinderen tot een gezamenlijk voorstel te komen. Verder is het verschil tussen “niet instemmen” en “niet overtuigd zijn”. Over de gronden 1, 2, 4 en 5 is geen verschil van mening, maar over grond 3 (“niet bij voorbaat als niet-gereformeerd worden afgewezen”) wel. Overigens wordt zeer gewaardeerd dat Van der Schee c.s. proberen om anderen tegemoet te komen.

Ds. Tigelaar wijst op grond 6, behorend bij besluit 2c (v.d. Schee c.s.). Daar ligt de nuance tussen beide voorstellen. De discussie over gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid moet nog gevoerd worden. En niet onder een dwingende uitspraak alsof de Schrift hierin volstrekt duidelijk is. Ook het tweede door br. Kruse aangehaalde verschil is wezenlijk. “Niet instemmen” heeft een oordeel in zich, wat bij “niet overtuigd zijn” niet of minder het geval is.

In reactie maakt br. Kruse nadrukkelijk bezwaar tegen grond 6 (v.d. Schee c.s.): zo moeten we dat niet uitspreken en het is zeker niet de enige grond bij de schriftuurlijke visie van “de twee lijnen”. Aanvullend merkt ds. De Boer op dat in de bewuste grond wordt gesproken over eerstverantwoordelijk. Dat staat niet in het andere besluit. Daar wordt slechts gewezen op gelijkwaardigheid van en op verschillen tussen man en vrouw.

Ds. Van der Schee is echter van mening dat juist vanwege het jarenlang gebruik van het huwelijksformulier de bepaalde uitleg van Ef. 5 is ingeslepen in het denken. Daar moet zeker over gesproken worden, zonder elkaar te binden aan een bepaalde uitleg.

Besluit

De preses, br. Wezeman, is van mening dat alle argumenten nu wel gewisseld zijn en we over kunnen gaan tot stemming. Via een schriftelijke stemming wordt besloten als eerste het voorstel De Boer c.s. in stemming te geven (24 tegen 12).

Besluit 2 wordt hierop genomen (21 voor, 15 tegen)

Behandeling besluit 3

Br. Kruse deelt mee, dat de beide voorstellen zijn bekeken. Geconstateerd is dat er geen tegenstrijdigheden in zitten, en wel dat ze elkaar op onderdelen aanvullen. Daarom zijn de voorstellen in elkaar geschoven. Er ligt nu een nieuw voorstel voor besluit 3. Nadat dit in de synode is uitgedeeld en een schorsing is gegeven om de tekst te bestuderen, wordt overgegaan tot behandeling.

Op verzoek van de preses, br. Wezeman, delen deputaten bij monde van br. J. van Leeuwen mee dat ze hun instemming met het oorspronkelijke besluit Van der Schee c.s. laten vallen ten gunste van het nieuwe voorstel. Waar ze overigens nog wel wat opmerkingen bij hebben.

Hierop geeft de preses het voorstel in bespreking.

Vragen worden gesteld bij het begrip katholiciteit van de kerk (a3) en bij de kennelijke begrenzing die in dit voorstel wordt gegeven door te spreken over de verantwoordelijkheid van de man in het geestelijk leiding geven (grond bij besluit 2 en grond 4 bij dit besluit)

Prof. Te Velde (adviseur) adviseert grond 1, de verwijzing naar de besluitvorming in Harderwijk, weg te laten. Deze synode stelt vragen bij de ambtsvisie en gaat daarmee verder dan de vraagstelling van de GS Harderwijk.

Deputaat br. Van Leeuwen is het eens met het advies van prof. Te Velde. De opdracht van GS Harderwijk is een onmogelijke opdracht gebleken. Verder stelt hij voor om de zusterkerken niet alleen op de hoogte te stellen van de studie, maar ook van de resultaten daarvan (grond 6). Hij wijst nog op de bemensing en het tijdpad van het nieuwe deputaatschap en de kosten die deze studie met zich zal brengen. Daarin moet worden voorzien.

Ds. Van der Schee merkt op dat in het voorstel nog moet worden opgenomen dat beide voorgenomen deputaatschappen, die van besluit 3 en van besluit 4, met elkaar contact moeten onderhouden.

Br. Kruse antwoordt namens de indieners. Grond 4 moet niet beschouwd worden als een inperking, maar is wel een belangrijk onderdeel van de studie. Een studie die ook rekening moet houden met de gedachten die leven bij de zusterkerken. Dat zijn we aan de eenheid, de katholiciteit van de kerk verplicht. Hij neemt de adviezen van prof. Te Velde en van br. Van Leeuwen met betrekking tot grond 1 en grond 6 over. Al vindt hij het laatste zo logisch dat je het nauwelijks hoeft op te schrijven. Prof. Te Velde vindt het echter wel belangrijk om de toevoeging op te nemen. Dan laat je in de besluitvorming duidelijk zien dat je niet je eigen weg gaat maar het gesprek zoekt.

Br. Wezeman deelt mee dat het moderamen een brief voor de zusterkerken zal opstellen, waarin de besluitvorming wordt meegedeeld, voorzien van een uitnodiging om mee te denken over de resultaten van de voorgenomen studie. De vergadering stemt hiermee in en geeft mandaat aan het moderamen voor de redactie van deze brief.

Besluit 3 wordt met algemene stemmen genomen (33)

Behandeling besluit 4

Namens de indieners merkt ds. Van der Schee op dat het voorgestelde deputaatschap geen opdracht heeft voor drie jaar. Begeleiding vergt een langere tijd. Het gaat er om dat er aandacht komt voor de ontwikkelingen in de kerken die gewoon doorgaan. Dat mag je niet "laten gebeuren" maar vraagt juist om met elkaar in contact te blijven. Zodat zaken verbonden worden en van elkaar geleerd kan worden. Hierbij is van alles voor te stellen, maar dat hoeven we nu niet te formuleren, dat blijkt vanzelf.

In de bespreking blijkt waardering voor het voorstel, dat recht doet aan een brede afweging rond dit onderwerp. Anderzijds wordt het voorstel als vaag ervaren, wanneer het spreekt over "veelkleurig spreken", "bijbels onderwijs", "convergeren", "veel te winnen". Wat wordt eigenlijk bedoeld? Wat besluit de synode hiermee? En wat is de rol van de zusterkerken (onderdeel c)? Mogen ze meedenken?

Grond 6d wordt niet ervaren als onderbouwing van besluit a4c. Moet die niet vervallen?

Ook wordt er op gewezen dat het wat eenzijdig is om alleen te spreken van de invloed van de maatschappij op het denken en doen van christenen. Ook ontwikkelingen binnen de kerken spelen een rol. Een afgevaardigde heeft een onprettig gevoel bij besluit a5 en grond 7. Is deze uitspraak nodig? En kun je dat, zonder concreet voorstel gebaseerd op een rapport, zomaar doen als synode?

Ook bij dit besluit vraagt br. Van Leeuwen (deputaat) aandacht voor de bemensing en het tijdpad. Als wordt verwezen naar de TU en naar het Praktijkcentrum (grond 5), dan moet gerealiseerd worden dat hieraan kosten zijn verbonden. Grond 6c brengt ook nogal wat met zich mee. Het deputaatschap zal dit zeker niet in 3 jaar kunnen realiseren. Dat ligt bij het deputaatschap van besluit 3 anders.

Benadrukt wordt dat het van groot belang is dat beide deputaatschappen goed contact met elkaar houden, ook al is het tijdpad anders. Gezien de samenhang van de onderwerpen mogen ze niet los van elkaar opereren. Wellicht zou hierover iets moeten worden opgenomen in de instructie voor deputaatschappen in de HR van de synode.

Gevraagd wordt of overwogen is te werken met een deputaatschap met meerdere secties.

Het wordt vreemd ervaren dat je enerzijds wilt leren van de praktijk, terwijl anderzijds het gesprek gevoerd moet worden "met oog op een praktijk die het veelkleurig spreken van de Schrift weerspiegelt". Moet dan niet worden geformuleerd wat dat laatste inhoudt? En betekent dit besluit dat we alvast gaan experimenteren met de invulling van de ambten? Of wachten we daarmee tot het resultaat van het deputaatschap M/V en ambt beschikbaar is?

Tenslotte wordt de vraag gesteld of dit deputaatschap er wel moet komen. Het krijgt een opdracht om jarenlang van alles in de gaten te houden. Mogelijk ontstaat spanning met het deputaatschap M/V en ambt als de uitkomst van dat deputaatschap niet strookt met een inmiddels gegroeide praktijk. Op zo'n manier krijgen we eerder last dan gemak van een deputaatschap M/V in de kerk.

Ds. Van der Schee probeert de gestelde vragen te beantwoorden. Het voorgestelde deputaatschap zal zich niet bezig moeten houden met vragen rond de ambtsvisie. Daar is het deputaatschap M/V en ambt voor bedoeld. Maar los daarvan is er heel wat "te winnen" in het nadenken over de rollen en posities van vrouwen in de gemeente.

De bij a4 genoemde aandachtspunten vloeien voort uit de tot dusver in de synode gevoerde discussie. Dat zijn gevoelige punten gebleven. Een volgende synode zal daar verder over moeten spreken.

Hij pleit voor het handhaven van de gronden (6c en 6d) bij besluit c. Er is sprake van reële verschillen.

Maar we hebben ook te maken met feminisering, met als resultaat dat mannen zich terug trekken. Ook hebben we te maken met subtiele manieren om de superioriteit van de man ten opzichte van de vrouw te benadrukken. Gepoogd wordt dat reële verschil en dat reële risico te benoemen.

Bij alle genoemde activiteiten vragen we gericht naar overtuigingen van vrouwen. Het blijkt in de praktijk nodig dit uit te spreken. Hun eigen inbreng kan niet gemist worden, als we spreken en oordelen over hun roeping.

Bemensing, tijdpad en budget laat hij graag aan het moderamen van de synode over.

Wat wordt nu eigenlijk besloten? Het belangrijkste punt is om ontwikkelingen in de kerk, of je die nu wilt of niet, geen eigen leven te laten leiden. Het is goed om te begeleiden en in contact te komen, om te voorkomen dat we stilletjes uit elkaar groeien.

Het werken met één deputaatschap zou kunnen, maar ligt niet voor de hand. Het gaat om verschillende groepen, de ene met een korte concrete opdracht om te rapporteren aan de volgende synode, de andere gericht op langdurige procesbegeleiding.

Kunnen we leren van de praktijk? Ontwikkelingen gaan door, het vraagstuk leeft in de kerk. Daarbij worden oplossingen bedacht. We hebben niet altijd een dik rapport nodig om te constateren dat iets goed is. Uiteraard zal ook dit deputaatschap aan de volgende synode rapporteren over de voortgang.

In tegenstelling tot het deputaatschap M/V en ambt wordt bij dit deputaatschap geen opdracht geformuleerd om de zusterkerken om advies te vragen. Wel moet gecommuniceerd worden over wat we aan het doen zijn, om misverstanden te voorkomen. Maar dit deputaatschap heeft zo'n brede, vaak intern gerichte opdracht, dat communicatie over het geheel niet nodig is (besluit c).

Het deputaatschap zal zelf wegen moeten zoeken om met de plaatselijke kerken in contact te komen. Als gedacht wordt in structuren en opdrachten, dan is dit een vage werkwijze. Maar in de praktische theologie wordt door meerderen zo gewerkt. Uiteindelijk is het belangrijk dat de mensen die het gaan doen het begrijpen.

Amendementen en stemverklaringen

Ds. J.B. de Rijke stelt voor om a5 en grond 7 te laten vervallen. Het is volgens hem niet nodig op dit punt zo expliciet te sturen.

Ds. G. Zomer is het duidelijk geworden dat het voorgestelde deputaatschap gaat begeleiden zonder een echte bijbelse visie op deze zaak. Dat is geen geestelijk leiderschap maar een poging tot procesbeheersing. Hij heeft genoeg aan besluit 3 en zal dus tegen besluit 4 stemmen.

Ds. P. Poortinga stelt voor om als a6 toe te voegen "te onderzoeken of preekbevoegdheid gegeven kan worden aan zusters". Dit zou dan in de plaats kunnen komen van het nog te behandelen besluit 5, waarbij de gronden voor dit amendement zijn geformuleerd. Dit amendement krijgt onvoldoende steun en komt daarom niet in stemming.

Ds. R. van Wijnen pleit voor afstemming tussen beide deputaatschappen. Als het moderamen toezegt daarop toe te zien, ziet hij af van het indienen van een amendement dienaangaande. De preses, br. Wezeman, zegt toe dit punt bij de instelling van de deputaatschappen mee te nemen.

Ds. P.L. Voorberg kan dit besluit niet steunen. Voor begeleiding van ontwikkelingen in de kerken kennen we het instrument van de kerkvisitatie. Ook de legitimiteit om als deputaatschap te experimenteren, trekt hij in twijfel. Veel van het werk zou ook via het Praktijkcentrum kunnen lopen. Hij is van mening dat we dit deputaatschap niet nodig hebben en zal dus tegen stemmen.

Deputaat J.H.F. Schaeffer memoreert dat deputaten hun besluitvoorstel 4 hebben laten vallen ten gunste van het nu voorliggende besluitvoorstel. Hij begrijpt dat er kritische vragen bij gesteld worden. Het gaat er om op landelijk niveau met elkaar in gesprek te blijven, ondanks regionale verschillen. We mogen als kerken niet om de hete brij heen draaien en het maar overlaten. Want vroeg of laat komt het toch weer terug. Blijf elkaar zoeken, al is de manier waarop dat moet gaan gebeuren nog niet duidelijk. Hij ervaart de besluiten 3 en 4 als een package deal in de synode om consensus te bereiken. Dat heeft veel inspanning gevraagd. Daarom is het zijns inziens onwenselijk als de vergadering nu het voorgestelde besluit 4 afwijst.

Ds. Van der Schee vindt package deal geen goede kwalificatie. Na overleg zijn de indieners van de tegenvoorstellen tot elkaar gekomen, met dit gezamenlijke resultaat.

Besluit

Het amendement van ds. De Rijke wordt verworpen (14 voor, 18 tegen, 1 onthouding).

Het besluit 4 wordt daarop genomen (23 voor, 9 tegen, 1 onthouding)

Behandeling besluit 5

Ds. P. Poortinga, de indiener van dit voorstel, heeft met zijn amendement bij besluit 4 geprobeerd ruimte te scheppen om preekbevoegdheid voor zusters te onderzoeken, hoewel zijns inziens zo'n studie niet nodig is. Maar die mogelijkheid heeft de synode laten liggen, zodat hij nu toch vasthoudt aan zijn voorstel, dat naar zijn mening logisch voortvloeit uit de genomen besluiten 1 en 2. Wij kennen uit de bijbel zusters die profeteren, zoals Mirjam en de dochters van Filippus, zonder last van het ambt. Op welke grond wordt zusters nu verhinderd om te verkondigen als zij profetessen zijn? Het voorstel strookt met het advies van prof. De Bruijne en dat van prof. De Ruijter en sluit aan bij de praktijk waarbij vrouwen allerlei taken in de eredienst vervullen zoals bijbellezen, bidden, invulling van een kerstviering, al of niet met een handdruk van een dienstdoende ouderling. Het voorstel is ook niet nieuw, maar behandeling is steeds vooruitgeschoven in samenhang met de discussie over M/V in de kerk. Hij vindt het vreemd dat mannen, ook al zijn het geen ambtsdragers, wel preekbevoegdheid kunnen krijgen, en vrouwen niet. Dat ervaart hij als kerkpolitiek. Maar we moeten de vraag beoordelen op grond van Gods Woord. Je kunt niet tegen dit voorstel zijn, zonder aan te tonen dat het strijdt met Gods Woord.

Bespreking

Enerzijds ondervindt het voorstel instemming. Gewezen wordt op de juf op de kleuterschool en de onderwijzeres die de bijbelverhalen overbrengt naar de kinderen. Ook op het invullen van het kindermoment in de eredienst, waarbij niet alleen de kinderen, maar de hele gemeente worden aangesproken. Zouden de vrouwelijke studenten aan de TU hun gaven niet zo mogen gebruiken? In de tijd van Polycarpus moesten vele vrouwen, omdat ze het evangelie verkondigden, het met hun leven bekopen. Anderzijds wordt dit voorstel ervaren als ingediend op het verkeerde moment. Ook wordt de vraag opgeworpen hoe dit voorstel eigenlijk op de synodetafel is gekomen. Het vloeit in elk geval niet voort uit het deputatenrapport en er is ook geen verzoek van een kerk dienaangaande. Tegen de achtergrond van de gevoerde discussies op deze synode, krijgt het besluit een te zware lading, ook al zijn er geen bijbelse argumenten tegen aan te dragen. Het getuigt niet van wijsheid en dient de vrede in de kerken niet om dit besluit nu te nemen. Laat het onderdeel zijn van de verdere studie over de taken en verantwoordelijkheden van man en vrouw in de kerk.

Verder wordt opgemerkt dat wanneer in dezen broeders en zusters op een lijn worden gezet, toch wordt gekozen voor een aparte generale regeling voor vrouwen, waarbij voor mannen meer categorieën om voor preekbevoegdheid in aanmerking te komen worden geformuleerd dan voor vrouwen. De gronden 6

en 7 zijn niet meer dan overwegingen van de GS Zwolle-Zuid (2008) en kunnen niet als grond onder dit voorstel functioneren.

Ds. Poortinga gaat in op de gemaakte opmerkingen. Zijn voorstel komt niet uit de lucht vallen, maar was het eerste voorstel voor behandeling dat bij de commissie M/V werd ingediend. Ook was het in 2008 (GS Zwolle-Zuid) al aan de orde, maar is toen doorgeschoven. Hij mist de argumentatie voor de stelling dat dit nu niet het juiste moment is om dit voorstel in te dienen. Is een inschatting hoe iets valt in de kerken belangrijker dan de argumentatie op grond van Gods Woord? Waartegen hij geen argumenten heeft gehoord.

De opmerkingen over de gronden neemt hij ter harte. Die kunnen worden aangepast, maar in deze context waren ze van belang om de overwegingen van de synode van Zwolle-Zuid in herinnering te roepen. Het onderscheid tussen prediking en het spreken van een stichtelijk woord, zonder bevoegdheid om de sacramenten te bedienen, blijft. Dat er een andere regeling moet komen is zijns inziens duidelijk, want de regeling voor broeders gaat o.a. uit van aanstaande predikanten. Dat is voor zusters (nog) niet aan de orde. We willen graag veel studenten aan de TU, ook vrouwelijke. Maar de vrouwelijke studenten zijn op dit moment aan het stage lopen in de PKN en verlaten de kerk om daar te kunnen preken. Hoe kunnen we dan zeggen: het is nog niet het moment om hierover te besluiten! We moeten iets doen richting die zusters.

Br. C.G. Kruse dient een ordevoorstel in. Hij wil aan de vergadering vragen of we met deze behandeling moeten doorgaan. Zijns inziens komt het voorstel uit de lucht vallen en kan het na een lange en intensieve dag vergaderen geen adequate behandeling krijgen.

Namens het moderamen merkt ds. R.J. Vreugdenhil op dat de vraag naar de ontvankelijkheid aan de orde is geweest. De conclusie was dat onvoldoende hard te maken is dat dit voorstel op puur formele gronden onontvankelijk moet worden verklaard.

De preses, br. Wezeman, geeft hierop het ordevoorstel in bespreking.

Enerzijds wordt de conclusie van het moderamen niet gedeeld. Het is niet wijs om nu deelbesluiten, bijvoorbeeld over het diakenambt of over preekbevoegdheid voor zusters, te nemen na een discussie en besluitvorming om het gehele pakket te gaan bekijken. Ook merken sommigen op het voorstel onvoldoende te hebben kunnen bekijken.

Anderzijds wordt opgemerkt dat bij het begin van deze vergadering het voorstel van ds. Poortinga in voldoende mate is gesteund. Daar moeten we nu niet op terug komen.

Wel wordt moeite uitgesproken met de klem en de druk die ds. Poortinga hier en zeker op dit moment aan de synode oplegt.

Inderdaad hebben we bij het begin ingestemd met behandeling. Maar na een hele dag vergaderen is er ook sprake van voortschrijdend inzicht. We hebben er niets aan als we dit voorstel verwerpen. Laat het in de reguliere weg op de synodetafel komen, als aanvulling op de besluitvorming in Zwolle-Zuid en Harderwijk over de preekbevoegdheid. Het is daarom niet wijs er nu een besluit over te nemen. Dan blijft de ruimte om er in een ander kader wel een besluit over te nemen.

De preses is van mening dat het ordevoorstel onontvankelijk is. Maar hij geeft het in stemming om de mening van de vergadering te verkrijgen. Bij stemming blijkt dat 16 afgevaardigden voor het voorstel van br. Kruse zijn en 14 tegen. Daarmee is het ordevoorstel aanvaard om de behandeling van dit voorstel niet voort te zetten.

In een emotioneel betoog geeft ds. Poortinga aan dat hij grote moeite heeft met deze gang van zaken. Vooral de suggestie dat het voorstel uit de lucht komt vallen en onvoldoende kon worden voorbereid heeft hem diep gekwetst.

Deze gevoelens worden gedeeld, maar de preses kan niet anders dan de besluitvorming respecteren.

Aan de orde komt de decharge van deputaten. Dit wordt met algemene stemmen en een hartelijk applaus verleend. De preses bedankt deputaten voor hun werk. Zij zijn lang bezig geweest met een opdracht, die als een onmogelijke opdracht werd ervaren. Het was een pittige opdracht die ze van de kerken hadden gekregen, waarvoor deputaten niet zijn weggelopen. Daarvoor verdienen ze respect. Dat bleek ook tijdens deze bespreking, ook al heeft hun voorstel het niet gehaald. Daarin hebben deputaten zich constructief opgesteld. Ze bleven positief en constructief meedenken. De preses spreekt voor die opstelling zijn grote waardering uit

Hierop draagt br. Wezeman de leiding over aan de preses, ds. P.L. Voorberg. Deze dankt br. Wezeman voor het leiden van deze niet gemakkelijke vergadering. Hij spreekt zijn respect uit voor de wijze waarop hij dit heeft gedaan.

17 januari 2015

Artikel 19*Benoeming deputaten M/V en ambt***Besluit:**

op voordracht van het moderamen te benoemen in het deputaatschap M/V en ambt

E.A. de Boer,	Kampen
A. Haan-Kamminga,	Den Ham (Gr.)
E.J. de Jong-Wilts,	Hoogeveen
H.S. Nederveen-van Veelen,	Berkel en Rodenrijs
C.J. de Ruijter,	Kampen
J.P. de Vries,	Amersfoort
W.F. Wisselink,	Almelo

De synode neemt kennis van de door deputaten geformuleerde taakopvatting.

17 januari 2015

Artikel 20*Benoeming deputaten M/V in de kerk***Besluit:**

op voordracht van het moderamen te benoemen in het deputaatschap M/V in de kerk

J.I.C. de Jong-Kooij,	Brandwijk
S. Kennedy-Doornbos,	Amersfoort
J.A. Knepper,	Bunschoten
T. de Weger,	Utrecht
B. Wijnalda-Spoelman,	Roodeschool
D.S. Dreschler,	Hardenberg

16 januari 2015

Artikel 21*Budget deputaten M/V in de kerk***Materiaal**

1. eerste opzet onderzoek M/V in de kerken budgetaanvraag (08-01-2015);
2. advies deputaten financiën en beheer (15-01-2015).

Besluit

aan deputaten M/V in de kerk een onderzoekbudget te verlenen van maximaal € 20.000 voor de periode 2015 t/m 2017.

Deputaten M/V in de kerk hebben een aanvraag gedaan om € 20.000 te mogen investeren in empirisch onderzoek. Dat onderzoek zal door het Praktijkcentrum gedaan worden. Deze budgetaanvraag is voorzien van een positief advies van deputaten financiën en beheer en van de financiële commissie. Opgemerkt wordt dat niet alleen naar de rol van de vrouw moet worden gekeken, maar naar de samenhang tussen de rollen van man en vrouw in de kerk.

De vergadering stemt unaniem in met de aanvraag.

14 maart 2014

Artikel 22*Deputaten Probleembehandeling.***Materiaal:**

1. rapport deputaten probleembehandeling (PB) (21-10-2013);
2. beroepsprofiel gemeentepredikant (bijlage 7 bij Materiaal 1);
3. aanvullend rapport deputaten probleembehandeling, met informatie over de Raad van Advies in Predikantszaken, een overlegorgaan waarin deputaten probleembehandeling, predikantenvereniging, Theologische Universiteit, Vereniging VSE en Steunpunt Kerkenwerk vertegenwoordigd zijn.

Besluit 1:

deputaten probleembehandeling decharge te verlenen.

Besluit 2:

de naam van het deputaatschap probleembehandeling te wijzigen in deputaatschap bemiddeling en begeleiding (B&B)

Besluit 3:

deputaten bemiddeling en begeleiding te benoemen.

Besluit 4:

zowel predikanten, kerken als classes op te roepen bij (dreigende) conflicten, bij problemen waardoor de kerkenraad dreigt vast te lopen en in situaties waarin er om wat voor reden dan ook zich een traject van losmaking aandient, zich tot deputaten bemiddeling en begeleiding te wenden.

Gronden:

1. het is wenselijk dat in een vroeg stadium deskundige hulp geactiveerd wordt en dat problemen op een eenduidige manier kunnen worden behandeld;
2. via bezwaarschriften en/of visitatierapporten kan een classis een beeld krijgen van een situatie in een gemeente. Het past bij het onderling toezicht van classiskerken dat de classis deputaten bemiddeling en begeleiding kan betrekken bij de zorg om een plaatselijke kerk;
3. het is wenselijk dat een eventueel traject van losmaking op een verantwoorde, geobjectiveerde en eenduidige manier plaatsvindt.

Besluit 5:

deputaten op te dragen te werken volgens de vastgestelde instructie (bijlage 3-9).

Besluit 6:

met instemming kennis te nemen van het door de Predikantenvereniging/cgmv opgestelde "beroepsprofiel gemeentepredikant".

Besluit 7:

deputaten bemiddeling en begeleiding voor de periode 2015-2017 een budget toe te kennen van € 4.000 per jaar (totaal € 12.000).

Bespreking en besluitvorming

Van deputaten zijn aanwezig de brs. F. Caan, J. Feenstra, P.A. Heij en ds. C. van der Leest. Br. J. Los, lid van de Raad van Advies in predikantszaken (RvA pz) schuift tegen het eind van de bespreking aan.

De preses meldt dat er ook vragen gesteld kunnen worden over het beroepsprofiel gemeentepredikant.

Ds. R. Tigelaar heeft aan de wieg van dit profiel gestaan en kan eventuele vragen beantwoorden.

Ds. C. van der Leest, voorzitter van het deputaatschap, merkt op dat het deputaatschap helaas nog niet opgeheven kan worden. Kerkenraden en gemeenteleden kijken kritischer naar hun predikant. Waarbij kerken ook steeds meer verscheidenheid vertonen, wat de nodige stuurmanskunst van predikanten verwacht.

Op het speelveld zijn meerdere spelers aanwezig: naast het deputaatschap is daar straks bij problemen het Praktijkcentrum, terwijl SKW het facet personeelsbeleid voor zijn rekening neemt. Er is dan ook geregeld overleg tussen de geledingen binnen de Raad van Advies in predikantszaken. Het deputaatschap is positief over de beschrijving die de Predikantenvereniging in het profiel van een gemeentepredikant heeft gegeven. Het beschrijft de ideale predikant en is daarmee van belang voor de opleiding in Kampen en voor de predikant zelf. Ook kan het in voorkomende gevallen gebruikt worden als basis voor een assessment.

Er wordt verontrusting uitgesproken over het woud van regelingen. Het is voor een modaal kerkenraadslid erg moeilijk om hier overzicht te houden. Dit wordt door deputaten beaamd en heeft de aandacht van de RvA pz en deputaten HKO. Het onderling ruilen van predikanten is een moeizaam proces. Bij "inzet van het deputaatschap" in de instructie wordt de mogelijkheid om als gemeentelid rechtstreeks contact op te nemen met deputaten gemist. De route loopt via visitatoren. Deze kunnen, naast classis en kerk, aankloppen bij deputaten. Deputaten hebben de afgelopen periode niet zelf actie genomen in probleemgevallen. Nu is er meer zicht gekomen op de taken die het deputaatschap zou kunnen verrichten. Daarbij moeten de grenzen van kerkrecht worden gehonoreerd.

Deputaten vinden het belangrijk dat de generale synode goedkeuring geeft aan het beroepsprofiel gemeentepredikant, hoewel het een stuk van de predikantenvereniging is en blijft. Zo'n semi-officieel stempel kan het mogelijk maken om met dit profiel te werken binnen de kerken en het ook binnen SKW te gebruiken.

Tijdens de opleiding is het belangrijk een assessmentmoment in te bouwen. De hiervoor in Kampen benodigde aandacht is daar aanwezig.

Vanuit de vergadering wordt voorgesteld om de naam van het deputaatschap te veranderen in "Advies, bemiddeling en begeleiding". Deputaten achten in dit verband SKW meer bevoegd om te adviseren. De naam 'Advies' willen de deputaten zichzelf niet geven. Dat ligt bij SKW. Bemiddeling en begeleiding is een optie.

Over de rol van het deputaatschap en de verbindende uitspraken -bijvoorbeeld over de geschiktheid van een predikant- leven wat zorgen.

De commissie, bestaande uit de brs. ds. J.W. Boerma, br. S.H. Poutsma en ds. R. Tigelaar, heeft een gesprek gevoerd met deputaten PB, en heeft daarbij ook inzage gehad in zaken die een vertrouwelijk karakter hebben. Zij is van mening dat deputaten een belangrijke functie vervullen binnen het kerkverband. En dat ze nog steeds te laat ingeschakeld worden. De commissieleden onderstrepen de wenselijkheid van het dringende karakter van de adviezen van deputaten (zie instructie ad inzet onder a, vierde streepje).

Ds. L.W. de Graaff stelt voor om in de instructie de kerkenraad meer positie te geven door toe te voegen "voor het geval dat de kerkenraad aangeeft dat er problemen zijn ten aanzien van het functioneren van zijn predikant....." Door een andere lay-out te kiezen van dit deel van de instructie, waardoor het betreffende lid geen zelfstandig lid is van de instructie maar onderdeel wordt van onderdeel a (a4), wordt dit ondervangen. Hierop wordt dit voorstel ingetrokken.

Ds. P. Poortinga stelt voor om in hetzelfde deel van de instructie (a4) te lezen: "Voor het geval er problemen zijn bij de kerkenraad ten aanzien van het functioneren van een predikant, kan het deputaatschap de predikant dringend adviseren mee te werken aan een onderzoek naar de competenties van de predikant, zoals die vereist zijn in de actuele werksituatie. Samen met de predikant zal het deputaatschap een traject van coaching en scholing voorstellen aan de kerkenraad. Bij de kerkelijke besluitvorming zullen de resultaten van scholing en coaching en een advies van het deputaatschap richtinggevend zijn".

Ds. W.L. de Graaff stelt voor besluit 5 te wijzigen in: "met instemming kennis te nemen van het feit dat de Predikantenvereniging/cgmv een "beroepsprofiel gemeentepredikant" heeft opgesteld".

Ds. J.B. de Rijke stelt een nieuw besluit voor: "de naam van het deputaatschap te wijzigen in deputaatschap bemiddeling en begeleiding.

Bij de bespreking in de tweede ronde wordt gewaarschuwd voor het binnensluipen van management denken in de kerk. Ter verduidelijking zegt ds. Van der Leest, aangevuld door br. Feenstra, dat in het voorstel de kerkenraad bepaalt wat er gebeuren moet en niet de predikant. Verder wil het deputaatschap de bevoegdheid hebben om dringend te adviseren. De instemming van de predikant is nodig, maar als hij het vertikt om medewerking te verlenen, dan heeft hij een probleem. Spreker denkt inmiddels genuanceerd over een assessment. Het is slechts een hulpmiddel. Maar wel een hulpmiddel dat in meer

dan 50% van de gevallen een goede voorspellende waarde heeft. In gesprekken is het geestelijke element nadrukkelijk aan de orde.

Coaching heeft betrekkelijke waarde. Je kunt iemands persoonlijke aanleg daarmee niet veranderen. Ten aanzien van het voorstel van ds. W.L. de Graaff wordt opgemerkt dat de GS Harderwijk ook niet meer uitsprak ten aanzien van de beroepscode voor predikanten die toen op tafel lag.

Ds. Poortinga handhaaft zijn (aangepaste) amendement op de instructie. Hij vindt het geen goede zaak dat het deputaatschap bepaalt.

Ds. W.L.de Graaf handhaaft zijn voorstel. Hij is zich ervan bewust dat het predikantsprofiel eigendom is van de Predikantenvereniging, maar ziet niet in waarom een synode daar geen mening over zou mogen hebben.

Bij de stemming wordt het amendement van ds. W.L. de Graaff verworpen (voor 8, tegen 26). Het voorstel van ds. De Rijke ondergaat een ander lot (voor 27, tegen 9).

Het amendement van ds. Poortinga wordt verworpen (voor 5, tegen 31)

De aldus gewijzigde besluitvoorstellen worden unaniem aanvaard.

De preses rondt de bespreking af met een hartelijk dankwoord voor deputaten en voor de vertegenwoordiger van de Raad van Advies in predikantszaken, br. J. Los.

20 juni 2014

Artikel 23

Benoeming deputaten bemiddeling en begeleiding

Besluit:

Op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten bemiddeling en begeleiding:

J. Feenstra,	Deventer	2020
P.A. Heij,	Soest	2020
C. van der Leest,	Groningen	2017
L. Schilthuis-Verkuil,	Eelderwolde	2023
A.L. Souman,	Hattem	2020

Als coördinator/samenroeper wordt aangewezen Mw. L. Schilthuis – Verkuil.

14 maart 2014

Artikel 24

Raad van Advies huwelijk en echtscheiding

Materiaal:

rapport van de Raad van Advies inzake huwelijk en echtscheiding (H&E; 30-01-2014).

Besluit 1:

de leden van de Raad van Advies H&E decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten te benoemen als Raad van Advies H&E en dezen op te dragen volgens de door de generale synode vastgestelde instructie te werken. (bijlage 3-10)

Besluit 3:

de Raad van Advies op te dragen zich te bezinnen op de eigen taak en de komende generale synode te adviseren over het voortzetten van advisering door de Raad van Advies.

Besluit 4:

in de instructie, zoals voor het laatst vastgesteld door de GS Harderwijk (Acta art. 34) de volgende artikelen opnieuw te formuleren:

- a. artikel 1: De Raad van Advies (RvA) heeft als taak het adviseren van kerkenraden inzake vragen over samenwonen, echtscheiding, scheiding van tafel en bed, toepassing van de kerkelijk tucht daaronder begrepen, en hertrouwen.

Ook zal de RvA de kerkenraden blijven informeren omtrent de uitgangspunten en richtlijnen inzake huwelijk en echtscheiding;

- b. artikel 6: De RvA onderhoudt een website voor het informeren van kerken en kerkleden over huwelijksvoorbereiding, huwelijks catechese, huwelijks counseling e.d.

Grond:

er is niet alleen nog steeds behoefte aan advisering en voorlichting in concrete situaties, maar ook de blijvende noodzaak van voorlichting aan kerkenraden over de geldende uitgangspunten en richtlijnen.

Besluit 5:

de Raad van Advies gedurende de periode 2014–2017 een budget te verlenen van € 750 per jaar (in totaal € 2.250).

De preses heet ds. H.J. Siegers, voorzitter van de Raad van Advies inzake huwelijk en echtscheiding (RvA H&E), van harte welkom en dankt voor de verrichte werkzaamheden die helaas niet van een leien dakje gingen.

Het rapport wordt in bespreking gegeven, uitgezonderd de materie van huwelijk en samenlevingsvormen.

Bespreking en besluiten

In de vergadering bestaat teleurstelling over het mislukken van de pilot en leeft de vraag of toch niet op de een of andere wijze meer duidelijkheid verkregen kan worden om welke aantallen het hier gaat. Daarbij moet gerealiseerd worden dat een empirisch onderzoek zeker € 10.000 gaat kosten, terwijl de uitkomsten maar een beperkte geldigheid zullen hebben. Verschillende sprekers vragen zich ook af wat er verder met de uitkomsten van zo'n onderzoek gedaan kan worden: het zal naar verwachting geen echtscheiding minder opleveren.

Ds. E.J. Sytsma pleit toch voor een "effectief empirisch onderzoek, waarvan eventuele uitkomsten ook toegepast moeten worden" en dient in die zin een amendement in, waarbij de nauwkeurige formulering nog moet komen. De RvA H&E is bereid een dergelijke opdracht te aanvaarden, waarbij ook gewezen wordt op de mogelijkheden van het Praktijkcentrum.

Dit amendement wordt verworpen (voor 11, tegen 25).

Hierna worden de voorstellen met algemene stemmen aanvaard.

De preses dankt de RvA H&E voor het verrichte werk en spreekt de hoop uit dat dit werk mag bijdragen aan vrede binnen de huwelijken.

7 juni 2014

Artikel 25

Benoeming Raad van Advies huwelijk en echtscheiding

Besluit

op voorstel van het moderamen als lid van de Raad van Advies huwelijk en echtscheiding te benoemen:

primi:

S. van Aalderen–van der Gaast,	Veenendaal	2017
J. van Benthem,	Utrecht	2017
J.W.A. van Dommelen,	Veenendaal	2017
H.A. Snoeijer-Hoekstra,	Baflo	2023

secundi:

G.C. Assink-Willems,	Soest	2020
N. Barské-Gelling,	Ochten	2020
K. de Vries,	Hilversum	2020

als externe adviseurs van de RvA te benoemen:

prof. dr. A.L.Th. de Bruijne, Kampen

prof. dr. M. te Velde, Hasselt

H.J. Siegers is aangewezen als samenroeper.

23 mei 2014

Artikel 26*Deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties (SMKR)***Materiaal:**

rapport van deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties (22-11-2013).

Besluit 1:

deputaten seksueel misbruik en kerkelijke relaties decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties te benoemen.

Besluit 3:

deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties op te dragen om in voortgaande samenwerking met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken via de gezamenlijke stichting het meldpunt te blijven aansturen en er op te blijven toezien dat het bestuur van het meldpunt zijn werk doet conform de door de Generale Synode van Zuidhorn 2002-2003 geformuleerde en daarna gehandhaafde richtlijnen en uitgangspunten.

Besluit 4:

de volgende handreiking voor de kerkenraden in verband met het werk van Interne Vertrouwenspersonen dringend bij de kerkenraden aan te bevelen:

- a. de kerkenraad werft een (of meer), zo mogelijk interne en anders regionale, vertrouwensperso(ou)w(en) volgens de instructie IVP met als hulpmiddel de Profielschets (beide te downloaden via de website van het meldpunt). De kerkenraad stelt de IVP-er(s) in staat haar/zijn/hun werk uit te voeren en zich daartoe toe te laten rusten door middel van scholing en intervisie; Kleinere kerken, die niet in staat zijn zelf een IVP-er aan te stellen, kunnen aansluiting zoeken bij kerken in de regio.
- b. de kerkenraad is eindverantwoordelijk met betrekking tot het uitvoeren van de taak door de IVP-er(s) en onderhoudt daarover zo vaak als nodig is, doch minimaal jaarlijks op een vergadering van de kerkenraad, contact met de IVP-er(s).

Grond:

het is van groot belang om de bewustwording en de preventie inzake seksueel misbruik in de kerk blijvend onder de aandacht te brengen en te houden.

Besluit 5:

deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties op te dragen om de klachtencommissie en de beroepscommissie te blijven aansturen overeenkomstig de daarvoor gekozen uitgangspunten en de door eerdere synodes vastgestelde regelingen

Besluit 6:

- a. goedkeuring te verlenen aan het integreren van de klachtencommissie en de beroepscommissie met die van de Christelijke Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde kerken;
- b. in te stemmen met de daartoe gewijzigde klachtenregeling en daarbij deputaten te machtigen om eventuele wijzigingsvoorstellen vanuit het overleg met de CGK en/of de NGK te verwerken onder nadere goedkeuring van de synode;
- c. deputaten te machtigen de besturingsstructuur t.a.v. de klachtencommissie/beroepscommissie en het meldpunt verder uit te werken.

Gronden:

1. het is van belang dat de leden van een klachten- of beroepscommissie hun deskundigheid op peil houden en ook kunnen profiteren van opgebouwde ervaring. Gezien het relatief geringe aantal klachten kan de inzet van beschikbare en geschikte krachten efficiënter worden toegepast bij samenwerking.
2. gezien de groeiende samenwerking tussen de betrokken kerkgenootschappen (GKv, CGK en NGK) en de groeiende professionaliteit bij het meldpunt is verdere stroomlijning van de organisatie

- nuttig en nodig. Dit mede gezien de belangstelling van enkele andere kerkgenootschappen om samen te (gaan) werken met het meldpunt;
3. met het oog op de waarborg van onafhankelijkheid in het functioneren van klachten- en beroepscommissie is het van belang de organisatiestructuur rondom het meldpuntwerk transparant te beschrijven.

Besluit 7:

deputaten gedurende de periode 2015-2017 een budget toe te kennen van € 5.800 per jaar (in totaal € 17.400); voor de Stichting Meldpunt is in deze periode totaal € 43.290 nodig.

Van deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties (SMKR) zijn aanwezig de brs. ds. S.W. de Boer en ds. M.K. Drost en zr. M.Th. te Velde-Smith.

Van het meldpunt is zr. I. van Dongen aanwezig en van het bestuur van het meldpunt zr. E.M. de Boer-Bouwmeester.

Deputaten SMKR worden hartelijk welkom geheten. De preses dankt deputaten voor hun werk. Gelukkig mochten we lezen dat er minder klachten zijn.

Ds. S.W. de Boer (voorzitter van het deputaatschap) leidt de bespreking in. Actief zijn in het deputaatschap SMKR is wel iets apart. Het is mooi werk, hoewel je geconfronteerd wordt met de doorwerking van de zonde, ook in de kerk. Het deputaatschap is blij met wat er in de afgelopen periode is gedaan. Het is uiterst positief om een bijdrage te kunnen leveren aan het herstel van gebroken relaties. Voor het slachtoffer moet de kerk (weer) een veilige haven zijn.

Gewerkt wordt aan een gezamenlijke regeling met de CGK en de NGK. Ten behoeve van kerkenraden is een handreiking gemaakt.

Zr. I. van Dongen van het meldpunt geeft een korte toelichting. Ze vindt het niet leuk boodschapper van een slechte tijding te moeten zijn, want het valt niet mee. In 2009 waren er twee klachten, de daarop volgende jaren geen en in 2013 één. Maar er waren wel meer meldingen (7) en ook meer adviezen (31). Dat er zo weinig meldingen afgehandeld zijn via de klachtencommissie kan komen doordat het in de gemeente goed is opgelost of omdat het slachtoffer de procedure niet in wilde gaan. In relaties kan het ook fout gaan tussen gemeenteleden onderling. Het meldpunt moet hier energie in steken om de omgeving erbij te betrekken om schade in de gemeente te voorkomen. Er is nu een goede gemeentebegeleider, er is meer aandacht voor preventie en er is een stappenplan bij het jeugdwerk ontwikkeld. Seksueel misbruik moet bespreekbaar zijn. Het werk wordt in goede samenwerking met andere kerken gedaan. Het gaat daarbij in de eerste plaats om preventie, maar als het mis is gegaan moeten adequate stappen worden gezet. Bij justitie is het vertrouwen in het werk van deputaten aan het groeien.

Naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de afgevaardigden reageert het deputaatschap als volgt.

- De naam 'Harderwijker beraad' wordt gewijzigd in Samenwerkingsverband Seksueel Misbruik in Kerkelijke Relaties (SSMKR). Gewerkt wordt aan een document waarin de besturingsstructuur (verantwoordelijkheden en bevoegdheden) staat beschreven. Bestuur en medewerkers van het meldpunt maken deel uit van het beraad.
- Het valt voor een slachtoffer niet mee om naar de klachtencommissie te gaan. Hij of zij denkt snel dat de dader toch in bescherming wordt genomen. Er is goede ondersteuning nodig en deze kan het meldpunt bieden.
- Seksueel misbruik heeft veel gevolgen, niet alleen voor de betrokkenen, maar ook voor de ambtsdragers en de gemeente.
- Het is van groot belang dat, indien zich seksueel misbruik voordoet, direct contact wordt opgenomen met het meldpunt.
- Bij een klacht bestaat de keuze om naar het meldpunt te gaan of naar justitie. Ingeval het een jeugdige betreft is melding bij justitie bij wet verplicht.
- Het moet voor een dader onmogelijk zijn om ooit weer in het ambt te komen. Zou dat wel gebeuren, dan kunnen vragen gesteld worden bij de geloofwaardigheid van het berouw. In de bijlage van het rapport staan behartigenswaardige zaken over berouw.
- Behandeling van misbruik tussen gemeenteleden hoort niet tot de taak van het meldpunt. Toch geeft het meldpunt hier wel advies; dergelijke zaken kunnen niet voorgelegd worden aan de klachtencommissie.
- Het aantal interne vertrouwenspersonen (IVP) in de kerken groeit gestaag. Het is van belang dat de kerkenraad erop toeziet dat de IVP zich jaarlijks laten bijscholen.
- Met deputaten kerkorde is overleg over een generale regeling.

- Dat er vrijer over seks gesproken wordt, hoeft niet in te houden dat het daardoor veiliger is. Seksualiteit gaat over wat je fijn vindt en daar moet je op een goede manier met elkaar over praten, ook met onze jongeren.
- De handleiding wordt dringend aanbevolen om effectief als kerkenraad op te kunnen treden wanneer je geconfronteerd wordt met seksueel misbruik.

Besluitvorming

Besluiten 2 en 3 worden zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 4. Hierbij wordt, naar aanleiding van opmerkingen, door zr. Te Velde-Smith als voorbeeld naar voren gebracht dat op middelbare scholen het team niet zit te wachten op een jaarlijks gesprek met de eigen vertrouwenspersoon, maar het gebeurt toch om het onderwerp niet weg te laten zakken. Hetzelfde geldt voor kerkenraden. Het onderwerp moet jaarlijks op de agenda van de kerkenraden staan, bijvoorbeeld gekoppeld aan de behandeling van het jaarverslag van het meldpunt.

Door br. C.G. Kruse wordt een amendement ingebracht om 4b anders te redigeren. Een kerkenraad is eindverantwoordelijk en zal dit onderwerp niet slechts jaarlijks op de agenda moeten zetten, maar steeds voor ogen moeten houden. Daarom stelt hij voor om besluit 4b als volgt te laten luiden: "De kerkenraad is eindverantwoordelijk ten aanzien van het uitvoeren van de taak door de IVP'ers en onderhoudt daarover zo vaak als nodig, doch minimaal jaarlijks op een vergadering van de kerkenraad, contact met de IVP'er(s)". Deputaten nemen deze wijziging over.

Het besluit wordt daarop met algemene stemmen genomen.

Besluit 5 wordt eveneens met algemene stemmen genomen. De regeling waarvan in dit besluit sprake is, moet nog worden vastgesteld.

Besluit 6. Deputaten worden gemachtigd eventuele wijzigingen in de regelingen, voortkomend uit het overleg met de CGK en de NGK, rechtsgeldig te verwerken, mits deze aan de oorspronkelijke tekst geen geweld doen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 7. Hierbij is enige verwarring over het budget van het meldpunt. Het moderamen wordt gemachtigd om, in overleg met deputaten SMKR en F&B, het juiste bedrag in te vullen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Op de agenda van de synode staat nog een brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-West. In december 2013 is in een gesprek tussen een afvaardiging van deputaten SMKR en een afvaardiging van de kerkenraad van Assen-West de aan de orde gestelde zaak besproken en naar tevredenheid van de kerkenraad afgehandeld.

Besluit 1. Met een hartelijk applaus wordt deputaten decharge verleend. De preses bedankt deputaten voor hun werk. Genoemd worden ds. S.W. de Boer, ds. M.K. Drost en zr. M.Th. te Velde-Smith, die aftreden als deputaat. Zr. E.M. de Boer-Bouwmeester treedt terug uit het bestuur van het meldpunt. Dat is wel een hele aderslating voor het deputaatschap. De preses verwacht dat indien nodig nog wel een beroep op ds. S.W. de Boer als adviseur kan worden gedaan.

7 juni 2014

Artikel 27

Benoeming deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Besluit

Op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten seksueel misbruik in kerkelijke relaties:

S.W. de Boer,	Haren	2017
H. Pullen-Muis,	Hoogeveen	2023
G. Timmermans,	Groningen	2023
mevr. G.C. Marsman,	Nijmegen	2023

secretaris/notulist (geen deputaat):
mevr. M. Beekhuis, Bunschoten

20 juni 2014

Artikel 28*Revisieverzoek GK Hattem-Centrum (GS Harderwijk art. 19, inzake 'overdoop')***Materiaal:**

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Hattem-Centrum (12-12-2011) waarin revisie gevraagd wordt van het besluit van de GS Harderwijk 2011 over de vraag van de PS Gelderland inzake 'overdoop' (*Acta*, art. 19).
Hattem-Centrum verzoekt de GS de besluiten b, c en d als volgt te herzien:
 - b. dat in alle gevallen van overdoop bijbels onderwijs, zo nodig gevolgd door vermaan nodig is;
 - c. dat er sprake is van 'feitelijke onttrekking' wanneer de overdoop:
 1. plaatsvindt in een andere gemeente buiten het verband van de Gereformeerde Kerken;
 2. in de naam van de drieënige God;
 3. door een officieel geordineerde voorganger;
 4. door de dopeling in de gemeente wordt gepropageerd.
2. Toelichting van ds. L.W. de Graaff op revisieverzoek voor behandeling bij buitenlanddagen (02-01-2014)
3. Acta GS Harderwijk 2011, art. 19 en bijlage 2.3.

Besluit:

aan dit verzoek niet te voldoen.

Gronden:

1. de GS Harderwijk 2011 heeft uitgesproken dat de constatering van een onttrekking alleen kan volgen uit een bewuste overgang naar een andere gemeente (besluit c.) en dat in andere (anders dan de onder c. genoemde) gevallen van 'overdoop' bijbels onderwijs, zo nodig gevolgd door vermaan, nodig is (besluit d.). Hattem-Centrum heeft de onjuistheid van deze uitspraak niet aangetoond;
2. het feit dat de genoemde 'feitelijke onttrekking' noch in de kerkorde noch in generale bepalingen is geregeld is meer dan een formele constatering. Het gaat uit van het principe in het gereformeerde kerkrecht dat het lidmaatschap van de kerk behoort tot de verantwoordelijkheid van het kerklid. De regeling die Hattem-Centrum voorstelt onder c. staat op gespannen voet met dit principe.

De preses, ds. P.L. Voorberg, geeft ds. S.W. de Boer als voorzitter van de synodecommissie (bestaande uit de brs. S.W. de Boer, K. Bouma en J. Halma) het woord. Door de synodecommissie is een voorstel ingediend, waarin o.a. staat dat door de GS Harderwijk een duidelijke uitspraak is gedaan hoe een overdoop gekwalificeerd dient te worden en dat in alle gevallen waarin geen sprake is van een bewuste overgang naar een andere gemeente, bijbels onderwijs, zo nodig gevolgd door vermaan, nodig is. Ds. De Boer benadrukt dat Harderwijk een uitspraak heeft gedaan en dat je een constatering van "onttrekking metterdaad" niet te gemakkelijk mag nemen. Het lidmaatschap is de verantwoordelijkheid van het gemeentelid. Alleen de kerkelijke tucht kan tot afsnijden leiden.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

20 mei 2014

Artikel 29*Revisieverzoek PS Overijssel met betrekking tot vermeende rechtsongelijkheid bij verlenen preekbevoegdheid aan niet-predikanten***Materiaal:**

brief van de PS Overijssel (09-01-2014) n.a.v. GS Harderwijk 2011, Acta art. 22; de PS vraagt de regels voor het verlenen van preekbevoegdheid aan niet-predikanten opnieuw tegen het licht te houden i.v.m. (dreigende) rechtsongelijkheid. De PS signaleert dat sommige oud-predikanten ook de bevoegdheid verleend wordt tot het bedienen van sacramenten, en andere niet.

Besluit:

- a. dit verzoek door te geven aan deputaten herziening kerkorde, in het kader van de algehele doorlichting van de generale regelingen;

b. geen uitspraak te doen over één van de genoemde situaties.

Grond:

de generale synode kan zich over specifieke situaties alleen uitspreken wanneer één van de betrokken partijen in beroep is gegaan bij de synode.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

HOOFDSTUK 4, RECHTSPRAAK

11 april 2014

Artikel 30

Deputaten appelzaken

Materiaal:

rapport deputaten appelzaken (18-10-2013)

Besluit 1:

deputaten appelzaken decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw een deputaatschap voor appelzaken bij de generale synode te benoemen, dat de behandeling van bezwaarschriften op de generale synode voorbereidt. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de herziene kerkorde krijgt het deputaatschap de naam: deputaten hoger beroep.

Besluit 3:

het deputaatschap opdracht te geven om – mede in verband met en vooruitlopend op de inwerkingtreding van de herziene kerkorde - een bijdrage te leveren aan kennisoverdracht en verbetering van de behandeling van ingesteld beroep bij meerdere vergaderingen.

Besluit 4:

het deputaatschap opdracht te geven om plannen te ontwikkelen en uit te voeren om de kerkelijke jurisprudentie (in geanonimiseerde vorm) op enigerlei wijze te publiceren.

Besluit 5:

deputaten een budget te verlenen van € 5000 per jaar (in totaal € 15.000).

Van deputaten appelzaken zijn aanwezig de brs. ds. A. Bas, L. Bezemer, J.P.A. Boersma en J. Storm. Prof. M. te Velde is aanwezig als adviseur.

De preses heet de deputaten hartelijk welkom. Hij heeft veel respect voor het werk dat is gedaan. Om tot een oordeel te komen hebben deputaten heel wat moeten doorwerken. Tal van bijlagen bij de appelzaken zijn samengevat, waarmee de dikke dossiers tot de kern zijn teruggebracht met heldere voorstellen.

Er leven in de synode wat vragen over de uitkomst van het werk van deputaten, hoewel daar veel waardering voor bestaat. Appellanten hebben veel werk gemaakt van hun appel en hun klacht onderbouwd met vele bijlagen. Maar het eind van het liedje is dat alles onontvankelijk wordt verklaard. Ook op classes en bij PS-en zien we dat. Juridisch zal er wel niets tegen in te brengen zijn, maar wat dienen we hier mee? Zou het niet anders kunnen en moeten? Hoe kunnen we voorkomen dat de zaken, waar het echt om gaat, verzanden in juridische procedures? Want er is wel iets aan de hand bij de voorgelegde zaken. Als kerkverband zouden we daar iets mee moeten doen.

Deputaat Storm kan dat gevoel begrijpen. Deputaten worden geconfronteerd met zaken die al heel lang lopen, en waar een classis al meerdere keren naar heeft gekeken, alvorens ze in een PS aan de orde komen. Bij de hoorzitting vragen deputaten heel direct aan betrokkenen: word je hier gelukkig van? Die brs. en zrs. zitten er vaak zo geharnast in, dat ze niet meer in staat zijn afstand te nemen en vanaf de zijlijn te kijken waar ze mee bezig zijn. Dan wordt geprobeerd de zaken via mediation etc. te behandelen. In één zaak is dat geprobeerd, maar niet gelukt. Dan rest niets anders dan te toetsen op ontvankelijkheid en dat blijkt dan heel beperkt. In een van de zaken hebben deputaten wel een inhoudelijke noot toegevoegd. Maar dat is heel uitzonderlijk. Alleen als er nog sprake is van een zekere openheid heeft dat zin. Maar op het niveau van de generale synode is er vaak geen sprake meer van openheid van de betrokkenen naar elkaar.

Naar de toekomst toe is het goed dat het in de classes zelf aan de orde komt. In de nieuwe kerkorde rust er op de classis een grotere verantwoordelijkheid. Daar moet de zaak zo mogelijk inhoudelijk worden opgelost, om te voorkomen dat alle zaken op de GS terecht komen. Het is dus een zaak van de classes en niet zozeer van de GS.

Besluitvorming

Besluit 2 wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 3, 4 en 5:

In het voorstel van deputaten stond een ander besluit 3. Dit besluit is, in overleg met deputaten, door het moderamen verwijderd, omdat nog een totaalbesluit komt, samenhangend met de invoering van de herziene kerkorde. Het heeft daarom geen zin om per deputaatschap overgangsmaatregelen te formuleren. In de regeling appelzaken worden geen wijzigingen voorgesteld, zodat deze onverkort blijft gelden.

Gevraagd wordt naar de zin van het publiceren van kerkelijke jurisprudentie. Dat kost waarschijnlijk een hoop inspanning en werk, maar wat is de verwachte opbrengst hiervan? Elke zaak is uniek en je hebt weinig aan eerdere uitspraken. Anderzijds wordt de waarde wel gezien, daar kerkrecht anders werkt dan het burgerlijk recht. Maar wat heb je er aan? Iedere zaak is uniek.

Deputaat Storm antwoordt dat het met de kosten wel meevalt. Zoals zo veel, gebeurt er veel vrijwillig. Br. J.P.A. Boersma verlaat het deputaatschap, want zijn termijn zit er op. Het is de bedoeling dat hij zich hiermee bezig gaat houden.

Ingaande op de zin van een dergelijke verzameling merkt hij op dat veel besluiten in appelzaken zijn terug te vinden in de Acta, maar het geheel is zo weinig toegankelijk. Wat heeft de GS voor uitspraken gedaan en wat is daar over uitgesproken? Wat waren de onderwerpen? Het zou goed zijn als er een databank komt waaruit kerken en classes kunnen putten. Ook heeft het te maken met het overdragen van kennis op een toegankelijke manier. Met de inwerkingtreding van de herziene kerkorde krijgen we een landelijke regeling van kerkelijke rechtspraak. Dan is het gemakkelijk als uitspraken uit het verleden zijn terug te vinden. Deputaten zien hierin wel degelijk meerwaarde.

Hierop worden deze besluiten unaniem genomen.

Daarna worden drie appelzaken behandeld.

Na afronding hiervan merkt de preses op dat bespreking van appelzaken veel losmaakt. Hij spreekt de hoop uit dat de Here de genomen besluiten zegent en dat ze bijdragen aan eenheid en vrede in de kerken. Respect voor deputaten is bij de bespreking toegenomen. Het besluit om deputaten te dechargeren wordt met applaus genomen.

De GS Harderwijk droeg ds. P. Niemeijer, ds. K. Harmannij en ds. P.L. Storm op om hulp te bieden bij het doorgeven van het besluit van die synode met betrekking tot het "appel Zwolle-Noord". Zij hebben zich van die taak gekwetend en daarover vertrouwelijk gerapporteerd. De synode stemt ermee in de genoemde broeders te dechargeren van hun opdracht.

Afscheid wordt genomen van de brs. ds. A. Bas en J.P.A. Boersma, alsmede van de secundi brs. ds. J. Werkman en ds. H. Pathuis. Voor br. Boersma, die er al 15 jaar heeft opzitten in het deputaatschap, is dit overigens niet het einde van zijn betrokkenheid, omdat hij zich bezig gaat houden met het rubriceren van de generaal genomen besluiten in appelzaken.

7 juni 2014

Artikel 31

Benoeming deputaten hoger beroep

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten hoger beroep:

primi:

L. Bezemer,	Wezep	2017
A. Morijn,	Waddinxveen	2017
J. Storm,	Den Haag	2020
J. Roosenbrand,	Delfgauw	2020
R. Tigelaar,	Hardenberg	2023
T. Wendt,	Ommen	2017

secundi:

W.H.K. Dijkstra,	Waddinxveen	2020
C. Pel-Verkade,	Terschuur	2023
H. Walinga,	Ermelo	2017
R.R. Roth,	Oegstgeest	2023
W. Tiekstra,	Berkel en Rodenrijs	2020
R. van Wijnen,	Zuidlaren	2023

L. Bezemer is aangewezen als samenroeper, J. Storm als secretaris.

Toegevoegd 2^e secretaris (geen deputaat) L. Postma-Douma te Amersfoort.

11 april 2014

Artikel 32

Appel van br. H.J. van Dijk over het door een zuster verzorgen van een kindermoment in de kerkdienst.

Besluit inzake het appelschrift van broeder H.J. van Dijk te Steenwijk, lid van de gemeente Steenwijk, tegen het besluit van de Particuliere Synode van Overijssel van 16 mei 2012 over het door een zuster verzorgen van een kindermoment in de kerkdienst.

Materiaal:

1. appel (18-08-2012);
2. uitspraak PS Overijssel (16-05-2012);
3. aanvullende stukken, inclusief bijlagen.

Procesverloop

1.1. Op *12 september 2010* verzorgt een zuster van de gemeente van Steenwijk een kindermoment in de eredienst. Daarbij vertelt ze de kinderen waar de preek over zal gaan en geeft ze hen enige uitleg.

1.2. Op *13 september 2010* tekent br. H.J. van Dijk bezwaar aan tegen het optreden van de zuster. Daarbij stelt hij dat zij in feite gedaan heeft, wat de apostel Paulus in 1 Timoteüs 2:12 verbiedt: leren of onderwijzen. Omdat de apostel zich in vers 13 beroept op de scheppingsorde, kan zijn verbod niet als tijdgebonden worden beschouwd.

1.3. Op *18 oktober 2010* krijgt Van Dijk schriftelijk antwoord van de kerkenraad. Deze legt uit dat het bewuste kindermoment een poging was om in het kader van een gemeenteproject ook de kinderen van de gemeente daar meer bij te betrekken. De uitleg aan kinderen wordt door de kerkenraad niet gezien als 'leren' in de zin van 1 Timoteüs 2:12 of als ambtelijk werk.

1.4. Op *13 december 2010* gaat Van Dijk in appel bij de classis Kampen. Kern van zijn bezwaar is, dat de kerkenraad verzuimd heeft om te onderbouwen waarom het optreden van de zuster geen 'leren' zou zijn in de zin van 1 Timoteüs 2:12. Hij vraagt alsnog om zo'n onderbouwing.

1.5. Op *11 februari 2011* besluit de classis Kampen, op advies van deputaten appelpzaken, om het appel van Van Dijk 'gegrond te verklaren, namelijk te honoreren de klacht dat de kerkenraad van Steenwijk onvoldoende duidelijk heeft gemaakt waarom het optreden geen leren is in de zin van 1 Timoteüs 2, met verzoek aan de kerkenraad om deze duidelijkheid alsnog te geven.' Van Dijk wordt dringend opgeroepen in gesprek te blijven.

1.6. Op *21 maart 2011* bericht de kerkenraad Van Dijk schriftelijk, dat hij zich hogelijk verbaasd heeft over het bezwaar: er was immers nog maar één keer contact geweest over de betreffende zaak. Desalniettemin is de kerkenraad bereid om de door de classis gevraagde toelichting te geven, en geeft hij die in de brief ook. De achtergrond van Paulus' oproep in 1 Timoteüs 2:8-13 is, dat hij onrust in de samenkomsten van de gemeente wil voorkomen en daarom zich provocerend gedragende vrouwen terugwijst. Het gewraakte optreden van de zuster tijdens het kindermoment beschouwt de kerkenraad niet als leren in de zin van 1 Timoteüs 2:12. Een zuster die optreedt tijdens een kindermoment vervult op dat moment niet (zelfstandig) een lerende taak ten opzichte van de hele gemeente. Zij legt aan een deel van de

gemeente, de kinderen, op hun niveau iets uit over het onderwerp van de preek. En dat onder verantwoordelijkheid van de predikant.

Een en ander heeft niets te maken met het provocerend optreden van de zusters waar Paulus in zijn brief aan Timoteüs over schrijft, en de kerkenraad heeft dan inmiddels ook besloten om vaker zulke kindermomenten in de eredienst een plaats te gaan geven.

1.7. Op *11 april 2011* reageert Van Dijk schriftelijk op het schrijven van de kerkenraad. Daarbij stelt hij, dat er in 1 Timoteüs 2:12 sprake is van een algeheel verbod op leren voor vrouwen in de openbare godsdienstoefening van de gemeente. Omdat Paulus zich daarvoor beroept op scheppingsorde en zondeval, is zijn verbod geldig tot aan de wederkomst.

1.8. Op *10 juni 2011* doet de kerkenraad uitspraak op de bezwaren van Van Dijk in zijn brief van 11 april. Opnieuw wordt sterk de context van Paulus' verbod benadrukt. 'Kijkend naar de context maken exegeten ons duidelijk dat in Paulus' dagen een publiek optreden van een zuster in een eredienst aanstoot zou geven en als provocatie kon worden uitgelegd. En dan zou de eredienst z'n doel missen: het eren van God. Daarom roept Paulus de zusters in zijn dagen op tot bescheidenheid en staat hij hen niet toe zelf te onderwijzen of gezag over mannen te hebben.' In 2011 is de context een andere, en bestaat er geen bezwaar meer tegen een optreden van een zuster in een openbare eredienst.

Het leren in 1 Timoteüs 2 interpreteert de kerkenraad als 'als ambtsdrager lerend optreden', en daar is bij het bewuste optreden van de zuster tijdens het kindermoment geen enkele sprake van geweest. Het spreken was afgestemd met de voorganger en viel ook geheel onder zijn verantwoordelijkheid.

1.9. Op *7 september 2011* gaat Van Dijk voor de tweede keer in appel bij de classis Kampen. Hij brengt een tweetal bezwaren in tegen het kerkenraadsbesluit en de onderbouwing daarvan:

1. 'De kerkenraad beweert dat het leerverbod van 1 Tim. 2:12 vandaag niet meer letterlijk geldt. Dit is in strijd met de Schriften.' Als argument voert Van Dijk aan, dat de kerkenraad ten onrechte niet in rekening brengt dat Paulus zich in vers 13 en 14 voor het verbod uit vers 12 beroept op scheppingsorde en zondeval.
2. 'De kerkenraad erkent niet dat het in 1 Tim. 2:12 om een algeheel verbod voor een vrouw om te 'lere' (onderwijzen) in de openbare godsdienstoefening van de gemeente gaat. De argumenten van de kerkenraad zijn in strijd met 1 Tim. 2'. Hiervoor voert Van Dijk drie argumenten aan:
 - 1) de bewering van de kerkenraad dat het bij leren om 'als ambtsdrager lerend optreden' gaat, wordt niet bewezen en is in strijd met de Schrift. In 1 Timoteüs 2 gaat het namelijk niet om een vrouwelijke ambtsdrager, maar in het algemeen over een vrouw.
 - 2) het argument van de kerkenraad dat de betrokken zuster slechts met een deel van de gemeente, te weten: de kinderen, praat, is niet steekhoudend. Het verbod van 1 Timoteüs 2:12 is een algemeen verbod voor een vrouw om te leren in de openbare godsdienstoefening.
 - 3) het argument van de kerkenraad dat de inhoud van het spreken van de zuster met de predikant is afgestemd en onder zijn verantwoordelijkheid valt, is evenmin steekhoudend. Ook hier wordt weer het algemene karakter van het verbod tegen in stelling gebracht.

1.10. Op *3 november 2011* doet de classis, op advies van deputaten appelpzaken, de volgende uitspraak: 'De classis acht het bezwaar van de broeder ongegrond, omdat de argumentatie die hij inbrengt tegen de uitleg die de kerkenraad van 1 Timoteüs 2:12 geeft, naar het oordeel van de classis ontoereikend is. De broeder plaatst tegenover het 'ja' van de kerkenraad in de argumenten 1 t/m 3 niet meer dan zijn eigen 'nee'.'

1.11. Op *11 april 2012* gaat Van Dijk bij de PS-Overijssel in appel tegen de uitspraak van de classis Kampen. Hij brengt hier twee bezwaren tegen in:

1. uit het feit dat de classis enkel 'de argumenten 1 t/m 3' als ontoereikend beoordeelt, trekt hij de conclusie dat zij zijn eerste bezwaar niet beoordeeld heeft. Volgens hem heeft hij daar wel recht op, en moet dat ook alsnog gebeuren.
2. de classis heeft het oordeel 'ontoereikend' niet onderbouwd. Ook daar heeft hij recht op, en ook dat moet dus alsnog gebeuren.

1.12. Gedateerd *16 mei 2010* (lees: 2012) besluit de PS-Overijssel het bezwaarschrift van Van Dijk ontvankelijk te verklaren, en verder: 'het bezwaarschrift ongegrond te verklaren en daarom af te wijzen en aan het verzoek van broeder Van Dijk niet te voldoen.' Als gronden worden hiervoor door de PS aangevoerd:

1. De classis Kampen heeft in één antwoord zowel bezwaar 1 als bezwaar 2 van broeder Van Dijk tegelijk en samen beantwoord. Bezwaar 1 en 2 betreffen namelijk inhoudelijk dezelfde zaak: de uitleg en toepassing van 1 Timoteüs 2:12.
2. De classis geeft in haar weergave van het bezwaar van broeder Van Dijk met een drie keer nee niet een letterlijke weergave van het bezwaar van broeder Van Dijk maar zijn inhoudelijk daarop neerkomende argumentatie.
3. De classis heeft het bezwaar van broeder Van Dijk terecht als niet voldoende gegrond beoordeeld.'

1.13. Op 18 augustus 2012 gaat Van Dijk bij de GS in appel tegen de uitspraak van de PS-Overijssel. Hij vindt dat hij recht heeft op een gefundeerde weerlegging van de argumenten die hij heeft aangedragen tegen het kerkenraadsstandpunt, verzoekt de GS zijn klacht te honoreren, en

1. De Particuliere Synode Overijssel te verzoeken mijn bezwaarschrift gegrond te verklaren. Als de PS dat niet wil, verwacht ik van de PS een onderbouwd antwoord op mijn weerlegging van Steenwijks Kerkenraads argumenten. Daar heb ik recht op.
2. Classis Kampen te verzoeken mijn bezwaarschrift gegrond te verklaren. Als de classis dat niet wil, verwacht ik van de classis:
 - a) Dat mijn bezwaar in Bezwaar 1 wél behandeld wordt, en dat de classis goed onderbouwde argumenten zal gebruiken waaróm de classis het niet met mij eens is.
 - b) Goed onderbouwde argumenten waaróm de classis het niet met mij eens is, als antwoord op mijn Bezwaar 2.
3. De kerkenraad van Steenwijk te verzoeken om een vrouw niet te laten onderwijzen in de eredienst. Dus niet een vrouw te laten onderwijzen tijdens het "kindermoment", omreden die in de eredienst plaatsvindt.'

2. De hoorzitting

Partijen hebben afgezien van een hoorzitting. Het deputaatschap heeft de zaak op de stukken beoordeeld.

3. Samenvatting van het geschil

Kerkenraad en appellant verschillen van mening over de vraag, of het in overleg met en onder verantwoordelijkheid van een predikant verzorgen van een kindermoment tijdens de eredienst valt aan te merken als het leren in de zin van 1 Timoteüs 2:12 en of het juist is dat een zuster in de eredienst een dergelijk 'kindermoment' verzorgt.

Besluit:

de Particuliere Synode heeft terecht het appel tegen de uitspraak van de classis afgewezen.

Gronden:

Procedureel:

Niet in alle stukken is de verwoording van de geschilpunten door de meerdere vergaderingen even helder. In wezen gaat het om de vraag zoals onder 3 verwoord. Daarbij is van belang dat artikel 31 van de KO bepaalt dat een uitspraak als bindend moet worden aanvaard, tenzij degene die in appel gaat bewijst dat die uitspraak in strijd is met het Woord van God. In zoverre ligt het niet op de weg van de kerkenraad om in een zaak als deze te bewijzen dat zijn beslissing met betrekking tot het optreden van de zuster juist is, maar op Van Dijk om te bewijzen dat het standpunt van de kerkenraad onjuist is;

Inhoudelijk:

Van Dijk heeft niet aannemelijk gemaakt dat 1 Timoteüs 2 uitsluit dat de kerkenraad door een zuster het kindermoment in de eredienst laat verzorgen;

- a. in 1 Timoteüs 2:12 staat Paulus het een vrouw niet toe om te onderwijzen. Gezien de door Paulus in vers 13 en 14 gebruikte argumenten, in combinatie met vers 8, gaat het er hem om dat een vrouw in de openbare samenkomsten van de gemeente geen onderwijs geeft aan of gezag heeft over mannen. Tijdens het kindermoment in de eredienst heeft de betrokken zuster zich uitdrukkelijk tot een deel van de gemeente gericht, te weten: de kinderen;
- b. uit 1 Timoteüs 2:8 en volgende valt niet af te leiden dat een zuster van de gemeente, onder verantwoordelijkheid van de voorganger, geen bijdrage mag verlenen aan de eredienst;

Bij de behandeling van dit appel maken de afgevaardigden van de PS Overijssel geen deel uit van de vergadering. Br. K. Wezeman treedt op als preses.

Van deputaten zijn aanwezig de brs. ds. A. Bas, L. Bezemer, J.P.A. Boersma en J. Storm.

Deputaat Bas geeft eerst een korte inleiding. De zaak gaat over een verschil van mening of het verzorgen van een kindermoment tijdens de eredienst valt aan te merken als leren in de eredienst naar 1 Tim. 2. Appellant stelt dat het gaat om een algemeen en blijvend verbod om als vrouw te leren in samenkomsten en beroept zich op vers 13 en 14, de scheppingsorde, maar het kan niet de bedoeling zijn dat de synode daar een uitspraak over doet. Deputaten hebben gekozen voor de invalshoek dat het gaat om onderwijs geven en gezag over mannen en daar is in het kindermoment geen sprake van. Deputaten stellen voor het appel van br. Van Dijk af te wijzen. De bewijslast ligt bij hem en hij is er volgens deputaten onvoldoende in geslaagd dit bewijs te leveren.

In de vergadering wordt een spanning ervaren bij de beoordeling. Enerzijds is er het juridische kader, maar anderzijds zou je graag iets van de onderhavige zaak willen zeggen. En moeten we niet voorzichtig zijn in een juridische tekst met bijbelteksten? Verder wordt een redactionele wijziging van de besluittekst voorgesteld. Er zijn geen drie gronden, maar in wezen maar een, met twee nadere uitwerkingen. Deputaat Bezemer reageert hier op met een waarschuwing. Voorkomen moet worden dat een uitspraak in een individueel geval leidt tot een algemene inhoudelijke generale uitspraak. Bij de behandeling van dit soort onderwerpen kiezen we daarom voor de negatieve formulering: "het is niet aangetoond dat, etc.". Om als deputaten met een inhoudelijk oordeel te komen, vereist een andere voorbereiding, nog afgezien van de vraag of zo'n oordeel deputaten toekomt. Deputaten (en de synode) doen geen leeruitspraken in het kader van een appel. Deputaat Bas meent eveneens dat we voorzichtig moeten zijn met de uitleg van bijbelteksten. Juist het feit dat een kerkelijke vergadering geen uitleg gaf, is bij de appellant nogal verkeerd gevallen. Maar deputaten wagen zich niet aan exegese. Wel is het voor deputaten een feit dat Paulus het heeft over gezag over mannen. Of we br. Van Dijk daarmee overtuigen blijft een vraag. Het voorstel om de opstelling van de gronden onder het besluit anders te redigeren wordt door deputaten overgenomen.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

14 maart 2014

Artikel 33

Commissie van Beroep in predikantszaken

Materiaal:

rapport van de Commissie van Beroep in predikantszaken (CvB pz) (08-01-2014).

Besluit 1:

de commissie decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. opnieuw een Commissie van Beroep in predikantszaken te benoemen;
- b. de commissie bevoegdheid te verlenen om op verzoek van een predikant bindende uitspraken te doen over besluiten die zijn kerkenraad op basis van artikel B14 tot en met B22 van de kerkorde heeft genomen en waartegen de predikant eerder bezwaar heeft gemaakt. De commissie is niet bevoegd om zich uit te spreken over de gronden van een besluit tot schorsing of afzetting van de betrokken predikant of over het besluit tot verlenging van een schorsing;
- c. de commissie bevoegdheid te verlenen om op gezamenlijk verzoek van een kerkenraad en zijn predikant bindende uitspraken te doen in geschillen betreffende de naleving van de verbintenis tussen de kerk en de predikant, inclusief de wijze van ambtsvervulling door de predikant;
- d. de commissie toe te staan om op te treden als geschillencommissie voor de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE). De wijze waarop dit geschiedt, wordt door de VSE geregeld.
- e. de commissie te verzoeken onderzoek te doen naar mogelijke vormen van samenwerking met de CGK en de NGK, voor zover het betreft de afdoening van arbeidsrechtelijke geschillen tussen een predikant en zijn kerkenraad.

Besluit 3:

in te stemmen met het voornemen van de commissie om uitspraken in geanonimiseerde vorm te publiceren.

Besluit 4:

de commissie voor de periode 2015-2017 een budget te verlenen van € 1.500 per jaar (totaal € 4.500).

Bespreking en besluitvorming

Ds. Vreugdenhil stelt een aanvulling van het voorgestelde besluit voor (zie 2 e). Samenwerking met CGK en NGK zou kunnen leiden tot een verbreding van het aantal personen dat in beroepszaken beschikbaar is. Om te komen tot jurisprudentie is het publiceren van uitspraken aanvaardbaar.

Het voorstel van ds. Vreugdenhil wordt aanvaard (26 voor, 10 tegen).

Het aldus gewijzigde voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Artikel 34*Benoeming Commissie van Beroep in predikantszaken*

Op voorstel van het moderamen te benoemen in de Commissie van Beroep in Predikantszaken:

ds. C. van den Berg,	Amersfoort
mr. J. Bolt,	Assen
mr. C. van der Boom,	Vlaardingen
mr. E. Bos,	Capelle aan den IJssel
dr. L.J. Joosse,	Groningen
mr. J.R. Krol,	Nijkerk - voorzitter
mr. drs. T.F. van der Lugt,	Gouda – plv. voorzitter
mr. drs. R.H. van Stenis-van Heukelum,	Rotterdam
mr. A. Vermeer-Hordijk,	Barneveld
ds. E. Woudt,	Hardenberg

Vanuit de CGK: ds. H. van Eeken,	Delft
Vanuit de NGK: ds. K. Muller,	Emmeloord

Toegevoegd secretaris van de commissie (geen lid van de commissie):

mr. dr. H.M.C.W. Mudde-Blom, Hilversum.

HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN

9 mei 2014

Artikel 35*Behandeling rapport deputaten liturgie & kerkmuziek/Presentatie Nieuwe Liedboek*

Van deputaten liturgie & kerkmuziek zijn aanwezig: ds. P. van den Berg, zr. H. Borkent-Vegter, ds. A.M. de Hullu en ds. W. van der Schee. Namens ISK zijn aanwezig J. Baas, ds. P. Endedijk, K. Holwerda en G. Morsink.

Deputaat ds. A.M. de Hullu stelt dat de Gereformeerde Kerken lid zijn van de ISK. Het is dus logisch dat deputaten voorstellen om het nieuwe liedboek in te voeren, naast een nieuw kerkboek. Sedert de GS Heemse (1984) is er veel veranderd. Het landelijk kerkverband was voorschrijvend bezig, terwijl dit vandaag de dag heel anders is. De plaatselijke gemeente is verantwoordelijk, wat in de nieuwe KO als zodanig is benoemd. Omdat er veel onderscheid is tussen de kerken past daarin het opstellen van een muziekprofiel voor iedere gemeente. Het aanbieden van een nieuw kerkboek en liedboek moet als faciliterend gezien worden. Omdat in (een concept van) de nieuwe KO een uitvaartdienst mogelijk is, hebben deputaten ook op dit punt faciliterend willen zijn door een liturgie hiervoor aan te bieden. Voor het nieuwe liedboek is de term 'vrijgeven' niet passend, maar het wordt beschikbaar gesteld. Via een muziekprofiel moeten gemeenten zelf kiezen wat ze daarvan willen gebruiken, waarbij het deputaatschap naast faciliterend ook adviserend en voorlichtend bezig wil zijn.

Hierna krijgt ds. P. Endedijk (ISK), coördinator bij het liedboek, het woord om over de ontwikkeling van het liedboek te vertellen.

Het eerste liedboek is door vier kerkgenootschappen opgesteld. Bij het nu voorliggende liedboek is binnen ISK een groot aantal kerkgenootschappen betrokken geweest met een breed spectrum. De bedoeling was een breed liedboek te krijgen. Hierbij is het begrip leefkringen geïntroduceerd. Voor elke leefkring moet er materiaal in het liedboek te vinden moet zijn. Taal en muziek voor elke kerk in een grote veelkleurigheid. Naast elkaar maar katholiek in het universele geloof. Want eenheid is iets heel anders dan uniformiteit. En niet alles wat in het liedboek staat, is expliciet bestemd voor de eredienst. Ook voor persoonlijk gebruik en pastoraat moest het geschikt zijn.

Bij de samenstelling van het liedboek zijn acht werkgroepen betrokken, elk met een eigen terrein. Deze hebben een voorselectie gemaakt en gepresenteerd aan de redactie die balans probeerde aan te brengen. Supervisoren (2 uit de GKv) en klankbordgroepen kregen een uitgebreide selectie en koppelden terug naar de redactie. Het proces heeft gespeeld van 2007 – 2013 met een landelijke presentatie op 25 mei jl. aan de kerken.

De bedoelde leefkringen, waaraan gedacht is bij de samenstelling van het liedboek, zijn: 1. Eredienst op zon- en feestdagen, 2. Overige gemeentevieringen en –bijeenkomsten (o.a. vespers, avondsluitingen, enz.), 3. Pastoraat en 4. Persoonlijk gebruik thuis. Het liedboek kent de volgende hoofdrubrieken: 1. Alle psalmen (Geneefse en andere bewerkingen), 2. Cantica, 3. Bijbelse vertellieder, 4. Getijden van de dag, 5. De eerste dag, 6. Getijden van het jaar, 7. Leven en 8. Samen leven. In het liedboek is op iedere bladzijde te zien in welk onderdeel je zit en in het register zijn de dwarsverbanden aangegeven. Een lied kan namelijk voor meerdere zaken dienen. Er is een doorgaande nummering gehanteerd. Naast de stijl van het klassieke kerklied zijn er ook andere muziekstijlen en liederen uit Europa en andere continenten. Er is een eigen repertoire van kinder- en jeugdlieder, die door de gehele geloofsgemeenschap kunnen worden gezongen. In het buitenland wordt veel gezongen bij de maaltijd. Daarom zijn er ook een paar eenvoudige liederen opgenomen, bijvoorbeeld gezang 226 "Dank voor uw overvloed". Tijdens de presentatie laat ds. Endedijk regelmatig zingen uit het liedboek, wat door de afgevaardigden met verve wordt gedaan. De preses, ds. P.L. Voorberg, dankt ds. Endedijk. Hij is diep onder de indruk van al het werk en denkwerk dat is verricht.

Bespreking

Door afgevaardigden worden de volgende opmerkingen gemaakt en vragen gesteld:

Hoe vinden we de weg in deze rijkdom? En hebben we met het liedboek een eigentijdse berijming, waar ook jongeren zich bij thuis voelen? Van deputaten wordt een uitspraak verwacht over liederen waar vragen bij zijn te stellen of die volstrekt onaanvaardbaar zijn, ter bescherming van de gemeente en het doorsnee kerklied.

Wat wordt straks de basis? Ons eigen kerkboek en daarnaast het nieuwe liedboek of andersom? En wordt die keus wellicht beïnvloed door auteursrechtelijke kwesties?

De introductie vereist deskundigheid en fijngevoeligheid. Keuzes kunnen de voorgangers behoorlijk kwetsbaar maken. Eigenlijk heeft elke gemeente een Endedijk nodig. Vanwege tijdgebrek zullen deputaten op de volgende bijeenkomst hierop reageren.

Verder wordt nog besproken hoe het kerkboek moet worden vastgesteld. Plenaire bespreking van alle gezangen om te bepalen welke er wel of niet in komen is onmogelijk. De commissie van de synode, onder voorzitterschap van ds. B.C. Buitendijk, heeft een enquête opgesteld die voor zich spreekt. Indien bij een lied meer dan 26% van de afgevaardigden bespreking wenst, zal dat op de synode gebeuren. Om af te wijken van het deputatenvoorstel is bij de besluitvorming een meerderheid van 75% of meer van de aanwezigen nodig.

Kort wordt nog stilgestaan bij wat straks als basis gaat dienen, kerkboek of liedboek, omdat dit invloed kan hebben op het aantal liederen dat opgenomen gaat worden in het eigen kerkboek.

20 mei 2014

Artikel 36

Opmerkingen GK Assen-West n.a.v. Acta GS Harderwijk artikelen 43-46

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerk van Assen-West, d.d. 24-08-2013, waarin zij opmerkt dat de deputaten liturgie en kerkmuziek in de hertaling van de formulieren en de gevolgde selectieprocedure van nieuwe gezangen verder zijn gegaan dan de kerken hadden gevraagd. Daarom vraagt ze de synode ervoor te waken dat deputaten niet verder gaan dan hun opdracht;
2. Acta GS Harderwijk 2011, artikel 43 en 46.

Besluit:

de brief van de kerk te Assen-West voor kennisgeving aan te nemen.

Grond:

de kerk te Assen-West roept de synode enkel in het algemeen op om erop toe te zien dat deputaten zich aan hun opdracht houden.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Namens de commissie L&K zegt ds. Buitendijk toe dat de commissie de brief zal betrekken bij de behandeling van het rapport L&K.

23 mei 2014/7 juni 2014

Artikel 37

Liturgie en kerkmuziek

Materiaal:

1. rapport deputaten liturgie en kerkmuziek (met bijlage steunpunt liturgie) (29-10-2013);
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer waarin ze verzoekt om het voorstel inzake de liturgie voor de uitvaartdienst niet tot besluit te verheffen (10-01-2014);
3. aanvullend rapport deputaten liturgie en kerkmuziek (23-01-2014).

Besluit 1:

deputaten liturgie en kerkmuziek decharge te verlenen.

Besluit 2:

de verantwoordelijkheid voor de liedkeuze in erediensten over te laten aan de plaatselijke kerkenraden;

Gronden:

1. volgens het nieuwe KO artikel C37.1 ziet de kerkenraad toe op een inrichting van de kerkdiensten die is tot eer van God en die de opbouw en eenheid van de gemeente dient;
2. het beoordelen van wat naar de maatstaf van Schrift en belijdenis verantwoord gezongen kan worden, is onderdeel van dat toezicht door de kerkenraden;
3. kerkenraden die in staat worden geacht de prediking van voorgangers te beoordelen, moeten ook liederen kunnen beoordelen.

4. Binnen de breedte van wat bijbels en gereformeerd verantwoord is, mag er variatie zijn tussen wat in de plaatselijke kerken gezongen wordt.

Besluit 3:

- a. het *Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk* te aanvaarden voor gebruik in de kerken;
- b. de kerken te adviseren daarbij een eigen muziekprofiel op te stellen, waarin op basis van de Schrift, naar de plaatselijke mogelijkheden en wensen ingevuld wordt welke liederen gezongen worden;
- c. de deputaten liturgie en kerkmuziek met het steunpunt liturgie op te dragen de invoering van het *Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk* te begeleiden door middel van een handreiking, voorlichting en adviezen;
- d. de suggestie te doen om zo veel mogelijk uniforme afkortingen te gebruiken:
 - GK = Gereformeerd Kerkboek
 - LB = Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk (2013)
 - LvdK = Liedboek voor de kerken (1973)
 - PvN = Psalmen voor Nu
 - Opw = Opwekking

Besluit 4:

de volgende formulieren en liturgieën definitief vast te stellen:

- a. formulier voor de kerkelijke tucht;
- b. twee liturgieën voor huwelijksdiensten.

Besluit 5:

als inhoud van het Gereformeerd Kerkboek vast te stellen:

- a. de psalmen uit het Gereformeerd Kerkboek (1986);
- b. de volgende gezangen
 - Gezang 2, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 23, 28, 32, 33, 37, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 49, 51, 53, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 66, 67, 68, 69 (aan te passen), 74, 75, 77, 79, 80, 81, 91 (aan te passen), 98, 99, 101, 104, 109 (aan te passen), 110, 111, 113, 116, 118, 121, 123, 125, 127, 131, 138, 140 (aan te passen), 144, 145, 146, 147, 152, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 163, 164, 165, 166 (aan te passen), 168, 169, 172, uit het Gereformeerd Kerkboek (2006);
 - Gezang 30,43, 87, 92, 95, 96, 102, 106, 189, 267:1,2, 360, 402 (aan te passen) en 440 uit het Liedboek voor de kerken (1973);
 - Psalm 15, 16, 140 en 145 uit Psalmen voor Nu;
 - Aan de oever van het meer (Hanna Lam);
 - Dit huis een herberg onderweg (A.F. Troost);
 - Gebed van een twijfelaar (Hans Werkman) (met een kleine aanpassing);
 - Geniet Gods gave (Ria Borkent);
 - God u kende ons in Christus (Ria Borkent);
 - Heer voor alle mensen roepen wij u aan (Ria Borkent);
 - Heer wij loven en aanbidden u (Ria Borkent);
 - Here God uw schepping zucht (Johan Klein);
 - Laat mij beschikbaar zijn (Ria Borkent)
 - Loof God mijn ziel en zinnen (Ria Borkent);
 - Maria was met Jozef (Ria Borkent);
 - God en Heer almachtig (Willem Barnard);
 - Ontferm U over kinderen (Gerd Gronvold Saue, Ria Borkent);
 - Vannacht zal het wonder gebeuren (Hanna Lam);
 - Wie zal voor God verschijnen (Willem Barnard);
 - Wonderwereld vol geheimen (John Bell, Ria Borkent);
 - Zout moet ik zijn op aarde (Michel van der Plas);
 dit onder het voorbehoud dat toestemming verkregen wordt van de rechthebbenden;
- c. de zes belijdenisgeschriften in de tekst die is vastgesteld door de GS Heemse 1984/85,
- d. orden van dienst (introdactie, orde B en C);
- e. de liturgische gebeden (schuldbelijdenis, gebeden om verlichting door de Heilige Geest en voorbedengebed met toelichting) in de tekst vastgesteld door de GS Harderwijk 2011;
- f. de liturgische gezangen uit het Gereformeerd Kerkboek 2006 (nrs. 175-182);
- g. een toelichting op het gebruik van de liturgische formulieren;

- h. de formulieren voor doop, belijdenis, avondmaal, tucht en bevestiging van ambtsdragers in de tekst die is vastgesteld door de GS Harderwijk 2011 en deze synode en de liturgieën voor huwelijksdiensten in de tekst die is vastgesteld door deze synode;
- i. de kerkorde;
- j. registers en inhoudsopgave.

Besluit 6:

deputaten liturgie te benoemen met als opdracht:

- a. door middel van het Steunpunt Liturgie de kerken te voorzien van informatie en advies inzake het Liedboek 2013 (o.a. door middel van een handreiking) en andere zaken die de liturgie betreffen en waar mogelijk een zodanige bijdrage te leveren dat de bezinning hierover binnen de kerken wordt gestimuleerd;
- b. samen met de deputaten administratieve ondersteuning de uitgave van het Gereformeerd Kerkboek te verzorgen;
- c. aan de GS 2017 een voorstel te doen over de rol van het landelijke kerkverband ten aanzien van het nieuwe kerklied na de uitgave van het Gereformeerd Kerkboek;
- d. een notitie op te stellen over het kerkmuziekbeleid van de plaatselijke gemeente met aandacht voor klassieke en lichte kerkmuziek en van daaruit handreikingen te bieden voor het opstellen van onder andere een beleidsplan, een muziekprofiel en de toepassing van de regeling voor de kerkmuziek;
- e.
 - bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te presenteren als het adres waaraan informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan worden toegezonden;
 - contact te onderhouden met het Nederlands Bijbelgenootschap over de aangekondigde revisie van de NBV en daarvan rapport uit te brengen;
 - indien wenselijk (met name wanneer de afronding van de revisie van de NBV daartoe aanleiding geeft) een beroep te doen op voormalige deputaten bijbelvertaling en/of andere deskundigen voor zaken die bijbelvertaling betreffen;
 - bij de uitgave van de bijbel in gewone taal (BGT) de kerken te adviseren over het eventuele gebruik van de BGT bij vormen van kerkelijk onderwijs en pastoraat.

Besluit 7:

de deputaten liturgie voor de periode van 2015 tot 2017 een budget toe te kennen van in totaal € 8.550 voor hun eigen werk, € 3.150 voor de begeleiding van de introductie van het Liedboek 2013 en € 78.300 voor het Steunpunt Liturgie.

Bespreking 23 mei 2014

Van deputaten zijn aanwezig de brs. ds. P. van den Berg, C. Geerds, ds. A.M. de Hullu en ds. W. van der Schee. Van het steunpunt liturgie is aanwezig zr. A. de Heer – de Jong.

In de algemene ronde wordt door de afgevaardigden een aantal kritische zaken naar voren gebracht. Het gevaar bestaat dat we, met zoveel gezangen, de psalmen kwijtraken. Geconstateerd wordt dat wat deputaten nu voorstellen een breuk met het verleden is. Bij de GS Zwolle-Zuid (2008) was er nog de nodige weerstand om mee te doen met het nieuwe liedboek. Maar nu wordt het nieuwe Liedboek zonder meer vrijgegeven voor gebruik in de kerken. Terwijl er toch meerdere liederen in staan waar vragen bij zijn te stellen. Bij de GS Heemse (1984) werd door de synode de aangeboden psalmberijming gecontroleerd. Er zaten zelfs commissies te dichten. Er is veel energie gestoken in het toetsen van nieuwe psalmen en gezangen. Wat nu gebeurt wordt ervaren als het omgaan van een wissel. Hebben de kerken hierom gevraagd?

In de kerken komt een steeds grotere weerstand tegen voorgeschreven zaken. Maar leidt dat niet tot “ieder doet wat goed is in eigen ogen”? Wat je zingt ga je geloven en zo kunnen dwalingen in de kerk komen.

Betwijfeld wordt of er veel terecht zal komen van het opstellen van een eigen muziekprofiel in de gemeenten. Deputaten werken vanuit de visie dat het Gereformeerd Kerkboek aanvullend is. Daartegenover zijn voorstanders van het primaat van het Kerkboek. Geef duidelijk aan wat wel of niet gezongen kan worden. Het eigen kerkboek is in eerste instantie voor de eredienst. Het is dan wel merkwaardig dat, als je spreekt over het liedboek, dit als eerste voor de eredienst moet dienen, terwijl het veel breder ingezet kan worden.

Namens deputaten antwoordt ds. A.M. de Hullu. Hij wijst op de derde grond bij besluit 2. Kerkenraden zijn verantwoordelijk en die zijn ook in staat een oordeel te vormen. Nu de Gereformeerde Kerken lid zijn van de ISK is het voor deputaten logisch dat het Liedboek leidend zal zijn bij de invulling van de liturgie in de erediensten. Daarbij zal iedere kerk een eigen invulling kunnen geven. Dat geldt ook voor het gebruik van de formulieren, die ook niet altijd onverkort gelezen zullen worden. Wel zullen de essentiële onderdelen, de vragen en de antwoorden, uniform gebruikt moeten worden. Bij deputaten is er ook twijfel of de nieuwe kerkorde weer in het kerkboek opgenomen moet worden. Vorige synodes hebben gepland dat er in 2014 een kerkboek in eerste lezing moet worden vastgesteld. Een tweede lezing zou dan in 2017 volgen. Maar deputaten vragen zich af of wanneer in 2014 het nieuwe kerkboek wordt uitgegeven, in 2017 alsnog een definitieve versie moet volgen. De ervaring is dat vanuit de kerken steeds minder wordt gereageerd. Daarom stellen deputaten voor af te zien van een “tweede lezing” en nu het kerkboek definitief vast te stellen.

Deputaat ds. P van de Berg is een enthousiast voorstander van het nieuwe liedboek, dat op 25 mei 2013 is gepresenteerd, en ook aangeboden aan onze kerken. De opdracht voor ISK was een liedboek te maken dat past bij de Gereformeerde Kerken, maar ook door Luthers en vrijzinnigen gebruikt zal worden. Ondanks weerstand in de GS Zwolle-Zuid is toen besloten deel te nemen in de ISK. Het nieuwe Liedboek biedt voldoende voor gebruik in de Gereformeerde Kerken. Het gaat daarbij om het repertoire en niet om de bundel. Kies er positief voor, er staan eigentijdse liederen in met zeggingskracht. Via het werken met een muziekprofiel kan elke gemeente zijn eigen repertoire samen stellen.

Deputaat ds. W. van der Schee merkt nog op dat er bewust is gezocht naar aansluiting bij het protestants liedboek. Onze horizon is wijder geworden en niet meer beperkt tot het eigen kleine kringetje.

In de tweede ronde blijkt dat er al afgevaardigden in het bezit zijn van ‘mijn’ liedboek. Kinderen zullen hieruit liederen leren en er langere tijd wat aan hebben. Er staan veel liederen in naar de toekomst, in eigentijdse taal. Ook de psalmen worden lang niet alle gezongen. Het kerkboek is voor de eredienst, maar eredienst is je hele leven en dat is het mooie van het liedboek. Het is ook mooi dat er meer naar elkaar geluisterd wordt bij de brede christenheid. Anderzijds wordt ook bij het punt van het taalargument opgemerkt dat dit een beperkte houdbaarheidsduur heeft.

De discussie over het aantal psalmen gaat vooral over de vraag wat je er als predikant mee doet. Het zijn er maar 150 en niet meer. Wel wordt geopperd om te werken aan een nieuwe psalmberijming in hedendaagse taal.

Dat we betrokken zijn bij het Liedboek maakt overigens nog niet dat het ‘ons’ liedboek is. En naast steun voor het voorstel van deputaten wordt ook afgevraagd of het wel een verrijking is. Een breed scala aan opmerkingen wordt gemaakt over het nieuwe liedboek, waarbij duidelijk wordt dat er verschillend over wordt gedacht. Gesteld kan worden dat in de kerk van vandaag wel van alles vastgesteld kan worden, maar veel gemeenten gaan hun eigen weg. De praktijk gaat zich wel vormen.

Zr. A. de Heer van het steunpunt liturgie benadrukt de noodzaak van een muziekprofiel. Elke gemeente zal dit moeten vaststellen naar de muzikale mogelijkheden die er zijn. Het moet passen bij de identiteit van de gemeente. Het is geen status quo, er moet dan ook beleid op worden gemaakt. De kerkenraad moet hierin de verantwoordelijkheid nemen.

Deputaat ds. W. van der Schee merkt nog op dat het belangrijk is dat er een serieuze handleiding liturgie komt. Het is nog niet gelukt deze te maken, maar het ligt nog wel op het bordje van deputaten.

Besluitvorming

Besluit 2 (in het oorspronkelijke voorstel van deputaten waren besluit 2 en 3 in een besluit opgenomen). In reactie op de opmerking dat er bij het liedboek zoals het er nu ligt een lijst moet komen van liederen die we niet in de erediensten zouden moeten zingen, zeggen deputaten toe dat er in de handreiking concrete liederen genoemd zullen worden.

Ds. K. Harmanij stelt voor om “in gebruik te nemen (als zangbundel voor de kerken)” te vervangen door “te aanvaarden voor gebruik in de kerken”. Deputaten nemen dit voorstel over.

Ds. J.W. Boerma brengt als amendement in een nieuwe afkorting toe te voegen voor het nieuwe kerkboek en hiervoor KB te gebruiken. Dit wordt door de deputaten ontraden. Het amendement wordt met 1 onthouding, 1 voor en 32 tegen verworpen.

Door br. J.A. van Arkel wordt als amendement ingebracht “Deputaten op te dragen het besluit als genoemd in Artikel 46 besluit 3 b sub 2 van de Acta van de synode van Harderwijk, waarin zij de opdracht kregen een lijst te maken met de liederen die niet in overeenstemming zijn met de Schrift, alsnog uit te voeren”. Dit amendement wordt niet aanvaard (9 voor, 23 tegen en 2 onthouding).

Ds. R.J. Vreugdenhil stelt voor om besluit 2 te splitsen. Besluit 2 wordt dan oorspronkelijk besluit 2b, met een viertal gronden. Dit voorstel wordt aanvaard (19 voor, 14 tegen, 1 onthouding).

De rest van besluit 2 wordt nu besluit 3. Dit besluit wordt genomen met 1 stem onthouding, 29 voor en 4 tegen.

Een tegenvoorstel van ds. R.J. Vreugdenhil om in besluit 3 lid a te laten vervallen (aanvaarden van het nieuwe Liedboek) komt, na aanvaarding van het voorstel van deputaten, niet meer in stemming.

Besluit 4 (oorspronkelijk 3)

Bij 4a (formulier voor de kerkelijke tucht) wordt opgemerkt hier niet meer de term “met droefheid” te gebruiken. Door deputaat ds. A.M. de Hullu wordt toegezegd dat hier een andere formulering voor komt. Maar ook is men plaatselijk vrij andere bewoordingen te gebruiken. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Bij 4b (formulier voor de kerkelijke bevestiging van het huwelijk) wordt door ds. A.M. de Hullu toegezegd dat beloften van bruid en bruidegom uniform zullen worden geformuleerd. Bij de bruid gaat “helpen en volgen” er uit.

Er vindt discussie plaats over de twee te gebruiken formulieren, waarbij opgemerkt wordt dat formulier 1 in Harderwijk is vastgesteld en nu niet gewijzigd kan worden. De voorspelling wordt gedaan dat dit formulier in onbruik zal raken. Er zijn nu twee formulieren met een verschillend onderwijzend deel, maar uitlopend in dezelfde beloften. Kan er geen formulier komen dat recht doet aan alle exegetes rond de verhouding van man en vrouw? Deputaat ds. W. van der Schee zegt hierop dat er bewust is gekozen voor een meer neutrale kleur. In een formulier moeten discutabele meningen worden voorkomen. Wettelijk gezien is er een zorgplicht voor elkaar. Dat is de kern van de beloften.

Het tweede formulier, vaak aangeduid als ‘in eerbied en vrolijkheid’ wordt ervaren als een mooie tekst.

Door br. C.G. Kruse wordt voorgesteld om besluit 4b aan te vullen met “met dien verstande dat in beide formulieren de belofte vanuit het huwelijksformulier 2011 wordt gebruikt”. Dit wordt met 2 stemmen onthouding, 14 voor en 18 tegen verworpen.

Ds. R.J. Vreugdenhil stelt voor om in de beloften te handhaven “... tot de dood jullie zal scheiden...” Met 1 stem onthouding, 23 voor en 10 tegen wordt dit amendement aanvaard.

Hierna wordt besluit 4b genomen (11 onthoudingen, 22 voor en 1 tegen).

Over het oorspronkelijk voorgestelde besluit 4 c “liturgie voor uitvaartdiensten” heeft de synodecommissie L&K voorgesteld het besluit te laten vervallen. Bij de afgevaardigden is enige verbazing over het voorstel van deputaten. Vanuit de kerken is hierom niet gevraagd. In de oude kerkorde stond iets tegen de zogenaamde “lijkpredicatiën”. Er is tegenwoordig een behoorlijke verandering met betrekking tot de invulling van de samenkomst bij een begrafenis. Soms komt de mens heel centraal te staan. Hierop wordt door ds. W. van der Schee opgemerkt dat in het eerste voorstel voor een nieuwe kerkorde, voor een uitvaartdienst ruimte was. Daar is op geanticipeerd door deputaten. Zij hebben liturgisch willen faciliteren. Het is geen formulier maar een handreiking voor een liturgie. Aan de kerken wordt het niet voorgeschreven. Afgevaardigden zijn van mening dat het een mooie liturgie is, maar ook de neiging kan hebben sturend te zijn. Zr. A. de Heer merkt op dat er in de kerken wel behoefte is aan een dergelijke handreiking. Ze heeft er inmiddels al heel wat vragen over gehad. Deputaten willen graag voor de kerken en de gemeenteleden faciliterend zijn.

Bij stemming wordt het besluit 4c verworpen (8 voor en 26 tegen).

Bespreking 7 juni 2014

Van deputaten Liturgie en Kerkmuziek zijn aanwezig: ds. P. van den Berg, zr. R. Borkent-Vegter, br. C. Geerds, ds. A.M. de Hullu, ds. W. van der Schee. Van het steunpunt liturgie is zr. A. de Heer-de Jong aanwezig.

Ds. R.J. Vreugdenhil komt terug op de besluitvorming in de vergadering van 23 mei. Hij wil graag duidelijkheid over de betekenis van “gebruik maken van de formulieren”. Het gaat met name om het uitspreken van de tekst van de liturgische formulieren en in hoeverre de predikant hierin vrij is. Het onderwijzende deel zou kunnen worden aangepast, maar met het oog op rechtsgelijkheid en rechtszekerheid behoren de vragen en antwoorden c.q. beloften ongewijzigd te worden uitgesproken. Het gaat hier om de harde kern van de formulieren. Hij heeft een amendement voorbereid dat door deputaten, in iets gewijzigde vorm, wordt overgenomen. Besluit 4 wordt daarin als volgt aangevuld:

- ten aanzien van het gebruikmaken van de liturgische formulieren in de eredienst te bepalen dat het ter beoordeling van de kerkenraad is hoe de onderwijzende gedeelten van de formulieren

gebruikt worden; formuleringen van vragen en liturgische formules zullen in principe ongewijzigd gebruikt worden.

- de nieuwe deputaten L&K op te dragen een toelichting op het gebruik van de liturgische formulieren te schrijven die opgenomen zal worden in het Gereformeerd Kerkboek. Deze toelichting zal een uitwerking zijn van de notitie 'Gebruik liturgische formulieren' (zie bijlage bij dit besluit). Tot dan geldt deze notitie als richtinggevend.

Maar na bespreking concludeert de synode dat het voorstel niet rijp is voor besluitvorming. Inhoudelijk past het in een generale regeling (kerkdiensten), waaraan door deputaten (herziening) kerkorde nog gewerkt zal worden, samen met deputaten liturgie. Deputaten nemen, in overleg met ds. Vreugdenhil, het voorstel terug.

Besluit 5

Bij besluit 3 (aanvaarding Liedboek voor gebruik in de kerken) is een vraag gesteld over een nieuwe psalmberijming. Deputaat ds. A.M. de Hullu is bereid deze vraag neer te leggen bij het ISK, waar opmerkingen over het Liedboek kunnen worden ingebracht.

Besluit 5a wordt met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 5b, betreffende de gezangen, wordt opgemerkt dat er verschil is tussen de door het moderamen voorgestelde werkwijze en het rapport van de synodecommissie L&K, die aanvankelijk voorstelde het advies van deputaten te volgen. De commissie is wel door het moderamen betrokken bij de uitwerking van de enquête en heeft ingestemd met deze werkwijze.

Er zijn voorstanders van een zelfstandig, compleet kerkboek, met belijdenissen en formulieren en een evenwichtige selectie van gezangen. Betreurd wordt dat in het voorstel van deputaten een aantal oudere gezangen niet meer voorkomt en dat de gezangen slechts geselecteerd zijn als aanvulling op het Liedboek. Dit wordt als verarming gezien.

Door deputaten wordt er op gewezen dat een zelfstandig kerkboek niet de gedachte is geweest van de GS Harderwijk. Dat zou niet wenselijk zijn in een groeiende oecumenische openheid. Wel wordt voorgesteld om in het kerkboek een aantal liederen op te nemen die niet in het Liedboek voorkomen.

Door br. J.A. van Arkel wordt samen met br. T.A.G. Bakker, ds. A.A.J. de Boer, br. P. van Oudheusden, ds. R.J. Vreugdenhil en ds. R. van Wijnen een tegenvoorstel ingediend, dat een compleet GKv kerkboek beoogt, om hiermee kerken die moeite hebben met het nieuwe Liedboek van dienst te zijn. In de bespreking ondervindt dit voorstel forse weerstand, en wordt bij stemming verworpen (1 voor, 32 tegen, 1 onthouding).

Aan de orde is de bespreking van 21 gezangen (door deputaten nieuw voorgestelde liederen; zie blz. 26 van het aanvullende rapport van L&K). Deze worden aanvaard (inclusief 7 liederen in tweede lezing) (28 voor, 1 tegen en 5 onthoudingen).

De 14 andere gezangen worden besproken waarbij het ene lied meer enthousiasme ontmoet dan het andere. Door deputaat ds. De Hullu wordt opgemerkt dat uit 'Psalmen voor nu' enkele zijn opgenomen. Bij stemming blijkt dat de 14 liederen een plaats kunnen krijgen in het kerkboek (28 voor, 1 tegen en 5 onthoudingen). Om uitgave van het kerkboek niet te vertragen wordt niet gewacht op een vaststelling in tweede lezing in 2017.

Met het doel de bespreking van alle overige voorgestelde gezangen in werkbare banen te leiden hebben de afgevaardigden op voorstel van het moderamen een enquête ingevuld. Hiervan hebben 33 afgevaardigden gebruik gemaakt. Uitgangspunt is dat een gezang in bespreking komt, wanneer meer dan 25% van de afgevaardigden een van het deputatenvoorstel afwijkende mening heeft gegeven in de enquête.

Voorstellen om dit percentage te veranderen in 30 of 50 % halen het niet. Via een ordevoorstel (3 onthoudingen, 29 voor en 1 tegen) wordt bepaald dat een gezang in bespreking komt, wanneer 24 synodeleden in de enquête hebben aangegeven af te wijken van het deputatenvoorstel. Deze lijst wordt aangevuld met GK 143, "Een vaste burcht....", ook al heeft dit niet de score van 24. De te bespreken gezangen zijn: 38, 50, 89, 90, 95, 108, 115 en 143. Afwijking van het deputatenvoorstel gebeurt wanneer bij stemming 75% van de synodeleden zich hier voor verklaren. (75% van 34 aanwezigen is 25)

In de bespreking wordt gepleit voor GK 143, gezien het bovennationale karakter van dit lied. Bach en Mendelsohn hebben hier in composities gebruik van gemaakt. Bij hun beoordeling spreken afgevaardigden over archaisch taalgebruik, niet verstaanbare en verouderde taal.

De genoemde liederen krijgen de volgende voorstemmen (v); gezang 38 (11), 50 (20), 89 (17), 90 (18), 95 (17), 108 (22), 115 (6) en 143 (21) waarmee deze liederen niet bij de gezangen worden opgenomen.

Hiermee is het voorstel van deputaten overgenomen.

In het voorstel van deputaten stond geen voorstel om de kerkorde weer op te nemen, De toegevoegde waarde werd door deputaten niet gezien en om te voorkomen dat er een nieuwe uitgave moet komen bij wijziging van de kerkorde achtten ze het ook verstandiger om het niet op te nemen. Via internet kan de meest recente tekst steeds geraadpleegd worden. Een deel van de afgevaardigden is het met deze redenering eens, maar anderen zijn van mening dat het handig is om in een kerkenraadsvergadering via het kerkboek over de kerkorde te kunnen beschikken. Het voorstel om de kerkorde in het kerkboek op te nemen wordt met 20 stemmen voor en 13 tegen aangenomen.

Besluit 5 wordt hierop met algemene stemmen genomen.

Besluit 6 wordt na enige bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 7 wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Ter afronding merkt de preses op dat met deze besluiten een ontwikkeling is vastgelegd. Van landelijk vastgestelde liederen naar het verleggen van de verantwoordelijkheid naar de plaatselijke kerkenraden. Wel hebben we nu een Gereformeerd Kerkboek vorm gegeven, en mee dank zij het nieuwe liedboek kunnen we putten uit een veelheid van gezangen. Ook memoreert hij dat de aloude liturgie van Middelburg (1933; liturgie A), die al nauwelijks meer gebruikt werd, nu definitief verdwenen is.

Deputaten verkrijgen decharge met een hartelijk applaus.

De preses dankt met name de aftredende deputaten ds. P. van den Berg en ds. A.M. de Hullu. Het is mooi om af te treden met een afgerond kerkboek.

Ook wordt de synodecommissie, bestaande uit ds. B.C. Buitendijk, ds. W.L. de Graaff en br. B. Zuidhof, dank gebracht voor haar werk.

20 juni 2014

Artikel 38

Benoeming deputaten liturgie

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten liturgie:

primi:

F.J.H. Berghuis,	Groningen	2023
H. Borkent-Vegter,	Apeldoorn	2017
M.O. ten Brink,	't Harde	2023
mw. M.J.G. Douma,	Amersfoort	2017
E.R. Helder,	Zwolle	2023
W. van der Schee,	Amsterdam	2020
E.J. Sytsma,	Middelburg	2023
J.E. Woudt,	Enschede	2023
C.F. Geerds,	Bedum	2017

secundi:

M.A. de Niet,	Harkstede
M. Wielhouwer,	Ede

Als samenroeper is aangewezen W. van der Schee.

12 april 2014

Artikel 39

Revisieverzoek Assen-West over het gebruik van de Herziene Statenvertaling in de erediensten.

Materiaal:

1. brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Assen-West (24-08-2013) waarin hij de synode verzoekt de Herziene Statenvertaling (HSV) te laten beoordelen door deputaten bijbelvertaling;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-West (22-02-2014); naar aanleiding van het verzoek om het revisieverzoek te heroverwegen en zich te confronteren met eerdere synodebesluiten,

handhaaft de kerkenraad het verzoek, omdat hij het niet eens is met de argumenten waarmee de GS 2011 een toets van de HSV met het oog op het gebruik in de erediensten afwees.

Besluit:

aan het verzoek niet te voldoen.

Grond:

opeenvolgende generale synodes hebben onderbouwde besluiten genomen ten aanzien van de toetsing van de HSV. De kerkenraad van Assen-West weerlegt geen van de daaronder liggende gronden en draagt geen nieuwe argumenten aan voor een ander besluit.

Bespreking

Voorafgaand aan de behandeling van het rapport van deputaten bijbelvertaling komt een revisieverzoek van de Gereformeerde Kerk te Assen-West aan de orde. Opgemerkt wordt dat ook tijdens de GS Harderwijk hetzelfde punt speelde. Bij gecombineerde erediensten staat het de kerkenraad vrij om de HSV te gebruiken, maar de NBV is de kerkbijbel. Ook nu wordt door een afgevaardigde opgemerkt dat hij dit besluit betreurt. De HSV is bij bijbelstudie uitstekend te gebruiken. Het voorgestelde besluit wordt met algemene stemmen genomen.

12 april 2014

Artikel 40*Deputaten bijbelvertaling***Materiaal:**

rapport deputaten bijbelvertaling.

Besluit 1:

deputaten bijbelvertaling decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. geen nieuwe deputaten bijbelvertaling te benoemen;
- b. deputaten liturgie & kerkmuziek uit te breiden met twee deputaten, waaronder één van de voormalige deputaten bijbelvertaling.

Gronden:

1. met het indienen van de verzamelde revisievoorstellen is aan de belangrijkste werkzaamheid van deputaten een einde gekomen;
2. met het oog op de door het Nederlands Bijbelgenootschap aangekondigde revisie van de NBV is het goed om vooralsnog de continuïteit in de contacten met het Nederlands Bijbelgenootschap en het benutten van kennis van de werkzaamheden van deputaten bijbelvertaling daarbij te waarborgen.
3. de opgebouwde deskundigheid en ervaring die in de afgelopen jaren binnen het deputaatschap bijbelvertaling is verkregen kan langs deze weg blijvend worden benut.

Besluit 3:

aan de opdracht van (nog te benoemen) deputaten liturgie & kerkmuziek toe te voegen:

- bij bijbelgenootschappen en andere instanties die actief betrokken zijn bij het uitgeven en (doen) vervaardigen van bijbelvertalingen in ons land, zich te presenteren als het adres waaraan met informatie over het onderwerp bijbelvertaling kan toezenden;
- contact te onderhouden met het Nederlands Bijbelgenootschap over de aangekondigde revisie van de NBV en daarvan rapport uit te brengen;
- indien wenselijk (met name wanneer de afronding van de revisie van de NBV daartoe aanleiding geeft) een beroep te doen op voormalige deputaten bijbelvertaling en/of andere deskundigen voor zaken die bijbelvertaling betreffen;
- bij de uitgave van de bijbel in gewone taal (BGT) de kerken te adviseren over het eventuele gebruik van de BGT bij vormen van kerkelijk onderwijs en pastoraat.

Gronden:

1. het is wenselijk dat de kerken gezamenlijk een adres hebben voor zaken rond het onderwerp bijbelvertaling; het ligt voor de hand om dit onder te brengen bij het deputaatschap liturgie & kerkmuziek;
2. de revisie van de NBV staat gepland voor 2016/2017. Het kan nodig blijken om de resultaten van deze revisie kritisch te beoordelen.

Van deputaten bijbelvertaling zijn aanwezig ds. M.O. ten Brink en ds. Joh. de Wolf.

Deputaat ds. M.O. ten Brink merkt op dat het jammer is dat zr. A. Drint niet aanwezig kan zijn, want het is wel een historisch moment aangezien alle deputaten aftreden. Hij dankt voor de schriftelijke vragen. Het deputaatschap is dankbaar dat het werk gedaan mocht worden. Het was ook mooi om in de keuken van het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) te mogen kijken. Het belangrijkste resultaat van hun werk staat op de CD-rom. Het zijn alle revisieverzoeken die ingediend zijn bij het NBG. Het revisierapport van de GKv is het meest uitgebreid en er spreekt een grote betrokkenheid uit. Het werk vanuit ons kerkverband is door het NBG erg gewaardeerd. Vraag blijft wel wat het NBG er mee gaat doen, maar als vanuit een kerkverband zo serieus wordt gereageerd, dan kan de NGB er niet om heen. Er kunnen nog steeds revisieverzoeken ingediend worden, iets dat ook buiten het deputaatschap om kan. Een nieuwe revisie van de Nieuwe Bijbel Vertaling (NBV) staat gepland voor 2016/17. Dat is echter geen harde datum, omdat nu de bijbel in gewone taal (BGT) de grootste prioriteit heeft bij het NBG.

Met het aanbieden van de CD-rom is er een einde aan het werk gekomen. Deputaten vinden het echter wel belangrijk dat er iets blijft bestaan om de revisie van de NBV te blijven volgen, evenals de ontwikkelingen rond de BGT. Daarom doen ze het voorstel om dit werk door middel van een aparte sectie onder te brengen bij het deputaatschap liturgie en kerkmuziek (L&K). Deze sectie moet dan worden ingevuld door een lid uit het huidige deputaatschap bijbelvertaling.

In reactie op vragen uit de vergadering merkt ds. M.O. ten Brink op dat de BGT zeker een interessant product is en goed gevolgd moet worden, maar het was geen opdracht van Harderwijk en daarom niet direct een verantwoordelijkheid van deputaten. Aandacht hiervoor kan blijven via de voorgestelde sectie van L&K. Voor de BGT zijn de vertaalprincipes niet veranderd en het is zeker geen hertaling. Wel is er deskundigheid ingeroepen op het gebied van "laag geletterdheid".

Ds. L.W. de Graaff, lid van de landelijke ledenraad van het NBG, benadrukt dat de BGT niet voor de eredienst is bestemd. Hij is blij met het beleidsplan van het NBG.

De blijvende aandacht vanuit onze kerken voor de revisie van de NBV kan prima gedaan worden via de voorgestelde sectie van het L&K. Deputaten zijn er geen voorstander van om een enigszins slapend deputaatschap in stand te houden. Dit als reactie op het pleidooi om het deputaatschap wel in stand te houden.

In de huidige NBV kunnen in de verschillende drukken kleine wijzigingen zijn doorgevoerd. Dit betreft dan een typefout, getal of zinswending, zodat er soms iets anders gebeemd wordt dan in je bijbel staat. Er is geen inhoudelijke revisie doorgevoerd op één na, waarvoor excuses zijn aangeboden.

Bij besluit 2 b wordt het amendement van ds. B.C. Buitendijk, om te spreken over "twee deputaten, waarvan één van de voormalige deputaten.." door deputaten overgenomen. Het voorgestelde alternatieve besluit van ds. R. van Wijnen en br. S.H. Poutsma om "opnieuw deputaten bijbelvertaling te benoemen" wordt na enige discussie ingetrokken. Ook al is er nog werk te doen, dat kan heel goed binnen een sectie van Liturgie en Kerkmuziek. Om hiervoor een tamelijk "slapend deputaatschap" in stand te houden, wordt door deputaten ontraden. Deputaten worden gecompimenteerd met de geniale vondst om, nu ze aftredend zijn, een andere setting voor te stellen om verder te kunnen gaan.

Besluit 2 wordt met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 3 wordt door br. S.H. Poutsma een aanvulling voorgesteld om bij het eerste aandachtstreepje toe te voegen "en indien actie wenselijk is, een beroep te doen op ter zake deskundigen". Dit voorstel wordt niet gesteund. Br. S. de Vries stelt voor om besluit 3 uit te breiden met een vierde aandachtstreepje: bij de uitgave van de bijbel in gewone taal (BGT) de kerken te adviseren over het eventuele gebruik van de BGT bij vormen van kerkelijk onderwijs en pastoraat. Dit voorstel wordt aanvaard (18 voor, 17 tegen, 1 onthouding)

Hierna wordt het voorstel met algemene stemmen genomen. Deputaten worden met een hartelijk applaus gedechargeerd.

De preses dankt deputaten voor al het werk de er is gedaan ten dienste van de kerken. Na dit besluit komt er een einde aan het deputaatschap en aan het werk als deputaat van zr. A. Drint en de brs. ds. M.O. ten Brink en ds. Joh. de Wolf.

12 april 2014

Artikel 41

Deputaten evangelie en moslims (E&M)

Materiaal:

rapport deputaten evangelie en moslims (11-10-2013).

Besluit 1:

deputaten evangelie en moslims decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. als Gereformeerde Kerken in Nederland te blijven participeren in de Stichting Evangelie & Moslims (E&M) en daartoe twee deputaten (met secundi) te benoemen, die namens de kerken zitting hebben in het bestuur van E&M;
- b. deputaten op te dragen hun werkzaamheden op dezelfde wijze als in het verleden voort te zetten, in goede samenwerking met het Praktijkcentrum.

Besluit 3:

- a. de bijdrage voor E&M voor de jaren 2015 – 2017 vast te stellen op € 46.000 per jaar; en minimaal hetzelfde bedrag voor het jaar 2018;
- b. de kerken via deputaten financiën en beheer te verzoeken dit bedrag bijeen te brengen door middel van een jaarlijkse collecte, waarvan de opbrengst aan E&M afgedragen zal worden; indien de opbrengst van de collecten beneden het vastgestelde bedrag blijft, het resterende bedrag uit de algemene kas van de generale synode aan te vullen, voor zover dit niet kan worden gedekt uit de overschotten van voorgaande twee jaren. Overschotten worden als bestemmingsreserve E&M beheerd door de deputaten F&B en na verrekening jaarlijks aan E&M beschikbaar gesteld;
- c. E&M te verzoeken, het meerdere bedrag dat na afloop van een synode-periode ontvangen wordt, in goed overleg met deputaten E&M zo mogelijk te besteden aan een project binnen de Gereformeerde Kerken.

Van het deputaatschap zijn aanwezig: zr. J.J. Burger-Niemeijer en de brs. ds. L.E. Leeftink en J. Boersema (penningmeester E&M)

Deputaat zr. Burger-Niemeijer houdt een korte presentatie. Stichting Evangelie en Moslims is in 1978 opgericht en is een interkerkelijke stichting. Hierin participeren de GZB (Gereformeerde Zendingsbond), de IZB (vereniging voor zending in Nederland), de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). "De stichting is opgericht door de kerken om via de plaatselijke kerken te bouwen aan respectvolle relaties met moslimmedelanders. Een beweging van christenen die in de ontmoeting met moslims in woorden en daden willen laten zien dat Jezus Christus het waard is om geëerd en gediend te worden als Redder en Heer". Met deze woorden verwoordt E&M haar missie in de visienota *Hoop om te delen met passie en respect*.

Medewerkers hadden graag aanwezig willen zijn, maar ze zijn druk en hebben andere dingen te doen. Als GKv kerken zijn we minder actief dan evangelische kerken. Deputaten willen dan ook proberen de kerken bij dit werk actiever te betrekken. Deze woorden worden ondersteund door een filmpje met een getuigenis van een bekeerde moslima, waarin doorklinkt dat bekering niet betekent een breuk met je cultuur.

Op de vraag wat er gebeurt met de meeropbrengst van de collecten (besluit 3c), geeft deputaat ds. Leeftink als reactie dat het besteed zou worden aan een project waarvoor ds. M. de Vries een aanstelling kreeg van 0,2 fte voor de periode van maximaal drie jaar. De werkzaamheden waren vooral gericht op preken en voorlichting in onze kerken en het apologetische gesprek met hoger opgeleide moslims. Ds. De Vries heeft echter na anderhalf jaar een beroep naar Bedum aangenomen, zodat dit project niet kon worden afgerond. Er wordt per keer bekeken waar meeropbrengsten aan besteed kunnen worden. Het zijn geen langlopende projecten maar dienen vaak om iets van de grond te tillen. Daarbij wordt wel gekozen voor kwaliteit en dat hoeft niet altijd specifiek uit de GKv te zijn. Hierin hebben deputaten niet

voldaan aan de expliciete vraag voor projecten binnen GKv. In goed overleg is het restant aangewend voor twee parttime krachten, om zo een bredere ervaring op te bouwen.

Er wordt voor gepleit om in de besluiten meer inhoudelijk te spreken. Het is nu vooral procesmatig verwoord. E&M is een organisatie die haar boodschap helder uitdraagt, gedegen informatie over de islam geeft en een aansprekende identiteit heeft. Moeten we als kerken niet een krachtige en heldere boodschap naar buiten brengen? Door deputaten wordt benadrukt dat E&M beschikbaar is voor hulp/informatie bij het benaderen van moslims. Binnen de stichting is veel kennis en ervaring aanwezig, waarvan de kerken gebruik kunnen maken, bij voorbeeld bij het benaderen van een moslimgemeenschap in de eigen plaats. Waar het fout kan gaan is het feit dat een Turk een Turk blijft. Geloof is een identiteit en dat laat je niet snel los.

Voor de omgekeerde beweging, waarbij een christen moslim wordt, is inmiddels ook aandacht. De financiën krijgen de aandacht bij de behandeling van besluit 3. Jaarlijks wordt de collecteopbrengst aan E&M afgedragen, waarbij over een synodeperiode (driejaarlijkse periode) een verrekening plaats vindt van de eventuele tekorten en overschotten. Met andere woorden: tekorten worden aangevuld vanuit de algemene kas van de generale synode, waarbij, gerekend over de periode tot aan de volgende synode, eventuele tekorten en overschotten met elkaar verrekend zullen worden. Deputaten F&B hebben met het oog op efficiënt budgetbeheer de voorkeur voor een andere berekeningssystematiek, waarbij afgezien wordt van een verrekening per synodeperiode, maar jaarlijks het overschot wordt uitgekeerd nadat dit is verrekend met eventuele aangevulde tekorten uit het voorgaande twee jaar. In de praktijk is er tussen deze methodieken niet veel verschil, daar tot dusver de collecteopbrengst het toegezegde bedrag steeds overschrijdt.

Ds. K. van den Geest dient bij besluit 2 als amendement in: "De kerken op te roepen stelling te nemen tegenover de groeiende intolerantie ten opzichte van moslims in de huidige samenleving en daartegenover op te roepen tot en te werken aan een houding van liefde en respect vanuit het evangelie van Gods genade en vanuit een levende verbondenheid met Jezus Christus, die zijn leven voor ons gaf toen wij nog zondaars waren."

In de vergadering bestaat wel sympathie voor dit voorstel, maar vrij algemeen is het gevoelen dat een synode niet het orgaan is dat dergelijke uitspraken moet doen. Wel zal de waarschuwing tegen intolerantie in concrete gevallen van de kansels moeten klinken. Na ampel overleg trekt ds. Van den Geest zijn amendement in. Het lijkt verstandiger het niet op deze wijze te brengen.

Besluit 2 wordt met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 3 stelt ds. W. van der Schee voor om 3c te laten vervallen. Dit wordt met 16 stemmen voor en 20 tegen verworpen.

Br. S.W.P. Verkade stelt voor om in 3c wat minder stellig te spreken over de bestemming van de meeropbrengst van de collecten. Hij stelt voor om in te voegen "zo mogelijk" en het woord "dringend" bij "te verzoeken" te laten vervallen. Dit wordt met 1 stem onthouding en 35 stemmen voor aangenomen. Besluit 3 wordt met algemene stemmen genomen, waarna deputaten decharge krijgen met een hartelijk applaus.

De preses, ds. P.L. Voorberg, staat stil bij het feit dat het er voor ds. Leeftink na 12 jaar opzit. Het werk krijgt je hart en je leert er veel van. Hem wordt hartelijk dank gezegd.

7 juni 2014

Artikel 42

Benoeming deputaten evangelie en moslims

Besluit:

Op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten evangelie en moslims:

primi:

J.J. Burger-Niemeijer,	Franeker	2020
P.P.H. Waterval,	Harderwijk	2023

secundi:

K.F. Dwarshuis,	Wezep
J.H. Tempelman,	Opeinde

6 juni 2014

Artikel 43*Brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-West over de website homoindekerk***Materiaal:**

1. brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Assen-West (24-08-2013), waarin hij verzoekt dat op de website www.homoindekerk.nl duidelijk vermeld wordt dat de bijbel de seksuele omgang verbindt aan het huwelijk van man en vrouw, in plaats van dat verschillende meningen op dit punt naast elkaar gezet worden;
2. mail van de Gereformeerde Kerk te Assen-West (04-04-2014) waarin hij toelicht dat bovengenoemde brief opgevat moet worden als een attendering.

Besluit:

het verzoek af te wijzen.

Gronden:

1. de Generale Synode van Harderwijk heeft nadrukkelijk overwogen dat Gods Woord de seksuele omgang heeft verbonden aan de relatie man-vrouw binnen het huwelijk. Dit standpunt is dan ook op de website geplaatst bij het onderdeel doelstellingen;
2. op de website (bij het onderdeel 'verantwoordelijkheid') wordt duidelijk dat de geplaatste bijdragen niet gezien mogen worden als het standpunt van de kerken.

De preses stelt de brief van de Gereformeerde Kerk te Assen-West aan de orde.

Prof. M. te Velde is aanwezig als adviseur.

Door het moderamen is een afwijkend besluitvoorstel ingediend ten opzichte van het voorstel van de synodecommissie. Dit moderamen-voorstel luidt: "de brief met toelichtende mail in handen te geven van het Praktijkcentrum dat de website www.homoindekerk.nl beheert". De commissie (bestaande uit de brs. ds. K. Beiboer, L.H. Olde en ds. P. Poortinga) handhaaft haar eigen voorstel, daar ze zich afvraagt wat het Praktijkcentrum nog met deze brief moet doen. Het moderamen heeft willen benadrukken dat de kerken vragen en opmerkingen over de uitvoering door deputaten van hun werkzaamheden allereerst aan deputaten behoren voor te leggen. Dat moet voor de kerken duidelijk zijn.

Afgevaardigden spreken hun verbazing erover uit dat het moderamen een commissie heeft ingesteld, maar vervolgens met een eigen voorstel komt, afwijkend van dat van de commissie. Wel wordt de mening gedeeld dat deze brief niet op de tafel van de synode had moeten liggen, maar afgehandeld had moeten worden tussen deputaten OOG en de Gereformeerde Kerk te Assen-West. De synode is geen postbus die zaken doorgeeft. Prof. M. te Velde wijst op de besluitvorming op de synode van 2008 over revisieverzoeken en allerlei attenderingsinbreng. Zolang er een route is via deputaten worden opmerkingen uit de kerken niet op de generale synode behandeld. Dus eerst is het deputaatschap aan zet en eventueel vervolgens de generale synode.

De commissie handhaaft haar voorstel.

Dit komt nu eerst in stemming. Het voorstel wordt met 8 stemmen tegen en 26 voor aangenomen, waarmee het voorstel van het moderamen niet meer in stemming komt.

6 juni 2014

Artikel 44*Brief van Gereformeerde Kerk te Katwijk over gebruik ondertekeningsformulier bij gemeentestichtingsprojecten***Materiaal:**

brief van de raad van de Gereformeerde Kerk te Katwijk (07-01-2014), waarin hij verzoekt het deputaatschap OOG mee te geven, dat juist op het gebied van identiteit duidelijker regels moeten worden gesteld die aansluiten bij de "bestaande" regelingen van de Gereformeerde Kerken; het tekenen van het ondertekeningsformulier door ambtsdragers, die functioneren binnen gemeentestichtingsprojecten, moet een verplichte voorwaarde zijn.

Besluit:

aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Katwijk niet te voldoen.

Grond:

door de generale synode van Harderwijk 2011 is overwogen, dat wat betreft het handhaven van de gereformeerde identiteit het primaat ligt bij de moederkerk/projectleiding en de classicale missionaire deputaten. Deputaten OOG geven in het gesprek met deze partijen het belang aan van het maken van heldere afspraken over zogenaamde identiteitsbepalende items alvorens een project wordt gestart. Deputaten OOG stimuleren partijen deze afspraken ook daadwerkelijk te maken en vorm te geven.

Het besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

6 juni 2014

Artikel 45

Deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten – algemeen

Materiaal:

rapport deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten (OOG) – algemeen (08-11-2013).

Besluit 1:

deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten decharge te verlenen.

dit besluit wordt uitgesteld tot januari 2015 (artikel 47)

Besluit 2:

deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten opdracht te geven de afsluitende werkzaamheden af te ronden voor 1 januari 2015 en daarvan verslag te doen aan deze synode, waarna de synode het deputaatschap zal opheffen.

Gronden:

1. de taken van deputaten OOG met betrekking tot gemeenteopbouw en missionaire ondersteuning, met uitzondering van het verlenen van aanvullende steun aan gemeentestichtingsprojecten, zijn belegd in het Praktijkcentrum, terwijl het Centrum Dienstverlening per 1 september 2013 is opgeheven;
2. overige taken zijn elders ondergebracht, te weten faciliterende ondersteuning E&M (belegd bij deputaten F&B), participatie website homoindexkerk (ondergebracht bij het Praktijkcentrum), steunverlening aan missionaire projecten (zie besluit 3);
3. deputaten hebben tot 1 januari 2015 voldoende gelegenheid, desgewenst in goed overleg met anderen, afsluitende werkzaamheden te verrichten ten behoeve van de uitvoering van het sociaal plan verbonden aan de opheffing van het Centrum Dienstverlening, de overdracht van het archief aan het ADC en het overdragen van resterende taken.

Besluit 3:

een deputaatschap aanvullende steun missionaire projecten in te stellen.

Grond:

steunverlening aan missionaire projecten vereist specifieke kennis en inzichten in missionaire ontwikkelingen, waaronder het toepassen van criteria zoals vermeld in de Uitvoeringsregeling.

Bespreking en besluiten

Van deputaten OOG zijn aanwezig de zrs. J. de Goeij-van Dooren en I. Kamp-Landman en de brs. J. van der Eijk, ds. B. van Veen en J.F. Walinga.

Van deputaten GS11 de brs. B. Judels, M. Nieuwlaat, J. Schuller en ds. W. Tiekstra.

Van deputaten F&B de brs H. Post en J. van Leeuwen.

De preses geeft het woord aan de voorzitter van deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten (OOG), br. J. van der Eijk. Hij introduceert drie blokken van activiteiten. 1. OOG algemeen, oud Centrum Dienstverlening. 2. Aanvullende steun missionaire projecten, 3. Het nieuwe Praktijkcentrum.

In het rapport van OOG algemeen staan 3 hoofdopdrachten.

1. Ondersteunen gemeenteopbouw, door studies, adviestrajecten enz. Hierin komt o.a. aan de orde zicht op de ambten, het gemeente-diagnose-model, module diversiteit van opinie in de gemeente, generaties in de kerk, haalbaarheidsonderzoek jongeren en de kerkdienst, en gemeentestichting.

Voor het vele werk wordt dank gebracht aan de Theologische Universiteit (TU) en de Gereformeerde Hogeschool (GH) voor de samenwerking, zeker in aanloop naar het nieuwe Praktijkcentrum (PC).

2. Het kritisch analyseren van de activiteiten van het Centrum Dienstverlening (CD). Voortzetting in de huidige opzet is niet wenselijk in verband met de kosten en de terugloop van de betaalde dienstverlening. In de nieuwe opzet moeten de kwaliteit omhoog en de kosten omlaag.
3. Met de TU moet nauwer worden samengewerkt. Oprichting van het PC is door de GS Harderwijk goedgekeurd. Er is aan de slag gegaan met partijen die institutioneel samenwerken. Doel is lagere kosten, minder personeel en hogere inkomsten van derden.

Inmiddels is het Centrum Dienstverlening opgeheven, is personeel afgevoerd waarvoor een verantwoord plan is opgesteld en zijn de afvloeiingskosten binnen het budget gebleven. Er is waardering voor de loyale medewerking van het personeel.

Taak voor de komende jaren is het opheffen van OOG en de bestaande taken over te dragen. Genoemd wordt de website homoindekerk, waarvan het PC de beheerder wordt.

In de algemene ronde wordt door ds. K. van den Geest, nu OOG wordt opgeheven, een overzicht gegeven van de vele voorlopers en de werkzaamheden die er geweest zijn. Hij spreekt veel waardering uit over wat er gedaan is en wil graag een onderstreping van de synode. Wie heeft er in het verleden geen cursus gevolgd bij het GVI? GVI en het Landelijk Verband van Evangelisatiecommissies gingen op in het deputaatschap toerusting evangeliserende gemeente (Dteg) vanwege kostenbesparing. In 2008 zijn vervolgens Dteg, Steunpunt Gemeenteopbouw (SGO) en (deels) ZHT opgegaan in OOG en Centrum Dienstverlening. Het toerustende werk werd georganiseerd, maar gaat nu weer op in een nog groter geheel. Blijft bij die schaal het werk een warme plek in de kerk houden? Er zal aan de herkenbaarheid hard gewerkt moeten worden, naast de vele aanbieders van buiten de eigen kerken. Hoe blijft de eigen identiteit bewaard?

Deputaat br. J van der Eijk herkent het overzicht, maar benadrukt dat in het denken van kerken en organisaties een enorme verandering heeft plaats gevonden. Die warme plek, die de eigen organisaties vroeger hadden, is er niet meer. Van andere aanbieders wordt nu ook gebruik gemaakt. Het PC gaat zich inzetten om die warme plek weer te veroveren. Bij de missionaire kant is de inschatting anders. Voor veel kerken is dit nu een duidelijk onderdeel van het kerk zijn en daarin heeft Dteg een duidelijke rol gespeeld. Eerst als inspirator, later als ondersteuner. Er is in de kerken een enorme drang om te komen tot meer professionalisering.

De preses stelt de verschillende besluiten aan de orde. Hierbij wordt besluit 1 uitgesteld tot januari 2015.

Besluit 2

Geeft geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.
In januari 2015 hopen we hierop terug te komen.

Besluit 3

In dit kader spreekt een afgevaardigde een waarschuwend woord voor de kerken. In de afgelopen decennia is het accent verschoven naar de zelfstandigheid van de plaatselijke kerken, ten koste van gezamenlijke besluitvorming. Er is een vrij algemene allergie voor generaal synodale besluiten ontstaan. Tegelijk is het mooi om te zien dat er inmiddels 40 gemeentestichtingsprojecten zijn. Via het deputaatschap is hier landelijke aanvullende financiering voor, waarvan slechts een deel van de projecten gebruik maakt. Maar wordt voldoende beseft dat de geschetste ontwikkeling ook gevolgen heeft voor de financiën? Verplichtingen binnen het kerkverband zijn niet te negeren, ook als de bekostiging van lokale projecten door een plaatselijke gemeente of samenwerkingsverband wordt gedragen. Hierop wordt besluit 3 genomen (6 onthoudingen, 28 voor).

6 juni 2014

Artikel 46

Rapport Deputaten OOG – Gemeentestichting

Materiaal:

1. rapport deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten – gemeentestichting (29-11-2013);
2. verzoek van deputaten GS11 en ondersteuning ontwikkeling gemeenten tot instelling van een studiedeputaatschap ondersteuning kerken, opgenomen in het rapport genoemd onder 1;
3. brief van classis Zutphen (23-01-2014); verklaart in te stemmen met project Licht;

4. brief van deputaten F&B (30-01-2014); advies over meerjarenbegroting 2015 – 2017 van OOG
5. brief van PS Gelderland (05-02-2014); oordeelt positief over de plannen m.b.t. het kerkstichtingsproject in Lichtenvoorde en verzoekt het advies van deputaten OOG op te volgen;
6. brief van PS Zeeland, Noord-Brabant en Limburg (08-02-2014); stemt van harte in met het ondersteunen van het project Maastricht;
7. brief van de Particuliere Synode Holland-Noord (27-03-2014) waarbij het door de PS goedgekeurde Akkoord van Samenwerking tussen de classis Amsterdam-Leiden en de Aker gemeente in Amsterdam-West aan de Generale Synode ter instemming wordt voorgelegd.

Besluit 1:

ten behoeve van de werkzaamheden van deputaten aanvullende steun missionaire projecten de volgende instructie vast te stellen, waarbij verwezen wordt naar de door de deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten vastgestelde Uitvoeringsregeling aanvulling steun missionaire projecten, verder genoemd Uitvoeringsregeling.

Instructie deputaatschap aanvullende steun missionaire projecten

- a. de generale synode adviseren over de voortzetting van bestaande, aanvragen van nieuwe of uitbreiding van bestaande missionaire projecten;
- b. er op toezien dat de ervaring die wordt opgedaan in projecten en experimenten via het Praktijkcentrum wordt gedeeld met de kerken in het algemeen;
- c. toepassen van de criteria voor toezicht op bestaande projecten: visie, identiteit, leiderschap/teamvorming, bereiken doelen, missionaire gerichtheid, financiën en plannen (Uitvoeringsregeling hoofdstuk 6.5);
- d. toepassen van de criteria voor de aanvullende steunverlening: piramidale stelsel, maximering jaarlijkse bijdrage, duur van de steunverlening (Uitvoeringsregeling hoofdstuk 4.2);
- e. toepassen van de criteria voor toekenning van aanvullende steun aan nieuwe projecten: meerjarenplanning (Uitvoeringsregeling hoofdstuk 5.1), draagvlak, doelstelling, leiderschap, verantwoordelijkheden, haalbaarheid, inzet op zelfstandigheid (Uitvoeringsregeling hoofdstuk 5.3), gevolgde procedure (Uitvoeringsregeling hoofdstuk 5.2);
- f. afleggen van een jaarlijkse verantwoording aan deputaten financiën en beheer over de toekenning van projectbudgetten, op basis van de vastgestelde uitgangspunten voor de beoordeling van de financiële verslaggeving van de projecten.

Grond:

[b] Waardevolle ervaringen (van 'lukken' èn 'mislukken') in projecten en experimenten zijn van belang voor de andere kerken, ook als zij in heel andere omstandigheden opereren.

Besluit 2:

- a. de komende drie jaar aanvullende steun beschikbaar te stellen voor de missionaire projecten Amsterdam, Amstelveen en Lichtenvoorde binnen de door de GS vastgestelde financiële kaders, de vastgestelde criteria en de overeengekomen afspraken met de projecten, en deze steun beschikbaar te stellen onder toezending van een brief van bemoediging;
- b. de komende drie jaar aanvullende steun beschikbaar te stellen voor de gemeenten te Gent en Maastricht binnen de door GS vastgestelde financiële kaders en de overeengekomen afspraken met de projecten, en deze steun beschikbaar te stellen onder toezending van een brief van bemoediging;
- c. de toekenning van aanvullende steun aan nieuwe missionaire projecten tot de volgende synode te delegeren aan deputaten aanvullende steun missionaire projecten, binnen de vastgestelde criteria en het beschikbare budget en in nauw overleg met deputaten financiën en beheer;
- d. te bepalen dat financiële steun aan projecten wordt afgebouwd als er reëel perspectief is op zelfstandig voortbestaan van de gemeente; indien het op langere termijn geen reëel perspectief is wordt het project eveneens zorgvuldig afgebouwd.

Gronden:

1. het toekennen van aanvullende steun brengt met zich mee dat de synode via haar deputaten aanvullende steun missionaire projecten een eigen inhoudelijke afweging mag maken over de wijze waarop de gemeentestichtingsprojecten functioneren;
2. de beslissing bij aanvang van een project kan ook met goed functionerende criteria aan deputaten aanvullende steun missionaire projecten gedelegeerd worden;

Besluit 3:

ter bekostiging van de door het landelijk kerkverband ondersteunde missionaire projecten, genoemd onder besluit 1, aan deputaten aanvullende steun missionaire projecten een budget toe te kennen van maximaal € 315.000 in 2015, € 282.500 in 2016 en € 243.500 in 2017, waarvan jaarlijks € 1.500 voor de kosten van het deputaatschap (in totaal: € 841.000).

Besluit 4:

- a. een studiedeputaatschap heroriëntatie ondersteuning kerken in te stellen voor het aanreiken van kaders en uitgangspunten van een regeling voor ondersteuning van kerken op grond van artikel G82.2. van de nieuwe kerkorde (cf. art. 115);
- b. deputaten opdracht te geven:
 1. de eerstkomende synode te dienen met een onderbouwde opzet voor een regeling voor ondersteuning van kerken, waarbij de huidige regelingen voor aanvullende steun (gemeentestichting) en steun naar artikel 11 KO als basis dienen en de in het verzoek tot instelling genoemde contouren voor deze regeling worden gerespecteerd;
 2. daarbij de synode te adviseren over de opzet van een op landelijk niveau open of gesloten regeling, onderbouwd door een inventarisatie van de consequenties van beide alternatieven;
 3. voor een objectieve onderbouwing van te hanteren parameters en bepaling van de waarden van deze parameters zo nodig een onderzoek in de kerken en bij de financiële regeling betrokken gremia uit te zetten naar diverse parameters, mits de privacy is gewaarborgd;
 4. de eerstkomende synode tevens te dienen met een advies over:
 - de organisatorische inbedding van de nieuwe regeling binnen de kerken;
 - de implementatie van de regeling binnen de kerkelijke organisatie;
 5. deze opdracht uit te voeren in nauw overleg met de betrokken deputaatschappen aanvullende steun missionaire projecten, aanvullende steun hulpbehoevende kerken en financiën en beheer, waarbij deze deputaatschappen het studiedeputaatschap dienen met gevraagd of ongevraagd advies.

Besluit 5:

ter bekostiging van het onderzoek uit te voeren door het studiedeputaatschap een budget toe te kennen van € 5.000 in 2015, € 3.500 in 2016 en € 1.500 in 2017 (in totaal € 10.000).

Besluit 6:

in te stemmen met het Akkoord van Samenwerking tussen de classis Amsterdam-Leiden en de Akergemeente in Amsterdam-West voor zover het zaken betreft die de samenwerking binnen de classis te boven gaan.

Gronden:

1. de GS Harderwijk heeft overwogen dat het toezicht bij de “moedergemeente” en vervolgens de classis behoort; dat na de classis de PS in beeld komt, maar dat niettemin een en ander zo dicht mogelijk bij het project moet blijven;
2. de GS Harderwijk heeft overwogen dat het onmogelijk is om nieuwe gelovigen in een keurslijf te persen en dat er interactie moet komen die vruchtbaar is;
3. de PS Holland-Noord heeft een aantal aanbevelingen gedaan die door de classis Amsterdam-Leiden en de Akergemeente zijn overgenomen, waarna de PS Holland-Noord haar goedkeuring gaf;
4. het Akkoord van Samenwerking is een binnen-classicale overeenkomst; alleen voor die elementen die de classis te boven gaan, is instemming van het bredere kerkverband nodig.

Bespreking

Van deputaten OOG zijn aanwezig de zrs. J. de Goeij-van Dooren en I. Kamp-Landman en de brs. J. van der Eijk, ds. B. van Veen en J.F. Walinga. Verder is aanwezig ds. M. Haak (project Rijnmond).

Van deputaten GS11 de brs. B. Judels, M. Nieuwlaat, J. Schuller en ds. W. Tiekstra.

Van deputaten F&B de brs H. Post en J. van Leeuwen.

Als adviseur is aanwezig prof. M. te Velde.

In de bespreking wijst een afgevaardigde er op dat in de Uitvoeringsregeling verschillende begrippen worden gebruikt (evangelisatieprojecten, gemeentestichtingsprojecten, experimenten) maar dat hierover in de rapportage weinig is terug te vinden.

Zr. J. de Goeij, binnen OOG verantwoordelijk voor het onderdeel Gemeentestichting, geeft nadere informatie. Zij meldt dat gemeentestichtingsprojecten zich mogen verheugen in de aandacht van de kerken. Sinds de synode van 2008 zijn er structureel medewerkers om te ondersteunen bij kerkplanting. In het deputatenrapport wordt hierover verantwoording afgelegd. Maastricht en Lichtenvoorde, bestaande projecten, vragen aanvullende steun. Er zijn geen aanvragen ingediend voor ondersteuning van nieuwe projecten.

Aandachtspunten zijn onder meer het wegvallen van de PS oude stijl, behoefte aan een eigen regeling voor regionale samenwerking, afstemming van projecten en centrale ondersteuning binnen de kerken. Een filmpje van het project Lichtenvoorde wordt getoond.

Op vragen van de afgevaardigden reageert deputaat br. J. van der Eijk. Bij gemeentestichtingsprojecten ligt het primaat bij de plaatselijke kerk en via beheersmaatregelen wordt de landelijke bijdrage beperkt. De bereidheid om via quota bij te dragen aan het landelijk georganiseerde werk neemt af. Geld wordt inderdaad niet alleen besteed aan pure gemeentestichting. Deputaten gaan hier wat royaal mee om. De moederkerk is verantwoordelijk voor het geheel, zowel voor het bewaken van de identiteit als voor de financiën. De betreffende classis ziet hierop toe. Dit heeft in het verleden niet altijd goed gewerkt. Het deputaatschap wordt ook gezien als weer een laag waaraan verantwoording moet worden afgelegd. Voor landelijke initiatieven bij gemeentestichtingsprojecten is geen draagvlak meer, maar wel wordt er gezorgd voor ondersteuning. Hiervoor is een werkgroep ingesteld, die verstand van zaken heeft en voor rapportage zorg draagt. Het gaat meer dan eens over complexe zaken, bijvoorbeeld de positie van vrouwen in het leiderschapsteam. OOG is niet het aangewezen deputaatschap om hierover met een document te komen.

Deputaat zr. J. de Goeij reageert op de diversiteit aan projecten. De synode heeft hiertoe besloten en de ontwikkelingen gaan door. Blijvende ondersteuning en visievorming zijn nodig. Bij het beoordelen van de laatste aanvragen is o.a. gemeenschapsvorming onderdeel van de toetsing geweest. Maar van te voren is niet bekend of er ooit een gemeente zal ontstaan. Een breed scala van projecten moet mogelijk zijn, maar de laatste tijd zijn er niet zoveel aanvragen en dat geeft te denken. Onder kerkplanters is er verlangen elkaar te steunen, want vaak moeten ze zelf uitzoeken hoe een project vorm te geven. Hierbij is het gesprek met de moederkerk van groot belang. Het deputaatschap heeft geworsteld met het onderscheid tussen adviseren en uitvoeren. Met identiteitsvragen heeft het deputaatschap zich steeds minder bemoeid, al worden de projecten hierop wel bevraagd. In het verleden is hier wel eens wat mis gegaan. Er is nu een betere overlegstructuur, die bemoedigend is voor kerkplanters, maar ook voor de gemeenten die er omheen staan.

Ds. M. Haak (betrokken bij het project Rijnmond) benadrukt dat het van belang is een project stevig neer te zetten met een sterke zelfbewuste identiteit. Het moet vanaf het begin onderwerp van gesprek zijn bij de moederkerk en de classis. Dan krijg je later geen discussies over het gereformeerde karakter van een project. Identiteit is een zaak voor iedere gemeente en bij de jaarlijkse gesprekken moet dit onderwerp van gesprek zijn.

Amendementen

Door ds. W. van der Schee wordt een aanvulling van de instructie (na a.) voorgesteld dat na enige discussie als definitieve tekst krijgt: "er op toezien dat de ervaring die wordt opgedaan in projecten en experimenten via het Praktijkcentrum wordt gedeeld met de kerken in het algemeen", onder voorbehoud van een besluit over eventuele financiën. Bij deze toevoeging formuleert hij ook een grond, die aan besluit 1 toegevoegd wordt. Dit amendement wordt met 24 stemmen voor en 10 tegen aanvaard.

Ds. E.J. Sytsma stelt voor om "onderzoek te doen naar de mogelijkheden van een meer actief beleid met betrekking tot ontwikkeling en ondersteuning van missionaire kansen, waarbij o.a. gekeken wordt wat in deze geleerd kan worden van de werkwijze in de PKN, en waarbij de gedachte dat de plaatselijke kerken verantwoordelijk zijn voor hoe zij kerk zijn voluit blijft staan.". Hierop wordt o.a. door prof. M. te Velde naar voren gebracht dat dit voorstel niet past binnen de structuur van ons kerkverband die anders is dan die van de PKN. Bovendien wordt in de kerken al veel gedaan, en is het al eerder opgepakt dan binnen de PKN. Het is in veel gemeenten een thema geworden. Daarnaast sluit het niet goed aan bij het afbouwen van OOG. Landelijk beleid is geen taak voor dit deputaatschap. Hierop trekt ds. Sytsma zijn amendement in.

Hierop wordt besluit 1 met algemene stemmen genomen.

Besluit 2

Op advies van de commissie, na overleg met deputaten, vervalt de derde grond onder dit besluit. Dat luidde: "gemeenten Gent en Maastricht voldoen niet aan alle criteria. In afwachting van een nieuw te ontwerpen regeling voor ondersteuning van kerken (*cf besluit 4*) worden ze in de komende drie jaar

ondersteund vanuit het budget voor missionaire projecten". Bekostiging van deze projecten blijft gewaarborgd.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3 wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 4

Opgemerkt wordt dat de opdracht wel heel breed geformuleerd is. Volgens deputaat zr. J. de Goeij is het wel nodig. Zowel plaatselijke ontwikkelingen en de verandering van de kerkorde als de relatie met het deputaatschap GS11 vragen hier om. Zowel deputaten herziening kerkorde als deputaten GS11 ondersteunen dit voorstel.

Het besluit wordt met 32 stemmen voor, 1 tegen en 1 onthouding genomen.

Besluit 5 wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 6

De commissie benadrukt bij monde van ds. P. Poortinga dat de lijn van vorige synodes is gevolgd. De synode bemoeit zich slechts met datgene wat de regionale verantwoordelijkheid te boven gaat.

Zonder verdere bespreking wordt dit besluit met algemene stemmen genomen.

De preses bedankt deputaten. Decharge is nog niet aan de orde. Dat komt naar verwachting in januari 2015. Hij draagt de gemeentestichtingsprojecten op aan de zegen van de Heer.

16 januari 2015

Artikel 47

Eindverslag deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten (OOG)

Materiaal:

1. eindverslag OOG 2014 (27-11-2014);
2. aanvraag financiering onderzoeksplan ervaringen missionaire gemeentestichting (13-11-2014).

Besluit 1:

deputaten ondersteuning ontwikkeling gemeenten decharge te verlenen.

Besluit 2:

ter bekostiging van een onderzoek, voortvloeiend uit onderdeel b van de instructie, aan deputaten aanvullende steun missionaire projecten een budget toe te kennen van maximaal € 18.000 voor de jaren 2015 en 2016.

Grond:

De instructie van het deputaatschap aanvullende steun missionaire projecten vraagt om nadere uitwerking wat betreft de financiële consequenties.

Van deputaten zijn aanwezig zr. J. de Goeij-van Dooren en de brs. J. van der Eijk en J.F. Walinga. De preses heet de deputaten hartelijk welkom. Zr. I. Kamp-Landman en ds. B. van Veen zijn verhinderd. Aan de orde is het eindrapport OOG en tevens wordt behandeld het financieringsvoorstel missionaire projecten omdat het een voorstel is van deputaten OOG.

Deputaat br. J. van Eijk memoreert dat er waar nodig goed overleg met deputaten F&B is geweest bij de overdracht van de werkzaamheden aan het nieuwe deputaatschap missionair werk. In september is op voorstel van de Werkgroep Gemeentestichting ingestemd met het advies om voor het missionaire project CityKerk Amsterdam een eenmalige subsidie beschikbaar te stellen van € 5.000. Benadrukt wordt dat de subsidie is verleend aan ds. T. Vreugdenhil met concrete afspraken over rapportage. Het is dus een onderzoeksopdracht met het oog op leerpunten voor de kerken over projecten die afwijken van wat wij gewend zijn. Bij de terugblik op de financiën kan dankbaar geconstateerd worden dat de afbouw binnen het budget is gebleven.

Door deputaten wordt in beantwoording op vragen gezegd dat de personele afwikkeling financieel vastligt en afgewikkeld is omdat nog te verwachten kosten reeds meegenomen zijn in 2014. De bijdrage aan het Praktijkcentrum is in 2014 € 350.000 en daarna € 300.000 conform de afspraken. Betreffende Maastricht

wordt gemeld dat er een eerste oriënterende bijeenkomst is geweest, waarin teruggekeken werd op het verleden. Er is tot tevredenheid over aanwezige gevoeligheden gesproken en er is gekomen tot een goede financiële afwikkeling.

De onderzoekopdracht, uit te voeren door het Praktijkcentrum, en het daarbij behorende budget van € 18.000 vloeit voort uit de synodeopdracht om ervaringen, opgedaan in projecten en experimenten te delen met de kerken. Het Praktijkcentrum wil dit graag combineren met het onderzoek naar de gereformeerde identiteit bij gemeentestichting. Voor dit laatste is al een opdracht met financiering verleend. Op vragen of deze financiering niet uit de quota betaald kan worden merkt br. Van der Eijk op dat het voor het PC om een extra project gaat. Bovendien is het PC uit op directe financiering van opdrachten om daarmee op termijn de quota te kunnen verlagen. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

De preses richt het woord tot deputaten OOG. We zijn bij een bijzonder moment gekomen. In het verleden zijn door OOG en voorgangers veel activiteiten ontplooid. Die periode wordt nu afgesloten. De eindrapportage laat breedte van het werk zien. Men kwam u overal tegen. De afbouw en overdracht van de werkzaamheden heeft de nodige hoofdbreken gekost, niet in het minst bij de ontmanteling van het Centrum Dienstverlening. Hartelijk dank voor de enorme inzet. Dit wordt onderstreept door een hartelijk applaus van de synode.

De preses wijst nog op de werkbegroting met toelichting van het Praktijkcentrum, waarvan de GS leden kennis hebben kunnen nemen, maar die niet behandeld wordt.

7 oktober 2014

Artikel 48

Benoeming deputaten aanvullende steun missionaire projecten

Door het moderamen benoemd als deputaten aanvullende steun missionaire projecten:

G.R. Boersma-Vreugdenhil,	Utrecht
J.A. Francke,	Den Haag
J.J. Scheele,	Terneuzen
J.F. Walinga,	Nijkerk

J.F. Walinga is aangewezen als samenroeper.

6 juni 2014 / 20 juni 2014

Artikel 49

Praktijkcentrum

Materiaal

1. rapport stuurgroep Praktijkcentrum (TU, OOG, GH) (10-03-2014) met bijlagen;
2. advies F&B over rapportage OOG/PC (30-05-2014).

Besluit 1:

- a. over te gaan tot de oprichting van een 'Praktijkcentrum Gereformeerde Kerken' met de doelstellingen zoals beschreven in het rapport van de stuurgroep Praktijkcentrum;
- b. voor het Praktijkcentrum de rechtsvorm te kiezen van een zelfstandig onderdeel van de Gereformeerde Kerken, zoals voorzien in art. 2:2 van het Burgerlijk Wetboek en in overeenstemming met art. E68 van de kerkorde;
- c. het Statuut van het Praktijkcentrum vast te stellen;
- d. kennis te nemen van het door de stuurgroep Praktijkcentrum geredigeerde Reglement van het Praktijkcentrum;
- e. de stuurgroep Praktijkcentrum op te dragen tijdelijk alle bestuurstaken waar te nemen tot het tijdstip waarop het bestuur in functie treedt;
- f. over te gaan tot benoeming van drie bestuursleden vanuit de kerken zodra dit praktisch mogelijk is;
- g. mandaat te geven aan het college van bestuur van de Theologische Universiteit tot benoeming van een lid van het bestuur van het Praktijkcentrum vanuit de Theologische Universiteit;
- h. mandaat te geven aan het college van bestuur van de Gereformeerde Hogeschool tot benoeming van een lid van het bestuur van het Praktijkcentrum vanuit de Gereformeerde Hogeschool;

- i. in te stemmen met de programmalijnen voor onderzoek en advisering en het bestuur opdracht te geven die verder uit te werken;
- j. in te stemmen met de programmatische samenwerking van het Praktijkcentrum met het Generaal Diaconaal Deputaatschap;
- k. de kerken te adviseren een contactpersoon aan te wijzen, bij voorkeur te combineren met de contactpersoon voor de Theologische Universiteit, om adequate uitwisseling tussen de gemeenten en het Praktijkcentrum te bevorderen.

Besluit 2:

- a. in te stemmen met de begroting 2015-2017 van het Praktijkcentrum;
- b. voor deze periode een jaarlijks quotum toe te kennen aan het Praktijkcentrum van € 300.000;
- c. deputaten financiën en beheer opdracht te geven aan het Praktijkcentrum een startkapitaal te verstrekken van € 100.000 in de vorm van een geldlening, met de verplichting voor het Praktijkcentrum deze geldlening af te lossen naarmate de jaarlijkse resultaten dat mogelijk maken. Indien in de komende jaren in de exploitatie van het Praktijkcentrum verliezen optreden die niet op andere wijze kunnen worden gedekt, kunnen deputaten financiën en beheer die verliezen dekken door kwijtschelding van een deel van de geldlening, tot maximaal het bedrag van de geldlening.

Besluit 3:

- a. het bestuur van het Praktijkcentrum opdracht te geven om in geval van niet of onvoldoende realiseren van inkomsten van derden zorg te dragen voor vermindering van de kosten van het Praktijkcentrum op een zodanige manier dat de financiële risico's voor de kerken worden beperkt en het voortbestaan van het Praktijkcentrum niet onnodig in gevaar komt;
- b. uit te spreken dat op het financieel beleid en beheer van het Praktijkcentrum de 'Instructie van deputaten financiën en beheer' alsmede de 'Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer' van overeenkomstige toepassing zijn.

Besluit 4:

- a. het bestuur van het Praktijkcentrum op te dragen om overeenkomstig het Statuut aan de komende synode verantwoording af te leggen van het gevoerde algemeen beleid en beheer;
- b. gezien de opstart- en ontwikkelingsfase van het Praktijkcentrum het bestuur op te dragen tot zorgvuldige evaluatie van de door het Praktijkcentrum gestelde doeleinden en de realisatie daarvan, in het bijzonder in relatie tot de plaatselijke kerken als primaire doelgroep van het Praktijkcentrum.

Bespreking 6 juni 2014

Namens Praktijkcentrum (PC) zijn aanwezig de brs. J. van der Eijk, J. de Jong, J.H.F. Schaeffer en J. Schaap (GH) (br. H. Geertsema is afwezig vanwege ziekte).

Namens de RvT, het CvB en het Curatorium van de TU de brs. E.W. Evers, ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff, G.J. Schutte, prof. M. te Velde, ds. B.C. Buitendijk, C.G. Kruse, ds. P.L. Voorberg

Namens deputaten F&B de brs. J. van Leeuwen en H. Post.

De preses geeft br. J. de Jong namens de stuurgroep van het Praktijkcentrum (PC) het woord. Deze wijst op het rapport "Een koninkrijk van priesters", waarin het doel en de meerwaarde van het PC wordt beschreven. Met de samenwerking zijn de kerken gediend. Onderzoek kan sneller ten dienste van de kerken komen en er is een bredere loketfunctie. Praktisch onderzoek neemt toe aan relevantie en kan zo beter op de praktijkvloer van de kerken worden uitgevoerd. Verder is er ook samenwerking met het generaal diaconaal deputaatschap.

De vorm van de bestuurlijke samenwerking is complex, omdat kerkelijke en niet-kerkelijke instanties samenkomen. Gekozen is daarom voor een zelfstandige organisatie binnen de kerkelijke structuur. Wanneer drie partijen samengaan en zich verbinden, zien alle drie de meerwaarde, terwijl er ook sprake is van eigen belang. Door br. J. de Jong wordt benadrukt dat de partners er nooit aan begonnen waren als ze zich niet blijvend aan elkaar wilden verbinden. Bij de realisatie van het PC is nadrukkelijk geïnvesteerd in competenties van de medewerkers. De uitdaging is het kerkelijk netwerk te versterken. Er moet een afgewogen tariefbeleid komen, want binnen de kerken zijn moeilijk marktconforme tarieven te hanteren. Uitgangspunt is het nu beschikbare budget en niet meer dan dat. De financiële risico's zijn geanalyseerd en de conclusie is dat deze beperkt zijn. Over drie jaar komt de evaluatie. De bekendheid van het PC neemt toe, zowel binnen als buiten de kerken; dat is een hele opsteker voor het personeel.

Dr. J.H.F. Schaeffer, waarnemend directeur PC, biedt een brochure aan, waarin een overzicht wordt gegeven van de vier programmalijnen:

- Verbinding met de bron.
 - Thema-avond 'motiveren van jongeren'.
 - Leren en doen in de gemeente.
 - Samen groeien.
 - Leerdienst de oplossing?
- Transitie en vormen van kerk-zijn.
 - 24/7 christen
 - 24/7 kerk
 - Van onderaf ...
- Leidinggeven in transitie
 - Pepdag voor de kerkenraad
 - Diversiteit
 - Ambtsdragerscursus
- Uitreikende gemeenschappen
 - Kerk-zijn in je wijk
 - Vernieuwd kerk-zijn.

Onze tijd kent een specifieke uitdaging om verbonden te blijven, We verkeren in transitie en dat maakt het niet makkelijker. Er moet ruimte zijn om te onderzoeken, want zicht op de oorzaken van verandering leidt tot het doen van goede aanbevelingen.

In een besloten vergaderdeel wordt gesproken over onder meer het toekomstperspectief van het Praktijkcentrum.

Daarna wordt gesproken over nut en noodzaak van het PC. Uitgangspunt is minder quotum en meer betaalde diensten. Bundeling van krachten is een prima zaak voor de kerken en zal uitstraling hebben naar buiten. Maar de organisatie moet geen doel in zichzelf worden. Het moet gaan leven binnen de kerken. Het enthousiasme, zoals vroeger voor het GVI, moet weer terug komen.

Br. J. de Jong erkent dat de organisatie en de financiën heel wat hoofdbrekens hebben gekost. Het is goed dat de synode hierop kritisch toeziet. Het resultaat is wel dat het budget ten opzichte van dat voor Centrum-G is gehalveerd.

Br. J. Schaap (GH) licht het belang van de Gereformeerde Hogeschool bij het PC toe. De school is kleinschalig, met 1600 leerlingen, en heeft een onderzoekstaak. Voor ogen staan opleidingen op het gebied van Godsdienstpastoraat en Godsdienstleraar op bachelor niveau. Dat is een maatschappelijke taak. Het HBO moet het doen met projectsubsidies. Via samenwerking binnen het PC kunnen die worden binnen gehaald, onder meer van de overheid. Bij het doordenken van problemen is in de samenwerking met de TU meerwaarde te behalen. Studenten kunnen worden ingezet voor onderzoek.

Voortzetting bespreking op 20 juni 2014

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet de brs. J. van der Eijk, J. de Jong en J. Schaap (stuurgroep PC), de zrs. J. de Goeij-van Dooren en I. Kamp-Landman en br. J.F. Walinga (OOG) en br. E.W. Evers, (TU) van harte welkom. Verder is aanwezig als adviseur prof. M. te Velde.

Er is de afgelopen twee weken hard gewerkt en er is overeenstemming bereikt met de synodecommissie, de brs. C.G. Kruse, P. van Oudheusden en ds. W. van der Schee, over de nu voorliggende voorstellen.

Namens de stuurgroep zegt br. J. de Jong dat hij een dankbaar mens is nu hij weer in de vergadering mag staan. Er is de afgelopen week hard gewerkt met een goed resultaat.

Br. J. van der Eijk gaat in op eerder gestelde vragen/opmerkingen. Hij wil benadrukken dat het PC geen business is als in het gewone bedrijfsleven. Investeren in programma's moet gezien worden als een positieve dienst aan de kerken. De gevraagde € 300.000 is niet bedoeld om slecht lopende zaken te financieren. Wat er ontwikkeld wordt moet relevant zijn voor de kerken. Centrum-Dienstverlening kostte € 600.000. Het PC gaat voor 2015 uit van € 235.000 en aan subsidies enz. hoopt het € 100.000 binnen te brengen. De inkomsten uit dienstverlening zijn nu € 90.000 en dit moet groeien naar ca. € 125.000. Bij het niet halen van de doelstelling zal de tering naar de nering gezet moeten worden. € 240.000 is verbonden aan personeelscontracten, met een looptijd van 3 jaar. Andere kosten kunnen sneller aangepast worden. Er is veel bewegingsruimte. Sprekend over aansprakelijkheid wordt gesteld dat Centrum-Dienstverlening moest worden opgeheven. Het PC is een zelfstandige organisatie die gedeeld wordt met de GH en TU.

Hij trekt drie conclusies:

1. het PC brengt verplichtingen mee en aansprakelijkheden, maar die zijn minder dan 50% van de kosten in voorgaande jaren;
2. het startkapitaal is voldoende om tegenvallende inkomsten op te vangen;
3. mocht opheffen nodig zijn, dan zijn de kosten zeer beperkt.

Door de synodecommissie wordt bij monde van br. C.G. Kruse gezegd dat de stuurgroep gedaan heeft wat de opdracht van Harderwijk was. Voor nu geldt de vraag hoe we het PC een zo optimaal mogelijke kans kunnen geven.

Bij de haalbaarheid van het PC worden nog vraagtekens geplaatst. Benadrukt wordt dat het PC zijn plaats binnen de kerken moet verdienen, in die zin dat het PC de eerste organisatie moet zijn waaraan gedacht gaat worden voor gemeente-ondersteuning. Ook is er enige verbazing over het feit dat, waar 14 dagen geleden nog geen duidelijkheid over de financiën en risico's verschaft kon worden, dit nu wel het geval is. Bij enkele afgevaardigden leven hier nog wel twijfels over. De werkvelden die het PC voor ogen staan, zijn samengevat in de brochure die dr. Schaeffer bij de voorgaande behandeling heeft uitgereikt. Concurrentie met een zzp'er wil men niet aangaan. Over het proces wordt opgemerkt dat de stuurgroep er al mee bezig is vanaf Harderwijk, terwijl deze synode er eerst nu mee geconfronteerd is.

Besluitvorming

Bij de behandeling van de besluiten wordt opgemerkt dat al een directeur is benoemd. Wat is dan de betekenis van het instemmen met de oprichting? Hierop wordt geantwoord door br. J. de Jong dat het PC weliswaar een kerkelijke instelling is, maar wel een samenwerkingsverband met twee andere partners, de TU en de GH. Het besluit tot oprichting van het PC beoogt goedkeuring te geven aan het proces dat is doorlopen sinds de opdracht van de GS Harderwijk.

Besluit 1 vraagt geen verdere bespreking en wordt met 32 stemmen voor, 2 tegen en 2 onthoudingen genomen. Hiermee is de oprichting nu officieel.

De besluiten 2, 3 en 4 worden met 32 stemmen voor en 4 onthoudingen genomen.

De preses dankt de leden van de stuurgroep voor hun werk en spreekt de hoop uit dat het PC een prachtige plaats mag krijgen binnen en buiten de kerken. Hij wenst hen Gods zegen toe, waarmee de synode met applaus instemt.

16 januari 2015/12 juni 2015

Artikel 50

Benoeming bestuursleden Praktijkcentrum

Besluit:

op voordracht van de stuurgroep/bestuur a.i. namens de kerken in het bestuur van het Praktijkcentrum te benoemen:

J. de Goeij-van Dooren,	Amsterdam
S. de Jong,	Assen

Een voordracht voor een derde bestuurslid is aangehouden.

(12 juni 2015)

Van het bestuur van het Praktijkcentrum is aanwezig br. J. de Jong.

De preses stelt de uitgestelde benoeming van het laatste bestuurslid van het Praktijkcentrum aan de orde.

Zonder hoofdelijke stemming wordt br. R. Hoving te Zwolle benoemd als bestuurslid van het Praktijkcentrum.

10 mei 2014

Artikel 51

Generaal diaconaal deputaatschap (GDD)

Materiaal:

1. rapport generaal diaconaal deputaatschap (GDD) (14-10-2013);

2. brief van de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord (31-01-2014) met opmerkingen over rapport GDD.

Besluit 1:

deputaten decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten generale diaconale zaken te benoemen en hen de volgende opdracht te geven:

- a.
 1. plaatselijke kerken/diaconieën informeren en adviseren in hun diaconale arbeid, gericht op het zijn van 'diaconale gemeente', zowel intern als in de samenleving;
 2. ondersteunen en stimuleren van diaconale beleidsvorming;
 3. in overleg met de deputaatschappen die verantwoordelijk zijn voor hulpverlening aan de buitenlandse kerken en christenen, de diaconieën wegen wijzen voor het betrekken van de plaatselijke gemeente, al dan niet geclusterd, bij die hulpverlening;
 4. bevorderen van de deskundigheid van (individuele) diakenen, met name door het toegankelijk maken van informatie over zaken die in de diaconale praktijk regelmatig terugkomen, en door (het organiseren van) toerustingsactiviteiten;
- b.
 1. stimuleren van een goede relatie tussen de diakenen en de zorginstellingen op bijbelse grondslag, zodat de diakenen voldoende informatie krijgen over wat deze instellingen kunnen doen en deze steunen door gebed en financiële steun vanuit de gereformeerde kerken;
 2. bevorderen dat de onder b1 bedoelde instellingen, door samenwerking of anderszins, een onderling afgestemd en behoefte dekkend zorgaanbod realiseren;
 3. plaatselijke kerken die overwegen financiële steun te verlenen aan een bepaalde, op bovenlokaal niveau werkzame instelling, desgevraagd dienen met informatie over de betrokken instelling en met advies;
 4. steunverzoeken van hulpverlenende instellingen die zich tot de kerken wenden, beoordelen en (bij gunstige beoordeling) een voor de kerken/diaconieën bestemde aanbeveling afgeven;
 5. op verzoek van een onder b1 bedoelde instelling, die beoogt om binnen de gereformeerde kerken een bestuurlijke medeverantwoordelijkheid te verankeren, een bestuurder van die instelling voordragen of benoemen, die niet lid is van het generaal diaconaal deputaatschap (GDD);
- c. indien nodig initiatieven nemen om overheden te informeren over de zienswijze van de kerken inzake een aangelegenheid van diaconaal belang, in goed overleg met de deputaten voor de relatie tussen kerk en overheid;
- d. goede studie maken van onderwerpen die van belang zijn voor een bijbelse en actuele visie op de taak en werkwijze van diakenen, diaconieën en het diaconaat van de gemeente;
- e. in samenspraak met aanpalende deputaatschappen bezien, welke vormen van samenwerking en onderlinge afstemming van werkzaamheden mogelijk zijn, teneinde de door de kerken beschikbaar gestelde personele en materiële middelen zo doelmatig mogelijk te besteden.

Besluit 3:

in te stemmen met de instandhouding van het diaconaal steunpunt (DS).

Grond:

het diaconaal steunpunt heeft zich ontwikkeld tot een herkenbare en toegankelijke helpdesk voor diakenen uit de Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken, een toerustingscentrum voor diaconieën en een kennis- en adviescentrum voor het diaconaat in de kerken.

Besluit 4:

in te stemmen met de continuering van het stimulerend beleid inzake bovenlokaal overleg tussen diakenen.

Besluit 5:

in te stemmen met de samenwerking in het Platform Diaconale Samenwerking door de Diaconale Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Centrale Diaconale Commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken en het GDD.

Grond:

de visies op diaconaat vanuit deze kerken sluiten op elkaar aan en versterken elkaar. De diaconale problematiek is voor alle kerken dezelfde en in een aantal gevallen kerkgrensoverschrijdend.

Besluit 6:

deputaten de ruimte te geven om studie te doen en onderzoek te (laten) verrichten naar diaconale zaken en diaconaal gemeente zijn en hierbij zoveel mogelijk samenwerking en afstemming te zoeken met het Praktijkcentrum en andere partijen.

Grond:

gezien de maatschappelijke ontwikkelingen zal de druk op het diaconaat van de gemeente toenemen. Ook worden diaconaat, missie en pastoraat steeds meer gezien als samenhangende kerkelijke werkvelden. Des te noodzakelijker is het dat de diakenen werken vanuit een helder beeld en een doordacht beleid en op grond van goed onderzoek hierin verantwoorde keuzes maken.

Besluit 7:

deputaten op te dragen om met de Theologische Universiteit Kampen in gesprek te blijven over de noodzaak om in het studieprogramma meer geïntegreerd aandacht te geven aan het diaconaat.

Grond:

voor de ontwikkeling van het gemeente zijn speelt diaconaat een belangrijke rol. Willen (aanstaande) predikanten zich bewust worden van deze essentie dan is eerst theologische bezinning op dit onderwerp nodig. Bovendien krijgt het diaconaal steunpunt vragen van predikanten met de wens om meer inhoudelijke toerusting t.a.v. het diaconaat. Verder blijkt uit opmerkingen van diakenen dat predikanten vaak weinig besef hebben van diaconale vraagstukken en de inhoudelijke aspecten daarvan.

Besluit 8:

in te stemmen met het herzien van het quotumbeleid, zoals in het beleidsrapport omschreven.

Grond:

de wijzigingen in de overheidsfinanciering van zorgorganisaties en belangenverenigingen, de overheveling van AWBZ-onderdelen naar de Wmo, decentralisatie van jeugdzorg, maar ook ontwikkelingen in de samenleving en de kerken, alsmede de ervaringen met het vigerende quotumbeleid maken een herziening van het quotumbeleid noodzakelijk.

Besluit 9:

in te stemmen met de instructie met regels voor de wijze van uitvoering van taken (bijlage 5-1).

Besluit 10:

in te stemmen met het voornemen om bij de bepaling van de tarieven voor geleverde producten rekening te houden met prijzen die door gelieerde organisaties worden gehanteerd.

Grond:

deputaten hebben zich in hun meerjarenbegroting tot taak gesteld om andere geldstromen te genereren.

Besluit 11:

deputaten voor hun werkzaamheden gedurende de periode 2015- 2017 een budget van € 13.800,(totaal) toe te kennen;

het diaconaal steunpunt gedurende de periode 2015-2017 een budget van € 303.000 toe te kennen.

Van deputaten zijn aanwezig zr. S.M.R. de Graaff-Hoekstra en de brs. ds. R.M. Meijer, G.J. Koop, J. Los en K. Serier. Van het steunpunt de diaconaal consulent br. D.J. Poel.

Als inleiding merkt de preses op dat de broeders diakenen blij zijn met het steunpunt. Het krijgt veel waardering en dankbaarheid.

Ds. Meijer (voorzitter deputaten), wijst op br. Poel die het gezicht is van het steunpunt. Daarnaast is Carolien Pouwels voor 1 dag in de week beschikbaar als betaalde kracht.

Het deputaatschap is aan de slag gegaan met de opdracht van de GS Harderwijk (1. Advisering GKv en NGK. 2. Wat is diaconaal beleid. 3. Zorginstellingen). In de samenleving ontstaan meer en meer netwerken, ook met de burgerlijke gemeenten. De participatiesamenleving krijgt vorm. Voor de zorginstellingen droegen de subsidiestromen op, zijn fusiebesprekingen aan de gang en is christelijke zorg niet overal meer vanzelfsprekend. De samenwerking met de NGK is al heel natuurlijk en met de CGK groeit zij. De drie kerken werken samen in een platform en willen niet meer zonder elkaar. Ook met andere kerken zijn contacten. Present zijn in onze harder wordende samenleving is erg nodig. "Verkondig het evangelie, desnoods met woorden". In een power point presentatie wordt een zevenluik getoond met de zeven werken van barmhartigheid. De oude christelijke kerk begroef ook hen die niet bij een kerk behoorden. Onbaatzuchtige zorg is belangrijk, zonder te rekenen op dankbaarheid. Ook voor hen die niets met het geloof hebben.

Het deputaatschap kent de volgende aandachtsvelden:

1. visieontwikkeling diaconaat, intern en extern
2. contact binnen eigen kerken, leren van elkaar
3. route interkerkelijk
4. aan Generaal Diaconale Organisaties (GDO) werd standaard een bedrag toegekend en dat heeft gewerkt als een infuusmodel; om hierin verandering te brengen wordt de subsidie tot 2017 afgebouwd en vervangen door projectfinanciering.
5. binnen het kerkverband wordt gewerkt aan samenwerking met het Praktijkcentrum en de ontwikkeling van internationale hulpverlening; ook moet er meer toerusting voor predikanten komen.

Deputaten vragen bovendien aandacht van de vergadering voor de volgende zaken:

- a. instemmen met verbinding met NGK en CGK
- b. instemmen met nieuw quotabeleid
- c. diakenen in de nieuwe KO.

Bij de afgevaardigden leven nog de nodige vragen/opmerkingen. Hoe is de betrokkenheid van predikanten te vergroten? Hebben we de boot gemist bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)? En hoe ga je om met de Wmo als een kerkelijke gemeente een grote geografische spreiding kent en er dus met meerdere burgerlijke gemeenten moet worden overlegd? Ook de samenwerking met het Praktijkcentrum en de kwetsbaarheid van het steunpunt met een bezetting van 1 fte roepen vragen op. Projectfinanciering is al jaren onderwerp van gesprek, is er nu nieuw beleid?

Deputaat ds. R.M. Meijer antwoordt dat met de TU jaarlijks overleg is. Op de TU is wel aandacht voor het diaconaat, maar dit moet worden uitgewerkt. Bij de eindstage zou ook het diaconaal werk aandacht moeten krijgen. Diaconaat moet weer in het hart van de gemeente komen. In de nieuwe kerkorde valt op dat de diakenen niet meer verantwoordelijk zijn voor hun eigen talstelling. Bovendien zijn ze bij het algemeen beleid in de gemeente minder betrokken. Sprekend over de kwetsbaarheid van het steunpunt wijst ds. Meijer op de samenwerking met de CGK, waarmee voor een deel de kwetsbaarheid verminderd wordt. Samenwerking met of opgaan in het Praktijkcentrum geeft kansen en mogelijkheden. Maar het DS heeft een duidelijk eigen gezicht. Ds. Meijer voert een pleidooi voor het handhaven van ervaring in de diaconieën. Goede diakenen moeten geen ouderling worden. Er is een grensvlak GDD – hulpverlening, waarbij de verbinding met DVN/ZHT gaat groeien. Ligt onze diaconale taak alleen in de eigen leefomgeving of moeten we ook extern of wereldwijd betrokken zijn? De website van GDD is geheel vernieuwd en er is veel informatie op te vinden. Door de NGK wordt naar rato bijgedragen in de kosten van het DS.

Deputaat br. G.J. Koop reageert op de vraag over de invulling van het werkgeverschap. Formeel is er na de synode een driejarenplan. Elk kwartaal is er een urenverantwoording en informeel is er regelmatig contact. De begeleidingscommissie komt ad hoc langs. Er wordt gewerkt in een goede sfeer.

Deputaat br. J. Los vult over dit onderwerp nog aan dat er een formele arbeidsovereenkomst is, met een pensioenvoorziening. Met de NGK is niet spijkerhard onderhandeld over de verdeling van de kosten.

Deputaat br. K. Serier gaat in op de Wmo. We zijn hierin laat, maar niet te laat. Waar gemeenten een grote geografische spreiding kennen is het minder gemakkelijk in te vullen dan bijvoorbeeld in Groningen. De legitimatie voor de buitenlandse hulpverlening (via ICRC) zit in besluit 2, punt a 3. In september 2013 is er een bijeenkomst geweest, waar nagedacht is over het internationaal invullen van de diaconale opdracht.. Het geheel is nog prematuur en loopt via een contactpersoon uit GGD.

Steunpuntmedewerker, br. D.J. Poel, spreekt over het project Eredienst en Liturgie. Er loopt een onderzoek onder GKv, CGK en NGK welke plek de collecte in de eredienst heeft gekregen.

Besluitvorming

Bij besluit 2 wordt gevraagd of je bovenlokaal niet moet vervangen door boven classicaal. Voorgesteld wordt ook om alle niet-diaconale collecten af te schaffen. Het mag geen verkapte inkomstenbron zijn voor de kerk. Maak hier jong en oud bewust van. Deze suggesties worden echter niet verwerkt in amendementen. Het voorgestelde besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3 wordt zonder discussie met algemene stemmen genomen.

Besluit 4. Hierbij wordt de opmerking gemaakt dat dominees en ouderlingen bezig zijn met de eigen wereld. Diaconaal bezig zijn krijgt een veel te weinig zichtbare plek. Door br. K. Wezeman wordt als amendement voorgesteld achter 'diaken' een punt te zetten, waarmee; "bijvoorbeeld in de vorm van een Classicale Diaconale Commissie, indien dat meerwaarde heeft en er behoefte aan is" komt te vervallen. Dit wordt door deputaten overgenomen. Het aldus gewijzigde besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 5. Gevraagd wordt of het na aanneming ook uitgevoerd gaat worden en de grond bij het besluit wordt als nietszeggend ervaren. Deputaat ds. Meijer reageert hierop door op te merken dat het gaat om instemming te krijgen voor het samenwerken met andere kerkgenootschappen. Br. K. Wezeman wil geen verwijt krijgen dat bijvoorbeeld een platform mislukt en dient een amendement in: "in te stemmen met het tot stand brengen van een gezamenlijke denktank met betrekking tot het diaconaat van het GDD, de Diaconale Deputaten CGK en de Centrale Diaconale Commissie NGK". Deputaat ds. Meijer benadrukt dat een en ander in ontwikkeling is en dat de samenwerking groeit. Het gaat niet alleen om een denktank maar er gebeuren ook gezamenlijke dingen, zoals bijvoorbeeld het schuldhulpmaatje. Na discussie wordt het besluit redactioneel iets aangepast en het deel over de denktank vervalt. Hierop trekt br. K. Wezeman zijn amendement in. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 6. Na enkele opmerkingen over de financiële consequenties en de afstemming met het Praktijkcentrum wordt het besluit met algemene stemmen genomen.

Besluit 7. Er wordt kort stil gestaan bij de gang van zaken op de TU waar het het diaconaat betreft. Van de studiecomponent is nog niet veel terecht gekomen. Nu gaat er vanuit verschillende vakken naar gekeken worden. Het is geen los onderwerp. Het jaarlijkse gesprek met de TU is nodig. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 8. Door br. C.G. Kruse wordt voorgesteld om het quotabeleid de komende drie jaar af te bouwen. Door deputaten wordt er op gewezen dat dit niet kan, omdat er na 2017 via projectfinanciering gesteund gaat worden. Er wordt ook op gewezen dat het geen financiering is maar dat het quota-adviezen aan de kerken betreft. Daarmee wordt ook duidelijk dat het voorstel van br. A. Niemeijer om het woord "quotabeleid" te veranderen in "ondersteuningsbeleid" niet kan. Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

De besluiten 9, 10 en 11 vragen geen discussie en worden met algemene stemmen genomen.

Besluit 1. Met een hartelijk applaus wordt decharge verleend.

De preses zegt deputaten dank. Hij noemt speciaal zr. S.M.R de Graaff-Hoekstra, die, na een lange periode als secretaris te hebben gediend, het deputaatschap verlaat.

7 juni 2014

Artikel 52**Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen in het generaal diaconaal deputaatschap:

primi:

M. Assink,	Soest	2020
W.J.G. Basoski,	Wezep	2020
A. Bruijnis,	Zwolle	2017
G.J. Koop,	Wezep	2017

J. Los,	Harfsen	2017
R.M. Meijer,	Hasselt	2020
J. Serier,	Groningen	2020
K. Verkade-Visscher,	Wapenveld	2023

secundi:

J.P. van Buuren,	Zwolle
P. Groen,	Nieuweschoot

13 juni 2014

Artikel 53

Deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden

Materiaal:

1. rapport deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden (DSH) (16-12-2013);
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Zuidlaren (21-01-2014) waarin deze een reactie geeft op het rapport van deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden.
3. rapport van de commissie (09-05-2014) (bijlage 5-2)

Besluit 1:

deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. deputaten de opdracht en volmacht te geven het dovenwerk in de Gereformeerde Kerken opnieuw te laten inventariseren en te doordenken, en voorstellen te doen ter verbetering en tot aanpassing aan de actuele situatie; deputaten zullen hierbij de doven zelf betrekken;
- b. deputaten te machtigen om, als bovengenoemd nader onderzoek daartoe aanleiding geeft, toe te treden tot het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP), het samenwerkingsverband van de Werkgroep voor het Dovenpastoraat van de Protestantse kerk in Nederland, de Deputaten Pastoraat in de gezondheidszorg van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Commissie Dovenpastoraat van de Nederlands Gereformeerde Kerken voor de geestelijke verzorging van doven, onder de voorwaarde dat goede geestelijke verzorging van de doven in de GKv gewaarborgd is;
- c. indien besloten wordt tot toetreding tot het IDP, deputaten de opdracht te geven:
 1. in overleg te treden met het Interkerkelijk Dovenpastoraat over de af te sluiten overeenkomst en als er overeenstemming bereikt is, de overeenkomst te ondertekenen;
 2. dove broeders en zusters in de Gereformeerde Kerken te verwijzen naar de gezamenlijke kerkdiensten van het IDP in de CGK, GKv, NGK en PKN;
 3. voorstellen te doen aan de regionale dovencommissies in verband met de liquidatie van de PS-en, ook om hen eventueel naar de Interkerkelijke Commissies (IC's) te begeleiden;
 4. de dovenpredikant te begeleiden bij de overgang naar werken binnen het IDP;
 5. de bestaande regelingen en instructies aan te passen bij deze samenwerking.

Gronden:

1. technische ontwikkelingen hebben veel verandering gebracht in de dovencultuur, die invloed kan hebben op de aanpak van het werk onder de doven. Daarnaast vallen, als gevolg van het verdwijnen van de PS'en, de komende periode de provinciale dovencommissies weg;
2. nu deputaten een andere aanpak overwegen, is het een goed moment het geheel van het werk in kaart te brengen;
3. voor toetreding tot IDP is er principieel geen belemmering, omdat de geestelijke verzorging van de doven binnen het IDP geschiedt op de basis van Schift en belijdenis; het dovenwerk van de GKv sluit aan bij de doelstelling van het IDP en de manier van samenwerken van de drie kerken (PKN, CGK en NGK) in het IDP;
4. de CGK werken voor gereformeerd dovenpastoraat al meer dan veertig jaar zonder bezwaren of moeite van harte samen met de PKN in het IDP;
5. wel blijft de vraag of aansluiting bij het IDP de doven uit onze kerken ten goede komt. Vooral op het gebied van dovencultuur en omgangstaal, alsmede leeftijdsopbouw en betrokkenheid bij de eigen plaatselijke gemeente is onderzoek nodig;

6. tegelijk is de ervaring dat dove broeders en zusters in onze kerken in toenemende mate reeds contact hebben met andere (gereformeerde) christenen; door deelname aan aangepaste diensten en dovendiensten van het IDP kunnen zij meer in contact komen met andere dove christenen;
7. de dovenpredikant, die altijd ten behoeve van een kleine groep doven in het hele land werkte, zal, wanneer wordt aangesloten bij het IDP, moeten omschakelen naar de bearbeiding van een grotere groep in een regio;
8. bestaande regelingen en instructies moeten passen bij de nieuwe situatie van samenwerking in het IDP.

Besluit 3:

de instructie voor het deputaatschap pastorale zorg aan doven en slechthorenden vast te stellen (bijlage 5-3).

Besluit 4:

de kerkenraad van Zuidlaren te bedanken voor zijn inhoudelijke bijdrage.

Besluit 5:

deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden een budget te verlenen van € 111.000 (2015), € 112.500 (2016) en € 114.000 (2017), (in totaal € 337.500) waarbij in overleg met deputaten financiën en beheer (een tijdelijke) verhoging van het budget afgesproken kan worden.

Grond:

de begroting gaat uit van een onveranderde situatie van 1 fte dovenpredikant, terwijl het in besluit 2.a genoemde onderzoek budget nodig heeft -dat wellicht in de lopende exploitatie gevonden kan worden- en kan uitwijzen dat structureel een hoger of lager budget nodig is.

Van deputaten zijn aanwezig de brs. H.J. Batterink (secr.), ds. G.J. Klapwijk en ds. W. Scherff en zr. J.M. Jager-Nentjes. Ds. Tj. van Dijk is wegens ziekte niet aanwezig.

De preses, ds. P.L. Voorberg, biedt deputaten excuses aan voor het meerdere keren veranderen van het tijdstip waarop hun rapport zou worden behandeld. Ook memoreert hij het overlijden van ds. E.J. Oostland. Dit is een groot verlies voor het deputaatschap geweest.

Namens deputaten zegt ds. W. Scherff dat de afgelopen periode geen gemakkelijke tijd is geweest. Er is gestaag doorgewerkt, maar soms kwam de vraag op of deputaten het wel aan konden en of ze hun opdracht niet moesten teruggeven. Zo zwaar is het geweest. Hij vraagt wijsheid bij de bespreking.

Namens de synodecommissie spreekt ds. J.W. Boerma. Hij vindt het fijn dat de belangstelling groot is en verwijst naar een onlangs in het Nederlands Dagblad verschenen artikel. Deputaten hebben veel werk gedaan, werk dat niet allemaal zichtbaar is. Alle betrokkenen zijn het er over eens dat er wat moet gebeuren.

In een besloten vergaderdeel wordt gesproken over het gesprek dat de synodecommissie met deputaten heeft gehad.

Bespreking en besluitvorming

De synodecommissie, bestaande uit brs. ds. J.W. Boerma, S.H. Poutsma en ds. R. Tigelaar, heeft de vergadering gediend met een rapport. De commissie heeft deputaten met name bevroegd op drie punten, namelijk a) hoe de doven betrokken zijn (geweest) bij het ontwikkelen van beleid, b) de redenen voor aansluiting bij het Interkerkelijk Doven Pastoraat (IDP) en eventuele alternatieven daarvoor en c) de visie op het dovenwerk voor de toekomst (al of niet opgegaan in het IDP).

In de bespreking blijkt dat meerdere afgevaardigden ervaring met doven en slechthorenden hebben. Gewezen wordt op een nieuwe technische ontwikkeling, die een verandering in de werkwijze van het dovenpastoraat zou kunnen betekenen. Wel wordt gevraagd of de synode nu wel kan besluiten. Zou het niet beter zijn deputaten te machtigen om bepaalde stappen te zetten? Want het commissierapport noemt een aantal punten waarover nog duidelijkheid moet komen. Vooral de eventuele aansluiting bij het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP) roept nog vragen op.

In reactie op de vragen stelt deputaat ds. W. Scherff dat het cochleaire implantaat nog bezinning vraagt. Doven kunnen hierdoor veel beter meedoen met de horenden. Ds. Van Dijk heeft 48 contacten, zowel doven als slechthorenden. Dezen wonen verspreid over het land en hebben weinig mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. Door aansluiting bij het IDP wordt de kring veel groter. Doven ontmoeten elkaar en kunnen gemakkelijker met elkaar communiceren. Aansluiting bij het IDP zal niet leiden tot minder

aangepaste diensten in de Gereformeerde Kerken. Wel bestaat de mogelijkheid dat hierin bijvoorbeeld een PKN-predikant voorgaat. Het gaat om een kleine, kwetsbare groep, die zo goed mogelijk geholpen moet worden.

Commissielid ds. Boerma benadrukt nog dat doven twee werelden hebben. Dat is hun eigen 'doven'-wereld en de andere grote wereld.

Besluiten

Bij besluit 2a wordt door ds. R. van Wijnen een andere redactie voorgesteld, die door deputaten wordt overgenomen. Bij bedoeld onderzoek is het volgens deputaat ds. W. Scherff niet zo dat er zonder inbreng van de doven wordt beslist. In het deputaatschap zit een dove, een moeder van een doof kind en een deputaat met een dove broer. Het dilemma van de normatieve opdracht tot integratie in de eigen gemeente blijft moeilijk. Er zijn typische dovengemeenten, waarin het dovenwerk volop aandacht krijgt. Maar daarnaast geldt voor elke gemeente de opdracht om aan de dove in de eigen gemeente aandacht te geven. Dat wordt door de samenwerking met het IDP niet onderuit gehaald. Br. A. Niemeijer stelt voor om de betrokkenheid van de doven in besluit 2a expliciet te maken, een voorstel dat door deputaten wordt overgenomen.

Besluit 2 wordt na deze aanpassingen met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 3 wordt opgemerkt dat de instructie institutioneel is in zijn bepalingen; contact met de doven wordt gemist. Hierop reageert deputaat ds. W. Scherff dat die contacten lopen via de dovenpastor.

Besluit 3 wordt met algemene stemmen genomen.

De besluiten 4 en 5 geven geen aanleiding tot bespreking en worden met algemene stemmen genomen.

Door ds. S.W. de Boer wordt voorgesteld om bij het materiaal het rapport van de commissie op te nemen. Daar staan wezenlijke aandachtspunten in. Dit wordt met instemming toegevoegd.

Besluit 1 wordt met applaus bekrachtigd.

De preses brengt dank aan het deputaatschap en speciaal aan de brs. H.J. Batterink en N. Versteeg, die aftredend zijn. In de dank wordt ook ds. Tj. van Dijk betrokken.

20 juni 2014

Artikel 54

Benoeming deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten pastorale zorg aan doven en slechthorenden:

M.J. Boersema-Wiersum,	Bedum	2023
J. Bos,	Zwolle	2023
J. Jager-Nentjes,	Bunschoten-Spakenburg	2020
G.J. Klapwijk,	Zwolle	2020
F. Schoon,	Groningen	2017
W. Scherff,	Harderwijk	2020

W. Scherff is aangewezen als voorzitter/samenroeper.

J. Bos vervult de functie van penningmeester.

Adviseur:

ds. Tj. van Dijk, Zwolle

13 juni 2014

Artikel 55

Geestelijke verzorging militairen

Materiaal:

rapport deputaten geestelijke verzorging militairen (18-10-2013).

Besluit 1:

deputaten geestelijke verzorging militairen decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten geestelijke verzorging militairen te benoemen, met de volgende opdracht:

- a. als instantie te fungeren waaraan de overheid (c.q. de hoofdkrijgsmachtpredikant) mededeling kan doen, indien zij een of meer krijgsmachtpredikanten uit de Gereformeerde Kerken wenst;
- b. de ontwikkeling in de (geestelijke verzorging binnen de) krijgsmacht zo nauwkeurig mogelijk te volgen, te toetsen en zo nodig daarop in te spelen;
- c. een nauw contact met de hoofdkrijgsmachtpredikant te onderhouden om zo mogelijk tot goede afspraken te komen voor een verantwoord functioneren van door onze kerken uitgezonden krijgsmachtpredikanten;
- d. het lidmaatschap van de CIO-M te continueren en daarin naar vermogen een constructieve bijdrage te leveren;
- e. ijverig te zoeken naar predikanten die geschikt en bereid zijn de functie van krijgsmachtpredikant te vervullen en zo te komen tot een bezetting van de plaatsen die voor gereformeerde predikanten beschikbaar zijn. Daarbij dient gehandeld te worden conform de door de GS Zuidhorn 2002-2003 vastgestelde en door de GS van Harderwijk 2011-2012 gewijzigde regelingen A, B en C;
- f. ten aanzien van hun arbeid zo nodig met voorstellen te komen in overleg met deputaten relatie kerk en overheid;
- g. geregeld contact te onderhouden met de krijgsmachtpredikanten om van hen rapport te ontvangen van hun werkzaamheden, hen bij te staan in de uitoefening van hun functie en van hen informatie te ontvangen over de stand van zaken;
- h. het onderhouden van een netwerk van gereformeerde militairen in binnen- en buitenland;
- i. het onderhouden van contacten met het thuisfront van gereformeerde militairen, met inschakeling van de thuiskerken;
- j. het begeleiden van gereformeerde militairen bij hun plaatsing in of uitzending naar het buitenland;
- k. het, op basis van bestudering van de ontwikkelingen binnen de krijgsmacht, opstellen van nota's en adviezen, die in de contacten met de hoofdkrijgsmachtpredikant en bij de deelname aan de CIO-M een constructieve bijdrage aan de geestelijke verzorging van militairen kunnen betekenen;
- l. in overleg te treden met deputaten Geestelijke Verzorging van de Christelijke Gereformeerde kerken en de Nederlands Gereformeerde kerken en gezamenlijk te onderzoeken of de samenwerking geïntensiveerd kan worden, waarbij de zelfstandigheid van de deputaatschappen gewaarborgd blijft;
- m. onderzoek te doen naar de wenselijkheid van de vorming van een algemeen deputaatschap 'categoriaal pastoraat';
- n. bij dit onderzoek zowel de vanuit de kerken werkzame predikanten/geestelijk verzorgers die categoriaal pastoraat verrichten te betrekken als de daaromheen georganiseerde deputaatschappen.

Grond (m.b.t. opdracht m - n):

niet alleen de legerpredikanten, ook de dovenpredikant, de penitentiair predikant en de predikanten/geestelijk werkers in zorginstellingen vormen een bijzondere categorie predikanten. De meesten van hen krijgen van onderscheiden deputaatschappen ondersteuning c.q. begeleiding, gespecialiseerd op het ene terrein waarop zij hun werk doen. Het is de moeite waard te onderzoeken of die ondersteuning c.q. begeleiding geoptimaliseerd kan worden wanneer die, vanwege het speciale wat die predikanten delen, in handen is van een deputaatschap 'categoriaal pastoraat'.

Besluit 3:

deputaten geestelijke verzorging militairen gedurende de periode 2015-2017 een budget toe te kennen van € 3.745 per jaar (in totaal € 11.235).

Bespreking

Van deputaten zijn aanwezig de brs. ds. C. van Breemen, B.H. Hop en K. ter Veer. Verder is de hoofdkrijgsmachtpredikant, ds. Ubels, aanwezig.

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet hen hartelijk welkom en geeft ds. Ubels het woord.

Ds. Ubels vindt het een bijzonder moment om als PKN-predikant de synode te mogen toespreken. Er is toenemende aandacht voor het werk van de krijgsmachtpredikant. Er zijn 50.000 militairen met 125

geestelijk verzorgers, komend uit meerdere diensten, zoals Rooms-Katholiek, Protestants, Islamitisch, Joods en Humanistisch.

Binnen de protestantse richting doen 7 verschillende kerken mee. Driekwart van het aantal krijgsmachtpredikanten komt uit de PKN en momenteel 4 uit de Gereformeerde Kerken. Wereldwijd zijn militairen bezig voor vrede, veiligheid en noodhulp (17 missies met ruim 1000 militairen nu in Mali, Turkije, Somalië, Caribisch gebied). Het militaire bestaan is intensief bij uitzending: dreiging van geweld, gebruik van geweld (en daarbij morele spanning), vaak lang en ver van huis met existentiële vragen rond dood en leven, goed en kwaad, zinvol en zinloos, recht en onrecht, schuld en verantwoordelijkheid, kameraadschap en trots. Bij uitzending is er onder militairen bij circa 5% sprake van een stress-stoornis. Het is een intensief bestaan en de aanwezigheid van geestelijke verzorgers wordt enorm gewaardeerd. Dat zijn normale mensen, wel met een militair tenue, maar geen militairen. Ze verlenen nuldlijns zorg: een vrijplaats door hun ambtsgeheim, persoonlijke aandacht en iets van Gods omzien naar mensen. Alleen al de aanwezigheid van een geestelijk verzorger doet iets met de groep. Er zijn twee nieuwe, complete krijgsmacht-bijbels uitgegeven, in de vertalingen van de NBV en de HSV, in een dwarsliggeruitvoering. Er staat een logo op met de duif als symbool van Gods vrede en Gods Geest, met daaromheen de woorden uit Micha 4:6, 'niet door kracht en niet door geweld maar door mijn Geest'. Daardoor weten de predikanten zich gedragen. Bij operaties kan het gevaar heel dicht bijkomen; zo heeft ds. Thijs Oosterhuis recent een aanslag in Djibouti op een restaurant meegemaakt en is daarbij licht gewond. Ds. Jan Peter van Bruggen is met mariniers in 2009 naar Uruzgan geweest. Van een kerkdienst in Kamp Holland is een documentaire gemaakt 'Bidden met helm en scherfvest'. Voor promotieonderzoek is 'De persoonlijke morele verantwoordelijkheid van de uitgezonden Nederlandse militair' geschreven. Ds. Velkamp is gestationeerd in de West en ds. Albert van der Velden ging mee met uitzendingen in 2003 naar Bosnië en in 2007 naar Afghanistan, waar hij met 4 Nederlandse doden te maken heeft gehad. De vanzelfsprekendheid valt dan weg. Meer dan de helft van de kerkgangers tijdens een missie gaat thuis niet. Als geestelijk verzorger mag je aanwezig zijn in een volstrekt gesecculariseerde wereld. Het is goed om als kerk het evangelie te mogen uitdragen en Gods omzien naar mensen te mogen representeren. Spreker heeft meegemaakt dat men weer nieuwsgierig wordt. Hij doet een appel op de kerken om aandacht te hebben voor veteranen en militairen. Momenteel wordt nagedacht over wat het betekent uitgezonden te zijn. Verder wordt geprobeerd een leerstoel rond te krijgen en komen er dit najaar waarschijnlijk nieuwe vacatures.

De dienst Geestelijke Verzorging is 100 jaar geleden ontstaan. De PGV in de krijgsmacht is een bijzondere vorm van kerkenwerk met grote betekenis voor militairen, veteranen en hun achterban. Aan de roeping van omzien naar mensen biedt de PGV kansen en geopende deuren aan de kerken om daaraan gehoor te geven.

Hij dankt voor de aandacht van de synode en wenst haar Gods zegen toe.

Preses, ds. P.L. Voorberg, dankt ds. Ubels voor zijn woorden en wenst hem zegen van de Heer en veel wijsheid toe. "Fijn dat u er was".

Deputaat br. Hop wijst op het belang van de geestelijke zorg binnen de krijgsmacht en gaat in op gestelde vragen. We hebben momenteel vier krijgsmachtpredikanten, ds. A.H. van der Velden, ds. J.W. Velkamp, ds. J.P. van Bruggen en ds. Th. Oosterhuis. De laatste heeft een aanslag meegemaakt en is licht gewond. Dat heeft erg aangegrepen. Ook in dezen is het van belang dat er een zendende kerk is. De zendende kerk staat daarnaast voor ambtelijke kwaliteit. Belevissen in het veld worden anders ervaren dan thuis.

Krijgsmachtpredikanten gaan voor in eigen gemeente en houden zo ook contact. Onderzoek naar een te vormen categoriaal deputaatschap geestelijke verzorging wordt niet als te breed ervaren. De NGK heeft het al. Het onderzoek moet nog begonnen worden en de bedoeling is om gezamenlijk een antwoord te vinden.

Deputaat ds. C. van Breemen meldt als vertegenwoordiger van het deputaatschap in CIO-M, dat o.a. in het orgaan aan de orde is gekomen het reduceren van het aantal geestelijke verzorgers. De geestelijke verzorger komt bij onderdelen waar het het meest voor de hand ligt. Er mag geen onevenredige verdeling zijn.

Het CIO-M is een belangrijk orgaan voor contact tussen de kerken en de overheid. Leden van het CIO-M zijn alle kerkgenootschappen. De HHK is ook uitgenodigd maar heeft daaraan (nog) geen gehoor gegeven.

Besluit 2

Bij 2m is niet bekend wat andere betrokken deputaatschappen hier van vinden. Voor GVM zijn alle opties open, tot het opheffen van het deputaatschap toe.

Besluit 2 wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3 wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Deputaten krijgen decharge met een hartelijk applaus. De preses dankt deputaten voor hun werk en speciaal de aftredende brs. ds. C. van Breemen, A. van den Berg, G.H. Elzinga en K. ter Veer.

20 juni 2014

Artikel 56*Benoeming deputaten geestelijke verzorging militairen***Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten geestelijke verzorging militairen:

primi:

G. Bijlenga,	Nieuwleusen	2017
H.P. Heidema,	Ermelo	2020
K. van Hoek,	Nieuwleusen	2017
B.H. Hop,	Bunschoten	2017
W.M. van Wijk,	Deventer	2017

secundus:

R. Lap, Deventer

B.H. Hop wordt aangewezen als samenroeper.

10 mei 2014

Artikel 57*Deputaten mediazaken***Materiaal:**

rapport deputaten mediazaken (13-01-2014).

Besluit 1:

deputaten mediazaken decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten mediazaken te benoemen en dezen op te dragen:

- de ontwikkelingen in omroepland nauwlettend te volgen en waar mogelijk het uitdragen van het evangelie binnen het Nederlands Publieke Omroepbestel te waarborgen;
- een archief aan te leggen van opgenomen RTV-kerkdiensten van de Gereformeerde kerken en dat op een duurzame wijze raadpleegbaar te maken;
- indien uitzendingen niet meer mogelijk blijken via het Nederlands Publieke Omroepbestel, zoveel als mogelijk samen met CGK, NGK en vGKN, te zoeken naar alternatieven om het evangelie via de (nieuwe) media uit te dragen;
- de eerstvolgende generale synode te dienen met een rapport over de manier waarop "nieuwe media" met vrucht gebruikt kunnen worden door de kerken op plaatselijk en landelijk niveau.

Besluit 3:

deputaten mediazaken voor de periode 2015-2017 een budget te verlenen van € 2.250 per jaar (totaal € 6.750).

Van deputaten zijn aanwezig br. W.J.A. Driesens, zr. H. Oosterhof (aspirant deputaat) en br. D. Scheepstra. Br. Scheepstra geeft informatie over de ernstige ziekte van deputaat M.A. Niemeijer.

Verder brengt hij naar voren dat er in medialand een totaal andere wind waait dan jaren geleden. Het is verdeeld in zichzelf en de politiek gaat zijn eigen gang. De staatssecretaris heeft fors moeten bezuinigen waardoor de zogenaamde 242-omroepen na 2015 geen geld meer krijgen. Er is zeer onlangs een gesprek geweest met de directeur van de EO. De ontwikkelingen gaan zeer snel en de zendercoördinator geeft alleen maar ruimte op zondagochtend als je een interessant programma hebt. Kerkdiensten vallen daar niet onder. TV-uitzendingen zijn niet meer mogelijk in de huidige vorm. De kijkcijfers lopen dramatisch terug. De laatste keer was dit 17.000, terwijl het minimaal 50.000 zouden moeten zijn. De EO zoekt nu een tiental predikanten die een serie van 5 uitzendingen vullen, en daarvoor per keer een kwartier de ruimte

krijgen. De uitzendingen gebeuren vanuit een kapel in Utrecht. Bij de EO is er haast, want er moet een format neergezet worden waar de zendercoördinator zijn goedkeuring aan kan geven. Het deputaatschap wil hier positief aan meewerken.

De ambitie is verder gebruik te maken van de nieuwe media. Wat kun je aanvullend op de kerkdienst doen? De EO heeft als doel het Woord te verkondigen maar dat gaat niet meer in de vorm van een kerkdienst. Om nieuwe media kun je niet meer heen. Luisterpost-Bralectah (LPB) is bezig met een portal voor geestelijke toerusting; www.opkijken.nl. Hier is ook een portal voor beamteams en een discussieplatform. Het geheel wordt deels gedaan met andere kerken en partners, vergelijkbaar met LPB.

Door afgevaardigden wordt waardering voor het werk uitgesproken, maar ook krijgt een tweet van Ad de Boer aandacht, waarin wordt gezegd dat de NGK het geheel wil opheffen. Kunnen plaatselijke kerken, die vaak al heel actief op internet zijn, er meer bij betrokken worden? Van belang is ook hoe je het evangelie verder brengt. Hoe bereik je mensen die nog niet weten van welk wezenlijk belang het geloof is?

In reactie laten deputaten weten dat de tijd verder schrijdt, zij met plezier hun werk doen en eventueel stoppen met het deputaatschap een historische vergissing zal zijn. Het is met beperkte middelen toch mogelijk goede invloed te hebben. Als het deputaatschap er niet meer is, gaat de EO zijn eigen gang, daarom willen deputaten graag meespreken in de ledenraad van de EO. De classis Groningen kent iedere zondag een kerkdienst met beeld van één van de classiskerken. Dit lijkt een goed model.

Door een paar broeders worden amendementen ingediend die gesteund worden, maar die door deputaten niet worden overgenomen.

Br. C.G. Kruse stelt per amendement voor om besluit 2d te laten vervallen. Dit wordt met 9 stemmen voor en 26 tegen verworpen. Zijn voorstel om dat besluit anders te redigeren haalt het wel (20 voor, 14 tegen en 1 onthouding).

Ds. W. van der Schee stelt voor de besluiten 2 c en d te laten vervallen. Dit amendement wordt met 8 stemmen voor en 27 tegen verworpen.

Hierna worden de besluiten 2 en 3 unaniem genomen, evenals besluit 1.

De deputaten krijgen een hartelijk applaus.

De aftredende deputaten, zr. E. Douma-Bezemer en br. B. Jonker, wordt speciaal dank gezegd voor hun werk.

20 juni 2014

Artikel 58

Benoeming deputaten mediazaken

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten mediazaken:

M.A. Niemeijer,	Den Haag	2017
D. Scheepstra,	Oudorp (NH)	2020
W.J.A. Driesens,	Zwolle	2017
mw. H.J. Oosterhof,	Den Haag	2023
N.A. Langkamp-van Eijk,	Zwolle	2023

M.A. Niemeijer wordt aangewezen als samenroeper.

HOOFDSTUK 6, OPLEIDING, ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING

8 februari 2014

Artikel 59*Informatieve ronde Theologische Universiteit*

Br. Wezeman leidt de bespreking, daar ds. Voorberg als deputaat/curator aanwezig is. Ds. J. Ophoff is aanwezig namens de Raad van Toezicht (RvT) en prof. Te Velde namens het College van Bestuur (CvB) van de TU.

Ds. J. Ophoff, voorzitter van de RvT, krijgt het woord. Hij is blij met de gelegenheid die RvT en CvB krijgen om de synodeleden enigszins wegwijs te maken in de rapportage.

De GS Harderwijk heeft uitgebreid over de universiteit gesproken, het laatst in 2012. De nu voorliggende rapportage beslaat dus een relatief korte periode. De besluiten van Harderwijk betekenden dat de TU een inhaalslag kon maken om de positie als wetenschappelijke instelling waar te maken. Heel belangrijk hierin is de internationalisering, waaraan Harderwijk 2012 goedkeuring gaf, en waarin inmiddels heel wat is geïnvesteerd.

De TU Apeldoorn is een natuurlijke partner. Door besluitvorming in de CGK-synode (2013) kunnen wellicht nieuwe stappen worden gezet. Voor wetenschappelijk onderzoek zijn er al gezamenlijke programma's. Ook in het onderwijs kunnen beide instellingen elkaar versterken. Of de locatie Kampen geschikt is, is ook afhankelijk van de samenwerking met andere instellingen.

De relatie met F&B heeft prima gestalte gekregen. Over het Praktijkcentrum komt nog rapportage. Er is een duidelijke plus door de wisselwerking tussen werkveld en TU. Praktijkgericht onderzoek kan plaats vinden.

Het statuut is in 2012 opnieuw vastgesteld. Het bestuur is opgedragen aan het CvB, dat wordt gevormd door de brs. J. de Jong en prof M. te Velde. De RvT bestaat uit 5 deputaten, die verschillende disciplines vertegenwoordigen. De door de particuliere synodes voorgedragen en door de generale synode benoemde curatoren vormen een commissie van de RvT. Ze adviseren in allerlei situaties, zowel aan de RvT als ook aan het CvB. De RvT is voor de synode het eerste aanspreekpunt, ook al hebben curatoren zelf eveneens aan de synode een rapportage gestuurd. Het CvB aanspreken loopt via de RvT.

Prof. Te Velde gaat in op de operationele processen van de universiteit. De TU is heel dankbaar voor de fase waarin de universiteit verkeert. Opeenvolgende synodes hebben daarvoor de ruimte gegeven. Heel lang heeft de TU dicht bij de kerken gestaan. Maar in het hoger onderwijsbestel draagt deze positionering van de universiteit niet bij aan kracht en zichtbaarheid. De synodes hebben gekozen voor een academische instelling, die dus verder gaat dan louter het opleiden van predikanten. Financieel en moreel is er veel steun ervaren.

Kampen is een kleine instelling met beperkte menskracht. Kunnen ze meekomen met de ontwikkelingen? De resultaten van de onderzoeksvisite (2012-2013) zijn bevredigend. Er is onderzoek gedaan naar drie programma's die samen met Apeldoorn worden uitgevoerd. Twee programma's kregen een voldoende vanuit nationaal perspectief. Een derde programma scoorde ook internationaal gezien voldoende. Voor elk programma is een leider aangesteld.

Aan de onderwijsvisite zit de accreditatie vast. Elke 6 jaar moet er opnieuw geaccrediteerd worden. In 2013 hadden we een heel positieve uitslag, hoewel er nog geen vergelijkende cijfers met andere instellingen zijn. De ontwikkeling van de Engelstalige master is in volle gang. Er is veel belangstelling vanuit het buitenland om in Kampen te komen doceren als gastdocent of een periode te verblijven als onderzoeker of voor een promotiestudie. In twee jaar tijd is veel erkenning verkregen.

Het Praktijkcentrum is nog volop in ontwikkeling.

De dekking van de meerjarenbegroting komt voor 35% van de overheid, afhankelijk van onder andere het aantal diploma's en promoties, 35 % komt vanuit de kerken en 10% uit collegegelden. Daarnaast is er een "derde geldstroom", die in omvang moet stijgen.

16 mei 2014

Artikel 60*Vragen rond benoeming dr. S. Paas en de koers van de TU***Materiaal:**

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost (27-01-2014) waarin hij de synode vraagt om alsnog antwoord te geven op de vragen aan de synode Harderwijk 2011 over de benoeming van dr. S. Paas;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost (27-01-2014) waarin hij de synode vraagt om duidelijkheid te verschaffen over de vraag hoe aan de TU gedacht wordt over de moderne hermeneutiek, zoals verwoord in het rapport M/V;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Katwijk (07-01-2014) waarin hij zich beklaagt dat er geen antwoord is gekomen op de vragen over de benoeming van dr. Paas, en waarin hij zorgen uit over de koers van de TU;
4. Acta G.S. Harderwijk 2011-12 met betrekking tot de TU (art.66,67), met de onderliggende *Rapportage van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur van de Theologische Universiteit te Kampen(TU) d.d.mei2012*;
5. Statuut van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Besluit:

- a. niet te voldoen aan het verzoek van de kerk te Bunschoten-Oost om alsnog antwoord te geven op de aan GS Harderwijk 2011 gestelde vragen;
- b. het moderamen op te dragen een toegankelijk document te publiceren waarin zo helder mogelijk de verantwoordelijkheden zijn beschreven m.b.t. het gereformeerde karakter van de TU en het toezicht op docenten en onderzoekers;
- c. de kerken te Bunschoten-Oost en te Katwijk te antwoorden, met verwijzing naar dit document, dat bezwaren tegen of vragen over publicaties van docenten en onderzoekers aan de TU ingebracht moeten worden bij het College van Bestuur;
- d. de Raad van Toezicht op te dragen zorg te dragen voor een royale beantwoording van ingebrachte bezwaren door het College van Bestuur, met verantwoording daarover in de reguliere rapportage aan de synode.

Gronden:

1. het College van Bestuur, aangestuurd door de Raad van Toezicht, heeft in opdracht van GS Harderwijk 2011 de brief van Bunschoten-Oost willen beantwoorden door eerst in gesprek te gaan met de kerkenraad; de raad heeft dit zelf afgehouden;
2. uit de brieven, en uit andere signalen die de synode ontving, blijkt dat er nog steeds onduidelijkheid heerst rond de vraag wie op welke wijze verantwoordelijk is voor het toezicht op het gereformeerde karakter van de TU;
3. de verantwoordelijkheid voor een inhoudelijk antwoord op ingebrachte bezwaren ligt bij het College van Bestuur, onder toezicht van de Raad van Toezicht, die daarover gezamenlijk verantwoording afleggen aan de generale synode.

Aansluitend aan de behandeling van de brieven van de buitenlandse zusterkerken (zie artikel 93) resteert nog de afhandeling van de brieven van de Gereformeerde Kerken te Bunschoten-Oost en Katwijk. (Ds. Buitendijk, predikant van Bunschoten-Oost, blijft buiten bespreking).

Met het oog op de afdoening van deze brieven heeft ds. R.J. Vreugdenhil (scriba II) een document opgesteld, waarin de onderlinge verantwoordelijkheden van de synode, de RvT en het CvB van de TU worden beschreven (bijlage 6-2). Hiervoor wordt hij hartelijk bedankt door de preses.

Vanuit de vergadering wordt gevraagd of de synode de RvT nu alsnog moet vragen om royaal in te gaan op opmerkingen die vanuit de TU in een eerder stadium al zijn beantwoord. En wordt Bunschoten-Oost hierdoor overtuigd? De beschrijving van de processen is inzichtgevend. Eigenlijk zou je het moeten weergeven met een organogram of een stroomschema.

Namens de RvT reageert br. G.J. Schutte. Er is wat verwarring. In de besluitonderdelen 1 t/m 3 wordt van de CvB gevraagd te antwoorden op de verzoeken die voorliggen, maar in besluit 4 wordt gevraagd op royale wijze antwoorden te geven via de gebruikelijke rapportage. Hij erkent dat er niet altijd uitvoerig werd gerapporteerd. Als dat breder, royaler moet, dan is de RvT zeker bereid daar in volgende

rapportages meer aandacht te geven. Hij heeft begrepen dat niet meer inhoudelijk gereageerd hoeft te worden op de vragen van Bunschoten-Oost rond de benoeming van prof. Paas.

De RvT is inderdaad zwaar belast, maar als de goede naam van personen in het geding is, moet je dat voor lief nemen en je verantwoorden.

Er is al een organogram, maar niet voor de bezwaarprocedure. De vraag is of dat nodig is wanneer we de algemeen christelijke regel in ere houden dat bij een bezwaar in eerste instantie de betrokkene direct wordt aangesproken. Pas als er niet uitgekomen wordt is beroep op de CvB aan de orde.

Volgens ds. Vreugdenhil gaat het Bunschoten-Oost nu niet zozeer om antwoord op eerder gestelde vragen, maar om helderheid te krijgen langs welke weg een proces verloopt. Hij deelt de opmerking van br. Schutte over de algemene omgang onder christenen.

De TU wordt bestuurd door het CvB. De synode kan daarop invloed hebben via de RvT, die overigens het CvB niet aanstuurt.

Onderdeel 4 beoogt niet meer dan te constateren dat in het verleden niet altijd is gerapporteerd aan de synode hoe bezwaren zijn afgehandeld. En dat daarom de RvT wordt opgeroepen om hierover breder te rapporteren om zo te voorkomen dat bezwaren eindeloos blijven rondzingen. En dat bezwaarders het gevoel krijgen dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd.

De besluiten worden daarop met algemene stemmen genomen.

15 maart / 6 juni 2014

Artikel 61

Theologische Universiteit

Materiaal:

1. beleidsrapport Raad van Toezicht en College van Bestuur van de Theologische Universiteit, met bijlagen (18-10-2013);
2. verslag curatoren periode 2011 tot en met 2013 (bijlage 5 bij Materiaal 1);
3. jaarverslagen en financiële verslagen 2010, 2011 en 2012 van de Theologische Universiteit en het Bureau kerkelijke studiefinanciering;
4. advies F&B over de meerjarenbegroting 2015-2017 (30-01-2014).
5. aanvullend beleidsrapport Raad van Toezicht en College van Bestuur van de Theologische Universiteit, met bijlagen (08-05-2014).

Besluit 1:

het door de Raad van Toezicht uitgeoefende toezicht op het College van Bestuur, alsmede de rapportage van Curatoren, goed te keuren en de Raad van Toezicht decharge te verlenen.

Besluit 2:

het door het College van Bestuur onder toezicht van de Raad van Toezicht gevoerde algemeen bestuur en beheer van de Theologische Universiteit goed te keuren.

Besluit 3:

het door het College van Bestuur gevoerde financieel beleid en beheer alsmede het daarop uitgeoefende toezicht door de Raad van Toezicht goed te keuren.

Besluit 4:

de (nieuw te benoemen) deputaten Raad van Toezicht te machtigen:

- a. in naam van de kerken toezicht te houden op het bestuur en het functioneren van de Theologische Universiteit volgens het Statuut, dit in nauwe samenwerking met de commissie van curatoren die door de synode wordt benoemd;
- b. verantwoordelijkheid te nemen voor de verdere strategische positionering van de Theologische Universiteit zoals die in de generale synodes van 2008 en 2011-2012 is besproken en gefiatteerd, volgens de daar geformuleerde uitgangspunten en randvoorwaarden;
- c. daarbij in het bijzonder toe te zien op de goede voortgang van de processen van internationalisering, de participatie in het Praktijkcentrum en de werving van aanvullende financiële middelen;

- d. daarbij krachtig het proces tot vorming van een breder Gereformeerd Theologisch Instituut met verwante, gereformeerde instellingen te bevorderen en daarover tussentijds te rapporteren wanneer de resultaten van de gesprekken daartoe aanleiding geven.

Besluit 5:

- a. de volgende wijzigingen in het statuut vast te stellen: (wijzigingen *cursief*)
1. Artikel 23.3 van het statuut wordt vervangen door het volgende:
23.3 In geval van een vacature betreffende een functie als bedoeld in artikel 23.1 of 23.2 doet het college van bestuur *zo spoedig mogelijk doch uiterlijk tijdig vóór de sluiting van de synode* aan de generale synode een voordracht. De voordracht is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het formatieplan en omschrijft inhoud en omvang van de functie binnen de desbetreffende vakgroep. De voordracht behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht, na ingewonnen advies van het curatorium.
23.4 Artikel 23.3 is van overeenkomstige toepassing wanneer kan worden voorzien dat een vacature zich zal voordoen binnen anderhalf jaar na de openingsdatum van de generale synode.
23.5 Wanneer een vacature zich voordoet na de sluiting van de laatst gehouden generale synode kan, als de raad van toezicht na advies van het college van bestuur dit noodzakelijk acht, een tussentijdse synode worden samengeroepen. De raad van toezicht is dan gemachtigd de kerk die met de samenroeping van de generale synode is belast te verzoeken zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen vier maanden een tussentijdse synode bijeen te doen komen om over de vervulling van de vacature te beslissen.
 2. de procedure buitengewoon hoogleraar als volgt te wijzigen:
 - a. Het opschrift boven artikel 32 van het statuut wordt gewijzigd in: *bijzondere of buitengewone leerstoel.*
 - b. In artikel 32.2 wordt de eerste zin als volgt gewijzigd: *Een benoeming tot bijzonder of buitengewoon hoogleraar gebeurt door het college van bestuur.*
 - c. Aan artikel 32 wordt toegevoegd:
32.3 De artikelen 25, 27, 28, 30 en 31 zijn van overeenkomstige toepassing op een buitengewoon hoogleraar als bedoeld in dit artikel.
 - d. Artikel 11.2, sub m, wordt gewijzigd als volgt: *het goedkeuren van besluiten van het college van bestuur tot benoeming van bijzonder of buitengewoon hoogleraren als bedoeld in artikel 32.2.*
 - e. In de artikelen 11.2, sub j, 15.3, sub a en 23.1 vervallen de woorden: *en buitengewoon hoogleraren.*
 - f. In de artikelen 22.1, 25.3, 26.1, 26.2, 28.1, 29.1 en 31.2 vervallen de woorden: *buitengewoon hoogleraar.*
 - g. In artikel 25.4 vervallen de woorden: *of buitengewoon hoogleraar.*
 3. De verwijzing in art.17.3 van het Statuut naar art.19.2 te wijzigen in *17.2.*
- b. het aldus gewijzigde statuut als bijlage in de Acta van deze synode op te nemen (bijlage 6-1).

Besluit 6:

- a. decharge te verlenen aan het Bureau Studiefinanciering en de Raad van Toezicht voor het gevoerde financieel beleid en beheer en het uitgeoefende toezicht daarop;
- b. goedkeuring te verlenen aan het in de meerjarenbegroting 2014-2017 voorgestelde quotum van € 190.000 per jaar.

Besluit 7:

de meerjarenbegroting 2015-2017 van de Theologische Universiteit vast te stellen op basis van de formatiebehoefte, zoals die in de toelichting is opgenomen;

- a. de bijdragen van de kerken voor de Theologische Universiteit in de jaren 2015 tot en met 2017 te bepalen op de bedragen zoals deze vermeld staan in de meerjarenbegroting 2015-2017, resp. € 1.722.181, € 1.710.111 en € 1.699.050; wanneer de loonkostenontwikkeling daartoe aanleiding geeft, worden de bijdragen voor zover nodig aangepast op grond van de werkelijke uitkomsten;
- b. akkoord te gaan met een verhoging van het plafond van het universiteitsontwikkelingsfonds tot een bedrag van € 1.000.000.

Besluit 8:

- a. de bijzondere leerstoel, uitgaande van het Archief- en Documentatiecentrum (ADC) van de Gereformeerde Kerken, aan de Theologische Universiteit te Kampen met als leeropdracht “de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland in de context van het Nederlands protestantisme’, voort te zetten;
- b. de termijn van instelling van de bijzondere leerstoel opnieuw op zes jaar te stellen. Indien daarna opnieuw verlenging beoogd wordt, dient hiertoe een gemotiveerd verzoek aan de synode gericht te worden.

Bespreking 15 maart 2014

Daar de preses, ds. P.L. Voorberg, als curator de vergadering bijwoont en de assessor, br. K. Wezeman afwezig is, wordt de vergadering geleid door de eerste scriba, br. A. Niemeijer.

Van de RvT zijn aanwezig de brs. ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff en G.J. Schutte. Het CvB wordt vertegenwoordigd door br. J. de Jong. Prof. M. te Velde (CvB) is verhinderd de vergadering bij te wonen. Van curatoren zijn aanwezig de brs. ds. B.C. Buitendijk, C.G. Kruse, ds. P.L. Voorberg en ds. R. van Wijnen.

Bij het voorbereiden van deze vergadering heeft het moderamen moeten concluderen dat een aantal zaken van de TU nog niet rijp is voor besluitvorming. Dit heeft te maken met enige onduidelijkheid over de verhouding tussen Raad van Toezicht (RvT) en Curatorium en ook met het nog ontbreken van (deel)rapporten van de kant van de TU die nodig zijn om een voldoende helder en compleet overzicht van het strategisch beleid voor de komende jaren te kunnen krijgen.

Op de avond van 14 maart heeft een gesprek plaats gevonden tussen de synodecommissie voor de TU (brs. P.G. Bakker, ds. A.A.J. de Boer en ds. J.B. de Rijke), het CvB, RvT en curatoren in aanwezigheid van de moderamenleden brs Niemeijer en ds. R.J. Vreugdenhil. Onderwerp was de benoemingsprocedure van curatoren. De verschillen van inzicht zijn tot volle tevredenheid uitgesproken en opgelost. Er mag geen misverstand bestaan over de waardering van de RvT voor de inbreng van curatoren. De commissie TU heeft hier een goede, bemiddelende rol gespeeld, waarvoor de leden worden bedankt.

Aan de orde in deze vergadering zijn drie zaken:

1. wijziging statuut (besluit 5)
2. instelling bijzondere leerstoel TU Kampen (zie artikel 63)
3. cijfers bureau studiefinanciering (besluit 6).

Betreurd wordt dat nog niet alle rapporten beschikbaar zijn, zodat vandaag maar een deel van het dossier TU besproken kan worden. Het lijkt wel een trend bij de TU, waaraan paal en perk gesteld zou moeten worden. Hierop reageert ds. Ophoff dat de TU een instelling is die volop in bedrijf is. Hij wil in mei a.s. met de synode in gesprek over de dan meest recente gegevens.

Bespreking en besluiten

Besluit 5

Een afgevaardigde heeft moeite met de uitschakeling van de kerken bij een benoeming van buitengewone hoogleraren. Hierop wordt gereageerd dat het nadrukkelijk zo is dat de leerstoel door de synode wordt ingesteld. Daarna is er een proces om met anderen, ook buiten eigen kring dus, tot de keuze van een hoogleraar te komen. Bij benoeming van een bepaalde persoon zijn de kerken ook niet uitgeschakeld, maar via advies van de curatoren en goedkeuring van de RvT er bij betrokken. Er is een zorgvuldige procedure waarbij ook rekening gehouden moet worden met de samenwerking met anderen. Verder zijn de leden van het CvB lid van de Gereformeerde Kerken. We moeten wat geruster en royaler denken over onze verbondenheid.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Besluit 6

Doel is studenten die op een latere leeftijd theologie willen studeren, maar geen studiefinanciering meer kunnen krijgen, financieel te ondersteunen. Daarnaast gaat het ook om studenten die van opleiding veranderen en ook geen studiefinanciering meer kunnen krijgen. Voorwaarde is wel dat de studenten predikant willen worden in de GKv. Als er meer van dergelijke studenten komen dan nu voorzien kan het budget overschreden worden. Er bestaat geen aanleiding om te vermoeden dat studenten deze studierichting kiezen vanwege de financiële ondersteuning (“rijstdominees”). Wanneer gestopt wordt met de studie of het predikantschap niet wordt bekleed moet het uitgekeerde bedrag terugbetaald worden. We

zijn blij dat er momenteel meerdere studenten zijn die via deze weg de kerken willen dienen. En het is goed dat de kerken hierin investeren.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

(Bespreking 6 juni 2014)

De assessor, br. K. Wezeman, heeft de leiding, daar de preses, ds. P.L. Voorberg, plaats heeft genomen bij de curatoren.

Namens de RvT, het CvB en het curatorium zijn aanwezig de brs. E.W. Evers, ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff, G.J. Schutte, prof. M. te Velde, ds. B.C. Buitendijk, C.G. Kruse, en ds. P.L. Voorberg.

Namens deputaten F&B de brs. J. van Leeuwen en H. Post.

Voorafgaand aan de discussie maakt br. Wezeman een paar opmerkingen. Goed duidelijk moet zijn dat de TU een zelfstandig en zelfsturend orgaan is. Wettelijk is alles geregeld. Er zijn bestuurders en toezichthouders die geselecteerd zijn op elementen van behoorlijk bestuur. Daarbij behoort de synode geen vraagtekens te zetten. Van de synode wordt slechts een marginale toetsing verwacht. Hij hoopt op een goede inhoudelijke discussie, met aandacht voor het proces en de uitkomst.

Aan de orde is het (aanvullende) rapport van de TU

Br. P.G. Bakker (namens de synodecommissie) maakt melding van het overleg met de RvT en het CvB.

Gesproken is over de effectuering van de besluiten van de GS Harderwijk 2011-2012 en over de Wet op het hoger onderwijs. Omdat het beleidsrapport niet alle helderheid gaf, is hier nader over doorgesproken in een gezamenlijke setting. Wat is een goede balans tussen afstand en betrokken zijn? Wat verwachten we van elkaar? Is de RvT goed samengesteld? Gemeld kan worden dat de TU goed functioneert en zich kan meten met ander universitair onderwijs. Volgens de commissie is de universiteit in goede handen.

Algemene ronde

Er is respect voor het werk dat sinds de synode van Harderwijk, die nieuwe opdrachten gaf, is gedaan. Een 160 jaar oud instituut kan nog veel ambitie en uitstraling hebben.

Gevraagd wordt hoe binnen de diverse gremia van de universiteit wordt omgegaan om bijvoorbeeld tot een eensgezinde uitspraak/visie te komen over hermeneutiek.

Aan welke mogelijke partners wordt gedacht om tot samenwerking te komen? En heeft dit gevolgen voor het locatieonderzoek? Is onderdak bij een bestaande universiteit een optie?

Ook wordt gevraagd of het werk nog wel met plezier gedaan wordt. En ook hoe de kerken nog toezicht kunnen houden.

Ds. J. Ophoff (RvT) reageert op de gemaakte opmerkingen en gestelde vragen. Curatoren, RvT en CvB werken in dezelfde lijn. Er moet op veel fronten veel werk verricht worden, waarbij nu de urgentie ligt bij gezamenlijke producten op het gebied van de hermeneutiek. Maar ook andere producten vergen aandacht. Aan de toekomst wordt in een besloten deel van de zitting aandacht gegeven. De RvT doet zijn werk met plezier en veel inzet. Er is een gezonde ambitie om een bijdrage te leveren op bestuurlijk niveau.

Tussen F&B en TU zijn afspraken tot stand gekomen, rekening houdend met de instructie van F&B en de zelfstandigheid van de TU. De RvT heeft een auditcommissie en voert een paar keer per jaar gesprekken, ook over cijfers en achtergronden. Wil de RvT goed werk leveren dan moet er ook toezicht zijn op de financiën.

Br. H. Post (F&B) staat stil bij het grote spanningsveld dat er is met twee toezichthouders, namelijk de overheid en F&B namens de kerken. Hier is gezocht naar een balans met zo weinig mogelijk dubbelingen. F&B doet meer dan door de oogbellen kijken en heeft behoorlijk commentaar geleverd op de jaarrekeningen, wat weer tot de nodige aanpassingen heeft geleid. Aan afspraken over een meerjarenbegroting is op een royale manier invulling gegeven. Dat het quotum niet stijgt is een breuk met het verleden.

Prof. M. te Velde (CvB) is blij met de waardering. Het is fijn om te werken in Kampen en prachtig om te zien dat elk jaar 12 -15 nieuwe studenten de bachelor-opleiding volgen. GS Harderwijk heeft de TU ruimte gegeven om met extra financiering onder meer te internationaliseren en ook dat is een goede zaak. Bij het spreken over hermeneutiek moeten we oppassen, want het is wel een containerbegrip. Elk vakgebied kent zijn eigen hermeneutiek. De werkdruk is in 15 jaar wel vergroot. Het schrijven van publicaties moet in de marge gebeuren.

Aan de orde zijn de besluiten.

Besluit 3

Wordt, zonder discussie, met algemene stemmen genomen.

Besluit 4

Na een enkele opmerking, over het financiële aspect, wordt het besluit met algemene stemmen genomen.

Besluit 7

Wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 8

Wordt, zonder discussie, met algemene stemmen genomen.

Besluit 1 en 2

De Raad van Toezicht krijgt decharge met een hartelijk applaus evenals het college van curatoren.

Br. K. Wezeman dankt de RvT en het CvB voor de inzet bij hun werk. En hij wenst hen bij de voortgang Gods wijsheid en de zegen van de Heer toe.

12 juni 2015

Artikel 62

Samenwerking universiteiten

Materiaal:

Brief van de RvT (09-04-2015) waarin hij de synode informeert over de voortgang van het proces strategische samenwerking (m.n. besluitvorming synode CGK).

Aanwezig zijn de leden van het college van bestuur van de TU prof. R. Kuiper en br. J. de Jong, de rector van de TU prof M. te Velde en van de RvT van de TU de leden ds. J. Ophoff, ds. R. Kelder en br. W. Evers. Van de commissie curatoren van de TU is aanwezig br. C.G. Kruse.

De synode heeft een brief ontvangen van CvB en RvT van de TU. Daarin wordt meegedeeld dat de GS van de CGK heeft ingestemd met het voorbereiden van een brede Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU) en dat die vergadering daarbij enkele voorwaarden heeft geformuleerd. CvB en RvT zijn dankbaar voor dit besluit en geven aan dat het voorbereidende werk door betrokken partijen met voortvarendheid wordt opgepakt.

De synodecommissie TU, bestaande uit br. P.G. Bakker, ds. A.A.J. de Boer en, ds. J.B. de Rijke, stemt in met de brief die de TU heeft geschreven.

Ds. J. Ophoff, voorzitter RvT, krijgt het woord om een toelichting te geven. In het afgelopen half jaar is er echt iets gebeurd. De vorige bijeenkomst was sprake van afwachting van een nog nader te bepalen datum waarop de synode van de CGK bijeen zou komen. Die bijeenkomst is geweest en daar is onomwonden een positief besluit genomen over de GTU. CvB en RvT, ja de hele TU gemeenschap, is hier heel blij mee. Gezamenlijk zetten alle Kamper betrokkenen zich in om tot een goed resultaat voor de TU, de studenten en zeker ook voor de Gereformeerde Kerken te komen.

Prof. R. Kuiper, voorzitter CvB, vult aan dat hij op 1 mei zijn werk als voorzitter CvB met enthousiasme is begonnen en nu in die functie zijn debuut maakt op een generale synode. Hij geeft aan dat de gesprekken over de vorming van een GTU al volop gaande zijn. Hij kijkt uit naar de reacties vanuit de vergadering.

In de eerste ronde voeren enkele afgevaardigden het woord. Een van hen is dankbaar voor het besluit van de CGK en roept op nu voortvarend aan de uitvoering te gaan werken. Enkele anderen hebben wel vragen bij de door CGK synode verwoorde voorwaarden. Spreekt hier voldoende vertrouwen uit en laat dit de ruimte van Kampen om op eigen wijze hedendaags gereformeerde theologie te bedrijven onverlet, zo vragen zij zich af. Bepaalt de CGK-synode niet te sterk de deelnemers aan en de agenda voor het komende proces? Zoeken de verschillende betrokkenen oplossingen voor vergelijkbare problemen of voor verschillende en hanteren zij daarbij vergelijkbare parameters en randvoorwaarden? Ook wordt de vraag

opgeworpen of een instelling voor een brede universitaire beoefening van gereformeerde theologie, zeker in het licht van de nog steeds toenemende regeldruk vanuit de overheid, bestuurlijk gezien niet ver van de aloude “school der kerken” komt te staan. Kan een oplossing zijn dat de eigenlijke opleiding tot predikant in een speciaal vat wordt gegoten, bijvoorbeeld via een predikantsmaster, waar wel sprake blijft van nadrukkelijke kerkelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid. Laatstgenoemde sprekers zijn van mening dat vragen als deze aan de orde moeten komen voordat verdere stappen worden gezet op de weg naar de GTU. In dit verband valt de term “time out”.

Ds. De Rijke werpt als voorzitter van de synodecommissie TU de vraag op of het spreken van verschillende afgevaardigden op dit moment nog wel binnen de orde is. Deze synode heeft op een eerder moment al uitgesproken wat de taak van de TU de komende jaren is: dat punt ligt nu niet meer op tafel. De vragen die zijn gesteld horen op een komende synode thuis.

Na schorsing voor moderamenoverleg deelt de preses mee dat het moderamen van oordeel is dat vragen over inhoud en betekenis van de brief en over de weg die nu gegaan zal worden binnen de orde van dit moment zijn.

Ds. J. Ophoff geeft antwoord op de vragen uit de eerste ronde. Hij merkt op dat veel gestelde vragen ook binnen RvT en CvB leven. Hij is van mening dat in rapportages van de TU aan voorgaande synodes veel is te vinden op het vlak van parameters en randvoorwaarden voor onderwijs en onderzoek. De behoefte van de CGK om meer spelers te betrekken verrast niet. En ook Kampen staat niet alleen in contact met Apeldoorn. Nu het gesprek begint, is het niet verstandig zelf een “time out” te nemen en zo – tijdelijk(?) - aan de kant te gaan staan. De CGK wil een voluit gereformeerde instelling, en dat zeker niet met een of andere dichtgetimmerde Schriftbeschouwing. Als de beoogde instelling breder kan worden dan de “founding fathers” (GKv, CGK en NGK) dan zal dat alleen maar reden tot dankbaarheid geven. Vervolgens gaat prof. R. Kuiper in op de bijdragen in de eerste ronde. Ook hij geeft aan dat veel gestelde vragen heel herkenbaar zijn. Wat betreft de kaders zegt hij niet anders te weten dan dat steeds is gezegd: ga kijken of een bredere GTU mogelijk is, bij voorkeur met Apeldoorn en eventueel met andere partners. Die openheid is er vanaf 2010 eigenlijk in alle besluiten steeds geweest. Wij willen een GTU samen met anderen. Wij zijn zelf ook een belangrijke speler. Wij zullen er voor zorgen dat de Kamper belangen behartigd worden en in nieuwe voorstellen terecht komen. Die belangen betreffen dan versterking van de universiteit, verbeterde mogelijkheden voor de studenten en betere verbinding met de kerken.

De vergadering wordt geschorst voor onderling beraad.

Na de heropening krijgen enkele leden het woord.

Een van de sprekers dringt erop aan de CGK op het vlak van aanpak en tempo niet te pressen: laat Mat. 5: 41 daarbij richtinggevend zijn.

Namens de meer kritische vragenstellers uit de eerste ronde wordt gevraagd de gestelde vragen en de geplaatste kanttekeningen de komende periode een plek te geven in de overwegingen. De weerslag daarvan zal dan zeker terug zijn te vinden in de rapportage aan de komende generale synode. Een “time out” is dan nu niet nodig. Ook wordt aandacht gevraagd voor de betrokkenheid van kerken en kerkvolk bij het steeds breder wordende theologisch wetenschappelijk instituut.

Ds. J. Ophoff neemt de suggestie over het omgaan met de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen graag over. Hij wijst erop dat de volgende synode die met dit dossier te maken krijgt, wel eens een vervroegde synode kan zijn. Als de CGK synode zich najaar 2016 over plannen gaat buigen, dan is het niet wijs dat dit binnen de GK eerst maanden later gaat plaatsvinden. Het is dus goed mogelijk dat Kampen zal vragen de komende generale synode eerder bijeen te roepen. Spreker herkent de zorg voor afnemende betrokkenheid van kerken en kerkvolk bij vooral het brede wetenschappelijke werk zoals dat in Kampen ook plaatsvindt en zegt dat ook daarvoor aandacht bestaat. Hij is tenslotte dankbaar dat de gesprekken over strategische samenwerking met anderen kunnen voortgaan.

De preses, ds. Voorberg, merkt in een slotwoord op dat er sprake is van een belangrijk proces. Met dankbaarheid is kennis genomen van de instemming van de synode van de CGK met het proces van voortgang van academische samenwerking. Een proces dat al jaren aan de gang is kan doorgang vinden. We bidden dat de beoogde samenwerking mag bijdragen aan de ontwikkeling van de gereformeerde theologie in Nederland en ook aan de betekenis daarvan naar het buitenland. Hiervoor zal bij de afsluiting van deze synode ook voorbede voor worden gedaan.

De vergadering verleent decharge aan de commissie TU, Het was de synodecommissie die het langst actief is geweest en veel werk heeft verzet, waarvoor ze hartelijk wordt bedankt.

15 maart 2014

Artikel 63

Instelling Lindeboom-leerstoel

Materiaal:

brief van CvB TU (25-02-2014) betreffende vestiging bijzondere leerstoel.

Besluit:

tot instelling van een bijzondere leerstoel voor de ethiek van de gezondheidszorg (de zogeheten Lindeboom-leerstoel) aan de Theologische Universiteit in Kampen voor een periode van zes jaar, waarna een gemotiveerd verzoek tot verlenging aan de synode gedaan kan worden.

Daar de preses, ds. P.L. Voorberg, als curator de vergadering bijwoont en de assessor, br. K. Wezeman afwezig is, wordt de vergadering geleid door de eerste scriba, br. A. Niemeijer. Van de RvT zijn aanwezig de brs. ds. R. Kelder, ds. J. Ophoff en G.J. Schutte. Het CvB wordt vertegenwoordigd door br. J. de Jong. Prof. M. te Velde (CvB) is verhinderd de vergadering bij te wonen. Van curatoren zijn aanwezig de brs. ds. B.C. Buitendijk, C.G. Kruse, ds. P.L. Voorberg en ds. R. van Wijnen.

De voorzitter van de RvT, ds. J. Ophoff, vertelt iets over leerstoelen. Een bijzondere leerstoel wordt voorgesteld door een externe rechtspersoon. Het instellen van zo'n leerstoel aan de TU in Kampen kan alleen door de synode. Zo gaat het met de leerstoel vanwege het Archief en Documentatiecentrum, en nu ook met de leerstoel zoals voorgesteld door het Lindeboominstituut. De synode heeft niet het benoemingsrecht. Dat ligt bij het CvB, op voordracht van de externe rechtspersoon en na goedkeuring door de RvT en advies van de curatoren.

Een buitengewone leerstoel wordt door de TU zelf ingesteld. Een voorbeeld hiervan is de leerstoel christelijk identiteit.

Vanuit praktische overwegingen wordt voorgesteld om de benoemingsprocedure voor zowel buitengewone als bijzondere hoogleraren op dezelfde wijze te doen, dus benoeming door het CvB. De RvT hoopt voor de benoeming in de komende vacatures van gewone hoogleraren tijdens deze synode nog met voorstellen te komen.

De instelling van de bijzondere leerstoel is voor een periode van zes jaar, om aansluiting te krijgen met het ritme van de synode. De benoeming zal voor vijf jaar gelden, zodat na afloop van die periode gekomen kan worden met een goed onderbouwd voorstel om al of niet tot continuering te besluiten. Een instellingsduur van drie jaar is te kort om in dezen voldoende ervaring op te bouwen. De verwachting is dat de leerstoel op 1 september a.s. operationeel zal zijn. De benoeming wordt gedaan door het CvB, daar moet de synode zich goed van bewust zijn.

Een deel van de bekostiging van deze leerstoel zal worden gedragen door de TU en worden gefinancierd uit het UniversiteitsOntwikkelingsFonds (UOF). Dit is ingesteld voor steun aan onderzoekers, maar dat is niet het enige doel. Vanuit dit fonds worden extra of aanvullende activiteiten bekostigd.

Bevreemding wordt uitgesproken over het op dit moment al gebruik maken van de uitzondering die Statuut art. 25.2 biedt voor het benoemen van een hoogleraar van buiten de Gereformeerde Kerken. Ds. Ophoff antwoordt dat deze benoeming nog onderwerp van beraad en advies is en dat hierover daarom nog niet kan worden gesproken.

De synode stemt unaniem in met de instelling van de nieuwe leerstoel en begroet deze met een hartelijk applaus.

De preses, br. Niemeijer, staat stil bij dit belangrijke moment voor de TU. Het is fijn dat deze een rol kan spelen om het werk van de Lindeboomstichting meer aandacht te geven. De leerstoel 'Ethiek in de gezondheidszorg' is eerder bezet geweest door o.a. prof J. Douma. De te benoemen hoogleraar wordt alle wijsheid gewenst om deze leerstoel een goede invulling te geven.

Vanwege de Lindeboomstichting en de TU is het volgende persbericht uitgegeven:

Synode GKv besluit tot vestiging Lindeboom Leerstoel voor Ethiek van de Zorg aan TU Kampen

De synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) is op 15 maart 2014 akkoord gegaan met de vestiging van de Lindeboom Leerstoel voor Ethiek van de Zorg aan de Theologische Universiteit te Kampen.

De vestiging van de bijzondere leerstoel is een gezamenlijk initiatief van het Prof. dr. G.A. Lindeboom Instituut, gevestigd in Amersfoort, en de Theologische Universiteit Kampen. Zowel voorzitter Ab Berger van het Lindeboom Instituut als Jan de Jong, bestuurder van de TU, is ingenomen met het synodebesluit. Berger: 'Medisch ethische onderwerpen raken ons allemaal, christenen en niet-christenen. Denk aan onderwerpen als kosten van de zorg, euthanasie, overbehandeling, of onderzoek dat onze toekomstige kwalen voorspelt. Deze ingrijpende thema's vragen om wetenschappelijke en theologische doordinking. Doel is om op basis van academische reflectie en de normen die we uit de bijbel kunnen afleiden een zinvolle, christelijk doordachte bijdrage te leveren aan het publieke debat over deze onderwerpen'. Jan de Jong vult aan dat de leerstoel vooral kerken en christenen wil helpen in het verdiepen van hun kijk op deze onderwerpen. Zowel bij predikanten als bij christelijke scholen en organisaties bestaat daar een duidelijke behoefte aan.

De leerstoel wordt gevestigd namens het Prof. dr. G.A. Lindeboom Instituut, met ondersteuning vanuit Reliëf, christelijke vereniging van zorgaanbieders; de NPV, Nederlandse Patiënten Vereniging; ForumC, forum voor geloof, wetenschap en samenleving; Pro Life Zorgverzekeringen; de Stichting voor Christelijke Filosofie; en de Theologische Universiteit Kampen. De Lindeboom Leerstoel werd eerder bezet door prof. dr. Jochem Douma en prof. dr. Henk Jochemsen. De komst van de leerstoel past volgens De Jong goed in het profiel van de universiteit: 'De leeropdracht van de nieuwe hoogleraar sluit goed aan bij het onderzoeksprogramma rond publieke theologie van de ethicus aan de TU Kampen, prof. dr. Ad de Bruijne. De publieke theologie is één van de speerpunten van onze universiteit'.

De betrokken partijen zullen zich nu kunnen gaan richten op de bezetting van de leerstoel. Het streven is dat de leerstoelhouder wordt benoemd voor een periode van vijf jaar en de werkzaamheden begint bij aanvang van het collegejaar 2014.

6 juni 2014

Artikel 64

Benoeming dr. S. Paas tot hoogleraar missiologie

Materiaal:

voorstel van het College van Bestuur van de Theologische Universiteit om dr. S. Paas te benoemen tot hoogleraar missiologie (02-06-2014).

Besluit:

dr. S. Paas te benoemen tot hoogleraar missiologie.

Door meerdere afgevaardigden wordt de loftrumpet gestoken over dr. S. Paas. Hij is bijzonder inspirerend en heeft een enorm brede en diepe kennis. Hij is een wandelende bibliotheek en met hem halen we een enorme kwaliteit binnen. Hij krijgt geen fulltime aanstelling, omdat dr. Paas ook een 0,5 fte-aanstelling heeft bij de VU. TUA heeft recent iemand anders in dit vakgebied benoemd, maar dr. Paas heeft wel een goede ingang in Apeldoorn. Vooralnog blijven de modules van docent C.J. Haak in gebruik, omdat deze de essentie van de gereformeerde missiologie goed weergeven.

De voordracht om per 1 september 2014 dr. S. Paas te benoemen tot gewoon hoogleraar in de missiologie (0,5 fte) wordt gevolgd door de synode en onderstreept met applaus.

6 juni 2014

Artikel 65*Benoeming dr. J.H.F. Schaeffer tot universitair hoofddocent praktische theologie***Materiaal:**

voorstel van het College van Bestuur van de Theologische Universiteit om dr. J.H.F. Schaeffer te benoemen tot universitair hoofddocent praktische theologie (02-06-2014).

Besluit:

dr. J.H.F. Schaeffer te benoemen tot hoofddocent praktische theologie.

Daar br. K. Wezeman inmiddels de vergadering heeft verlaten, wordt onder voorzitterschap van br. A. Niemeijer de voordracht voor een universitair hoofddocent praktische theologie behandeld.

Na bespreking besluit de synode dr. J.H.F. Schaeffer per 1 september 2014 te benoemen tot voltijds universitair hoofddocent in de praktische theologie, met een tenure track naar benoeming als hoogleraar op termijn. Dit wordt ook met een hartelijk applaus onderschreven.

Br. Niemeijer merkt op dat het mooi is dat prof. De Ruijter aanwezig is bij de benoeming van zijn opvolger.

13 juni 2014

Artikel 66*Welkom prof. dr. S. Paas en dr. J.H.F. Schaeffer*

In de vergadering worden welkom geheten dr. S. Paas als pas benoemde hoogleraar missiologie en dr. J.H.F. Schaeffer als universitair hoofddocent praktische theologie met tenure track naar benoeming als hoogleraar op termijn.

De preses spreekt de volgende woorden tot hen.

“Nog maar kort geleden kreeg u beiden een belangrijke post toegewezen aan de TU. Deze instelling is voor u niet onbekend. Als docent missiologie werkte dr. Paas en als postdoc medewerker werkte dr. Schaeffer al enkele jaren aan de TU. Hopelijk deed u het met vreugde, als generale synode kunnen we vaststellen dat u beiden het werk naar de mening van het CvB van de TU tot grote tevredenheid verrichtte: het droeg u voor voor een belangrijke promotie: dr. Paas is benoemd tot hoogleraar en dr. Schaeffer tot UHD.

Als GS willen we u daarmee van harte feliciteren. We hebben vorige week kennis genomen van de voorstellen om u beiden te benoemen en daarmee ingestemd. We zijn dankbaar dat u de benoeming ook hebt aangenomen. Daarmee hebt u een stevige opdracht op uw schouders genomen. We zijn u daarvoor dankbaar.

Wat was de reden dat de GS u met deze waardigheid bekleedde? We kunnen nu uw wetenschappelijke prestaties opsommen; die zijn niet gering. Mij vallen andere zaken op en aangezien je als synodepreses je eigen verhaal mag houden, noem ik wat mij opviel.

Dr. Paas was een aantal jaren geleden voor mij een grote onbekende. Hij werd in Kampen voorgedragen en als curatoren moesten we daar wat van vinden. Als afvaardiging van drie man togen we naar Amsterdam en beklommen de trap naar de bovenwoning van de familie Paas. We hebben niet veel over wetenschap en verwante artikelen gesproken. Daar kwam het gesprek nauwelijks op en we gingen naar huis in de vaste overtuiging dat we een broeder in de Here hadden ontmoet, die met zijn hoge intellectuele gaven zich als een eenvoudig kind van God in dienst van zijn Koninkrijk wilde stellen en daarom een zekere voorliefde voor het kleine maar schriftgetrouwe Kampen kende. Die geloofshouding is je kracht geweest, ook toen er in het begin van je functioneren in Kampen felle aanvallen op je werden uitgevoerd. Je reactie zal ik nooit vergeten: wie geknipt wordt moet stil zitten. Dat deed je, anderen namen de verdediging op zich en de einduitkomst was gegroeid vertrouwen. Met nog een uitdrukking van dr. Paas sluit ik dit eerste gedeelte af, een fundamentele uitdrukking voor een missioloog, die niet alleen een theoretische waarheid voor je is, maar existentiële werkelijkheid: als je een zoeker ontmoet, moet je alles uit je handen laten vallen. Je bezigde die uitdrukking tegen mij toen ik, met veel aarzeling, belet vroeg voor een jongeman uit mijn gemeente, die kampte met intellectuele twijfel aan het geloof. Zonder enige aarzeling of terughoudendheid maakte je binnen de kortste keren tijd in je agenda voor deze jongeman. Als je een zoeker aantreft, moet je alles uit je handen laten vallen. Ik neem de uitdrukking mee en heb hem al verschillende keren in mijn pastoraat toegepast. Dan valt er wat uit je handen, het zij zo. Meestal is dat later weer op te rapen.

Zo ben je in woord en daad voor velen een voorbeeld en we zijn blij dat je nog meer aan onze TU zult gaan werken. Ook tot vreugde van verschillende GS-leden die de missionaire master hebben gevolgd of nog volgen en van daaruit je benoeming van harte ondersteunden.

Dr. Schaeffer ken ik vooral uit de tijd dat hij, als predikant in Wageningen, beroepen werd om naast mij tweede predikant te Emmeloord te worden. Toen je werd voorgesteld in de kerkenraad, heb ik dat van harte ondersteund, wel met het gevoel dat je een maatje te groot was voor ons polderdorp en dat is dan ook gebleken. In de achterliggende jaren heb je met een enorme werkkraft je ingezet voor wat op je afkwam als postdoc-medewerker aan de TU. Ook op deze GS is daar van alles van gebleken. Het van de grond tillen van het Praktijkcentrum is grotendeels aan jou te danken en aan het rapport M/V in de kerk heb je een stevige bijdrage geleverd. Het laatste kan pijnlijk overkomen, het is iets waar we nu niet aan voorbijgaan. Dat hoort er ook bij als je aan een kerkelijke instelling werkt. Dat heeft veel voordelen, het geeft je meer vrijheid om studieonderwerpen te kiezen dan aan veel rijksinstellingen. Het heeft ook z'n eigen zwaarigheden. Kerken kunnen een beroep op je doen om je wetenschappelijke kwaliteiten in dienst van een speciaal onderzoek te stellen en hebben dan ook nog de vrijheid om zelf iets te vinden van de resultaten, ook al zitten op een GS geen theologen van het kaliber dat aan de TU werkt, uitzonderingen daargelaten.

Dat brengt ook het spanningsveld in beeld waarin je werkt aan de TU. Enerzijds staat wetenschappelijke vrijheid hoog in het vaandel, moet je grensverleggend bezig zijn, want aloude waarheden herhalen of weer oppoetsen kan een gewone theoloog ook. Tegelijk is dat grensverleggende ook spannend. De kerken rekenen je na en stellen kritische vragen en nemen soms de vrijheid niet met je werk in te stemmen. Bewonderenswaardig, dr. Schaeffer, hoe u dat hebt geaccepteerd en bereid bent dat te blijven accepteren. Theologen aan onze TU werken niet in een ivoren toren, maar in het midden van de kerken en ten dienste van de kerken. Dat is uw uitgesproken attitude en daar zijn we dankbaar voor.

Graag wensen we u en dr. Paas Gods zegen toe over jullie voortgaande arbeid aan de TU. We hopen dat God het u geeft in uw werk aan de TU dienstbaar te zijn aan de voortgang van Gods Koninkrijk en dat u mee mag werken aan de groei ervan door inzet voor theologische wetenschap als denktank voor de gewone gelovige broeders en zusters in de kerken in binnen- en buitenland.

Voor uw gezinnen is het mooi dat man en vader carrière gemaakt heeft, en we kunnen zeggen dat ze delen in die glorie. Toch zou ik het geheel verkeerd zeggen als ik het zo zou benaderen. Het zou het voor jullie wel een stukje makkelijker maken als ik het zo zou benaderen. Carrièrejagers hebben het vaak druk en weinig tijd voor vrouw en kinderen. Broeders als dr. Paas en dr. Schaeffer, die zich bewust zijn dat ze voor Gods Koninkrijk werken en niet voor hun eigen koninkrijkje, zijn nog meer belast. Enerzijds geeft dat ontspanning en rust: God is geen slavendrijver. Anderzijds wil je juist voor Gods Koninkrijk werk van de hoogste kwaliteit leveren en dat belast je verantwoordelijkheid meer dan bij menig carrièrewetenschapper. Ik hoop en bid jullie toe dat je samen als man en vrouw, en samen met de kinderen die het steeds meer bewust mee gaan beleven, met die verantwoordelijkheid in christelijke ontspanning kunt leven. Ik kan het je makkelijk toewensen, ik denk dat ik namens velen in deze vergadering spreek als ik zeg dat dit soms een dagelijkse worsteling is. Wellicht kan het Praktijkcentrum daar ook nog eens een cursus of strategie voor uitdenken.

Namens de GS van harte gefeliciteerd met uw benoeming. We danken u dat u uw schouders daar onder wilt zetten en we wensen u met de uwen onder Gods zegen een goede tijd toe in uw nieuwe verantwoordelijkheid aan onze TU."

Dr. Paas reageert met een hartelijke dank voor het in hem gestelde vertrouwen. Hij is dankbaar en enigszins nederig, nerveus. We leven in een tijd dat er een enorme omslag gaande is. In Engeland zijn 1500 Koreanen als zendeling bezig. Vroeger waren wij het die uitzonden. We zullen opnieuw moeten leren wat er van ons als christen verwacht wordt. Dat is een enorme taak in nederigheid, die onze krachten te boven gaat. Het is een geweldig voorrecht aan studenten mee te kunnen geven wat het betekent om christen te zijn in deze tijd. Hij wijst op Ezechiël 37, waar de profeet staat op een slagveld met doodsbeenderen. Dan krijgt hij de vraag of deze beenderen kunnen leven. Overgezet naar vandaag: wordt het nog wel wat met de kerk, met zoveel kerkverlaters, zoveel kinderen die niet meer naar de kerk gaan? Het antwoord van de profeet getuigt van diep vertrouwen: "Ik weet het niet, u weet het". Het is anders dan optimisme. Als er iets is wat we nodig hebben is het hoop. Christelijke hoop doorgeven. Lachen op een begrafenis. Hoopvol evangeliseren, studenten helpen te hopen. Vertrouwen, het kan een mooie tijd worden. We spreken elkaar op het zendingsveld.

Dr. Schaeffer spreekt als volgt:

“Geachte broeders in Christus,

Wie mij vier jaar geleden verteld zou hebben dat ik hier een benoeming tot docent praktische theologie zou aannemen, zou ik zeer meewarig hebben aangekeken. Toch is het nu zover. Op de weg tussen juni 2010 en juni 2014 zijn er heel wat mensen geweest met wie ik in gesprek ben geweest over mijn achterliggende traject als post-doc in de praktische theologie. Het is mijn overtuiging dat in die gesprekken ook de leiding van God aanwezig is.

Toch betekent erkenning van Gods leiding niet dat alles simpel en eenduidig is. Er waren genoeg momenten dat ik werkelijk niet wist hoe het verder zou gaan. De twee onderwerpen, waarvoor ik al eerder hier ter vergadering was, illustreren dat. Het dossier M/V en de intensieve besprekingen daarvan hebben er op z'n minst voor gezorgd dat de vraag bij mij opkwam: kunnen we na het genomen besluit het gesprek over deze kwestie voeren met een inbreng zoals het deputatenrapport die levert of niet? Klaarblijkelijk kan dat en daar ben ik blij om.

Ook de oprichting van het Praktijkcentrum heeft veel tijd en energie gekost. Ook in dat dossier waren er verschillende momenten waarop ik ernstig twijfelde aan nut en noodzaak van mijn inzet hierbij. Deze twee voorbeelden van onduidelijkheid die ik ervoer rondom 'leiding van God' illustreren tegelijk een kernprobleem binnen de praktische theologie. Hoe kunnen wij handelen van mensen benoemen als leiding van God? Dat kan alleen wanneer we geloven dat mensen 'meewerken met God', om een titel van Kees de Ruijter te citeren. God zelf werkt via allerlei middelen in deze werkelijkheid. Ook mensen kunnen middel in Gods hand zijn.

Dat wij God ook kunnen tegenwerken is daarmee (zacht gezegd) niet uitgesloten. Precies deze onderscheiding vraagt om de ontwikkeling van een zorgvuldig theologisch vermogen tot interpretatie en analyse. Maar evengoed om een zorgvuldige empirische beschrijving en doordenking van de werkelijkheid.

Nu ik mijn benoeming door uw vergadering aanvaard, zie ik de uitdaging (naast veel ander werk) ook *deze* vaardigheden binnen de opleiding in Kampen te behartigen. Bij mijzelf, bij studenten, samen met collega's. Leren kijken naar kerken, naar de realiteit van geloof en gelovigen. Omdat het die realiteit was waarin Jezus Christus de gestalte van een mens aannam.

Ik wil uw vergadering bedanken voor mijn benoeming. Graag wil ik mij in de komende jaren inzetten voor het telkens opnieuw ontdekken van deze realiteit van onze God in de wereld om ons heen. Omdat onze cultuur en tijd soms zo weinig laten zien van deze realiteit. Omdat onze eigen levens vaak zo weinig laten zien wie God is. Ik hoop onder Gods zegen en in afhankelijkheid van hem hieraan bij te dragen, samen met het hele team van de TU. Dank u wel.”

20 juni 2014

Artikel 67

Afscheid prof. C.J. de Ruijter en drs. C.J. Haak

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet drs. C.J. Haak en prof. C.J. de Ruijter hartelijk welkom. Hij spreekt hen met de volgende woorden toe:

“Beste dr. C.J. de Ruijter en drs. C.J. Haak,

Voor ons als GS is dit een moment van hartelijke dank. Ik ga die nu niet onderbouwen door allerlei feitjes op te sommen, hoeveel jaren en hoeveel vakken, hoeveel boeken en hoeveel artikelen. Er zijn andere momenten om dit soort feitelijkheden te memoreren. Voor ons als GS is van waarde dat u zich in dienst van de kerken hebt willen stellen en als samenkomst van de kerken in meeste vergadering bijeen willen we het accent leggen op uw dienst aan de kerken.

Het grootste aantal jaren heeft dr. Cees de Ruijter aan de TU gewerkt. Aan u werd een onwaarschijnlijk aantal vakken toebedeeld, die ook nog van het grootste belang zijn voor een opleiding tot de dienst des Woords: de ambtelijke vakken oftewel de praktische theologie. Je wordt in Kampen opgeleid om in de praktijk aan het werk te gaan en u nam een fors deel van de concrete voorbereiding daarvan voor uw rekening. U deed dat niet alleen door zelf hard aan de gang te gaan, maar u hebt er ook aan gewerkt dat er allerlei extra docenten in de praktische theologie bijkwamen. U hebt het vak in Kampen duidelijk meer op de kaart gezet en dat deed de opleiding aan kwaliteit winnen.

Het moet voor u ongetwijfeld veel voldoening hebben gegeven uw ambtelijke loopbaan af te gaan sluiten met het op de markt brengen van een stevig handboek homiletiek. Ik weet niet of ik u recht doe, ik zeg het maar zoals ik tegen uw arbeid aan kijk: in het doceren van het maken van preken lag mijns inziens wel een kern van uw arbeid in Kampen. Wat mij daarin opgevallen is, is de intense inzet om de studenten te leren

hoe je nu concreet een preek maakt. Hoe pak je zo'n onderneming aan, hoe kom je van de exegese naar een preek die de harten raakt en het geestelijke leven voedt en opbouwt. Ik heb de indruk dat uw professoraat een voortdurende zoektocht is geweest naar het aanleveren van de juiste handvatten en technieken aan de studenten. U hebt daarin beduidend meer gedaan dan alleen zoeken, u leverde ook concrete tools waar vele predikanten in de studeerkamer u wekelijks dankbaar voor zijn. U had daarbij heel concreet de hoorder in het oog. Een preek kan nooit slechts een verhaal vol prachtige waarheden zijn die over een gemeente worden uitgegoten en die dan maar moet zien wat ze daarmee kan. Uw boek met preken over de Heidelbergse Catechismus is een schoolvoorbeeld van preken die alles op alles zetten om de boodschap van Gods Woord in hart en leven van de hoorders te doen ingaan. Ik doe met het naar voren halen van dit ene aspect van uw werk ongetwijfeld te kort aan de breedte en diepte van uw professoraat, maar voor mij lag daar wel een kern waarvoor velen u, ik zei het al, wekelijks dankbaar zijn.

Het was voor drs. Haak niet mogelijk zijn werk in Indonesië los te laten. Hij was dan wel benoemd, maar Kampen kon wachten. Het is denk ik niet eerder vertoond en het zal ook niet meer vertoond worden, liet eens de rector zich ontvallen, dat er zoveel tijd verliep tussen benoeming en inauguratie. Dat typeert u en daarom was u al die jaren de juiste man op de juiste plaats: een man met zoveel hart voor wie het evangelie niet kent of niet goed kent, dat zelfs Kampen wachten moest tot het het minst onverantwoord was om het zendingsterrein in de steek te laten. Die bevolegenheid kenmerkt de mens Kees Haak, of hij nu in de collegezaal een beamer overlaadt of in een kerkdienst een gemeente, het is eigenlijk altijd te veel, vanuit de volheid van een hart dat Gods evangelie wil doorgeven.

Zo hebben jullie beiden je met hart en ziel gegeven aan de opleiding tot de dienst des Woords. Daarvoor waren jullie geroepen en daarvoor lieten jullie ander werk, zendingswerk of werk in een pastorie, toch maar los. We kijken met bewondering en dankbaarheid naar zoveel inzet. Wat jullie achterlaten, in de vorming van honderden studenten die jullie colleges volgden en in boek en blad, houden we dankbaar vast. Er breekt een tijd van meer rust aan, van minder moeten, vast niet van rusten op lauweren, dat zit niet in jullie aard en er is nog zoveel wat jullie met de van God gegeven gaven kunnen doen. Tegelijk Gods zegen toegewenst in deze nieuwe fase van jullie leven, een fase waarin ook wat meer tijd zal zijn voor vrouw en nageslacht. We hopen dat onze God jullie met allen die jullie lief zijn in deze tijd van wat meer rust nog goede jaren zal geven en als GS danken we jullie van harte. En in ons mogen jullie de dank van de kerken ontvangen!"

De vergadering stemt met een hartelijk applaus met deze woorden in.

Prof. De Ruijter weet niet goed wat hij hierop moet zeggen. Hij staat hier met gemengde gevoelens. Een paar jaar geleden begon de maatschappelijke discussie: gaan we doorwerken of niet. Wat hem zelf betreft heeft hij niet de wens om te stoppen. Het is heel erg leuk werk, dat hij met plezier heeft gedaan. Moet je dan ophouden omdat de CAO dat voorschrijft? Maar misschien is het toch wel goed dat een jongere generatie de taken overneemt. Dus uiteindelijk heeft hij er vrede mee met emeritaat te gaan en ruimte te maken.

Hij heeft veel bewondering voor het College van Bestuur dat kans zag docenten heel lang te binden aan de TU. De stap van benoeming door de GS in 1990 was zijns inziens een onverantwoordelijke stap. Anderhalf jaar eerder had hij pas zijn doctoraal examen gedaan. Het was een benoeming in vakken waar hij onvoldoende kennis van had. Ds. Trimp, zijn predikant in Voorburg en aan de TU zijn voorganger, heeft hem geleerd wat gereformeerd zijn betekent. Ook heeft hij veel te danken aan de ontvangst door de collega's. Op veel terreinen is er een andere wind gaan waaien. Hij moest nog promoveren, dat zou tegenwoordig niet meer kunnen. Met zijn opvolger, een leerling van hem, is het gelukkig anders gelopen. Hij wil niet dat er hoog over hem wordt opgegeven. Psalm 90 zet het heel mooi in een breder kader. Hij heeft van prof. Trimp het stokje over mogen nemen en hij geeft dat nu op zijn beurt weer door met de bede van Psalm 90: "Laat de Heer het werk van onze handen bevestigen".

Drs. C.J. Haak dankt hartelijk voor de gesproken woorden. Er is een halsstarrige mythe over het tijdstip waarop hij in Kampen aan de slag is gegaan. En mythologie is heidens denken. Het was een eerlijke deal indertijd. Het afgesproken werk in Indonesië moest wel gedaan worden. Dat is bij de benoeming aan de synode voorgelegd, die er mee akkoord gegaan is.

Missiologie gaat over het terugwinnen van de wereld voor Christus. De Islam is druk bezig op te rukken. Maar daarnaast hebben we meer dan ooit te maken met buitenlandse kerken. Dit is de laatste synode geweest waarin vooral met westerse kerken werd gesproken. In de toekomst krijgen we steeds meer te maken met andere kerken, met een totaal ander beeld dan wij hebben vanuit de westerse theologie.

Missiologie is een kruispunt van vele wegen, homiletiek brengt juist alle lijnen bij elkaar. Het zal ons nog veel bezig houden en doen schudden op de eigen culturele fundamenten. Hij is erg blij met zijn opvolger in een aantal vakken. U had geen betere keuze kunnen maken, al is Paas' oog wel op de Europese veranderende cultuur gericht. Hij hoopt en bidt dat de kerken meegenomen worden in de gang van de geschiedenis van klein vaderlands gedoe naar het wereldniveau. Hij dankt hartelijk voor het vertrouwen dat hij heeft ervaren, ook al ging het niet allemaal zoals gedacht. Ook dankt hij zijn vrouw. Hij bidt de kerken toe in deze turbulente tijd de identiteit steeds te bewaren, uitziende naar die grote menigte in witte gewaden voor Gods troon, uit alle stam en natie.

De preses overhandigt bloemen onder applaus.

16 januari 2015

Artikel 68

Benoeming docenten systematische theologie

De preses meldt dat op voordracht van het CvB als docenten systematische theologie zijn benoemd de brs. dr. J.M. Burger en dr. R.T. te Velde.

17 januari 2015

Artikel 69

Ontvangst nieuwe docenten dr. J.M. Burger en dr. R.T. te Velde

De preses verwelkomt de bijzondere gasten dr. J.M. Burger, dr. R.T. te Velde en zijn vrouw, en meerderen op de publieke tribune uit de kring van de familie van beide benoemde docenten en van de TU.

De preses spreekt de benoemde docenten toe. Met vreugde zijn deze benoemingen gedaan. Als gekeken wordt naar de functie-inhoud is het een hele taak, maar we hebben er alle vertrouwen dat deze bij u in goede handen is. U bent beiden uit eigen gelederen. Een tweetal dat elkaar goed kan aanvullen en ook in staat zal zijn elkaar scherp te houden. We verwachten daar veel van.

U hebt een prachtige staat van dienst: een wetenschappelijk niveau waarvan we kennis hebben mogen nemen via de stukken die ten grondslag lagen aan uw benoeming. Iets uit het geheel dat mij opviel wil ik noemen.

Dr. Burger borduurt in het onderzoeksprogramma Biblical Exegesis and Systematic Theology (BEST) voort op het thema van zijn dissertatie, met als drive veel theologische items opnieuw te doordenken vanuit het thema 'in Christus', namelijk ons verstaan van God, onze wereldbeschouwing, onszelf en de ander, de Heilige Schrift, vanuit de gedachte dat de plot van de bijbel is samen te vatten in drie woorden: in Christus zijn.

Aan dr. Te Velde moet het voldoening geven dat recent onder zijn redactie een eerste deel van de heruitgave van de bekende Synopsis uit Leiden tot stand is gekomen, na jarenlang werk en inspanning. Een felicitatie waard! Hij is bereid nieuwe wegen in te slaan om ons inzicht in Gods Woord te verdiepen en te verrijken. Dat is meer dan herhalen en voorlezen uit wat allemaal al vastgesteld is.

Dat is niet gemakkelijk, omdat vernieuwing ook weerstand kan oproepen. Wat dat betreft wordt veel wijsheid van u gevraagd om op het juiste tijdstip de juiste dingen te zeggen en wellicht ook voorlopig soms te zwijgen en op een goed moment te wachten. U wordt docent in een tijd waarin kerkleden mondig zijn, u narekenen en scherp letten op wat erin Kampen te berde wordt gebracht. U zult een weg moeten zoeken tussen angstvallig zwijgen en premature ventilatie van onrijpe ideeën, hoe nuttig dat voor de wetenschappelijke discussie ook kan zijn. U hebt te maken met broeders en zusters die aandachtig en soms ook kritisch met u meelesen en -denken en niet van plan zijn alles voor zoete koek te slikken omdat het uit Kampen komt. Je mag zeggen dat u aan het werk gaat in een uitdagende situatie.

Daar komt bij dat u ook te maken hebt met een overheid die u ook kritisch op de vingers kijkt door middel van periodieke visitatie en daarbij ook haar eisen stelt die niet gering zijn.

We zijn blij met uw betrokkenheid op de kerken in deputaatschappen en kerkelijke functies. Uw ervaring als gemeentepredikant is van grote waarde voor een werker aan de predikantsopleiding.

U hebt al veel inzet getoond aan de TU, in allerlei functies, waarbij u blijkt hebt gegeven van een hartelijke betrokkenheid bij de opleiding tot de dienst des Woords.

We willen u Gods zegen toewensen en hopen dat u in alle christelijk ontspannenheid uw werk mag doen, met vreugde en tot eer van God onze Vader.

De preses biedt de beide benoemden bloemen aan. Daarna wordt gezongen gezang 161:1.

Dr. Burger is verbaasd over de dingen die je in de schoot geworpen worden. Hij is dankbaar voor wat God hem geeft en voor het in hem gestelde vertrouwen. Een eerdere dogmaticus aan de TU, prof. H. Bavinck, werkte in Franeker (waar dr. Burger eveneens werkte) en werkte mee aan de Leidse synopsis, waarvan dr. Te Velde een heruitgave verzorgde. Hij hoopt samen met zijn collega waardige opvolgers van Bavinck te mogen zijn, als betrouwbare beheerders van de geheimen van God (1 Kor. 4). Om te laten zien waar het in het evangelie over gaat om dat in deze tijd te verwoorden. Om studenten het evangelie te leren kennen vanuit het evangelie. Niet op een voorspelbare manier maar op een ware manier. Hij hoopt het vertrouwen niet te beschamen en dicht bij Jezus te mogen blijven.

Dr. Te Velde merkt op dat de kerken door de benoemingen een flinke investering hebben gedaan, maar het is geen overbodige luxe. De meeste vanzelfsprekendheden zijn verleden tijd. Er groeien verschillen in het lezen van de bijbel en de toepassing. Steeds moeten we met onze vragen naar de basis om duidelijk te krijgen wat we geloven en waarom. We moeten elkaars geloofstaal leren verstaan en elkaar in alle openheid vragen stellen vanuit de verbondenheid in Christus. Hij ziet het als een taak om materiaal aan te dragen voor het geloofsgesprek in de gemeente. De dogmatiek moet zich confronteren met de grote vragen in de maatschappij. Maar die vragen verschillen niet zo van de vragen die binnen de kerk leven. Daarbij zullen we geloofsinzichten in een nieuw frame moeten durven zetten. Traditie is niet iets van het verleden maar we moeten de gereformeerde theologie en traditie opnieuw vruchtbaar maken. Inzichten uit eerdere periodes zijn niet zomaar dood en vervallen te verklaren maar zijn een schat waaruit we steeds nieuwe dingen kunnen opdiepen. Je weet nooit wat je tegenkomt. Laat je verrassen. Hij ervaart de opdracht als een pittige verantwoordelijkheid. Maar het evangelie van Christus heeft hem gegrepen. God en zijn heil in onze wereld zijn inspirerend, daar ben je nooit mee klaar.

De preses bedankt beiden voor hun woorden en gaat voor in gebed.

12 juni 2015

Artikel 70

Benoeming dr. E.A. de Boer tot hoogleraar 2 Kerkgeschiedenis

Materiaal:

voorstel van het College van Bestuur van de Theologische Universiteit om dr. E.A. de Boer te benoemen tot hoogleraar 2 Kerkgeschiedenis (01-06-2015).

Besluit:

dr. E.A. de Boer te benoemen tot hoogleraar 2 Kerkgeschiedenis.

Aanwezig zijn de leden van het college van bestuur van de TU prof. R. Kuiper en br. J. de Jong, de rector van de TU prof M. te Velde en van de RvT van de TU de leden ds. J. Ophoff, ds. R. Kelder en br. W. Evers. Van de commissie curatoren van de TU is aanwezig br. C.G. Kruse.

De preses stelt de voordracht aan de orde voor de benoeming van dr. E.A. de Boer tot hoogleraar 2 met als leeropdracht het vak Kerkgeschiedenis. Hij memoreert dat de geledingen van de TU met de voordracht hebben ingestemd. Zo ook de externe adviescommissie.

Vanuit de vergadering wordt geen gebruik gemaakt van de gelegenheid vragen te stellen naar aanleiding van de voordracht.

Met applaus stemt de vergadering unaniem in met de voorgestelde benoeming.

De preses sluit dit onderdeel af met een felicitatie aan de universiteitsgemeenschap en aan de synode zelf: het is mooi dat in het midden van de kerken zo'n kandidaat aanwezig is en dat hij op deze wijze benoemd kan worden.

12 juni 2015

Artikel 71

Afscheid van de hoogleraren B. Kamphuis, F. van der Pol en M. te Velde

Aanwezig zijn de aftredende hoogleraren Kamphuis en Te Velde met hun echtgenotes.

De preses spreekt de vergadering als volgt toe:

We zijn op een gedenkwaardig moment in ons synodeleven aangekomen. We mogen hier afscheid nemen van maar liefst 3 hoogleraren en een nieuwe hoogleraar welkom heten. Ik denk dat weinig synoden met

zoveel mutaties aan de TU te maken hebben gehad als deze GS. Voor nauwkeuriger informatie verwijs ik u graag naar de scheidende en eventueel de aantredende hoogleraar kerkgeschiedenis. In beider personen wandelt hier een onvoorstelbare hoeveelheid feitenkennis rond, die mijn inspanning om uit te pluizen of dit ooit eerder heeft plaats gevonden en wanneer en wie het betrof geheel overbodig maakt.

Ik wil beginnen met uit te leggen waarom de hoogleraar Van der Pol niet aanwezig is. Hij kan dat het beste zelf uitleggen. We ontvingen een e-mail daarover, die ik u zal voorlezen:

“Geachte secretaresse, moderamen en leden van de synode,
Helaas moet mijn vrouw op exact hetzelfde tijdstip (als deze vergadering) in het Academisch ziekenhuis in Groningen een preventieve ingreep aan de ogen ondergaan, omdat er door de MS en bijwerking van de medicijnen een risico is van acuut zichtverlies. Er moet een begeleider mee, omdat ze na de ingreep niet zelfstandig kan reizen. Ik vraag uw begrip voor het feit dat ik dit zie als mijn taak.
Omdat ik niet persoonlijk bij u aanwezig kan zijn, wil ik u, afgevaardigden van alle gereformeerde kerken, langs deze weg hartelijk bedanken. 27 jaar heb ik de kerken mogen dienen in mijn werk aan de Theologische Universiteit. Het kerkhistorisch bedrijf was voor mij meer dan kijken naar gisteren. Het ging om positief aanwenden van het kerkelijk verleden, een dienst voor kerkzijn in de plurale samenleving van nu. De wortels van de eigen kerkelijke traditie werden door de studenten terecht bevraagd. Ook ben ik blij dat ik heb mogen bijdragen aan het kerkhistorisch-wetenschappelijk onderzoek naar het ontstaan en de ontwikkeling van het nationaal en internationaal gereformeerd protestantisme. De afgelopen jaren zijn de spiritualiteitshoudingen binnen de kerken divers geworden. We hebben samen leren omgaan met verschillende kerkelijke culturen. Deze leerzame beweging is nog volop aan de gang. De opdracht is om elkaar op wezenlijke punten te blijven herkennen en vast te houden. Ik hoop dat we in een steeds pluraler wordende samenleving werkelijk op God georiënteerde kerken zijn, die bij alle heroriëntatie in de gereformeerde traditie willen staan. Kerk en theologie zullen in toenemende mate moeten rekenen met ontwikkelingen in het maatschappelijke veld. De context verschuift voortdurend. We zijn kerk in de tijd. Ik wens mijn opvolger Gods zegen toe in het kerkhistorisch onderwijs en onderzoek. Ik vertrouw dat hij de studenten leerstof biedt die hen vaardigheid biedt voor het leven. Kerkgeschiedenis bedrijven aan een gereformeerde universiteit is een van God gegeven zegen. Ik heb die wetenschappelijke arbeid 27 jaren mogen verrichten in kerkelijke betrokkenheid, waarvoor ik de Here dankbaar ben. God zegene de kerken en onze universiteit. Met hartelijke groet, mede namens mijn vrouw, Frank van der Pol, hoogleraar kerkgeschiedenis en symboliek.”

Met dankbaarheid en waardering nemen we kennis van dit schrijven van onze hoogleraar Frank van der Pol, sinds 1 mei 1988 werkzaam aan de TU, sinds 1991 als hoogleraar Kerkgeschiedenis voor 1800 en Symboliek, uit dienst 15 november 2015.

27 jaar werken aan de TU is een lange tijd waarin hij veel studenten heeft zien komen en gaan en waarin veel predikanten in onze kerken hem aan het werk hebben gezien. Op dit moment wil ik iets uit zijn arbeid releveren, zonder te kort te willen doen aan veel facetten van zijn andere werk. Deze hoogleraar, van wie de roots niet in onze kerken liggen, heeft zich met volle inzet gegeven aan de kerken waar hij op latere leeftijd voor had gekozen, eerst als predikant en daarna vele jaren als hoogleraar. God had hem gesierd met gaven voor grondig onderzoek en die heeft hij uitputtend gebruikt. Dat bleek al in zijn dissertatie die gegevens over de reformatie uit de oude stad Kampen naar boven haalde waar wij nog nooit van gehoord hadden. Grondig en minutieus onderzoek was zijn handelsmerk en dat mondde uit in veel alom gerespecteerde publicaties. Hij zette de spa in oude gronden, de overblijfselen van het Kamper Agnietenklooster waren niet veilig voor zijn speurend oog, het mondde uit in boeiende publicaties. Hij leerde ons de laatste jaren de naam van S. Oomius te spellen en de actuele betekenis van deze voorganger onuitwisbaar in het geheugen te griffen. Wie even googelt op Oomius en Van der Pol ontdekt al gauw dat 5 pagina's nog niet alles weergeven.

We wensen dr. Van der Pol een goede afsluiting van zijn arbeid aan onze TU toe en zijn dankbaar dat hij ondanks de ziekte van zijn vrouw, die zijn aanwezigheid op dit uur onmogelijk maakt, zijn werk aan onze TU full time heeft kunnen afsluiten. Moge de Heer hen beiden nabij zijn en krachten blijven geven om ook ziekte en moeite te dragen.

Dr. Van der Pol zou ongetwijfeld hebben willen reageren. We zullen het nu zonder moeten doen. Als het goed is wordt vandaag een bos bloemen bij prof. Van der Pol thuis bezorgd.

Een tweede hoogleraar van wie we nu afscheid gaan nemen is prof. Kamphuis.

Barend Kamphuis: 1 september 1987 in dienst als hoogleraar Systematische Theologie, rector in de periode 2000 – 2003, uit dienst 5 oktober 2015.

De naam prof. Kamphuis is in onze kerken een vertrouwde naam. De voorzitter van de GS van Spakenburg-N, die u benoemde, meldde de bijzonderheid dat een zoon zijn vader opvolgde, en wel in dezelfde vakken, als een unieke bijzonderheid. Zo hebben jullie beiden, vader en zoon, dat ook ervaren. Uw vader vond het prachtig, al gaf hij ook aan dat het hem extra reden gaf om zich terughoudend op te stellen. We nemen hier geen afscheid van prof. J. Kamphuis maar ik wil toch wel van de gelegenheid gebruik maken te melden hoe wijs en zorgvuldig Kamphuis sr. omgegaan is met het feit dat zijn zoon hem opvolgde. Vele jaren hebben jullie ongetwijfeld over jullie beider liefde, de dogmatiek kunnen doorspreken. Uw vader mocht een hoge leeftijd bereiken en reageerde met wijsheid en voorzichtigheid op allerlei ontwikkelingen in Kampen, ook als die afweken van door hem uitgezette lijnen. We gedenken hem met respect.

Bij uw aantreden prof. B. Kamphuis stond u voor de pittige opgave (die u overigens met enkele andere docenten deelde) te moeten promoveren en tegelijk alle taken van een hoogleraar op u te moeten nemen. U hebt het zich door de keuze van uw promotieonderzoek ook niet echt gemakkelijk gemaakt, drie theologen, Barth, Bonhoeffer en Pannenberg moest u doorgronden. In een gedegen dissertatie bracht u daarvan verslag uit. In het vervolg van uw arbeid aan de TU hebt u de resultaten van dit onderzoek verder uitgewerkt. Met succes. Het is zeker voor een groot deel aan u te danken dat Bonhoeffer zo in de aandacht staat als dat heden het geval is, tot in Bonhoeffer-reizen toe. Een opmerkelijk resultaat van ook uw inspanningen. Ook Barth zou u ongetwijfeld dankbaar zijn, het is mede aan uw inspanningen te danken dat zijn naam evenwichtiger benaderd wordt dan in de decennia die aan uw benoeming vooraf gingen. We laten Pannenberg nu even voor wat hij is, om theologen die niet scherp hebben wat de rode draad in de theologie eigenlijk is niet te overvoeren.

Het is u gegeven om 28 jaar aan de TU te mogen werken. Een inspannende tijd, maar ook een vruchtbare tijd. Vorige week woensdag mocht uw achtste promovendus promoveren en zelfs cum laude. Een mooie afsluiting van uw academische loopbaan in actieve dienst.

We zijn u dankbaar voor alle inspanningen die u zich getroostte om de dogmatiek, die onder uw leiding in ieder geval van naam veranderde, te doceren. Kenmerkend was de rust van uw werk: u hoefde de waarheid van Gods Woord en de wettig daaruit afgeleide leer niet te funderen. Die waarheid had en heeft haar eigen kracht als ze maar helder en duidelijk naar voren wordt gebracht. Hoewel uw gezondheid het u soms niet gemakkelijk maakte, - ook in het gezinsleven dat zich soms in de TU inweefde hebt u zware jaren gekend, - toch hebt u zich al die jaren kunnen inzetten tot de emeritaatsleeftijd toe en daarvoor willen we u op dit moment onze hartelijke dank betuigen.

Namens de -applaudisserende- synode overhandigt de preses een bos bloemen.

Prof. Kamphuis spreekt de vergadering toe:

Broeders, dank u wel voor het applaus en de bloemen.

We kunnen niets tegen de waarheid doen, wel voor de waarheid. Daar ben ik mij al meer bewust van geworden. Toen ik pas benoemd was voelde ik mij verantwoordelijk voor de waarheid, maar die redt zichzelf.

We zijn dienstbaar aan het Evangelie als we dat doorgeven.

Ik heb de laatste dagen veel nagedacht over het moment dat ik bevestigd werd als predikant. Het handen opleggen heb ik ervaren als voor het leven te worden afgezonderd om dienaar van het Woord te zijn.

Ik ben elf jaar gemeentepredikant geweest en 28 jaar gewerkt aan de TU. Ik heb altijd gewild en niets anders dan dienaar van Jezus Christus te zijn.

In de loop van de jaren en eind jaren '90 zijn de verhoudingen geprofessionaliseerd. Verzakelijkt. We waren werknemers, maar dat had aanvankelijk geen vorm. Later werd veel meer duidelijk in de structuur van de Universiteit. Dat was een onvermijdelijke ontwikkeling. Het risico van die ontwikkeling was wel dat het bewustzijn dat we ook als docenten dienaars van het evangelie zijn kan verdwijnen.

Ik ben zelf altijd dankbaar geweest voor de ruimte die ik kreeg. En ik dank u als GS voor de voortgang en het benoemen van opvolgers.

Ik denk wel dat in de loop van de tijd de verhouding tussen de GS en de TU verzakelijkt is. Mijn vader was altijd in Kampen en op de synode. Lessen vielen dan uit. Nu is dat anders geworden. Deze synode is voor mij de eerste -voor zover ik mij herinner- waar ik niet officieel als adviseur de belofte heb afgelegd om mij aan de belijdenis te houden. Dat is zo gelopen. Ik heb wel geadviseerd, maar dan alleen schriftelijk, en ik ben betrokken geweest bij de benoeming voor mijn opvolger. Maar dat het adviseurschap verder geen vorm heeft gekregen, vind ik frappant. Dat vind ik jammer. Het moet ook niet zoals in de jaren '60, maar het risico dat de opleiding los groeit van de kerken, moeten wij voorkomen. Als opleiding moeten we ons

bewust blijven dat wij in het midden van de kerken staan. Ook als wij misschien naar een GTU toe gaan moeten de kerken, en met name de synode, zich realiseren dat een nauwe band tussen kerk en opleiding voor beide heel goed is.

Ik ben blij dat ik allerlei organisatorische verplichtingen en vergader-technische verplichtingen naast mij kan neerleggen. Daar lag mijn hart ook niet. Ik ben ook wel blij als dat allemaal achter mij ligt, dat ik door kan gaan met mijn werk. Ik hoop colleges te geven en te schrijven en meer te kunnen preken dan ik tot nu toe gedaan heb. Daarin komt ook de roeping van het verspreiden van het Evangelie weer naar boven. Nogmaals dank voor de ruimte en ik wil de eer aan God brengen voor het werk dat ik mocht doen.

De preses spreekt opnieuw de vergadering toe:

De derde hoogleraar van wie we nu afscheid gaan nemen is prof. M. te Velde

Mees te Velde, sinds 1 mei 1988 in dienst als hoogleraar Kerkgeschiedenis na 1650, kerkrecht en gemeenteopbouw, sinds 7 december 2009 rector en voorzitter College van Bestuur, uit dienst: 28 juni 2015.

Afscheid van prof Te Velde. De TU zonder Te Velde. Velen in de universiteitsgemeenschap zullen zich dat niet kunnen voorstellen. Prof. Te Velde was er altijd en eveneens overal. Maar laat ik bij het begin beginnen. Te Velde werd binnen gehaald als hoogleraar kerkgeschiedenis, kerkrecht en gemeenteopbouw. Hij verbaasde velen door in de beginjaren te focussen op gemeenteopbouw. Zijn specialiteit was kerkgeschiedenis. Als studenten maakten we kennis met door prof. Deddens ingehuurde colleges van drs. M. te Velde over godsdienstgesprekken in de tijd van de grote reformatie die we nooit zullen vergeten, alleen al vanwege de ontelbare details die in een niet te stuiten woordenvloed over ons werd uitgestort. In plaats van die trend voort te zetten na de benoeming tot hoogleraar werd het gemeenteopbouw en als ik het goed heb bleef uw hart daar ook de rest van uw arbeid, uitlopend op krachtig opbouwwerk in de TU. Uw werk had 3 speerpunten: Kerkgeschiedenis, Kerkrecht en Gemeenteopbouw. Van uw werk als kerkrechtdeskundige hebben alle synoden vanaf 1990 kunnen profiteren en ook wij zijn, als GS, u dankbaar voor uw inbreng en deskundigheid. De laatste jaren kennen we u vooral als de rector van de TU. Onder de hoogleraren was dit bepaald geen geliefde taak. Meer dan een is er plat gezegd op afgeknapt. U hebt het volgehouden en er zelfs een verlenging tot aan de dag van vandaag aan vastgeknoopt. Onder uw bezielende en inventieve leiding is de TU uitgegroeid tot een brede universiteitsgemeenschap die in allerlei opzichten goed voorgesorteerd staat om haar partij te kunnen blijven meeblazen in een voor wetenschappelijke theologie moeilijke tijd. U hebt een onvoorstelbare hoeveelheid mensen aan de TU weten te binden en te verbinden en daarmee de TU onschatbare diensten bewezen. U deed het met hartelijke betrokkenheid en een verbaal vermogen waarvan we regelmatig stonden te kijken. Soms werden in het enthousiasme van uw betoog neologismen geboren waarmee u ook ons werk als predikanten relativeerde, wij verdienen pratend de kost en kregen dan van u woorden als verbaliteitsoptimisme mee. Daar konden we het dan weer mee doen.

De voorgaande hoogleraar die ik toe mocht spreken volgde als zoon zijn vader op. Een uniek gebeuren.

Toch ook weer niet zo uniek, want van uw zoon kan hetzelfde worden gezegd. Wie weet wat de preses van de synode gaat zeggen bij het afscheid van Dolf. We hopen dat dat nog ver in de toekomst ligt.

Ook u mag gezond en wel de emeritaatsgerechtigde leeftijd bereiken. Dat vermeld ik met nadruk omdat er ook perioden in uw leven zijn geweest waarin het anders leek te gaan of zou kunnen zijn gegaan. Ik denk aan de heftige tijd rond de ziekte en het overlijden van uw eerste vrouw en de ernstige ziekte waarmee u zelf te maken hebt gehad. God gaf u kracht om uw werk voort te zetten en schonk u het geluk van een tweede huwelijk. Graag wensen we u een prachtige tijd van rust toe om bij te komen, dankbaar terug te kijken en na een jaar rust (u schijnt dat ingepland te hebben) nog vruchtbaar werk te mogen doen voor de kerk van Christus

Namens de synode overhandigt de preses een bos bloemen.

Vervolgens beantwoordt prof. Te Velde de toespraak van de preses:

Het is wonderlijk om hier te staan, in meer dan één opzicht. Ik ben eigenlijk wel een echt 'synode- mens'. En hier voor de synode staan doordringt mij ervan hoe er voor mij altijd een heel groot netwerk was met veel mensen uit de kerken in die 27 jaar dat ik dit werk mocht doen. Via telefoon, mails en vergaderingen was het een bijzonder netwerk waar ik in geleefd heb. In het werk in Kampen en daaromheen werd alles in mijn leven vooral gestempeld door 'de kerk'.

Er zijn twee leerstoelen waarop ik ook wel had willen doceren. De ene was die van de dogmatiek, waarbij je steeds bezig mag zijn in de leer van de Schriften. Dat leek me prachtig, een soort voortgezette belijdeniscatechisatie, dicht bij het hart van God en van het geloof. En de andere, die van de homiletiek: ik had ook best wel preekcolleges willen geven, midden in het hart van het predikantswerk en de kerkdiensten.

Dat is het niet geworden. Het werd de ecclesiologie, kerkgeschiedenis, kerkrecht, gemeenteopbouw. Het gouden hart van mijn werk werd daardoor: de kerk, de gemeente van de Here Christus. En ik heb daar erg van genoten. Er waren veel mensen met wie er verbindingen ontstonden rond de thema's van kerkrecht en gemeenteopbouw. Mensen vormen de kerk van de Heer en daarom zijn ze zeer de moeite waard om lief te hebben. Ook voor een dominee is het nog niet per definitie zo dat hij mensen boeiend en de moeite waard vindt. Daar moet je in groeien. Nu al 7 jaar zit ik bijvoorbeeld in onze gemeente in Hasselt op de mannenvereniging Genne, een boerenbuurtschap tussen Hasselt en Zwolle. Daar kun je met alle verschillen heel goed je plek vinden, verbinding maken met elkaar als mensen van God.

Ik heb erg veel genoten van juist die combi van elkaar als mensen ontmoeten en tegelijk samen alles doen voor God! Achter de praktische vraagstukken van het kerkelijk leven was dat ook steeds de diepere grond. Er was steeds de omgang met veel mensen die je in dit advieswerk door de jaren heen af en toe ziet en spreekt, soms een poosje heel intensief, dan weer meer op afstand. Wat een variatie, wat een *power* is er in de kerken! Het was goed om in al die verbanden de kerken te dienen en aan de universiteit te werken. Ik heb behoefte om in deze kring te zeggen: wij hebben een ongelooflijk waardevolle God en een prachtige kerk. Natuurlijk, in mijn werk had ik af en toe ook te maken met een gemeente waar het een moeras was geworden. Maar ook daar kan onze God wel iets mee. In zijn gewone schepping zijn er immers ook moerassen en hij laat daar soms de mooiste bloemen bloeien. En als het om zo'n gemeente gaat: zo'n moeras is niet veroordeeld om moeras te blijven. God is sterker dan alle kwaad.

De vraag wordt af en toe gesteld: is de Theologische Universiteit nog wel voldoende van de kerken? Die vraag begrijp ik en die moeten we ook blijven stellen. Verbinding tussen theologie en kerk is nooit vanzelfsprekend. Maar tegelijk, als ik in Kampen ben en de mensen daar spreek, dan merk je: ook de docenten en onderzoekers die ons gaan opvolgen en ook onze studenten, zijn echt geworteld in onze kerkelijke samenleving. Ze weten wat daar speelt en willen daar vanuit Kampen echt iets voor betekenen. Ik ben de kerken dankbaar voor de steun en de mogelijkheden die ik kreeg in alle werk dat ik mocht doen. Daar waren ook lastige dingen bij. Een van mijn valkuilen was, dat ik meer gericht was op interactie dan op publicatie. Daardoor heb ik minder gepubliceerd dan wel goed was geweest. En verder, wie veel zegt heeft ook veel te verantwoorden. Dus als je veel aan het woord bent, komen je zwakheden en gebreken mee. Ik hoop dat God ze wil vergeven. Ik vertrouw daarin op zijn genade. Ik ben dankbaar dat ik 27 jaar lang deze plek heb mogen innemen in de kerk van de Heer.

Het kan moeilijk zijn om het werk waar je je enthousiast voor hebt ingezet en veel van hebt genoten los te moeten laten. Voor mij is dat niet zo. Ik vind het prima om nu alles aan anderen over te dragen. Daarbij zeg ik tenslotte net als collega Barend Kamphuis: aan God alle eer! Samen op weg naar de toekomst van de Heer Jezus Christus.

12 juni 2015

Artikel 72

Welkom prof. E.A. de Boer

Aanwezig zijn de door synode benoemde hoogleraar E.A. de Boer en diens vrouw.

De preses spreekt hen als volgt toe:

We zijn blij vandaag niet alleen afscheid te hoeven nemen. Een nieuwe hoogleraar staat klaar om zijn taak aan te vatten. Deze morgen mochten we dr. Erik A. de Boer, universitair docent aan de universiteit, benoemen per 1 november 2015 tot hoogleraar 2 in het vak Kerkgeschiedenis.

Graag willen we u dr. De Boer van harte feliciteren met deze benoeming. U bent geen onbekende aan de universiteit en ook geen onbekende in de universitaire wereld. We zagen u al regelmatig in de hoogleraarstoga verschijnen vanwege professoraten en vergelijkbare taken aan andere, zelfs buitenlandse universiteiten. We zijn dankbaar dat we in u een gekwalificeerde kracht mochten binnen halen en ook blij dat u op de plaats terecht komt waar u uw kwaliteiten optimaal zult kunnen inzetten, meer dan voorheen. Daarmee wil ik niet zeggen dat u in uw huidige functie binnen de TU niet uw plaats hebt gevonden. Vorige week woensdag was ik getuige van uw dapper pogen om de disputatie bij een promotie weer in het Latijn te laten plaatsvinden. Ik had zelfs de indruk dat de promovendus u verstond. Ik ben overigens wel blij dat u hiervoor de kans niet meer krijgt door uw benoeming voor kerkgeschiedenis. Het zou het aantal promovendi ongetwijfeld niet doen groeien.

We zijn blij met uw benoeming. Bij het voorstel voor uw benoeming was een lijst publicaties gevoegd, die alleen al door de kwantiteit respect afdwong, al zaten er ook wel titels bij die wat minder wetenschappelijk niveau veronderstellen, zoals een boekje over vrijen, zij het dan bij een open bijbel. We zijn benieuwd hoe u dat verder ziet, maar dit is waarschijnlijk niet het moment om daar breder op in te gaan. Het bewijst wel dat u zich breed oriënteert.

Graag wensen we u aan onze TU een opbouwende tijd toe, nu op een andere plaats dan de afgelopen jaren en willen graag ons vertrouwen in uw functioneren, ook op deze nieuwe plaats uitspreken. Gods zegen toegewenst over uw nieuwe en voortgaande arbeid.

Namens de synode overhandigt de preses een bos bloemen.

Prof. De Boer antwoordt op de woorden van de preses

Jaren geleden kreeg ik van Astrid, mijn vrouw, een klein kaartje met daarop de woorden; 'Trust in the Lord. His timing is always right'. Dat is de ervaring die wij in ons leven opdeden: dat Hij je leidt naar beslissende momenten in je leven. Zo ervaar ik ook deze dag: een volgende stap in – wat ik bid en hoop dat het mag zijn – in zijn dienst.

Het heeft veel voor mij betekend dat – nu zeven jaar geleden – ik, naar de bepaling van artikel 18 van de kerkorde, werd 'afgezonderd voor de opleiding tot de dienst des Woords'. Dat vindt ook daarin uitdrukking dat zo'n docent 'de rechten van een dienaar van het Woord behoudt' en dus mag blijven preken, dopen, zielszorg geven en ... (morgen weer op de begraafplaats Zeist) begraven. Je bént geen emeritus, maar blijft 'op de wijze van emeritus-predikant' verbonden aan de kerk die je gediend hebt. Dat Kampen ook theologen aflevert die geen predikant worden, doet niets af aan de (voor)waarde van het predikantschap voor de docerend theoloog. Het is goed dat de Here mij eerst vijftienvintig jaar in de dienst van het Woord aan het werk gehouden heeft.

Zeven jaar geleden heb ik knarsetandend gesolliciteerd naar de post van docent klassieke talen aan de Theologische Universiteit. Ja, ik verlangde naar een plekje in de theologie. Maar ten diepste wilde ik niet zélf beslissen uit de actieve dienst van gemeentepredikant te stappen en een baan in de academische wereld te zoeken. Maar de tijd van afwachten totdat je misschien voor een benoeming zou worden voorgedragen, was voorbij. Nu ben ik blij dat mijn werk in Kampen mij voorsorteerde voor deze benoeming. Misschien wek ik niet de indruk iemand te zijn die passief of rustig afwacht. Toch vind ik het geroepen worden in deze benoeming heel belangrijk.

In 2008 werd ik benaderd door de Vrije Universiteit en ben ik (in een zgn. gesloten procedure) op de leerstoel Geschiedenis der Reformatie benoemd. Hoe blij ik ook met mijn plek aan die universiteit ben, ik blijf er parttimer. De sectie dogmatiek & Oecumenica is een geweldig team. Toch is benoeming aan de Theologische Universiteit van de kerken waarvan ik deel mag uitmaken de vervulling van een diepe wens. De drijfveer van mijn theologisch werk is deze: ik wil begrijpen hoe de kerk, zoals zij vandaag is, zo geworden is. Hoe de christelijke kerk in de ene eeuw zus gestalte krijgt en in later tijd of andere cultuur zich anders manifesteert. Gepokt en gemazeld in de Drie formulieren van eenheid wil ik begrijpen waarom het geloof toen zó is beleden, onderwezen en verdedigd en wat er onderweg naar vandaag veranderd is. Waarom kan ik niet dezelfde kennis van en aansluiting bij de belijdenissen bij mijn studenten veronderstellen als ik die (nog) meekreeg? Dat is wat ik wil begrijpen: hoe het Evangelie in verschillende tijden, landen en talen verstaan en vertolkt wordt. Vanwege de erfenis die ik meekreeg zie ik het als mijn taak ons denken en spreken vandaag ook te verantwoorden ten opzichte van de vorige generaties christgelovigen.

Het ontroert mij dat ik op de leerstoel kerkgeschiedenis ook de opvolger mag worden van J. Kamphuis. Hij was mijn eerste leermeester in kerkgeschiedenis en kerkrecht. Ik maakte mee dat en hoe hij op 58e jarige leeftijd – dat hoop ik volgende maand te worden – overstapte naar de dogmatiek. Ik hoop in kritische sympathie ook op dat verleden terug te zien.

Ik sloot deze week mijn zevende jaar colleges in Kampen af. Het frappeert mij dat mijn benoeming niet op 1 juli a.s. ingaat, terwijl collega Te Velde dan toch geëmeriteerd wordt. Ik vernam dat de benoeming op de leerstoel kerkgeschiedenis per 1 november ingaat. Immers, tot zolang is het werk bij collega Van der Pol in goede handen. Waarschijnlijk dachten de bestuurders: na zeven jaar is De Boer wel aan een sabbatsjaar toe. Een heel jaar zit er niet in, maar tot 1 november is het nog vier maanden. Een derde deel van een sabbatsjaar?!

Mocht mijn uitleg ernaast zitten, dan belooft ik u dat ik die tijd zal besteden om een boek af te maken dat bijvangst is van colleges kerkgeschiedenis van de 20^e eeuw. Het betreft een boek dat niet in mijn onderzoeksprogramma past, en wel over de breuk van de zestiger jaren in de kerken van de Vrijmaking. Ik kan het opdragen aan de generale synode die besloot over te gaan tot gesprekken met de NGK die tot hereniging moeten leiden, Deo Volente.

Mij is een- en andermaal duidelijk gemaakt dat ik nog slechts 9 jaren actieve dienst voor mij heb. Wat mij daarbij voor ogen staat is een onderzoeksprogramma, waarover later meer (bij de inauguratie). Wat mij nu vooral voor ogen staat is de academische en kerkelijke ontmoeting.

Ik hoop in die jaren te mogen meemaken hoe de samenwerking met de Theologische Universiteit Apeldoorn gestalte krijgt. Kerkelijk hebben de Gereformeerde Kerken de bijzondere spiritualiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken hard nodig. Om niet evangelikaal uit de bocht te vliegen.

Ik hoop te mogen meemaken –via de ontmoeting met de Nederlands Gereformeerde Predikantsopleiding– dat de Gereformeerde Kerken nader komen aan de Nederlands Gereformeerde Kerken en dat kerkelijk de breuk geheeld mag worden.

Heel kostbaar is dat mijn broers Ad en Ruud er nu bij zijn. We zijn als familie in de Heer geworteld. We gaan de diepe vragen niet uit de weg, maar blijven zeer verbonden in het delen van vreugde en pijn in de navolging van de Meester.

Ik voel me vandaag als een puzzelstukje met z'n eigen vreemde vormen, maar dat ineens op z'n plaats in het groter geheel van de puzzel glijdt. Ik dank de synode.

7 juni 2014

Artikel 73*Benoeming Raad van Toezicht TU***Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen als leden van de Raad van Toezicht van de TU:

E.W. Evers,	't Harde	2020
M. Hendriks-de Jong,	Vlaardingen	2020
R. Kelder,	Bunschoten	2020
J. Ophoff,	Zwijndrecht	2017
H.H. Sietsma,	Ermelo	2023

J. Ophoff is aangewezen als samenroeper.

7 juni 2014

Artikel 74*Benoeming curatorium TU***Besluit:**

Op voorstel van het moderamen te benoemen als curatoren van de TU:

B.M. Balk,	Rotterdam	2020
A.G. Bruijn,	Uithuizen	2020
B.C. Buitendijk,	Bunschoten	2020
A.M. de Hullu,	Ommen	2017
A. van Houdt,	Urk	2017
C.G. Kruse,	Amersfoort	2017

De synode wijst voor het curatorium geen samenroeper aan, maar gaat er vanuit dat de RvT het curatorium (als hún commissie) samenroept.

7 juni 2014

Artikel 75*Deputaten archief en documentatie***Materiaal:**

rapport deputaten archief en documentatie (19-11-2013);

Besluit 1:

deputaten archief en documentatie decharge te verlenen;

Besluit 2:

opnieuw deputaten archief en documentatie te benoemen met de volgende opdracht:

- a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren dat van belang is voor de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren;
- b. te zorgen dat de afgesloten gedeelten van de archieven van generaal-synodale deputaatschappen worden overgebracht naar het Archief en Documentatiecentrum (ADC);

- c. kennis en onderzoek te bevorderen inzake de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name met betrekking tot in het ADC en in de kerken aanwezige archieven en documentatie;
- d. alle maatregelen te nemen die voor de instandhouding van het ADC nodig zijn, alsmede die werkzaamheden uit te voeren, die voortvloeien uit de aanstelling van de door deputaten benoemde directeur van het ADC en de archivaris, en toezicht te houden op hun werkzaamheden;
- e. de kerkenraden, de meerdere vergaderingen en haar deputaatschappen, alsmede waar nodig en van belang ook personen en instanties regelmatig te dienen met advies en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
- f. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen en instructies voor een goed archiefbeheer;
- g. de kerken te vertegenwoordigen in de Commissie tot registratie van de Protestantse kerkelijke en semi-kerkelijke Archieven (CPA);
- h. de bestaande samenwerking tussen het ADC en de archiefcommissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken te continueren en zo mogelijk uit te breiden;
- i. contacten te leggen en activiteiten te ontplooiën die voor het onder a-h genoemde noodzakelijk en nuttig zijn.

Besluit 3:

deputaten archief en documentatie voor de periode 2015-2017 een budget toe te kennen van € 136.000 per jaar (totaal € 408.000).

Presentie, bespreking en besluiten

De preses merkt op dat met deputaten contact is geweest over de vraag of dit onderwerp buiten hun aanwezigheid zou kunnen worden behandeld. Daarvoor is toestemming gegeven. Ds. J.H. Soepenbergh, die deputaat ADC is, is in de vergadering aanwezig en kan eventuele vragen beantwoorden. Bij besluitvorming blijft hij buiten stemming.

Door ds. Soepenbergh wordt opgemerkt dat deze gang van zaken geen schoonheidsprijs verdient. Als compensatie krijgen deputaten een cadeaucheque, goed voor een taart bij hun eerstkomende vergadering.

Besluit 2

Op vragen wordt geantwoord dat er binnen het deputaatschap verschillende deskundigen zijn. Bij het archiveren wordt steeds gekeken naar wat nodig en nuttig is. Bij onderzoek is het belangrijk dat de archieven toegankelijk zijn.

Het blijkt verder dat een papieren archief nog steeds wenselijk is.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3

Op de vraag of er al met een eventuele verhuizing rekening wordt gehouden, wordt ontkennend geantwoord.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Deputaten worden bedankt voor hun werk en gedechargeerd met een hartelijk applaus.

20 juni 2014

Artikel 76*Benoeming deputaten archief en documentatie***Besluit:**

Op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten archief en documentatie:

Primi:

J. Beekhuis,	Hoogeveen	2017
H.J. van der Lugt,	Hengelo	2023
K. Reinders,	Groningen	2023
J.H. Soepenbergh,	Assen	2017
E. Th. de Vries,	Soest	2023
G. Wijnen,	Kampen	2020
B. Wouda,	Bunschoten-Spakenburg	2020
A. Wouda-Blokhuis,	Bunschoten-Spakenburg	2020

H.J. van der Lugt wordt aangewezen als samenroeper.

HOOFDSTUK 7, BETREKKINGEN BINNEN- EN BUITENLAND

9 mei 2014

Artikel 77*Behandeling verzoeken om revisie van het besluit aan de Nationale Synode te blijven deelnemen***Materiaal:**

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Marum (30-06-2013), waarin om revisie wordt gevraagd van het besluit van de GS Harderwijk 2011 om deputaten kerkelijke eenheid op te dragen om te blijven deelnemen aan de Nationale Synode/Protestants Forum (*Acta*, art. 77, besluit 1 c.1 en 2). De raad van de Gereformeerde Kerk te Marum is van mening dat de Nationale Synode veel meer beoogt te zijn dan een forum en dat de initiatiefnemers streven naar een Nationaal Oecumenisch Concilie dat bindende besluiten mag nemen. De raad wijst samenwerking met vrijzinnige kerkgemeenschappen in de Nationale Synode en zeker in een Nationaal Oecumenisch Concilie af. Daarbij verwijst de raad naar het besluit van de GS Amersfoort (1948) om niet deel te nemen aan de Gereformeerde Oecumenische Synode;
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Kornhorn (30-08-2013) met hetzelfde verzoek;
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Marum (15-01-2014) waarin melding wordt gemaakt van contact met deputaten kerkelijke eenheid. De deputaten hebben verklaard geen opdracht te hebben gekregen om deel te delen aan een Nationaal Oecumenisch Concilie mocht dit er onverhoopt komen. De raad van de Gereformeerde Kerk te Marum heeft hiervan met vreugde kennisgenomen, maar behoudt zijn moeite met de breedheid van de Nationale Synode. Verder verzoekt de raad uit te spreken dat noch het meewerken aan een federatief kerkverband van alle protestantse kerken noch deelname aan een eventueel Oecumenisch Concilie valt binnen de opdracht van deputaten;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Kornhorn (15-12-2013) van gelijke strekking.

Besluit:

niet aan deze verzoeken te voldoen.

Gronden:

1. beide kerken stellen dat de Nationale Synode meer is dan een forum maar tonen dit niet aan;
2. het feit dat de Nationale Synode een forum is, maakt het mogelijk om ook met vrijzinnigen te spreken zonder de eigen belijdenis te loochenen;
3. de opdracht aan deputaten kerkelijke eenheid bevat geen instructie om te komen tot een federatief kerkverband van alle protestantse kerken in Nederland of een Nationaal Oecumenisch Concilie.

Bespreking en besluiten

Namens de synodecommissie benadrukt br. J.A. van Arkel dat deputaten hebben gereageerd naar de kerken te Marum en Kornhorn. Deelname aan de Nationale Synode is niet meer aan de orde als het meer wordt dan een forum.

Zonder bespreking wordt het voorgestelde besluit genomen.

9 mei 2014

Artikel 78*Verzoek om revisie van het besluit om aan de Nationale Synode te blijven deelnemen***Materiaal:**

brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer (10-01-2014) waarin revisie wordt gevraagd van het besluit van de GS Harderwijk (2011) om deputaten kerkelijke eenheid op te dragen te blijven deelnemen aan de Nationale Synode/Protestants Forum (*Acta*, art. 77).

De raad van Ten Boer roept op de deelname aan de Nationale Synode te beëindigen.

Hij voert daartoe de volgende argumenten aan:

- de bezwaren die de kerk te Ten Boer bij de GS Harderwijk 2011 had ingediend (03-01-2011) zijn niet besproken en al helemaal niet weerlegd;
- het is naar het oordeel van de raad van Ten Boer niet mogelijk om enerzijds deel te nemen aan de Nationale Synode en anderzijds de eigen identiteit te bewaren;
- de raad is van oordeel dat de gronden voor besluit 1 voor meerdere uitleg vatbaar zijn en niet consequent;

- de raad schrijft dat hij gegronde redenen heeft om niet deel te nemen aan plaatselijk interkerkelijk overleg waarvan sprake is in grond 5 bij besluit 2 (*Acta*, art. 77, besluit 2, grond 2: 'op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg').

Besluit:

niet aan het verzoek te voldoen.

Gronden:

1. de bezwaren die de kerk te Ten Boer in de brief van 3 januari 2011 onder de aandacht van de generale synode heeft gebracht, zijn door de synode besproken aan de hand van de nadere verklaring die deputaten kerkelijke eenheid (DKE) hebben gegeven (*Acta*, art. 77, Materiaal 6). DKE hebben daarin duidelijk gemaakt dat de Nationale Synode geen vergadering van kerken is. De Nationale Synode is dan ook wel aangeduid als een *protestants forum* en is geen besluitvormend orgaan. Het Credo is niet bedoeld als een confessie of een belijdenisgeschrift;
2. de raad van Ten Boer toont niet aan waarom het onmogelijk is de eigen identiteit te bewaren bij deelname aan een kerkelijk platform dat geen besluiten neemt waaraan de deelnemers zijn gebonden; DKE hebben als opdracht de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te volgen 'met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken.' (*Acta*, art. 77, besluit 1: c.1);
3. de raad van Ten Boer voert geen enkel bewijs aan voor zijn oordeel dat "de gronden onder besluit 1 (*Acta*, art. 77) voor meerdere uitleg vatbaar zijn en niet consequent";
4. de raad van Ten Boer maakt op geen enkele manier duidelijk waarom het feit dat hij niet deelneemt aan het plaatselijk interkerkelijk overleg de deelname van DKE aan de Nationale Synode zou moeten blokkeren.

De formulering van grond 1 vraagt enige bespreking maar leidt niet tot een wijziging.
Hierop wordt het besluit genomen (32 voor, 1 tegen en 3 onthoudingen)

20 juni 2014

Artikel 79

Revisieverzoek Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming (Kampen-Noord en Kampen-Zuid en classis Dordrecht-Gorinchem)

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerken te Kampen-Noord en te Kampen-Zuid (01-05-2013) met het verzoek om in de *Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming*
 - a. het gebruik van de uitdrukkingen 'kerkelijke eenheid' en 'kerkelijke gemeenschap' te herzien, zodat duidelijk wordt dat de bedoelde kerkelijke gemeenschap toegestaan is waar eenheid (nog) niet bereikt kan worden;
 - b. artikel 6.b te laten vervallen omdat deze bepaling een struikelblok vormt voor de lokale kerken in hun roeping de gemeenschap met allen die van Christus zijn na te streven. Art.6b bepaalt dat aangetoond moet worden 'dat bezwaren die op generaal-synodaal niveau het gestalte geven aan kerkelijke eenheid met de andere kerkgemeenschap in de weg staan in de plaatselijke situatie niet van kracht zijn';
2. brief van de classis Dordrecht-Gorinchem (05-09-2013), waarin wordt gevraagd 'de kaders voor het samenspreken met de plaatselijke Nederlands Gereformeerde Kerken te herzien, zodat verdergaande samenwerking niet hoeft stuk te lopen op de interpretatie van de Schrift inzake de vrouwelijke ambtsdrager.'

Besluit 1:

niet te voldoen aan verzoek a van de kerken te Kampen.

Grond:

de kerken te Kampen lezen ten onrechte de term 'kerkelijke gemeenschap' in art. 5 als een stap richting kerkelijke eenheid, waarvoor niet de voorwaarde van art. 6b zou gelden. 'Kerkelijke gemeenschap' is echter bedoeld als concretisering van kerkelijke eenheid op plaatselijk niveau, waarvoor wel de voorwaarde van art. 6b geldt.

Besluit 2:

niet te voldoen aan verzoek b van de kerken te Kampen en het verzoek van de classis Dordrecht-Gorinchem.

Gronden:

1. het kan schadelijk zijn voor de landelijke eenheid binnen de Gereformeerde Kerken als plaatselijk een eenheid wordt gerealiseerd die niet spoort met wat op dit gebied landelijk tot stand is gekomen.
2. de Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming is niet alleen opgesteld met het oog op de contacten met de NGK maar ook voor (nieuwe) contacten met plaatselijke gemeenten uit andere kerkgemeenschappen;
3. ook wanneer met de NGK landelijke overeenstemming wordt bereikt, blijft bepaling 6.b uit de Regeling van betekenis voor de contacten met plaatselijke gemeenten uit kerkverbanden waarmee landelijk nog geen overeenstemming is bereikt.

Preses ds. P.L. Voorberg heet een ieder welkom en speciaal deputaten DKE die voor de tweede keer in de vergadering aanwezig zijn, nu speciaal voor de contacten met de NGK. Vooraf komen een tweetal revisieverzoeken aan de orde.

Br. J.A. van Arkel van de synodecommissie (verder bestaande uit ds. L.W. de Graaff en ds. E.J. Sytsma) staat stil bij de twee bijzondere gevallen waarover nu besloten moet worden. Wie had 30 jaar geleden zo'n verzoek verwacht van Kampen! De classis Dordrecht-Gorinchem verzoekt kaders voor het samenspreken met de plaatselijke NGK te herzien. Maar het gaat hier om een algemene regeling, niet specifiek bedoeld voor samenspreking met de NGK, maar is geldend voor alle contacten op plaatselijk niveau. De commissie ziet geen aanleiding om de regeling aan te passen. De commissie heeft overleg gehad met deputaten. Met Kampen is mondeling en schriftelijk overleg geweest, maar dit heeft niet geleid tot overeenstemming.

Op voorstel van ds. W.L. de Graaff wordt een andere redactie van de grond onder besluit 1 geformuleerd, een voorstel dat door de commissie wordt overgenomen.

Door ds. W. van der Schee wordt een amendement op besluit 1 ingediend. Hij stelt voor uit te spreken "Niet te voldoen aan de verzoeken van de kerken te Kampen en van de classis Dordrecht-Gorinchem" met als gronden "1. Beide verzoeken vinden hun aanleiding in de vormgeving van kerkelijke contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken. 2. De *Regeling voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming* is niet alleen opgesteld met het oog op contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken maar ook voor (nieuwe) contacten met plaatselijke gemeenten uit andere kerkverbanden" Dit voorstel wordt verworpen (15 voor, 19 tegen en 2 onthoudingen).

Het voorstel van de commissie wordt met algemene stemmen aanvaard.

9 mei 2014 / 14 juni 2014

Artikel 80

Behandeling rapport deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (08-10-2013), met een latere correctie op de voorgestelde besluittekst (07-02-2014);
2. aanvullend rapport van deputaten kerkelijke eenheid (31-01-2014);
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Katwijk (07-01-2014) waarin zorg wordt uitgesproken over het door de deputaten geconstateerde achterblijven van de kennis van de belijdenis binnen de kerken en wordt opgeroepen het kennen van de eigen identiteit te bevorderen;
4. antwoordbrief DKE (16-01-2014) aan de Gereformeerde Kerk te Katwijk waarin deputaten meedelen niet in staat te zijn geweest een advies uit te brengen vanwege het ontbreken van een concrete vraag of concreet voorstel en zij verwijzen naar het aanvullend rapport;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost (27-01-2014), waarin de synode wordt gevraagd DKE opdracht te geven om samen met de deputaten eenheid van de CGK te gaan spreken met de deputaten van de NGK;
6. ongedateerde brief van DKE aan de generale synode waarin de synode wordt geadviseerd niet in te gaan op het onder materiaal 5 genoemde verzoek.

Besluit 1:

deputaten kerkelijke eenheid decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten kerkelijke eenheid te benoemen.

Besluit 3:

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid.

Besluit 4:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

Besluit 5:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 6: (14 juni 2014)

deputaten opdracht te geven om - reagerend of juist proactief - in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. Deputaten zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende synode.

Gronden:

1. deputaten hebben in hun aanvullend rapport duidelijk gemaakt dat de huidige regelingen en kaders in allerlei eigensoortige situaties niet toereikend zijn om de kerken in alle gevallen een bij hun situatie passend advies te kunnen geven;
2. de synode houdt de verantwoordelijkheid de handelwijze van deputaten te beoordelen.

Besluit 7:

deputaten op te dragen het overleg met DOE inzake de speciale positie van geïnstitueerde gemeenten voortkomend uit kerkplantingsprojecten te volgen en eventueel daaruit resulterende voorstellen voor beleid aan de komende generale synode voor te leggen.

Besluit 8:

geen gehoor te geven aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Bunschoten-Oost om DKE op te dragen samen met de deputaten eenheid van de CGK te gaan spreken met de deputaten van de NGK.

Grond:

gelet op het verschil in de ontwikkeling van het contact met de Nederlands Gereformeerde Kerken bij de betrokken kerkverbanden is het goed om ruimte te houden voor afzonderlijk overleg.

Besluit 9:

niet in te gaan op de opmerkingen van de kerk te Katwijk.

Grond:

de brief van de kerk te Katwijk bevat geen concreet verzoek tot een besluit of uitspraak door de synode.

besluit 10

deputaten kerkelijke eenheid een budget toe te kennen van € 12.000 voor 2015, € 12.000 voor 2016 en € 7000 voor 2017 (totaal € 31.000).

Bespreking 9 mei 2014

Van deputaten kerkelijke eenheid zijn aanwezig de brs. ds. A. de Braak. ds. J.M. Burger. ds. T. Dijkema, ds. D.W.L. Krol, ds. H.J. Messelink, ds. R. Prins, J.A. Schelling, F. Tijssen, ds. R.J. Vreugdenhil, ds. J. Wesseling en ds. J. Luiten (nog geen deputaat).

De preses heet een ieder welkom. De behandeling van de gesprekken met de NGK is vandaag niet aan de orde. Afgesproken is dat pas te doen als de synode het dossier M/V heeft behandeld. De preses noemt het werk van deputaten een never ending story, ook omdat het niet eindigen mag. In een van de laatste gebeden van Christus pleitte hij bij de Vader om eenheid van alle gelovigen. In dat kader staat het werk van deputaten kerkelijke eenheid.

De voorzitter van het deputaatschap, ds. Messelink, dankt de synodecommissie voor het overleg dat er heeft plaats gevonden. Besluitvorming op de synode is een belangrijk moment en als ongevraagd advies beveelt hij van harte het deel over de hermeneutiek in het rapport in de aandacht van de synode aan. Als deputaatschap is er met de NGK overeenstemming over hermeneutische vragen en op die basis kunnen heel goed besluiten genomen worden. Vooral in plaatselijke contacten is te merken dat we leven in een snel veranderende tijd. Er is een sterke urgentie voor bezinning rond kerkelijke contacten en eenheid, anders worden we links en rechts ingehaald. We worden uit de vrijgemaakte comfortzone gehaald. Zie bijvoorbeeld de ontwikkeling in Stadskanaal, waar nauwe contacten met een PKN-gemeente zijn. Deputaat ds. Krol spreekt kort over de relatie met de CGK. De sfeer van wij-zij is er niet meer en we weten ons verbonden in Christus. Met gezamenlijke initiatieven moet voorzichtig omgegaan worden. De kerkelijke eenheid ontwikkelt zich van onderaf, maar deputaten willen het ook van bovenaf bevorderen.

In de bespreking krijgen de volgende zaken de aandacht:

- Hoe kijken deputaten aan tegen de HHK, waar de CGK verbinding mee zoekt?
- Kerkelijke eenheid werd vooral gezocht op het institutionele vlak, maar tegenwoordig zijn twee denklijnen zichtbaar, namelijk institutionele verbanden en netwerken.
- Er wordt wel veel gesproken over eenheid maar op allerlei terrein gaat ieder zijn eigen weg. Zie bijvoorbeeld een eigen kerkboek of kerkorde.
- Hebben we met ons spreken over eenheid ook werkelijk de ander in beeld om samen verder te komen?
- Hoe moeten we interpreteren dat de synode van de CGK keer op keer weigert om tot concrete eenheid te komen? Is het niet beter om dit onderwerp even te parkeren?
- Met de COCG praten we al 50 jaar, zonder zichtbaar resultaat. En wat hebben de kerken er aan als deputaten samen over preken spreken?
- Is het streven naar zichtbare eenheid in onze veranderende samenleving niet aan herijking toe?
- Zitten we soms niet met waarheid en leugen aan één tafel? En waarom wordt als basis gekozen voor de geloofsbelijdenis van Nicea en niet voor de Twaalf Artikelen?

Deputaat ds. Messelink reageert. De onderwerpen die de CGK aangaan zullen verder behandeld worden als de afvaardiging uit de CGK in de vergadering aanwezig is. Wel stelt hij dat de sfeer van de gesprekken met de CGK veranderd is. Met de NGK komen we op een natuurlijke wijze verder; het is nu heel belangrijk een spade dieper te gaan in de onderlinge bezinning. We moeten daarbij de Schrift laten spreken. Dat is des te meer belangrijk omdat er dingen gebeuren die hun eigen dynamiek krijgen. De plaatselijke samenwerking is een vloedgolf. Deputaten achten het ongewenst dat er daarbij snel gehandeld wordt en dat bezinning pas achteraf gaat plaats vinden. Niet alles is mogelijk. Maar daarnaast zijn er mooie contacten ontstaan, zonder dat die gezocht werden.

Het contact met de Raad van Kerken hebben we samen met de CGK en NGK en kent een duidelijke grens. Het gesprek met de PKN gaat ook samen met CGK en NGK. Hierbij gaat het over inhoudelijke zaken, onder meer over kerkrecht. De praktijk heeft bewezen dat de gesprekken zinvol zijn.

We hebben een beeld bij de vraag wat is waarheid en wat is leugen. Maar de bijbel spreekt ook over de opdracht om de eenheid te zoeken. Daarbij moet op voorhand geen sprake zijn van uitsluiting. Met de CGK wordt op plaatselijk niveau veel samengewerkt en gesproken, hoewel het gesprek op landelijk niveau stagneert.

Deputaat ds. Krol voegt toe dat het in contacten ook goed is om naar elkaar om te zien. Met de CGK spreken we niet meer over de notitie "Toe-eigening des Heils". De COCG is een wat vergrijsd en verstofft gezelschap. Maar aan opheffen wordt nog niet gedacht. Nieuwe input wordt gezocht in contacten met studenten.

Deputaat ds. Burger reageert nog op de vraag over de keus voor Nicea. Dit moet niet gezien worden als verarming. Nicea is over een aantal zaken explicieter dan de Twaalf Artikelen en daarom is deze keuze een keuze tegen vrijzinnigheid.

Besluitvorming

Besluit 2

Geeft geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3

Geeft geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 4

Het voorstel van ds. W. van der Schee om de term regio's te vervangen door classes wordt niet gesteund en krijgt geen verdere behandeling. Over nut en noodzaak van 4c wordt van gedachten gewisseld. Per amendement stelt br. C.G. Kruse voor om 4c te laten vervallen. Dit voorstel wordt met 9 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen,

Hierna wordt het voorgestelde besluit met algemene stemmen genomen.

Besluit 5

Op vragen uit de vergadering zegt deputaat br. F. Tijssen dat het niet de bedoeling is tot in het oneindige verbreding te zoeken. Maar wel te reageren op wat op onze weg komt.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 6 en 7

Deze besluiten luiden in eerste aanzet als volgt:

Besluit 6:

deputaten opdracht te geven in de komende jaren zich te bezinnen op de theologische onderbouwing van het streven naar kerkelijke eenheid.

Grond:

gezien de snelle ontwikkelingen met name in plaatselijke situaties is het nodig niet alleen daarop te reageren maar ook vanuit een heldere overtuiging daarop in te spelen.

Besluit 7:

deputaten opdracht te geven om waar openingen in de kerkelijke contacten zichtbaar worden daar creatief en stimulerend mee om te gaan.

Grond:

vanuit de theologische bezinning kan concreter en directer advies worden gegeven in allerlei eigensoortige situaties.

Naar aanleiding van de nodige vragen en opmerkingen zegt deputaat ds. H.J. Messelink dat er zich veel ontwikkelingen voordoen, waar we niet alleen plaatselijk maar ook als kerken in het geheel bij betrokken zijn. Bezinning hierop is heel belangrijk en deputaten willen graag het fiat van de synode dat ze dit oppakken. Overigens is dit niet nieuw, want uiteraard bezinnen deputaten zich. Het is een fikse opdracht, maar noodzakelijk en urgent. Wat het precies oplevert zullen we in de komende tijd ervaren. Voorstel 6 is onvermijdelijk voor DKE en staat in dienst van de geestelijke eenheid.

Deputaat ds. J.M. Burger reageert nog op de onrust over de gevraagde ruimte. Als kerken hebben we ons gebonden aan de drie formulieren van eenheid en dat staat. Maar de kerk is waar het lichaam van Christus

opgebouwd wordt. Deputaat ds. J. Wesseling benadrukt dat er binnen het vrij grote deputaatschap verschillende zienswijzen zijn en hij is daarom voorstander van verdergaande bezinning.

Door ds. E.J. Sytsma en ds. R. Tigelaar wordt als besluit 6 voorgesteld:

- a. met dankbaarheid kennis te nemen van de bezinning op kerkelijke eenheid in het Aanvullend Rapport,
- b. deputaten opdracht te geven in de komende jaren zich – vooral theologisch – te bezinnen op het geheel van de kerkelijke eenheid en daarbij oog te hebben voor o.a.
 1. de diversiteit van de ontmoetingen tussen kerken, zowel op plaatselijk als landelijk niveau.
 2. de vraag of plaatselijke erkenning los mag staan van landelijke erkenning.
 3. de vraag of het mogelijk is om vanuit de bijbels-theologische bezinning randvoorwaarden te formuleren voor verschillende situaties van ontmoeting en gezamenlijk optreden van kerken.

Bij de bespreking wordt gevraagd wat besluit 6 en 7 toevoegt aan besluit 4. Ook bij de meerwaarde van onderdeel b worden vraagtekens gezet. Het spreken van deputaat Burger wordt ervaren als een zoeken naar ruimte. Kennelijk zijn de drie formulieren knellend.

Het amendement wordt met 2 stemmen onthouding, 21 tegen en 13 voor verworpen.

Hierna wordt besluit 6 met 2 stemmen onthouding, 18 tegen en 16 voor verworpen.

Bespreking 14 juni 2014

Op 14 juni 2014 wordt op deze besluitvorming teruggekomen. De bespreking op 9 mei maakte duidelijk dat afgevaardigden om verschillende redenen bezwaar hadden tegen het voorgestelde besluit 6. Deputaten bleven met het onbevredigende gevoel achter dat de uitslag van de stemming voor verschillende uitleg vatbaar is, vergelijk bijvoorbeeld het verslag op 10 mei in het ND waarin wordt opgemerkt: „.. de uitkomst (..) bleef ongewis. De deputaten mogen zich bezinnen zoveel zij willen, de vergadering sprak zich er niet expliciet over uit. En het verzoek om meer ruimte te bieden aan deputaten werd gisteren nog niet beantwoord”.

Na overleg met het moderamen leggen deputaten aan de synode een nieuw ‘besluit 6’ voor, dat een bijstelling en verduidelijking betekent van wat in de vorige versie ‘besluit 7’ heette (“deputaten opdracht te geven om, waar openingen in de kerkelijke contacten zichtbaar worden, daar creatief en stimulerend mee om te gaan”). In dit gewijzigde voorstel vragen deputaten de synode om ruimte en vrijheid om adequaat te kunnen inspelen op situaties die zich voordoen op het gebied van kerkelijke eenheid. Soms is dat in reagerende zin, maar soms ook proactief. Voor zulk deputatenwerk is ongetwijfeld grondige bezinning nodig. Deputaten kunnen zich niet voorstellen dat iemand in de generale synode deputaten het recht en de plicht tot zulke nadere bezinning zal ontzeggen. Daarom is de bezinning, die voorheen wat geïsoleerd in besluit 6 stond, in het voorgestelde besluit opnieuw een plaats gegeven, maar nu ingekaderd in de opdracht om (pro)actief op het veld van eenheid bezig te zijn. Dat maakt de bezinning toegespitster. Het nieuwe besluit wordt genomen met 31 stemmen voor bij 5 onthoudingen.

Besluit 7

Geeft geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 8

Door br. Verkade wordt het tegenvoorstel ingediend om “geen” aan het begin te laten vervallen evenals de grond. Dit wordt met 7 stemmen voor en 29 tegen verworpen.

Het besluit wordt met 1 stem onthouding, 6 stemmen tegen en 29 voor genomen.

Besluit 9

Geeft geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 10

Geeft eveneens geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Op 14 juni, na de behandeling van de contacten met de NGK, verkrijgen deputaten met een hartelijk applaus decharge.

De preses dankt deputaten voor hun werk. Met name worden genoemd de vertrekkende deputaten de brs. J. de Meij en F.H. Tijssen.

Ook de leden van de synodecommissie worden bedankt voor hun aandeel bij de voorbereiding van de besluitvorming.

9 mei 2014

Artikel 81

Contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)

Materiaal:

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. brief van de GS Urk 2013 van de Christelijke Gereformeerde Kerken met besluiten inzake de verhouding tot de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). In de brief wordt de hoop uitgesproken dat beide kerken één lijn zullen blijven trekken inzake 'vrouw en ambt'.

Besluit 1:

de opdracht te continueren om samen met de deputaten van de CGK samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de CGK op plaatselijk niveau voluit te stimuleren en te faciliteren.

Besluit 2:

deputaten op te dragen om het gesprek over de prediking en in samenhang daarmee de visie op de gemeente, visie op de sacramenten en de kerkelijke vermaning waar mogelijk regionaal te stimuleren en – indien dat gewenst wordt – te faciliteren.

Besluit 3:

deputaten op te dragen zich samen met de deputaten van de CGK te bezinnen op de vraag hoe de landelijke organisatie van beide kerkverbanden in de toekomst vorm moet krijgen.

Van de CGK zijn aanwezig de brs. ds. J.L. de Jong, J.A. Pals, ds. W. van 't Spijker en ds. P.L.D. Visser. Zij worden door de preses hartelijk welkom geheten. Vervolgens geeft hij woord aan ds. W. van 't Spijker.

Ds. Van 't Spijker spreekt de synode als volgt toe:

“Elke week, bij voorkeur zo kort mogelijk na de zondag, bespreken mijn vrouw en ik de dingen waar we de komende week mee bezig zullen zijn. Deze week kwam aan de orde dat ik deze vrijdag naar de synode van de GKv zou gaan en dat ik die vergadering zou toespreken. Tegelijk vertelde ik dat ik vóór de ontmoeting met deze synode een overleg in eigen kring zou hebben als voorbereiding op een consultatieronde volgende week – en dat daar verreweg de meeste tijd in zou gaan zitten. Toch, zo maakte ik duidelijk, moet ik wel even nadenken over wat ik tegen de synode ga zeggen op vrijdag.

Ze dacht even na en zei: waarom doen jullie dat eigenlijk elke keer weer, die bezoeken over en weer. Je spreekt elkaar als deputaten, wat heeft het nou voor extra waarde om elkaar op zo'n synode nog weer een paar vriendelijke woorden toe te voegen? Dat brengt allemaal weer extra werk met zich mee, want jij moet een verhaaltje hebben voor die broeders. Het was haar zorg om mijn agenda – en gerelateerd daaraan mijn mentale aanwezigheid in huis, die haar deze woorden deed spreken.

Mijn eerste antwoord – die maandag – was: dat doen we nou eenmaal, dus dat zal ik deze week ook weer gaan voorbereiden.

Ik heb daar deze week af en toe nog wat over gedacht en heb tegen mijn vrouw gezegd: er zijn in een relatie allerlei ontmoetingen. Die van vrijdag is er één tussen onze kerken waarin we tegen elkaar zeggen: wij hebben u en uw kerken lief en we willen samen met u in deze wereld staan en leven van de liefde van de Here. Dat zeg je in een liefdesrelatie als een huwelijk ook niet maar één keer, dat zeg je steeds weer. En wanneer je het niet bij tijd en wijle expliciet zegt, kan het gevoel van sleetsheid binnen een relatie optreden. Meestal kan dat geen kwaad, maar als er dan eens dingen zijn die moeilijker zijn, kan sleetsheid worden tot slijtage in de verhouding.

Vandaar dat wij vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken vanavond tegen u zeggen: broeders en zusters van de Gereformeerde Kerken: wij hebben u en uw kerken lief en wij willen samen met u in deze wereld staan en leven van de liefde van de Here.

Terugblikkend op de synode van de CGK – en met name de bespreking van de contacten tussen uw en onze kerken – is het wel goed om dat te zeggen. Er is op dat moment nogal wat zorg geuit dat in een deel van onze kerken leeft ten aanzien van de Gereformeerde Kerken. Kort na de opening van onze synode verscheen het rapport van uw deputaten M/V en ik kan u vertellen dat dat ook bij ons heel veel stof heeft doen opwaaien. Het heeft denk ik de bespreking van de contacten met uw kerken redelijk beheerst. In het spoor van de zorgen die geuit werden rondom het verschijnen van dit rapport kwamen zorgen over

andere ‘ontwikkelingen’ in de Gereformeerde Kerken. Wie de bespreking meemaakte of de verslagen ervan las in de pers zou de vraag kunnen stellen: wat is er overgebleven van de hartelijke uitspraken van de GS van 1998 – of dichter bij huis: wat is er in de drie jaar tussen de synode van Sliedrecht en die van Urk met de CGK gebeurd ten aanzien van de Gereformeerde Kerken? Met het oog op de herinnering aan die bespreking is het goed om vanavond tegen u te zeggen vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerken: broeders en zusters van de Gereformeerde Kerken, wij hebben u en uw kerken lief en wij willen samen met u in deze wereld staan en leven van de liefde van de Here.

Vooruitblikkend op de consultatieronde (16 mei) is het ook goed te weten vanuit welke houding wij onze bijdrage willen leveren aan het met u meedenken. Dat is vanuit diezelfde houding: wij hebben u en uw kerken lief en wij willen samen met u in deze wereld leven van de liefde van de Here. Daarom wil ik graag op voorhand zeggen dat u geen reactie van ons zult krijgen op basis van datgene wat wij uit de pers of uit de gesprekken op onze synode *over* dit M/V-rapport hebben vernomen, maar dat wij met u zullen meedenken vanuit een goede en gedegen kennisname van het beleidsrapport.

Meer dan tevoren is het van belang dat kerken die de Schriften willen lezen en verstaan door de bril van de Gereformeerde confessie samen optrekken. Wij nemen met dankbaarheid waar dat daar ook meer en meer mogelijkheden voor komen. Ik denk aan ons gezamenlijk optrekken in de richting van de Raad van Kerken. Ik noem de inzet die vanuit onze beide kerken geleverd wordt binnen een beweging als de Nationale Synode. Ik constateer met dankbaarheid dat in de contacten die er aan het ontstaan zijn tussen de Protestantse Kerk in Nederland en de kleinere Gereformeerde kerken er sprake is van een gezamenlijkheid in optreden. Er is sprake van een hernieuwing van het elan binnen het COGG, dat volgende week in Gouda een conferentie belegt voor studenten theologie. Het is goed, ja zelfs belangrijk dat jonge theologen zich bezig houden met de vragen van de oecumene, met het oog op de plek die de kerk in deze tijd in de Westerse wereld inneemt. Ik ben niet op de hoogte van het curriculum van de TU Kampen, maar ontdekte tot mijn schrik dat in Apeldoorn een vak als oecumenica gesneuveld is. In een gesprek dat wij hadden met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond bleek aan die kant ook vrees te zijn voor een gebrek aan aandacht voor de oecumenische vragen in de opleiding van toekomstige predikanten. Het zou niet goed zijn dat jonge theologen pas in de praktijk van het werk zich moeten bezig houden met de vragen van katholiciteit en eenheid. Daarom is het goed dat hier aandacht voor komt – via een organisatie als het COGG. Terecht wordt door uw hoogleraar systematische vakken gesteld dat de kerk katholiek is of ze is niet. Dat betekent – goed doordacht – dat het niet zo mag en kan zijn, dat kerken die dezelfde Here belijden, die de Schriften belijden te willen lezen en verstaan door de bril van de gereformeerde confessie, dat die kerken slechts tot elkaar komen – of zich herenigen – omdat de ‘nood der tijden’ hen daar toe dringt. Wanneer wij als kerken verstaan wat het betekent dat wij de katholiciteit belijden, zal juist dat ons ertoe motiveren om stappen naar elkaar toe te zetten. Immers juist die ontmoeting van elkaar – die bij tijden lastig en spannend is vanwege een gegroeide diversiteit – helpt ons om oog te krijgen voor onze blinde vlekken doordat wij zien wat de ander ons toont aan inzicht en doorzicht. Stellig zijn er Christelijke Gereformeerde zusters of broeders, die zich meer aangetrokken voelen tot een kerkdienst die in de Hersteld Hervormde Kerk gehouden wordt. Met net zo grote stelligheid kan ik u vertellen dat er leden in de CGK zijn die met vreugde en dankbaarheid Psalmen (liefst voor Nu), Gezangen en Opwekkingsliederen zingen, die zich vooral aangetrokken voelen tot een deel van uw kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken. De reden waarom onze kerken een deputaatschap hebben voor de eenheid is evenwel niet dat we moeten proberen om zo goed mogelijk in gehoor of gevoel liggende matches van kerken tot stand te brengen. Dat zou slechts leiden tot een herverkaveling van gereformeerden, waarbij smaken en voorkeuren bij elkaar komen die het goed met elkaar hebben. Eén van de aspecten van katholiciteit is ook het geloof dat de Heer aan mijn broeders en zusters gaven geschonken heeft waarmee hij mij wil verder helpen in het verstaan van zijn liefde voor mij. Daar moet ik dan wel mee geconfronteerd worden – en mij mee willen confronteren. Maar is dat het ook niet wat gevraagd wordt in al die gegevens in het Nieuwe Testament waar gesproken wordt over de eenheid in de verscheidenheid? Kan ik werkelijk in mijn eentje de omvang van Gods liefde in Christus bevatten? Nee, dat kan ik slechts samen met alle heiligen, de heiligen van vroeger, de heiligen van Noord en Zuid, Oost en West – en om dat te oefenen is het goed om te zien of je als gereformeerden in Nederland samen kunt leven van de liefde van de Here, die ons lief heeft gehad nog voordat wij ooit maar aan hem konden denken en die ons zijn Zoon geschonken heeft als teken van die liefde.”

De preses dankt voor de goede woorden. We zoeken elkaar omdat Christus eenheid wil. In de contacten hebben we veel van u geleerd.

Bespreking

Deputaat ds. D.W.L. Krol reageert op eerder gestelde vragen en opmerkingen (zie artikel 80). Het spreken over de "toe-eigening van het heil" hebben we nog niet achter ons kunnen laten, maar we hebben het er niet steeds meer over in de zin van wie het goed of fout doet. In besprekingen komen de verschillen nog wel aan de orde en dit wordt als zeer verrijkend ervaren. De contacten met de HHK zijn tripartiet. Hierbij word je gedwongen je rekenschap te geven van wat je drijft. Het overleg loopt echt goed en als wij, als deputaten, dit merken kan het niet anders dan doorwerken in de kerken. Wat wij voor ogen hebben is het grote doel dat Christus bij zijn gebed om eenheid voor ogen had.

Hij wil besluit 1 graag laten staan, ook al realiseert hij zich dat plaatselijk de moed om samen te spreken verdwijnt. Er is bij de CGK een grotere diversiteit dan bij ons en natuurlijk zijn er ook wel eens zorgen. Op het voorstel om besluit 2 te laten vallen, omdat we nu al zo lang met elkaar praten zonder resultaat, merkt hij op dat dit jammer zou zijn. De sfeer van de gesprekken over de prediking is veranderd. Namen we elkaar vroeger de maat, nu is het een startmoment voor bespreking en een doortocht naar andere onderwerpen waarover je een gesprek wilt. Het is verstandig om het te laten staan omdat het ook in lijn is met besluitvorming binnen de CGK.

Ds. Van 't Spijker vult aan dat de opdracht van de GS van de CGK is om meer samen te spreken. Het bespreken van de preken wordt aan het begin van de vergadering gedaan. Wat zegt de Heer in dezen. Het gaat er niet om elkaar de maat te nemen, maar hoe legt de Geest een bruggetje naar het hart van de gelovige. Je leert elkaars preken verstaan. Waar dat gebeurt ontstaat vertrouwen. Wel zijn er vraagtekens over de ontwikkeling betreffende de samenspreking met de NGK.

Besluitvorming**Besluit 1**

Zonder discussie met algemene stemmen genomen.

Besluit 2

Met 10 stemmen tegen en 26 voor genomen.

Besluit 3

Met 2 stemmen tegen en 34 voor genomen.

9 mei 2014

Artikel 82

Contacten met de Hersteld Hervormde Kerk

Materiaal:

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2014).

Besluit 1:

de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nauwere vorm van kerkelijk contact.

Besluit 2:

deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

Deputaat ds. D.W.L. Krol geeft als reactie op vragen aan dat wat we besluiten in lijn is met uitspraken van eerdere synodes. Bij de gesprekken staat op de agenda wat we belijden. Op papier is het hetzelfde, maar in de praktijk is het deels anders.

Met 2 stemmen onthouding, 2 tegen en 32 voor wordt het besluit genomen.

9 mei 2014

Artikel 83*Contacten met de Protestantse Kerk Nederland (PKN)***Materiaal:**

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2014);
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Katwijk (07-01-2014) waarin wordt geconstateerd dat kerkelijke eenheid met de Protestantse Kerk Nederland onder de huidige omstandigheden niet mogelijk is.

Besluit 1:

goed te keuren dat deputaten kerkelijk eenheid zijn ingegaan op de uitnodiging van de Protestantse Kerk Nederland om een gesprek aan te gaan.

Grond:

de GS Harderwijk 2011 gaf deputaten opdracht de landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 2:

deputaten opdracht te geven het gesprek voort te zetten en daarbij te bezien of die voortzetting zinvol is uit het oogpunt van kerkelijke eenheid dan wel kerkelijk contact en over hun bevindingen te rapporteren aan de volgende generale synode.

Grond:

het is belangrijk te streven naar samenwerking die kerkelijke eenheid als doel heeft, maar daarnaast is het van belang ruimte te maken voor contactoefening die deze pretentie (nog) niet heeft.

Het voorgestelde besluit wordt met algemene stemmen genomen.

9 mei 2014

Artikel 84*Contacten met het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)***Materiaal:**

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2014).

Besluit 1:

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (*Acta*, art. 130-2) en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.

Besluit 2:

de deelname aan het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren met betrekking tot de voortgang en doelmatigheid en daarover te rapporteren aan de synode.

Bespreking en besluiten.

Op voorstel van br. C.G. Kruse nemen deputaten over om toe te voegen; ".... te evalueren *met betrekking tot de voortgang en doelmatigheid*...".

Het voorgestelde besluit wordt met algemene stemmen genomen.

9 mei 2014

Artikel 85*Raad van Kerken***Materiaal:**

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2014).

Besluit 1:

deputaten toestemming te geven deel te nemen aan beraadgroepen binnen de Raad van Kerken.

Gronden:

1. deputaten hebben voldaan aan hun opdracht samen met de CGK en NGK te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van associatie met de Raad van Kerken. Zij hebben gezamenlijk in deelname aan beraadgroepen een vorm gevonden om inhoudelijk te participeren; deze vorm doet recht aan eigen overtuiging en komt tegemoet aan de wenselijkheid tot participatie;
2. op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg;
3. deelname aan beraadgroepen past binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.

Besluit 2:

de bevindingen samen met de CGK en de NGK te evalueren en daarover te rapporteren aan de volgende synode.

Bespreking en besluiten.

Door br. K. Bouma wordt als amendement voorgesteld om, evenals bij het besluit over het COGG, ook hier "voortgang en doelmatigheid" toe te voegen. Door een paar afgevaardigden wordt dit ontraden en bij deputaten is er aarzeling. Het gaat slechts om participatie in groepen, waarbij het nog onduidelijk is hoe dit vorm krijgt. Om dan al over "voortgang en doelmatigheid" te spreken ligt niet voor de hand.

Br. K. Bouma neemt hierop zijn amendement terug.

Het voorgestelde besluit wordt hierna met algemene stemmen genomen.

9 mei 2014

Artikel 86*Nationale Synode/Protestants Forum***Materiaal:**

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013).
2. aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2014)

Besluit:

deputaten op te dragen:

- a. de ontwikkelingen rond de Nationale Synode / Protestants Forum te blijven volgen en waar mogelijk deel te nemen aan activiteiten die in het kader daarvan worden georganiseerd, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken;
- b. daarbij het gereformeerde belijden naar de Schriften in te brengen;
- c. aan de volgende synode rapport uit te brengen van hun beleid en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. de Nationale Synode/Protestants Forum is een langjarig project, dat is geïnitieerd om duidelijk te maken dat de verdeeldheid van de christenen in ons land hen pijn doet en een belemmering vormt voor het getuigenis van het Evangelie in de samenleving. De Nationale Synode werkt toe naar een herdenking in 2018/19 van de dan 400 jaar geleden gehouden Nationale Synode in Dordrecht;
2. doel van de Nationale Synode is voor alles luisteren naar en spreken met elkaar vanuit ons toebehoren aan Christus. Daarbij is de blik ook gericht op de samenleving, die voor een groot deel bestaat uit mensen die geen geestelijke oriëntatie meer hebben.

3. het organiseren en voeren van geloofsgesprekken verspreid over het land, en deelname aan de tweede editie van de Nationale Synode, hebben bijgedragen aan het onder 2 genoemde doel en aan realisering van de opdracht zoals die door de GS Harderwijk 2011 aan deputaten is verstrekt.
4. deelname aan de Nationale Synode past nog steeds in de door DKE ten behoeve van de door GS Harderwijk 2011 beargumenteerde opstelling, 'waarbij – in plaats van met anderen spreken als je het (bijna) overal over eens bent – het contact met andere (protestantse) kerken vrijmoedig en onbekommerd wordt aangegaan, zonder dat kerkelijke eenheid direct als doel wordt nagestreefd, en waar mogelijk een recht getuigenis van de waarheid gegeven kan worden.' (*Acta*, art. 77, besluit 1, grond 5).

Bespreking en besluiten

Door ds. W. van der Schee wordt opgemerkt dat bij 2b, "katholiek-gereformeerd" innerlijk tegenstrijdig is en het beter is om "katholiek" weg te laten. Dit nemen deputaten over.

Hierna wordt het besluit met algemene stemmen genomen.

9 mei 2014

Artikel 87

Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

Materiaal:

- rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) 2013.

Besluit 1:

het werk van de DOE-groep te continueren.

Gronden:

1. de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;
2. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn.

Besluit 2:

van de 'Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente' met instemming kennis te nemen.

Grond:

het document geeft samenwerkingsgemeenten een goede handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers, die zoveel als mogelijk is overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de drie kerkverbanden.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

9 mei 2014

Artikel 88

Contacten Gereformeerde Kerken (hersteld)

Materiaal:

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (2013);
2. brief van de GS Hasselt 2011 van de Gereformeerde Kerken (hersteld) (14-04-2012). Hierin wordt gereageerd op de brief, gedateerd 30 juni 2011, van de GS Harderwijk 2011 waarin wordt meegedeeld met verdriet te berusten in de 'afwijzende houding' van de Gereformeerde Kerken (hersteld);
3. brief van DKE (16-01-2014) waarin een overzicht wordt gegeven van de briefwisseling tussen de Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (hersteld) sinds 2006 en waarin wordt geconstateerd dat er inhoudelijk geen enkele vooruitgang is geboekt. Deputaten kerkelijke eenheid doen tevens een voorstel voor de beantwoording van de brief van de GS Hasselt 2011.

Besluit:

de brief van de GS Hasselt 2011 van de Gereformeerde Kerken (hersteld) met droefheid voor kennisgeving aan te nemen, te berusten in de afwijzende houding die in de brief doorklinkt en niet meer te reageren op dit schrijven.

Grond:

sinds 2006 is er in het contact met de Gereformeerde Kerken (hersteld) geen enkele vooruitgang geboekt. Ook de brief van de GS Hasselt 2011 van de GKH geeft geen enkele opening voor verder contact.

Bespreking en besluit

Er is wat moeite met de woorden "afwijzende houding". Door deputaten wordt er op gewezen dat het contact een herhaling van zetten is.

De preses deelt mee dat het besluit per brief aan Gereformeerde Kerken (hersteld) zal worden meegedeeld, zonder inhoudelijk te reageren.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

14 juni 2014

Artikel 89

Contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK)

Materiaal:

1. rapport deputaten kerkelijke eenheid (DKE) (08-10-2013);
2. brief van de Landelijke Vergadering van de NGK Houten 2010 met als bijlage de besluiten inzake de binnenlandse kerkelijke relaties (07-09-2011);
3. acta van de Landelijke Vergadering van de NGK Houten 2010-2011 (13-02-2013);
4. brief van de Landelijke Vergadering van de NGK Zeewolde 2013 waarin de Generale Synode Ede 2014 Gods zegen voor het werk wordt toegewenst (06-11-2013);
5. brief van de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken Zeewolde 2013-2014 (17-03-2014), waarin mededeling gedaan wordt van het volgende besluit: de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), in Generale Synode te Ede bijeen, uit te nodigen om op DV 31 oktober 2016 samen met de Nederlands Gereformeerde Kerken te verklaren dat de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken zich in een staat van hereniging bevinden.

Besluit 1:

de brief onder materiaal 5 in behandeling te nemen.

Gronden:

1. de brief is weliswaar na de sluitingsdatum voor ingekomen stukken bij de synode binnen gekomen, maar dit was tijdig aangekondigd;
2. het concrete verzoek kon niet eerder worden ingezonden, daar de LV eerst op 1 maart 2014 hierover een besluit heeft genomen;
3. de GS en de LV komen bewust in dezelfde periode samen; het zou onwenselijk zijn als besluiten van die vergaderingen die de onderlinge relaties aangaan meerdere jaren op een antwoord zouden moeten wachten;
4. in de brief wordt geen nieuwe zaak aan de agenda van de synode toegevoegd; de behandeling past in het kader van de nog te houden bespreking over het rapport van deputaten kerkelijke eenheid met betrekking tot de NGK.

Besluit 2:

met blijdschap kennis te nemen van de rapportage over de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK en de resultaten daarvan zoals die verwoord zijn in het rapport en met name in de notitie Tweede Overeenstemming.

Grond:

de rapportage geeft er blijk van, dat de gesprekken over de hermeneutieke gezindheid tonen, die o.a. zichtbaar wordt in de notities Eerste en Tweede Overeenstemming.

Besluit 3:

uit te spreken dat door de overeenstemming in de gesprekken over hermeneutiek de belemmering die er lag vanwege het besluit van de NGK om de ambten voor de zusters der gemeente open te stellen, is weggenomen.

Grond:

ondanks het verschil in praktische uitkomsten ten aanzien van de vrouw in het ambt, is gebleken dat we als kerken elkaar vertrouwen kunnen geven inzake de erkenning en aanvaarding van het gezag van de Heilige Schrift.

Besluit 4:

de contacten met de NGK voort te zetten en over te gaan van gesprekken naar samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid.

Grond:

nu de belangrijkste belemmering is weggenomen, ligt de weg naar samensprekingen over daadwerkelijke kerkelijke eenheid open.

Besluit 5:

dankbaar te zijn voor de brief van de LV Zeewolde 2013-2014 en die te beschouwen als een hartelijke aansporing om verder te gaan op de weg naar hereniging.

Gronden:

1. het is vertroostend en verblijdend te constateren dat de Heer van de kerk de NGK en de GKv 50 jaar na de droeve scheuring zo dicht tot elkaar heeft doen naderen;
2. nu al ingaan op de uitnodiging voor een gezamenlijke verklaring zou betekenen dat de fase van 'samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid' in het traject naar kerkelijke eenheid zou worden overgeslagen.

Bespreking

Van deputaten DKE zijn aanwezig de brs. ds. A. de Braak, ds. J.M. Burger, ds. T. Dijkema, N.M. Kramer, ds. H.J. Messelink, J. de Meij, ds. R. Prins, J.A. Schelling, F.H. Tijssen, ds. R.J. Vreugdenhil, ds. J. Wesseling, O. Westra en ds. A.J. van Zuijlekom.

Namens CCS NGK de brs. ds. L. Compagnie, T. van Daalen, ds. P. Sinia en G. Sneep.

Namens moderamen van de LV NGK ds. W. Smouter en zr. J. Speijer (2^e scriba)

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet ieder welkom, speciaal de afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Hij geeft ds. P. Sinia van de CCS NGK het woord. Deze spreekt de synode als volgt toe:

“Geachte voorzitter, leden van het moderamen, geachte afgevaardigden, deputaten, gasten, Of zoals we elkaar mogen noemen: broers en zussen,

Zo'n achttien en een half jaar geleden, derde Kerstdag 1995, heb ik hier in de gemeente Ede, in Nationaal Park de Hoge Veluwe, geknield in de sneeuw, mijn vriendin ten huwelijk gevraagd. Ze zei: “oh, wat is dit eng”. En vervolgens zei ze gelukkig ook: “Ja”.

Vandaag staat het verlovingsaanzoek van de Nederlands Gereformeerde Kerken aan u als Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) op de agenda. Natuurlijk is dat verlovingsaanzoek u al schriftelijk gedaan door het moderamen van onze Landelijke Vergadering. Maar ik kon mij toch niet onttrekken aan het gevoel dat mijn rol als voorzitter van de Commissie Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken is om dat verlovingsverzoek nog eens onder woorden te brengen.

U vraagt zich misschien af: zal hij weer op de knieën gaan? Geen zorgen, ik heb inmiddels Abraham Kuyper geraadpleegd, en die schrijft: “Zelfs bestaat de verfoeilijke gewoonte, om een jong man, die een meisje tot vrouw vraagt, als geknield voor haar nederliggend voor te stellen. Een echte heidensche gedachte, alsof ooit eenig huwelijk gezegend kon zijn, dat met een soort aanbidding van de vrouw begon. Althans een Gereformeerde jongedochter zou zulk een jong man afstooten, zeggende: “Met u nooit”. We

knielen als goede Calvinisten nooit voor mensen, maar juist des te dieper voor God". (*Abraham Kuyper, Onze Eeredienst, p. 230*).

Zo is er op verschillende plaatsen in het land in de aanloop naar dit verlovingsaanzoek gebeden, afgelopen zondag in de kerk, maar ook vanochtend nog; letterlijk en figuurlijk geknield voor God, is onze hemelse Vader gevraagd zijn zegen te geven over deze verloving.

Ik hoop dat u zichzelf de tijd hebt gegund, of nog even gunt voordat u straks als vergadering ons aanzoek beantwoordt, om uzelf te verwonderen over dit historische aanzoek. Wie had gedacht dat op deze wijze de toenadering gezocht zou worden door de Nederlands Gereformeerde Kerken? En wat is het veelzeggend dat de aanzet tot het verlovingsaanzoek niet van een deputaatschap of een landelijke commissie komt, maar vanuit de kerken, en notabene vanuit de regio Noord Holland, waar de breuk bijzonderlijk pijnlijk is geweest. En ook de wijze waarop de Landelijke Vergadering in grote eenstemmigheid dit initiatief tot een verlovingsaanzoek heeft omarmd mag ons raken. We moeten ons misschien afvragen of dit verlovingsaanzoek anders tot stand had kunnen komen, dan onder de zegen van onze hemelse God en Vader zelf. We moeten ons misschien afvragen of dit verlovingsaanzoek anders tot stand had kunnen komen, dan als genadige verhooring van al die gebeden om eenheid binnen Gods kerk, die al lang voor onze Landelijke Vergadering en uw Generale Synode opstegen tot God.

Als Commissie Contact en Samenspreking en deputaten kerkelijke eenheid hebben wij ons de afgelopen jaren niet bezig gehouden met verlovingsaanzoeken, maar hebben we onze opdracht uitgevoerd om de eenheid te zoeken door met name het gesprek aan te gaan over Schrift en belijdenis, maar dat toch vooral toegespitst op het gesprek over ons rapport over de Vrouw in het ambt van Ouderling en Predikant. (VOP) Zo'n gesprek is niet zonder risico. Het heeft toch iets van de onmogelijke opdracht om de eenheid te vinden door de verschillen te zoeken. Gelukkig is het gesprek niet op die manier ontspoord. Zo'n gesprek is ook kwetsbaar. Kwetsbaar omdat Synodes en Landelijke Vergaderingen doorgaans geen rapporten aannemen. Het is opvallend dat zowel vanuit de laatste Christelijke Gereformeerde Synode als vanuit uw Generale Synode (o.a. in de documentaire over het Man/Vrouw dossier) over eigen rapporten benadrukt werd, dat synodes geen rapporten aannemen. Terwijl beide synodes eerder wel de opdracht gegeven hebben aan hun deputaten om met de Nederlands Gereformeerden het gesprek aan te gaan over het VOP-rapport.

Ik wil mij hier niet beklagen over de opdracht die uw deputaten meekregen. Want het gesprek dat uit deze opdracht voortvloeide was een goed gesprek waarin we elkaars nieren hebben mogen proeven, elkaars vertrouwen hebben mogen winnen en de eenheid hebben mogen herkennen in onze omgang met Schrift en belijdenis.

Als het gaat over rapporten met betrekking tot vrouwen in het ambt bent u zelf inmiddels een ervaring rijker. Ik hoop dat de vrucht van die ervaring is, dat u zich meer kunt herkennen in ons. Wij hebben een rapport rondom de vrouw in het ambt die anderen deed twifelen aan onze schriftuurlijkheid. U hebt een rapport rondom de vrouw in het ambt die anderen deed twifelen aan uw schriftuurlijkheid. U bent gelukkig uiteindelijk achter de schrijvers van het rapport gaan staan en hebt benadrukt dat er geen enkele twijfel hoeft te bestaan over hun schriftgetrouwheid. Zo hebben wij in ons gesprek met uw deputaten benadrukt dat wij de schrijvers van ons rapport als schriftgetrouw kennen. En dan lees je een rapport misschien ook met andere ogen.

U hebt een rapport behandeld dat u niet kon overtuigen. Dat wil niet zeggen dat u geen overtuiging hebt over vrouwen in het ambt. Laat ik u eerlijk opbiechten dat ons eigen VOP-rapport mij ook niet heeft overtuigd. Dat wil niet zeggen dat ik geen overtuiging heb over vrouwen in het ambt. Verschillenden van u hebben tijdens deze synode nog eens benadrukt dat Gods Woord voor u alles bepalend is. Voor ons is het niet anders. Tegelijkertijd kunnen we geloof ik niet zonder hermeneutiek, al was het maar om te begrijpen dat goed gereformeerde theologen die – om het zo te zeggen – Van Bruggen's commentaarserie in hun boekenkast hebben staan en met groot respect en waardering gebruiken, toch tot verschillende overtuigingen kunnen komen over de rol van de vrouw in Gods gemeente. Exegese, hermeneutiek en terecht zoals collega Van der Schee benadrukte, theologie, waarin alle lijntjes als het goed is samenkomen.

Wanneer ik zojuist zei dat ons eigen VOP-rapport mij niet heeft kunnen overtuigen, althans niet doorslaggevend is geweest in de vorming van mijn eigen overtuiging, dan klinkt dat wellicht als een

negatief oordeel. Maar zo is het niet. Ik geloof, juist ook nu ik door het gesprek met uw deputaten opnieuw gedwongen werd om ons VOP-rapport nauwkeurig te lezen, dat het een rapport is waar u uw voordeel mee kan doen. Maar het kan veel beter. Net als uw rapport veel beter kan. Hoe dan? We hadden het samen, als ongedeeld lichaam van Jezus Christus, kunnen doen. Ik geloof op basis van wat Gods Woord over de kerk als het lichaam van Jezus zegt dat we het samen beter hadden gedaan.

Laat ik over de vrouw in het ambt nog dit benadrukken. Wij als Nederlands Gereformeerden vragen niet van u om voor de vrouw in het ambt te zijn. Wij hebben als Nederlands Gereformeerden juist geconcludeerd dat verschillende opvattingen hierover niet kerkscheidend hoeven te zijn. Zo kunnen wij leven met plaatselijke kerken die daarin verschillende wegen gaan. Sterker nog, we kunnen ermee leven dat binnen een plaatselijke kerk hierover verschillend gedacht wordt. Ik heb inmiddels al twee keer meegemaakt dat ik een kerk mocht dienen waarbij ik één van de twee predikanten was, en waarbij mijn collega een tegenovergestelde opvatting had op dit gebied, zonder dat dat tot verdeeldheid leidde.

Genoeg over dit onderwerp.

Wanneer het gaat om de toenadering tussen de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), dan is het goed te beseffen dat hier sprake lijkt te zijn van een breed gedragen beweging binnen beide kerken. Natuurlijk kan het zo zijn dat u uit een plaats of regio komt waar de Nederlands Gereformeerde Kerk niet of nauwelijks aanwezig is, waardoor deze toenadering minder voor u speelt. Maar ik hoop dat u niet de indruk hebt dat deze toenadering niet iets is dat van bovenaf door landelijke commissies of deputaten wordt opgelegd.

Vandaag sta ik hier als voorzitter van de Commissie Contact en Samenspreking. Morgenmiddag mag ik hier opnieuw staan om het woord van God te verkondigen. Ede is namelijk één van de vele plaatsen waar belangrijke stappen gezet werden naar eenheid. Notabene, ondanks verschillende opvattingen over de vrouw in het ambt. Om die hervonden plaatselijke eenheid te vieren wilden we u vandaag als Nederlands Gereformeerde Kerk van Ede trakteren op gebak. Het is goed te beseffen dat wat in Ede gebeurt op allerlei plaatsen in het land gebeurt.

In mei 2011 publiceerde het Nederlands Dagblad een overzicht van de zogenoemde kleine oecumene en telde wat de contacten tussen NGK en GKv betreft 1 gemeente waarin GKv, NGK én CGK als drietal volledige samenwerking kennen (Deventer), 1 gemeente waarin GKv en NGK als tweetal volledige samenwerking kennen (Zaandam), in de zin dat zij in de praktijk als één gemeente functioneren, en 25 gemeenten waarin GKv en NGK samenwerken in de zin van wederzijdse openstelling van het avondmaal, kanselruil of het houden van gezamenlijke diensten.

In zijn toespraak voor onze Landelijke Vergadering in 2011, een maand eerder, turfde Ad de Boer de samenwerking binnen de zogenoemde kleine oecumene. Kort samengevat telde hij dat in 34 Nederlands Gereformeerde Kerken, 40 procent, sprake was van kanselruil met CGK- en GKv-gemeenten.

Als Commissie Contact en Samenspreking hebben we geprobeerd bij te houden in welke plaatsen sinds die telling van Ad de Boer en het ND volgende stappen in de samenwerking tussen GKv en NGK werden gezet, wederzijdse erkenning, uitbreiding van de samenwerking, of het houden van gezamenlijke diensten. Ik beperk mij tot het noemen van de plaatsnamen: Amersfoort en Leusden – tien GKv en twee NGK kerken, Apeldoorn, Arnhem, Deventer, Ede, Gorinchem, Hattem, Hardinxveld-Giessendam, Heerde, Heerenveen, Heino-Langeslag, Hengelo, Langerak, Lisse, Maastricht, Neede, Nijverdal, Rotterdam, Leidsche Rijn, Vlaardingen, Wapenveld, Wieringermeer & Anna Paulowna, Zoetermeer. Wie snel meegeteld heeft beseft dat dit 32 GKv kerken en 24 NGK kerken betreft.

Nogmaals, ik hoop dat u in uw overwegingen meeneemt dat het verlangen naar eenheid tussen onze kerken niet alleen een verlangen van commissies en deputaten, niet alleen een wens van Landelijke Vergaderingen en Synodes is, maar een breed gedragen verlangen binnen onze kerken.

Eén laatste punt. In Ede is het van onvoorstelbare betekenis geweest in de toenadering tussen beide kerken dat dominee Roukema postuum gerehabiliteerd is. Als Nederlands Gereformeerden in Ede waren we daarbij onder de indruk van de Vrijgemaakten die ons in ootmoed voorbijstreefden. Een belangrijke rol werd daarbij gespeeld door dominee Melle Oosterhuis. Als vredestitcher bezat hij de wijsheid, om naar onze taxatie, recht te doen aan de gevoelens van pijn aan Nederlands Gereformeerde zijde, zonder voorbij te gaan aan soms even sterke gevoelens en diepe wonden aan Gereformeerd Vrijgemaakte zijde. In het verleden is wel eens gesuggereerd dat onze kerken niet kunnen herenigen voordat op zulke wijze aan alle pijn en wonden vanuit het verleden recht is gedaan. Ik geloof dat we voorzichtig moeten zijn met dat soort redeneringen. Het wordt al snel alsof we de dokter in de operatiekamer de instructie geven dat de ene

wond niet behandeld mag worden voordat de ander behandeld is, en vice versa. Ik hoop en bid dat alle wonden uiteindelijk zullen genezen. Ik hoop en bid dat we het genezen van de ene wond niet uitstellen tot de andere wond genezen is.

Jezus Christus zei "zalig de vrede-stichters". Moge God u tot vrede-stichters maken, die vandaag besluiten nemen waarmee wonden helen. Moge God vervolgens nog vele vrede-stichter geven om dat genezingsproces voort te zetten.

Dank u wel".

Preses, ds. P.L. Voorberg, dankt voor de goede woorden. We hopen op een goede besluitvorming.

In de bespreking blijkt dat de afgevaardigden uitersten kennen. Enerzijds is er grote zorg. Anderzijds is uitgezien naar deze dag. De uitnodiging wordt gezien als een werk van Gods Geest.

De zorg betreft dan dat er dwaling/afwijking geconstateerd wordt die van Christus aftrekt. Als gezegd wordt dat de gesprekken goed lopen is dat dan omdat wij het ruimer nemen? Opdrachten van vorige synodes zijn nog niet alle uitgevoerd. Dan is er geen mogelijkheid om nu het traject van officiële samenspreking in te gaan. Lopen de deputaten niet te hard van stapel? Evenals in het VOP-rapport is ook in deze synode gesproken over twee lijnen waar het gaat over de positie van de vrouw in de kerk. We zijn er nog niet uit. Dus ligt de hobbel er nog steeds.

Aan de andere kant wordt gesproken over een vechtscheiding die niet had mogen plaats vinden. Het wordt fantastisch gevonden mee te mogen maken dat het gesprek over het herstel van een breuk nu op gang komt. Het is een weg die we verder kunnen gaan op basis van de Schrift. Het gaat daarbij om het onderling vertrouwen. Dat is er of dat is er niet. Verschillen zullen er altijd zijn en die houden ons scherp. Verschillen zijn er ook in een huwelijk. Daar moet je samen aan werken (Ef. 3: 16-18) om samen de wil van God te leren kennen. Liefde is een zijn, dat er op gericht is dat alles tot zijn recht komt. Afgevaardigden verklaren dat ze diep onder de indruk en dankbaar zijn; ze zijn geraakt door wat ds. Sinia naar voren heeft gebracht. We zijn gelijke kerken waar geworsteld wordt met dezelfde problematiek, maar we hebben het Woord van onze God en dat geeft vertrouwen. Als we de stap echt willen nemen, zullen we over zaken heen moeten stappen. Ook onze kerken kennen diversiteit. Het ontdekken dat je van de ander houdt moet de discussie kleuren. Liefde laat geen ruimte voor angst. Vertrouwen is 100%. In iemand die angst kent is geen liefde aanwezig.

Namens deputaten reageert ds. H.J. Messelink. Deputaten zijn een lange weg gegaan, met verschillende tussenproducten en rapporten. Maar inmiddels worden deputaten door de plaatselijke ontwikkelingen ingehaald, waarmee deputaten helemaal geen kopgroep meer zijn. Door deputaten is geprobeerd om duidelijk te maken waarmee ze bezig waren. Er zijn regionale bijeenkomsten geweest. Er is uitnodigend gewerkt en kerkenraden zijn bevraagd. Regelmatig is als reactie teruggekregen dat samenspreking geen prioriteit hadden en dat de kerken niet echt geïnteresseerd waren. Het betrekken van de CGK bij dit proces is een lastig punt. Evenals met de NGK willen we met de CGK graag samen optrekken, maar er zijn terreinen waar het moeilijk ligt. We zijn al vanaf de Vrijmaking bezig, maar het lukt nog steeds niet. Met de NGK zijn er nu wel mogelijkheden om verder te komen. Soms moet je dan maar een eigen weg gaan. Inderdaad is de hobbel over de vrouwelijke ambtsdrager nog niet genomen. Er zijn nog meningsverschillen en niet elke opvatting is legitiem. Maar er moet samen verder gestudeerd worden. Sommige opvattingen moeten afgewezen worden. Maar het verschil tussen GKv en NGK is niet al te groot.

Besluitvorming

Besluit 1

Wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 2

Gesproken wordt over de grond onder dit besluit. In het voorstel was sprake van "duidelijke eensgezindheid". Deputaten vinden het niet goed om hier "groeïende eensgezindheid" van te maken. Eensgezindheid is er, dat is geen groeiproces. Er was in het begin sprake van botsende meningen, maar in het gesprek daarover is de overeenstemming gegroeïd.

Amendementen.

Br. S.W.P. Verkade stelt voor in de grond het woord "duidelijke" vervangen door "groeïende".

Door ds. J.H. Soepen wordt als vervangende grond voorgesteld: "de rapportage over de gesprekken over de hermeneutiek, zoals vastgelegd in de notitie Tweede Overeenstemming, geeft blijk van een duidelijke eensgezindheid".

In reactie hierop zegt ds. H.J. Messelink dat deputaten de woorden “en de binding aan de belijdenis” na “hermeneutiek” laten vervallen. Want dat is de laatste drie jaar niet meer aan de orde geweest. Dit geeft ook ruimte voor besluit 4. Nadat deputaten het woord “duidelijke” uit de tekst gehaald hebben trekt br. Verkade zijn amendement in, Het amendement van ds. J.H. Soepenber, wordt verworpen (10 voor, 23 tegen, 3 onthoudingen).

Besluit 2 wordt daarop met algemene stemmen genomen.

Besluit 3

Op de vraag of de CCS wel kan spreken namens de LV, zeggen deputaten dat de LV het rapport van de CCS aanvaard heeft. De meningsverschillen worden kleiner en er is geen wantrouwen meer.

Door ds. G. Zomer en br. S.W.P. Verkade wordt het volgende tegenvoorstel ingediend: “uit te spreken dat hoewel het gesprek over de hermeneutiek gaande is binnen de GKv de belemmering, die er in dit opzicht was ten aanzien van de NGK niet is weggenomen.

Gronden:

1. ondanks de met dankbaarheid geconstateerde overeenstemming tussen DKE en CCS is er volgens DKE nog wel een verschil gebleven in praktische uitkomsten ten aanzien van de vrouw in het ambt;
2. nu de synode van de GKv de ambten niet heeft opengesteld voor vrouwen en een deputaatschap heeft ingesteld om de ambtsleer nader te onderzoeken, is de weg voor samensprekingen nog niet vrij”.

Meerdere afgevaardigden zijn tegen dit voorstel. Ook het deputaatschap is ongelukkig met dit tegenvoorstel omdat het een belemmering vormt voor gesprekken die gericht zijn op kerkelijke eenheid, zoals deputaten voorstaan. Deputaat ds. J. Wesseling vult aan dat er gekeken moest worden naar het schriftverstaan zoals dat ten grondslag ligt aan het VOP-rapport, niet naar de praktische uitwerking hiervan in de openstelling van alle ambten voor vrouwen.

Hierop neem br. Verkade het voorstel terug.

Besluit 3 wordt met 26 stemmen voor, 9 tegen bij 1 onthouding genomen.

Besluit 4

Door br. C.G. Kruse wordt als aanvulling op besluit 4 voorgesteld:.....”, waarbij de verschillen met betrekking tot de hermeneutiek en de binding aan de belijdenis worden geagendeerd”.

Ds. H.J. Messelink reageert hierop met de opmerking dat overwogen is om een aantal gespreksonderwerpen op te nemen in het besluit. Maar dat zal nooit een uitputtend lijstje zijn. Beter is daarom om gezamenlijk te inventariseren waarover het verdere gesprek moet gaan. Moeilijke gesprekken zullen niet uit de weg gegaan worden. Waar mogelijk zullen de CGK er bij betrokken worden. Nu een datum vastleggen is niet aan de orde. Ook het tijdspad zal gezamenlijk afgesproken worden.

Het amendement wordt met 15 stemmen voor en 21 tegen verworpen.

Verder is door de brs. S.W.P. Verkade en C.G. Kruse het volgende tegenvoorstel ingediend:

“deputaten op te dragen om zoveel mogelijk bij deze samensprekingen de deputaten van de CGK te betrekken.

Grond:

het zou ongewenst zijn dat verdere toenadering van de GKv en de NGK tot verwijdering zou leiden tussen de GKv en de CGK”.

Deputaat ds. J. Wesseling ontraadt dit voorstel. Aanvaarding zou betekenen dat we in het proces van toenadering tot de NGK zomaar 6 à 9 jaar worden teruggezet. Met de NGK gaan we nu het voorlaatste proces in. Er is nog geen kerkelijke eenheid en er zijn nog bezwaren. Maar de komende gesprekken moeten wel gericht zijn op de bereiken van kerkelijke eenheid.

Bij stemming over dit amendement zijn er 16 stemmen voor en 20 tegen, waarmee het niet is aangenomen.

Besluit 4 wordt hierop met 35 stemmen voor en 1 tegen genomen.

Besluit 5

Hierbij wordt door een afgevaardigde gewezen op de symbolische betekenis van 31 oktober, de datum waar de zogenaamde Open Brief verscheen. Inmiddels zijn we bijna 50 jaar verder. Elke 50 jaar is een heilig jaar, een jubeljaar, een jaar van herstel.

Deputaat ds. H.J. Messelink is blij dat we nu in deze fase zijn gekomen. Het is nog te vroeg om ons vast te leggen op een datum.

Het besluit wordt met algemene stemmen en applaus genomen.

20 juni 2014

Artikel 90*Benoeming deputaten kerkelijke eenheid***Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten kerkelijke eenheid:

A. de Braak,	Hardenberg	2020
J.M. Burger,	Franeker	2017
T. Dijkema,	Enumatil	2020
mevr. H.M. Hamelink,	Middelburg	2023
A.G. Hoogerduijn,	Dordrecht	2023
D.W.L. Krol,	Terneuzen	2017
N.M. Kramer,	Capelle a/d IJssel	2017
J. Luiten,	Ede	2023
H.J. Messelink,	Hattem	2017
R. Prins,	Buitenpost	2020
R.J. Vreugdenhil,	Lelystad	2017
J. Wesseling,	Putten	2017
O. Westra,	Zwolle	2017
A.J. van Zuijlekom,	Stadskanaal	2017

H.J. Messelink wordt aangewezen als samenroeper.

28 en 29 maart 2014

Artikel 91*Betrekkingen buitenlandse kerken*

De preses, ds. P.L. Voorberg, leest bij de opening van de buitenlandddagen Openbaring 5 en laat zingen Ps. 96: 1,2,8.

In zijn overdenking staat hij stil bij het feit dat Johannes een blik in de hemel mag werpen en vertelt wat hij ziet. Deze week zijn alle ogen gericht op een klein landje aan de zee. De wereldtop verzamelt zich in Nederland met het oog op de Nuclear Security Summit. Het oog van de wereld is dus gericht op Den Haag en niet op Ede. Wat zou echter in Gods ogen belangrijker zijn? Openbaring 5 vertelt over een cruciaal moment in de wereldgeschiedenis: God is in volle vaart op weg naar de voltooiing. Op het moment van stilstand komt er een lam naar voren: Christus. Hij is waardig de boekrol te nemen en de zegels te verbreken. Het Lam, vrij van schuld en dat de zonde wegnam. De geschiedenis is voortgegaan. De lof vindt zijn hoogtepunt in de veelkleurigheid van zijn werken. Dat mogen we ook vandaag zien. Een veelkleurige bijeenkomst met veel buitenlandse gasten, om te besluiten over het werk van BBK en - in het brengen van groeten - de onderlinge gemeenschap te delen.

Gezongen wordt uit het Songbook Hymn 60 'Praise to the Lord'. De preses gaat voor in gebed.

Presentie

Van deputaten BBK zijn aanwezig de brs.ds. A.J. Balk, ds. K. Batteau, J. Bronsema, ds. A.P. Feijen, ds. J.P.D. Groen, ds. J.M. van Leeuwen, ds. P.K. Meijer, ds. M.H. Oosterhuis, ds. R. Schipper en K. Wezeman en de zrs. M.A. Blok-Sytsma, K. van der Linde-van de Velden en R. Nederveen-van Veelen.

Van het BBK-bureau zijn aanwezig de zrs. G.A. Enter-Hendriks, J. de Haan-Douma en A.M. Mijnheer-Pierik. Van deputaten buitenland van de CGK zijn aanwezig ds. W.N. Middelkoop en ds. J.W. Wüllschlegel.

Als afgevaardigden van de buitenlandse kerken zijn aanwezig:

Kerk		Land	Voornaam	Achternaam
AEPC	African Evangelical Presbyterian Church	Kenia	ds. Daniel Katumu	Kithongo
CanRC	Canadian Reformed Churches	Canada	Gerard	Nordeman
CRCSL	Christian Reformed Church of Sri Lanka	Sri Lanka	ds. Stanley Nelson	Gnanaraj
			ds. Shirley Eustace	Faber
ERE	Evangéliumi Református Egyház	Oekraïne	ds. Attila	Pál
			ds. Lajos	Szilágyi
EPCEW	Evangelical Presbyterian Church in England and Wales, Sweden (and Germany)		ds. David	Bergmark
			ds. Darren	Moore
EPCI	Evangelical Presbyterian Church in Ireland	Ierland	ds. Andrew	Lucas
ERKWB	Evangelisch Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses	Oostenrijk	ds. Reinhard	Mayer
FCS (Cont)	Free Church of Scotland (Continuing)	Schotland	ds. John	Macleod
FRCA	Free Reformed Churches of Australia	Australië	ds. Pieter K.A.	De Boer
			ds. R. Dean	Anderson
GGRI-P	Geraja-Geraja Reformasi di Indonesia Papua	Papua	ds. Yan Richard	Wambraw
			Yustus	Wombaki
GKSA	Gereformeerde Kerke in Suid Afrika	Zuid Afrika	ds. Fanie	Coetzee
IPB	Igreja Presbiteriana do Brasil	Brazilië	Elizer Arantes	Da Costa
			Francisco Solano	Portela Neto
RCJ	Reformed Church of Japan	Japan	ds. Takayuki	Ashida
RCNZ	Reformed Church of New Zealand	Nieuw Zeeland	ds. Dirk J.	Van Garderen
RPCI	Reformed Presbyterian Church of India	India	ds. Solanki	Hiralal
URCC	United Reformed Church in Congo	Congo	ds. Abel	Ntita
			ds. Athanase	Kabongo
			Sylvain	Eyambo

De preses merkt op dat er een flink aantal afgevaardigden aanwezig is uit het buitenland.

We hebben ook een binnenlandse zusterkerk, de Christelijke Gereformeerde Kerken. De afgevaardigde van deze kerken, ds. W.N. Middelkoop, krijgt het woord. Deze merkt o.a. op dat het fijn is om als kerken in Nederland zulke goede contacten te hebben. De GKv heeft er voor gezorgd dat de CGK lid zijn van de ICRC. De GKv zijn in de gezegende omstandigheid dat ze veel meer contacten in het buitenland hebben dan de CGK. De goede contacten met BBK worden benadrukt en het feit dat bij buitenlandse contacten vaak samen opgetrokken wordt en er gezamenlijke inbreng is.

De preses heet de afgevaardigden van de buitenlandse kerken hartelijk welkom en spreekt de hoop uit dat ze zich welkom voelen.

Van de kerken in Nigeria is een brief ontvangen die luidt als volgt:

Brethren in the Lord Jesus Christ,

We are really in trouble! It's better to describe what is going on with the Tiv nation and some Christian communities in the northern part of Nigeria as a genocide. Worst of it all is that, there is all indication now that the Fulanis and their hired mercenaries are now using chemical weapons in killing their victims.

My Pastors who have escaped from Taraba State reported that several dead bodies of our Church members have been picked and there was no little trace of a bullet found on their bodies! The only thing found was a kind of foam on their mouths. There are no good hospital around for autopsy to be done to ascertain clearly.

Please continue to pray for us and if possible make this known the United Nation headquarters. There is all indication that our killers are using chemical weapons.

Our God is alive!

Rev. Peter Azuana, NKST General Secretary

De kerken in Nigeria worden opgedragen in ons gebed.

Tijdens de vergadering voeren verschillende afgevaardigden van zusterkerken het woord of worden brieven voorgelezen van niet aanwezige kerken. Deze zullen (onvertaald) worden opgenomen, inclusief de beantwoording door synodeleden, in een apart Acta-artikel (artikel 93).

De vergadering gaat over tot de behandeling van het rapport van BBK en de conceptbesluiten.

De preses spreekt grote waardering uit voor alles wat de deputaten hebben verricht. Er gaan geruchten dat BBK het meest gewilde deputaatschap is onder predikanten, vanwege de mooie reisesjes. Maar soms is er veel wijsheid en stuurmanskunst nodig voor het werk.

Voor de voorbereiding van de behandeling is een commissie actief geweest bestaande uit de brs. T.A.G. Bakker, ds. J.H. Soepenbergh en ds. R. van Wijnen.

De voorzitter van het deputaatschap, br. K. Wezeman, vindt het een eer om het beleidsrapport, nadrukkelijk samen met de jaarrapporten, te mogen aanbieden. Er worden verschillende beleidsmatige voorstellen gedaan die van groot belang zijn voor de voortgang van het deputaatschap. BBK is een groot deputaatschap met 18 leden en 5 secties. Hij is dankbaar om Gods vergaderend werk over de hele wereld van zo dichtbij te mogen ervaren. God houdt zijn kerk in stand en daarvoor gebruikt hij mensen. Gods werk is onstuitbaar. Welk een grote God hebben wij. BBK heeft geldelijke middelen van de kerken gekregen. Zelf breng je je eigen inbreng mee. Aan God dank voor de bewarende zorg in de afgelopen periode. Voor het werk van BBK is het bureau onmisbaar, waaraan verbonden zijn zrs. J. de Haan-Douma en A.M. Mijnheer-Pierik.

De preses nodigt de CGK broeders, evenals de zusterkerken, van harte uit om aan de besprekingen deel te nemen.

Materiaal:

1. rapport deputaten betrekkingen buitenlandse kerken (BBK) (14-10-2013);
2. aanvullend rapport deputaten BBK (20-02-2014);
3. (toelichting op de) netwerknootitie (09-01-2014) (nootitie is onderdeel 3 van Materiaal 1).

Besluit 1:

deputaten betrekkingen buitenlandse kerken decharge te verlenen.

Besluit 2:

- a. bij het onderhouden van relaties per geval op maat afspraken te maken ten aanzien van de invulling van de relatie;
- b. te kiezen voor netwerken als uitbreiding van de invulling van de mondiale oecumenische verantwoordelijkheid van de GKv;
- c. een verkenningsfase in te stellen waarin deputaten de mogelijkheden en onmogelijkheden van participatie in netwerken verkennen, op basis waarvan hierover aan de volgende generale synode nadere voorstellen worden gedaan, waaronder, indien nodig, een daarop gebaseerde aanpassing van de tekst van artikel E 70.2 van de herziene KO.

Bespreking

Er is een groot aantal schriftelijke vragen gesteld waarvan de antwoorden soms erg bondig zijn en niet altijd als verduidelijkend worden ervaren.

Een aantal concrete vragen:

1. BBK kent drie doelen: leren, ondersteunen en prijzen. Wat hebben wij geleerd van onze zusterkerken en aan hen geleerd? Wordt er gebruik gemaakt van moderne media?
2. Soms zijn er kritische opmerkingen naar onze kerken, maar gesteld wordt dat je alleen mag ingaan op genomen besluiten en andere officiële stukken. Dit komt een beetje rigide over. De zuster houdt van ons en mag er toch niet over praten.
3. Het werk dijt uit. Deputaten willen minder, maar met voorstel 2 wordt wel meer hooi op de vork genomen. Wat wordt precies met netwerken bedoeld? We praten hier al zes jaar over. Zijn we wel verder gekomen? Is netwerken niet een uitbreiding ten opzichte van het werken met zusterkerkrelaties en contacten?
4. Deputaten herkennen in hun rapport op twee plaatsen de zorg over onze kerken die buitenlandse kerken uitspreken. Is een rapport de plaats om dergelijk kwalificerende uitspraken te doen?
5. Worden netwerken gelegenheidscoalities? Hoe hebben de CGK gereageerd op de netwerkgedachte? Is NGK helemaal buiten beeld?

6. Met name de kerken in Afrika vormen een zwakke plek waar het samenwerking betreft. Ligt er richting Afrika niet een extra verantwoordelijkheid?
7. Vanuit Kampen is men naar Hamilton geweest. Hoe kun je elkaar benaderen en omgaan met verschillende culturen?
8. Er wordt bij het nadenken over netwerken een kanteling ervaren in het denken over relaties in het buitenland. Wat is bilateraal contact en wat zijn netwerken? Hoe verhouden zich daarbij de verantwoordelijkheden. Slaan we een weg in die niet meer te keren is?
9. Het is mooi dat er meer inhoud gegeven gaat worden via netwerken, maar wat is de definiëring van netwerken? Botsen de bepalingen over de zusterkerkrelaties van Ommen '93 niet met netwerken?
10. De "ware kerkvisie" is aan het afsterven. Dat heeft effect in de internationale zusterkerkrelaties. Het buitenland groeperen via netwerken is een terechte beweging.
11. Er zijn weinig kerken die op eenzelfde manier functioneren als wij. Ga op zoek naar kerken die gelijkwaardig zijn, zodat je over en weer kunt leren. Laten we op zoek gaan naar kerken die ons tegenspreken.

In reactie op deze vragen en opmerkingen antwoordt deputaat br. Wezeman dat het herkennen van zorgen niet kwalificerend is bedoeld. Ook binnen BBK leven verschillende taxaties. BBK-leden hebben ook zo hun gevoelens. Zorgen kunnen wel herkend worden, maar we vragen ons steeds af of de onderbouwing ervan wel voldoende is. De rol van BBK is faciliterend. Deputaten BBK krijgen hun opdracht van de synode en er moet voor opgepast worden dat persoonlijke zorgen van deputaten niet de boventoon voeren. Over alles wat speelt binnen de GKv heeft Harderwijk gezegd dat reacties gebaseerd moeten worden op wat de kerken hebben besloten. Hierdoor ontstaat enige afstandelijkheid. Er moet op een geordende wijze bezwaar op tafel gebracht worden. Er wordt met de buitenlandse kerken gesproken en we spreken elkaar aan op basis van de kerkelijke besluitvorming. Als er iets niet goed gaat, houd je elkaar de spiegel voor. De procedure lijkt wat bureaucratisch, maar zo voorkomen we misverstanden.

Deputaat ds. M.H. Oosterhuis vult hierop nog aan. Kerkelijke zaken moeten langs een wettige weg op de synodetafel komen. Het zou vreemd zijn als buitenlandse kerken iets aan de orde kunnen stellen, terwijl de eigen kerken het niet ter tafel hebben gebracht. Het is naar de zusterkerken duidelijk gemaakt wat de verantwoordelijkheid is naar elkaar.

Om duidelijk te maken wat er bedoeld wordt met netwerken geeft hij de ervaring weer over een ontmoeting in Zuid Afrika met iemand die hij nooit eerder had ontmoet, maar die van mening was dat hij bij hem moest zijn om iets te vertellen over de stichting van huiskerken in Hanoi. Dat is netwerken. Iemand brengt iets ter sprake en we kunnen er wel of niet mee verder. Netwerken is een actie, niet een structuur. Ook een attitude. Hoe sta je in de wereld. We zoeken gelegenheden om dit soort informatie te krijgen. Er worden geen nieuwe relaties gezocht die in structuur worden gebracht. De verwijzing naar ICRC is geen goed voorbeeld geweest. De Europese conferentie komt dichterbij wat wordt bedoeld. Daar ben je geen lid van. We zijn op de Asia Pacific Conference 2014 in Korea geweest, op uitnodiging van de organiserende kerk. Geen lid maar wel netwerkactie.

Over de drie doelen van de zusterkerkrelatie wordt gezegd dat bemoediging een wezenlijk onderdeel is. In het contact met andere broeders en zusters beleven we Gods werk in de wereld. Praktische invulling loopt via DVN. Over wederkerigheid is Korea een mooi voorbeeld. Zij stelden dat de GKv aan hen de Schriften heeft leren kennen. Maar jullie kunnen van ons het gebed leren kennen. De structuur in Korea is gedrenkt door gebed. Elke morgen een gebedsuur; daar kunnen we veel van leren. India kent treffende voorbeelden van missionaire praktijk waarvan geleerd kan worden. In Sri Lanka wordt kruisdragen geleerd als je kijkt naar vernielde kerkgebouwen. Voor het onderhouden van contacten worden bezoeken gebracht. Een deel van het budget wordt gebruikt om uit te nodigen.

Als gevraagd wordt of het aangaan van relaties op maat niet nog meer werk geeft, wordt gereageerd dat het een exercitie is. Als duidelijk is wat we van elkaar vragen kunnen, kan dit vervolgens veel tijdwinst geven.

De voorstellen zijn niet alleen bedoeld om na te denken over netwerken, maar ook of op den duur de zusterkerkrelatie haalbaar is. Bezinning op de verhouding met DVN is gaande.

Als gevraagd wordt wie actie onderneemt bij netwerken is dit niet nieuw. Ook nu wordt al veel doorgegeven aan DVN of TU.

GS Ommen 1993 blijft een bepaalde maatstaf voor het functioneren, maar er wordt wel ontspannen mee omgegaan.

Amendementen

De brs. C.G. Kruse en ds. K. Beiboer stellen voor een extra lid toe te voegen, met als doel om buiten de kaders te kunnen treden: "d. het geheel van onze contacten met buitenlandse kerken opnieuw te

doordenken met betrekking tot de doelstellingen, criteria en de diverse mogelijke vormgevingen van de contacten”.

Ds. R.J. Vreugdenhil stelt voor om in lid a, na “onderhouden van relaties” de zinsnede “de regels voor zusterkerkrelaties niet langer ten aanzien van iedere buitenlandse kerk integraal als voorwaarde te stellen, maar” te laten vervallen. Hiermee wordt zijns inziens de bedoeling duidelijker.

Er wordt voorgesteld om in het amendement van de brs. Kruse/Beiboer het woord “laten” toe te voegen voor “denken”. Op de vraag over de nuttigheid van het gebruik van formulieren wordt gereageerd dat deze nodig zijn, maar we moeten oppassen om niet door te schieten.

Ds. K. van der Geest ondersteunt de netwerkgedachte volledig. “Gisteravond hebben we een prachtige preek gehoord van ds. Solanki Hiralal uit India, waarin hij o.a. heel mooi uitlegde het verschil tussen licht en zout. Een licht zijn, dat is niet moeilijk, je zet je lamp ergens neer en die verspreidt haar licht. Helder en duidelijk zichtbaar voor iedereen. Zo waren we als GKv in de wereld aanwezig, jarenlang. Zo manifesteerden we ons ook in onze contacten met andere kerken in binnen- en buitenland. Als kerken die het licht hebben en die dat licht ook voor anderen willen laten schijnen. Zo gingen we zusterkerkrelaties aan: om andere kerken te leren wat het licht is. Maar zout is anders, zout moet zich verspreiden, mengen, dwars door alles en iedereen heen. Je kunt dan niet meer op je eigen plek jouw licht laten schijnen, je moet jezelf begeven in de wereld. En dat heeft onherroepelijk consequenties, ook voor jou zelf.

Het betekent dat jij zelf ook verandert, dat jij niet meer dezelfde blijft, niet meer dezelfde kunt blijven. Je bent geen boven de tijd verheven entiteit, je staat in een historie met een culturele situatie. Ontmoeting betekent altijd groeien met elkaar. En dat is de gedachte die ik proef bij netwerken: dat je als kerk en kerkverband je open opstelt en wilt leren van de ander, wilt groeien met de ander, je wilt verrijken aan elkaar. Ik pleit voor een radicale keuze: afscheid nemen van de oude denkwijze die ervan uit gaat dat wij het licht hebben, kiezen voor het nieuwe, dat wij nederig en vol verwachting onze brs. en zrs. in de wereld willen ontmoeten, om van hen te leren en om elkaar wederzijds te verrijken. Niet meer elkaar vermanen of de les lezen, dat hoort bij een tijd waarin we instituten en structuren maakten om vervolgens te beoordelen wie daar wel en wie daar niet in paste. Niet elkaar belerend, maar van elkaar leren. Nu gaan we onontkoombaar naar een tijd waarin we veel meer elkaar uitnodigen en oproepen de weg te gaan van hem die ons aller Heer is!”

De afgevaardigde van de CGK, ds. Wüllschlegel, geeft als reactie op de netwerkgedachte dat dit iets is dat nog op een gezamenlijke vergadering besproken moet worden. Het is voor de CGK volledig nieuw.

Door een drietal zusterkerken wordt op de netwerkgedachte gereageerd. Ds. Kithongo van Kenia zegt dat aan lokaal netwerk gedaan wordt via groeten. De zusterrelatie is productief. Een netwerkrelatie is zijns inziens moeilijk.

Ds. Hiralal van India vindt een lokaal netwerk zinvol en vruchtbaar. Ds. Kabongo van Congo stelt dat het opstarten van een netwerk in Afrika vruchtbaar kan zijn. We kennen elkaar niet. In een internationale conferentie kunnen zaken besproken worden.

Deputaten willen het amendement van ds. Vreugdenhil overnemen, maar dat van br. Kruse/ds. Beiboer niet. Wat laatsten beogen gebeurt al binnen BBK en het amendement voegt dus niets toe. Voorstel om het woordje “laten” toe te voegen wordt eveneens afgewezen.

Stemming

Het amendement Kruse/Beiboer wordt verworpen (16 voor, 18 tegen).

Besluit 2 wordt vervolgens met algemene stemmen genomen.

Hierna krijgen drie kerken uit Afrika de gelegenheid de groeten over te brengen: Congo (URCC), Kenia (AEPC) en Zuid-Afrika (GKSA).

Besluit 3:

de uitgave van het blad Lux Mundi in de huidige vorm en opzet niet te continueren en deputaten BBK op te dragen in de komende termijn:

- a. te werken aan een verbreding van de redactie van Lux Mundi met vertegenwoordigers uit lidkerken van de ICRC van verschillende continenten;
- b. te bevorderen, dat Lux Mundi:
 1. een functioneel platform biedt voor theologische uitwisseling binnen de kring van de ICRC-lidkerken en hun leden;
 2. ruimte biedt voor de uitwisseling van nieuws van de lidkerken onder elkaar;
- c. alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen om het voor de eerstvolgende ICRC-conferentie mogelijk te maken Lux Mundi als haar orgaan over te nemen.

In de bespreking wordt duidelijk dat het zeker niet de bedoeling is om met Lux Mundi te stoppen, maar hiervoor een breder forum te zoeken en dan met name internationaal via de ICRC. Daarmee wordt ook een bredere redactie mogelijk en een bredere inhoud. Het is niet verstandig om nu een termijn te stellen wanneer het klaar moet zijn, het is nog in ontwikkeling. Met de ICRC is het nog niet besproken, omdat er eerst op deze synode besluitvorming moet plaats vinden. De volgende ICRC-vergadering is in 2017 waarbij het ideaal zou zijn als het blad door de ICRC wordt overgenomen. BBK wil met de huidige opzet niet verder. Het moet internationaal worden. Het voorstel wordt aanvaard (30 voor, 4 onthoudingen).

In deze vergadering is een aantal kerken niet aanwezig. De brieven hiervan worden voorgelezen. Voor nu zijn dit de Free Church of Scotland en Geraja-Geraja Reformasi Calvinis NTT Indonesia.

Besluit 4:

in te stemmen met het beleid van deputaten, zoals verwoord in de “nota vrouwelijke afgevaardigden op een synode”, inzake het zenden van vrouwelijke afgevaardigden naar de meeste vergaderingen van buitenlandse zusterkerken. (Materiaal 1, paragraaf 5; bijlage 7-1)

Grond:

deputaten bezoeken vergaderingen van buitenlandse kerken niet als ambtsdrager. Ze mogen informeren en adviseren, maar hebben geen mandaat om in die vergaderingen besluiten te nemen. Daarom is er geen belemmering om ook zusters af te vaardigen om voluit te functioneren bij vergaderingen van buitenlandse kerken.

Naast instemming met de gedachte is er behoefte om het besluit nog duidelijker te maken. Het moet een instemmen met beleid zijn, maar dan moet duidelijk zijn wat dat beleid is. Ook zijn er afgevaardigden die een bepaalde moeite met het voorstel hebben. Er wordt niet uitgesproken dat er ook respect moet zijn voor andere standpunten. Moet de houding naar de zusterkerken niet wat royaler zijn? Bij ons zijn synodes een vergadering van afgevaardigden en is het geen ambtelijke vergadering. Maar anderen kunnen daar anders mee omgaan.

Deputaat br. K. Wezeman is wat teleurgesteld over deze reacties. Wij kennen al jaren zusters als deputaten en tussen deputaten is er geen verschil. Waarom zou niet geluisterd kunnen worden naar een vrouwelijke deputaat?

Amendement

Door br. P.G. Bakker wordt voorgesteld de tekst aan te vullen met: “en daarbij tegelijk/dus rekening te houden met de wensen van buitenlandse kerken op dit punt”.

Ds. W.L. de Graaff stelt voor toe te voegen na “inzake het zenden van” met “zowel mannelijke als”

Ds. S.W. de Boer wil de tekst wijzigen in: “in te stemmen met het beleid van deputaten, zoals verwoord in de “nota vrouwelijke afgevaardigden op een synode”, onder verwijzing naar het onderdeel uit het rapport van deputaten.

In reactie op deze amendementen wordt door ds. P.K.A. de Boer uit Australië gezegd dat het een synodebesluit is geweest dat een vrouw niet toelaat tot hun synode. Het gaat over de taak van ambtsdragers en dat is hun punt. Br. G. Nordeman van Canada vult aan dat bij hen afgevaardigden volledig deel hebben aan de vergadering. Ds. D.K. Kithongo van Kenia stelt dat zijn kerken geen vrouwelijke afgevaardigde willen ontvangen. Het is voor hen geen probleem dat een vrouw lid is van BBK. Ds. D. Moore van Engeland benadrukt dat rekening moet worden gehouden met de verschillende visies op de aard van de vergadering. Maar onze eenheid is Jezus Christus.

Deputaat ds. P.K. Meijer dankt met name de buitenlandse afgevaardigden. Hij verwijst naar de besluitvorming van de GS Harderwijk 2011 (Acta art. 87, besluit 2b) die de reden is om als deputaten nu met dit voorstel te komen.

Met het amendement van ds. S.W. de Boer hebben deputaten geen probleem. Dat maakt het voorstel van ds. W.L. de Graaff overbodig.

Het amendement van br. P.G. Bakker wordt verworpen (15 voor, 19 stemmen tegen). Het voorstel van ds. S.W. de Boer wordt aanvaard (32 voor, 2 tegen).

Daarop wordt besluit 4 met algemene stemmen genomen.

Hierna krijgen de zusterkerken uit Canada, Australië, Ierland en India het woord om de groeten over te brengen.

Besluit 5:

- a. de ICRC voor te stellen, in de herziene 'regulations' van de ICRC bepalingen op te nemen ten aanzien van zittingsduur en herkiesbaarheid in functies;
- b. deputaten BBK te machtigen om namens de Gereformeerde Kerken in Nederland op te treden voor de finale goedkeuring van de constitutie.

Deputaat ds. P.K. Meijer stelt dat het een korte besluitekst is. Het betreft iets dat bij de hele herziening over het hoofd is gezien, maar wel heel belangrijk is. Er is geen bepaling over de lengte van de zittingsduur opgenomen.

Het besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Van de Kosin Presbyterian Church in Korea is een brief ontvangen welke voorgelezen wordt. De afgevaardigde van de kerken in Oekraïne spreekt de synode toe.

Besluit 6:

Met betrekking tot de URCNA

- a. het aanbod van een zusterkerkrelatie aan the United Reformed Church of North America niet langer te handhaven en de URCNA toe te voegen aan de lijst van kerken waarmee we contact onderhouden.

Gronden:

1. de URCNA hebben bij herhaling het aanbod van een zusterkerkrelatie afgewezen omdat zij betwijfelen of de GKv wel voluit gereformeerde kerken zijn. Het is in deze situatie onjuist het aanbod van een zusterkerkrelatie ongelimiteerd te blijven handhaven;
2. de GKv zijn niet veranderd in hun waardering van de URCNA.

Met betrekking tot GGRM

- b. de Gereja-Gereja Reformasi Musyafir (GGRM) af te voeren van onze lijst met zusterkerkrelaties; waar de gelegenheid zich voordoet de gemeente Galilea aan te sporen zich bij de Gereja-Gereja Reformasi Calvinis (GGRC) te voegen.

Gronden:

1. de GGRM is als zelfstandige relatie op onze lijst met zusterkerkrelaties gekomen als gevolg van een conflict van de GGRM met de GGRC;
2. inmiddels heeft er zowel persoonlijk als kerkelijk verzoening plaats gevonden van de GGRM en de GGRC, waarbij is afgesproken verder samen te gaan onder de naam GGRC;
3. na deze verzoening is één gemeente (Galilea) toch weer zelfstandig verder gegaan als GGRM;
4. de Gereja-Gereja Reformasi di Indonesia-NTT (GGRI-NTT/Soemba), die in het verleden in het conflict bemiddeld hebben, en waar wij ons toen achter gesteld hebben, beschouwen nu alleen de GGRC als zusterkerkrelatie;
5. het is niet conform de regels om een zusterkerkrelatie te onderhouden met één losstaande gemeente.

Dit besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Hierna krijgen de zusterkerken van Japan, Nieuw Zeeland en Brazilië het woord.

Besluit 7:

Met betrekking tot de PCU:

- a. met dank aan de Heer van de kerk een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Presbyterian Church in Uganda (PCU).

Gronden:

1. de Presbyterian Church in Uganda (PCU) vertoont de kenmerken van een kerk van de Here Jezus Christus en voldoet aan de criteria voor een zusterkerkrelatie;
2. er is al lange tijd contact met de PCU en in deze contacten laat de PCU steeds zien dat ze van harte kerk van Christus willen zijn in leer en leven.
3. de PCU ervaart de band met de GKv al als een zusterkerk. Gezien de aard van het wederzijdse contact is het goed deze relatie te waarderen als een officiële zusterkerkrelatie.

Met betrekking tot de zusterkerkrelatie met GGRI:

- b. 1. de drie bestaande afzonderlijke zusterkerkrelaties met de GGRI (NTT, KalBar, Papua) te laten opgaan in één zusterkerkrelatie met de gehele/nationale GGRI;
2. de deputaten op te dragen in overleg met de nationale GGRI contact te blijven houden met de GGRI in de drie afzonderlijke regio's.

Gronden:

1. met het houden van hun eerste Nationale Synode in februari 2012 zijn de drie regio's van de GGRI waar wij elk afzonderlijk een zusterkerkrelatie mee hebben (Sumba/NTT, Kalimantan, Papua) een officieel landelijk kerkverband aangegaan;
2. het is gebruikelijk dat een zusterkerkrelatie onderhouden wordt op landelijk niveau;
3. gezien hun voorstel aan de ICRC gaan de GGRI zelf ook uit van contact op nationaal niveau;
4. de wens van de GGRI, uitgesproken door hun genoemde synode, om ook contact te blijven houden op provinciaal niveau dient te worden gehonoreerd, om de volgende redenen:
 - a. geografie: de drie regio's liggen ver van elkaar verwijderd, en onderling contact is er vrijwel uitsluitend per telefoon en internet;
 - b. demografie: er zijn grote verschillen in ontwikkeling en cultuur tussen de verschillende regio's, waardoor de benadering ook anders (op maat) zal moeten plaats vinden;
 - c. bij contact alleen op nationaal niveau zou de relatie veel verder van de kerken af komen te staan en aan waarde verliezen.

Met betrekking tot Sri Lanka

- c. met dank aan de Heer van de kerk een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL).

Gronden:

1. de Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL) vertoont de kenmerken van een kerk van de Here Jezus Christus en voldoet aan de criteria voor een zusterkerkrelatie;
2. na het herstel van de contacten is van beide kanten een hartelijk verlangen uitgesproken om de zusterkerkrelatie tot stand te brengen;
3. de CRCSL laat een actief gereformeerd kerkelijk leven zien, met diverse missionaire en diaconale projecten;
4. de CRCSL wil de gereformeerde identiteit bewaren in de multireligieuze samenleving van Sri Lanka en vraagt onze hulp hierbij;
5. de voorwaarden zijn aanwezig om de relatie daadwerkelijk wederkerig inhoud te kunnen geven.

De kerk van Sri Lanka wordt van harte welkom geheten en de hoop wordt uitgesproken dat we van elkaar kunnen genieten en van elkaar zullen leren.

Ds. Stanley Nelson Gnanaraj van Sri Lanka voert het woord en dankt voor het aangaan van de zusterkerk-relatie.

Ds. R. Mayer van de ERKWB (Oostenrijk) voert het woord.

Besluit 8:

de relatie met de hieronder genoemde zusterkerken te onderhouden overeenkomstig de daartoe aangenomen regels (GS Ommen 1993, art. 68.1-2), volgens de met elk van deze kerken afzonderlijk gemaakte afspraken, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen:

1. African Evangelical Presbyterian Church (in Kenia) (AEPC)
2. Canadian Reformed Churches (CanRC)
3. Evangelical Presbyterian Church (Ireland) (EPC)
4. Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL)
5. Evangelical Presbyterian Church in England and Wales waaronder de Evangelisk-Reformerta Kyrkan in Sverige (ERKS) (Zweden) (EPCEW);
6. Evangelisch-Reformierte Kirche Westminster Bekenntnisses (ERK-WB);
7. Free Church of Scotland (continuing) (FCC)
8. Free Church of Scotland (FCS)
9. Free Reformed Churches of Australia (FRCA)
10. Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA)
11. Gereja-Gereja Reformasi Calvinis (GGRC);
12. Gereja Gereja Reformasi di Indonesia (GGRI-NTT, GGRI KalBar, GGRI Papua)
13. Iglesia Reformada en Venezuela (IRV)
14. Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB)
15. Igrejas Reformadas do Brasil (IRB)
16. Kosin Presbyterian Church of Korea (KPCK)
17. Nongu u Kristu u i Ser u shar Tar (in Nigeria) (NKST);
18. Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA)
19. Presbyterian Church in Uganda (PCU)
20. Presbyterian Free Church Council (Kalimpong) (PFCC)
21. Presbyterian Free Church of Central India (PFC(CI))
22. Reformed Church in Japan (RCJ)
23. Reformed Church in the United States (RCUS)
24. Reformed Church of East Africa (in Kenia) (RCEA)
25. Reformed Churches of New Zealand (RCNZ)
26. Reformed Presbyterian Church in Ireland (RPCI)
27. Reformed Presbyterian Church of India (RPCI)
28. Reformed Presbyterian Church of North East India (RPCNEI)
29. Reformed Presbyterian Church Taiwan (RPCT)
30. United Reformed Church in the Congo (URCC);
31. Vrije Gereformeerde Kerke in Suid-Africa (VGKSA)

Zonder bespreking wordt dit besluit met algemene stemmen genomen.

Vervolg zaterdag 29 maart 2014

Opening

Ds. M.H. Oosterhuis laat uit het Songbook zingen "Take My Life and Let It Be Consecrated" en leest Openbaring 8: 1-5.

Een gebed lijkt een handeling met een eenmalige functie. Nadat het gebed is uitgesproken en het geluid is verstomd, is het gebed weg. Je wordt er aan herinnerd bij verhoring van het gebed. In Openbaring zijn gebeden van de heiligen verzameld in een schaal om als wierook dienst doen in de hemel. Onze gebeden blijven bewaard in de hemel. Zo spelen ze een actieve rol bij de voortgang van het evangelie en worden ingezet bij de gericht op aarde. Sta daar eens bij stil, ook vanmorgen als we met elkaar bidden. Ons gezamenlijk gebed bereikt de hemel. Bedenk dat wij als gelovigen, ook als we in ons eigen land zijn teruggekeerd, God mogen dienen. Onze gebeden zullen in de hemel gemixt worden en klinken samen als een symfonie. Wat weerhoudt ons dan op aarde om samen te bidden? Ds. Oosterhuis gaat voor in gebed.

Voor de vergadering van de voorgaande dag vervolgd wordt, heeft ds. G. Zomer een zaak van orde. In enkele toespraken heeft een aantal kerken de vergadering dringend aangesproken en vermaand. Hierdoor is hij aangedaan en hij vraagt of daar op gereageerd kan worden.

De preses reageert dat ook het moderamen is geraakt door de veelvuldige en uitgebreide zorg en kritiek die geuit zijn. Alhoewel de vraag om de synode de gelegenheid te geven om te reageren te begrijpen is, moet dat nu niet worden gedaan. De grieven worden op een aparte vergadering, half mei besproken. De geuite zorgen worden zeer serieus genomen. Er zijn zeer zware woorden gesproken. Bedacht moet worden dat het rapport M/V nog niet is behandeld en (nog) niet door de synode is aanvaard. Het rapport is een deputaten-rapport. Later deze dag zal de commissie die het gesprek over de brieven van buitenlandse kerken voorbereidt (bestaande uit de brs. H.H. Bouma, ds. K. van den Geest en M. de Jong), informeel overleggen met enkele bezwaarde zusterkerken. Dit zal na sluiting van de vergadering in de

middag plaats vinden. Hieraan nemen van de synode ook deel enkele moderamenleden en enkele deputaten BBK. Hierop neemt ds. Zomer zijn ordevoorstel terug.

Helaas kan de Presbyterian Church in Uganda niet aanwezig zijn vanwege visa-problemen. Wel ligt er een brief die wordt voorgelezen.

Gezongen wordt uit het Songbook "The Church's One Foundation".

Een brief van GGRI wordt voorgelezen.
Hierna wordt de vergadering toegesproken door de afvaardiging van de kerk van Engeland (EPCEW) en Schotland (FSC (Continuing))

De vergadering gaat voort met de behandeling van het rapport BBK.

Besluit 9:

Met betrekking tot de contacten in de Filippijnen

- a. de RFCP af te voeren van de lijst kerken waarmee we contact onderhouden;
- b. de FRCA (gemeente Mundijong) van deze besluiten op de hoogte te brengen, en onze gegevens betreffende de RFCP aan hen door te geven.

Gronden:

- 1. de afgelopen 10 jaar is er geen sprake meer van contact met de RFCP;
- 2. bij de RFCP is geen sprake meer van een kerkverband waar we contact mee zouden kunnen hebben. Daarmee voldoet de RFCP niet meer aan de voorwaarden voor kerkelijke contacten;
- 3. vanuit onze zusterkerken in Australië worden actief verschillende contacten onderhouden in de Filippijnen;
- 4. het past in ons beleid om waar mogelijk regionale contacten te bevorderen.

Met betrekking tot de RPCCEE

- c. de Reformed Presbyterian Church in Central and Eastern Europe (RPCCEE) af te voeren van de lijst van kerken waarmee we contact onderhouden.

Grond:

er is de laatste jaren geen enkele vorm van contact tussen de GKv en de RPCCEE. Bezoeken in de jaren 2009 – 2010 maakten duidelijk dat er van de kant van de RPCCEE ook geen interesse is voor contact met de GKv. Ook stichting Fundament heeft geen contact met de RPCCEE.

Met betrekking tot de contacten in Bangladesh

- d. de Isa-E Church in Bangladesh (ICB) op te nemen in de lijst van contactkerken.

Gronden:

- 1. het past in ons beleid om contact te leggen met die kerken waar DVN hulp aan verleent;
- 2. BBK kan helpen bij het leggen van contacten van de ICB met andere kerken in de regio, zoals de RPCNEI en met de PTS.

Met betrekking tot de contacten in Singapore

- e. de Covenant Evangelical Reformed Church (CERC) van Singapore af te voeren van de lijst kerken waarmee we contact onderhouden.
- f. de First Evangelical Reformed Church (FERC) van Singapore te handhaven op de lijst van kerken waarmee we contact onderhouden.

Gronden:

- 1. GS Harderwijk 2011 droeg deputaten BBK op contacten te onderhouden met de Evangelical Reformed Churches in Singapore (ERCS);
- 2. het kerkverband van de ERCS is in 2010 verbroken. De verschillen van mening gingen over de visie op het huwelijk en op het verbond. De Covenant Evangelical Reformed Church (CERC) volgde de lijn van de PRCA. De CERC ontvangt hulp bij de preekvoorziening van PRCA;

3. de CERC ontkent dat er een kerkelijke relatie bestaat tussen de CERC en de GKv. Initiatieven voor een gesprek gingen altijd uit van BBK;
4. leden van de GKv, die zich in Singapore vestigden werden niet toegelaten, tenzij ze de visie op het verbond en het huwelijk van de CERC onderschreven;
5. de andere gemeente, de First Evangelical Reformed Church (FERC) heeft contact en ontvangt hulp van de FRCA en de CanRC. De FERC zoekt ook contacten in de regio met bijbelgetrouwe kerken.
6. het contact tussen de FERC en BBK houdt een zekere wederkerigheid in;
7. leden van de GKv worden als lid aanvaard;
8. het beleid van de GKv is, dat BBK alleen met kerkverbanden contact onderhoudt.

Met betrekking tot besluit 9.c. wordt gestreefd om regionaal contacten te onderhouden. BBK heeft diverse bezoeken gebracht maar dit leidt tot geen enkel zichtbaar resultaat. De broeders uit Oekraïne hebben wel contacten.

Het besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 10:

contact te onderhouden met de volgende kerken en instellingen, alsmede verdere lidkerken van de ICRC, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen waar we elkaar ontmoeten:

1. Baltic Reformed Theological Seminary en de Gereformeerde gemeenschappen in de Baltische Staten;
2. samenwerkingsverband voor evangelieverkondiging onder het Joodse volk YACHAD (cf. art. 96)
3. Christian Reformed Church of the Philippines (CRCP);
4. Église Réformée Confessante au Bénin (ERCB);
5. Église Réformée Confessante au Congo (ERCC);
6. Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France (UNEPREF)
7. Evangelical Reformed Churches of Russia (ERCR);
8. EvangeliumReformatusEgyhaz (ERE);
9. First Evangelical Reformed Church van Singapore (FERC)
10. Hongaarse Gereformeerde Kerken (HGK) en andere gereformeerde groeperingen (Hongaars taalgebied);
11. Isa-E Church in Bangladesh (ICB)
12. IglesiasReformadas de España (IRE);
13. IgrejaCristãPresbiteriana de Portugal (ICPP);
14. Independent Reformed Church of Korea (IRCK);
15. Minsk Reformed Church (Wit-Rusland);
16. Orthodox Presbyterian Church (OPC);
17. Presbyterian Church in America (PCA), via Mission to the World;
18. United Reformed Church of America (UNRCA);
19. Presbyterian Church of Korea (Hapshin) (PCK (Hapshin));
20. Presbyterian Theological Seminary (Dehra Dun, India) (PTS);
21. Protestantska Reformirana Krscanska Ckrva (PRKC)(Kroatië);
22. Reformed Presbyterian Fellowship in Myanmar (RPCFM);
23. South Indian Reformed Churches (SIRC);
24. Ukraine Evangelical Reformed (of Presbyterian) Church (Oekraïne).

Het contact, genoemd onder 10.2, is nu buiten de besluitvorming. Dit wordt later tijdens de synode besproken naar aanleiding van de brief van Ommen-West (Materiaal 4; zie artikel 96).

Een afgevaardigde is onder de indruk van het grote aantal zusterkerken en contactkerken. Wat speelt er veel in de wereldwijde kerk. Maar contacten in moslimlanden en China worden gemist.

Deputaat ds. M.H. Oosterhuis reageert hierop door te wijzen op het contact met Isa-E Church in Bangladesh (ICB), waardoor er in dat land maximale toegankelijkheid is naar moslims. In China zijn er geen kerkelijke contacten. Is blijkbaar niet nodig want de christelijke kerk groeit er wel. Deputaat K. Batteau wijst ook op contacten via Taiwan. Dus geen rechtstreeks contact, maar wel indirect. Verder wordt er op gewezen dat Indonesië het grootste moslimland ter wereld is.

Er is veel werk gedaan, maar ook nog veel werk te doen.

Het besluit wordt unaniem genomen.

Besluit 11

opnieuw deputaten te benoemen met de volgende instructie:

1. deputaten brengen kerken en broeders en zusters op de hoogte van Christus' kerkvergaderend werk in het buitenland en roepen hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging;
2. ze laten buitenlandse kerken en kerkleden meeleven met de Gereformeerde Kerken in Nederland;
3. ze doen hun werk met gebruikmaking van het BBK-bureau;
4. ze maken voor deze werkzaamheden gebruik van de faciliteiten van "De Verre Naasten";
5. ze voeren overleg met en werken samen met de deputaten Buitenlandse Kerken van de Christelijke Gereformeerde Kerken;
6. ze onderhouden contacten met de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle en de Theologische Universiteit in Kampen;
7. ze formuleren nadere voorstellen over participatie in kerkelijke netwerken, in relatie tot het onderhouden van contacten en relaties met afzonderlijke kerken;
8. ze onderhouden de relatie met de in Besluit 8 genoemde zusterkerken overeenkomstig de daartoe aangenomen regels (GS Ommen 1993, art. 68.1-2) teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen;
9. ze onderhouden, conform de in hun rapport geformuleerde doelen, contact met de in besluit 10 genoemde kerken en instellingen, alsmede verdere lidkerken van de ICRC, teneinde van elkaar te leren, elkaar te ondersteunen en samen Christus' naam te prijzen waar we elkaar ontmoeten.

Deputaat br. K. Wezeman reageert op vragen en opmerkingen uit de vergadering.

Het voorstel van ds. R.J. Vreugdenhil om lid 1 van de instructie uit te breiden met "en roepen hen op (ook in concrete situaties) tot gebed en dankzegging" wordt overgenomen. Contacten met de NGK zijn er nog niet. Na besluitvorming van de synode kan dit eventueel inhoud krijgen. Het contact met de Gereformeerde Hogeschool is informeel en met DVN wordt optimaal samengewerkt, ieder met zijn eigen rol. De website van BBK heeft een aanpassing ondergaan, maar betreffende het inhoudelijk vullen daarvan moet er nog het nodige gedaan worden.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Besluit 12:

deputaten betrekkingen buitenlandse kerken een budget toe te kennen van € 118.650 voor 2015, € 105.650 voor 2016 en € 112.250 voor 2017 (in totaal € 336.550).

Voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

De preses rondt de bespreking af. Hij spreekt namens de synode waardering uit voor het gedane werk. Daarvoor hartelijk dank. Decharge wordt aan deputaten verleend met een hartelijk applaus.

Afscheid wordt genomen van de aftredende deputaten, met een lange staat van dienst. Zo was br. K. Wezeman twaalf jaar voorzitter (aansluitend op 9 jaar als deputaat!). Zijn vertrek is ongetwijfeld een forse aderlating voor het deputaatschap. Hartelijk dank en grote waardering. De brs. J. Bronsema, ds. J.P.D. Groen en ds. P.K. Meijer, alsmede de zrs. Nederveen-van Veelen en E. Urban verlaten na een dienst van negen jaar het deputaatschap. Zij allen worden hartelijk bedankt. De vergadering onderstreept dit met applaus.

Uit het Songbook wordt de geloofsbelijdenis gezongen. (Hymn 1B)

Afgevaardigden uit Kenia, Oekraïne, Brazilië en Indonesië (Papua) zingen in hun taal, waar de synodeleden zich volmondig bij aansluiten.

Br. K. Wezeman besluit de vergadering met het lezen van Jer. 31: 31-34, Hebrëen 8: 8-13 en Lukas 22:20. De Here schrijft zijn wet in ons hart. Toch hebben we er vaak moeite mee contact te hebben met anderen met een open hart. Dit ervaar je soms ook in de relatie met broeders en zusters uit andere kerken in het buitenland.

Ook de agenda van deze synode laat dat zien; verschillende opvattingen en opinies worden aan elkaar overgebracht, zelfs vermaningen worden geuit!

De vraag komt op: Vertrouwen we elkaar of is er vervreemding van elkaar? Het gaat hier over eenheid in Christus. Ware broederlijke eenheid ontstaat in ons hart door het offer van onze Heiland: Jezus Christus. Dat zit binnen in je en niet aan de buitenkant!

In Lukas 22:20 verzekert Jezus ons van het nieuwe verbond door zijn bloed. Zijn offer is voor ons een zegen!

We hebben samen het avondmaal gevierd in de eredienst op donderdagavond (27 maart). Dat brengt met zich dat we ons inzetten om oprecht naar elkaar te luisteren, elkaar te steunen en dienen.

Met hem is er nieuw leven. Al onze tekorten en mogelijke onwil zijn vergeven als we die hebben beleden. Het maakt ons klein en ontvankelijk voor elkaar.

Dit nieuwe verbond met God bergt een grote schat in zich. God verzekert ons ervan dat het niet van ons afhangt, maar dat hij zelf zijn wet in ons hart zal schrijven (Jeremia 31). Die regel ontdekt ons aan zonde en tekorten, maar werkt ook overgave aan hem in een nieuw leven in geloof.

Ook voor onze buitenlandse contacten is dit wezenlijk. Aan elkaar verbonden zijn in het nieuwe verbond. Hij in ons en wij in hem!

We hebben een week van broederlijk samen zijn gekregen. Terug naar eigen land, eigen kerken en gemeente kan gepaard gaan met vrees voor oorlog, haat, onderdrukking en ongeloof. Ook gebrek aan voorziening in de eerste levensbehoeften. Onze hemelse Vader zorgt voor ons allen.

Mogen de schatten die Gods liefde bewerkt geloofsmoed, aanvaarding, herstel van wat geschonden werd en alle genade overvloedig in ons allen geven. Met dit gebed in ons hart zullen de contacten en onderlinge relaties in Gods wereldwijde kerk tot grote bloei kunnen komen.

Dank aan GOD.

Na het zingen van PS 121:1-4 wordt de zitting beëindigd met gebed, waarin aandacht voor lof en dank voor de zegeningen in de ontmoetingen van deze week. Gods zegen wordt gevraagd voor alle oprechte inspanning om het evangelie te verkondigen, vaak tegen veel verzet in, en om zijn ontferming over de vervolgde christenheid.

7 juni 2014

Artikel 92

Relatie met de ERC of Moscow

Materiaal:

brief van de Evangelical Reformed Church of Moscow (17-10-2011) waarin wordt gereageerd op het besluit van de GS Harderwijk 2011 om de zusterkerkrelatie met de ERCUR als beëindigd te beschouwen omdat dit kerkverband is opgehouden te bestaan. De ERC te Moskou laat weten dat het kerkverband weliswaar tot een einde is gekomen maar dat de betrokken kerken nog wel bestaan. En de ERC te Moskou wil de zusterkerkrelatie met de Gereformeerde Kerken in Nederland graag continueren.

Besluit 1:

niet terug te komen op het door de GS Harderwijk 2011 genomen besluit de ERCUR te verwijderen van de lijst van zusterkerken.

Grond:

terecht heeft de GS Harderwijk 2011 op grond van de door BBK aangedragen correspondentie geconstateerd dat de ERCUR als kerkverband heeft opgehouden te bestaan.

Besluit 2:

geen zusterkerkrelatie aan te gaan met de ERC te Moskou.

Grond:

de Gereformeerde Kerken gaan alleen een zusterkerkrelatie aan met een ander kerkverband en niet met afzonderlijke gemeenten.

Bespreking en besluiten

Deze kwestie heeft een voorgeschiedenis, die door deputaten betrekkingen buitenlandse kerken is beschreven in een notitie van sectie 3 'ERCUR – een geschiedenis' (10-10-2013), waaruit blijkt dat, na aanvankelijke onduidelijkheid, de ERC te Moskou destijds instemde met de conclusie van BBK dat de ERCUR als kerkverband opgehouden heeft te bestaan, waarop de GS Harderwijk 2011 haar besluit nam.

In de bespreking wordt nog opgemerkt dat hiermee het contact niet volledig is afgebroken. Via de jaarlijkse European Conference kunnen die blijven. Maar de zusterkerkrelatie is terecht beëindigd.

Besluiten 1 en 2 worden met algemene stemmen genomen.

28 en 29 maart 2014

Artikel 93

Toespraken, uitgesproken door vertegenwoordigers van buitenlandse zusterkerken tijdens de buitenlanddagen, alsmede schriftelijk ontvangen groeten die tijdens de buitenlanddagen zijn voorgelezen

United Reformed Church in Congo (URCC)

Rev. Kabongo Kalala Malebongo spreekt als volgt:

Esteemed brothers in our Lord Jesus Christ,

It was a great pleasure when we received your invitation to participate to this major Assembly of the Reformed Church in the Netherlands- Liberated, GK-V.

Our denomination conveyed their word of thanks to you as we received your letter of July 6th, 2011 acknowledging the URCC as a sister-church to your denomination, GKv. This as decided in the GKv Synod in Harderwijk. The URCC first General Synod held in Kananga in July 22-28, 2012 accepted this decision with great enthusiasm and gratefulness to the Lord of the Church.

The United Reformed Church in Congo, URCC, continues to preach and teach the Word of God. She proclaims the Word of God to the unreached people. The sacraments are administered during the pastors' visits; and the Church censure is practiced where it's necessary. The Reformed Youth, Men and Women Groups witness to others; and play important role in the growth of our denomination. The Reformed Confessions are still used with great reverence as they interpret faithfully the Word of God. They are also translated into our local languages. The URCC has many activities that keep members busy in the context of church life: Primary and Secondary Christian schools, training of ladies in sewing and knitting, evangelizing the orphans and street kids, women make small activities to earn family income etc.

The need for the trained ministers of the Word of God is still permanent. More than two hundred local churches are run by twenty three pastors. The rest of churches are led by Church Elders and deacons. The country where we minister is still in socio-economic unrest. Peace is gradually coming into the land. Nevertheless, the small groups of Mai-mai rebels in the Eastern areas and in Katanga make their sporadic eruptions here and there. In Katanga, there is a group of people named Bakata Katanga who claims to liberate Katanga Province from the rest of the country. Another group attacked big cities at the end of the year 2013, but the Congo government brought everything into order.

The URCC has good contact with the other churches in ecumenical relationship. We are more concerned for the lack of the meeting of CRC Africa Region. As member of this Conference, we request all the members of the ICRC to activate this conference in Africa. We are very concerned for the repetitive refusal of the Visas that hindered us from participating to the ICRC meetings in New Zealand in 2009, and last year in Wales, Cardiff. But we thank you for the effort you have successfully made this time to get our visas to take part to this Synod, after they refused it. We encourage you to urge your Governments to understand that we have to meet with you in order to share our experiences in the Lord's work.

However, We pray that you work cautiously to preserve the ecumenical relationship with other denominations regarding the Male and Female in Ministry issue. Let the Word of God, the Reformed Confessions, the Spirit of Christ guide us now in order to keep the Reformed identity for the next generations. Let the Reformed Churches evangelize the international culture which is being built nowadays to distort the future of the human being/species in the world. Glory be to God for ever.

Africa Evangelical Presbyterian Church (AEPCC)

Ds. D.K. Kithongo geeft een overzicht van de kerken in Oost-Afrika.

Greetings in the name of our Lord Jesus Christ. It is a great privilege and honour to have such an opportunity to bring many greetings from Kenya, particularly from your dear saints (Africa Evangelical Presbyterian Church). They greet you warmly.

AEPC was founded by our local fathers and foreign missionaries from WPM, which is today Mission to the World since 1962. It began in the soil of Africa – place named Ngomeni Kenya. AEPC believed the Holy Scriptures as infallible Word of God, without error (i.e. Old Testament & New Testament).

AEPC adopted the Westminster Confession of Faith, larger and shorter Catechism as standard of faith.

AEPC as a church of Christ should not lose sight the very purpose of or existence which is:

“We envision an evangelized body of covenantal believers who are organised into reformed and presbyterian local churches for worshipping, discipleship and involvement in holistic ministries (word & mercy) ministries churches that uphold the reformed and covenantal faith and engaging in holistic propagation of the gospel expansion in Africa and beyond.”

We have these institutions for enhancement of God’s kingdom i.e.

Bible colleges:

- Trinity Bible Institute (Muruu)
- Grace Bible College (Nakuru)
- Uzima Reformed College (Nairobi)
- Teiwa Yesu Family Care Centre (Gai)

These institutions are very vital for edification of Christ’s body within AEPC.

As a church we have a constitution and policy manual AEPC, and now prayer is for strategic planning is under process.

Prayer for big project for this year is the headquarters of AEPC construction.

AEPC already celebrated 50th year’s jubilee the year 2012 and last year Kenya celebrated its 50th year’s jubilee since its independence. Let’s pray Kenya for better anticipation of a future development.

We have sister churches: the reformed churches of Netherlands (Lib), OPC and MTW.

We greatly do appreciate and recognize your moral support for the sake of partnership of the two churches. For betterment of church of Christ AEPC and RCN.

Finally is our humble prayer that God almighty, the sovereign Lord through guidance of Holy Spirit, wisely will lead us altogether to use all our gifts, possessions, skills and wisdom wisely for the expansion of his kingdom here in Africa, Europe and beyond.

May God bless you abundantly.

(Details wordengegeven van de verschillende presbyteries: Central Presbytery, Mount Kenya Presbytery, Rift Valley Presbytery, Presbytery of Bulawayo (Zimbabwe), Kyuso Presbytery, Mwingi Presbytery, Ngomeni Presytery)

Gereformeerde Kerke in SA (GKSA)

Ds. Fanie Coetzee spreek de volgende woorden:

Hartlike dank vir die uitnodiging om die GKN(Vrij) se sinode by te woon en om die groete namens die GKSA oor te dra.

Ons koester die besondere bande tussen die GKN en die GKSA wat sedert 2006 formeel bestaan. Sedertdien kon ons deputate u sinode in 2008 in Zwolle bywoon terwyl ons dankbaar is dat daar van U deputate gedurende ons sinodes in 2009 en 2012 in Suid Afrika teenwoordig was. Die eenheidsbande is vir ons belangrik en ons moet voortdurend aandag gee aan die praktiese uitbouing daarvan.

In die lig hiervan groet ek u met die woorde van Paulus uit Romeine 1:11,12: “Ek sien baie daarna uit om julle te besoek want ek wil ’n geestelike gawe aan julle oordra om julle te versterk. Ek bedoel dat, as ek by julle is, ons deur mekaar se geloof bemoedig kan word, ek deur julle'n en julle deur myne.”

Paulus verkondig iets van die wedersydse bemoediging wat plaasvind wanneer gelowiges bymekaar is. Toe hy die woorde geskryf het, het hy inderdaad nie geweet dat hy, toe hy in Rome aankom, daar as gevangene sou aankom en hulle bemoediging en hulp inderdaad sou nodig hênie.

Hierdie wedersydse bemoediging is egternie blote menslike bemoediging nie, maar het alles te make met die geestelike gawe wat Paulus aan hulle wil oordra. Dit is naamlik die Evangelie van vryspraak deur die geloof in Jesus Christus(1:18). Versterking en bemoediging kan immers alleen plaasvind waar Jesus Christus se verlossingswerk deur genade alleen sentraal staan. Wat anders het ons om mekaar mee te bemoedig?

In die lig hiervan kom staan ons as GKSA langs u in die wêreld waarin ons vandag leef. Ons leef op verskillende kontinente, maar ons roeping en taak is dieselfde, naamlik om die tyd waarin en op die plek waarop ons leef, die enigste boodskap van hoop en troos in Jesus Christus te verkondig en uit te leef.

Hoewel daar verskillende dinge op ons agendas is, is daar ook gemeenskaplike dinge wat vanuit die "Global Village" aan ons as kerke gevra word.

Ons wil dus saam met julle dink en besin oor die rol en posisie van die vrou in die kerk van die Here. Die samelewing konfronteer ons, soos met baie dinge, ook hieroor. Dit pas ons as gelowiges om ook vrae wat die wêreld vra, ernstig op te neem, maar om dan daarmee opreg en eerlik vir die Here deur sy Woord te vra hoe ons in die veranderende samelewing moet optree en getuig.

Mag u die wysheid ontvang om, juis omdat die gesag van die Woord vir ons ononderhandelbaar is, duidelikheid van die Here te ontvang in hierdie saak. Ons worstel saam met u, en baie kerke hier teenwoordig, vir meer as 30 jaar alreeds en sien uit na 'n verlossende woord in die verband.

Mededeling oor GKSA

Vanuit die GKSA wil ek graag die volgende aan u meedeel:

Soos wat die tyd vorder word die eenheid onder die kerke van verskillende rasse, wat in 2009 as die GKSA verenig het, al hoe meer 'n werklikheid. My persoonlike ervaring op plaaslike vlak in Potchefstroom is baie positief. Daar heers goeie verhoudings onder die gemeentes en wedersydse omgee lei tot grote begrip vir mekaar. Gesamentlike kerklike vergaderings- en aanbiddingsgeleenthede gee iets weer van die eenheid wat daar in die verskeidenheid van die kerk van Christus bestaan.

Dit bly hartseer dat die eenwording nie ook al die kerke van sinode Soutpansberg ingesluit het nie. Dit het vir die sinode van die GKSA 2012 duidelik geword dat Soutpansberg besig is om hulleself as 'n afsonderlike kerkverband te posisioneer.

Tydens die sinode van 2012 het daar vanuit die kerke die behoefte na vore gekom om as GKSA te beplan en te werk aan iets wat ons die "OMKEERSTRATEGIE" noem. Dit is 'n poging om as kerke diep en ernstig voor die Here na onself en veral ons fokus op die uitdra van die Evangelie in die wêreld te kyk. Hoewel 2015 se sinode 'n strategie in die verband van die deputate afwag, is daar reeds merkbare rigtingveranderinge in sekere van die kerke aan die gang. Bid saam met ons dat ons waarlik kerk van die Here in sy koninkryk sal wees.

Die politieke en maatskaplike omstandighede in Suid Afrika bring die kerke toenemend tot verootmoediging en voorbidding. Korrupsie, voortgaande geweld, swak dienslewering en arbeids-onrus het 'n baie negatiewe uitwerking op die gemoedstoestand van baie lidmate en inwoners van die land. Met die opbou tot 'n nasionale verkiesing in Mei van jaar, speel die politiek 'n oorheersende rol in die samelewing.

Tog lewe ons onder die genade van die Here met baie seënige in die land met sy jong demokrasie. Ons ondervind godsdiensvryheid en die geleentheid om die Evangelie te verkondig bly groot. Ongelukkig word godsdiensvryheid al hoe meer in skole en elders as godsdiensgelykheid gesien.

Teologiese opleiding wat sedert 1869 goed gevestig is, het gedurende die afgelope tyd geweldig uitgebrei. Die TeologieseSkool, in samewerking met die Noordwes-Universiteit se FakulteitTeologie is wêreldwyd, en veral in Afrika, betrokke by programme wat deur middel van afstandsonderrig aangebied word.

Verlede jaar is die 80-jarige herdenking van die eerste Bybelvertaling in Afrikaans in 1933 herdenk. In 1983 is die tweede amptelike vertaling gedoen en tans is die Bybelgenootskap van SA besig met 'n derde vertaling, wat in moderne Afrikaans, maar tog meer letterlik aan die grondteks as die 1983 vertaling is. Die inisiatief vir die vertaling het van die GKSA gekom en talle van ons professore werk mee aan die projek.

Groete en waardering

Ons neem steeds met dank kennis van die posisie en rol wat die GKN in Nederland en in Gereformeerde ekumeniese verband speel. Ook u rol in die gesprekke rondom kerklike eenheid in Nederland word raak gesien.

Ons het waardering en respek vir u betrokkenheid en belangstelling in Suid Afrika
 So ook word die samewerking en broederlike bande tussen die Teologiese Skole en professore van Potchefstroom en Kampen hoog geag.
 Hartlike groete van die GKSA aan u. Ons bede is dat die Sinode besluite mag neem op die basis van die Skrif en belydenis tot diens en opbou van die kerke en uitbreiding van Sy Koninkryk.

Hartlike dank en groete in Christus.

Ds. E.J. Sytsma beantwoordt de voorgaande sprekers:

(URCC)

Dear Kabongo Kalala Malebongo, beloved brother in Christ,
 Het bleef lang spannend of u toestemming zou krijgen om hier in ons midden te zijn. Met u zijn we blij en dankbaar dat dat uiteindelijk gelukt is! Deze spanning had echter ook een mooie kant. Van alle afgevaardigden die gekomen zijn heeft alleen uw komst de krant gehaald! Zelfs twee keer: Eerst dat u niet mocht komen. Later dat het toch doorging.
 Uw bezoek aan ons is de eerste nadat onze kerken wederzijds een kerkelijke relatie aangingen. Wij spreken de hoop uit dat deze relatie verder mag groeien en over en weer betekenis mag krijgen.
 In denk dat de gemiddelde Nederlander vooral sombere gedachten heeft over Afrika en over Congo. Niet helemaal onterecht. U vertelde zelf over de vele problemen waar u mee geconfronteerd wordt. Maar gelukkig is dat niet het hele verhaal. Wij danken u dat u met ons deelde hoe de kracht van Gods Woord en Gods liefde vanuit uw kerken doorwerkt in Congo in vele activiteiten die plaatsvinden.
 U schreef ons dat in meer dan 200 kerken slechts 23 predikanten werken. Daarom wensen we u in het bijzonder Gods zegen bij de uitbouw van Institut Supérieur Réformé de Théologie.
 Hartelijk dank voor uw gebed en goede wensen voor ons. Moge God u zegenen met wijsheid en gezondheid om de kerken in Congo te kunnen dienen. A Dieu!

(AEPC)

Ndugumpenzisana (zeer geliefde broeder),
 Het doet me veel plezier juist ook u, afgevaardigde uit Kenia, te mogen toespreken. Want bij ons thuis gaat het tegenwoordig bijna elke dag over uw mooie land. Mijn oudste twee kinderen gaan namelijk komende zomer voor drie weken naar Nyeri, 200 km boven Nairobi, om vrijwilligerswerk te doen in een groot weeshuis daar. Ik hoop dat de ontmoeting met uw land en volk hen onder de indruk zal brengen van Gods wijde wereld en wereldwijde kerk.
 In 2012 vierde uw kerk het 50 jarig bestaan. Nog van harte gefeliciteerd! Uw kerken komen voort uit het werk van o.a. Mission to the World (MtW). Uit de informatie die u opstuurde blijkt hoe zeer uw karakter als kerk door die start gestempeld is. In alles blijkt dat het uw grote verlangen is als kerk een 'Mission to Kenia' te zijn. Moge God u zegenen met arbeiders voor de oogst en veel vrucht op uw werk.
 In 2013 vierde Kenia 50 jaar onafhankelijkheid. De laatste jaren lazen we in de krant over veel politieke onrust. We wensen u wijsheid en bescherming om in die situatie kerk van Christus te zijn.
 Dankzij een periode van wonen en werken in Tanzania kan ik u tenslotte nog een klein beetje in het Swahili toespreken: Mungu ni pendo, apendawatu, Mungu ni pendo, anipenda, sikilizenifurahayangu, Mungu ni pendo, anipenda. (God is liefde, hij houdt van jou en mij, ik zing van vreugde)
 Munguakabariki, God zegene u!

(GKSA)

Geliefde collega en broeder Fanie Coetzee, "Ons is baie bly dat jy ons besoek; mag jou besoek verrykend wees en aan jou behoeftes voldoen."
 Herkent u deze woorden? Het zijn de welkomstwoorden op de website van de GKSA! Ik kwam trouwens op die site terecht omdat ik nu eindelijk wel eens wilde weten waarom uw kerken *Dopperkerken* genoemd worden. Waar komt die naam 'Dopper' toch vandaan? Na heel wat surfen op internet trok ik de conclusie dat jullie het zelf ook niet weten. Gelukkig is een christen vertrouwd met het leven met mysteries!
 Hartelijk dank voor wat u met ons deelde over het kerkelijk leven van de Dopperkerken. Velen in Nederland beseffen de bijzondere tijd die het land Zuid Afrika doormaakt en waar u als kerk dagelijks mee te maken hebt. Wij gedenken u in onze gebeden.
 Fijn om te horen dat het theologisch onderwijs zo toegenomen is. En hartelijk dank dat u met ons deelde dat u rond vrouw en ambt met dezelfde vragen worstelt. Op zulke grote vragen moet je als kerk inderdaad in de breedte van de oecumene antwoorden zoeken. Moge God ons daarin leiden.

U gaf ons ook een heel mooi woord cadeau: OMKEERSTRATEGIE. Niet naar *binnen*, maar naar *buiten* gericht zijn als kerk, dat vraagt omkering. Bedankt voor dit woord! En Gods zegen gewenst op dit bijzondere proces binnen uw kerken.

Voorgelezen wordt een brief van de **Free Church of Scotland** (13-03-2014):

Dear Brothers,

Thank you for your very kind invitation to the Free Church of Scotland to send a delegate to your Synod. We regret that we are unable to send a delegate on this occasion but we wish to thank you and send you greetings by way of this letter.

The Free Church of Scotland is grateful for its relationship with the Reformed Churches in the Netherlands, extending back many years. We greatly value this relationship with a sister church in the Lord, sharing a commitment to “the faith delivered once for all to the saints” and to its promulgation through the gospel of Jesus Christ. Through the International Conference of Reformed Churches and its European Conference we are pleased to be able, along with yourselves and other sister churches, to give tangible expression to this unity of belief and purpose.

We are very conscious that you face challenges to the gospel and to the authority of God similar to those we meet with in Scotland in an age very much driven by a secularist, unbelieving agenda. In the current financial recession the resources available to the Free Church are limited and this affects our ability to extend the work of the gospel as much as we would like. This is one of the main issues currently dominating the deliberations of Committees and Boards and there are no easy answers, although we recognize that the power of the Holy Spirit is our greatest need.

Please convey to the brothers in Synod our prayerful remembrance of them and warmest good wishes. May our Lord guide your Synod by his Holy Spirit to decisions which will glorify his name and be to the increase of his kingdom.

With warm regards in the Lord, Yours sincerely, James Maciver (Principal Clerk of Assembly)

Voorgelezen wordt een brief van de **Gereja-GerajaReformasiCalvinis** (GGRC, Indonesië) (10-03-2014)

Dear Esteem Brothers,

On behalf of our federation GGRC, Gereja-GerejaReformasiCalvinis NTT (Calvinist Reformed Churches in Indonesia), we send our brotherly greetings to you in the name of our only Saviour and Lord, Jesus Christ.

Thank you for sending us your invitation in order to attend your General Synod at this time from March 24th – 29th, 2014. We wish to come to see you as well as be with you at this General Synod, but since we do not have enough fund to come, we therefore send this letter of greetings to you.

We praise God and are thankful to Him to hear that in your church federation the Lord has given you many blessings so that during this past year your church federation could live in peace and harmony and did not suffer from the economical problems that many others are facing in Europe.

We are also glad to hear that your ministries in the local congregations and the ministries as church federation as well as the work of mission and support in different countries all over the world could continue.

It was also good to hear that the work of your several deputations of your General Synod could go on and that the Lord has granted His blessings on the Theological University so that the number of students is increasing. It is also wonderful to hear that your Theological University is in the process of developing the curriculum including starting the one year English medium master program. We are happy to hear the good news that your Theological University received financial support from your government. Praise the Lord for He is an almighty and amazing God!

In connection with the new version of the Church Order, we pray for you that the Lord will give you and the churches heavenly wisdom as you discuss this material in the churches at this general Synod of yours. We are also pray that you may have wisdom and take right and Biblical decision on issue of the position of

women in the church. It was sad to read about the tension that has and is being experienced within your federation due to concerns about developments in church life within your federation. We encourage you to work hard on restoring this broken relationship. We want to encourage you to consider the reasons given by those who departed from your midst to see if their reasons hold any validity; if their concerns are valid we encourage you to re-evaluate these developments in church life which have caused this split in the church and work hard on restoring faithfulness in your church federation so that unity can also be restored. We will continue to pray for you and for those who broke away from your church federation, that together you may go to the scriptures and react in wisdom and obedience to what God's Word teaches us so that God's Kingdom may be established.

We will continue to pray for you as you face the dangers of prosperity and living in peace and wealth, as well as modernism, secularism, materialism and the temptations of the internet and television. May God may hold on to your families and congregations so that they do not fall victim to these temptations of Satan.

We wish you have a blessed and productive Synod for the sake of Gods people. We pray that our Awesome, Amazing and almighty God, our Triune God be with you and bless you in your pivotal General Synod meeting.

May the Lord bless you and keep you in His Love.

With warm Christian greetings in Christ, on behalf of the deputies for relation with other churches,
Soleman Dethan, secretary

Canadian Reformed Churches in Canada (CanRC)

Br. G. Nordemanspreek de synode als volgt toe.

Dear members of Synod Ede,

On behalf the Canadian Reformed Churches, I bring you greetings in the name of our Lord Jesus Christ, the Head of the Church. We are thankful that once again we could receive an invitation to join you for a few days with other foreign delegates at this synod of the Reformed Churches in the Netherlands. It provides an opportunity to give expression and meaning to the bond we have as sister churches. It is clearly evident, also here in this building, that the Lord continues to gather His church from the four corners of the world. Obviously, I speak metaphorically.

Since meeting with you in Harderwijk three years ago we, the Canadian Reformed Churches (CanRC), continue to experience the rich blessings of our Lord and Saviour. As of December 31, 2013 the number of congregations had grown to 55 of which 4 in the United States, and the total membership currently exceeds 18.000.

The churches are blessed with 62 ministers in active service. Of these, 9 serve as missionaries or evangelists, and 5 are professors at the Canadian Reformed Theological Seminary (CRTS).

A good number of retired ministers and professors continue to serve the churches as well with preaching, writing, and speaking engagements.

The churches continue to be active in and support of mission work in Brazil, Indonesia, Papua New Guinea and Asia. Missionaries and evangelists are also active in three urban centres in Canada with specific focus on Canadian native people, people of Chinese extraction, and the less privileged. The churches also fully support a minister in "L'Église Réformée du Québec" (ERQ) in his work of evangelism and translating Reformed material.

We are very blessed to live in a country where it is still possible for God's people to gather and worship in freedom each week, and where we can still openly practise our faith. However, as in the Netherlands, also in Canada we see a rapid growth of secularism in a post-modern culture. The Christian faith is under attack and Christianity is more and more being marginalized.

The unity process with the United Reformed Churches in North America (URC) continues, all be it at a very slow pace. Nonetheless, joint activities between the CanRC and URC at a local level in Canada have grown, and the churches are benefitting from regular pulpit exchanges. We anticipate some decisions from URC Synod 2014 that would indicate a desire to move forward in the process towards organic unity. A major

difficulty continues to be the inability for the two federations to agree on how best to deliver theological education.

The churches could convene a General Synod in Carman, Manitoba last year. Some significant decisions were made that will affect our church life and worship services.

While since 1995 most churches had used the 1984 edition of the New International Version (NIV) Synod Carman recommended the English Standard Version (ESV) for use in the churches.

Synod could also adopt a final version of the *Book of Praise* which should serve the churches well for some time.

Another matter of significance is the decision of Synod to reverse the decision of the previous synod that left the matter of women participating in the voting for office bearers in the freedom of the local church. Synod Carman considered the voting for office bearers as a matter belonging to the churches in common and decided that the churches should return to the voting practice as it officially was before 2010, namely, male communicant members only voting.

Regarding the Canadian Reformed Theological Seminary, Synod accepted the recommendation of the Board of Governors to appoint a fifth full-time professor. This resulted in the appointment of Rev. Dr. T.G. van Raalte as Professor of Ecclesiology.

Our relationship with you, our Dutch sister churches, also received considerable attention. It was good to have two deputies BBK, Rev. Kim Batteau and br. Klaas Wezeman, attend this synod as official delegates. They could participate in the discussions of the advisory committees and address synod regarding our relationship and matters of mutual concern.

We are very disappointed with comments in the report of Deputies BBK regarding the work of the CanRC Sub-committee for contact with the Dutch churches. Deputies BBK state in their report to your assembly that the CanRC deputies in their report to Synod Carman 2013 voiced objections to developments in the RCN and that *“many of these objections have been based on personal observations within our churches, and not on the documents on the basis of which the churches have agreed to be mutually accountable.* Brothers, this is not true. Every single issue reported on, as mandated by our prior Synod, was carefully researched and based on primary documents published by the RCN such as Acts of broader assemblies, the TUK, and individuals employed by the TUK. In each case we listed the sources. When questioned by the chairman of Synod Carman 2013, your delegates confirmed that the information in the report is factual and correct and based on official documents.

In their report Deputies BBK further state that Synod Carman based its position *“on the analyses provided by their own deputies, and the judgements that followed. Independent testing by the synods (of these analyses and judgements) remains in the background. This promotes a lack of clarity as to whether we are dealing with personal views of the deputies, or with the judgement of the synods.*

It should be understood brothers that the Canadian deputies sent their report to the churches six months prior to Synod Carman, and that all 55 churches had an opportunity to voice any objections to or disagreement with the report. Of these 21 consistories interacted with the report but none disagreed in any way. Therefore it should be clear to you that the decision of Synod Carman is not based on personal opinions of deputies, but on the wholehearted opinion of the Canadian churches and Synod Carman itself. The specific objections and concerns do not necessarily need to be spelled out here, but can be found in the *Acts of CanRC Synod Carman 2013* Art. 148.4.3, posted on the website of the CanRC.

In the end, Synod Carman had the Christian duty to write you an official letter of admonition. This in accordance with the *Rules for Ecclesiastical Fellowship* which states that the churches shall assist each other in the maintenance, defence and promotion of the Reformed faith in doctrine, church polity, discipline, and liturgy, and be watchful for deviations.

We had hoped for an opportunity to discuss these matters in more detail with the deputies BBK. However, it was made clear to us that deputies BBK do not consider it their mandate to hold such discussions which they believe to mean defending synod decisions. Unfortunately Synod Harderwijk confirmed the BBK understanding. We hope that this does not mean that contact and dialogue between our two federations now needs to take place in the form of letters from and to synods of the respective federations and that the role of deputies BBK has been reduced to being bearers of greetings and best wishes.

It is fitting to reflect that in this the year of our Lord 2014 we mark a number of historic events. It was 60 years ago (1954) that the Canadian Reformed Churches could come together for the first time in a General Synod assembly.

It was 70 years ago (1944) that the Lord led the Reformed Churches in the Netherlands (RCN) into a liberation from synodical hierarchy and a binding to unscriptural doctrines.

Just recently I came across a book commemorating the 50th anniversary of the Liberation, titled *Vrijmaking – Wederkeer* (Liberation – Return) edited by D. Deddens and M. te Velde. It is interesting to note that the years preceding the 1944 Liberation were filled with disagreements about various theological opinions and a weakening and backsliding in the life of the church. Remarkable are the words of the chairman of Synod Rotterdam 1917, Rev. J.H. Landwehr. In his opening address he noted that church awareness (*kerkelijk besef*) had notably declined among many. “And” he said, “there is something else that comes with it. Of course, the church has to take note of the *times* (culture) in which God places her. But now for the last number of years it has been preached with a certain pathos that the church needs to *adjust* itself to the times she lives in. Undoubtedly this is meant well, but expressed in an unfortunate way. Because the mission (*roeping*) of God’s church does not lie in *adjusting*, but in *giving leadership*, in *directing*, in *witnessing*. And, if I am not mistaken, it can be seen here and there, that under the slogan: *the church needs to adjust itself to the times*, the times more and more exerts an influence on the church, than the church exerts on the times”. (p13) These words, freely translated by the undersigned, were spoken 100 years ago. This brings to mind the words of the Preacher: “What has been will be again, what has been done will be done again; there is nothing new under the sun.

As was also expressed in our address to Synod Harderwijk 3 years ago, the Canadian Reformed Churches do wish to convey to this assembly the seriousness with which we regard the developments in your midst. It grieves us to say these things, but on behalf of your Canadian sister churches we exhort and beseech you to maintain the dominant place that Scripture has always had in coming to decisions. Scripture must always be our norm, not current cultural manifestations or the times we live in. Also adherence to the confessions must remain a big priority, also when we speak with others in ecumenical settings.

We need each other, brothers. The pressures of unbelief are growing all the time, also in Canada. May we continue to be partners in contending “for the faith that was once for all entrusted to the saints” (Jude 3) and may we continue to be a blessing to each other. May the Lord our God give this assembly everything it needs to stay true to his Word.

Free Reformed Churches of Australia (FRCA)

ds. P.K.A. de Boer richt zich als volgt tot de synode:

Esteemed delegates of Synod and honoured guests,
On behalf of the Free Reformed Churches of Australia, we may extend greetings in the Name of our Lord and Saviour. We are thankful that we may attend your Synod and extend our greetings. We appreciate the hospitality you extend. Many of our church members trace their family histories back to you and have benefited richly from that heritage. You therefore remain close to our hearts.

Especially because you are close to our hearts, we bring our admonition with heavy hearts and sadness. As your delegates to our most recent Synod can testify, our relation with you took up most of our time. In fact, it had become such a difficult thing that Synod decided it could not finish this matter in its first sessions held in June 2012. A special committee was appointed to further advise Synod how to proceed. Synod re-convened in April of 2013. We trust that by now your churches have heard about our admonition. You, delegates, must have read it.

Let us remind you that already our Synod of 2006 had decided *to express our concerns regarding the directions being taken, particularly in regard to the manner in which Scripture and the commandments are interpreted and applied in today’s circumstances.* (Acts of Synod 2006, Article 94) Our Synod of 2009 decided *to exhort the RCN with love and care to be faithful in their hermeneutics....* (Acts of Synod 2009, Article 71). Until that time, as much as possible, we had spoken in general terms. We do not want to accuse anyone in particular. We do not consider it our task to accuse particular persons but to watch, and where necessary warn, you, our sister churches, of where we see you deviating from the historic Reformed practice of holding on to the clear and simple meaning of God’s Word.

Again, in our most recent admonition, as much as possible, we tried to address you concerning various ecclesiastical practices. We can understand when you tell us to give “concrete evidence of where you deviate”. To do so, we felt compelled to quote, not only your Synod decisions, but also Classical decisions, as well as writings from among your leaders. Your delegate at our recent Synod very strongly pointed out that we should only be referring to your Synod decisions. He argued that statements made elsewhere do not necessarily reflect your entire bond of churches. A consistory or classis may make a decision that would not stand up to the scrutiny of the bond as a whole. We were warned not to receive simply the opinion of one or two persons as the view of the RCN as a whole. We understand what you are saying. However, when articles are written, books published and lectures given that appear to deviate from what the Lord clearly teaches in His Word as upheld in the confessions, we would be remiss to remain silent. The problem is that these matters do not necessarily come to the attention of your ecclesiastical assemblies. There is no evidence that the churches seek to ward off false doctrines. This makes us wonder whether the third mark of the true church really functions among you.

When referring to what some of the leaders among you have said and written, we tried to be as honest and forthright as possible. If we have been misinformed or have misquoted, please let us know. We are confident that our Synod(s) are ready and prepared to make any necessary correction. At the same time, we trust that you will receive our exhortation and admonition in the way it was intended. As specifically expressed by our Synod 2009, our exhortation was given *in love and care*. When your deputies suggest in their report that our recent admonition does not rest on total support (*geen unaniem besluit ten grondslag ligt*) of our Synod, please understand that while not everyone entirely agreed on the formulation of every section. Nevertheless, the admonition stands as a submission of Synod on behalf of all the FR Churches of Australia.

We were thankful that your delegate to our Synod informed us that *there is not something like the new hermeneutics in the RCN or at its TU*. (Rev. P Meijer, speech at Synod Armadale 2012, see Acts p. 125) However, this does not agree with how our delegates to the recent hermeneutics conference held in Hamilton, Ontario in January this year heard that you as churches are interpreting Scripture in a *new way*. This *new way* of interpreting Scripture, it was argued, has become necessary in view of recent cultural developments. We also heard it put in the context of advanced scholarly insight and the continuing work of the Holy Spirit among the people of God.

We must admit that while the label *new* for hermeneutics is used, we wonder whether your approach is all that *new*. At the hermeneutics conference we heard suggestions about the writing Scripture being limited to bringing a religious and theological message. Consequently, it was questioned whether the first chapters of Genesis should be used to help understand the geological origin of the earth. This way of reasoning reminds us of the well-known report among the Synodicals, *God met Ons*. Moreover, the argument used about the cultural background of the Apostle Paul to conclude that his words about *women not having authority in the churches* no longer apply is not new either. Very similar arguments were heard among the Synodicals in the 1960's. The same arguments are found among those of the NGK. It is therefore understandable that in the Report to this Synod regarding your relation to the NGK, your deputies simply await your decision on the man/vrouw (man/woman) report. The parallels your Deputies Report man/vrouw make to the NGK are obvious. They are arguments that you, in the past, have rejected.

Speaking about this matter of women in office, your delegate to our Synod, in his speech, assured us that *it is only fair to say that the RCN is not moving toward the ordination of women as elders or minister* (Rev. P. Meijer, speech at Synod Armadale 2012, see Acts p. 126.). Would it not be fair for us to say today, in view of your deputies report, that our concerns were actually warranted? No, not only our concerns about women in office, but more particularly, our concerns about your hermeneutics.

In short, brothers, we indeed see something new among you, in that you are turning from the path you walked in the past. It is not really a new path, for to us you appear to be following the same way as the Synodicals, the NGK and other liberals. Initially, you, along with us, recognised that these churches deviated from the truth of God's Word. Along with us, you addressed them. We trust that you understand how we see that you too are now following that same road. It is with tears in our eyes that we feel compelled to address you in this way. Our grief only increased and was confirmed when we heard these views being defended at the hermeneutics conference. We see still further evidence of it in your various deputies' reports. The evidence that this kind of thinking lives among your churches is becoming overwhelming. We therefore plead with you to consider and respond Scripturally and Confessionally to

the points raised in our admonition. Our churches are praying for your churches and for this Synod. In response to some requests and proposals of our churches, our recent Synod concluded in one of its grounds that it *cannot now decide to terminate the sister church relationship with the RCN since we first need to know what the response of the RCN will be.* (Acts of Synod Armadale Article 142 Grounds 8.b. p. 110) Right now, we await that response.

Finally, from the report on man/woman we understand that your deputies express some kind of hesitation about implementing their conclusion that all the ecclesiastical offices should be opened to women. The reason for this hesitation includes, we understand, how some of your own members might struggle with it and how some of your sister-churches find it unacceptable. We have difficulty with hearing this. Please do not think that a delay in implementing these decisions should make us change our mind on these matters. In fact, this kind of hesitation adds to our concern. As office-bearers, with the task to care for the flock, it only makes us recognise the need to prevent this kind of leaven from taking root and growing among our churches.

Brothers, please understand well our increasing concern for you. We pray that the Lord will open your eyes and hearts to the admonition we have presented and truly turn back to the clear meaning of His Word. We plead with you to heed these admonition so that our unity as churches may be restored and can continue.

Reformed Presbyterian Church of Ireland

Ds. A. Lucas spreekt de synode toe door de volgende brief voor te lezen:

Thank you for your letter of invitation to the General Synod meeting of the Reformed Churches (Liberated) in the Netherlands in March 2014. I apologise for not replying to your communication sooner, however I was waiting on responses from men whom I had approached to act as delegates. Unfortunately it seems that we will not be able to send a representative to your Synod this year.

We continue to hold your Fellowship in high esteem and pray that the delegates to the International Conference of Reformed Churches were able to enjoy fellowship together.

By way of this letter I send formal greetings to your General Synod on behalf of the Reformed Presbyterian Church of Ireland and pray that your meetings will be of blessed by God. As a denomination our church has known God's Grace and provision over recent years. We have had a good number of men preparing for the gospel ministry and as a result the number of congregations without pastors has been reduced. We have also had opportunity to open new works in different towns of Ireland. While some of the groups may be very small we rejoice that there are those seeking reformed teaching. Though we have had encouragement in this way we have also been made very conscious that Satan seeks to tear down and attack the church, especially when it is seeking to do a vital work for God. We ask you for your continued support in prayer that we might see the way of Jesus Christ lifted up and exalted as we go forward in these days.

I hope our delegates to the European Conference of Reformed Churches will be able to meet up with your delegates in Cardiff in September of this year. We wish you every blessing in your continued ministry in the Netherlands and pray that the work of Jesus Christ in his church will be blessed under the direction of God.

Yours Faithfully, Edward McCollum, Clerk of Synod

Reformed Presbyterian Church North Eastern India (RPCNEI)

Ds. Hirahal spreekt de synode toe door de volgende brief voor te lezen:

Greetings in the precious name of Jesus Christ,
Thank you so much for the invitation to attend the General Synod of the Reformed Churches(Liberated) in the Netherlands to be held in Ede which is to be scheduled from 1st February,2014. I feel regret to inform you that, we are not able to attend the Synod due to a heavy scheduled as we entered into a New year with many new plans and implementation of programmes adopted by our Synod which was held on the December, 2013.Due to heavy scheduled for the preparation of our Synod in December, I could not write this mail within the stipulated time and for which I feel regretted.

On behalf of the Reformed Presbyterian Church North Eastern India it is with great joy that I greet all the delegates of Synod in the name of Jesus Christ our Lord and Savior. I hope and pray that the time will indeed be a wonderful time of rejoicing, and fellowship as you will be together with a common goal in building of God's kingdom. God has done in raising the churches in different parts of the world through the Reformed Churches in the Netherlands(Liberated) with an aim to spread the gospel to the world. We have been honoured to share ministry with you across these years and rejoice with you in our working together in the Lord. I think these past years have brought grief and pain as well as joyous moments and it is cleared that the Lord has blessed the Reformed Churches in the Netherlands and its ministry. The Reformed Presbyterian Church (NEI) is thank God for Reformed Churches in the Netherlands (Liberated) for supporting many people in their God's work in worldwide and it is our prayers that the Lord may continue His blessings to you all for His own glory in the days to come.

May God continue to bless you to be a channel of blessing unto others. I praise God for the blessing that shower upon you during the last many years. Then let us truly look to the next thing that He has for us. Let us not rest on the thing that has already done. I am sure there is much yet to do with the gospel in different part of the world. What is the thing that God has called us to accomplish? What are the things for which God asks our complete sacrifice .Let us work while it is yet day ! The time for work is limited. It has to be done now or the opportunity will be lost. Let us keep in touch in prayers as we work together to spread hope and holiness that transforms lives of the suffering people.

May God be with you all during General Synod and it is our prayer that the Lord may empower you to meet the new challenges ahead of you as the challenges we may encounter today is much higher than what they are 20 years ago. May the Lord continue His blessings to you all to serve Him better in the same sterling manner it has been doing so far, reaching out to people who are not yet reached with the Gospel.

May God's power equip you all with the power of prayer to make many more new disciples like apostle Paul blessed with a new life by the Holy Spirit in Korinthian 4:16.

God is Great and to be praised Greatly.

In His services,
Rev Ros Infimate
General Secretary/RPCNEI

Br. H.H. Bouma beantwoordt de sprekers uit Canada, Australië, Ierland en India.

Dear representatives of churches from Australië, Canada, India and Ireland,

Welcome on our Synod here in the nice village of Ede, welcome in the Netherlands, I will continue in the Dutch language, it will be translated for you.

Hartelijk dank voor de door u gesproken woorden, waarin de band met onze kerken weer eens onderstreept wordt. Voor sommige kerken die u vertegenwoordigt al meer dan 60 jaar, voor andere wat korter, maar daar is de band die wij hebben niet minder om.

In uw woorden klinkt ook zorg door met betrekking tot de ontwikkeling in onze kerken. We willen daar nu niet verder op ingaan, maar op een later tijdstip komt dat zeker aan de orde. Maar u kunt er van verzekerd zijn dat de trouw aan de Schrift en de belijdenis door ons onderschreven en beleden wordt. Wij hopen en bidden dat deze dagen dat u in Nederland bent, mogen bijdragen aan de versterking van onze onderlinge relatie. Uw komst naar Nederland is dan geen wereldnieuws, zoals de NSS in Den Haag, waar de media uitgebreid aandacht aan hebben gegeven, maar het is wel een door ons gewaardeerde ontmoeting waarin de band tussen de Gereformeerde kerken in Australië, Canada en in de VS, in India en Ierland en onze kerken tot uitdrukking komt!

Dank voor uw komst en voor uw bijdrage nu en straks in onze gesprekken, waarbij ik de hoop uitspreek dat wij elkaar op een broederlijke wijze verstaan!

I will end with a word of Ecclesiastes (Prediker):

“The end of the matter; all has been heard. Fear God and keep his commandments, for this is the whole duty of man.” (“Alles wat je hebt gehoord komt hierop neer: heb ontzag voor God en leef zijn geboden na. Datgeldtvoorieder mens.”) (chapter 12 verse 13).

Let us praise the Lord with the song: Abba, Father let me be

Abba, Father, let me be
 Yours and yours alone.
 May my will forever be
 Ever more your own.
 Never let my heart grow cold
 Never let me go.
 Abba Father let me be
 Yours and yours alone.

Kosin Presbyterian Church in Korea (KPCK)

De volgende brief wordt voorgelezen.

Esteemed Chairman, beloved members of this General Synod, delegates from abroad, brothers and sisters,

I would like to apologize for not being present at your GS this week. Instead, I want to participate in the discussion on the report 'Male-Female in the Church' scheduled on May 17th, 2014.

Brotherly greetings in the name of our Triune God from the Kosin Presbyterian Church in Korea! We have been sister churches with each other since 1967 and have been exchanging fellowship reciprocally since then. Actually, your churches helped us in many ways. You have supported us with economic means for building the Korea Theological Seminary as well as two missionary professors, and invited our students to study theology further in Kampen. In the course of time, when the Korean church achieved a rapid church growth, our relations and exchange became infrequent, while your churches formed more relationships with other churches abroad.

Churches in Korea are growing less than before and are even suffering from declining growth in number, while the Roman Catholic in Korea is growing very rapidly, with their number double compared to the 1980s. This can mean a massive take-over from the Protestants to Catholicism in Korea. A singular occurrence in church history! There are some motives and reasons to be mentioned. First of all, the more Korean churches become rich and influential in society, the more corruptions and scandals under ministers and Christians increase. There are power struggles and church politics among factions, not to mention bribery and they try to divide posts of church organizations and General Assembly among their own members. This can be observed in the Christian Council of Korea (not to be confused with the Korean National Council of Churches) and so our Kosin church recently withdrew recently from the Christian Council.

However, the Kosin Presbyterian Church in Korea (KPCK) is still growing slightly and remaining stable. We thank our Heavenly Father for this. Our church growth in the past was relatively slower compared to other denominations in Korea which grew rapidly and are declining rapidly as well. We were slow in growth because we have always been cautious and critical with respect to the Church Growth Movement and Charismatic Movement.

We are now engaging in talks with the Hapsin Presbyterian Church in Korea in order to form a unified church federation. This process has been ongoing for the last three years and is fortunately obtaining some positive results. The bases of the expected church unity are the Holy Scripture as the Word of God, and the Westminster Confession and other subordinate documents. Most congregations of our church are situated in the Southern part of Korea, while Hapsin is based more in and around Seoul. For the sake of church unity, each Church has appointed a committee consisted of 15 members.

('Hapdong' means 'union', in this case our union with Seungdong Church. Since then, this church is called 'Hapdong Church'. The fact that Hapsin Church keeps 'Hap' in its name intentionally shows that church splits in Korea are not desired and that they desire church union. 'Sin' of Hap'sin' or Ko'sin' or Chong'sin' means literally 'God', but in this case it means 'theology or theological. Hapsin, which is the abbreviation of the Hapdong Theological Seminary, split from the Hapdong Presbyterian Church in Korea in 1979. One of the founders of the Seminary is Rev. Dr. Yune Sun Park. After studying at the Westminster Seminary in Philadelphia and at the Free University in Amsterdam, he served the Korea Theological Seminary, our denominational Seminary in Busan at that time, over more than ten years from its foundation in 1946. Since the

Restoration in 1962, which resulted from the union with the Seungdong Presbyterian Church in Korea in 1960, Dr. Park did not rejoin the former Kosin Church. Instead, he chose to serve the Chongsin Seminary. Therefore, the ministers of both Federations, who have studied under Park and are now almost retired or about to retire, had unofficial meetings and there decided to make official overtures to union.)

However, the unification of the two Seminaries may give rise to a serious problem. The Hapsin Seminary is independent as the Westminster Seminary is, and the professors are not necessarily ministers of the Hapsin Church (At this moment, all of them are ministers of Hapsin Church) The Korea Seminary is still denominational and all the professors are ordained ministers of the Kosin Church. We expect the union to take substantial time.

Brothers, you have many issues and matters on your agenda to discuss and decide in order to prove that we are one in the Holy Spirit. This time the report 'Male-Female in the Church' should be hottest issue. You have treated this topic several times before and the deputies 'Male-Female in the Church' presented their definite report with positive recommendation that women also may serve in offices of the church. However, you know that some sister churches of yours, especially the immigrant churches in Canada and Australia, are greatly concerned about this development in your churches. Indeed, you tried to make us understand your standpoints; at the GS of Harderwijk in 2011 you have organized a day conference on the hermeneutics and recently at the Kampen University a joint conference with the Theological College of Hamilton. For all that, concern and anxiety are increasing among the sister churches and we also share partly with their concern.

In general, immigrants as Christians have nostalgia for their former churches and have an inward inclination to adhere to 'the' church at the time they left for the present fatherland. Even though you may think that their thoughts and views are in some senses conservative, you are called to be attentive to them. Let me mention some aspects. The theme 'Male-Female in the Church' can be in itself an independent issue, but to us it stands closely related to the discussion of unification with the Nederlandse Gereformeerde Kerken and to other issues. Let me quote some sentences from the Springletter of the esteemed brother Dr. Oosterhuis: "Many church members show a lack of faithfulness. For instance when it comes to attending the Sunday(-afternoon) services or Christian education in the family. Many show a lifestyle equal to that of the secularised world around us. Our churches experience also a decrease of financial contribution of the members for the sake of God's kingdom, which can only partly be explained as a result of the economic crisis in Europe. Our churches also suffer from the influence of the evangelical movement through which many members leave our churches and join evangelical and charismatic groups." These all come to your sister churches as a shock. Therefore, it is our wish that you hear and evaluate our concern on 'Male-female in the church'. Would you explain and persuade us with brotherly endurance what you mean when your report cites Article 47 of the Church Order?

I'd like to repeat a part of my speech at your GS of Harderwijk. "Esteemed brothers, the churches represented by you are paragon to others, not only to other churches in this country but also to the churches abroad. It is one of the reasons why the delegates from these churches have come here with some concerns and anxieties. As foreign delegates we are granted to express ourselves freely, but we are going to do that prudently to encourage you and to strengthen our mutual sistership. So permit us to speak out confidently. We are curious enough to know how our Heavenly Father leads you and us to outcomes He has already ordained that we should enjoy them."

May our God the Triune grant you His wonderful wisdom and power in real knowledge and all discernment(cf. Philip. 1:9). In addition, dear members of the General Synod, I hope that you preserve the unity of the Spirit by carrying on the relationship of peace with each other. May God bless you in every consideration and decision. May the Triune God keep you and give you His strength and wisdom.

Thank you.

Dr. HaemooYoo, on behalf of the Fraternal Relations Committee of KPCK

Reformed Church in Japan (RCJ)

Ds. Ashida spreekt als volgt:

Dear sisters and brothers in the Lord,
Greetings in the name of "God and Father of our Lord Jesus Christ, the Father of mercies and God of all comfort, who comforts us in all our tribulation" (2 Cor.1:3-4).

It is a great blessing for the Reformed Church in Japan to have a fraternal relationship with the Reformed Churches in the Netherlands.

It is my heart-warm memory that you sent us deputies in 2010 not only to bring your greetings to our synod, but also to have more intimate meetings with them to inform each other about the church life, sharing our prayer requests and future visions, which helped us to understand your church more deeply.

Now, I would like to express our heartfelt appreciation for your deep concern and generous giving in response to the East Japan Great Earthquake, Tsunami, and the following accident of the Nuclear Plant happened on March 11, the year 2011. As a moderator and also as a pastor of the local congregations in the disaster area, I officially and personally thank you very much for your prayers and donations, as well as many words of comfort and encouragement for us.

Although victims' lives are gradually getting settled, and others going back to normal life, most of the survivors, on the other hand, now begin to feel so isolated in despair that the number of suicides has tragically increased that our relief work there is becoming even more crucial. We believe it is our mission to provide both physical and spiritual support as long as possible for the survivors. By so doing, we demonstrate and bring the love and compassion of Jesus to suffering people.

Speaking of our own church, we will celebrate its 70th anniversary, the year 2016. That memorial year would also be a turning point for the denomination because almost one third of the pastors will have retired from ministries by then. Thus, we have been preparing ourselves for it in many ways. The committee of the constitutions, for instance, has been working on a new Declaration of Faith on how the church and the Christian life are supposed to be in this complex and difficult world. Another committee is also searching new way of ecclesial Ministry and Offices, dealing also with the issue of women in office. In other words, we are trying to revitalize the whole denomination and to keep sticking firmly to the Reformed Faith at the same time.

Last, but not least, I pray that our gracious Lord continue to bless our sister-church relationship and to use both of us as a vessel of the Gospel of Jesus Christ for his Kingdom and his glory.

May God richly bless all the delegates of the Synod and their congregations.

Reformed Churches of New Zealand (RCNZ)

Ds. D.J. van Garderen spreekt de synode als volgt toe:

Esteemed brothers and sisters in Christ,

It is my special privilege to bring to you all the greetings of the Reformed Churches of New Zealand, a denomination that is geographically as distant from you as is possible on this planet. We truly are 'down under' (tegenvoeters!) However, in terms of our union in Christ we are also closely bound together closely as sisters should be.

We as the Reformed Churches of New Zealand have, in this past year, remembered and, with good reason, celebrated our 60th anniversary. Reformed Churches were established by recent Dutch migrants (most of them single and in their early twenties!) in 1953 in New Zealand's main population centres. The reason for this was not so much a matter of new migrants sharing a common cultural/ethnic background as it was a desire to propagate and defend the reformational faith of our fathers in a country where no denomination was confessional bound to do so at that time.

Our first pastors came from the Netherlands (GKN) and, within a few years, also from the USA - mainly from the Orthodox Presbyterian Church there as well as from the Christian Reformed Churches of North

America. With a mixture of (continental) reformed and (mainly Scottish) Presbyterians we endeavoured to be a denomination committed to *four* rather than three confessional standards. The fourth, along with the Belgic, Canons and Heidelberger was of course the Westminster Confession of Faith. The marriage was not always easy - especially during those first years. The solution that was worked out in the 1970s was the adoption of a Form of Subscription that requires office-bearers to subscribe to the 'whole system of doctrine' contained in these statements without having the personal right to determine what major or minor doctrines are. This has worked well and has, by and large, enabled the two Calvinistic traditions to work together harmoniously.

Our denomination, consisting of 20 congregations and about that number of pastors (yes, we have several vacancies!), consists of about 3,000 members (communicant and baptised). There is no evidence of 'greying' churches. Indeed, many congregations are filled with many noisy, exuberant children! However, numerical growth and impact evangelistically within our churches remains limited.

Our commitment to mission both at home and abroad is real. We support mission work in Papua New Guinea (jointly with the FRCA and CanRC), the Solomon Islands, Uganda (with OPC) and India (mainly diaconal word & deed ministries in Tamil Nadu). We are also members of the ICRC - an important and vital forum for discussion and fostering joint missional and diaconal projects.

The Reformed Churches of New Zealand's sister relationship with your churches is relatively recent, having been fostered and encouraged by means of our common membership in the ICRC. We regard this relationship as being important both in terms of the privileges and responsibilities this entails.

Privileges inasmuch as your resources, contacts and theological heritage is and remains precious to us. With and like you, our heartfelt conviction is that vibrant and biblically sound doctrine and practice is by definition 'reformed' as expressed in our confessions and maintained in congregational life. Your example in continuing to work this out in this day and age is important, an encouragement and helpful for us. But I also speak of responsibilities. As sisters we are compelled to continue to express sisterly (or brotherly) love and, as necessary, admonition to each other. That comes with the territory. My presence in your midst was very driven by this desire, especially in the light of some of the issues that you are currently facing and to which you are striving to find truly biblical, God-honouring solutions. We in New Zealand also want, in a small but genuine way to share and interact with you on your journey - if necessary, critically. Our heart's desire is that my being here as the official representative of the Reformed Churches of New Zealand may be able to go some way in accomplishing just that.

Brothers and sisters, we too are committed to pray for you and the issues you face in 21st century Netherlands - indeed, in this so-called global village of ours. Together and for the praise of his glory let us continue to strive to give all glory, honour and power to that one eternal head of the Church, our Lord and saviour Jesus Christ.

'Finally brothers, whatever is true, whatever is noble, whatever is right, whatever is pure, whatever is lovely, whatever is admirable - if anything is excellent and praiseworthy - think about such things. The God of peace will be with you.' (Philippians 4.8,9b)

Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB)

Br. Solano Portela, ouderling in de IPB, spreekt als volgt:

Fathers and Brothers, Let Paul's inspired words to Titus (1:9 and 10a), be an incentive to us all: *"Holding fast the faithful word as he hath been taught, that he may be able by sound doctrine both to exhort and to convince the gainsayers. For there are many unruly and vain talkers and deceivers"*.

May The Lord sustain us all in SOUND TEACHING, as we HOLD FAST THE FAITHFUL WORD!

This is the second consecutive time that I have personally represented the Igreja Presbiteriana do Brasil (IPB) in your General Synod, this time with my brother, Presbyter Eliezer Arantes, who is also part of our Commission on Inter Ecclesiastical Relations (CRIE). I want to thank you for the kind invitation and hospitality in Christian bonds, and bring you a Christian salutation from your brothers and sisters in Brazil.

Our Presbyterian denomination was founded in 1859 through the work and dedication of Ashbel Green Simonton. He was a giant of God, who could see much beyond his time. Simonton worked in Brazil for only a short period--eight years (1859-1867). During this time he experienced a blessed marriage, but also the great suffering of the death of his wife, less than two years after the wedding.

Ashbel Simonton was powerfully influenced by his teacher at Princeton, the great theologian Charles Hodge. A number of his classmates went as missionaries to the Far East, to Egypt, and to many other countries, founding strong Presbyterian churches wherever they were sent. Whoever says that Reformed Theology is not concerned with missions and evangelism, knows nothing about church history, and about the lives of these servants of God. Much before Simonton, in 1586, the Dutch were sending missionaries to Northeast Brasil, attempting to serve people working for the West Indies Co. and to evangelize the then large Indian population. In God's providence, that reformed presence was shortly crushed by the Catholic Church and the Portuguese Crown.

But the Reformed faith would return, in God's own time, through Simonton. Shortly before his death, at the young age of 34, in 1867, he preached a sermon in the Presbytery of Rio de Janeiro. In it he unveiled his plan "To Plant the Kingdom of Jesus Christ in Brazil", which consisted of five points:

1. The holy life of every convert.
2. The spreading of the Bible or portions of it.
3. Personal witnessing and invitation to church services.
4. The preaching of the Word.
5. The establishment of schools.

And this has been the agenda of our Presbyterian denomination to this day.

Allow me, also, to briefly mention some of our current missionary efforts, but first let me bring a word of thankfulness to GKV, about a specific situation that happened in one of our mission fields. On Nov. 6, 2012, we had one of our pastors, a missionary to Senegal, the Rev. José Dilson, imprisoned in a clear case of religious persecution. By March, 2013, in spite of legal procedures taken by our Missionary Agency (APMT), he was still in jail. Our Commission of Inter Ecclesiastical Relations took the matter to some friends, around the world, and you of the GKV, BROTHERS, alongside some friends in North America, were quick to respond. You wrote us back, in Christian solidarity, and we know that news of the situation and a plea for intercession was carried on to churches of the GKV and that there were special moments of prayer. Together with us you were praying to the ruler of the universe, to the One that can move mountains and the hearts of Kings. At that time, our brother Jose Dilson had been in jail for 120 days, in a terrible situation - one foot of space to lay sideways, in a promiscuously crowded and filthy environment. But, in spite of the real suffering, this did not crush his faith, nor obliterate his spirit.

In one of his letters from prison, he wrote:

"God is great and merciful. He does not change or stop being what He is because of the problem or difficulties that I may be experiencing. The circumstances of life, no matter how difficult they may be, do not diminish God's glory or goodness. I cannot in any way keep from looking to my Lord and putting my confidence in Him; my eyes and hope are fixed on Him."

"It's now two o'clock in the morning, and I cannot sleep. All the nights are hot, without space to turn over, extremely uncomfortable. In spite of all this, I know that Jesus is at my side, and this comforts me. I see my cellmates all asleep, and I keep imagining that Jesus wants to have some time with me for us to talk a little. These are the moments when I have freedom to express my frustrations, my feelings of anguish, my fears - what a dear friend, how I love Him!"

By the Lord's Mercies, answering prayers from His people, he was released from jail, slightly short of his 150th day of imprisonment. Since then, he remains in Senegal, waiting for further steps in this unjust trial, but at home, surrounded by the love of his family. We are deeply thankful for your interest and Christian bonds in this matter, and please continue in intercession. His release is a provisional one and the case may still come back to a definite court ruling.

In this area of Transcultural Missions, the IPB, through its Agency (APMT), has 130 people, 80 missionary families, in different parts of the world. 15 of these families have ministries in undisclosed locations, due to the perils of working among Muslims.

But most of them have known locations:

- In Europe (13) we have families in Spain (6, our European base), Albania, Scotland, England, Italy, Portugal and Romania.
- In Asia (12) besides 8 in undisclosed places, we are in Japan, Nepal and East Timor.
- In the Middle East, we have six families, all undisclosed.
- In Africa (16), we have families in South Africa, Mozambique, in North Africa (undisclosed) and in our two larger fields: Guiné-Bissau (5) and Senegal (6).
- One family is in Australia
- Nine families are in South-Central America: Paraguay, Uruguay, Chile, Panamá, Peru.
- In Brazil, itself, we have families working with the Hispanic community, 10 families working with Indians, and 6 in licensing as well as 4 waiting final documentation to go to already assigned fields.

This missionary force is managed, on the home front, by 3 full time staff.

Please pray and think about us as fellow workers, striving to have the saving knowledge of our sovereign Lord spread throughout our nation, and beyond Brazil, where God may enable us to do so.

Fathers and Brothers, it is a renewed joy to be present at your General Synod and to partake of this precious fellowship. As in 2011, I also come accompanied by my wife, Betty (which is an added joy).

The Presbyterian Church of Brazil wants to solidify its relationship with the GKV, and wishes to continue cooperating in the area of Church Planting, as we have done so for the past years. May we encourage you to hold fast to Scripture. We are striving not to capitulate to the pressures of a dark world, to which we want to have relevant messages, but which are always objective, and propositionally grounded in the Word of Truth, fleeing from contemporary “winds of doctrine”. We trust the Lord will grant you the same serious desire for faithfulness.

Thank you very much!

Christian Reformed Church of Sri Lanka (CRCSL)

Ds. Stanley Nelson Gnanaraj spreekt namens de CRCSL:

Beloved esteemed brothers and sisters in Christ Jesus,
I feel honoured to be among the Synod of the Reformed Churches in the Netherlands. This is the first time if I am not mistaken that the Christian Reformed Church of Sri Lanka = CRCSL (formerly known as Dutch Reformed Church in Ceylon = DRC) officially taking part in this Synod.

Sri Lanka and the Netherlands enjoy a relationship over four centuries and we have many things in common as two countries.

The Christian Reformed Church of Sri Lanka is existing today because of the faithful missionaries who came and preached the Gospel 372 years ago. The relationship between the Liberated Churches and the CRCSL is more than three decades old. I was told that it has begun somewhere in 1980s when our church was in a great financial crisis. The CRCSL is very much grateful and remembers even today, for that brotherly love and care shown by the Liberated Reformed Churches in Netherlands throughout those difficult two years.

We have also enjoyed the Christian fraternity in many other ways in the mission work in Sri Lanka. So we thank the Lord for that partnership in the past.

Rev Shirley Faber and myself take this opportunity to thank the Synod for making it possible for us to be a part of this gathering. We thank you for the invitation and the support extended towards our participation in this synod for the first time. We believe that this is a historic occasion for us because this is the first time CRCSL is taking part in this Synod officially. We sincerely believe that the relationship reestablished will grow from strength to strength.

We take this opportunity to bring greetings to the General Synod of the Reformed Churches in Netherlands from Churches in Sri Lanka particularly the Christian Reformed Church of Sri Lanka. We wish and pray that the blessings of God Almighty continue to rest upon all of the deliberations here.

Ds. M.H. Oosterhuis reageert op de toespraak van Stanley Nelson Gnanaraj. Hij dankt hem voor de woorden en vervolgt: “We prijzen u als zusterkerk en feliciteren onszelf daarmee. U bent reeds 372 jaar

oud en daarmee de oudste zusterkerk. Vroeger gesticht als Dutch Reformed Church door de VOC. Toch heeft het sinds de jaren 80 nog 30 jaar geduurd voor we u als zusterkerk konden verwelkomen. We staan hier met een beschaamd gelaat. We hebben vanuit onze riantie positie in Nederland misplaatste oordelen naar voren gebracht. We zijn ons onvoldoende bewust geweest over de moeilijke communicatie toen we in 2008 besloten de contacten te verbreken. In het zelfde jaar kwam via een contact met de PKN de vraag naar voren hoe dit kon gebeuren. De contacten zijn toen sterk verdiept. We mogen ons diep verwant voelen als het gaat om belijdenis en kerkregering. Het is een wonder van God dat het via deze kromme weg toch tot een relatie kwam. We denken met veel respect aan uw zo lang bestaan als kerk en dragen u op aan de Here. We bidden dat we , ook in het kruisdragen, veel van u leren.”

Evangelisch-Reformierte Kirche W.B. in Österreich und der Schweiz (ERKWB)

Ds. Reinhard Mayer spreekt namens de ERKWB:

Liebe Geschwister, ich bin Reinhard Mayer, Pfarrer der kleinen Kirchen in Österreich und der Schweiz. Ich wurde beauftragt euch herzliche Grüße zu bringen. Hätte ich den Auftrag nicht, dann würde ich es auch so tun.

Auf der letzten Synode in Harderwijk ging die wundervolle inoffizielle Beziehung zwischen uns in eine offizielle über. Das hat uns sehr gefreut. Inzwischen sind drei Jahre vergangen und es freut uns immer noch, denn wir bekommen nicht nur eure Hilfe, sondern wir wurden durch euch ermutigt, auch euch zu helfen.

Zu unseren 5 kleinen Gemeinden sind in den vergangenen drei Jahren keine neuen dazugekommen. Wir hören den Ruf aus dem Süden Österreichs, eine Gemeinde zu starten, nur fehlt uns der nötige Pfarrer und das Geld für ihn.

Zwei unserer Gemeinden sind seit Harderwijk gewachsen. - Die in Wien außerordentlich, die in Rankweil ordentlich, die anderen nicht. Es bereitet uns Freude, zur Ehre des Herrn zu leben. Es bereitet uns seelische Schmerzen, nicht zu wachsen.

Zur Bitte des Komitees „Men and Women in the church“ soll ich sagen, dass wir uns mit einer möglichen Ordination von Frauen zu Diakonen auseinandersetzen. Ein Ergebnis der Studie ist frühestens im April zu erwarten.

Zur Frage nach weiblichen Pfarrern und Ältesten soll ich im Namen unserer Kirche sagen, dass wir das nicht sehen.

Ich danke euch für all eure Liebe, die ihr uns im Namen unseres Herrn erweist. Wir danken IHM dafür und vergessen nicht, auch für euch zu beten.

Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (EPCEW).

Ds. D. Moore spreekt namens de EPCEW de synode toe:

Esteemed Chairman, brothers and sisters, we bring our greetings from the Evangelical Presbyterian Church in England and Wales. Perhaps we should include now Sweden and Germany too.

I'd like to reiterate the greetings expressed in the letter sent from our Presbytery. It's wonderful to be able to do that in person. The greetings in the letter are by no means a hollow formality. The EPCEW is grateful to God for the GKV. Humanly speaking we are indebted to you. We are still a young denomination and although we have had encouraging growth, over 10% in the past year, we are still very small. If one were to write a brief history of the EPCEW, one would have to mention the GKV's involvement in helping finance us, giving us encouragement, support and guidance, especially in the early days. Today still you help fund the work in our congregations located in some of the poorest parts of our country as well as seeking to support the pioneering work in Sweden. People in our presbytery are inspired by the GKV's origins and from the stand of leaders such as Klaas Schilder.

On a personal level, as someone new to EPCEW I have already enjoyed our relationship, meeting Roland Schipper and Henk van der Linden at our recent Presbytery and on a congregational level we are growing a friendship with the congregation in Almere. Not to mention that one of our elders transferred from the GKV.

It is very much our hope that this relationship will continue. That in the future congregations will have strong relationships and that we would be as much as an encouragement to you, as you have been to us. It is felt by our churches, that our relationship goes beyond mere formalities on paper. There is a genuine organic connection. As it should be.

However, I also want to express our concern, also mentioned in our letter about the recent report about women in ministry. If there was a move to ordain women as elders and ministers, our relationship would be seriously impaired, as I imagine it would be with other sister churches. To be honest we were surprised not just at the conclusions but the entire approach. This seemed out of keeping with the church that once used the slogan, “not beyond Scripture”.

Women have a vital role to play in the life of the church. But Scripture is clear, that the office of elder is to be held only by appropriately qualified men. Indeed, to open the office to women and blur gender distinctions is ironically demeaning to women, that to succeed as a person they must take male roles. The Scriptures quoted in our letter make reference to creation, not culture as the reason for these distinctions. It’s chilling to think that 1 Timothy 2:14-15 brings us back to Genesis 3 where the created order was reversed as the serpent said, “Did God really say”. Ordaining women, looked at in this light is no secondary matter.

C.S. Lewis once wrote that once you ordain women, you end up with another religion. When people make such remarks they are dismissed as alarmist and over the top. Yet history has repeatedly proved that Lewis was right. Some of us in the EPCEW have come from a number of older denominations which now ordain women, including myself. Despite the intentions of these churches they have become divided, the average age has shot up, and numbers are racing down and are increasingly seen as irrelevant by our surrounding culture. The hermeneutical gymnastics employed to say the Bible says the opposite of what it actually says is then used to make similar steps in doctrine and morality. The two most common are modifications to the Trinity and a push for the acceptance of homosexual behaviour. In fact the problems caused by ordaining those God has said not to ordain goes back much further, to 1 Kings 12:31 and the long term effects were devastating. Although I’m sure nobody thinks God viewed other tribes as less important than Levi.

With that in mind, we appeal to you brothers, to hold your ground, as you have in the past. We want to encourage you to continue your work to win people of your culture and therefore redeem it, rather than it transforming you (Romans 12:2). We ask that you re-examine the methodology used in this report.

Our appeal is very much as indebted brothers with much love. And our hope is that this will be resolved soon and that our sister church relations will in fact deepen in future years.

Free Church of Scotland (Continuing).

Ds. John MacLeod spreekt als volgt:

Thank you for inviting the Free Church of Scotland (Continuing) to this Synod and for giving me the opportunity to address its members.

The Free Church of Scotland (Continuing) has a relatively small number of local congregations, but we delight in being part of the churches worldwide who hold fast to the great truths of Scripture set forth so clearly in the Reformation.

Our relationship with the Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) is precious to us because we share these doctrines in common.

Scotland and the Netherlands have many things in common – even physically: both are small countries from which many people emigrate to other parts of the world. And indeed most Scots can feel very much at home in the Netherlands. But there are also *differences* which are relevant in understanding our church situation. The Netherlands have a population of almost 17 million people spread over almost 42,000 km²; Scotland, on the other hand has a population of just over 5 million, spread over just under 80,000 km². And even that doesn’t tell the whole story, because the Shetland Islands stretch far North, further North even than Bergen in Norway and as far North as Anchorage in Alaska. Most of the population of Scotland are in the cities of the South, and travel to the North of Scotland and to the islands is very difficult, time-consuming and expensive.

Now, one of the distinctives of the Reformation in Scotland was that it was a clearly-expressed principle of the Reformed Church that there should be a church and a school in every parish. We still believe in that principle. When we induct a minister to a congregation, the responsibility laid on him is the care of every soul within that parish. He is responsible for bringing the message of the Gospel to everyone within the geographical area of his parish.

But how can a small denomination with about thirty congregations in Scotland, and very limited financial resources, discharge that responsibility? That is the problem we face.

We have congregations in the great cities of Glasgow and Edinburgh. One of our Glasgow congregations is in the poorest area in Scotland, where life expectancy is the lowest in the whole of Europe. We have a congregation in Aberdeen, the oil capital of Europe. Inverness, in the Highlands, is several hours of very difficult and dangerous driving from the big cities elsewhere, but it is the fastest-growing city in Europe and there we have two congregations, one in the city and the other a few kilometres outside it.

But what of the rest of Scotland? Most of our congregations are small and are located in the Highlands and Western Isles, remote from each other and separated by travel difficulties. And there are many areas where we have no representation at all. One family from my congregation moved, for work reasons, to the Shetland Isles where they have been unable to find any place of worship where the doctrines of the Reformation are believed or preached and where, indeed, there has been no reformed witness since the 19th Century.

A number of our congregations have no settled place of worship.

We have a large responsibility – how can we best fulfil that responsibility of bringing the message of the Gospel to Scotland?

However, we have much reason to be thankful, and indeed to be encouraged.

Our stand for the truth of God's Word and the principles of the Reformation has been widely recognised.

God has provided for our financial needs up to the present time.

We have our own seminary in Inverness and we have men studying to become ministers.

We also have a number of congregations in the USA which have associated with us and form a presbytery (classis). We also have a congregation in Ontario, Canada.

Furthermore we have mission work in Zambia where we run a theological college and a model farm, and in Sri Lanka where we support evangelisation and church-planting. We are also actively examining the possibility of providing assistance in China and elsewhere.

We have one full time missionary in Scotland itself to address the needs of evangelisation and we hope that there may shortly be a further Scottish missionary appointed. We also have a resident lay agent who helps in congregations without a minister.

We have an excellent monthly magazine and within the past year or so we have been able to develop a fresh website which at last not only gives the information required, but provides an opportunity for outreach.

God *has* blessed us. Pray for us as we attempt to honour Him in the situation in which *He* has placed us.

Ds. R. van Wijnen beantwoordt ds. Mayer en reageert ook op de bijdragen van de **Free Church of Scotland (continuing)** en de **EPCEW**.

Reinhard, lieber Bruder,

uw hartelijke woorden raken ons hart. Al is het nog maar kort dat we zusterkerken werden, de band tussen ons is er al lang en de band is sterk en diep. Gereformeerde kerk zijn in Oostenrijk en Zwitserland vraagt volharding en zelfverloochening. Wat een zegen dat er groei is in twee van uw gemeentes! Moge de Heer u blijven zegenen en –als hij het wil- meer groei geven, ook in het zuiden van Oostenrijk. Graag blijven we u ondersteunen in het werk voor de uitbreiding van zijn koninkrijk. We wensen u wijsheid bij alles wat u doet, ook als u nadenkt over de inzet van vrouwen als diacones. Wij hopen ook die wijsheid te ontvangen bij ónze discussies en onze besluitvorming. Samen verwachten we het van hem die oneindig

veel hoger woont dan de bergen, van hèm komt onze hulp! Wilt u onze hartelijke groeten meenemen naar huis?

Rev. McLeod, dear brother,
uw korte toespraak tintelt van liefde voor “Bonnie Scotland”. U woont en werkt inderdaad in een prachtig, gevarieerd land. We onthouden ons van een oordeel over de vraag of Schotland binnenkort voor onafhankelijkheid moet stemmen; wat we wèl graag zeggen is: samen met u beleven we de verbondenheid als volk van Gods verbond, al eeuwenlang. Dat is een groot geschenk. Dank u wel voor wat u vertelt over uw kerkelijk leven. Hoe klein u ook bent, u blijft altijd gericht op de verbreiding van het evangelie in Schotland, Zambia, Sri Lanka en wáár God u mogelijkheden geeft. Hij moge u tot zegen doen zijn en ons ook in Europees verband samen laten werken voor dat evangelie. Groet onze broeders en zusters aan de overkant van de zee tot op de verste eilanden!

Rev. Moore, dear brother,
dank u wel voor de manier waarop u onze verbondenheid met elkaar onder woorden brengt. Daar spreekt dankbaarheid uit. Die dankbaarheid is wederzijds. Wij zijn onder de indruk van Gods genade, die u samenbindt als kleine gemeenschap in Engeland, Wales en Zweden. Gods genade, die u trouw maakt aan zijn woord. Dat is een wonder. Tegelijk vraagt dat van u veel inspanning, wijsheid en vertrouwen. We danken u voor uw oprechte betrokkenheid bij onze besprekingen over het onderwerp ‘de vrouw in het ambt’. Bidt mèt ons om wijsheid om tot goede besluiten te komen. Moge God ons bij hem, bij zijn woord en bij de verbondenheid met elkaar bewaren in de jaren die komen. Wilt u onze broeders en zusters in Engeland, Wales en Zweden van harte groeten?

GerejaGerejaReformasi Indonesia (GGRI)

Een brief van de GGRI (19-03-2014) wordt voorgelezen:

The honorable Chairman and esteemed delegates of General Synod in the Name of our Lord Jesus Christ. In this special event, first of all, we give our thankfulness to our Lord and our Master Jesus Christ because of the power of the Spirit and His words that gather, keep and protect His churches all over the world. We believe that His faithfulness and endless grace, will keep His churches to be faithful in His words which we confess and have faith in the Three Forms Unity Confession of Reformed Churches where we recognize as true churches and have relation as sister churches. We hope that the churches in Netherlands remain faithful until the return of our Lord Jesus Christ.

On behalf of Reformed Churches in Indonesia, as a deputy of General Synod, in this special event, I would like to give you an honor with a thankful heart for the invitation to attend General Synod of Reformed Churches in Netherlands which the delegations from abroad were scheduled to be present on March 24-29, 2014 at Ede.

In dealing with the historical relation between Reformed Churches in Indonesia and Reformed Churches in Netherlands and also the presence of the delegation of BBK at first National Synod in Sentani Papua in February 2012 and also in Province Synod of Reformed Churches of Indonesia in NTT in August 2013, has to be underlined that the Reformed Churches in Netherlands has a great attention and commitment to keep and maintain the harmony of the relation as sister churches with Reformed Churches in Indonesia. Ethically, we have to return your kindness by attending the great General Synod physically but we cannot afford so, we can't go there physically. Therefore, we hope that the our unattended at General Synod do not make you think that the Reformed Churches in Indonesia is not serious in keeping the relation as sister churches. The Reformed Churches in Indonesia has a commitment to maintain the historic and harmony relation by the guidance of our LORD and also be enhanced to be faithful to the Word of God. Therefore, we give this speech and ask a favor of Rev. JPD Groen who knows well about the Reformed Churches in Indonesia to read this speech; and if the Synod doesn't mind, we also delegate him to attend the General Synod as a delegation to represent the Reformed Churches in Indonesia.

The honorable Chairman,
As sister churches, please allow us to speak about a matter which become serious attention of other sister churches such as FRCA and CanRC which also have relation with Reformed Churches of Indonesia as sister churches. That matter is dealing with the recent progression in Reformed Churches in Netherland. There is an issue that the Reformed Churches in Netherlands getting weaker in being faithful to God's word and liturgy. Because we do not know about the issue comprehensively, therefore the Reformed Churches in Indonesia do not want to make a judgment. But, as we heard in the Synod of FRCA in Armadale on 2012, and also there was an information in Province Synod of Reformed Churches of

Indonesia in NTT by the delegation of CanRC, we as brothers and sisters in Christ, we are encouraged to think about the matter. We pray and believe that our Lord Jesus Christ will keep the Reformed Churches of Netherland to remain faithful to His Words and consider the Bible as the highest authority in daily churches life. We also believe that through this General Synod, the Reformed Churches of Netherlands still solid and with the wisdom of Holly Spirit all the suggestions and agenda will have decisions which satisfy Christ the Lord as a master of the Churches and not to satisfy human being. We hope that this matter which bother us here and also in Canada and Australia will get a good solution in this Blessed Synod.

Finally, we really thankful to God for the good relationship which is always be maintained between the Reformed Churches in Netherlands and Reformed Churches in Indonesia in three provinces that are NTT, West Kalimantan and Papua which has been tied up since many years ago. We also want to thankful for the financial support for the deputies at every province synod. Especially for flight lecturer in this case Rev. Dr. J. A. Boersema and financial support via DVN for the development of Theological Institution of Reformed Churches in Indonesia which has been agreed to be build one Theological Institution for the Reformed Churches in Indonesia which in Waingapu-NTT. It seems that without the support of sister churches especially the Reformed Churches in Netherlands, the existence and the progress of the Theological Institution cannot be maintained due to the dependency of financial support from our sister churches which more mature as the Reformed Churches in Indonesia are very weak financially. Therefore, we still hope that financial support and personal assistance will be continued.

We also need to say thanks to the Reformed Churches in Netherland which support LITINDO through the publishing of religious books which useful for the Reformed Churches in Indonesia which also has make known about the Reformed faith throughout the churches in Indonesia. We Hope that the great Synod will also support the programs of LITINDO.

As an ending of this speech, we would like to quote the Words of Jesus Christ who govern from Heaven and also we are waiting for His return. The spoken words, firstly, was for the Congregation in Philadelphia but we believed that the spoken words also for churches along any period of time include the Reformed Churches in Netherland which is conducting a Synod. In Revelation 3: 10-13, Jesus says and gives promises: *"Because thou hast kept the word of my patience, I also will keep thee from the hour of temptation, which shall come upon all the world, to try them that dwell upon the earth. Behold, I come quickly: hold that fast which thou hast, that no man take thy crown. Him that overcometh will I make a pillar in the temple of my God, and he shall go no more out: and I will write upon him the name of my God, and the name of the city of my God, which is new Jerusalem, which cometh down out of heaven from my God: and I will write upon him my new name. He that hath an ear, let him hear what the Spirit saith unto the churches"*.

Enjoy the Synod, may our Lord Jesus Christ bless the Chairman and all the member of the Synod with heavenly wisdom both in commission meeting and plenary meeting so the General Synod of Reformed Churches in Netherland always make decisions based on the God word to glorify His Name and for the beneficial of His Churches who still struggle on this world. Thank you, Mr. Chairman, for your time.

Presbyterian Church in Uganda (PCU)

Een brief van de PCU (25-03-2014) wordt voorgelezen.

To all our brethren of Reformed Church in Netherlands Liberated (Gereformeerde Kerken in Nederland Vrijgemaakt),

Fraternal Greetings!

On behalf of the General Assembly of Presbyterian Church in Uganda we wish to extend our most heart-felt praise to the Lord who has brought you thus far for this year's RCN/L Synod (1 Sam 7:12).

An occasion such as this is a great moment in the individual lives of Christ's ministers and His entire body as a whole. It is a window of opportunity to reflect upon the past years and to envision for the future ones. It is a moment, when, who we are, what we are, and where we want to be, merge to fortify and guide us in our journey.

We wish to register our deep gratitude for the lovely consideration and support you extended towards the PCU to come and be part of this key arrangement in the history of the RCN/L. Nevertheless, due to reasons beyond our control, the delegates who were selected to officially represent our denomination at this august occasion were denied traveling visas to come and be part of this arrangement.

Since we believe that nothing happens here on earth as well as in heaven outside of God's sovereign control (Isa 44:10; Dan 4:35), we have humbly accepted this sad fate but continue to stand with you in our prayers that the entire arrangement would turn out to be a success.

Once again we would like to express our profound gratitude to you for the continuous spiritual, moral and financial support which you have extended to us for the past many years. May the good Lord credit more blessings upon you all as you continue to be regularly in our prayers.

May the Lord Almighty watch over you and reinforce your vision and strength in all proportions to fulfill your continual calling to engage in the kingdom work for many more years to come.

Fraternally yours in Christ's grace,

Elder Patrick Bukenya – PCU/GA Stated Clerk.

Pastor/Rev James Yiga – PCU/GA Administration and Finance Committee Chairman.

Elder Fred Kabenge – PCU/GA Secretariat Office Coordinator.

GerejaGerejaReformasie di Indonesia Papua (GGRIP)

Namens de GGRIP spreekt ds. Yan Richard Wambraw, (simultaan vertaald in het Nederlands). Hij dankt hartelijk voor de financiële ondersteuning en is blij dat hij door bemiddeling van BBK deze synode kan bijwonen. De kerken in Nederland zijn hun eerste liefde die voortdurend in het hart is. (1 Kor 11:2). De kerken in Nederland hebben ons uitgehuwelijkt en als bruid gebracht bij de kerk van Christus. We leefden 56 jaar geleden nog in het duister, in streken die moeilijk te bereiken waren. Met verschillende stammen die in vijandschap met elkaar leefden, onder invloed van de duivel en zijn duistere werken. Op 10 augustus 1958 is ons het evangelie voor het eerst gebracht. We waren als een baby in het oerwoud en kenden niemand van buiten, anders dan de zendeling. Er is veel veranderd. Nu zijn er veel meer denominaties (waaronder islam en evangelische kerken). Zo komen er vragen in onze kerken over het feit dat er in andere kerken wel vrouwen ambtsdrager zijn. Er komt steeds meer contact met de buitenwereld. De overheid op Papua is christelijk, maar de levenswijze staat er ver van af. We willen geen geld ontvangen van de overheid om vervolgens aan voorwaarden te voldoen. Gemeenten liggen ver bij elkaar vandaan en de reiskosten zijn hoog. Daardoor voelt de jonge generatie meer voor een overheidstaak dan voor het dienen van de kerk. Er is geen eigen theologische hogeschool Het is erg nodig dat we jonge predikanten krijgen en daarom gaan jonge mensen naar de gereformeerd-evangelische school. Hij vraagt voorbede voor de opleiding. De kerken doen voorbede voor de synode en wachten op de besluiten.

Deputaat ds. J.P.D. Groen reageert hierop. Het is moeilijk om tot uitdrukking te brengen "wat ik nu voel", hij is emotioneel betrokken. Na 60 jaar is een afvaardiging van een zelfstandige zusterkerk in Papua in de synode aanwezig, terwijl de Papoea's 60 jaar geleden nog in het stenen tijdperk leefden. Enschede Noord heeft op 15 maart 1954 besloten zending te bedrijven op Papua. Dit is gedaan door wijlen ds. M.K. Drost. De kerken op Papua nemen een speciale plaats in. De Gereformeerde Kerken voelen een nauwe band met Papua, dat tot 1960 nog Nederlands Nieuw Guinea was. Via veel organisaties, waaronder DVN, raakten alle provincies in Nederland betrokken bij het werk in Papua. Vanmorgen is nagedacht over de betekenis van bidden. En wat is er veel gebeden. Zendingswerk is bruidswerk. Eerst prediking en dan de bruiloft. Iets van de bruiloft is deze week te zien in dit samenzijn. DVN is tot op de dag van vandaag actief. Dit wordt beëindigd in 2018 en daardoor zal de band dus minder worden. De synode van Harderwijk besloot tot een officiële zusterkerkrelatie en nu bent u hier voor het eerst aanwezig. In eigen kring kent u veel moeite, zelfs kerkscheuring door zucht naar geld en machtsmisbruik. De islam krijgt steeds meer invloed. Wij bidden voor u. Uw bezoek deze week heeft de band met u versterkt, maar ook met andere kerken in de wereld die hier aanwezig zijn. Ds. Groen geeft Ef. 4:3,4 mee: "Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping".

16 mei 2014

Artikel 94

Behandeling brieven van buitenlandse zusterkerken, waarin zorgen worden geuit over de koers van de Gereformeerde Kerken in Nederland

De preses, ds. P.L. Voorberg, spreekt de afgevaardigden van de buitenlandse zusterkerken toe: U hebt er veel moeite voor gedaan in deze vergadering te komen. U hebt uw grote zorgen. De een meer dan de

ander; dat er zorgen zijn is evident. U hebt geen moment overwogen u in onverschilligheid van ons af te wenden. Uit uw brieven en uit uw komst, voor sommige kerken is het de tweede keer dat u de reis naar Nederland maakt, blijkt uw liefde voor ons als uw zusterkerken. Als we dit op goede wijze tot ons laten doordringen, ontroert ons dat.

Het is voor niemand leuk om vermaand te worden. Tegelijk spoort Gods Woord ons frequent aan elkaar in liefde te vermanen. Uit uw brieven blijkt een en andermaal dat dat uw hartelijke drijfveer is.

Zo heten we u welkom en bedanken we u vooraf voor uw broederlijke inspanning en inzet.

We hebben in het begin van deze vergadering Gods Naam aangeroepen. We geloven dat Hij meer kan dan wij bidden of bedenken kunnen. Op sommige punten is er een diepgaand verschil van mening tussen u en ons en je zou de moed kunnen verliezen of het nog wel weer goed komt tussen u en ons.

We geloven dat God ons niet alleen voor een verder uit elkaar gaan kan behoeden, ook dat Hij ons hechter aan elkaar kan verbinden. In dat geloof gaan we deze vergadering in.

Aanwezig zijn:

van de Canadian Reformed Churches: brs. prof. R.C. van Dam, ds. J. Moesker, ds. J. de Gelder, B. Nordeman;

van de VGKSuidAfrika: brs. ds. H. Breytenbach, K. Roose;

van de Korea PCI: br. dr. Haemoo Yoo;

van de EPCIreland: br. ds. A. Lucas.

van de PCUganda: brs. ds. P. Bukenya en ds. J. Yiga

van de FRCAustralia: brs. ds. P.K.A. de Boer, L. van Burgel (Redactie UnaSancta),

Van deputaten BBK zijn aanwezig: zrs. M. A. Blok-Sytsma, A. de Jong, K. van der Linde-van der Velde en R. Nederveen, brs. ds. A.J. Balk, J. Bronsema, ds. A.P. Feijen, ds. L.W. de Graaff, ds. J.P.D. Groen, ds. J.M. van Leeuwen, ds. P.K. Meijer, ds. M.H. Oosterhuis en K. Wezeman.

Namens de RvT/CvB TU: brs. prof. M. te Velde en G.J. Schutte.

De preses heet in het bijzonder welkom de afgevaardigden uit Oeganda.

Ds Yiga (Chairman of Administration and Finance Committee of the PCU General Assembly) brengt de groeten over vanuit Oeganda:

SALUTATIONS FROM THE PRESBYTERIAN CHURCH IN UGANDA

Warm and sincere greetings from the Presbyterian Church in Uganda, who are one of your strong partners and combatants in the development and building of Christ's Kingdom.

A BRIEF BACKGROUND OF THE PRESBYTERIAN CHURCH IN UGANDA

The Presbyterian Church was started in April 1979, soon after the fall of Idi Amin. The Lord used Rev. Kefa Sempangi who also studied at Free University of Amsterdam to start this church ministry. Since then the PCU has grown from strength to strength, with a number of churches planted in different parts of the country – mainly in the Central, Western, Eastern and Northern regions of Uganda.

Currently the denomination consists of five presbyteries, namely the presbytery of the Central, Kampala, Kapchorwa, Gulu and Semuliki presbyteries. All the presbyteries represent a total number of 31 churches of which 24 are particular churches and 15 are still mission churches. These churches have a total membership of 5376. The denomination has a total of 22 ordained ministers, 74 ordained elders and 48 ordained deacons.

The PCU CHURCH GOVERNMENT AND DOCTRINAL EMPHASIS

The Presbyterian Church in Uganda subscribes to the Presbyterian and Reformed form of governance. We believe in plural ruler ship and governance of ministers and elders. Doctrinally we subscribe to some fundamental doctrinal statements and Creeds like the Westminster Confession of Faith, the Heidelberg, Belgic and Nicene confessions of faith. In a nutshell we strongly believe and subscribe to the true teaching of Scriptures as reflected in the Sixty six books of the Bible.

THE PCU MINISTRY ACTIVITIES IN GENERAL

The PCU believes that as true disciples of our Lord and Savior Jesus Christ, each church member should be involved in a particular church ministerial activity in a way of complying to Jesus Christ's Great Commission.

The PCU has a strong and vibrant Youth ministry which carries out different activities like:

- Evangelism
- Youth Conferences
- Self –help developmentactivities
- Counseling
- Prayer meetings, etc.

These youths come from different churches of our denomination and they meet and discuss regularly matters pertaining to their ministry. The women's ministry also carry out similar activities within our denomination.

A WORD OF APPRECIATION

We would like to take this opportunity to thank our brothers and sisters of RCN/L and BBK for the great support and contribution which you have made toward the promotion of the gospel in Uganda for the past many years.

Your great contribution has enabled us to have a vibrant PCU Secretariat office which coordinates most of the ecclesiastical issues and physical projects of the PCU. It has been through your tremendous support through also which has enabled us to have vibrant youth and women's ministry in the PCU. Thank you so much and God bless you richly.

CONCLUSION

As a young church we are still learning many things from experienced brothers and sisters like you. We are always ready for your advice and counsel. As partners in Christ's ministry let us support each other as we continue to build Christ's Kingdom.

The one who started a good work in our midst will bring it to completion.
God bless you all.

Ds. J.M. van Leeuwen reageert hierop: Wij groeten u en in u alle broeders en zusters in Oeganda. In maart kon u hier helaas niet zijn. Ik heb mijn excuses aangeboden voor het feit dat onze regering u niet toestond te komen. Maar vandaag bent u erbij. Er zijn brs uit Australië, Azië, Europa en u uit Afrika. Dat is geweldig. U zei iets over de jonge kerken. Dat herinnert mij aan de woorden van Paulus in Romeinen 1. De apostel kijkt naar de broeders en zusters in Rome en hoopt een mogelijkheid te vinden om het evangelie met elkaar te delen. Net als u. U geeft ons iets. Oude kerken hebben jonge kerken nodig. Ik had geen mogelijkheid om naar Oeganda te komen. Maar het werk dat u doet onder de jonge mensen is mooi. Zend onze groeten, wees welkom en weet dat wij allemaal een zijn in het lichaam van Christus.

De preses dankt de Commissie Voorbereiding Gesprek, bestaande uit de brs. H.H. Bouma, ds. K. van den Geest en M. de Jong, hartelijk voor het verrichte voorwerk. Het was een grote klus om scherp te krijgen waar het in de bezwaren en grieven om ging.

De afgevaardigden van de buitenlandse kerken die een brief op de synodetafel hebben gelegd krijgen 10 minuten per kerk om hun bezwaren toe te lichten.

Ds. De Gelder (CanRC)

Namens de medeafgevaardigden uit Canada dank voor de mogelijkheid opmerkingen te maken voor de bespreking begint. De bezwaren zijn bekend. Daar zal ik niet dieper op ingaan. Een aantal opmerkingen maak ik wel, waarbij ik hoop dat duidelijk is waar de verbandingen liggen.

Toen de synode van Carman de brief schreef, was het rapport M/V nog niet verschenen. Dat rapport kwam, maar was dus nieuw voor ons, maar aan de andere kant hebben wij geconstateerd dat het rapport de zorgen bevestigde. Zorgen over de TU, groeiend streven naar eenheid met de NGK. Wat wij geconstateerd hebben is dat er verbindingslijnen zijn in de ontwikkelingen. De achtergrond die wij herkennen betreft een andere manier van omgaan met de Schrift. Bij de uitleg van de bijbel is steeds het betrekken van buitenbijbelse gegevens behulpzaam geweest. Maar dat soort gegevens gaan een meer zelfstandige rol spelen, op het zelfde niveau van de Schrift. Dan komt de vraag boven: waar blijft in de praktijk van ons kerkelijk leven de erkenning van het goddelijk gezag van de Schrift, Gods eigen woord dat tot ons komt in mensentaal? Wij zijn allemaal begonnen met in te stemmen met de belijdenisgeschriften. Maar in de praktijk zien wij andere dingen. Dat is de grote zorg.

Wij vinden het jammer dat de brieven van de verschillende buitenlandse zusterkerken samengevoegd zijn en wij gezamenlijk één antwoord krijgen. Of dat recht doet aan de verschillen die er zijn in de brieven, weet ik niet.

Wat ook als mythe blijft rondzingen is dat onze zorgen komen van verhalen van emigranten en niet gebaseerd zijn op (synodale) besluiten. "Jullie zijn blijven hangen in de jaren 50 en 60". Het is duidelijk dat onze bezwaren hiermee niet verklaard zijn. Presbyterianen hebben dezelfde bezwaren. Die lezen geen Nederlandse stukken, maar lezen jullie (vertaalde) rapport. Maar zij zijn best in staat eigen informatie aan te boren.

Wij hopen en bidden dat wij elkaar mogen vinden in de liefde voor Jezus in gehoorzaamheid en verbondenheid aan God, die zijn kerk vergadert in de hele wereld. Laat dat ons niet van elkaar verwijderen. Dan gaat het fout. Wij zijn gedreven door diepe verbondenheid in Christus. Ik ervaar het persoonlijk als heel pijnlijk dat ik hier moet staan en dit moet zeggen. Het gaat uiteindelijk om de liefde voor Gods woord.

Ds. De Boer (FRCA)

Hartelijk dank voor de gelegenheid u toe te spreken. We vermanen u met tranen in onze ogen en betreuren de vervreemding van elkaar. Als ik het conceptbesluit lees, hebt u onze zorgen goed begrepen. De vervreemding komt niet vanwege culturele verschillen, want ik denk dat de cultuur waarin we leven niet zoveel verschilt. Wel dat er zaken spelen die tegen de Schrift ingaan. Daar leven wij al jaren in. Wij hebben dezelfde belijdenisgeschriften. Zoals de vorige spreker zei, vinden wij ook dat u teveel aandacht geeft aan de culturele context van de bijbel, meer dan aan de bijbel zelf. Bijvoorbeeld de suggestie dat er een Mesopotamische achtergrond in zit. Maar in Gen. 1 staat: het werd morgen en avond, 1, 2, 3 dagen. Heel eenvoudig. In het geloof geloven wij en aanvaarden wij dat God alles heeft geschapen uit dingen die wij niet zien. Ook als wij lezen over 1 Tim. De Heer spreekt niet in verschillende culturen, maar hij schrijft tegen de achtergrond van wat hij eerder heeft geopenbaard. Zo lezen wij de reden waarom vrouwen volgen moeten: eerst is Adam gevormd, toen Eva (vers 13). De vrouw werd verleid. Het is heel eenvoudig. De schriftuitleg gaat een andere richting uit, een richting die meer ruimte geeft aan de culturele achtergrond. Maar wij lezen de Schrift niet met een speciale culturele achtergrond. Net als de vorige spreker wil ik u zeggen: houd de Schrift vast, want dat is de grond van ons bestaan.

Ds. A. Lucas (EPCI)

Mr. Moderator, members of Synod, and esteemed foreign delegates. Once again it is my privilege to bring the warm and sincere fraternal greetings of the Evangelical Presbyterian Church of Ireland. We appreciate this opportunity to articulate in a little more detail, our concerns regarding the report on *'Men and Women in the service of the Gospel'*.

When we first wrote to you, Mr. Moderator, we had only read the *'executive summary'* of this report, but since then, we have read prayerfully the report in its entirety, and I am instructed to inform you, Mr. Moderator, that our opinion has not changed. We continue to believe *'that both the lines of argumentation employed and the conclusions drawn, represent a radical departure from the plain teaching of Scripture and the Confessional Standards of the Reformed community. To accept this report, would mean that you have replaced the authority of God's Word with the cultural norms of a fallen world.'*

Mr. Moderator, there is much that we could say, but to save time, we will strict ourselves to three areas:

Sister Churches.

Firstly, we would like to address the issue of the report's approach towards sister churches abroad, which in our humble opinion, is both dismissive, and at times, condescending. Mr. Moderator, the cultural context in which you operate is by no means unique to the Netherlands. Those of us who live and work in modern, western, liberal, democracies, have witnessed similar changes in society's attitude towards the role of women, and like you, we feel the pressure of those changes.

However, as the report recognizes, none of your sister churches are considering admitting women to the teaching and ruling offices. But rather than seriously engaging with those Churches, their opinions seem to be regarded as largely irrelevant, and are explained away, as reflecting *'local culture'* and as holding on to the ideas and norms of the past (1.2.1, page 6 & 6.1, page 28). In fact, Mr. Moderator, the only opinions that do seem worthy of consideration in this report, are the opinions of those churches that have already admitted women to the offices. Many of which, because of their loose approach to Confessional subscription, could not be members of ICRC (i.e. PCI, PKN, NGK, etc). Mr. Moderator, we confess that we find this approach to sister churches, baffling.

Dominance of Culture.

Secondly, we would like to address the issue of the dominance of culture in this report. Mr. Moderator, the Westminster Confession of Faith states that *'The [only] rule of interpretation of Scripture is the Scripture itself: and therefore, when there is a question about true and full sense of any Scripture (which is not manifold, but one), it must be searched and known by other places that speak more clearly'* (I:IX). This position is of course, by no means unique to the Westminster Standards, but reflects the common position of the Reformed Faith more generally. However, it is our opinion, Mr. Moderator, that the approach taken in this report dethrones Scripture as its own infallible rule of interpretation. The plain reading of Scripture is in effect denied, and the cultural context becomes the all important thing in Biblical interpretation. We could say a lot more on this issue, Mr. Moderator, but as we find ourselves in general agreement with the objections raised in the minority report of Brother Slump, and we would urge you to weigh heavily what he says (see pages 38-42).

Divisive Nature.

Finally, Mr. Moderator, we would like to address the issue of the divisive nature of this report. The authors of the report recognize that there are differing opinions within your own domination, but state *'It is our opinion that these differences need not create division within the church, provided they are seen in their right proportions. After all, we are not talking about a doctrinal dispute. Nor is the authority of the Word of God at stake'* (chapter 7, second paragraph).

Obviously, Mr. Moderator, we cannot predict how your own people will react, should this report be adopted. However, adoption of this report will undoubtedly prove divisive in the wider Reformed community. It will so, Mr. Moderator, because for those of us in the sister churches, this is a doctrinal issue, and we all believe, that the authority of God's Word is most definitely at stake here. The adoption of this report, will strain relationships to the point of breaking, both directly with the sister churches and within ICRC. Therefore, we appeal to you, to act in a way that will preserve the unity of Christ's Church.

Conclusion.

As I stated in March, Mr. Moderator, being so small, the EPCI has little right to be heard by this august body. But we are your brothers and we wish you to understand, that what we say, is said with deep brotherly affection and a real concern for your wellbeing. Therefore as brothers, we exhort you to re-affirm the supremacy of Scripture and your allegiance to the historic Reformed Faith, as expressed in our Confessions, by rejecting this report.

De VGKSA en de PCI Korea hebben geen brief aan de synode gestuurd, maar krijgen als adviseur van de synode gelegenheid hun inbreng te leveren.

Namens de VGKSA spreekt br. J. Roose. Hij leest een uitspraak van de synode Bethal (2014) voor:

Aan de generale synode van De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland, bijeen in Ede in 2014

Geachte broeders in Christus,

Wij groeten u in de almachtige naam van onze Heer en Redder Jezus Christus. Wij prijzen onze drie-enige God dat Hij zijn kerk blijft vergaderen ook in Nederland. Zowel in het verleden als in het heden bestaat er een sterke band tussen de GKv en Die Vrye Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika.

Daar danken wij Hem voor. Wij zijn één door hetzelfde fundament waarop wij bouwen, zij het in heel verschillende delen van Gods wereld. Wij zijn dankbaar voor de trouwe prediking van het evangelie in uw midden en het getuigenis van uw leden met woord en daad in een wereld die van zijn Schepper en Herschepper weg dwaalt. Wij zijn vooral ook dankbaar voor de jarenlange steun die wij vanuit Nederland ontvangen voor het zendingswerk in Zuid-Afrika.

Wij schrijven u in de bescheiden maar toch brandende hoop, dat deze brief welwillend door u gelezen wordt omdat u beseft dat de liefde van Christus ons ertoe bracht zo te schrijven. Onze regels voor een zusterkerkverhouding geven het volgende aan: *De VGKSA onderhouden zusterkerkrelaties met andere kerkverbanden die dekenmerken van de kerk van Jezus Christus vertonen. Het doel van deze relatie is elkaar te ondersteunen in het handhaven, verdedigen en bevorderen in leer en leven van de waarheid van de Schrift, die samengevat is in de gereformeerde belijdenissen.* Het is in de context van deze wederzijdse verantwoordelijkheid dat wij in deze brief een aantal oproepen aan u doen.

Het feit dat wij besloten hebben deze brief te schrijven, geeft aan dat bepaalde zaken niet opgelost konden worden in de besprekingen die onze Deputaten voor betrekking met buitenlandse kerken (Deputies for Relations with Churches Abroad) hadden met de deputaten BBK van de GKv. Laatstgenoemden gaven ons toen het advies direct aan u te schrijven met betrekking tot de onopgeloste zaken. De twee hoofdzaken zijn:

1. Handhaving van de gereformeerde leer aan de Theologische Universiteit(TU) in Kampen

Onze zorgen betreffende de handhaving van de gereformeerde leer aan de TU werden bij verscheidene gelegenheden voorgelegd aan de deputaten BBK van de GKv. Aangezien er geen aanduiding was dat onze zorgen herkend en gedeeld werden, zien wij ons genoodzaakt de volgende zaken nu rechtstreeks aan u voor te leggen:

- a. De opvattingen van dr. Stefan Paas gepubliceerd in zijn dissertatie *Creation and Judgment* (2003) zijn zorgwekkend. Dit geldt ook voor zijn handboek *Als een kerk opnieuw begint*.
- b. Wij maken ons ook zorgen over de methode en conclusies zoals verwoord in de dissertatie van dr. Koert van Bekkum, *From Conquest to Coexistence* (2010).
- c. Wij maken ons zorgen dat Schriftkritisch onderzoek geaccepteerd wordt aan de TU, een instelling die valt onder de verantwoordelijkheid van de GKv.

(Deze punten worden nader uitgewerkt in 3 bijlagen, die bij het stuk zijn gevoegd)

Helaas konden de weerleggingen tegen de beschuldigingen van Schriftkritiek, zoals gepubliceerd door de TU, door sommige docenten aan de TU, door de Raad van Toezicht en het College van Bestuur, onze zorgen niet wegnemen.

Het feit dat Paas en Van Bekkum met apologetische motieven te werk gingen, en ‘in de huid van hun tegenstanders kropen’ is voor ons geen reden tot minder zorg. In de Zuid-Afrikaanse context hebben wij waargenomen hoe dit soort Schriftkritische opvattingen op een soortgelijke wijze hun opwachting maakten in gereformeerde academische instellingen, en hoe dit later een desastreuze geestelijke achteruitgang tot gevolg had in de kerkverbanden waar aan deze instellingen verbonden zijn. We zullen waakzaam moeten zijn dat de liefde voor de (academische)wereld niet uitstijgt boven de liefde voor de levende God, zijn Woorden zijn Kerk. Onze liefde voor u dringt ons om er bij u op aan te dringen onze zorgen serieus te nemen en op resolute wijze standpunten en wetenschappelijke hypothesen die de onfeilbaarheid, helderheid en volkomenheid van de heilige Schrift niet honoreren, te weerleggen (Nederlandse Geloofsbelijdenis, art. 7). We roepen u op het gepaste respect voor de heilige Schrift te handhaven en te blijven bij de juiste uitleg van de heilige Schrift.

2. Vrouwen in de bijzondere kerkelijke ambten

Wij zijn gedwongen ook onze zorgen te uiten over ontwikkelingen in uw kerkverband met betrekking tot vrouwen in het ambt.

Wij roepen u op hierin de orthodoxe koers vast te houden. In een kerk die trouw wil blijven aan de heilige Schrift, kan de vraag of vrouwen in de bijzondere kerkelijke ambten mogen dienen, niet als een open vraag ter discussie gesteld worden. Wanneer het ondubbelzinnige onderricht van het Woord van God over mannelijk leiderschap in de kerk een zaak van debat geworden is, dan is dit een indicatie dat een gevaarlijke hermeneutische benadering zijn invloed doet gelden. Wij sporen u aan in de Heer, dat u de bijbelse waarheid dat God trouwe broeders roept in de kerk om de leiding te nemen, blijft verdedigen. Wij vragen u uw kerken aan te moedigen de aanslagen van het hedendaagse egalitaire en emancipatorische denken met betrekking tot de kerkelijke ambten het hoofd te bieden.

Conclusie

Wij vragen u de wederzijdse afspraak in zake onze zusterkerkrelatie ernstig te nemen, en dat u puur op basis van de liefde voor God en zijn Woord ernstige aandacht schenkt aan de zaken die wij in deze brief noemden. Het is deze liefde die ons ertoe bracht deze brief te schrijven.

Het is onze oprechte hoop dat u aan deze brief werkelijk inhoudelijke aandacht zult schenken en dat u de katholieke richting zult blijven handhaven met betrekking tot de punten die genoemd zijn. Wij roepen u en uw kerken op standvastig te zijn in het belijden van de hele waarheid van het Woord van God en deze waarheid dapper en krachtig te verdedigen, zelfs wanneer die door de wereld gehaat en verworpen wordt. Wij hopen en bidden dat onze zorgen weggenomen mogen worden en dat onze en uw kerkentrouw mogen blijven tot de wederkomst van de Heer Jezus Christus in glorie, majesteit en kracht.

De preses, ds. Voorberg dankt spreker. "Wees ervan verzekerd dat wij voor u bidden!"

Namens de Koreaanse kerken spreekt prof. Haemoo Yoo:
"Geachte broeders, beloved delegates from abroad, broeders en zusters,

Ik breng u de groeten over van uw zusterkerk in Korea en wens u van harte wijsheid en sterkte van Godswege toe.

U als synode verkeert in een zeer zware fase. U en de zusterkerken die hier in de personen van de afgevaardigden vertegenwoordigd worden, hebben al genoeg eigen meningen en standpunten over de verschillende cruciale zaken rondom en in uw kerken gesproken en geschreven. Het is mij nu niet gegund om daar inhoudelijk op in te gaan.

Laat ik een ding, nl. de zaak van vrouwelijke ambtsdragers, aanhalen, om daarmee ook onze houding ten opzichte van andere zaken te laten doorschemeren. I agree mostly to the speeches of the delegates from abroad this morning. Van het begin af aan bestond 2/3 van de Koreaanse kerkleden uit vrouwen en dat is sindsdien niet sterk veranderd. Vandaar dat vrouwelijke evangelisten zijn ingeschakeld vooral voor het huisbezoek. In zeer kleinschalige gemeenten waar feitelijk geen mannelijke leden waren, preekten zij zelf onder toezicht van een predikant van een naburige gemeente. Maar in zo'n situatie mocht een evangeliste toch geen doop- of avondmaaldienst leiden. Vrouwen mogen geen ambt bekleden. Hoewel er tegenwoordig vrouwelijke ouderlingen en predikanten werkzaam zijn in andere kerkgenootschappen in Korea, gaan wij niet met hen mee. Wij belijden dat het bijbels is om geen vrouwen te bevestigen in een regeerambt en hebben tegelijkertijd vanuit praktische redenen ruimte gecreëerd voor vrouwelijke evangelisten, dat wij overigens niet als regeerambt beschouwen. Ik stel er prijs op dat u weet dat wij in Korea in dit opzicht een zware strijd aan het strijden zijn.

Broeders, houd moed en sta vast in de lijn die uw kerken onder hoede van onze Verbondsgod mochten trekken. God leidde u nu en in de toekomst. God zij met u allen."

Verscheidene afgevaardigden gaan in op het spreken van de buitenlandse afgevaardigden.

Er wordt ons verweten dat er anders wordt omgegaan met de Schrift, dat we niet eenvoudig lezen wat er staat. Maar erg concreet is dit verwijt niet. Wat betekent dat voor het leven van elke dag in de gezinnen? En wat zijn de gevolgen, zoals u ze ziet, voor de gemeente? Is de gemeente een ketting die op breken staat of is het een huis met hier en daar een scheurtje en wat afbladderende verf? Hoe zwaar worden de verschillen die er zijn –ook binnen de gereformeerde kerken in Nederland!- beoordeeld? Laten we van elkaar als zusterkerken leren in plaats van te veroordelen. We hebben elkaar als zusterkerken nodig. Er wordt gerefereerd aan oude publicaties. Maar er wordt voorbij gegaan aan later uitgebrachte toelichtingen. Een historisch kritische benadering van de bijbel leidt volgens de briefschrijvers tot aanvaarding van schriftkritische wetenschap aan de TUK en onder nieuw opgeleide predikanten. Het is een stelling die niet echt wordt onderbouwd.

Ook worden stellingen betrokken in discussies die breed gevoerd worden (bijv. over de plaats van Israël in de heilshistorie, de duur van de scheppingsdagen). Geloof u werkelijk dat God de wereld in 144 uur heeft geschapen? En hoe lang duurt dan "de dag des Heren"?

Het verwijt van verlaten van de Schrift wordt niet herkend. Je zou ook het tegengestelde kunnen beweren. De bijbel zegt: zing een nieuw lied: dat hebben we gedaan. Zorg voor trouw in de huwelijken: we zijn er veel meer mee bezig. Ook met de zorg voor de schepping, de inzet tegen milieuvervuiling. De zorg voor de kwetsbare medemens in de aandacht voor de diaconie en de strijd tegen onrecht. De persoonlijke navolging van Christus krijgt ook veel aandacht, evenals de oproep om te evangeliseren. De Heilige Geest is aan het werk. Gevraagd wordt of de buitenlanders die ontwikkeling ook zien.

De bijbel spreekt op een heel diverse manier over gaven die God geeft aan vrouwen. En waar staat expliciet dat ons ambt van ouderling of predikant alleen maar door mannen mag worden bekleed? Verder wordt opgemerkt dat het rapport over M/V niet de enige mening is. Ook in onze kerken wordt daar heel verschillend over gedacht.

Verder wordt gevraagd naar de onderbouwing van de stelling dat de buitenbijbelse bronnen een te zelfstandige rol krijgen in de schriftuitleg, wellicht zelfs dominant zijn. Maar buitenbijbelse bronnen zijn toch niet per definitie negatief? Pijn wordt ervaren als getwijfeld wordt aan de erkenning van het goddelijk gezag van de bijbel.

Ds. De Gelder (CanRC) gaat in op de reacties van de afgevaardigden. Het Schriftgezag is van grote betekenis voor het leven in de gemeente. Als ouderling ga je op bezoek, je troost, bemoedigt, vermaant. Je komt in het leven van gezinnen. De Schrift gaat open. Maar wat betekent dat? Daar gaat het om. Hoe Gods

woord functioneert in de gemeente. Als we zeggen dat een andere manier van omgaan met de Schrift op de lange termijn het gezag van de Schrift ondermijnt, denken we dat het moeilijker wordt om in de gemeente en de huizen met dat gezag van de Schrift te komen. Dan wordt het moeilijk om met een beroep op de bijbel concreet te spreken over persoonlijke situaties en omstandigheden. Dan loop je het gevaar dat iemand zegt: dat staat er wel, maar daar heb ik niets mee te maken of ik kan er niets mee. Dat gaat op den duur gevolgen hebben.

Er is nauwelijks verschil in jeugdcultuur wereldwijd, wat kinderen lezen en zien en doen. Er zijn veel verbindingen via sociale media. De vraag is wat doe je ermee en hoe ga je ermee om? Hoe geef je het vorm in je gezinsleven en persoonlijk leven.

Hoe kijken we als buitenlanders tegen de gereformeerde kerken aan? Ds. De Gelder heeft de voorkeur voor het beeld van het huis. Een ketting die kapot is, gooi je weg. Maar bij een huis haal je een aannemer er bij, je knapt het op. Van belang is echter het verschil in omgaan met de Schrift. Wij zijn meer onder de indruk van het gezag van de Schrift. En dat is niet een tegenstelling tussen vroeger en vandaag. Vandaag zouden we veel meer houvast vinden in de persoonlijke verbinding met Christus dan instituten en kerkelijke regelingen. De strijd tegen het onrecht in de samenleving, het milieu, de persoonlijke navolging, de vrouwengaven, missionaire ontwikkelingen. Stuk voor stuk goede dingen. Tegelijk ook het gevaar dat activisme groot kan zijn, waaronder het gezag van de Schrift lijdt. De Schrift heeft meer zeggenschap dan een lijstje van dingen die wij doen.

Hoe moeten we omgaan met buitenbijbelse bronnen? Van Bekkum stelt nadrukkelijk dat hij zich gebonden weet aan de belijdenis over het gezag van de Schrift. Hij wil gereformeerd theoloog zijn. Het is zijn verlangen de buitenbijbelse bronnen zo uit te leggen dat het in harmonie is met gezag van de bijbel. Maar de methode die hij hanteert is ondermijnend voor het gezag van de Schrift. Exegese kan veranderen. Maar een andere exegese mag niet leiden tot een conclusie die in strijd is met andere delen van de Schrift. Als het resultaat van archeologisch onderzoek een grote plek in gaat nemen als vaststaande feiten, ook al wijken die uitkomsten af van de geopenbaarde Schrift, dan denken wij dat je op een gevaarlijk spoor zit. Overigens zonder de integriteit van de schrijvers in twijfel te trekken.

Hoe zwaar wegen de verschillen? We delen veel met elkaar, daarom zijn we hier. Als je alles op een rijtje zet, dan zijn er zaken die verschillend gewicht hebben. Er zijn ook zaken die verschillend beoordeeld worden. Ook in Canada en Australië. Niet alles heeft hetzelfde gewicht. Maar als we zien dat bepaalde zaken steeds terugkomen, verbonden met elkaar een bepaald patroon vormen, dan gaat het zwaarder wegen. Dat is moeilijk om te kwantificeren. Ook in de synoden van de Canadese kerken wordt verschillend gedacht over de zorgen. Maar het gaat om de wil om trouw te blijven aan het Woord van God. Ik ga ervan uit dat dat bij iedereen het geval is. Dat betekent niet dat de verschillen niet benoemd kunnen worden of aan de orde gesteld.

Prof. Van Dam gaat nader in op de dissertatie van Van Bekkum, die bij de Canadese kerken bekend is. In de historisch-kritische methode worden alle feiten, ook de bijbelse, op een lijn gezet en de menselijke ratio moet uitmaken wat de waarheid is. Daar hebben wij methodisch moeite mee. De dissertatie vormt een dialoog tussen Schriftgegevens en gegevens uit de archeologie en oude geschiedenis. Het ellendige is dat als die methode gehandhaafd wordt, men ziet dat er minder en minder historische gegevens gevonden worden. Eerst was het: wij twijfelen of er een Noach of Abram was. Nu zeggen velen: er is geen koning David. Als buitenbijbelse gegevens iets niet bevestigen, dan kun je bij deze methode de bijbel niet aannemen als een feit. De bijbel moet door buitenbijbelse gegevens geautoriseerd worden. En die methode laat de Schrift zijn autoriteit verliezen.

Ds. De Boer reageert namens de Australische kerken (FRCA): In de praktijk van de gemeente gaat het om het gezag van het Woord van de Heer. Op huisbezoek mogen we er niet zo of zo over spreken, maar moeten we richting geven. Het is toch niet zo ingewikkeld om te stellen dat de Heer alles in zes dagen heeft geschapen? Waarom laat je de gemeente daarover in twijfel? Wat er allemaal gebeurt in de kerken weten wij niet. Het punt is vooral dat wij in het praktische leven de Here volgen in plaats van dat wij het open laten met allerlei gedachten en ideeën. In ons spreken moeten wij horen hoe de Here ons de rechte weg wijst. Als we die verlaten gaat de kaars uit. Die blijft niet branden. Als wat wij vinden in de archeologie dezelfde autoriteit krijgt als de bijbel zijn wij bang dat het die kant uit gaat. Dan kunnen we niet samen verder zoals destijds ook het geval was met de NGK. Toen zeiden jullie wel: wij willen graag, maar kunnen niet samen verder, omdat de belijdenisgeschriften en het Woord van God niet vastgehouden worden. Nu zien wij dat het dezelfde richting uitgaat. Daarom hebben wij de brief geschreven met vermaningen, in de hoop dat de Heer terugbrengt naar de duidelijkheid in zijn gezaghebbende woord.

Ds. A. Lucas (EPCI) gaat in op de vraag of alle verschillen negatief zijn. Gelukkig niet, maar we moeten wel de kracht van de zonde onderkennen. Wij moeten daar voorzichtig mee om gaan. Als de Schrift niet zegt

wat wij denken, is het gemakkelijk om te zeggen: de bijbel leert over de verhouding van man en vrouw of over homoseksualiteit dit, maar dat past niet goed.

Ds. De Gelder wil enkele punten aanvullen: Evenals ds. Lucas is hij van mening dat onze cultuur niet altijd kwaad is. Verder acht hij een discussie over de ambten nu niet aan de orde. Wel de vraag of de wijze waarop met duidelijke teksten als uit 1 Tim. 2 en 1 Kor. 14 wordt omgegaan, hermeneutisch verantwoord is.

Verder is hij dankbaar voor deze dag en de royale gelegenheid om de bezwaren toe te lichten. Hij hoopt dat is overgekomen wat de Canadese kerken drijft en wat ze bedoelen. De meditatie over Joh. 17:15 heeft hem getroffen. De kerk heeft de boodschap voor de wereld, de boodschap van de verlossing in geloof en door genade. Die wereldwijde boodschap verandert niet. Er zijn veel religieuze activiteiten, waarbij die boodschap tussen de wal en het schip raakt.

Hierna krijgen de adviseurs het woord.

Prof. Te Velde is dankbaar dat er gelegenheid is om een korte reactie te geven op de dingen die gezegd zijn en de stukken die er zijn. Er wordt gesproken over theologische ontwikkelingen aan de TUK. In het algemeen gebeurt er niets aan de TU dat risicoloos is, waar niets op aan te merken valt, dat altijd de goede kant op gaat. Dat is overal zo. Alle zorgen die genoemd zijn, houden ook ons bezig. Wij herkennen deze en proberen de kerken op de risico's te wijzen. Laten wij de kloof niet wijder maken dan die is. Ook wij zeggen niet dat alles dat wij doen goed en aangenaam is. Ook wij zijn ons bewust van onze zwakheid. Het valt hem op dat de sprekers erg vrijmoedig zijn. Hij zou wel aarzelingen hebben om een oordeel uit te spreken over zaken die hij bij andere kerken, in andere omstandigheden, waarneemt. Je moet daar voorzichtig mee zijn.

Tijdens de conferentie in Hamilton hebben we gesproken over de scheppingsdagen. De Schrift spreekt over dagen. Geopenbaard is dat God de wereld in zes dagen gemaakt heeft. Maar zijn dat dagen van 24 uur? Als dat absoluut is dan moeten we dat ook opvatten ten aanzien van de hoofdbedekking van de vrouw en ons aansluiten bij een hoedjeskerk. En hoe lezen we over "de vingers van God (die Geest is)"? Je mag onderscheid maken tussen tekst (claim) en betekenis (value). Vervolgens moet je wel een verhaal hebben over wat claim en value betekent, waarbij in de value de claim overeind blijft.

Hij nodigt uit om college te volgen in Kampen. Dan weet je dat de liefde voor de academische wereld niet groter is dan de liefde tot God. Ook in andere omstandigheden (economie, techniek) zijn er risico's die concurrerend zijn met de liefde tot God. Waarschuw voor die verleidingen.

In Kampen is respect voor de heilige Schrift. De dissertatie die genoemd werd heeft een stuk diepgravende exegese neergelegd, waar veel instellingen niet aan kunnen tippen qua diepgang. Daar wordt in Kampen veel werk van gemaakt. Als wij het Woord van God niet hoog houden, dan doen we werk voor niets. We studeren graag door en diepgravend. (Ook van dr. K Schilder werd in de jaren 30 gevonden dat hij niet gereformeerd genoeg theologiseerde).

Hij roept op tot enige nuchterheid. Vermanen is nodig, je ontmoet elkaar, schudt elkaar door elkaar, maar dan laat je los. In dit soort dossiers lijkt het alsof we net zolang rammelen tot we het met elkaar eens zijn. In de oecumenische ruimte moet je broederlijk naar de opmerkingen kijken en daar aandacht aan geven, maar laat het daar dan bij. Herhaal niet steeds hetzelfde. Dat zou voor de verbinding met Kampen goed zijn. Aan de ander de verantwoordelijkheid laten daar iets mee te doen. De ene kerkgemeenschap lijkt meer op Korinthe, de ander op een andere. Laten we, ieder op eigen plek, samen verder gaan onder het Woord van God.

Hierna komt het voorstel van de commissie in bespreking.

Materiaal:

1. vermaانبrief van de synode van de Free Reformed Churches of Australia te Armadale (2012) (22-04-2013) met 19 bijlagen;
2. brief van de synode van de Canadian Reformed Churches te Carman (2013) (21-05-2013);
3. brief van de synode van de Reformed Church in the United States (05-06-2013);
4. brief van de Evangelical Presbyterian Church in England and Wales (06-12-2013);
5. brief van de Evangelical Presbyterian Church of Ireland (12-12-2013);
6. brief van de Committee for Ecumenical Contact with Churches Abroad van de United Reformed Churches in North America (15-01-2014);
7. brief van de Deputies of the Free Reformed Churches of Australia for Relations with Sister Churches (03-03-2014) (aanvulling bij Materiaal 1).

De bezwaren uit deze brieven kunnen als volgt geordend en samengevat worden:

a. Bezwaren tegen publicaties vanuit de TUK:

Genoemd worden de publicaties van K. van Bekkum (historiciteit van de Schrift), S. Paas (idem), J.J.T. Doedens (exegese Gen. 1/2) en A.L.Th. de Bruijne (hermeneutiek). Ook uitlatingen van G. Harinck (Schrift en homoseksualiteit) worden genoemd.

Men constateert, dat achtereenvolgende generale synodes van de GKv genoemde bezwaren niet in behandeling hebben genomen. De GS Zwolle-Zuid (2008) verwees naar het feit dat het College van Toezicht deze zaken heeft behandeld. Ten aanzien van A.L.Th. de Bruijne werd bovendien verwezen naar de kerkenraad van Rotterdam-C. Een beroep op art. 31 KO werd eveneens door deze synode ongegrond verklaard. Een historisch-kritische benadering van de bijbel leidt volgens de brieveschrijvers tot het aanvaarden van Schriftkritische wetenschap aan de TUK en betekent op termijn een verminderde waardering van het gezag en de nauwkeurigheid van het Woord van God onder nieuw opgeleide predikanten.

Daarnaast maken de brieveschrijvers zich zorgen over de manier waarop de GKv “ bezig zijn met hermeneutiek”. Dit is ook een nadrukkelijk terugkerend zorgpunt bij het rapport M/V en diverse besluiten van synodes, zoals over huwelijk & echtscheiding. Zie bij het volgende onderdeel.

b. Bezwaren tegen besluiten van generale synodes en de inhoud van deputatenrapporten:

1. De GKv geven ruimte voor een spreken van de Heilige Geest dat buiten het Woord van God omgaat en in tegenspraak is met duidelijke bijbelse voorschriften en doen daarmee afbreuk aan de volkomenheid van de heilige Schrift. Verwezen wordt naar het rapport van deputaten kerkelijke eenheid aan de GS Harderwijk.
2. Dezelfde zorg wordt geuit met betrekking tot een “nieuwe manier van ethiek bedrijven”, waarbij de “stijl van het koninkrijk” als richtinggevend kader wordt gehanteerd bij de beoordeling van situaties rond echtscheiding en hertrouwen. Men acht deze benadering subjectief en een loslating van letterlijke bijbelse voorschriften.
3. De studie over de vraag of de Schrift ruimte geeft voor vrouwen om de ambten te vervullen gaat in tegen de duidelijke leer van de bijbel, dat de bijzondere ambten voor mannen zijn gereserveerd (1 Tim. 2: 11-14; 1 Kor. 14: 33-35; verg. ook NGB art. 30). Ook de manier waarop het rapport spreekt over de betekenis van de cultuur leidt tot een ontkrachting van het exclusieve gezag van de bijbel. Met name de manier waarop het rapport de hermeneutiek hanteert is bij een aantal zusterkerken voorwerp van grote zorg en verontrusting. Men vreest, dat hiermee tal van andere zaken in de kerken getolereerd zullen gaan worden. Verder is men ernstig bezorgd over het feit, dat het rapport stelt dat wat de Schrift duidelijk openbaart (nl. dat de ambten alleen door mannen vervuld kunnen worden) gezien kan worden als een optie náást andere mogelijke opvattingen. Tegen personen die deze opvattingen hebben en een dergelijke hermeneutische benadering voorstaan dienen de kerken maatregelen te nemen in het kader van leertucht.
4. De verruiming van de regels voor het plaatselijk samengaan met een Nederlands Gereformeerde kerk, door de GS van Amersfoort-Centrum (2005) en van Zwolle-Zuid (2008). In de NGK zijn vrouwelijke ambtsdragers toegestaan en wordt studie gedaan naar het toelaten van praktiserende homoseksuelen tot de ambten; de kerken tolereren een lossere binding aan de belijdenis. Het samengaan met de NGK leidt tot ondermijning van het Schriftgezag.
5. De GS Zwolle-Zuid (2008) besloot tot deelname aan de Nationale Synode en bevordert daarmee vals oecumenisme.
6. De voortgaande uitbreiding van het aantal nieuwe liederen waarvan vele niet bijbels en gereformeerd zijn.
7. Het wegvallen van het oude artikel 31 KO in de herziene kerkorde. Wel blijft in de nieuwe kerkorde ruimte voor een bezwaar vanwege persoonlijke gewetensnood, maar de mogelijkheid voor kerken om besluiten niet te aanvaarden wanneer men deze strijdig acht met Schrift of kerkorde, valt weg. Dit is in strijd met de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk zoals beleden en vastgehouden in de Vrijmaking van 1944.
8. Enkele kerken geven aan de zusterkerkrelatie of het bestaande contact te zullen herzien als de GKv niet krachtig afstand nemen van een Schriftkritische theologie en het rapport M/V niet duidelijk afwijzen.

Besluit 1:

de brieven met bezwaren van deze buitenlandse zusterkerken in behandeling te nemen als ingekomen stukken, gericht aan de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt).

Gronden:

1. Langs deze weg geven deze zusterkerken uiting aan hun verontrusting. De synode neemt hier kennis van op grond van de aard van de betrekkingen die er met deze zusterkerken zijn: *de kerken zullen elkaar zo veel mogelijk bijstaan in de handhaving, verdediging en bevordering van de gereformeerde belijdenis naar de Schriften in leer, kerkregering, tucht en eredienst* (regels voor het beoefenen van zusterkerkrelaties, GS Ommen 1993).
2. De generale synode is het enige en in het verlengde van de zusterkerkrelaties ook enige juiste adres voor deze zusterkerken om aan hun zorgen en bezwaren uiting te geven. Dat de synode hun bezwaren in behandeling neemt, mogen deze zusterkerken verwachten, ook gezien het feit dat de GS Harderwijk 2011 uitsprak dat buitenlandse zusterkerken zich voor eventuele bezwaren tot de generale synode dienden te wenden (Acta art. 87 besluit 3).

Besluit 2:

- a. uit te spreken:
 1. dat de zorgen van deze zusterkerken gewaardeerd worden als meeleven vanuit verbondenheid in Jezus Christus;
 2. dat de Gereformeerde Kerken aanspreekbaar willen zijn en blijven op de binding aan de Schrift en de gereformeerde belijdenissen;
 3. dat de Gereformeerde Kerken van vandaag niet meer dezelfde kerken zijn als veertig jaar geleden, maar daarmee niet minder gereformeerde kerken;
 4. dat verschillen van mening met bepaalde auteurs of met (onderdelen van) rapporten van deputaten niet uitvergroet mogen worden tot bezwaren tegen 'de Gereformeerde Kerken'.

Gronden:

1. De Gereformeerde Kerken zijn levende kerken die bovendien opereren in een snel veranderende kerkelijke context in Nederland. De visie op contact met andere kerken, op de rol van het kerkverband (bijv. op de noodzaak van uniformiteit binnen een kerkverband), op de taak van kerken in de samenleving en de noodzaak van relevante verwoording van het evangelie voor mensen van vandaag is onmiskenbaar anders dan in de jaren tachtig van de vorige eeuw. De kerken zoeken daar een weg in die bewust in lijn is met de Schrift en de gereformeerde belijdenissen. Die weg is niet onfeilbaar en vraagt om permanente oplettendheid. In dat kader is ook de verwoording van de zorg van de zusterkerken welkom.
 2. De Gereformeerde Kerken zijn aanspreekbaar op de besluiten die zij gezamenlijk nemen, niet op allerlei meningen van personen of deputaten die de kerken niet voor hun rekening genomen hebben.
- b. vanuit de verbondenheid in Jezus Christus over de onder b. weergegeven zorgen en bezwaren uit te spreken:
 1. dat het verwijt, dat de Gereformeerde Kerken ruimte geven voor een spreken van de Heilige Geest dat buiten het Woord van God omgaat en in tegenspraak is met duidelijke bijbelse voorschriften en daarmee afbreuk doen aan de volkomenheid van de heilige Schrift, niet onderbouwd wordt door het daarvoor aangedragen bewijs.

Grond:

het aangevoerde citaat uit het rapport van deputaten kerkelijke eenheid gaat over het vinden van een weg in het christelijk leven dat voor het overgrote deel bestaat uit het maken van keuzes waar geen directe bijbelse voorschriften voor zijn, maar waarin Gods kinderen wel kunnen 'wandelen door de Geest'. De verbinding van dat citaat met overtuigingen in andere discussies, bijvoorbeeld over echtscheidingsgronden, kan niet worden gehandhaafd.

2. dat de ethische bezinning vanuit 'de stijl van het koninkrijk' door het verbinden van hoofdlijnen uit de bijbel de bijbelse gegevens juist meer recht wil doen dan het werken met 'losse' bijbelse uitspraken.

Grond:

In het beroep op 'de stijl van het koninkrijk' wordt niet een nieuwe categorie van buiten de bijbel ingevoerd in de ethische bezinning, maar worden belangrijke bijbelse gegevens samengenomen en in de bezinning ingebracht. Net als in het beroep op 'het verbond' wordt zo aandacht gevraagd voor de samenhang van het bijbelse spreken.

3.
 - a. dat over het rapport van deputaten M/V door de generale synode nog niet besloten is en dat de zorgen van de zusterkerken bij de bespreking ervan worden meegewogen;
 - b. dat geen hermeneutiek legitiem is waarin de context van de bijbel of de context van de huidige lezer bij de uitleg en toepassing van teksten (1) *geen* rol speelt of (2) een *zelfstandige* rol speelt;

Grond:

Het is goed om ook al vóór de behandeling van het rapport van deputaten M/V de verontrusting in de zusterkerken tegemoet te komen door een kader-uitspraak over hermeneutiek. Die bevat geen beslissing in technisch-inhoudelijke hermeneutische discussies, maar geeft de grenzen aan waarbinnen die discussie in de kerken plaats vindt: er is niemand die deze grenzen te buiten wil gaan. Omdat er zorgen over zijn dat dit toch gebeurt is een aparte uitspraak op zijn plaats.

4.
 - a. dat de zorgen over de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken geen recht doen aan de overeenstemming die door deputaten kerkelijke eenheid met de Commissie voor contact en samenwerking op diverse terreinen is bereikt (vgl. de rapporten van deputaten kerkelijke eenheid op dit punt aan de laatste synodes);
 - b. dat over het rapport van deputaten kerkelijke eenheid door de generale synode nog niet besloten is en dat de zorgen van de zusterkerken bij de bespreking ervan worden meegewogen.
5. dat de Nationale Synode een gespreksforum is, met activiteiten waar de Gereformeerde Kerken waar mogelijk aan deelnemen, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken (zie artikel 86);
6.
 - a. dat de uitbreiding van de liedbundel tot dusver heeft plaatsgevonden in lijn met de richtlijnen daarvoor die beogen het gereformeerde karakter van de eredienst te handhaven (GS Leusden, 1999, art. 58; GS Zwolle-Zuid, 2008, art. 64);
 - b. dat ook bij gebruik van andere liederen de verantwoordelijkheid voor de inrichting van de eredienst bij de kerkenraden ligt, die daarop via de normale kerkelijke procedures aanspreekbaar zijn (Kerkorde 2014, C37.1, F73 e.v.);
7. dat het bezwaar over het wegvallen van artikel 31 KO uitgaat van een lezing van dat artikel die al onder de Kerkorde editie 1978 niet meer van kracht was; voor de uitzonderingssituatie waarin kerkenraden synodale besluiten niet menen te kunnen uitvoeren is daarvoor de normale weg die van verantwoording aan de classis.

Grond:

De lezing van artikel 31 KO in het kader van het zogenaamde ratificatie-recht, zoals bijvoorbeeld verdedigd door P. Deddens in zijn *De ratificering der besluiten van meerdere vergaderingen* (1946) is bestreden door J. Kamphuis in zijn *Kerkelijke besluitvaardigheid* (1970) en wordt niet meer gevolgd in de Gereformeerde Kerken. De vaststelling van de Kerkorde editie 2014 heeft daarin geen verandering gebracht.

Besluit 3:

- a. de Raad van Toezicht van de TU op te dragen de synode te dienen met een concept voor beantwoording van de door de buitenlandse zusterkerken ingebrachte kritiek op publicaties van docenten/onderzoekers aan de TU; dit antwoord moet de vorm hebben van een royale, voor breed publiek geschikte uitleg die tevens ingaat op de afzonderlijk genoemde publicaties.
- b. de Raad van Toezicht te adviseren ernaar te streven dat vanuit de TU gewerkt wordt aan voortzetting van het wetenschappelijke gesprek met theologen die verbonden zijn aan de kerken die hun bezwaren hebben kenbaar gemaakt.

Gronden:

1. Het CvB ziet toe op het gereformeerde karakter van onderwijs en onderzoek aan de TU en is primair verantwoordelijk voor de beantwoording van hiertegen ingebrachte bezwaren (Statuut TU).
2. Eerder ingebrachte bezwaren zijn weerlegd, maar mogelijk is deze weerlegging onvoldoende breed gecommuniceerd.

3. Het is van belang voor de relaties met zusterkerken dat er goede uitwisseling is op theologisch gebied, zoals onlangs op de conferentie over hermeneutiek in Hamilton.

Besluit 4:

de buitenlandse zusterkerken op te roepen om ons en elkaar te blijven dienen als kerken van de Here Jezus Christus in deze wereld.

Gronden:

1. Waar onze kerken willen blijven bij de belijdenis van Gods Woord is er geen reden om het bestaande contact te herzien.
2. Waar onze kerken toenemend te maken hebben met de doorwerking van de secularisatie in de levens van Gods kinderen, hebben we de steun en het geduld van onze buitenlandse zusterkerken hard nodig.

Ds. Van den Geest geeft een korte toelichting op de tekst. Het besluit moet uiteindelijk verwerkt worden in een brief die de synode stuurt als reactie op de ingekomen brieven. Namens het moderamen vult ds. Vreugdenhil aan dat het het voornemen is om niet met één standaardbrief te werken, maar elke briefschrijver apart te beantwoorden. Daarvoor zal gebruik gemaakt worden van de handreiking zoals de commissie in haar conceptvoorstel heeft aangereikt.

De preses geeft besluit 1 in bespreking.

De vraag is of we niet te veel zeggen als we stellen de brieven in behandeling te nemen. Kunnen we niet beter spreken van “kennis nemen”? Als reactie vanwege de commissie merkt ds. Van den Geest op dat we de brieven behandelen, niet de bezwaren. Overigens wordt met de samenvatting van de brieven ook recht gedaan aan de bezwaren.

Hierop wordt besluit 1 met algemene stemmen genomen.

Bij besluit 2 heeft de commissie een uitgebreide toelichting gegeven. In dit onderdeel van de bespreking vraagt de preses de afgevaardigden zich te beperken tot de voorgestelde besluiten. Na die behandeling zal er nog ruimte worden gegeven om te reageren op de overwegingen van de commissie.

Besluit 2a (4tal uitspraken)

De uitspraken onder 3 en 4 roepen vragen op. Uitspraak 3 kan wat neerbuigend overkomen en wat zegt het eigenlijk? Uitspraak 4 zegt iets dat wij vinden, maar anderen denken daar kennelijk anders over.

Voorgesteld wordt om deze onderdelen te laten vallen.

Ds. W.L. de Graaff stelt voor om in 2 toe te voegen “en op besluiten die zij gezamenlijk nemen”. Het is wel goed om dat eens uit te spreken. Vaak wordt het als verwijt gebruikt, maar het elkaar houden aan afspraken is toch niet verkeerd? Ook pleit hij voor het laten vallen van de gronden onder dit besluit.

De commissie pleit er bij monde van ds. Van den Geest voor om de onderdelen 3 en 4 te handhaven. Deze uitspraken zijn, tegen de achtergrond van het commissierapport, een reactie op in de brieven gemaakte opmerkingen. Het is duidelijk dat onze kerken zijn veranderd. Maar we blijven aanspreekbaar op Schrift en belijdenis.

Het amendement van ds. De Graaff wordt verworpen (6 voor, 28 tegen).

Het voorstel om de onderdelen 3 en 4 te laten vervallen (ds. W.L. de Graaf) wordt eveneens verworpen (6 voor, 28 tegen).

Het voorstel om onderdeel 3 te laten vervallen (C.G. Kruse) wordt verworpen (11 voor, 23 tegen).

Hierop wordt besluit 2a met algemene stemmen genomen.

Besluit 2b1

Ds. Van Wijnen stelt voor om hier wat bescheidener te formuleren. In de grond wil hij in plaats van “recht doet” lezen “recht wil doen”. We willen de buitenlandse kerken meenemen in onze overwegingen. Dit voorstel wordt aanvaard (17 voor, 16 tegen bij 1 onthouding).

Hierop wordt besluit 2b1 met algemene stemmen genomen.

Besluit 2b3

Onderdeel b is een reactie op de opmerking dat de hermeneutiek een zelfstandige rol is gaan spelen. Het besluit wordt zonder stemming genomen.

Besluit 2b4

Op voorstel van brs. C.G. Kruse en ds. G. Zomer wordt een lid b toegevoegd conform de uitspraak over het M/V-rapport in lid 2b3a (21 voor, 12 tegen en 1 onthouding).
Het besluit 2b4 wordt met algemene stemmen aangenomen.

Besluit 2b5 wordt zonder bespreking en stemming genomen.

De besluiten 2b6 en 2b7 worden, na enige bespreking, met algemene stemmen genomen.

Aan de orde is de besluitvorming over de besluitvoorstellen 3 en 4.

Gewezen wordt op de wat ingewikkelde procedure. Hoe kunnen de kerken bezwaar maken tegen een publicatie van een docent aan de TU? Het statuut geeft een bepaalde rechtsingang aan kerkleden, niet aan buitenlandse kerken. Vragen moeten eerst aan betrokkene worden gesteld en, bij een onbevredigend resultaat, aan het CvB dat advies vraagt aan het curatorium. Met de reactie van het CvB is het afgehandeld, tenzij de GS erin wordt betrokken. Maar buitenlandse kerken kunnen zich kennelijk wel tot de synode wenden door een brief te schrijven die de synode dan in behandeling neemt. Maar dat betekent weer dat de RvT/CvB om een antwoord wordt gevraagd over zaken die allang behandeld zijn, bijvoorbeeld rond De Bruijne, Paas en Van Bekkum. Er zou een termijn gesteld moeten worden voor het indienen van bezwaren. Daarbij moet erop worden toegezien dat de RvT adequaat reageert op ingebrachte bezwaren, maar we moeten daarvoor niet meer via de synode een rechtsingang geven en al helemaal niet een oordeel geven over wetenschappelijke publicaties. De synode is toch niet in staat om zelfstandig een aangeleverde conceptbeantwoording aan te passen? Verbazing is er dat zaken steeds terugkomen in dezelfde vorm. Is het nu niet mogelijk om na een antwoord het dossier te sluiten? En wat wordt nu eigenlijk van de RvT verwacht? Dat ze regelmatig een conferentie beleggen om met bezwaardenden te overleggen? En kan de RvT dat allemaal wel aan?

Namens de RvT van de TU reageert br. G.J. Schutte, die de afwezige prof. Te Velde verontschuldigt.

Hij gaat in op de bijzondere positie van buitenlandse zusterkerken. Het lijkt alsof die een speciale rechtsingang hebben bij de synode. De RvT heeft daar bij de voorbereiding al op gewezen. Maar het gaat hier om een materie die de TU zeer ter harte gaat. De RvT wil dat er geen onduidelijkheid blijft bestaan over de vraag hoe op de TU wordt gewerkt. Vanuit die intentie is een aantal zaken bij het ontwerpbesluit op een rij gezet. Daarbij vraagt de TU aan de generale synode behulpzaam te zijn. Er zijn stukken gelezen, mensen gesproken en het zou goed zijn in een samenhangend stuk daarop in te gaan.

Deze dag is hierop gericht. Maar er moeten wel goede afspraken worden gemaakt, zonder daarmee een nieuwe rechtsingang te creëren. Zaken die op ordelijke wijze eerder kerkrechtelijk zijn afgehandeld, kunnen niet weer opnieuw aan de orde worden gesteld. In de brief die gemaakt gaat worden moet daarop worden ingegaan, en ook moet worden herinnerd aan het feit dat verschillende buitenlandse kerken hier ook bij betrokken zijn geweest. Zo hebben de CanRC uitvoerig meegesproken bij de behandeling van de bezwaren tegen de publicaties van Paas en Van Bekkum. Hij verwijst daarvoor naar de brede rapportage van de RvT en CvB aan de vorige synode. Dus we hoeven het niet opnieuw uit de doeken te doen, maar er moet wel in algemene zin worden ingegaan op algemene thema's zoals de relatie tussen gereformeerde theologie en wetenschappelijk onderzoek, en op de verschillende verantwoordelijkheden binnen de TU. Dat is een andere inhoud dan van een stuk dat leidt tot een uitspraak van de RvT of van de synode. Hij kan leven met voorstel 3.1 maar hij vindt het wel pittiger en formeler dan nodig en gewenst is. De voortzetting van het wetenschappelijk gesprek (voorstel 3.2) is een actueel thema. Maar laat het over aan de TU om daarvoor een gepaste vorm te vinden, bij voorkeur binnen de internationalisering.

De commissie, bij monde van ds. Van den Geest, stemt in met de woorden van Schutte. Daarmee wordt de intentie geraakt. We willen elkaar zoeken en pogen bezwaren en misverstanden uit de weg te ruimen. En inderdaad, wat afgehandeld is, is afgehandeld. Het voorgestelde conceptbesluit kan vervallen en de inhoud krijgt dan een plaats in de beantwoording van de brieven van de buitenlandse kerken. Vanuit de synode wordt er daarbij aangedrongen meer dan in het verleden het gesprek met de broederschap te zoeken, zoals onlangs gebeurde in Hamilton. Ook is van belang een termijn te koppelen aan het inbrengen van bezwaren.

Ds. R.J. Vreugdenhil pleit ervoor om “..met een *concept voor* beantwoording....” te handhaven (had de commissie laten vallen): het gaat niet om de beantwoording van de RvT aan buitenlandse kerken, ook al zal de RvT wel behulpzaam moeten zijn bij de formulering. Maar de synode moet antwoorden. Daarom hoeft een termijn ook niet, omdat deze synode het antwoord geeft.

Ds. Van der Schee stelt voor 3b als volgt te lezen: De Raad van Toezicht van de TU te vragen deze synode te dienen met een concept voor beantwoording van de nu door de buitenlandse zusterkerken ingediende kritiek op publicaties van docenten/onderzoekers aan de TU.

Ds. De Rijke wil besluit 3 als volgt formuleren: de RvT aan te sporen toe te zien dat de TU ook vragen en kritiek vanuit buitenlandse kerken serieus blijft nemen en daar publiek op reageert.

Daartegenover wordt er in de bespreking voor gepleit om het besluit te laten vervallen. Je creëert daarmee een rechtsingang bij de synode, terwijl juist de TU zou moeten antwoorden. Op dat laatste moet de synode toezien, maar ze moet deze rol niet overnemen. Gezien de reactie van de RvT is er dienaangaande een goede intentie en daarom is het niet nodig dit te formaliseren.

Ook br. Kruse pleit voor het laten vervallen van besluit 3b. We kunnen en hoeven dit niet te vragen aan de TU, die een klein en kwetsbaar instituut is. Wij kunnen de TU wel van alles opdragen maar dat is niet haalbaar, bij alle belasting en taken waar ze mee bezig is.

De commissie, bij monde van ds. Van den Geest gaat in op de amendementen. De commissie moest zich bezig houden met de brieven van buitenlandse zusterkerken. Daarin wordt veel aan de orde gesteld en een klacht komt een en ander maal aan de orde. Er blijft kennelijk iets hangen. Ze zijn niet tevreden met eerdere reacties en ook is er niet op alle punten gereageerd. Daarom lijkt het belangrijk om als generale synode alles te doen om de buitenlandse zusterkerken tegemoet te komen en te laten zien dat de intenties oprecht zijn. We willen door naar elkaar te luisteren in gesprek blijven. En dat goed en geloofwaardig te doen. Dat heeft gemotiveerd bij het bedenken van besluit 3. Daarom handhaven ze het voorstel om daarmee een gebaar te maken naar de zusterkerken en ook naar de TU. Ook om de TU een steun in de rug geven. Het leidt wellicht tot extra werk voor een kleine instelling en zwaar belaste mensen. Maar we moeten het toch doen, juist omdat de intentie is uit te spreken dat het een keer afgelopen kan zijn met alle kritiek die maar blijft rondzingen. Er mag geen twijfel blijven bestaan aan oprechte intenties en het van harte willen luisteren naar Gods Woord. Daarin moeten we juist schouder aan schouder staan in plaats van elkaar te wantrouwen. We staan als gereformeerde kerken allemaal voor dezelfde vraagstukken. We hebben elkaar nodig en mogen de contacten niet verbreken. De doorgaande en niet aflatende kritiek heeft wezenlijk effect op de mensen die het betreft. Die gaan daar zwaar onder gebukt. Hier moeten we als kerken een streep trekken. Het internationale gesprek in Hamilton was goed. Dat had eerder -en wellicht ook vaker- moeten gebeuren.

Hij wil de voorstellen handhaven en daarbij de amendementen van ds. Vreugdenhil en ds. Van der Schee overnemen. Het amendement van ds. De Rijke ontraadt hij.

Br. Schutte (RvT) heeft goed geluisterd naar het antwoord van ds. Van den Geest. Hij heeft goed verwoord wat RvT en CvB drijft. Daarvoor hebben ze geen aansporing nodig, dus in die zin is het besluit overbodig. Maar bij begrijpt ook goed dat bij de GS de wens leeft om een duidelijk antwoord te geven op de aanhoudende kritiek van buitenlandse kerken. Daaraan wil de RvT graag bijdragen.

Het amendement van ds. Van der Schee is helemaal toegespitst op de beantwoording van bezwaren tegen publicaties, terwijl die al aan de orde zijn geweest. Het is niet de bedoeling de discussie daarover opnieuw te openen. Ds. Van der Schee reageert hierop dat het juist zijn wens is dat er een einde komt aan de kritieken. Het moet een keer stoppen.

Br. Kruse handhaaft zijn amendement, al was hij bijna zover om zijn amendement terug te trekken. Maar toen ds. Van den Geest sprak van een "streep trekken" kwam hij op andere gedachten.

Ds. De Rijke trekt zijn amendement in.

In de verdere bespreking wordt opgemerkt dat het in het besluit steeds gaat over de RvT, maar in de gronden wordt ook het CvB genoemd. Is er verschil of moet dat gelijk geformuleerd worden? Ook wordt in het voorstel (oorspronkelijk besluit 4) gesproken van een brief. Maar misschien is het beter om elke brief afzonderlijk te beantwoorden.

Op de laatste opmerking antwoordt de preses dat het inmiddels de bedoeling van het moderamen is elke brief afzonderlijk, op maat, te beantwoorden. Daarmee is besluitvoorstel 4, dat sprak van één brief, vervallen. Ook merkt hij op dat er verschil is tussen de RvT en het CvB. De synode geeft opdracht aan de RvT, al zal de uitvoering van die opdracht via het CvB lopen.

Het amendement van br. Kruse wordt bij stemming verworpen (9 voor en 24 tegen).

Hierop wordt het voorstel aanvaard (30 voor en 3 tegen)

Ds. G. Zomer wil de genomen besluiten nog aanvullen met een oproep aan de buitenlandse kerken, in lijn met het betoog van ds. Van den Geest. Hij stelt voor uit te spreken:

Besluit 4:

de buitenlandse zusterkerken op te roepen om ons en elkaar te blijven dienen als kerken van de Here Jezus Christus in deze wereld.

Gronden:

1. Waar onze kerken willen blijven bij de belijdenis van Gods Woord is er geen reden om het bestaande contact te herzien.
2. Waar onze kerken toenemend te maken hebben met de doorwerking van de secularisatie in de levens van Gods kinderen, hebben we de steun en het geduld van onze buitenlandse zusterkerken hard nodig.

Al zijn er twijfels in de vergadering of het voorstel iets toevoegt aan wat inmiddels is besloten, handhaaft ds. Zomer zijn voorstel. Het is vooral ingegeven door wat ds. De Boer uit Australië zei. In de brieven aan de zeven gemeenten (Openbaring) spreekt de Here scherpe en dreigende taal, maar hij houdt al die gemeenten wel vast in zijn hand. Zelfs de gemeente van Laodicea die hem buiten de deur had gezet. Bij de stemming wordt dit voorstel aanvaard (29 voor, 3 tegen, 1 onthouding).

De commissie heeft in haar rapport, naast de besluiten, ook een brede toelichting gegeven. Daarover wordt vervolgens gesproken.

Niet alle constatering van de commissie worden door ieder gedeeld. Al is er waardering voor de brede verantwoording van de commissie, het blijft nadrukkelijk een stuk van de commissie en niet van de synode. We hoeven het niet vast te stellen. Al is het wel een spiegel die ons wordt voorgehouden, waar we iets mee moeten, ook al schuurt het hier en daar.

Ds. Van den Geest erkent dat het stuk uit zijn koker komt. Hij is zich inderdaad bewust dat het tot veel discussie aanleiding kan geven. Maar hij had er behoefte aan te reflecteren op het verleden. Ook onze kerken hebben in het verleden grote woorden gesproken. Woorden waar we nu spijt van hebben. Als we nu luisteren naar de ingebrachte bezwaren klinken daar woorden in door die wij ook hebben gesproken. Wij moeten dat publiek uitspreken, zonder daarmee hoogmoedig afstand te nemen van ons voorgeslacht. Dat was de intentie van het stuk. Hij is blij met de discussie en wat hem betreft kan het helemaal verdwijnen.

De preses merkt op dat dat inmiddels is gebeurd. Zo gaat het met werkmateriaal.

De preses nodigt de buitenlandse afgevaardigden uit om een reactie te geven op de besprekingen van deze dag.

Ds. De Gelder (CanRC) is blij en dankbaar voor de mogelijkheid die is gegeven om de moeiten die er zijn toe te lichten. Ook voor de communicatie tijdens de synodezitting en voor de persoonlijke gesprekken. Persoonlijk heeft hij de discussie als open ervaren. Er was bereidheid om te luisteren. Ook heeft hij ervaren dat sommige gevoelens in Canada en in Nederland op dezelfde wijze worden beleefd. Hij is wel blij dat de toelichting niet een officieel stuk van de GS is. Het geeft een weergave van het verleden van de vrijgemaakte kerken, waarvan hij deel heeft uitgemaakt, maar waarin hij zich niet ten volle herkent. Hij wenst de synode wijsheid toe bij de besluitvorming over alle zaken die op tafel liggen. Laat daarin de wijsheid van de Heer en de liefde voor zijn woord in doorklinken. In die discussies hopen de Canadese kerken in contact te kunnen blijven.

Prof. Van Dam vult aan dat er veel dankbaarheid is voor de nalatenschap van de gereformeerde kerken in Nederland. Hij noemt de namen van Holwerda, Schilder en Van 't Veer. Daarvan wordt nog steeds veel gebruik gemaakt. In Noord Amerika is veel vraag naar Bavinck en bestaat grote interesse voor Kuijper in de politiek. Dan doet het pijn als de bron die gereformeerd was, vervuild wordt. Hij hoopt dat die bron door blijft vloeien en dat die zuiver blijft. Want nog steeds worden wekelijks de mensen gevoed met de prediking, gebaseerd op de gereformeerde theologie. Er is veel gebed voor de kerken en deze synode. Wij hopen zeer dat wij ons contact kunnen handhaven.

Prof. Yoo (Korea) is blij met de hartelijke ontvangst die hem is ten deel gevallen. In persoonlijke gesprekken heeft hij een goede indruk gekregen. Aansluitend aan wat Van Dam zei, zegt hij hetzelfde vanuit de oosterse context. Er is veel ontvangen en we verwachten nog meer van u. Hij heeft vandaag ervaren dat de kerken trouw willen blijven aan Gods woord en de gereformeerde geloofsbelijdenis.

Br. Roose (VGKSA) is na alles wat hij heeft gehoord, bemoedigd. Hij heeft een sfeer geproefd van naar elkaar luisteren in de zaken die ons bezig houden. Hij gaat positiever weg dan dat hij kwam. Hij roept op

om te zoeken naar wat God van ons vraagt. Die zoektocht willen we graag samen maken. Hij wenst dat de gedachtewisseling van vandaag tot zegen mag zijn voor de kerken.

Ds. A. Lucas (Ierland) dankt ook voor de bereidheid om te luisteren, ondanks dat hij met kritiek kwam. Er werd niet gegooid, noch geschreeuwd. Dat laat zien dat we broeders in Christus zijn. De meeste Ieren hebben nooit het eiland verlaten. Maar wel bidden ze voor u en dat is de betekenis van zusterkerk zijn: praten met elkaar, luisteren naar elkaar, elkaar begeleiden en voor elkaar bidden. Wij wensen vanuit ons hart dat de Heer u leidt in de waarheid, zoals die is in het Woord. De Heer zegene u.

De preses, ds. Voorberg, reageert hierop dat ook hij de verbondenheid in de strijd die wij samen voeren heeft ervaren. Hij hoopt dat die gevoelens blijven. En als u dan iets hoort waarvan u zich afvraagt of dat naar de gereformeerde belijdenis is, blijf elkaar vertrouwen en blijf elkaar bevragen. Laten we hopen en bidden dat de besluiten die genomen zijn eraan mogen meewerken dat de onderlinge band niet beschadigd raakt. Hij eindigt met de oproep de onderlinge band te bewaren, in een open gesprek en bij een open bijbel, en daaraan inhoud te geven met het oog op Gods koninkrijk. Hij dankt de commissie van voorbereiding, de brs. H.H. Bouma, M. de Jong en ds. K. van den Geest. Ze hebben er een hele kluif aan gehad, maar dankzij hun werk konden we vandaag goed voorbereide besluiten nemen.

7 juni 2014

Artikel 95

Benoeming deputaten betrekkingen buitenlandse kerken

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten betrekkingen buitenlandse kerken:

Sectie 3:

primi:

P.G. Bakker,	Boelenslaan	2023
J.M. Batteau,	Ijsselstein	2020
A.P. Feijen,	Hardenberg	2017
L.W. de Graaff,	Heerde	2020
H.H. van der Linden,	Barneveld	2020
R.A. Schipper,	Assen	2020

secundi:

L.C. Flokstra,	Zolle
K.Y. Mollema,	Ede

Sectie 4:

primi:

A.J. Grashuis,	Delfgauw	2023
J.H. de Jong,	Ede	2020
K. van der Linde-van der Velde,	Veenendaal	2017
D. Mak,	Haren	2023
J. Plug,	Kolham	2023
M.H. Oosterhuis,	Kampen	2017

secundi:

Joh. Veldhuizen,	Roden
W.F. Wisselink,	Almelo

Sectie 5:

primi:

Th.J. Havinga,	Zuidlaren	2023
A.J. Balk,	Wageningen	2023

A. Pedro,	Groningen	2023
M.A. Blok-Sytsma,	Nijkerk	2020
J.M. van Leeuwen,	Ede	2017
J.J. Schreuder,	Spakenburg	2020

secundi:

M. Sterken,	Zwolle
T. den Broeder-van Leeuwen,	Rijswijk

P.G. Bakker is aangewezen als samenroeper.

14 juni 2014/17 januari 2015

Artikel 96

Voorstel van de Gereformeerde Kerk te Ommen West om een deputaatschap Kerk en Israël in te stellen

Materiaal:

1. brief met bijlage van de Gereformeerde Kerk te Ommen-West (13-12-2013), waarin de kerkenraad voorstelt om de opdracht voor de evangelieverkondiging onder het Joodse volk terug te nemen en in handen te geven van een generaal deputaatschap;
2. nota *Kerk en Israël, ontwerp voor een gereformeerde visie*, door ds. E.J. Oostland en ds. H.J. Siegers.

Besluit 1:

geen deputaatschap *Kerk en Israël* te benoemen.

Grond:

Ommen-West heeft niet kunnen overtuigen dat de Gereformeerde Kerken de taak van de evangelieverkondiging onder Joden als een zaak van het kerkverband dienen te beschouwen.

Besluit 2:

de kerk van Ommen-West en Yachad te adviseren om voor de evangelieverkondiging onder het Joodse volk, in samenwerking met Mission tot een goede inbedding daarvan te komen in de (nieuwe) organisatieopzet van Mission, om zo verbreding van het draagvlak hiervoor te realiseren.

Gronden:

1. Ommen –West zoekt met Yachad naar verbreding van het draagvlak voor de evangelieverkondiging onder het Joodse volk;
2. Mission heeft duidelijk gemaakt wat zij zou kunnen betekenen voor Yachad.

Op 14 juni 2014 is de bespreking van dit onderwerp begonnen. De kerk van Ommen-West heeft een voorstel op de tafel van de synode gelegd met het verzoek om haar van de opdracht Namens Ommen-West/Yachad zijn aanwezig zr. J.H. Huisman en de brs. ds. J. Haveman, ds. H. Hoksbergen, W. Rozema, ds. H.J. Siegers en R. Visscher.

Van de synodecommissie, bestaande uit de brs. J. van Leeuwen en ds. G. Zomer, is een conceptbesluittekst inzake '*Kerk en Israël*' ontvangen, dat in samenspraak met de predikanten Haveman en Hoksbergen is opgesteld. De commissie heeft in dezen geen mening noch geeft ze een advies. Er is schriftelijk overleg geweest met Ommen-West, BBK en Mission.

Uit de verslaglegging van de commissie blijkt dat Ommen-West van mening is dat het Israëlwerk te omvangrijk is geworden voor een kerk alleen. In de personele sfeer is Yachad meer los komen te staan van Ommen-West en de classis. In het bestuur van de stichting zit nog maar één persoon uit Ommen.

Provinciaal hebben de OZD andere zendingsactiviteiten die hun aandacht vragen. Ook in Drenthe ziet men geen mogelijkheid om ook het werk in Israël er bij te nemen. Het werk van Yachad in Nederland beoogt om de eigen kerkleden bewust te maken van de bijzondere positie van het Joodse volk in relatie tot de kerk. Kort geleden nog heeft men een studiedag over dit onderwerp georganiseerd. Ook vraagt men aan de kerken om een plaats op het collecterooster voor Yachad. Dit zijn landelijke activiteiten. Daarom stelt men aan de synode voor een landelijk deputaatschap Kerk en Israël in te stellen.

BBK heeft helaas niet tot een kerkelijke relatie kunnen komen. Het kerkbesef van Antony Simon is niet van dien aard dat er gemeenten worden gevormd met kerkenraden en een kerkverband, waar wij een kerkelijke relatie mee kunnen aangaan. BBK denkt dat de relatie met christenen in Israël als inhoud meer

op het vlak van opleiding en training moet liggen. Ook is de mogelijkheid geopperd om met het deputaatschap van de CGK samen te gaan werken, zoals dat in BBK ook gebeurt. Uit een e-mail van ds. M.J.C. Blok van Mission wordt het volgende citaat doorgegeven: "Als Ommen-West het werk niet langer kan behartigen ligt opschalen voor de hand. Dat betekent concreet: een aantal plaatselijke kerken samen vormen een regionaal samenwerkingsverband dat in het LSV kan gaan participeren. Een belangrijk voordeel van participeren in het LSV kan zijn dat de evangelieverkondiging aan het Joodse volk letterlijk en figuurlijk op het netvlies staat van de gezamenlijke partners in GKv mission; wellicht sluit dit aan bij de overtuiging van Ommen-West en Yachad dat het Joodse volk onze "oudste broer" is. In het voorstel aan de GS wordt gevraagd om een landelijk deputaatschap. Het lijkt echter goed om de verantwoordelijkheid voor het werk zo dicht mogelijk bij de plaatselijke gemeente te leggen, vergelijkbaar met de besluiten die de synode nam over het werk van deputaten ZHT. Een landelijk deputaatschap voor evangelieverkondiging aan het Joodse volk sluit niet bij die trend aan".

De commissie heeft op 2 juni een gesprek gearrangeerd tussen Yachad en Mission. Aanwezig waren ds. M.J.C. Blok (ZHT/Mission), K. Harinck (ZHT/DVN), ds. J. Haveman en ds. H. Hoksbergen. Hierin heeft Mission duidelijk gemaakt wat zij zou kunnen betekenen voor Yachad. Ze gaven ook aan het Israëlwerk graag erbij te willen hebben. Garanties op een regionaal organiserend kerkverband konden ze niet geven. Ze zagen wel mogelijkheden, zeker op termijn. Ze konden geen mening geven over het standpunt van Yachad, dat het Israëlwerk in onze taak van de wereldwijde evangelieverkondiging een eerste plek moet hebben. Yachad gaf aan dat hun standpunt *princiepelijk* en *historisch* juist is, en dat ze graag de synode daarvan willen overtuigen. Het Israëlwerk is eigensoortig. De link met Mission zou het nodige werk ook kunnen belasten. Daarom houden ze vast aan hun oorspronkelijke voorstel, dat op aangeven van de commissie vooral technisch nader is geredigeerd.

Ds. J. Haveman voert namens Yachad het woord. Via een PowerPoint presentatie maakt hij duidelijk wat Yachad doet. Er zijn twee doelen: ondersteunen van voorgangers in Israël die gereformeerd willen zijn en voorlichting. Deze taak is omvattend. Dat komt mede doordat de contacten in Israël breder zijn geworden dan slechts het onderhouden van een zusterkerkrelatie van een gemeente in Israël met een gemeente in Nederland. Het Israëlwerk onderbrengen bij Mission valt niet goed, aangezien het werk onder Joden principieel andersoortig is dan dat onder heidenen. Ook de CGK heeft hiervoor een apart deputaatschap. Ds. Zomer van de commissie merkt nog op dat er in de schriftelijke informatieronde vanuit de synode weinig vragen aan Yachad zijn gesteld.

Preses, ds. P.L. Voorberg, geeft het voorstel in bespreking.

Vrij algemeen wordt de vraag gesteld of een speciaal deputaatschap nodig is. Ook de theologische onderbouwing roept vragen op. In het nieuwe testament wordt de term Israël opnieuw gedefinieerd, namelijk rond de Koning en niet meer via de bloedlijn. Waarom moet er dan iets bijzonders met Israël gedaan worden? Is Mission niet de geëigende plaats om dit werk onder te brengen? Een vergelijking met de CGK gaat niet op omdat deze het zendingswerk totaal anders heeft ingericht. Kampen 1951 heeft een voorstel voor een deputaatschap afgewezen. Een afgevaardigde maakt ook een opmerking dat het ene moment wordt gesproken over het Joodse volk en het andere over Israël.

Vanwege tijdgebrek wordt de bespreking beëindigd.

De bespreking wordt voortgezet op 17 januari 2015.

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet de delegatie uit Ommen hartelijk welkom. Namens Ommen-West zijn aanwezig ds. A.M. de Hullu en br. Te Rietstap; namens de RvT en Advies Yachad ds. H. Hoksbergen en ds. H.J. Siegers; namens Yachad de zrs. Huisman, Noordhof en Rozema, ds. J. Haveman, ds. C.J.V. Krijtenburg en de brs. Kloppers en Visscher.

Het volgende voorstel ligt ter tafel (een iets aangepaste versie van het voorstel dat in juni 2014 ter tafel lag):

Materiaal:

1. brief met bijlage van de Gereformeerde Kerk te Ommen-West (13-12-2013), waarin de kerkenraad voorstelt om de opdracht voor de evangelieverkondiging onder het Joodse volk terug te nemen en in handen te geven van een generaal deputaatschap;

2. nota *Kerk en Israël, ontwerp voor een gereformeerde visie*, door ds. E.J. Oostland en ds. H.J. Siegers.

Besluit 1:

uit te spreken dat het een bijbelse opdracht is voor de christelijke kerk om Jezus Christus bekend te maken aan het Joodse volk.

Gronden:

1. het is de taak van de kerk aan alle volken, Joden en niet-Joden, het evangelie van Christus te verkondigen (Handelingen 1:8 e.v.a.);
2. tegelijk heeft het Joodse volk een bijzondere positie (Deuteronomium 7:6-8, Matteüs 15:24 (par), Handelingen 3:26, Romeinen 1:16, 9:4,5, 11:29, Efeze 2:11vv, Openbaring 21:12 e.a.);
3. voor Joden en niet-Joden is er alleen redding door het geloof in Jezus Christus (Romeinen 1:16, 10:10,11);
4. de kerk uit de niet Joodse volken moet zich altijd bewust blijven dat zij de redding uit Israël ontvangen heeft (Johannes 4:22, Handelingen 13:47, Romeinen 11:17,18).

Besluit 2:

uit te spreken dat de gereformeerde kerken de evangelieverkondiging onder het Joodse volk als een zaak van het kerkverband beschouwen.

Gronden:

1. de Gereformeerde kerken hebben sinds 1875 het werk onder de Joden beschouwd als een zaak van het kerkverband (Handelingen van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland, gehouden te 's-Hertogenbosch 1875, art. 93);
2. nadat GS Kampen 1951 had besloten het werk onder de Joden over te laten aan de plaatselijke kerken (Acta, art 82), heeft GS Berkel 1996 deze opdracht toevertrouwd aan de kerk van Ommen en deputaten BBK opgedragen met de kerk van Ommen en de uitvoerenden contact te onderhouden.

Besluit 3:

de kerk van Ommen-West van haar taak te dechargeren.

Gronden:

1. omdat de taak haar te omvangrijk werd heeft de kerk van Ommen-West om decharge verzocht;
2. de Classis Ommen heeft besloten om haar financiële steun aan deze taak te beëindigen;
3. een belangrijke overweging, zowel voor de kerkenraad als voor de classis, was hierbij dat het Israëlwerk geen verantwoordelijkheid is van een plaatselijke kerk alleen, of een regionaal kerkverband maar van het landelijke kerkverband.

Besluit 4:

een deputaatschap Kerk en Israël in te stellen.

Gronden:

1. de evangelieverkondiging onder het Joodse volk is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de kerken;
2. de naam *Kerken Israël* geeft herkenbaarheid bij andere deputaatschappen en organisaties.

Besluit 5:

deputaten op te dragen:

1. de evangelieverkondiging onder het Joodse volk te bevorderen;
2. binnen de kerken te werken aan de bewustwording van de bijzondere positie van het Joodse volk in de geschiedenis van Gods heil;
3. contact op te nemen met de CGK en de NGK om te bezien of samenwerking op dit terrein mogelijk en wenselijk is;
4. te onderzoeken of samenwerking met het Centrum voor Israël Studies (CIS) mogelijk en wenselijk is;
5. overleg te voeren met deputaten Mission om te bezien of samenwerking mogelijk en wenselijk is;
6. als adres te fungeren voor mogelijke andere organisaties op dit terrein.

De preses memoreert dat in juni vorig jaar over dit onderwerp allerlei vragen en opmerkingen zijn gemaakt. Aan beantwoording is toen niet toegekomen. Hij geeft de indieners van het voorstel daartoe het woord.

Ds. De Hullu zegt dat het een bijzondere positie is om als lokale kerk op de synode te kunnen spreken. Op deze sabbatdag mag er over de positie van Israël binnen ons kerkverband worden gesproken. Als plaatselijke kerk voelt men zich in toenemende mate niet meer goed in staat dit werk te doen. Bovendien is Ommen van mening dat dit werk landelijk georganiseerd moet worden. Er wordt een appel gedaan om het op die wijze voort te blijven zetten en als kerken betrokkenheid bij het Joodse volk gestalte te geven. Ds. Siegers reageert op de eerder gestelde vragen. De eerste bespreking leverde kritische kanttekeningen op. We hopen dat u welwillend wilt luisteren. Als gesproken wordt over Israël wordt daarmee niet de staat bedoeld. Veel belangrijker is dat God met Israël is begonnen. Maar de GKv negeert min of meer Israël. Niet te ontkennen valt dat Jezus zegt dat hij eerst voor Israël is gekomen. Daarom alleen al moet je iets met Israël hebben. Jezus is uit de Joden. We mogen er dankbaar voor zijn dat Jezus ons erbij betreft. "Israël draagt de heidenen en niet omgekeerd. Wij worden op de Joodse boom geënt" (Van Bruggen). Gods doel is dat er Joodse en niet-Joodse mensen christen zijn. Ook al loop je niet warm voor de staat Israël, het neemt niet weg dat we toch bij Israël betrokken moeten zijn. De kerk heeft opdracht aan alle volk het evangelie te verkondigen en dus zeker aan de Joden. Deputaten CGK hebben een visie document "Door God verbonden". Op de poorten van het nieuwe Jeruzalem staan de namen van de twaalf stammen van Israël. God komt uit waarmee hij begon.

Ds. Haveman is van mening dat het Israël-werk principieel een taak moet zijn van het kerkverband. Van de synode wordt die uitspraak gevraagd. Uitvoering kan worden gedaan door Yachad. Financieel is er geen extra belasting en F&B geeft groen licht. Als het landelijk geregeld wordt heeft het meer gewicht. Tegen een eventuele samenwerking in Mission heeft hij, naast organisatorische, vooral principiële bezwaren. Zending is onder heidenvolken. Er is echter al verbondenheid met de Joden. Er moet een heldere bijbelse visie worden geformuleerd.

Bespreking en besluiten

Er is in de synode steun voor het voorstel. Daarmee worden we steeds herinnerd aan onze afkomst. Wel wordt geopperd om het voorstel aan te passen. We zijn al lang met deze materie bezig. Op voorstel van ds. Van Wijnen wordt besluit 2 door de indieners aangepast: "uit te spreken dat de Gereformeerde Kerken de evangelieverkondiging onder het Joodse volk, om die goed van de grond te laten komen, nu door het kerkverband moeten oppakken".

Maar daarnaast zijn er veel kritische opmerkingen. Niet wordt ontkend dat we iets hebben met "Israël", maar of dat een nieuw deputaatschap rechtvaardigt is de vraag. Er wordt al veel gedaan; moeten de Gereformeerde Kerken daar nog iets aan toe voegen? En waarom zou dat niet via Mission kunnen? De wijziging van de organisatie van het zendingswerk beoogt dat werk juist dichterbij de mensen te brengen. Ook zijn er vragen bij de vermeende specifieke positie van het Joodse volk. Gesteld wordt dat dat geschiedenis is. Theologisch is er geen rechtvaardiging voor een bepaalde verplichting richting het Joodse volk. Het voorstel impliceert een bepaalde visie op onze verhouding tot het Joodse volk, die niet gedeeld wordt. Ook wordt betwijfeld of we inderdaad "dezelfde Schepper en tenach (OT)" hebben.

Ds. Siegers bestrijdt dat een bepaalde visie wordt opgedrongen. Ook al denken we niet meer in "volken", voor hem blijft onmiskenbaar dat God één volk apart zette. En dat wij als christenen op die stam zijn geënt. We hebben het Oude Testament gemeenschappelijk; daar kunnen we elkaar op aanspreken en laten zien dat de tenach naar Christus wijst.

Ds. De Rijke dient een tegenvoorstel in om niet tot de instelling van een deputaatschap Kerk en Israël over te gaan, maar om via Mission dit werk te organiseren.

Ds. Haveman is verdrietig over dit tegenvoorstel en beschouwt aanvaarding als een gemiste kans. De gewezen weg via Mission zal niet worden gevolgd, daar dit in zijn ogen principieel onjuist is. We hebben een speciale opdracht richting het Joodse volk.

De preses geeft het tegenvoorstel in stemming, dat wordt aanvaard met 28 stemmen voor, 5 tegen en 1 onthouding. Hiermee komt het voorstel van Ommen-West niet meer in stemming.

De preses begrijpt dat dit een schokkend gebeuren is voor Ommen-West/Yachad. Hij wenst ze wijsheid bij het verwerken hiervan.

De synodecommissie, bestaande uit de brs. Van Leeuwen en ds. Zomer wordt dank gezegd voor haar werk.

11 april 2014

Artikel 97*Zending, hulpverlening en training***Materiaal:**

1. rapport van deputaten zending, hulpverlening en training (ZHT) (15-10-2013);
2. aanvullend rapport "Samenwerken in mission" (28-01-2014);
3. brief van de Gereformeerde Kerk te Leiden (08-01-2014) waarin zij kanttekeningen plaatst bij de redactie en de opbouw van het rapport, en vraagt om expliciete motivatie waarom de nieuwe structuur een verbetering is;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Kampen-Noord (27-01-2014) waarin zij vraagt om wat de term 'mission' betreft aan te sluiten bij andere termen die in christelijk Nederland worden gebruikt als 'zending' en 'evangelisatie';
5. advies deputaten financiën en beheer over de meerjarenbegroting 2015-2017 (30-01-2014);

Besluit 1:

deputaten voor zending, hulpverlening en training decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten voor zending, hulpverlening en training te benoemen.

Besluit 3:

- a. de kerken aan te sporen, met het oog op verspreiding van het Evangelie, samen te werken met kerken en christenen in het buitenland via Regionale SamenwerkingsVerbanden en het Landelijk SamenwerkingsVerband;
- b. deputaten (in samenwerking met de Regionale SamenwerkingsVerbanden en het Landelijk SamenwerkingsVerband) op te dragen zoveel als mogelijk de kerken te motiveren tot vasthoudende liefde voor de naaste (binnen én) buiten de context van de Nederlandse taal en cultuur met het oog op de versterking van het draagvlak voor dit mooie werk.

Besluit 4:

- a. dankbaarheid uit te spreken voor wat in samenwerking met de Zendende Instanties is bereikt in het werken aan eenheid van opvatting, consistentie van beleid en een eenvoudige, adequate structuur;
- b. in te stemmen met het beleid zoals verwoord in de nota 'Algemeen Beleid Mission';
- c. met waardering kennis te nemen van het Organisatieplan;
- d. deputaten op te dragen mee te werken aan de geplande herstructurering.

Besluit 5:

- a. niet te voldoen aan het verzoek van de kerk te Leiden om expliciet te motiveren waarom de nieuwe structuur een verbetering is;
- b. niet te voldoen aan het verzoek van de kerk te Kampen-Noord om de term 'mission' te veranderen.

Gronden:

1. de winst van de nieuwe structuur blijkt uit het rapport;
2. de term 'mission' is een adequate eigentijdse aanduiding voor het werk van zending, hulpverlening en training zoals we dat tot op heden kennen. De term 'zending' zou een gedeeltelijke reductie van het werk suggereren, de term 'evangelisatie' is geografisch te beperkt.

Besluit 6:

- a. ermee in te stemmen dat deputaten het bestuur van het instituut voor zending, hulpverlening en training "De Verre Naasten" blijven vormen tot het moment dat de verantwoordelijkheid voor het instituut wordt overgedragen aan het Landelijk SamenwerkingsVerband, zoals beschreven in 'Samenwerken in Mission';
- b. deputaten op te dragen tot die tijd het instituut voor zending, hulpverlening en training "De Verre Naasten" te besturen binnen de kaders van het door de generale synode goedgekeurde beleid.

Besluit 7:

deputaten ZHT op te dragen het lidmaatschap van de Nederlandse ZendingsRaad (NZR) te continueren.

Besluit 8:

- a. ermee in te stemmen dat deputaten in samenwerking en overleg met de Zendende Instanties komen tot stapsgewijze afbouw van het landelijk quotum, zodanig dat er met ingang van (uiterlijk) 2018 binnen de Gereformeerde Kerken voor dit doel enkel quota worden geheven via de Zendende Instanties;
- b. deputaten voor de periode 2015–2017 een garantstelling te verlenen voor inkomsten uit quota van € 340.000 per jaar (in totaal € 1.020.000).

Besluit 9:

deputaten voor de periode 2015–2017, met het oog op het proces van herstructurering, een tegemoetkoming te verlenen van 3 x € 50.000 (in totaal € 150.000).

Van deputaten ZHT zijn aanwezig: zr. I.E.K. de Jong - de Jong en de brs. ds. M.J.C. Blok, K.B. van der Helm, K. Hummelen, R. Kuipers, A. Rietveld en A. Veerman.

Van de medewerkers van het ZHT-kantoor: zijn aanwezig br. K. Harink en de zrs. H. Prins, D.de Jong, R. Hagg, J. de Vries en G. Geerds. De Zendende Instanties (ZI) zijn vertegenwoordigd door zr. A. van der Kolk (SSRO) en br. D. van Dixhoorn (Kerken in het Zuiden).

Prof. M. te Velde is aanwezig als adviseur.

De preses leidt de bespreking als volgt in: “We hebben met genoeg kennis genomen van uw rapporten. Er is veel werk verzet. We lazen dat De Verre Naasten (DVN) projecten van kerken in maar liefst 30 landen ondersteunt: kerkelijk (evangelisatie, kerkplanting, gemeenteopbouw, theologisch onderwijs en bijbelvertaling) en maatschappelijk (onderwijs, gezondheidszorg, landbouw en microkredieten). Het lijkt me heel mooi om bij al dat werk betrokken te zijn. De Here geeft ons in dit land veel mogelijkheden om anderen te ondersteunen die het minder hebben dan wij en we mogen dankbaar zijn dat we die hulp kunnen bieden. Hulp die we bieden in het besef dat we even afhankelijk zijn van God onze Vader als degenen die onze hulp ontvangen. Die gezamenlijke afhankelijkheid bindt ons als hulpgevers en –ontvangers samen en voorkomt hoogmoed en zelfoverschatting”.

Deputaat, ds. M.J.C. Blok geeft een korte inleiding: “Voorzitter, broeders in de Here. Meer eenheid en samenwerking in zending en hulpverlening vanuit de kerken, dat is de kern van de opdracht die de generale synode van 2011 deputaten ZHT gaf, dit met het doel alle volken tot leerlingen van Christus te maken en vasthoudende liefde voor verre naasten te stimuleren. Sinds de generale synode van 1999 is dit onder ons nadrukkelijk een kerkelijke taak. Bijbels-theologisch gezien hoort het bij de corebusiness die God zijn kerk heeft toevertrouwd: gezegend om tot zegen te zijn. Gedreven door de liefde van Christus wordt in zijn spoor op veel plekken in deze wereld deze taak in woord en daad handen en voeten gegeven, Daar, in nauwe samenwerking met de Zendende Instanties, bij betrokken te mogen zijn beleven we als een voorrecht. (In een kort filmpje wordt iets van het werk getoond.) Voor dit mooie werk gaf de GS Harderwijk (2011) ons de opdracht in goed overleg met de zendende instanties te werken aan eenheid van opvatting, consistentie van beleid en een eenvoudige, adequate structuur waarin de taken en bevoegdheden eenduidig zijn vastgelegd. Zoals u hebt gelezen heeft dit geleid, met instemming van de zendende instanties, tot vastgesteld Algemeen Beleid Mission en de notitie Samenwerken in Mission. Vier belangrijke punten lichten we daar graag uit.

1) Sinds 1999 spreken we over zending, hulpverlening en training als verzamelnaam voor het geheel van activiteiten dat door zendende instanties en DVN wordt uitgevoerd. De aanduiding zorgt echter voor verwarring. Zending wordt veelal gekoppeld aan de zendende instanties en hulpverlening aan de DVN. In de praktijk doen zowel de zendende instanties als DVN echter beide. Het begrippenpaar “woord en daad” speelt hier nog weer doorheen: intuïtief wordt “woord” gekoppeld aan zending en “daad” aan hulpverlening. Inhoudelijk is woord en daad echter iets anders dan zending en hulpverlening. Al met al dus heel verwarrend. Mede daarom is in het geactualiseerde beleid gekozen voor de term mission.

2) In het Algemeen Beleid Mission ligt meer nadruk op wederkerigheid. Dit heeft te maken met hoe laat het is op de klok van God. In zijn genade geeft God wereldwijd steeds meer zelfstandige kerken die samen optrekken tot eer van God en tot wederzijdse versterking van elkaar met als centrale vraag: wat kunnen we als volgelingen van Christus van elkaar leren en hoe kunnen we elkaar inspireren en bemoedigen in het delen van het evangelie van Christus?

3) Sinds de generale synode van 1999 ligt de verantwoordelijkheid voor mission nadrukkelijk bij de plaatselijke gemeenten (vaak georganiseerd in een regionaal samenwerkingsverband). In het Algemeen Beleid Mission is dat bewust herbevestigd. In de gevraagde eenvoudige en adequate structuur is dat dan ook verdisconteerd. Grofweg waren er twee scenario’s denkbaar. Of uitgaan van het door de generale synode aan de landelijke deputaten ZHT verleende mandaat of uitgaan van de aan plaatselijke kerken

gegeven opdracht. Om inhoudelijke redenen is bewust gekozen voor het tweede. Concreet betekent dit dat DVN in de kerken zakt: in plaats van de GS zal het beoogde Landelijke Samenwerkingsverband de verantwoordelijkheid voor het instituut DVN gaan dragen. In de nieuwe organisatiestructuur is gezocht naar vrijheid in verbondenheid: de roeping en verantwoordelijkheid voor mission ligt bij de plaatselijke kerken (bijna altijd georganiseerd in een regionaal samenwerkingsverband), DVN faciliteert dit, voert in opdracht van de leden eigenstandig taken uit en kan diensten leveren - samen willen we ons zo ieder naar eigen taak en bevoegdheid inzetten voor mission wereldwijd vanuit de Gereformeerde Kerken.

4) Dat is best een taai proces. Op de tweedaagse conferentie in februari 2014 hebben we samen goede stappen kunnen zetten. Op onderdelen van de uitvoering van het beleid zullen regionale samenwerkingsverbanden wellicht andere keuzes maken. Maar dit laat onverlet dat er lijnen worden uitgezet en dat we ons allemaal samen ieder naar eigen taak en bevoegdheid verantwoordelijk weten voor mission wereldwijd vanuit de Gereformeerde Kerken. De winst van een Landelijk Samenwerkingsverband is namelijk evident: optimaal gebruik maken van elkaars beschikbare deskundigheid, één duidelijk loket voor potentiële partners in het buitenland, onderlinge beleidsafspraken, onderlinge afstemming. Ook kerken en kerkleden zullen de winst gaan merken: we gaan van drie naar twee geldstromen, er is minder overlap en de communicatie vanuit de zendende instanties en DVN voor meebidden, meeleven en meebetalen wordt eenduidiger”.

Ds. Blok dankt voor de waardering die werd verkregen bij de informatieve vragen en is blij met de kritische lezing van het rapport door de synodeleden. “We hebben er van geleerd dat communicatie van groot belang is: eigentijds informeren over wat God wereldwijd doet, goed neerzetten waar we voor staan”.

Over de conceptbesluiten merkt hij op dat deze in goed overleg met deputaten financiën en beheer en het moderamen tot stand zijn gekomen. Ook zijn daarin verwerkt de beantwoording van de brieven van de Gereformeerde Kerken te Leiden en Kampen-Noord (voorgesteld besluit 5). Hij ziet de voorgestelde besluiten als belangrijke stappen vooruit om eenheid van beleid te bevorderen, de uitvoering van het missionwerk te optimaliseren en de betrokkenheid van kerkleden bij dit werk te vergroten om zo samen met de zendende instanties te blijven bijdragen aan de verkondiging van Gods evangelie.

Bij de nieuwe benaming/werknaam ‘Mission’ staan meerdere afgevaardigden stil. Waarom is niet gekozen voor het woord ‘Missie’? Ook wordt gewezen op het tot dusver gehanteerde verschil tussen zending en evangelisatie. Bij zending wordt het Woord gezonden en bij evangelisatie is het verwerking. Wel wordt erkend dat, nu alles onder DVN valt, de naam ZHT van het deputaatschap niet meer de lading dekt. Opnieuw verandert de structuur. Is dit de laatste keer?

Voordeel van een landelijk samenwerkingsverband is dat het vaker vergadert dan de synode. Tevens wordt hiermee bijgedragen aan het vervullen van de wens het aantal deputaatschappen te verminderen. Meerdere afgevaardigden wijzen op het inleveren van 4,8% van de einde jaarbonus door de medewerkers, dat toch een substantieel bedrag tot gevolg heeft. Schieten de kerken hier tekort?

In reactie hierop zeggen deputaten dat is gezocht naar een meer internationale benaming. Kerkplanting ver weg is geen hoofddoel, maar wel contact met en ondersteuning van bestaande plaatselijke kerken. Omdat er voorgesteld wordt het deputaatschap op termijn op te heffen lijkt het niet zinvol om de naam van het deputaatschap voor een zeer korte tijd aan te passen. Tevens kan hieronder zowel zending als evangelisatie vallen, want daartussen bestaat in principe geen verschil. In besluit 4 wordt ingestemd met algemeen beleid mission, waaronder zeker het brengen van de boodschap valt.

Voorts wordt als volgt ingegaan op vragen van synodeleden.

1. Mission. Voor dit begrip is gekozen, omdat het internationaal beter past en minder verklaring nodig heeft dan ZHT of DVN. Het is zeker niet de bedoeling dat zending ondersneeuwt. Alternatief ‘Missie’ is hier minder geëigend.
2. Het beoogde Landelijke SamenwerkingsVerband (LSV) vergadert vaker dan de synode en past daarom beter in de voorgestelde structuur.
3. Voor minder invloed van de kerken hoeft niemand niet bang te zijn, want de bedoeling is juist dat het werk dichterbij de kerken komt te staan via een Regionaal SamenwerkingsVerband (RSV).
4. Opdrachtgever van een RSV kan een classis of een groep kerken zijn. Ergens toe verplichten gaat niet werken. De winst moet gehaald worden uit de nieuwe structuur.
5. Op termijn zal er geen deputaatschap ZHT meer nodig zijn. Dat is in lijn met het beleid het aantal generale deputaatschappen te verminderen. Voor nu kan het deputaatschap nog niet opgeheven worden.
6. Het Kennis- en OndersteuningsCentrum (KOC) is een werknaam. De naam DVN blijft bestaan.

7. Uit het inleveren van 4,8% van de einde jaarbonus, ten gunste van projecten, mag de grote betrokkenheid van medewerkers blijken. Het is niet zo dat dit een gevolg is van minder geefgedrag van de kerken.
8. Alhoewel het tegenstrijdig lijkt wil DVN ook particulier initiatief faciliteren. Deze initiatieven kunnen niet ontkend worden en door er een loket voor te zijn kan ook dit bijdragen aan het beoogde doel. Insteek is de liefde van Christus in woord en daad. God zelf heeft aandacht voor de totaliteit.
9. Op de voorgestelde organisatiestructuur wordt door het werkveld positief gereageerd. De samenstelling van het bestuur wordt anders en heeft vooral met een mix van verantwoordelijkheden te maken. Bij het kiezen en benoemen is wel betrokkenheid van de verschillende gedingen.

Besluitvorming

Besluit 2

Nadat br. H.H. Bouma zijn amendement om als nieuwe naam voor het deputaatschap 'Mission Buitenland' te kiezen heeft ingetrokken, wordt het besluit met algemene stemmen (34) genomen.

Besluit 3

Ds. J.B. de Rijke draagt bij aan een betere leesbaarheid van dit besluit wat door deputaten wordt overgenomen.

Het besluit wordt vervolgens met algemene stemmen genomen.

Besluit 4

Besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 5

Hierbij wordt bij Gronden 1, de woorden achter ... structuur blijkt "voldoende duidelijk" geschrapt. Deputaten stellen voor om in de antwoordbrief aan de kerk te Leiden op te nemen het gemeentelid, dat het rapport voor de kerkenraad schreef, uit te nodigen voor een toelichtend bezoek aan De Verre Naasten. De kerk te Kampen-Noord wordt bedankt voor de herkenning en ondersteuning van de algemene lijn van het rapport en de voorgestelde besluiten.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 6

Besluit wordt zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Besluit 7

Hierbij wordt opgemerkt dat de NZR een organisatie is waar we in het verleden niet mee wilden samenwerken, waarop ds. M.J.C. Blok reageert door er op te wijzen dat het een platform is. Er worden geen beleidsbeslissingen genomen. Wel bestaat de mogelijkheid voor uitwisseling van deskundigheid. Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Besluit 8

Ds. E.J. Sytsma spreekt zijn vreugde uit over de genomen besluiten. Hij is missionair predikant in Gent geweest. Hoe rijk zijn wij dat we met kennis, geld, contacten en middelen kunnen bijdragen aan dit mooie werk. Dit krijgt een hartelijk applaus.

Het voorstel wordt met algemene stemmen aanvaard.

Besluit 9

Op de vraag of de kosten al niet gemaakt en uitgegeven zijn, antwoorden deputaten dat ze van de GS Harderwijk opdracht hebben gekregen om nauw samen te werken. Het klopt dat al een deel is uitgegeven, maar het is een proces dat drie jaar geleden is gestart en de komende jaren nog doorgaat.

Het besluit wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 1

Decharge wordt verleend met een hartelijk applaus.

De preses staat stil bij de personele bezetting van het deputaatschap. Aftredend zijn ds. Blok en de brs. Van der Helm en Rietveld. Tussentijds zijn afgetreden de brs. Haveman en Van Turennot, terwijl tussentijds br. Jordaan is aangetreden en weer is afgetreden. Zij hebben in een prachtig deputaatschap mogen werken en het zal hen wellicht spijten dat werk los te moeten laten. Hij zegt hartelijk dank voor het

werk dat is verricht en voor de inzet die is getoond. Ook dit wordt door de synode met applaus onderstreept.

7 juni 2014

Artikel 98

Benoeming deputaten zending, hulpverlening en training

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten zending, hulpverlening en training:

E. Ensing-Maatkamp,	Zwolle	2017
R. van Hoffen,	Ede	2020
K.J. Hummelen,	Amersfoort	2020
I.E.K. de Jong- de Jong,	Tiel	2020
R. Kuipers,	Hoogland	2020
R. Postmus,	Arnhem	2023
A.S. Riedstra,	Haren	2023
A. Veerman,	Dordrecht	2023
W.J. Wezeman,	Gorinchem	2020

Als samenroeper is aangewezen: A. Veerman.

HOOFDSTUK 8, RELATIE MET OVERHEID EN SAMENLEVING

14 maart 2014

Artikel 99*Deputaten relatie kerk en overheid***Materiaal**

1. rapport van deputaten relatie kerk en overheid (RKO) (10-10-2013);
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Noordbergum (14-02-2014), waarin ze vraagt de instructie van deputaten uit te breiden met de opdracht om te participeren in het interkerkelijk overleg ter ondersteuning van asielzoekers bij hun processen bij de overheid.

Besluit 1:

deputaten relatie kerk en overheid decharge te verlenen.

Besluit 2:

de preses van de generale synode te benoemen tot titulair voorzitter van het deputaatschap voor de relatie kerk en overheid, en hem de bevoegdheid te geven, in overleg met de andere deputaten, deel te nemen aan het publieke debat zoals dat het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) voor ogen staat en eventueel ook tot publieke standpuntbepaling namens onze kerken te komen.

Daarnaast behoort tot zijn taak:

- a. op uitnodiging van de overheid de kerken te vertegenwoordigen bij officiële plechtigheden en in bijzondere gevallen, ook zonder uitdrukkelijke uitnodiging van de overheid, de kerken te vertegenwoordigen in samenkomsten met een nationaal karakter, voor zover de aanwezigheid bij deze gelegenheden verenigbaar is met de kerkelijke verantwoordelijkheid en de christelijke levensstijl en schriftelijk te verantwoorden aan de uitnodigende instantie waarom in voorkomend geval niet op een uitnodiging kan worden ingegaan;
- b. namens de kerken gelukwensen of betuigingen van deelneming bij vreugde of rouw het Koninklijk Huis betreffende over te brengen en de vertegenwoordiging van de kerken op Koninklijke recepties voor te bereiden en uit te voeren, behalve wanneer de generale synode bijeen is.

Besluit 3:

deputaten op te dragen:

- a. hetzij op verzoek van de overheid, hetzij op verzoek vanuit de kerken, hetzij op eigen initiatief, zich tot de overheid te richten over publieke zaken die overal in ons land de dienst van de kerk (art. A5 kerk en overheid KO 2012), of het leven als christen raken, onder meer bij ernstige openbare aantasting van Gods naam, bij ernstig onrecht en bij bedreiging van de vrijheid van godsdienst. Indien de generale synode bijeen is, doet de synode dit zelf. Deputaten dienen de kerken van hun reacties in kennis te stellen;
- b. de kerken te informeren over stukken die van de overheid bij hen inkomen en bestemd zijn voor de kerken of anderszins van belang zijn voor de kerken en over maatregelen of voornemens van de overheid en uitspraken van de rechterlijke macht die de dienst van de kerk en/of het leven als christen raken;
- c. de Gereformeerde Kerken in Nederland te vertegenwoordigen in het CIO alsmede in de commissies CIO-K (kerkelijke gebouwen), CIO-J (Justitie) en CIO-O (onderwijs);
- d. het nodige te doen om de betrokkenheid van kerken bij het justitiepastaat te vergroten;
- e. een commissie te vormen die onder verantwoordelijkheid van deputaten steun en advies kan geven aan de benoemde justitiepredikant in die gevallen waarin de predikant, de kerken en/of de Dienst Geestelijke Verzorging in penitentiare inrichtingen dit gewenst of nodig achten;
- f. met de Dienst Geestelijke Verzorging in penitentiare inrichtingen in gesprek te blijven over het Theologisch Centrum voor het justitiepastaat en te streven naar waarborging van de huidige principiële koers van het Centrum, waarbij personele participatie vanuit onze kerken tot de mogelijkheden behoort;
- g. de kerken en kerkleden desgevraagd bij te staan in het op christelijke wijze betrokken zijn in de maatschappij, in het contact met plaatselijke en regionale overheden;
- h. deel te nemen in de Stichting voor protestants godsdienstonderwijs op openbare basisscholen en te bevorderen dat bevoegde leden uit onze kerken zich voor dit werk beschikbaar stellen.

- i. deputaten opdracht te geven zich te oriënteren op de mogelijkheden om deel te nemen in het CIO-G (gezondheid) en daar een afgevaardigde naar toe te zenden indien dat wenselijk voorkomt en daarover rapport uit te brengen op de eerstvolgende generale synode;
- j. deputaten opdracht te geven te participeren in het interkerkelijk overleg ter ondersteuning van asielzoekers in hun processen bij de overheid.

Besluit 4:

deputaten een budget toe te kennen voor 2015 van € 11.700, voor 2016 van € 11.900 en voor 2017 van € 12.100. Het totale budget komt daarmee op € 35.700.

Namens deputaten relatie kerk en overheid (RKO) zijn aanwezig de brs. R. de Boer, prof. A.L.Th. de Bruijne, B. Kamsteeg en ds. J.B. de Rijke, terwijl br. E. van Middelkoop later arriveert. De preses spreekt waardering uit voor het werk in de afgelopen drie jaar. De GS Harderwijk gaf een aantal opdrachten en vandaag bespreekt de synode hoe die opdrachten zijn uitgevoerd. Te memoreren valt de benoeming van een justitiepredikant in de persoon van ds. G. Kloppenburg. Een novum in onze kerken, wat een felicitatie waard is. De preses memoreert het meningsverschil met deputaten mediazaken over wie publiek moet optreden richting bijvoorbeeld het parlement. Deputaten RKO zijn van mening dat dit hun verantwoordelijkheid is en dat andere deputaatschappen bij gewenst publiek optreden het deputaatschap RKO daarbij dienen te betrekken. Het moderamen deelt deze zienswijze. Als afgevaardigden dit anders zien, kan dat in de bespreking aangegeven worden.

Bespreking en besluitvorming

In de vergadering is enige verbazing over besluit 3g, want de bedoeling is niet geheel duidelijk. Voorgesteld wordt om dit te schrappen of het woord 'desgevraagd' toe te voegen. Het laatste wordt door deputaten overgenomen. Ook wordt opgemerkt dat het wel mooi is als kerken dit doen, maar het moet wel lokaal plaats vinden. Bij monde van deputaat De Bruijne wordt er op gewezen dat dit artikel aan het begin van deze eeuw in de instructie is terecht gekomen, als gevolg van oplevend besef voor maatschappelijke en publieke verantwoordelijkheid. Er is een ambitieuze aanpak geweest met regio-avonden. Helaas kwamen er maar weinig mensen. De vorige synode heeft niettemin besloten het artikel te handhaven. Op de vraag of in de opdracht van 3a voldoende ruimte is om als deputaten de overheid op te roepen om vooral bij de zaak van vluchtelingen te wijzen op een humane insteek, antwoorden deputaten dat de oorspronkelijke hoofdopdracht breder is dan vraagstukken rond asielzoekers. Het kan bijvoorbeeld ook gaan over abortus. De kerk blijft de taak houden om de overheid op te roepen tot publieke erkenning van God. Omtrent de asielzaak in Noordbergum waren deputaten van oordeel dat dit teveel van hun gevraagd was, gezien de instructie. Ds. L.W. de Graaff heeft toen informeel kunnen adviseren en kan dit ook voor andere kerken doen via de zogeheten "Commissie Plaisier", waaraan hij op persoonlijke titel deelneemt. Instemming met besluit 3j geeft deputaten de mogelijkheid tegemoet te komen aan de wens van de kerk van Noordbergum.

Ds. Van der Schee stelt voor om bij besluit 3a, achter "ernstige aantasting van Gods naam", toe te voegen "bij ernstig onrecht". De vergadering stemt hiermee in (34 voor en 2 tegen). Br. Kruse stelt voor om besluit 3g te schrappen. Dat tegenvoorstel volgt de vergadering niet (8 voor en 28 tegen). De voorgestelde besluiten worden vervolgens met algemene stemmen genomen.

De preses dankt de deputaten voor hun werkzaamheden.

14 maart 2014 /16 mei 2014

Artikel 100

Huwelijk en samenlevingsvormen (n.a.v. GS Harderwijk, Acta art 17)

Materiaal:

Studierapport "Huwelijk en Samenlevingsvormen", bijlage bij de rapporten van de Raad van Advies inzake Huwelijk en Echtscheiding (H&E) en deputaten relatie kerk en overheid (RKO).

Besluit:

- a. in reactie op het verzoek van deputaten aan de generale synode om aan te geven of de in het studierapport ontwikkelde denklijnen een goede richting wijzen of niet, daarover nog geen uitspraak te doen;

- b. het deputaatschap RKO samen met het deputaatschap H&E opdracht te geven om te onderzoeken of er bij andere kerken bereidheid is om gezamenlijk deze zaak te bestuderen en tot een breed gedragen besluit te komen, en daarover aan de volgende synode te rapporteren;
- c. uit te spreken dat voor het huwelijk als een totale levensgemeenschap van één man en één vrouw, rechtsgeldig aangegaan voor het leven, in de huidige maatschappij het burgerlijk huwelijk de meest passende vorm is;
- d. in afwachting van een definitief besluit inzake de verschillende samenlevingsvormen de kerkenraden op te roepen erop toe te zien dat bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap de betreffende man en vrouw elkaar trouw beloven voor het leven;
- e. de kerkenraden aan te bevelen het rapport-onderdeel over de 'bijbelse uitgangspunten' te verwerken in hun onderwijs en toerusting van gemeenteleden en het rapport-deel over 'achtergronden van het moderne samenwonen' te gebruiken bij hun pastoraat aan gemeenteleden die samenwonen.

Gronden:

1. deputaten vonden elkaar niet bij twee centrale aspecten van de in het studierapport ontwikkelde denklijnen:
 - a. de invoering van een 'huwelijk in bijbelse zin' naast het in de wet vastgelegde 'burgerlijk huwelijk' en de andere wettelijke relatievormen 'geregistreerd partnerschap' en 'samenlevingscontract';
 - b. de conclusie dat het verschil tussen burgerlijk huwelijk en geregistreerd partnerschap niet langer als principieel van karakter kan worden beschouwd, en oordeelden zelf dat dit visieverschil tot voortgaande bezinning zou moeten leiden;
2. het studierapport biedt een verantwoorde omschrijving van het spreken van de bijbel over het huwelijk, een in grote lijnen overtuigende analyse van de realiteit van het samenwonen en van de verschillende wettelijke vormen maar biedt nog onvoldoende om te kunnen beslissen of de kerken zich in een eigen regelgeving rond kerkelijke erkenning en bevestiging van een huwelijk voortaan moeten richten naar een eigen bijbelse huwelijksdefinitie in plaats van uit te gaan van het bestaande burgerlijk huwelijk;
3. deputaten wijzen terecht op het feit dat overleg met andere kerken nodig is bij een dermate centraal onderwerp als de omgang met het burgerlijk huwelijk en de plaats die de kerk inneemt bij het aangaan van huwelijken door haar leden;
4. er is de wettelijke mogelijkheid om het geregistreerd partnerschap aan te vullen met bepalingen die passen bij het kerkelijk spreken over het bijbelse huwelijk;
5. het studierapport bevat waardevolle inzichten en richtlijnen voor de pastorale en kerkrechtelijke praktijk.

Bespreking 14 maart

Namens deputaten relatie kerk en overheid (RKO) zijn aanwezig de brs. R. de Boer, prof. A.L.Th. de Bruijne, B. Kamsteeg, E. van Middelkoop en ds. J.B. de Rijke.

Namens de RvA H&E: ds. H.J. Siegers.

De preses stelt aan de orde de zaak van huwelijk en relatievormen. Hierover is een boeiend rapport ontvangen als bijlage bij het rapport deputaten relatie kerk en overheid. Dit rapport is vrucht van bezinning in een denktank, ingesteld door deputaten RKO en de RvA H&E, naar aanleiding van de van de GS Harderwijk verkregen opdracht (Acta art.17).

Deputaten waren niet in staat om tot een eenstemmig advies te komen. Het begrip "huwelijk in bijbelse zin" vereist nadere overweging.

Een commissie uit de synode, bestaande uit de brs. ds. S.W. de Boer, K. Bouma en J. Halma, heeft de vergadering gediend met overwegingen en een voorstel om deze zaak te behandelen.

Samenvatting van het commissierapport:

Het studierapport "Huwelijk en Samenlevingsvormen" vond binnen het deputaatschap RvA H&E een positief onthaal, maar binnen het deputaatschap RKO hield ongeveer de helft van de leden op onderdelen onoverkomelijke bezwaren.

In het voorwoord wordt het rapport als volgt gepresenteerd:

“Daarom lijkt het de deputaatschappen beter nu eerst de ontwikkelde gedachtelijn aan de synode voor te leggen, waarna de synode zelf moet besluiten of zij in deze lijn verder wil en op welke manier in dat geval de gezamenlijkheid met andere kerken gediend moet worden.”

De kern van de problematiek is te vinden in de uitholling van het burgerlijk huwelijk (voortaan: BH) zoals dat in de wetgeving van de overheid vorm gekregen heeft. Daarbij komt dat de verschillen (van het BH) met andere samenlevingsvormen, met name het zogenaamde geregistreerd partnerschap (voortaan: GP), in de afgelopen jaren kleiner zijn geworden.

De denklijn van het rapport gaat uit van een relativerender omgang met het BH (zoals gesloten voor de overheid) en daarmee samenhangend een sterkere rol voor de kerk bij de sluiting van een huwelijk. In dat verband is het begrip ‘huwelijk in bijbelse zin’ geïntroduceerd. Daarin wordt vastgelegd wat de vereisten zijn voor een huwelijk, dat door de kerk erkend kan worden.

De bezwaren cirkelen rond de volgende punten:

1. taxatie van de verschillen tussen BH en GP;
2. waardering van de (rol van de) overheid;
3. innerlijke motivatie versus uiterlijke regelgeving;
4. besluitvorming van GKv versus gezamenlijk optrekken met andere Gereformeerde kerken.

ad 1. Volgens de critici worden de verschillen tussen het BH en het GP teveel verkleind: het BH wordt daarmee meer gedevalueerd dan nodig en het GP opgewaardeerd.

Er is nog wel degelijk een aantal wezenlijke verschillen:

- de (rechts)positie van kinderen die uit de relatie geboren worden;
- de noodzaak van een uitspraak van de rechter bij ontbinding;
- het GP kent geen ‘scheiding van tafel en bed’;
- bij het BH moeten de partners elkaar het “ja-woord” geven.

Wat zijn de implicaties voor de kerk? Moet/Kan een GP ook kerkelijk bevestigd worden? Zo ja, kan een kerkenraad dat nog weigeren? Hoe moeten we dan het kerkelijk beleid uit het (nabije) verleden taxeren?

ad 2. Het BH gaat terug op een instelling van God en is in ieder geval nog steeds een publieke verbinding. Als het BH sterk gerelativeerd wordt, hoe verhoudt zich dat met onze houding ten opzichte van de overheid als dienares van God? Het introduceren van een nieuw begrip ‘huwelijk in bijbelse zin’ wordt gepresenteerd als alternatief voor de publiekrechtelijke vormgeving (i.c. het BH). De geboden oplossing ligt op het terrein van de politiek en wetgeving. Wat zijn consequenties voor de kerkelijke rechtspraak?

ad 3. Wanneer de uitholling van het BH tot (morele) verlegenheid en/of problemen bij kerkleden leidt moet de oplossing dan niet gezocht worden in versterking van de (morele) overtuiging bij kerkleden? In een samenleving waarin binnen de wetgeving al minder ruimte is voor bijbelse, christelijke overwegingen moet de kerk meer vanuit eigen overtuiging haar positie innemen. Dat zal dan ook de overtuiging van de kerkleden moeten zijn. Als er op dat punt problemen zichtbaar worden, zullen die niet weggenomen worden door uiterlijke regelgeving.

ad 4. Als de GKv nú een besluit nemen in de lijn van het rapport, dan isoleren zij zich daarmee van de andere kerken uit de Gereformeerde gezindte. Juist op dit punt (publieke zaken die samenhangen met onze positie in de samenleving) is het niet alleen gewenst, maar ook noodzakelijk om als kerken gezamenlijk op te trekken.

Bespreking en besluitvorming.

Door ds. S.W. De Boer wordt dank uitgesproken richting beide deputaatschappen voor de geboden medewerking. Het voorstel van de commissie moet de discussie dienen. Er is door de commissie geen keuze gemaakt.

Er wordt opgemerkt dat het rapport geen concreet antwoord geeft op wat de GS Harderwijk vroeg.

Verder wordt opgemerkt dat we vanuit onze visie op de taak van de overheid niet al te gauw met eigen regelgeving moeten komen. En hoe gaat zo’n aparte regeling zich verhouden tot het burgerlijk recht? Als Gereformeerde kerken moeten we zeker niet geïsoleerd een dergelijke richting gaan. Gewezen wordt op de suggestie vanuit de Notariële Broederschap om het GP maar af te schaffen, daar er geen principiële verschillen tussen GP en BH zouden bestaan: nu het BH ook is opengesteld voor personen van gelijk geslacht is de zin van het GP achterhaald.

Uitstel van besluitvorming naar een volgende synode wordt betreurd. Want er is veel in beweging en ook de ontwikkelingen in de kerk gaan snel. Terwijl het maar de vraag is of een langere bezinning wel tot eenstemmigheid leidt. Ondanks kritische opmerkingen over de term ‘huwelijk in bijbelse zin’, zijn er ook aanwezigen die er blij mee zijn. De waardering van het huwelijk is aan het veranderen en kerkelijke bevestiging wordt steeds belangrijker gevonden.

Ds. Siegers ervaart toenemende vragen rond het GP. Hij adviseert nu wel te besluiten. Zijns inziens kan een kerk eigen beleid formuleren in lijn met het rapport. Aangaande overleg met andere kerken is het zo dat de Gereformeerde kerken op meer fronten wel een eigen lijn volgen. Vanuit deputaten RKO wordt anders geadviseerd. Ga nu niet forceren. Er is altijd gezegd dat kerk en overheid elk een eigen roeping hebben. Huwelijk in bijbelse zin is een lastige term om zuiver te definiëren. Een deel van de deputaten waarschuwt voor een dopers spoor. Daarnaast is het maar de vraag hoe beloften in de kerk zullen gelden voor de rechter.

Ds. L.W. de Graaff dient een amendement in om als besluit te formuleren:

- a. in afwachting van een definitief besluit inzake de verschillende samenlevingsvormen de kerkenraden op te roepen erop toe te zien dat bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap de betreffende man en vrouw elkaar trouw beloven voor het leven, alsook dat de man juridisch de positie van vader krijgt in het geval er kinderen worden geboren;
- b. dat de kerkenraden intussen zullen vasthouden aan het burgerlijk huwelijk als de meest aangewezen vorm van huwelijkssluiting.

Gronden:

1. de kerken krijgen in toenemende mate te maken met het geregistreerd partnerschap ook al wijzen kerkenraden op het burgerlijk huwelijk als de meest aangewezen vorm van huwelijkssluiting;
2. er is de mogelijkheid om het geregistreerd partnerschap aan te vullen met bepalingen die passen bij het kerkelijk spreken over het bijbelse huwelijk.

Ds. W. van der Schee doet een ordevoorstel. Hij wil graag enige bedenktijd en acht het te vroeg om nu al tot uitspraken te komen. Het is een tamelijk grote zaak die serieuze bezinning vraagt, ook in overleg met andere kerken. De vergadering steunt dit voorstel (voor 21, tegen 9, onthouding 5) zodat verdere behandeling wordt verdaagd.

De behandeling wordt voortgezet op 16 mei 2014.

Van deputaten RKO zijn aanwezig de brs. prof. A.L.Th. de Bruijne, E. van Middelkoop en ds. J.B. de Rijke.

Namens de commissie leidt ds. S.W. de Boer de bespreking in. Geprobeerd is te komen tot een gezamenlijk gedragen voorstel. Dat is niet helemaal gelukt. Deputaten RKO reageerden gemengd, terwijl deputaten H&E het geen verbetering vonden ten opzichte van het eerdere voorstel. De commissie stelt voor om nu nog geen uitspraak te doen maar een opdracht te geven om te onderzoeken of bij andere kerken de bereidheid bestaat om gezamenlijk te studeren om te komen tot een breed gedragen besluit. De commissie heeft geen kaders meegegeven om geen beperkingen op te werpen.

Het voorstel wordt door sommigen als een verbetering ervaren. Gevraagd wordt wat er gebeurt als er geen bereidheid blijkt tot gezamenlijk onderzoek. Stopt het proces dan? En besluit c lijkt toch al vast op de uitkomst van dat onderzoek vooruit te grijpen. We zullen, naar aanleiding van de vraag die diende op de GS Harderwijk, toch een uitspraak moeten doen over het geregistreerd partnerschap, dat juridisch in vrijwel niets verschilt van het burgerlijk huwelijk. Kunnen we met het antwoord daarop nog drie jaar wachten? Nog afgezien van de vraag of zoiets in drie jaar lukt. Zo laten we de kerken voortmodderen met een tamelijk eenzijdige benadering. Het zou beter zijn om nu maar het voortouw te nemen en een belangrijk richtinggevend signaal te geven. Verder wordt gevraagd naar de reden dat in besluit c een definitie van het huwelijk wordt gegeven en of je niet beter kunt spreken van "goede vorm" in plaats van "passende vorm". Opgemerkt wordt dat het onderdeel over "samenwonen" in het rapport uitstekend kan dienen in het pastoraat aan samenwonenden. Betreurd wordt dat deputaten geen concreet antwoord hebben kunnen geven op de vragen die bij de GS Harderwijk op tafel lagen.

Ds. De Boer gaat in op de gemaakte opmerkingen. Het is niet de bedoeling dat er pas gerapporteerd wordt als er een breed gedragen besluit is. De aanbeveling in besluit c. is een momentopname in de huidige samenleving. Juist omdat er weinig verschil is tussen het huwelijk en het geregistreerd partnerschap, blijft de keuze voor het huwelijk, al kan een kerkenraad in concrete omstandigheden ook tot een andere keus komen. De definitie is van belang, omdat bij een toets van een geregistreerd partnerschap deze moet doorklinken. Het burgerlijk huwelijk is nog steeds een passende vorm, al is daarmee niet gezegd dat een andere keus tuchtwaardig is.

Over de voorstellen is vanwege de tijdsdruk geen uitgebreid mondeling contact geweest met deputaten, in het bijzonder met deputaten H&E. Hij betreurt dat en wil dat nu ook in hun richting zeggen om hen recht te doen.

Deputaat De Bruijne licht toe waarom deputaten RKO verdeeld zijn over het voorstel. In de eerste plaats is de opdracht wat vaag. Stel dat de andere kerken niet mee willen doen, wat verwacht de synode dan van deputaten? Inderdaad zijn deputaten niet concreet ingegaan op vragen die in de kerken leven. Maar het rapport bevat genoeg handreikingen voor een kerkenraad om tot een oordeel te komen in concrete situaties. Duidelijk moet zijn dat afzien van het burgerlijk huwelijk niet meteen tuchtwaardig is. Maar omgekeerd is een geregistreerd partnerschap niet altijd voldoende om uit te spreken dat sprake is van een in de kerk wettige verbintenis. Het gaat om datgene wat de partners elkaar beloven.

Deputaat Van Middelkoop wil de discussie niet zetten tegen de achtergrond van kerk en staat. We spreken over concrete overheidswetgeving en hoe die wordt vormgegeven in de kerkelijke praktijk. Daarvoor biedt het rapport veel waardevolle handreikingen.

Er worden enkele amendementen ingediend.

Br. H.H. Bouma wil onder b lezen "...om tot *een voorstel voor* een breed gedragen besluit.....

Ds. W. van der Schee stelt voor om onder c te lezen: "uit te spreken dat voor het huwelijk als een totale levensgemeenschap van één man en één vrouw, rechtsgeldig aangegaan voor het leven, in de huidige maatschappij het burgerlijk huwelijk de meest passende vorm is";

Ds. L.W. de Graaff stelt voor om een onderdeel toe te voegen: "in afwachting van een definitief besluit inzake de verschillende samenlevingsvormen de kerkenraden op te roepen erop toe te zien dat bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap de betreffende man en vrouw elkaar trouw beloven voor het leven";

Ds. E.J. Sytsma stelt voor toe te voegen "de kerkenraden aan te bevelen het rapportonderdeel over de 'bijbelse uitgangspunten' te verwerken in hun onderwijs en toerusting van gemeenteleden en het rapport-deel over 'achtergronden van het moderne samenwonen' te gebruiken bij hun pastoraat aan gemeenteleden die samenwonen".

Als toelichting op de amendementen stelt ds. L.W. de Graaff dat hij het geregistreerd partnerschap niet toejuicht of dat hij daarvoor de weg wil vrijmaken. Maar hij acht het wel van belang een aanwijzing te geven aan kerkenraden die ermee geconfronteerd worden. Overigens geldt naar zijn mening nog steeds dat je als kerk een strafbaar feit pleegt wanneer een samenlevingscontract bevestigd wordt zonder dat sprake is van een wettig gesloten (burgerlijk) huwelijk.

Het amendement van br. Bouma wordt verworpen (3 voor en 30 tegen). De amendementen van ds. Van der Schee, ds. L.W. de Graaff en ds. E.J. Sytsma worden overgenomen door de commissie.

Het voorstel wordt daarop met algemene instemming aanvaard.

Deputaten RKO ontvangen met een hartelijk applaus decharge (was nog niet gegeven bij de eerdere behandeling).

De preses dankt deputaten RKO voor hun werk. In het bijzonder noemt hij br. R. de Boer, zr. M. Koole en br. ds. H.E. Nieuwenhuis, die het deputaatschap verlaten.

7 juni 2014

Artikel 101

Benoeming deputaten relatie kerk en overheid

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen tot deputaten relatie kerk en overheid:

primi:

A.L.Th de Bruijne,	Kampen	2017
B. Kamsteeg,	Barendrecht	2017
mw. A.E.H. van der Kolk,	Harderwijk	2023
E. van Middelkoop,	Berkel en Rodenrijs	2020
J.B. de Rijke,	Krimpen aan den IJssel	2020
T. Stelpstra,	Beilen	2023

secundus:

H. Offereins,	Steenwijk
---------------	-----------

Titulair voorzitter

primus:

P.L. Voorberg, Emmeloord

secundus:

K. Wezeman, Haren

A.L. Th. de Bruijne is aangewezen als samenroeper.

14 maart 2014

Artikel 102

Bededagen

Materiaal:

rapport classis Midden-Holland als deputaat naar art. 69 KO (21-11-2013).

Besluit 1:

de classis Midden-Holland decharge te verlenen.

Besluit 2:

de classis Midden-Holland niet opnieuw aan te wijzen als deputaat voor het eventueel uitschrijven van bededagen naar art. 69 KO.

Gronden:

- a. een bededag was destijds een doordeweekse dag waarop de gemeenten geroepen werden tot kerkgang en gezamenlijk gebed; zo'n vorm vroeg om weloverwogen besluitvorming en overleg met de overheid. De huidige vorm (bijzondere aandacht in de reguliere zondagse erediensten) vraagt daar niet om en is vooral een verantwoordelijkheid van iedere kerkenraad.
- b. met de huidige communicatiemiddelen kunnen oproepen tot gebed eenvoudiger en door meer instanties gedaan worden dan via een daarvoor aangewezen classis.
- c. de nieuwe kerkorde voorziet niet in een dergelijke aanwijzing.

Het voorstel, geformuleerd door het moderamen, wordt zonder bespreking unaniem aanvaard. De preses staat stil bij dit historische feit. Hij bedankt de classis Midden-Holland voor de nauwgezetheid in het vervullen van deze taak. Uiteraard betekent dit besluit niet dat de kerken de nationale noden niet meer voorleggen aan onze hemelse Vader.

HOOFDSTUK 9, BESTUUR

13 juni 2014

Artikel 103*Deputaten administratieve ondersteuning***Materiaal:**

rapport deputaten administratieve ondersteuning (11-10-2013).

Besluit 1:

deputaten administratieve ondersteuning decharge te verlenen.

Besluit 2:

opnieuw deputaten administratieve ondersteuning te benoemen.

Besluit 3:

de voorkeur uit te spreken om de generale synode van 2017 te houden in een congrescentrum, indien daardoor de totaalkosten (uitgaande van drie vergaderdagen per vergaderweek) op vergelijkbaar niveau of lager zijn vergeleken met vergaderen in het gebouw van de samenroepende kerk.

Besluit 4:

deputaten administratieve ondersteuning (DAO) de volgende opdrachten te geven:

- a. toe te zien op de voortgang van de uitvoering van de door de generale synode genomen besluiten en op de tijdige rapportage door deputaten. Zij overleggen daartoe tenminste jaarlijks met de verschillende deputaatschappen.
- b. in dat overleg komt ook aan de orde de vraag of en hoe deputaten zich voor de uitvoering van hun taak hebben verstaan met andere deputaatschappen. Indien DAO signaleren dat andere deputaten duidelijk buiten hun mandaat gaan, hebben zij het recht die deputaten daarop te wijzen. Die deputaten moeten in hun rapportage aan de eerstvolgende synode hierover expliciet rapporteren. Ook zullen DAO er op toezien dat in de rapportage van deputaten wordt ingegaan op nut en noodzaak van het werk van deputaten;
- c. het voorbereiden en ondersteunen van de generale synode;
- d. voor de administratieve ondersteuning van de generale synode een griffie in te richten. Tenminste wordt voorzien in capaciteit voor de algemene administratie, de verslaglegging, inclusief notulen en Acta, de verschillende communicatie-uitingen, inclusief de website. Deputaten zoeken voor de rechtspositie van aan te stellen medewerkers aansluiting bij de regelingen die gelden voor de andere medewerkers in dienst van deputaatschappen;
- e. het communicatiebeleid uit te voeren en zo nodig verder te ontwikkelen volgens de uitgangspunten zoals vastgelegd in het door de synode van Zwolle-Zuid vastgestelde beleidsplan "Aanwijzingen voor de externe communicatie"; daarbij ook andere deputaatschappen te ondersteunen met betrekking tot de communicatie over hun werk;
- f. zorg te dragen voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van de website www.gkv.nl en de organisatie daarachter met gebruikmaking van de mogelijkheden van de nieuwe media;
- g. zorg te dragen voor alle aspecten van de noodzakelijke en wenselijke uitgaven van generaal-synodale publicaties en te waken voor inbreuk door derden op auteurs- en gebruiksrechten van deze uitgaven;
- h. acht te geven op een correcte behandeling van auteursrechten en opstelling van eventuele contracten zowel auteursrechtelijk als technisch, afhankelijk van de besluitvorming rond Liedboek 2013 en eigen Kerkboek.

Besluit 5:

deputaten administratieve ondersteuning gedurende de periode 2015-2017 een budget toe te kennen van in totaal € 355.950 (€ 187.950 voor DAO en € 168.000 voor de kosten van de generale synode).

Van deputaten zijn aanwezig: zr. L. Postma-Douma (ambtelijk secretaris) en de brs. P. Jonkman, J.A. Knepper en A.H. Stoit.

De preses, ds. P.L. Voorberg, memoreert dat de synode DAO in de afgelopen maanden om zo te zeggen aan den lijve heeft ervaren. Wellicht het deputaatschap dat het meest in beeld is, van geruime tijd voor de GS

tot lang na de GS. Op de synode is veel waardering voor het werk van DAO, zoals ook al uit de evaluatie-enquête bleek.

Deputaat br. Jonkman brengt bij de algemene ronde een paar zaken naar voren. De opdracht van GS Harderwijk om jongeren meer bij het synodewerk te betrekken zal dit jaar zijn uitvoering vinden in een lesbrief ten behoeve van het catechetisch onderwijs. Tijdens de vergaderingen is gebleken dat er met verschillende huishoudelijke regelingen werd gewerkt, waarvoor hij excuses aanbiedt. In januari 2015 wordt in het kader van de behandeling van de nog openstaande generale regelingen een nieuwe versie ter vaststelling aangeboden. Daarbij zal ook gekeken worden naar de procedure rond ordevoorstellen. Aan de instructie voor synodecommissies moet aandacht besteed worden, zodat helder is wat van een commissie wordt verwacht. Ook zullen DAO de besluitvorming goed op een rij moeten zetten om te voorkomen dat deputaten niet van elkaar weten dat ze met hetzelfde bezig zijn. Daarnaast zal meer dan tot dusver van de deputaatschappen gevraagd worden om in te gaan op nut en noodzaak van hun werk.

Door de afgevaardigden worden de volgende aandachtspunten naar voren gebracht.

- rapportage van deputaten is soms erg laat beschikbaar gekomen. Wordt hier wel voldoende op toegezien, of wordt er met de hand over het hart gestreken?
- hebben DAO voldoende mandaat om op te treden als deputaten zich niet houden aan de afspraak?
- kunnen DAO ook scherper zijn richting deputaten, bijvoorbeeld als geconstateerd wordt dat een deputaatschap niet aan zijn opdracht heeft voldaan?
- het vergaderen in een congrescentrum is als een groot goed en belangrijke verbetering ervaren.
- is er niet een regeling te maken waardoor voor de eerste vergadering reeds het moderamen vastgesteld is?
- behandel aan het begin van de synode ook de huishoudelijke regeling.
- is het communicatiebeleid voldoende duidelijk?
- kan er niet vaker, bijvoorbeeld elk jaar, een kortere synode gehouden worden.
- kennis en ervaring zijn van belang. Er moet een systeem komen dat die zo goed mogelijk worden benut.
- in het format dat DAO aanleveren moet ook iets komen over nut en noodzaak van het deputaatschap.
- gemist wordt een inhoudelijke coördinatie. Kunnen voorzitters van deputaten ook een keer bij elkaar komen en alles doorspreken?
- ga naar drie dagen vergaderen, maar niet op zaterdag. Verjonging lukt toch niet.
- moet er ook wat gedaan worden aan de coöptatie bij het voordragen van nieuwe deputaten? Moet er een advertentie komen onder de zorg van DAO?

In reactie hierop stelt deputaat br. P. Jonkman dat we terecht over een aantal zaken moeten nadenken. Wel moeten DAO hun functie niet overstijgen. Over communicatie valt op te merken dat binnen DAO is nagedacht over een visiedocument, om te kunnen reageren op concrete vragen. Geconcludeerd is dat het verstandiger is om reactie op vragen over te laten aan de deputaatschappen zelf, ieder op hun eigen terrein. Zij zijn de deskundigen. Communicatie reageert dus niet zelfstandig, maar laat dit over aan de deputaten of het 'gezicht' van de kerk'. De klacht over het te laat beschikbaar komen van de rapporten wordt gedeeld. Dat vereist in de toekomst meer inzet van DAO om deputaatschappen tijdig te laten rapporteren. Een advertentie voor de werving van deputaten met een lijstje criteria lijkt hem geen goede weg. Om te komen tot een goede samenwerking binnen een deputaatschap is coöptatie niet verwerpelijk. Hij heeft geen uitgesproken mening over een moderamen dat al op voorhand bekend is. Denkbaar is dat de toekomstige vier particuliere synodes elk een kandidaat-moderamenlid voordragen. Maar een verkiezing tijdens de synode, na kennismaking en in biddend opzien tot God, is zijns inziens ook een goede gewoonte. Bij frequenter vergaderen zijn ook de nodige vraagtekens te plaatsen. Het afvaardigen van jongere ambtsdragers naar een synode hebben DAO al achter zich gelaten. Het synodewerk is niet te combineren met een andere dagtaak.

Besluitvorming

De preses merkt op dat mogelijk uit de evaluatie nog nieuwe opdrachten kunnen komen.

Besluit 2 en 3 worden in bespreking gegeven.

Een afgevaardigde mist een grond onder besluit 3 en vraagt of dit voorstel alleen een financiële basis heeft. Het wordt betreurd door sommigen dat bij de voorgestelde werkwijze een plaatselijke gemeente er niet meer bij betrokken wordt. Ook wordt gevraagd naar de hoogte van de vergoeding voor reiskosten. Verder wordt voorkeur uitgesproken zowel voor 3 dagen (compactheid beter) als voor 2 dagen vergaderen.

Hierop reageert deputaat br. P. Jonkman dat de kilometervergoeding ten behoeve van predikanten gebruteerd is naar 28 ct, zodat er netto 19 ct (belastingvrij) overblijft. Het definitieve aantal dagen vergaderen zal binnen DAO aandacht krijgen bij de planning. In dank wordt de suggestie meegenomen om de lesbrief aan te laten sluiten bij een bestaande methode.
Besluit 3 wordt aangevuld met het volgende begin: "de voorkeur uit te spreken om"

Besluit 2 wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 3 wordt met 7 stemmen onthouding, 22 voor en 6 tegen genomen.

Besluit 4

Door een afgevaardigde wordt opgemerkt dat in het buitenland wel sprake is van een jaarlijkse synode. Dat geeft meer betrokkenheid en continuïteit.

Deputaat br. P. Jonkman reageert hierop dat er dan kans bestaat op een permanente synode. Maar DAO zullen over de voors en tegens nadenken.

Het voorstel van br. C.G. Kruse om bij 4a na "genomen besluiten" toe te voegen "en op tijdige rapportage door deputaten" wordt door deputaten overgenomen.

Br. A. Niemeijer brengt twee amendementen als aanvulling in:

1. Ten behoeve van deputaatschappen voorafgaande aan de GS kandidaten te werven voor vacante posities in deputaatschappen.
2. Voorzitters van deputaatschappen jaarlijks bij elkaar te roepen voor informatief en coördinerend inhoudelijk overleg.

Deputaat br. Jonkman ontraadt deze amendementen alhoewel de tweede spoort met de opdracht 4a. Maar hij ziet niet de noodzaak om dat te formaliseren. Ook in de vergadering is er weerstand. Werven kan via de classes of PS-en. Eén deputaatschap heeft ervaring met een advertentie, maar dat geeft veel werk. Jaarlijks bij elkaar komen is veel te algemeen.

De amendementen komen in stemming.

Amendement 1 wordt verworpen (10 voor, 24 tegen, 1 onthouding).

Amendement 2 wordt ook verworpen (3 voor, 29 tegen, 3 onthoudingen).

Besluit 4 wordt hierna met algemene stemmen genomen.

Besluit 5 vraagt geen bespreking en wordt met algemene stemmen genomen.

Besluit 1 wordt met een hartelijk applaus genomen.

De preses, ds. P.L. Voorberg, dankt deputaten en speciaal ds. J.W. van der Jagt die aftredend is.

17 januari 2015

Artikel 104

Vaststelling Huishoudelijke Regeling voor de generale synode (bijlage 9-1)

Van deputaten administratieve ondersteuning zijn aanwezig: P. Jonkman, L. Postma-Douma en A.H. Stoit

Opmerkingen worden gemaakt over de vergaderorde. Alvorens tot meningsvorming en besluitvorming te komen moet voldoende ruimte zijn om het onderwerp goed in beeld te krijgen. Ook wordt gewezen op de volgorde waarin voorstellen in stemming komen en het aantal synodeleden dat een ingediend amendement moet ondersteunen wil het bij de besluitvorming worden betrokken. Het genoemde aantal van 3 wordt te weinig bevonden. Het vervallen van de plicht van het moderamen om mededeling te doen van alle door het moderamen behandelde correspondentie (art. 3.2 e) roept ook een vraag op.

Namens deputaten gaat br. P. Jonkman in op de gemaakte opmerkingen. Hij wijst op de informatieve ronde, die in de huidige opzet vrijwel geheel buiten de vergadering plaatsvindt. Dat moet in de vergadering niet worden overgedaan, zodat de eerste ronde ter vergadering in wezen al de meningsvormende ronde is. Het moderamen heeft echter altijd de mogelijkheid, vooral bij grote of complexe onderwerpen, een extra besprekingsronde in te voegen.

Wat de volgorde van behandeling betreft is de regeling duidelijk. We moeten het werk van deputaten serieus nemen, dus hun voorstel komt als eerste in stemming en gaat daarmee voor op een uit de vergadering opkomend tegenvoorstel. Als er echter een commissievoorstel is, dat afwijkt van het deputatenvoorstel, dan gaat dat voor op het deputatenvoorstel. Het moderamen heeft echter altijd de

bevoegdheid om de vergaderorde te wijzigen ter verbetering van de helderheid van de besluitvorming. Daarom is "als regel" in de formulering van dit artikel opgenomen.

Het is waar dat soms kwistig met amendementen wordt gewerkt, maar om daarom het aantal ondersteuning, dat al verhoogd is naar 3, nog hoger te maken raadt hij af. Synodeleden moeten alternatieven in bespreking kunnen geven.

Veel van de bedoelde brieven in art. 3.2 e gaan over organisatorische zaken. Als er sprake is van zaken die de synode moet weten mag de synode het vertrouwen hebben dat het moderamen die informatie zal geven. Tijdens deze synode heeft het moderamen royaal aan die informatieplicht voldaan met de uitgebreide moderamenbrieven.

De preses concludeert dat de gewijzigde Huishoudelijke Regeling hiermee unaniem is vastgesteld.

20 juni 2014

Artikel 105

Benoeming deputaten administratieve ondersteuning

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten administratieve ondersteuning:

J.W. Boerma,	Rotterdam	2023
H. Gort,	Leek	2017
J.A. Knepper,	Bunschoten	2020
P. Jonkman,	Amersfoort	2017
A.H. Stoit,	Tolbert	2020
W.F. Wisselink,	Almelo	2017

P. Jonkman wordt als samenroeper aangewezen.

L. Postma-Douma, Amersfoort, wordt toegevoegd als ambtelijk secretaris.

8 februari 2014

Artikel 106

Informatieronde financiën en beheer

Van deputaten F&B zijn aanwezig de brs. H. Post (voorzitter), E.T. Doornbos, J.G. de Kimpe (quaestor), J. Cordia, J.E. Greving, J. van Leeuwen, N. Versteeg en H. de Boer (sec. quaestor).

De preses heeft veel respect voor het rapport en spreekt zijn dank uit voor het vele werk.

Br. H. Post begint met de vraag naar de noodzaak om in het begin van de synode een financieel kader vast te stellen. De achtergrond hiervan is de ervaring bij de GS Zwolle-Zuid. Vanwege de beschikbare financiële ruimte moest er teruggekomen worden op eerder genomen besluiten, zonder dat opnieuw een inhoudelijke afweging kon worden gemaakt. In Harderwijk was er voor het eerst een financieel kader. Dat heeft goed gewerkt. Toch kan het voorkomen dat tijdens de synode nieuwe voorstellen met financiële consequenties aan de orde komen of dat er niet voorziene zaken aan het licht komen. Dan zal de synode, in het bijzonder het moderamen en de financiële commissie (FC), zich bewust moeten zijn van het financiële kader en dus elders tot besparingen moeten komen.

In de relatie met de TU is enige spanning ervaren doordat de RvT vergaande verantwoordelijkheden heeft, die in het statuut zijn vastgelegd, en die deels een overlap vertonen met de opdracht van F&B. Voor de financiële sturing zijn nu afspraken gemaakt en vastgelegd, waarmee inmiddels tot volle tevredenheid ervaring is opgedaan.

F&B doet geen inhoudelijke/beleidsmatige toetsing over de begrotingen.

Van de PS Overijssel is de vraag binnen gekomen na te denken over een bijdrage per belijdend lid in plaats van per gemeentelid. F&B komt met een advies hierover aan de synode.

Bij de inrichting van de financiën van deputaatschappen is het zo dat elk deputaatschap zijn eigen begroting kent en waar mogelijk eigen inkomsten genereert. Centraal wordt door F&B via één quotum van de kerken geïncasseerd. Grottere deputaatschappen voeren zelf de administratie (ZAD's), hebben een eigen jaarrekening, eigen accountantscontrole en krijgen voor betalingen een voorschot van F&B. Voor kleinere deputaatschappen voert F&B centraal de administratie, is er één centrale jaarrekening en accountantscontrole. Betalingen en ontvangsten gebeuren door F&B. Er wordt nog gewerkt aan verdere centralisatie van administraties. Beschrijving van de administratieve organisatie staat nog op de rol. De

financiële sturing van deputaatschappen is vastgelegd in een instructie voor F&B via de Huishoudelijke Regeling van de synode. Hierin staan beschreven de opdrachten en bevoegdheden van F&B en de quaestor, de verhouding ten opzichte van andere deputaatschappen, het financieel beleid en het te voeren beleid aangaande de reserves. Wat dit laatste betreft is het zo dat gezamenlijkheid een betere renteopbrengst kent. Bij een centrale reserve doen zich nooit alle risico's tegelijk voor. Voor elk risico apart reserveren zou daarom een groter bedrag vragen. Er wordt gestreefd naar een voldoende niveau om een en ander af te dekken. F&B beheert de Centrale Algemene Reserve (CAR). Daarnaast hebben enkele deputaatschappen eigen specifieke reserves. De structurele opdracht aan F&B is het beheersen en egaliseren van het quotumniveau, toezicht op financiële planning en beheer van de deputaatschappen en advisering. F&B kan zaken dwingend opleggen, maar daar is nog geen gebruik van gemaakt. De begroting ligt redelijk in lijn. Een opdracht van GS Harderwijk was de reserve (CAR) te verminderen. Via een lager quotum voor de kerken is € 450.000 minder in rekening gebracht. Vervolgens waren er meevallers van ongeveer hetzelfde niveau, waardoor de CAR weer even groot was. Overschot CAR is nu € 800.000, dat in de periode tot en met 2017 zal worden afgebouwd. Verder is er nog een reserve van € 2.000.000 voor de TU. Deze is om het risico van het op korte termijn wegvallen van de rijksbekostiging (overeenkomend met circa €10 per kerklid per jaar) gedurende ongeveer twee jaar op te vangen. Dit risico is overigens gering.

Bij de meerjarenbegroting worden nog enkele kanttekeningen gemaakt. De gepresenteerde cijfers geven een streven weer. Naar aanleiding van het in Harderwijk besproken rapport "Dragelijke lasten" zijn deputaten kritischer naar hun budget gaan kijken. Het dalende ledental van onze kerken hoeft nog niet direct tot ingrijpende maatregelen te leiden, maar deze ontwikkelingen moeten wel goed gevolgd worden, wil het quotum een aanvaardbare hoogte kunnen houden. Resultaat is wel dat er minder 'speelruimte' in de begrotingen zit, omdat deze realistischer zijn. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat het aandeel van ouderen in de financiële bijdrage groter is dan dat van jongeren. De balans tussen kerkelijke doelen en niet kerkelijke doelen is bovendien aan het verschuiven.

Er zijn nog enkele onzekerheden, waaronder het ambitieniveau en de kosten van het Praktijkcentrum. Ook de gevolgen van het wegvallen van de particuliere synodes op het budget voor hulpbehoevende kerken (GS11) is niet duidelijk.

Tot slot merkt br. Post op dat er financieel geen aansluiting is op de in de Acta van Harderwijk gepubliceerde cijfers. Dat komt omdat deze in 2011 zijn afgesloten. Maar de synode nam in 2012 nog besluiten met financiële consequenties die nu in de gepresenteerde cijfers zijn verwerkt.

1 maart 2014/17 januari 2015

Artikel 107*Financieel kader***Materiaal:**

1. rapport deputaten financiën en beheer (F&B)(15-10-2013);
2. brief van deputaten F&B (30-01-2014) (in het bijzonder het daarin gepresenteerde overzicht van de ingediende begrotingen van alle deputaatschappen over 2015-2017).

Besluit:

het totaal van de ingediende begrotingen van de deputaatschappen te hanteren als financieel kader voor de periode 2015-2017.

Bespreking

Naast de voorzitter van het deputaatschap, br. H. Post, zijn aanwezig de deputaten brs. J. Cordia, E.T. Doornbos, J.E. Greving, J.G. de Kimpe en J. van Leeuwen.

Br. Post geeft aan waarom het financieel kader in dit stadium al moet worden vastgesteld. De ervaring van de synode van Zwolle-Zuid heeft geleerd dat het nodig is van te voren te weten wat de financiële ruimte is, zodat achteraf niet allerlei besluiten ongedaan moeten worden gemaakt, omdat er geen geld voor beschikbaar is. Afgevaardigden hebben de nodige vragen gesteld, zoals naar de zin en noodzaak van het grote aantal deputaatschappen. Dat is echter iets waarover de synode besluit. ook al wordt er wel eens een spanningsveld gevoeld tussen het puur toezien op de financiën van een deputaatschap en het hebben van een oordeel over het beleidsmatige deel. Deputaten hebben zich soms meer vrijheden gepermitteerd dan bij vorige synodes. Br. Post hoort hierover graag het oordeel van de synode.

In besloten zitting wordt door F&B uitleg gegeven over de verhoging van het eigen budget.

Besluitvorming

Het voorstel kent geen verdere discussie en is met algemene stemmen aanvaard.

17 januari 2015

Aanwezig van het deputaatschap financiën en beheer zijn de brs. J. Cordia, R. de Graaf, J.G. de Kimpe, en R. van Tatenhoven.

Aan de orde is de definitieve budgettabel (bijlage 9-3).

Br. R. de Graaf krijgt hiervoor het woord. Door het vrijvallen van de geraamde kosten voor het deputaatschap "kerk en Israël" (3x € 12.000) en het goedkeuren van de onderzoekbudgetten voor ASMP en M/V in de Kerk, (resp. € 18.000 en € 20.000) is de synode vrijwel binnen het vastgestelde financieel kader gebleven. Het quotum daalt duidelijk, zeker als gekeken wordt naar het quotum in 2010 dat toen € 36,93 bedroeg,

De tabel wordt vastgesteld.

20 juni 2014

Artikel 108

Deputaten financiën en beheer

Materiaal:

1. rapport deputaten financiën en beheer (15-10-2013);
2. rapport financiële commissie GS Ede; (bijlage 9-2)
3. brief van deputaten financiën en beheer (30-01-2014): aanbieding overzicht begrotingen en quota 2015-2017;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Spakenburg-Zuid (18-11-2013); verzoekt te zoeken naar mogelijkheden voor structureel verlaging van de budgetten;
5. brief van de Gereformeerde Kerk te Leiden (08-01-2014): heeft vragen en suggesties m.b.t. deputaten F&B;
6. advies van deputaten financiën en beheer naar aanleiding van de brief, genoemd onder Materiaal 5, met voorstel voor een besluittekst (09-06-2014);
7. brief van de PS Overijssel (09-01-2014) met een verzoek om herziening quota onder de aandacht van de GS 2014 te brengen (heroverweging ondersteuningsbeleid en huidige omslagsysteem per ziel);
8. advies van deputaten financiën en beheer naar aanleiding van de brief, genoemd onder Materiaal 7 (31-03-2014) en brief met voorstel besluittekst (27-05-2014);
9. brief van de Gereformeerde Kerk te Zutphen (15-02-2014); vraagt quota sterk terug te dringen;
10. brief van deputaten financiën en beheer (27-05-2014) met een aanvullend voorstel voor aanpassing van de instructie.

Besluit 1:

deputaten F&B en de quaestor decharge te verlenen en het door hen gevoerde beleid goed te keuren.

Besluit 2:

opnieuw deputaten financiën en beheer te benoemen en hen op te dragen hun werkzaamheden te verrichten overeenkomstig de 'Huishoudelijke Regeling voor generale synoden'. (bijlage 9.1 Acta GS 2011, bijlage 3 'Instructie deputaten financiën en beheer')

Besluit 3:

de "Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer", bijlage 4 van de 'Huishoudelijke Regeling voor generale synoden' (bijlage 9.1 Acta GS 2011) aan te vullen met de volgende inleiding:

"De opdracht aan deputaten F&B om namens de kerken op te treden als controller voor alle deputaatschappen maakt de verhouding tussen F&B en de overige (uitvoerende) deputaatschappen tot een bijzondere relatie. Dat wordt geregeld in de artikelen van deze paragraaf. Na afloop van iedere synode wijst het moderamen (of deputaten administratieve ondersteuning in opdracht van het moderamen) alle deputaatschappen c.q. deputaten op deze

regeling met een korte toelichting op de betekenis van de control-rol van F&B en het belang daarvan voor het financiële beheer bij de uitvoering van hun werkzaamheden."

Grond:

het is in de praktijk van de afgelopen jaren wenselijk gebleken deputaatschappen met enige regelmaat te wijzen op regels en afspraken inzake het financiële beheer en het belang van de rol daarin van F&B, die in opdracht van de synode fungeert als controller namens de kerken voor alle deputaatschappen.

Besluit 4:

artikel 4.1.1. van de 'Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer', bijlage 4 van de 'Huishoudelijke Regeling voor generale synoden' als volgt vast te stellen (*in cursief de aanvulling*):

'Om de synode voldoende informatie te geven over de hoogte van de quota zoals die voor de volgende jaren wordt verwacht, dienen de deputaatschappen minimaal zes maanden voor de aanvang van de synode hun begrotingen in te dienen bij deputaten F&B. Naast de begroting voor het jaar, volgende op dat waarin de synode bijeenkomt, wordt ook een begroting opgesteld voor de twee hierop volgende jaren. Deze worden voor wat betreft de financiële aspecten beoordeeld door deputaten F&B. Zij geven hun bevindingen door aan de synode vóór het rapport voor de eerste keer op een vergadering van de synode aan de orde komt.

Wijzigingsvoorstellen die nadien worden ingediend, voorafgaande aan of tijdens de zitting van de synode, zijn eveneens onderwerp van overleg tussen het desbetreffende deputaatschap en het deputaatschap F&B, waarna aanvullend advies van F&B aan de synode kan volgen.

Ook bij verschil van mening tussen een deputaatschap en deputaten F&B vindt er, vóór de behandeling op de synode, overleg plaats tussen het deputaatschap F&B en het desbetreffende deputaatschap'.

Grond:

om onduidelijkheid over de rol van F&B tijdens synoden voor volgende synoden te voorkomen is het wenselijk de tekst van dit onderdeel van de regelingen voor deputaatschappen aan te vullen.

Besluit 5:

artikel 4.1.9. van de 'Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer', bijlage 4 van de 'Huishoudelijke Regeling voor generale synoden', als volgt vast te stellen (*in cursief de wijziging/aanvulling*):

De bestaande tekst: 'Deputaten F&B zijn ook bevoegd tussentijds maatregelen te treffen ten aanzien van die deputaatschappen die blij hebben gegeven van een onzorgvuldig of onjuist beheer van de hen toevertrouwde gelden.'

te vervangen door:

Deputaten F&B zijn bevoegd tussentijds maatregelen te treffen ten aanzien van

- *deputaatschappen die hebben blij gegeven van onzorgvuldig en/ of onjuist beheer van de hun toevertrouwde gelden;*
- *besteding van gelden voor andere doeleinden dan waarvoor ze door de GS beschikbaar zijn gesteld.*

De desbetreffende deputaten zijn gehouden zich aan de uitspraak van deputaten F&B te houden. Of er sprake is van onzorgvuldig en/of onjuist beheer, is ter beoordeling van deputaten F&B, met dien verstande dat zij hiervan verantwoording afleggen aan de eerstvolgende generale synode. Deputaten F&B zijn niet bevoegd om inhoudelijk het beleid van deputaatschappen te beoordelen; wel kunnen zij adviseren op terreinen als alternatieve financieringsmogelijkheden of samenwerking met andere deputaatschappen'.

Grond:

de aanvulling van dit artikel vloeit voort uit de rol van deputaten F&B om op te treden als controller en adviseur namens de kerken voor alle deputaatschappen. In de afgelopen periode is het in enkele gevallen wenselijk gebleken de bevoegdheid van deputaten F&B ten aanzien van besteding van gelden voor andere doeleinden dan waarvoor ze door de GS beschikbaar zijn gesteld, nader te preciseren. Dit werd onvoldoende afgedekt door de termen "onzorgvuldig/onjuist".

Besluit 6:

aan de brief van de PS Overijssel inzake de grondslag voor de berekening van het landelijke quotum gehoor te geven door de volgende twee maatregelen:

1. binnen de huidige systematiek van berekening van het quotum per ziel als tijdelijke maatregel voor de komende drie jaar een vermindering van het quotum toe te passen voor de kerken met een nadeel van meer dan 10% ten opzichte van een quotum per belijdend lid, met het deel dat die 10% te boven gaat. Dan heeft geen enkele kerk bij de huidige systematiek een nadeel van meer dan 10%. De "kosten" daarvan bedragen ca. € 24.000, te dekken uit de rente-inkomsten van F&B, zodat binnen deze periode geen extra verhoging van het quotum nodig is;
2. opdracht te verstrekken aan F&B om in de komende jaren nader onderzoek te doen naar de meest wenselijke systematiek voor berekening van het quotum, en dat onderzoek af te stemmen met andere instanties binnen onze kerken die quotum heffen, om de wijze van bepaling van het quotum zo veel als mogelijk is op elkaar afgestemd te houden. Tevens F&B opdracht te geven over de uitkomsten van dat onderzoek te rapporteren aan de synode die in 2017 zal worden gehouden, met concrete voorstellen over de wijze van berekening van het quotum in de toekomst.

Gronden:

1. de vraag naar de billijkheid van de grondslag voor de berekening van het quotum leeft kennelijk binnen de kerken. Ook bij voorgaande synoden hebben kerken hierover verzoeken ingediend;
2. het verdient aanbeveling te zoeken naar een grondslag voor de berekening van het quotum dat zo goed mogelijk aansluit bij de financiële draagkracht van gemeenten;
3. afstemming met andere instellingen binnen onze kerken die een quotum heffen is gewenst om te voorkomen dat onnodige verschillen in gehanteerde grondslagen ontstaan.

Besluit 7:

een deputaatschap in te stellen met als opdracht om aan de generale synode 2017 een rapport uit te brengen en voorstellen te doen aan de hand van een onderzoek naar de totale som van de quota die binnen de kerken worden geheven en hoe die quota kunnen worden beheerst en bij voorkeur structureel worden verlaagd.

Daarbij dient dit deputaatschap in ieder geval:

- alle quota en andere bijdragen in kaart te brengen die binnen de GKv worden geheven ten behoeve van taken anders dan voor het werk van de eigen gemeente;
- zo mogelijk een vergelijking te geven van de quota die binnen de CGK en NGK worden geheven met een analyse van de verschillen t.o.v. de GKv en die in het verdere onderzoek te betrekken;
- vanuit beleidsmatig perspectief te onderzoeken of het nodig of wenselijk is alle taken die momenteel binnen het GKv-kerkverband worden uitgevoerd, te blijven uitvoeren op grond van gebleken nut en noodzaak;
- met inschakeling van alle deputaatschappen en andere betrokkenen een onderzoek in te stellen of het mogelijk is om taken efficiënter en effectiever uit te voeren door coördinatie, clustering, samenwerking of fusering van deputaatschappen en/of andere instellingen binnen onze kerken;
- te onderzoeken of samenwerking met christelijke (hulp)organisaties mogelijk is, zowel binnen als buiten het GKv-kerkverband;
- na te gaan welke (andere) vormen van financiering voor bepaalde taken mogelijk zijn als alternatief voor het heffen van een quotum;
- aandacht te geven aan de financiële gevolgen van de verwachte vermindering van het aantal predikanten in de komende jaren en de effecten daarvan op de verdeling van de kerkelijke lasten binnen het kerkverband.

Voor deze opdracht wordt voor de jaren 2015 - 2017 een budget beschikbaar gesteld van € 4.000 per jaar, als incidentele opdracht te dekken uit niet geraamde rente-inkomsten van F&B. (totaal € 12.000)

Gronden:

de gronden met een nadere toelichting voor het onderzoek worden gegeven in het rapport van de Financiële Commissie onder 6.3.

Besluit 8:

voor de diverse deputaatschappen het budget vast te stellen zoals opgenomen in de bijlage 9-3.

Besluit 9:

deputaten financiën en beheer voor de jaren 2015-2017 een budget te verlenen van resp. € 20.950, € 21.050 en € 21.150 (totaal € 63.150).

Bespreking en besluiten

De preses, ds. P.L. Voorberg, heet de deputaten van harte welkom. Er is veel werk verzet. Deputaten hebben een belangrijke taak, zeker nu er in de kerken steeds meer moeiten zijn met het opbrengen van de quota. Ze hebben kans gezien een verlaging van de quota te realiseren, ondanks dat het ledental van de kerken daalt. De preses meent dat de synode zich ook een schouderklopje mag geven, omdat ze binnen het financiële kader is gebleven, zoals dat aan het begin van deze synode is afgesproken.

Deputaat br. H. Post memoreert de zorgen over de communicatie tussen F&B en de TU die er in het verleden geweest zijn, maar voor F&B inmiddels niet meer. Ook rond GS11 en het Praktijkcentrum (PC) is in alle openheid gesproken en konden oplossingen worden gevonden. In reactie op vragen van br. K. Wezeman over toetsing en toetsingscriteria merkt hij op dat daar aandacht aan gegeven wordt, maar nog niet zoals br. Wezeman voor ogen staat. F&B zal hier in de komende periode verder aan werken, zeker voor wat betreft de deputaatschappen met grote budgetten. Het quotum voor 2015 is € 0,50 lager en voor de volgende twee jaren € 0,30. De risico's rond het PC zijn nu bekend en hebben geen negatieve gevolgen voor het financieel kader. Ook het aanvullende rapport van de TU heeft geen financiële gevolgen. GS11 daarentegen blijft onzeker. Aangaande de benodigde reserve is er geen reden voor een ander voorstel. Br. S. de Vries meldt namens de Financiële Commissie dat er veel intensieve contacten met deputaten zijn geweest. Er was een buitengewoon goede samenwerking en afspraken zijn stipt nagekomen. De kerken mogen blij zijn met deze vakbekwame mensen. Resteert één punt van aandacht en dat is de opdracht om te kijken naar alle quota. Hierbij gaat het om vier punten: haalbaar, draagbaar, realistisch en verantwoord. Vervolgens moet er ook gekeken worden of er effectief gewerkt kan worden. Voorgesteld besluit 8 "de Gereformeerde Kerken te Spakenburg-Zuid, Leiden en Zutphen de besluiten en gronden inzake financiën en beheer toe te zenden" kan geschrappt worden, daar dit standaard gebeurt. Wel moeten de brieven bij het materiaal opgenomen worden.

Door afgevaardigden wordt gereageerd op de signalen uit de kerken over de hoogte van de quota. Er wordt veel en goed werk gedaan. Dat kost wat. Het financieel kader is er toch niet om te beknibbelen op goede activiteiten? Er moet een goed verhaal neergezet worden over nut en noodzaak daarvan. Ook kerkenraden moeten erop aangesproken worden.

Deputaat br. H. Post reageert dat het rapport "Draaglijke lasten" duidelijk maakt waar het geld heen gaat. Een vergelijking maken met CGK en NGK is moeilijk, omdat bekostiging van bijvoorbeeld zending en emeritering totaal anders geregeld zijn. Wel bestaat de indruk dat in beide kerkverbanden de quota gemiddeld aanzienlijk lager liggen. Dat is een lastig punt. Voor ingrijpen bij een deputaatschap dat zijn boekje te buiten gaat, is de wijziging van de instructie (besluit 5) bedoeld.

Br. S. de Vries (FC) reageert op de opmerking dat vijf deputaatschappen 80% van het budget vragen. Alleen de TU is al goed voor 50%. Deputaatschappen met een hoger budget dan € 100.000 zijn er weinig. Daar zal eerst gezocht moeten worden om tot een wezenlijke verlaging te komen. Wat gemist wordt is een plaatje waarin ook samenhang zichtbaar wordt met wat plaatselijk financieel moet worden opgebracht. Vaak gaan plaatselijke activiteiten ten koste van de landelijke. Bij dit alles moeten we het geestelijke aspect van het bijdragen aan het kerkenwerk blijven benadrukken.

De preses geeft de voorgestelde besluiten in bespreking.

Gevraagd naar de rol van F&B bij het beoordelen van het beleid en wat dan onjuist of wanbeheer is, antwoordt deputaat br. H. Post dat het hierbij slechts gaat over afwijkingen van door de synode vastgestelde opdrachten.

Besluit 2 tot en met 5 worden zonder stemming genomen, evenals besluit 6.

Bij besluit 7 wordt "commissie" gewijzigd in "deputaatschap".

Opgemerkt wordt dat het onderzoek naar de noodzakelijkheid en wenselijkheid van alle taken die momenteel binnen de kerken landelijk worden uitgevoerd al gedaan is met het rapport "Anders samen", uitgebracht op de GS Zwolle Zuid (2008). Ook wordt gevraagd of een structurele verlaging van het quotum een doel op zich is. Doel zou moeten zijn de mensen (weer) te leren geven voor gezamenlijke activiteiten. Het heffen van quota daarvoor is een fantastisch instrument, maar daar is wel een inspirerend verhaal bij nodig.

Br. S. de Vries (FC) stelt nogmaals dat alles gebeurt vanuit een geestelijk perspectief. Daarvan hoeven we elkaar toch niet te overtuigen? Betreffende het rapport dat op de tafel van Zwolle Zuid lag, valt op te merken dat we inmiddels wel 6 jaar verder zijn. Gevraagd wordt om het beoogde studiedeputaatschap niet te veel kaders mee te geven maar de ruimte te geven. Een beleidsmatig oordeel is te zijner tijd aan de synode. Hij ervaart niet een mineurstemming in de voorgestelde besluitteksten. Maar beheersing van de quota is wel een punt van aandacht. Plaatselijke activiteiten leven tegenwoordig meer dan gezamenlijke activiteiten binnen het kerkverband.

Deputaat br. H. Post wijst nog op de verwachte vermindering van het aantal predikanten op termijn. De vermindering van de kosten hierdoor is op termijn substantieel. Ook verdient het overweging om eens te bezien wat de gevolgen zijn als predikanten uit een landelijke pot betaald worden.

Door ds. W. van der Schee wordt als amendement ingebracht het derde aandachtstreepje van besluit 7 te laten vervallen. Wat is een beleidsmatig perspectief? Dit wordt onvoldoende gesteund en komt verder niet in bespreking.

Ds. E.J. Sytsma wil in het besluit "en bij voorkeur structureel worden verlaagd" laten vervallen. De FC vindt dit voorstel wel sympathiek maar neemt het niet over. Quota moeten wel beheersbaar en verantwoord zijn. Bij stemming wordt dit amendement verworpen (16 voor, 19 tegen). Ook stelt hij voor om als eerste aandachtspunt op te nemen "te werken vanuit de geestelijke houding dat 'geven gelukkiger maakt dan ontvangen' Hand. 20:35." Dit wordt verworpen (4 voor, 32 tegen). Ook zijn voorstel om aan het zesde aandachtstreepje toe te voegen "..... en de betrouwbaarheid van deze andere vormen van financiering te vergelijken met het quotasysteem" haalt het niet. (7 voor, 29 tegen).

Ds. J.B. de Rijke trekt zijn voorstel, om in het besluit een verwijzing naar het rapport "Anders samen" van deputaten generaal synodale organisatie (Zwolle-Zuid) toe te voegen, in nadat de FC duidelijk heeft gemaakt dat alle bestaande rapporten bij het onderzoek zullen worden betrokken. Besluit 7 wordt hierop genomen (34 voor, 1 tegen, 1 onthouding).

De besluiten 8 en 9 worden zonder bespreking met algemene stemmen genomen.

Deputaten krijgen decharge (besluit 1) met een hartelijk applaus.

De preses dankt de deputaten voor hun werk en noemt met name de aftredende en al eerder afgetreden broeders J. Dekens, E.T. Doornbos (secr.), J.E. Greving, G.J. Laan en H. Post (voorz.). Ook br. S. Jonker wordt bedankt voor zijn jarenlange werk als notulist van F&B.

Ook de Financiële Commissie (bestaande uit de brs. J. Bomhof, S.W.P. Verkade en S. de Vries) wordt dank gebracht voor het voorbereidende werk en hun bemiddelende rol.

17 januari 2015

Artikel 109

Controloffunctie F&B met betrekking tot de TU

Naar aanleiding van een brief zijn in besloten vergadering vragen besproken over de controloffunctie van het deputaatschap financiën en beheer met betrekking tot de Theologische Universiteit. Na de GS Harderwijk 2011-2012 hebben de Raad van Toezicht van de TU en het deputaatschap F&B hun rolverdeling vastgelegd in de notitie "Financiële sturing TU". Naar het oordeel van de synode Ede 2014 doet deze notitie recht aan de positie en verantwoordelijkheden van beide organen krachtens het statuut van de TU en de instructies voor deputaatschappen. Beide organen hebben een onderscheiden toezichthoudende rol, vanuit verschillende verantwoordelijkheden. De rol van "controller namens de kerken" wordt in het begin van genoemde notitie nadrukkelijk benoemd als verantwoordelijkheid en bevoegdheid van F&B. Daarmee is die rol met de verantwoordelijkheden en bevoegdheden zoals geregeld in de instructies voor deputaatschappen door beide "partijen" erkend, en wordt F&B door de "afspraken financiële sturing TU" niet beperkt in het uitoefenen van de controlrol.

De synode stemt ook in met het oordeel van het deputaatschap F&B dat er geen aanleiding is voor een extra doorlichting van de organisatorische en beheersmatige onderdelen van de TU-organisatie.

17 januari 2015

Artikel 110*Nalatigheid bij afdracht quota*

De preses doet de volgende mededeling:

In besloten zitting heeft de synode vastgesteld (naar aanleiding van een bepaalde casus) dat de dichtstbijzijnde laag van het kerkverband moet worden ingeschakeld als een plaatselijke kerk de afgesproken quota niet (volledig) voldoet. Dit wordt publiek meegedeeld omdat dit besluit van betekenis is voor heel het kerkverband.

20 juni 2014

Artikel 111*Benoeming deputaten financiën en beheer***Besluit:**

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten financiën en beheer:

J. Cordia,	Bunschoten-Spakenburg	2017
J. van Eijdsden,	Ermelo	2023
R. de Graaf,	Groot Ammers	2023
J.G. de Kimpe,	Kampen (quaestor)	2017
J. van Leeuwen,	Nijkerk	2020
A. Lootens,	Ermelo	2023
R. van Tatenhove,	Berkel en Rodenrijs	2023
N. Versteeg,	Beemte Broekland	2023

secundus quaestor:

H. de Boer, Kampen.

R. de Graaf wordt aangewezen als samenroeper.

18 september 2014

Artikel 112*Benoeming studiedeputaatschap "kerkelijke lasten" (cf. art. 108 besluit 7)*

Door het moderamen zijn benoemd in het studiedeputaatschap kerkelijke lasten:

R. de Graaf,	Groot-Ammers
A. Lootens,	Ermelo
J. Bomhof,	Putten
A. Niemeijer, (secretaris)	Leiderdorp
T. Welmers,	Zwolle

ondersteunend medewerker

R.R. Kooistra, Vaassen

J. Bomhof is aangewezen als samenroeper.

23 mei 2014

Artikel 113*Aanvullende steun hulpbehoevende kerken (GS 11)***Materiaal:**

1. rapport deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken (GS11) (26-11-2013);
2. brief classis Zwolle (19-11-2013), waarin geattendeerd wordt op een complicatie in de besluitvorming van de PS Overijssel en verzocht wordt daar rekening mee te houden;
3. advies deputaten F&B (30-01-2014) over de meerjarenbegroting 2014-2017;
4. brief classis Assen (14-02-2014), waarin gevraagd wordt om het advies van deputaten F&B niet over te nemen;

5. brief deputaten GS11 (18-02-2014), waarin gevraagd wordt om het advies van deputaten F&B niet op alle punten over te nemen;
6. brief deputaten F&B (19-05-2014), waarin een nieuw advies wordt gegeven en het advies d.d. 30 januari 2014 wordt ingetrokken.
7. brief deputaten GS11 (19-05-2014), waarin gereageerd wordt op brief genoemd onder Materiaal 6.

Besluit 1:

deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken decharge te verlenen.

Besluit 2:

deputaten op te dragen de bestaande werkwijze en criteria aan te passen met het oog op de invoering van de nieuwe kerkorde waarbij niet meer de particuliere synode maar de classis aan deputaten GS11 een verzoek tot aanvullende steun doet, en de nieuwe criteria ter goedkeuring voor te leggen aan de eerstvolgende generale synode.

Indien de synode bij de behandeling van de voorstellen van deputaten OOG/Gemeentestichting instemt met het voorstel een studie uit te voeren inzake een bredere heroriëntering steun kerken dan dient de onderhavige opdracht aan deputaten GS11 te worden uitgevoerd als onderdeel van genoemde bredere studie opdracht (cf artikel 46, besluit 4).

Hierbij gelden de volgende aandachtspunten:

- a. mogelijk bevatten de aan de GS 2017 voor te stellen nieuwe criteria een maximering van het bedrag dat een classis voor een kerk aan aanvullende steun van GS11 kan ontvangen en ook een ondergrens in aantal kerkleden, waaronder een kerk niet zelfstandig een predikant kan beroepen met aanspraak op landelijk aanvullende steun uit het kerkverband.
- b. voor alle nieuw toegekende steunaanvragen vanaf 1-1-2015 waarbij op basis van de door de GS 2017 vast te stellen criteria (vanaf 1-1-2018) de aanvullende steunverlening GS11 lager wordt vastgesteld dan een classis vóór de GS 2017 ontvangt, zal bij verder ongewijzigde situatie van die classis een overgangstermijn gelden, waarbij de steunverlening in vijf gelijke jaarlijkse termijnen wordt afgebouwd tot het niveau van de steunverlening conform de criteria van de GS 2017.
- c. voor nieuwe gevallen, waarvoor een classis overweegt aanvullende steun te verlenen zonder dat aan de nu geldende landelijke criteria wordt voldaan, kan geen landelijke steun worden toegekend als aan de classis daarvoor niet vooraf toestemming is verleend door deputaten GS11.
- d. aanvullende steunverlening door GS11 wordt uitsluitend toegekend voor het in stand houden van een predikantsplaats cf. art. 11 van de vigerende KO (editie 1978).

Besluit 3:

opnieuw deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken te benoemen met de volgende instructie:

Instructie deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken

1. Voor 2015 en volgende jaren beoordelen deputaten de financiële draagkracht van de particuliere synoden c.q. classes die een verzoek om aanvullende steun doen en kennen zij een bedrag aan steun toe. Deputaten verrichten hun werkzaamheden zoveel als mogelijk is binnen het vastgestelde budget. Benodigde middelen worden door middel van een omslag over alle leden van de kerken door het deputaatschap F&B geïnd.
2. Bij het beoordelen van de financiële draagkracht van een particulier ressort c.q. classis nemen deputaten mede in overweging of door de ter plaatse geldende regelingen voldoende aandacht wordt besteed aan de eigen inspanningsverplichting van de kerken die steun ontvangen; deputaten zijn bevoegd zo nodig de hoogte van de normbedragen (bestaande uit vaste vrijwillige bijdragen en collecten exclusief collecten diaconie, per belijdend lid) aan te passen; ook wordt door hen nagegaan of de steun uitsluitend wordt gebruikt voor de instandhouding van een predikantsplaats en niet (bijvoorbeeld) voor bijzondere projecten of het opbouwen van reserves.
3. Bij het innen en verlenen van steun spelen alle kerkelijke vergaderingen een rol, in die zin dat er sprake zal zijn van een piramidale opbouw: hoe dichter een kerkelijke vergadering betrokken is bij de instandhouding van de erediensten in een hulpbehoevende kerk, des te meer mag van haar een bijdrage worden verwacht.

4. Gedurende de periode dat de particuliere synoden conform KO editie 1978 fungeren: Een particulier ressort kan aanvullende steun vragen aan het deputaatschap GS 11, maar komt pas in aanmerking voor aanvullende steun wanneer door kerkleden in dat ressort reeds een bedrag per ziel wordt opgebracht van € 6,- en aan de gestelde criteria wordt voldaan.
Vanaf het moment dat de particuliere synoden niet meer conform KO editie 1978 fungeren: en classis kan aanvullende steun vragen aan het deputaatschap GS 11, maar komt pas in aanmerking voor aanvullende steun wanneer door kerkleden in die classis reeds een bedrag per ziel wordt opgebracht van € 8,- en aan de gestelde criteria wordt voldaan.
5. De inning van het quotum en het beheer van de gelden worden op de gebruikelijke wijze opgedragen aan deputaten financiën en beheer (F&B), die tevens zorg dragen voor uitbetaling van de toegekende steunbedragen. De verdere uitwerking van regelgeving en normering vindt plaats in overleg met deputaten F&B.
6. Deputaten brengen rapport uit van hun werkzaamheden uiterlijk drie maanden voor de eerstvolgende synode. Daarin wordt tenminste gerapporteerd over:
 - a. ervaringen met het verlenen van ondersteuning;
 - b. mogelijke overdracht van alle taken aan deputaten F&B.

Besluit 4:

deputaten een budget te verlenen van:

- € 73.000 voor het jaar 2015, waarvan € 69.000 is bestemd voor het doen van uitkeringen;
- € 96.000 voor het jaar 2016, waarvan € 92.000 is bestemd voor het doen van uitkeringen;
- € 109.000 voor het jaar 2017, waarvan € 105.000 is bestemd voor het doen van uitkeringen.

Gronden:

1. een rondvraag in den lande heeft geleerd dat ondersteuning naar verwachting flink zal toenemen.
2. hiervoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen die elkaar bovendien versterken, bijvoorbeeld: verwachte daling ledental, vermindering leefpatroon en vermindering besteedbaar inkomen;
3. het afschaffen van de particuliere synodes in de huidige vorm betekent een ingrijpende verandering en toename van het quotum per gremium. Het is niet reëel de lasten hiervan alleen bij de classes te leggen; een deel van deze lasten zal landelijk dienen te worden opgevangen;
4. het is om genoemde redenen onmogelijk een nauwkeurige begroting op te stellen. Ruwe schattingen van benodigde bedragen variëren van € 60.000 tot € 215.000 per jaar. Het gevraagde budget is in overleg met deputaten F&B berekend door uit te gaan van een jaarlijks gemiddelde van de schattingen. Door gebruik te maken van de in voorgaande jaren opgebouwde reserves zal de stijging van het quotum gering zijn;
5. uitgangspunt hierbij is dat ondersteuning door een PS ingaande 2016 niet meer mogelijk is;
6. mocht blijken dat budget en reserves van GS11 tezamen niet toereikend zijn, dan zullen deputaten F&B de hogere steun ten laste laten komen van de Centrale Algemene Reserve en indien nodig tussentijds het quotum voor 2016 en/of 2017 hierop aanpassen.

Van het deputaatschap zijn aanwezig de brs. P. Akkerman, ds. A.G. Bruijn, B. Judels, ds. L.E. Leeftink, M. Nieuwlaat, J. Schuller en ds. W. Tiekstra.

De preses spreekt over een mooi deputaatschap. Hij wijst op het manna in de woestijn. Ieder moest genoeg krijgen.

De voorzitter van het deputaatschap, ds. W. Tiekstra, wijst op de start van het deputaatschap in 2008. Sommige ressorten werden heel zwaar belast en daarom is toen besloten tot een aanvullende, landelijke regeling. Nu de kerkelijke tussenlaag van de particuliere synodes verdwijnt moet een nieuwe regeling worden gemaakt, waarin overgangsbepalingen zijn opgenomen. Ook de ondersteuning vanuit OOG (missionaire projecten) en GS11 moeten op elkaar worden afgestemd. Het deputaatschap is niet bang voor een open einde regeling omdat voor toekenning van steun aan een aantal strenge criteria moet worden voldaan. Daarnaast worden kerken niet graag hulpbehoevend. In de periode 2010-2013 zijn er 7 aanvragen geweest, waarvan 2 zijn toegewezen. Hoe een en ander zich zal ontwikkelen gezien de verwachte verhoging van de bijdrage voor de emeritaatsvoorziening (VSE) moet afgewacht worden.

Deputaten reageren op vragen en opmerkingen uit de vergadering. De doorlooptijd van besluitvorming bij een steunaanvraag moet aangegeven worden door de kerken. Als steun al voor een volgend jaar nodig is, kan het geregeld worden. Het overzicht Cijfers en Feiten is digitaal op de website steunpuntkerkenwerk.nl beschikbaar. Duidelijkheid wordt gegeven over het normbedrag voor de eigen bijdrage van de gemeente

(VVB en collecten). Dit is € 600,- per kerklid. Collecten ten behoeve van de diaconie zijn hiervan uitgezonderd. Om te voorkomen dat de landelijke regeling geconfronteerd wordt met te grote bedragen is het normbedrag per classis verhoogd van € 6,- naar € 8,- per kerklid.

Besluitvorming

Besluit 2. Bij a. vervalt de laatste zin: "In de komende drie jaar (2015 t/m 2017) kan hiermee rekening worden gehouden." Bij b is het de bedoeling van deputaten om in de overgangsfase naar billijkheid te handelen. Want nu is nog niet te voorzien hoe de nieuwe regelingen voor de hulpbehoevende kerken zullen uitpakken. Op voorstel van ds. K. Harmannij worden in onderdeel c enkele redactionele wijzigingen aangebracht. Deputaten nemen deze over, waarop het aangepaste besluit 2 met algemene stemmen wordt genomen.

Besluit 3 en 4

Gesuggereerd wordt als nieuwe naam voor het deputaatschap 'Manna'. Beide besluiten worden met algemene stemmen genomen.

Hierop wordt met een hartelijk applaus decharge verleend aan deputaten (Besluit 1).

De preses, ds. P.L. Voorberg, benadrukt dat dit deputaatschap een ingewikkeld en precair onderwerp moet behandelen. Hij wijst op het rooster van aftreden, dat laat zien dat alle deputaten in 2017 aftredend zijn. Deputaten wordt hartelijk dank gezegd voor hun werk. Ook dankt hij de financiële commissie voor haar inbreng bij de behandeling van dit onderwerp.

7 juni 2014

Artikel 114

Benoeming deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken (GS11)

Besluit:

op voorstel van het moderamen te benoemen als deputaten aanvullende steun hulpbehoevende kerken:

Friesland:	K. Oosterheert,	Uitwellingerga	2017
Groningen:	A.G. Bruijn,	Uithuizen	2020
Drenthe:	L.E. Leeftink,	Assen	2020
Overijssel:	H. Hersevoort,	Zwolle	2020
Gelderland:	J. Schuller,	Bennekom	2020
Utrecht:	J.J. Nieuwenhuis ,	De Bilt	2017
Holland Noord:	B. Judels ,(secr.)	Rijnsburg	2017
Holland Noord:	S. Smith,	Alkmaar	2020
Holland Zuid:	W. Tiekstra,	Berkel en Rodenrijs	2017
Zeeland- N.Br.-Limburg:	M. Nieuwlaat,	Nuenen	2020

Er worden geen secundi benoemd.

W. Tiekstra is aangewezen als samenroeper.

6 oktober 2014

Artikel 115

Benoeming studiedeputaatschap heroriëntatie ondersteuning classes en kerken

Door het moderamen zijn benoemd in het studiedeputaatschap heroriëntatie ondersteuning classes en kerken (cf art. 46, besluit 4):

J. de Goeij-van Dooren,	Amsterdam
K. Harmannij,	Best
J. van Leeuwen,	Nijkerk
M. Nieuwlaat,	Nuenen

Secundus:

J. Schuller,	Bennekom
--------------	----------

M. Nieuwlaat is aangewezen als samenroeper.

HOOFDSTUK 10, SLOTHANDELINGEN

13 juni 2014

Artikel 116*Evaluatie*

Onder leiding van br. J.A. Knepper wordt in een besloten vergaderdeel de synode geëvalueerd. Verschillende aandachtspunten met betrekking tot de vormgeving van de deputatenrapporten, de vergaderorde en het indienen van (te veel) amendementen worden aan deputaten administratieve ondersteuning mee gegeven. Ook verdient het aanbeveling om niet pas aan het eind van de synode te evalueren, maar tussentijds daarvoor (ook) een moment te kiezen.

20 juni 2014

Artikel 117*Censuur artikel 48 KO*

Het moderamen heeft ter voorbereiding hierop het volgende geschreven; "Het moderamen heeft de indruk dat (bij de evaluatie) nog niet alles is uitgesproken. Er zijn mensen beschadigd. Daarom wil het moderamen ruimte geven hierover in comité door te spreken. Het moderamen hecht er namelijk aan, ongetwijfeld net als alle leden, vrijdagavond op een goede wijze uit elkaar te gaan. Daarom de oproep elkaar aan te spreken, eerst onderling en zo nodig vervolgens in de vergadering (cf. de heersende uitleg van Mat. 18)". In besloten zitting is hierover doorgesproken. In de openbare vergadering behoeft dit onderwerp geen verdere bespreking.

20 juni 2014

Artikel 118*Aanwijzing samenroepende kerk voor de volgende synode*

Op voorstel van het moderamen wordt als samenroepende kerk voor de generale synode, te houden in 2017, de Gereformeerde Kerk te Meppel aangewezen.

20 juni 2014

Artikel 119*Indeling nieuwe particuliere ressorten en aanwijzing samenroepende kerken*

Op voorstel van het moderamen wordt de volgende indeling van de nieuwe particuliere ressorten vastgesteld en de samenroepende kerken (met secunda) aangewezen.

1. De particuliere synode Noord wordt gevormd door de classes Appingedam, Assen, Buitenpost, Drachten, Groningen, Grootegast, Leeuwarden, Stadskanaal en Warffum.
Samenroepende kerk: Leek (sec. Roden)
2. De particuliere synode Oost wordt gevormd door de classes Enschede, Hardenberg, Hoogeveen, Kampen, Ommen, Zutphen en Zwolle.
Samenroepende kerk: Ommen-NO (sec. Mariënberg)
3. De particuliere synode Zuid wordt gevormd door de classes Arnhem, Axel, Dordrecht/Gorinchem, Hoogvliet, Middelburg, Noord Brabant/Limburg en Rotterdam.
Samenroepende kerk: Eindhoven-Best (sec. 's-Hertogenbosch)
4. De particuliere synode West wordt gevormd door de classes Alkmaar/Haarlem, Amersfoort, Amsterdam/Leiden, Harderwijk, Hattem, Hilversum, Midden Holland en Utrecht.
Samenroepende kerk: Almere (sec. Hilversum)

20 juni 2014

Artikel 120*Besluiten met plaatselijk effect*

Het moderamen stelt voor om geen lijst vast te stellen van besluiten die plaatselijk effectuering behoeven. In plaats daarvan zal het moderamen zorgen voor een overzicht dat kerkenraden attendeert op besluiten die mogelijk voor hen van belang kunnen zijn. De synode gaat hiermee akkoord.

20 juni 2014

Artikel 121*Vaststellen verslagen en Acta*

Het moderamen krijgt mandaat om de nog niet vastgestelde dagverslagen vast te stellen en de Acta te verzorgen.

20 juni 2014

Artikel 122*Data vervolgzittingen*

De synode zal worden voortgezet op 16 en 17 januari 2015.

20 juni 2014

Artikel 123*Rondvraag*

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt.

20 juni 2014

Artikel 124*Sluiting (20 juni 2014)*

Hierbij waren behalve de synodeleden een groot aantal vrouwen van de afgevaardigden aanwezig. De preses, ds. P.L. Voorberg, spreekt als volgt:

“Broeders en zusters,

De GS Ede 2014 begon met goede moed. We ontmoetten elkaar nog wat onwennig in Mennorode voor een eerste introductie in de geheimen van synode-zijn. Het ijs brak onderling al gauw onder leiding van de punctuele en deskundige br. Piet Jonkman die ons casual kleding adviseerde en voor de variatie zelf in een onberispelijk donker pak paradeerde. We groeiden naar elkaar toe. We leerden de structuur en vooral het geestelijk kader van een GS. We gingen ook al vrij snel de diepte in omdat tegen een van onze afgevaardigden bezwaar werd ingebracht van ontrouw aan de belijdenis. We konden con amore de geleerden sluiten door ook van hem te horen dat hij, net als wij allen, uit wilde gaan van trouw aan Schrift en belijdenis.

Tijdens de bidstond bond ds. Niemeijer ons op het hart ons te laten leiden door de liefde van Christus. We werden enthousiast en namen ons voor dat van de GS Ede de roep zou uitgaan: het straalde er uit dat de liefde van Christus deze broeders dreef. Zo gingen we van start en de roep om ons door de liefde van Christus te laten drijven klonk die eerste weken regelmatig.

Tegelijk wisten we dat we voor een grote opgave stonden. Na negen jaar was de vraag naar de plaats van de vrouw in de kerk aan een definitief antwoord toe. Ook omdat er een rapport lag waar een aantal gerenommeerde broeders en zusters voor tekenden en dat de visie dat zusters alle ambten mochten bekleden vrij wilde geven, lag er een enorme druk op deze GS om met een finaal antwoord te komen.

Om die druk een goede plaats te geven trokken we ons wederom terug in de bossen van Mennorode. We maakten ons daar vooral klein voor de Here en vroegen hem indringend ons een antwoord te laten vinden dat de vrede en de eenheid in de kerken zou dienen en ook niet afbrekend, maar opbouwend zou zijn in de relatie met onze buitenlandse zusterkerken. Ook van die kant werd er heftige druk op ons uitgeoefend een goede beslissing te nemen. Goed was in hun oog, generaal gesproken, afwijzend inzake de vrouw in het ambt en ten aanzien van het rapport.

We voelden ons als GS ook gedrongen ruimte te geven aan vertegenwoordigers van een grote groep verontruste broeders en zusters, lieten ons door hen voorlichten en probeerden scherp te krijgen wat hen

dreef en of nog de mogelijkheid bestond met hen de eenheid in geloof en kerk te behouden. Tegelijk kregen we een indringend schrijven van een substantieel aantal zusters die de vraag op ons bordje legden of we als kerken hun gaven niet onder de korenmaat verborgen en hoe verantwoord dat was tegenover de Koning der kerk die ons deze begaafde zusters had geschonken. Daarnaast had ieder van ons te maken met druk uit zijn context van allerlei broeders en zusters die hen aanspraken en dringend de ene of de andere kant op stuurden. De druk, broeders en zusters, werd immens.

Tegelijk ging het gewone synodewerk van start. Een nieuwe kerkorde werd vastgesteld, die voortaan de KO van Ede zal heten. Nieuwe generale regelingen zonder tal werden ons gepresenteerd. Een voorstel voor een huwelijk in bijbelse zin in onderscheid van het burgerlijk huwelijk werd ons, voorzien van zeer deskundige en zeer tegenstrijdige adviezen, aangeboden. De TU kwam met dikke rapporten over ingewikkelde zaken. De druk van de buitenlandse kerken noemde ik al, die in de live ontmoetingen stevig werd opgevoerd. We kregen tot taak een verstandig woord te zeggen over het nieuwe Liedboek 2013 en tegelijk te komen tot een nieuw Gereformeerd Kerkboek. Met dat laatste kwam een proces van meer dan twaalf jaar tot een afsluiting. Dat moest wel een goede en fraaie afsluiting worden. Over dat nieuwe Liedboek waren al felle analyses ten beste gegeven, tegelijk ontmoetten we deputaten die ons uitlegden dat het al lang ons Liedboek was, dus waar zouden we het nog over hebben? Te midden van ZHT, appelzaken, evangelie en moslim, bijbelvertaling, media- en diaconale zaken en kerkelijke eenheid legde het M/V- dossier steeds gewicht op ons. We behartigden de gewone zaken die een GS moet behartigen, maar het ging in de wandelgangen steeds over het M/V-dossier. Het kwam er aan en we moesten er wat mee. Een extra vergaderdag werd ingelast, twee zelfs. We kregen te maken met geschokte, in een enkel geval zelfs heel boze deputaten. De emoties liepen op, vooral in de wandelgangen dan.

Toen kwam de donderdag waarop er beslissingen moesten vallen. We riepen in onze zwakheid Gods Naam aan. Een commissie had zich bijna overwerkt om alles zo goed mogelijk voor te bereiden. Een wirwar van voorstellen en ideeën ontregelde bijna het mailverkeer. Schorsingen om op een lijn te komen onderbraken voortdurend het vergaderproces.

Wat is het nu uiteindelijk geworden? Laat de kerken er over oordelen. Een deel van de afgevaardigden meende dat er niets besloten moest worden. Anderen wilden bepaalde zusterkerken vergaande ruimte geven. De meesten zaten daar tussen in. Het moderamen gaf een mailing uit met het verzoek te danken dat besluiten genomen konden worden. We hadden om voorbede gevraagd, we kwamen tot besluitvorming, daar past dankbaarheid bij. Tegelijk beseffen we dat er meer valt te zeggen dan dankbaarheid. Het rapport had verwachtingen gewekt van ruimte voor plaatselijke kerken om vrouwelijke ouderlingen, predikanten en diakenen te benoemen. Al snel was dat voor de GS een gepasseerd station omdat het rapport niet overtuigde. Wellicht hadden we te weinig oog voor leden van onze kerken voor wie de gedachte van het rapport niet alleen overtuigend was, maar ook aantrekkelijk. Zij waren zeer teleurgesteld. Dat verdient meer aandacht dan de moderamen-mailing bood.

In het vervolg van dit besluit nam de GS het besluit dat de praktijk van vrouwelijke ambtsdragers vrij uit onderwerp van gesprek kan zijn, mits geargumenteed wordt vanuit Gods Woord.

Een ander beladen onderwerp was het contact met de NGK. We hebben een belangrijke stap gezet. Niet zozeer gebaseerd op ons besluit over vrouw en ambt. Wel op het eigen werk van DKE en CCS, waaruit eenheid in hermeneutiek bleek, zodat het praktische feit van vrouwelijke ambtsdragers niet meer een belemmering kon zijn om over te gaan tot samensprekingen gericht op kerkelijke eenheid. Een historische stap.

Brs. en zrs., we hebben onze besluiten genomen. Beladen onderwerpen vulden onze agenda. Tegelijk wilden we graag goede aandacht geven aan de kerkelijke financiën (hoe ga je om met het zuchten onder quotadruk), het werk voor DSH en militairen, het archief- en documentatiecentrum, het Praktijkcentrum en gemeentestichting. Niet alles is afgewerkt. Aan het voorstel van de kerk te Ommen om te komen tot een deputaatschap Kerk en Israël zijn we nog maar net begonnen. In januari hopen we zaken van de TU en de generale regelingen, ook van het deputaatschap Ondersteuning en Ontwikkeling Gemeenten en de verhouding tot het Joodse volk af te ronden.

De belangrijkste vraag: was het een synode die uitstraalde dat de liefde van Christus ons dreef? We zullen ons niet op de borst kloppen. Laat ieder zichzelf onderzoeken. Mij is duidelijk gebleken dat er op deze GS hard is gewerkt. Achter de schermen, vooral via het internet, is enorm veel werk verzet. Is de geest die ons in de eerste weken vervulde over ons vaardig gebleven? Er lag op deze synode een ongehoorde druk. Zijn we daar altijd goed mee omgegaan? Hebben we de hoogte van het verwachtingsvol opzien naar God die we om bovenmenselijke wijsheid vroegen, vastgehouden? God heeft ons verhoord. Met het slotantwoord van de HC belijden we dat. De Heer heeft dat anders gedaan dan we wellicht hadden verwacht en dan een aantal broeders en zusters in de kerken had gehoopt. Dit is de weg die de Heer van de kerk met en door deze GS wil gaan. Schuif ik daarmee onze verantwoordelijkheid van ons af? Terwijl ik dat niet wil, wijs ik er wel op dat er onder Gods leiding tijden van overvloedige genade zijn en tijden waarin Gods genade

minder overvloedig stroomt (D.L. I, art. 16). Ik ga de tijd van de GS van Ede niet typeren, maar vraag er wel aandacht voor dat wij Gods verhooring niet kunnen bepalen. Hij gaat zijn weg door de tijden heen naar de dag van Christus. Hij gebruikte onze krachten en mogelijkheden. Wat in de Acta komt is onder zijn leiding en toelating tot stand gekomen. Het is aan de kerken om deze besluiten met liefde en respect te ontvangen. Daar wil ik de kerken om verzoeken. Voorstellen tot verbetering, mits goed doordacht, zullen op de GS van Meppel 2017 welkom zijn. Snelle oordelen en ondoordachte uitroepen zullen Gods kerkvergaderend werk schaden. Ik hoop dat ieder zich daar voor hoedt.

God leidde ons in deze maanden en dit is het resultaat. We leggen het neer in Gods handen en vragen in nederigheid om zijn zegen. Er ligt nu een taak voor de kerken. Ook voor ons, broeders. Hoe gaat u om met de besluiten die genomen zijn en waartegen u zich soms met hart en ziel hebt gekeerd? Hoe spreekt u daarover? Besluiten die met meerderheid van stemmen genomen zijn, houden we voor vast en bindend, tenzij iemand bewijst dat ze in strijd zijn met Gods Woord of de KO. Dat geldt niet alleen voor kerken, dat geldt ook voor ons als afgevaardigden. Dat kan een pittige opgave zijn als je je in de voorstellen hebt verdiept en als aangenomen is waartegen je je met hart en ziel hebt verzet. Ik kan nog naar art. 31 verwijzen, over ruim een jaar zal ik een ander nr. moeten noemen. Ik hoop op veel zelfverloochening en opbouwende woorden, juist vanuit u als leden van deze GS in de komende tijd. We zullen er op bevroegd worden.

Wat voor GS waren we? We zochten het intens en breed bij de Here en zijn wijsheid. We zetten hoog in. We nemen de vraag mee of we dat niveau hebben vastgehouden, hebben daar allemaal zo onze gedachten over en verklaringen voor. We leggen het neer voor onze God die graag vergeeft om het bloed van zijn Zoon.

We waren ook een GS die onder druk stond. Dat bleek uit de gebeden die uit ons midden zijn opgezonden, maar ook uit wat anders. Eens was het mijn beurt om koster Paul om paracetamol te vragen. Zonder een moment van zoeken of nadenken overhandigde hij mij er direct maar 2: uiteraard weet ik precies waar die liggen, je bent echt niet de eerste die er naar vraagt, het was een kostenpost voor de GS.

We waren ook een GS waarbinnen de openingen en liturgische momenten op toerbeurt werden verricht en niet door preses en assessor. We mochten genieten van de veelkleurigheid aan gaven al etaleerden sommige afgevaardigden hun gaven dermate breed dat we aan vergaderen bijna niet toekwamen.

We waren een GS die niet op haar mondje is gevallen. Van tijd tot tijd regende het amendementen en kritische opmerkingen naar deputaten, commissies en moderamen. Je moest van goede huize komen wilde je door deze GS niet worden nagerekend, van commentaar voorzien en met tegen- en wijzigingsvoorstellen benaderd. Tegelijk komen de meeste voorstellen ongewijzigd in de Acta. Ook een punt van nabeschouwing van ons als afgevaardigden.

Na een nek aan nek race tussen de huidige preses en assessor werd de huidige preses er voor geplaatst. Ik heb geen valse verwachtingen willen wekken en u maar direct meegedeeld dat u het er mee zou moeten doen. Je had me zelf gekozen. Ik heb ervaren dat ik het ook met mezelf moest doen en dat ik het in eigen krachten zeker niet had volgehouden. U moest het in mijn woorden met mij doen als preses, ik hoefde het niet met mezelf te doen. Bijna dagelijks mocht ik kracht van de Here ervaren, waardoor ik dit werk kon volhouden en het in hoge mate met plezier kon verrichten. God gaf me de kracht en daarvoor wil ik hem hier publiek eer brengen.

De keuze voor de assessor was toen niet moeilijk meer. Een betere assessor was niet te vinden. Voor zijn steun en ook die van de beide scribae wil ik hier graag mijn hoge waardering uitspreken. We waren een moderamen van 2 ouderlingen en 2 dominees. Dat was een voortreffelijke combinatie. Als we als dominees er wat te pastoraal in zaten corrigeerden de beide ouderlingen ons. Situaties andersom kan ik me niet voorstellen. Excuus aan ds. Vreugdenhil als ik hem nu te kort doe. Overigens is door deze ds. Vreugdenhil een onvoorstelbare hoeveelheid werk verzet. Zijn punctualiteit grenst aan het onwaarschijnlijke, hij zag zelfs, samen met de 1^e scriba, kans om deputaten HKO te verbeteren. Daarbij profiteerde br. Niemeijer ongetwijfeld van zijn juridische achtergrond. Uit de koker van br. Niemeijer kwamen de MR-brieven, een tot nu toe nog niet vertoond fenomeen. We aarzelden wat inzake de benaming tussen pastorale brieven en MR-brieven, maar kozen toch voor de laatste aanduiding, omdat die andere typering al bezet was, hoewel qua typering paste de andere aanduiding waarschijnlijk beter. We hebben als moderamen in zeer goede sfeer samengewerkt. Dat ging niet vanzelf. U hebt eens kunnen lezen dat we elkaar een keer diep in de ogen hebben moeten kijken, maar dat deden we dan ook, met opbouwend resultaat. Onze vergaderingen waren stimulerend en ondersteunend ook door de inbreng, ervaring, kennis en inzichten van onze griffier. Hij wist zijn plaats. Op de plenaire vergaderingen zweeg hij. Op de MR-vergaderingen hield hij zich gelukkig niet stil. Ik kan me een GS zonder Piet Jonkman niet voorstellen. Ik hoop dat God je de krachten geeft om in 2017 weer paraat te zijn. Datzelfde wens ik ook die GS toe ten aanzien van Lydia Postma en Petrusa Buit van het secretariaat, onuitputtelijk bereidwillig en bekwaam. Een zegen voor de GS. En niet te vergeten onze notulist, Alle Stoit. In alle stilte heeft hij een

onwaarschijnlijke hoeveelheid letters op papier gezet, zijn vingers gleden steeds maar weer over dat toetsenbord, al was hij soms ook erg snel klaar. Bepaalde verhalen zaten zo in elkaar dat je ze in een zin kon weergeven; ook dat registreerde Alle feilloos....

Tot slot, een GS is een bijzondere ervaring. Het was mijn tweede. Er valt veel te vergelijken met de GS van Zuidhorn 2002. Ook daar was het een hele klus de eensgezindheid te bewaren. Het was voor de stichting van de zogenaamde nieuwe vrijgemaakten en die GS heeft er ongetwijfeld aan meegewerkt dat een aantal brs. de kerk trouw bleven, al kon een scheur niet worden voorkomen, maar ik denk dat die GS er aan meewerkte dat die beperkt bleef. Wat zal er uit onze GS voortkomen? Het uiteenlopen van meningen is er sinds 2002 niet minder op geworden. Het wordt steeds meer een opgave om de eenheid in de Here te beleven als standpunten divergeren. De voornaamste taak van de ambtsdrager leert art. 32 NGB is om eendracht en eenheid te bevorderen en te bewaren. Daar hadden we op deze GS de handen vol aan. Dat het echt onze taak is mag ook blijken uit een fenomeen dat alleen op generale synoden nog in ere wordt gehouden: we noemen elkaar niet bij de voornaam, we spreken consequent over broeder of over dominee. Eens deden we dat op alle vergaderingen. Ik geloof niet dat er nog kerkenraden zijn waar dit verschijnsel zich nog voordoet. Ik heb het graag op kerkelijke vergaderingen in ere willen houden, maar vocht een verloren strijd. Zo niet op deze GS, alhoewel, hoe lang nog? Ik hoop dat het in uw oren blijft doorklinken: het woord is aan broeder die en die, voor de ronden hebben zich opgegeven, broeder die en broeder die. Ik hoop dat u zo aan deze GS terugdenkt, we waren daar met broeders, hoe verschillend we ook waren en we denken aan de besluiten terug als besluiten uit de broederkring, genomen in de overtuiging dat het Gods Geest was die ons leidde (Hand. 15). In het besef dat God met vreugde neerziet op broeders die ook in hun nabeschouwing als broeders tezamen wonen”.

Hierna neemt de assessor, br. K. Wezeman, het woord.

Eerst spreekt hij een paar woorden tegen de preses. Teveel veren wordt vast niet gezien als tongentaal maar eerder als leugentaal. De rol van de preses is niet eenvoudig geweest. Via een merkwaardig proces, door verkiezing, geroepen. Er is alle reden voor de overweging “wie ben ik dat ik dit mag doen”.

De preses heeft meerdere rollen. Hij is teamleider. Hij moet alle vergaderingen in goede banen leiden en het is op voorhand nauwelijks mogelijk het daarbij ieder naar de zin te maken. En de wijze waarop zaken naar je toe komen kent een breed spectrum van vriendelijk en correct tot, helaas, soms onheus en alles daar tussen in. Maar de preses bleef toegewijd, met maximale inzet. Hij is het gezicht naar buiten en zoekt een goede balans. Hij is teamleider van het moderamen, maar ook van een kruiwagen met kikers. Ook in het moderamen ging niet altijd alles van een leien dakje. Ds. Voorberg bleef actief en laat zich niet makkelijk van zijn pad afbrengen. Daarbij is het lastig om aangesproken te worden over wat anderen naar voren hebben gebracht. Maar als slot blijft respect en dank voor alle vergaderingen, die hij tot in detail heeft voorbereid. Voor de Heer en voor de kerken. Je bleef beheerst en hebt kunnen incasseren. Bij teleurstellingen ging je onvermoeibaar verder. Je hebt oprecht geprobeerd de jou gegeven gaven in te zetten. Zonder gebreken bleef het niet, maar je was aanspreekbaar. Namens de synode dank voor je inzet, broederschap en collegialiteit.

De vergadering stemt met applaus in met deze woorden.

Ter afsluiting laat br. Wezeman zingen Psalm 119:47 waarna hij leest uit Openbaring 22: 10-17. Het gebed wordt beaamd met het zingen van GK 145: 1-4.

17 januari 2015

Artikel 125

Sluiting (17 januari 2015)

De preses deelt mee dat de voortgezette zitting, ter behandeling van agendapunten rond de TU plaats zal vinden op 12 juni a.s., aanvang 9.30 uur.

Griffier en notulist zullen daarbij niet aanwezig kunnen zijn. DAO zal voor vervanging zorgdragen. De preses bedankt hen en DAO hartelijk voor hun werk.

Ook dankt hij de kerk van Ede voor de deze dagen ondervonden gastvrijheid. Hij noemt naast de koster en zijn hulptroepen speciaal broeder Klaas Hakvoort die gedurende de synode achter de schermen heeft zorg gedragen voor de goede werking van de ict, een functie waar we in deze tijd niet zonder kunnen.

Br. K. Wezeman krijgt het woord voor de afsluiting. Hij leest uit Openbaring 21 de verzen 6-21. Waarbij hij het volgende opmerkt:

In deze laatste verzen van Gods Woord spreekt Christus Johannes rechtstreeks aan. Wat hem in de voorafgaande visioenen geschilderd is, is betrouwbaar! Vanaf hoofdstuk 21 tot het einde van de bijbel wordt in drie panelen een schildering gegeven van het nieuwe Jeruzalem en de nieuwe schepping. Betrouwbaar! God komt wonen bij de mensen (21:1-8) en de Nieuwe Stad staat tegenover de goddeloosheid van Babylon. Het laatste paneel dat wij zojuist lazen schildert het paradijs waar God komt wonen.

Hoe het precies zal zijn weten we niet. Maar zeker is dat de volmaaktheid in alles zal schitteren: in onderlinge liefde en "Hij zal zijn alles in allen".

In de afgelopen periode, trouwens ook in onze vergadering(en) werd de onvolmaaktheid in kennen en doorgronden, in liefde voor God en elkaar helaas niet gemist. En wat er in deze wereld gebeurt in moord en doodslag, in oorlog en rechtsverkrachting, in godslastering en vervolging van Christenen, brengt die onvolmaaktheid ook heel dichtbij. Wat een tegenstelling met wat komt! Het verlangen naar het einde van dit alles kan soms fysiek voelbaar zijn.

Gelukkig zij die hun kleren wassen (vs14). Het zijn de mensen die Gods geboden doen, die zich geheel aan hem hebben overgegeven. Voor hen is de toekomst die ligt in de levensboom: niet de verwelkende/stervende bomen en verwachtingen die na de zondeval de mensheid ten deel vielen, maar eeuwig leven in directe verbondenheid met onze Heiland! Aan ons beperkte kennen en doorgronden komt een einde, maar onderweg daar naar toe worstelen we nog dagelijks met onze absolute onvolmaaktheid. De Almachtige kent uw en mijn hart. Hij weet wat onze drijfveren zijn en waren gedurende deze synode. Ons past ootmoed, besef van zonde, maar óók besef van dankbaarheid en verwachting. Jezus Christus verlost! Dezelfde die een schitterende toekomst belooft aan Zijn kerk!

Terug kijkend op de synodeperiode is er veel om dankbaar voor te zijn, maar wie van ons ontkomt aan knagend verdriet over eigen beperktheid en mogelijk verkeerde drijfveren?

Broeders, Christus heeft u vrijgezet, is voor U in de plaats getreden om de straf te dragen. Wij zouden het niet kunnen. Hij volbracht het.

Het gelezen bijbelgedeelte eindigt met de uitroep van vurig verlangen naar het weerzien met onze Heiland. Moge dat ook uw en mijn verlangen zijn. De tijd is nabij en onze Heer ook! Zijn genade zij met ons allen.

Ik lees u een gedicht van mijn overleden vriend en oud-collega Dick Ellen:

U zegt
wees in verdriet geduldig kind
en wees niet als wie vloekt
maar als ik ieder schuldig vind

U zegt
dat ik steeds weer vergeven moet
al gaat die ander nog zo fout
maar als men mij zo zeer soms doet

U zegt U zegt
mijn God waarom zegt u zoveel
ik kan dat toch niet aan
ik heb mij immers al verweerd
ik ben mijn eigen weg gegaan

en nu nog
hoor ik wat U zegt

keer om
en kom terecht
en kom terecht

(Dick Ellen, *Geleend Geluid*, De Vuurbaak 1982, Groningen, p27)

Nadat gezongen is GK 162:1,3,4 gaat hij voor in gebed.

De vergadering wordt daarop geschorst tot 12 juni.

12 juni 2015

Artikel 126*Sluiting (12 juni 2015)*

De preses spreekt het volgende slotwoord:

Dan zijn we nu eindelijk toe aan de definitieve sluiting van deze synode. De definitieve sluiting. De echte sluiting hebben we al gehad bijna een jaar geleden. Daar zijn afsluitende woorden gesproken, daar is hulde gebracht aan allen die zich verdienstelijk maakten voor deze synode, zowel wat de leden betreft als degenen die om ons als synode heen stonden, van de roepende kerk tot het secretariaat toe en alles wat daartussen in stond. Ik ga dat allemaal niet herhalen. U kunt het nalezen in de dagverslagen die alles tot in de puntjes weergeven.

Graag wil ik met u wel de Here danken die ons ook in het afgelopen jaar de kracht gaf om ons gewone werk weer op te pakken en daarnaast nog de nodige aandacht aan de maar voortbestaande GS van Ede te geven, die de geschiedenis in zal gaan met 2 jaartallen, zoals vele van haar voorgangers. Een voorstel voor een jaarlijkse synode mocht onder ons niet veel waardering ontvangen, we blijven als synode gewoon maar doorvergaderen en zo wordt een synode toch bijna een jaarlijks gebeuren. Alleen 2016 zal een synodeloos jaar worden. We hopen dat het toch nog goed gaat in de kerken.

Zoals ik al zei, ik ga de sluiting van vorig jaar niet dunnetjes over doen. Wel onze God danken.

Dat wil ik doen door met u Mattheüs 16 te lezen (vers. 13-24), het gezamenlijk zingen van een lied en u voor te gaan in gebed.

De tijd van vergaderen van de GS is voorbij. Een GS vergadert van tijd tot tijd. We nemen nu afscheid van de GS Ede 2014, die synode is voorbij en komt niet weer. Een synode komt en gaat. Er zijn dingen in het leven die niet van voorbijgaande aard zijn. Dat zijn de dingen waar Christus ons hier bij bepaalt. Ze zijn ook aan de orde op een synode, misschien nog meer dan in het dagelijkse gewone leven. Ik vraag er aandacht voor omdat gemakkelijk de gedachte kan ontstaan dat een synode topniveau is, we ons hier op de toppen van het kerkelijk leven bevinden. Natuurlijk heeft een synode zijn gewicht. Maar het gaat in het Koninkrijk om het dagelijks volgen van Christus, achter hem aan gaan, jezelf verloochenen en je kruis op je nemen, gewoon in de platte praktijk van het kerkelijk leven staan en daar Christus navolgen door in liefde en met eindeloos geduld ook de besluiten van deze synode uit te leggen, ook al vegen mensen er de vloer mee aan zonder van deze besluiten grondig kennis te nemen en navraag te doen.

Synodewerk houdt je ook klein. Ook hier hebben we moeten vechten tegen onszelf en vaak genoeg een kruis op ons moeten nemen en onszelf moeten verloochenen.

De synode is voorbij. Het dagelijks leven met Christus gaat door. Ik wens u graag bij de sluiting van deze synode veel liefde tot Christus toe die zich mag vertalen in liefde tot de broeders en zusters ook als ze de inspanningen van deze synode totaal miskennen en ons van allerlei afbrekende activiteiten verdenken.

We gaan de alledaagse praktijk van de kerken weer in. We hebben intensief met elkaar samengewerkt, er zijn nieuwe banden gesmeed, we zullen elkaar als synodeleden niet gauw vergeten. Als God het geeft komen we elkaar nog regelmatig tegen en herkennen we elkaar van toen, van de synode van Ede.

De tijd gaat voort, Christus gaat voort en wat er ook gebeuren zal, de poorten van het dodenrijk zullen Christus' kerk niet kunnen overweldigen. Dat geeft rust en kracht en in die zekerheid kunnen we ook het werk van de generale synode van Ede loslaten.

Laten we ons werk zingend opdragen aan onze God met de woorden van Ps. 90 de verzen 1 en 8

Hierna sluit de preses de Generale Synode van Ede 2014 – 2015 af met dankgebed.

BIJLAGEN HOOFDSTUK 3, KERKREGERING

Bijlage 3-1 (bij artikel 13)

Kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland

inhoud

A. de kerken

- A1 eenheid van geloof en belijden
- A2 vrede
- A3 kerkorde en naleving
- A4 statuut
- A5 kerk en overheid

B. de ambten en overige diensten

- B6 de ambten
- B7 binding aan Bijbel en belijdenis
- B8 regeling van predikantszaken
- B9 taak van de predikanten
- B10 predikanten met een bijzondere taak
- B11 toegang tot het ambt van predikant
- B12 roeping van de predikant
- B13 opleiding voor predikanten
- B14 levenstaak predikant
- B15 rechtspositie predikant
- B16 levensonderhoud
- B17 arbeidsongeschiktheid
- B18 op non-actiefstelling predikant
- B19 losmaking predikant
- B20 ontheffing predikant
- B21 schorsing en afzetting predikant
- B22 emeritaat
- B23 taak van de ouderlingen
- B24 taak van de diakenen
- B25 roeping van ouderlingen en diakenen
- B26 aftreden van ouderlingen en diakenen
- B27 op non-actiefstelling ouderlingen en diakenen
- B28 schorsing en afzetting ouderlingen en diakenen
- B29 kerkenraad en diaconie
- B30 werkwijze van kerkenraad en diaconie
- B31 kerkelijk werkers
- B32 voorgaan in de kerkdiensten
- B33 kleine gemeenten
- B34 instituering, splitsing en samenvoeging van kerken

C. het leven van de gemeente

- C35 de gemeente
- C36 kerkdiensten op zondag
- C37 inrichting van de kerkdiensten
- C38 bijzondere kerkdiensten
- C39 bediening van de doop
- C40 viering van het avondmaal
- C41 toelating tot het avondmaal
- C42 kerkelijke registratie
- C43 binnenkomst in de gemeente
- C44 vertrek uit de gemeente
- C45 onttrekking

- C46 huwelijk
- C47 opvoeding en onderwijs
- C48 geloofsleven en toerusting
- C49 samenleven in de gemeente
- C50 de missionaire roeping

D. de kerkelijke tucht

- D51 karakter en reikwijdte van de tucht
- D52 onderling vermaan
- D53 middelen van kerkelijke tucht
- D54 wijze van optreden
- D55 vermaan over belijdende leden
- D56 afwijkende opvattingen
- D57 ontzegging en afhouding van het avondmaal
- D58 vermaan over volwassen doopleden
- D59 voorbede en vermaan door de gemeente
- D60 buitensluiting
- D61 terugkeer

E. kerkelijk samenleven

- E62 meerdere vergaderingen
- E63 classis
- E64 naburige kerk
- E65 kerkvisitatie
- E66 particuliere synode
- E67 generale synode
- E68 bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen
- E69 andere kerken in Nederland
- E70 kerken buiten Nederland

F. besluitvorming en rechtsmiddelen

- F71 besluitvorming
- F72 rechtskracht, inwerkingtreding en uitvoering
- F73 bezwaar
- F74 kerkelijke rechtspraak
- F75 vrede door recht
- F76 beroep
- F77 hoger beroep
- F78 herziening
- F79 rechtspraak in predikantszaken
- F80 klachtrecht bij seksueel misbruik
- F81 revisie

G. materiële aangelegenheden

- G82 financiële bijdragen en onderlinge steun
- G83 bestuur en beheer
- G84 rechtspersoonlijkheid
- G85 vertegenwoordiging

H. slotbepaling

- H86 vaststelling en wijziging kerkorde

A. de kerken

A1 eenheid van geloof en belijden

- A1.1 De Gereformeerde Kerken in Nederland zijn onderling verbonden in eenheid van het christelijk geloof, in gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift.
- A1.2 Zij aanvaarden met de oude christelijke kerk de Apostolische Geloofsbelijdenis, de geloofsbelijdenis van Nicea en de geloofsbelijdenis van Athanasius. Met de kerk van de Reformatie aanvaarden zij bovendien de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels als betrouwbare samenvatting van de christelijke leer.

A2 vrede

- A2.1 In de kerk van Christus moet alles op gepaste wijze en in goede orde gebeuren, zodat de vrede wordt gediend.
- A2.2 Allen staan onder de ene Heer, Jezus Christus, het hoofd van zijn kerk. Geen persoon of kerk mag een andere persoon of kerk overheersen.

A3 kerkorde en naleving

- A3.1 De kerkorde is door de kerken vastgesteld als een gemeenschappelijke regeling voor het leven in de gemeente en het samenleven van de kerken.
- A3.2 De kerken, ambtsdragers en gemeenteleden houden zich aan de kerkorde en de kerkelijke regelingen en besluiten.

A4 statuut

- A4 Het eigen recht van de kerken, dat tot uitdrukking komt in de kerkorde alsook in plaatselijke, classicale en generale kerkelijke regelingen en besluiten, vormt het statuut van de kerken in de zin van de Nederlandse wetgeving.

A5 kerk en overheid

- A5.1 De kerken erkennen de overheid, die in dienst van God haar gezag uitoefent in de burgerlijke samenleving.
- A5.2 Door overleg en correspondentie streven de kerken naar een goede verstandhouding met de overheid, gericht op respect voor ieders eigen positie.
- A5.3 In voorkomende gevallen wijzen de kerken de overheid op haar plicht de vrijheid van openbare eredienst en de vrijheid van godsdienst te beschermen.
- A5.4 Bij ernstige openbare aantasting van Gods naam spreken de kerken de overheid daarover aan.

B. de ambten en overige diensten

B6 de ambten

- B6.1 De kerken kennen de ambten van predikant, ouderling en diaken.
- B6.2 De gemeente ontvangt haar ambtsdragers van Christus.
- B6.3 Voor het vervullen van de ambten is een wettige roeping nodig.
- B6.4 De ambtsdragers werken, ieder vanuit eigen taak, samen aan de opbouw van de gemeente.
- B6.5 Ambt m/v: gereserveerd.

B7 binding aan Bijbel en belijdenis

- B7 De ambtsdragers zijn gebonden aan de leer van de Bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften. Zij bekrachtigen dit bij de aanvaarding van hun ambt door ondertekening van het bindingsformulier.

B8 regeling van predikantszaken

- B8 Op de ambtsdienst van de predikanten is behalve de kerkorde de generale regeling voor predikantszaken van toepassing.

B9 taak van de predikanten

- B9.1 De predikanten hebben als primaire taak de verkondiging van het evangelie voor kerk en wereld. Ook bedienen zij de sacramenten en gaan zij voor in de dienst van de gebeden.
- B9.2 De predikant rust de gemeente in prediking en onderricht toe tot een leven in geloof. Hij bestrijdt dwalingen en weerlegt valse leer.
- B9.3 De predikant geeft met de ouderlingen leiding en herderlijke zorg aan de gemeente. Samen oefenen zij over de gemeente de kerkelijke tucht.

B10 predikanten met een bijzondere taak

- B10.1 De kerken kunnen aan een predikant een bijzondere opdracht verlenen, zoals voor de theologische opleiding, bijzondere vormen van pastoraat of missionaire arbeid.
- B10.2 De kerken voorzien waar mogelijk in predikanten die een geestelijke verzorgingstaak vervullen bij niet-kerkelijke instellingen, zoals ten behoeve van de gezondheidszorg, justitie of defensie.

B11 toegang tot het ambt van predikant

- B11.1 Wie als kandidaat toegang tot het ambt van predikant vraagt, kan beroepen worden na een beroepbaarstellend onderzoek door de aangewezen classis.
- B11.2 Een kandidaat-predikant die een beroep heeft aangenomen, verkrijgt toelating tot het predikantsambt na een toelattend onderzoek door de classis waar hij zal gaan dienen.
- B11.3 Over de toelating van een predikant uit een andere kerk van gereformeerde belijdenis in binnen- of buitenland of uit een kerk waarmee geen kerkelijke gemeenschap bestaat, beslist de classis.

B12 roeping van de predikant

- B12.1 De roeping van een predikant bestaat uit de beroeping, de instemming van de gemeente, de goedkeuring van de classis en de bevestiging.
- B12.2 De kerkenraad voorziet in een regeling voor het beroepingswerk.
- B12.3 De *beroeping* vindt plaats door de kerkenraad, gehoord de diakenen en met medewerking van de gemeente.
- B12.4 Het beroep wordt door de kerkenraad uitgebracht via de beroepsbrief. De predikant aanvaardt het beroep door de aannemingsbrief.
- B12.5 De *instemming* van de gemeente wordt verkregen als er vanuit de gemeente geen gegronde bezwaar tegen leer of leven van de predikant wordt ingebracht.
- B12.6 De classis verleent haar *goedkeuring* als zij zich heeft overtuigd dat is voldaan aan de vereisten van de kerkorde en de generale regelingen.
- B12.7 De *bevestiging* vindt plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van het vastgestelde formulier. De bevestiging van hem die voor het eerst predikant wordt, gebeurt onder handoplegging.

B13 opleiding voor predikanten

- B13.1 De kerken onderhouden voor de opleiding van hun predikanten een theologische universiteit. De generale synode stelt voor de universiteit een statuut vast.
- B13.2 De docenten aan de theologische universiteit zijn gebonden aan de leer van de Bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften. Zij bekrachtigen dit door ondertekening van het bindingsformulier.
- B13.3 Voor het predikantschap in de kerken is een voltooide opleiding tot predikant aan de theologische universiteit vereist. De generale regeling predikantszaken voorziet in bijzondere gevallen.
- B13.4 De kerken spannen zich er voor in dat er voldoende studenten in de theologie zijn. De kerken bieden hun, zo nodig, financiële steun.

B14 levenstaak predikant

- B14.1 Het predikantschap is in beginsel een ambt voor het leven, in dienst van de Heer.
- B14.2 De kerken bevorderen dat de predikanten zich met volle toewijding kunnen geven aan hun levenstaak.
- B14.3 Voor de uitoefening van het ambt in deeltijd of voor het onderbreken van de dienst voor langere tijd is de goedkeuring van de classis nodig.

B15 rechtspositie predikant

- B15.1 Een predikant is altijd verbonden aan een plaatselijke kerk of aan twee of meer kerken die daarvoor een samenwerking zijn aangegaan.
- B15.2 De verbintenis van de predikant met een kerk berust op overeenstemming krachtens de beroepsbrief van de kerkenraad en de aannemingsbrief van de predikant.
- B15.3 De rechtspositie van de predikant heeft een eigen kerkelijk karakter. De rechtsverhouding tussen kerk en predikant wordt beheerst door het kerkelijk recht en niet door het statelijk recht.
- B15.4 Ook in geval van een bijzondere taak is de predikant verbonden aan een plaatselijke kerk. De regeling van zijn rechtspositie vereist de goedkeuring van de classis en, indien van toepassing, de generale synode.

B16 levensonderhoud

- B16.1 De kerkenraad is namens de gemeente verantwoordelijk voor het levensonderhoud van de predikant.
- B16.2 De kerkelijke zorgplicht strekt zich mede uit tot het gezin van de predikant, ook na zijn overlijden.
- B16.3 De kerken hanteren een gezamenlijk kader voor de invulling van hun zorgplicht, in overeenstemming met maatschappelijk aanvaarde normen.

B17 arbeidsongeschiktheid

- B17.1 Bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid van de predikant als gevolg van ziekte of ongeval worden de desbetreffende voorschriften in acht genomen.
- B17.2 Bij blijvende verhindering van de ambtsdienst als gevolg van ziekte of ongeval beslist de kerkenraad over het verlenen van gezondheidsemeritaat of ontheffing van het ambt. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de classis.

B18 op non-actief stelling predikant

- B18 Bij dringende noodzaak kan de kerkenraad bij wijze van tijdelijke ordemaatregel overgaan tot gehele of gedeeltelijke op non-actief stelling van de predikant. Dit besluit behoeft de toestemming van de kerkenraad van de naburige kerk.

B19 losmaking predikant

- B19 Indien sprake is van een situatie waarin de predikant de gemeente blijvend niet meer met vrucht kan dienen, beslist de kerkenraad de predikant los te maken van de gemeente. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de classis.

B20 ontheffing predikant

- B20.1 Een predikant wordt ontheven van zijn ambt wanneer binnen twee jaar na een losmaking geen verbintenis met een andere kerk tot stand komt.
- B20.2 Een predikant wordt ontheven van zijn ambt wanneer hij als gevolg van ziekte of ongeval blijvend verhinderd is het predikantschap te vervullen, maar wel andere passende arbeid kan verrichten.
- B20.3 In andere gevallen kan slechts wegens gewichtige redenen ontheffing plaats vinden.
- B20.4 De kerkenraad beslist over een ontheffing. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de classis.

B21 schorsing en afzetting predikant

- B21.1 Een predikant die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, zijn ambt verwaarloost of misbruikt, in strijd handelt met het bindingsformulier dan wel het ambtelijk vermaan hardnekkig verwerpt, wordt door de kerkenraad geschorst.
- B21.2 Het besluit tot schorsing behoeft de toestemming van de kerkenraad van de naburige kerk.
- B21.3 Een schorsing geldt voor ten hoogste een periode van vier maanden.
- B21.4 De kerkenraad beslist of na de schorsing afzetting van de predikant moet volgen. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de classis.

B22 emeritaat

- B22.1 De kerkenraad verleent een predikant emeritaat bij het bereiken van de daarvoor in de generale regeling predikantszaken gestelde leeftijd.
- B22.2 In onderlinge overeenstemming tussen kerkenraad en predikant kan het emeritaat later ingaan. Het besluit van de kerkenraad behoeft de instemming van de gemeente.

- B22.3 Bij emeritering blijft de kerkenraad van de laatst gediende kerk verantwoordelijk inzake het ambt en het levensonderhoud van de predikant.
- B22.4 Een emeritus-predikant behoudt de bevoegdheid om op verzoek van een kerkenraad het Woord en de sacramenten te bedienen of andere diensten te verrichten.
- B22.5 Een besluit van de kerkenraad tot emeritering behoeft de goedkeuring van de classis.

B23 taak van de ouderlingen

- B23.1 De ouderlingen geven met de predikant leiding en herderlijke zorg aan de gemeente. Samen oefenen zij over de gemeente de kerkelijke tucht.
- B23.2 Als opzieners waken zij over het geestelijk leven van de gemeenteleden en bezoeken hen zo vaak als nodig is, tenminste eenmaal per jaar.
- B23.3 De ouderlingen en de predikant zien er samen op toe dat elke ambtsdrager zijn dienst trouw vervult.
- B23.4 Op verzoek van de kerkenraad kunnen gemeenteleden de ouderlingen assisteren in de pastorale zorg.
- B23.5 De kerkenraad kan onderscheid aanbrengen bij de verdeling van taken onder de ouderlingen.

B24 taak van de diakenen

- B24.1 De diakenen gaan de gemeente voor in de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid in kerk en wereld. Zij stimuleren de onderlinge zorg en hulp alsook de christelijke inzet en vrijgevigheid voor anderen die hulp behoeven.
- B24.2 De diakenen onderkennen in de gemeente moeiten in sociaal en materieel opzicht en bieden de gemeenteleden ondersteuning met woord en daad. Zij bezoeken daartoe de gemeenteleden. Zij verzamelen de liefdegaven, beheren die en delen die naar behoefte uit.

B25 roeping van ouderlingen en diakenen

- B25.1 De roeping van ouderlingen en diakenen bestaat uit de verkiezing, de benoeming, de instemming van de gemeente en de bevestiging. De plaatselijke regeling wordt daarbij in acht genomen.
- B25.2 Met het oog op de *verkiezing* wordt de gemeente in de gelegenheid gesteld om de kerkenraad vooraf te attenderen op hen die geschikt worden geacht voor het ambt van ouderling of diaken.
- B25.3 De kerkenraad toetst, gehoord de diakenen, de geschiktheid voor de ambten en let op redenen van verhinderend.
- B25.4 De kerkenraad stelt ter verkiezing zo mogelijk een dubbel aantal kandidaten.
- B25.5 Na de verkiezing door de belijdende leden van de gemeente vindt de *benoeming* plaats door de kerkenraad. Eventueel kan benoeming zonder verkiezing plaatsvinden.
- B25.6 Ontheffing van een benoeming kan slechts worden gevraagd en verleend wegens gegronde redenen.
- B25.7 De *instemming* van de gemeente wordt verkregen als er vanuit de gemeente geen gegrond bezwaar tegen hun leer of leven wordt ingebracht.
- B25.8 De *bevestiging* vindt plaats in een kerkdienst met gebruikmaking van het vastgestelde formulier.

B26 aftreden van ouderlingen en diakenen

- B26.1 De ouderlingen en diakenen vervullen hun ambtsdienst drie of meer jaren, afhankelijk van de plaatselijke regeling.
- B26.2 Als regel is elk jaar een evenredig deel van de ouderlingen en diakenen aftredend. Zij zijn niet direct herkiesbaar, behoudens bijzondere omstandigheden.
- B26.3 De kerkenraad verleent tussentijdse ontheffing slechts wegens gegronde redenen.

B27 op non-actief stelling ouderlingen en diakenen

- B27 Bij dringende noodzaak kan de kerkenraad bij wijze van tijdelijke ordemaatregel overgaan tot gehele of gedeeltelijke op non-actief stelling van een ouderling of diaken. Dit besluit behoeft de toestemming van de kerkenraad van de naburige kerk.

B28 schorsing en afzetting ouderlingen en diakenen

- B28.1 Een ouderling of diaken die een openbare of in ander opzicht ernstige zonde begaat, zijn ambt verwaarloost of misbruikt, in strijd handelt met het bindingsformulier dan wel de kerkelijke vermaning hardnekkig verwerpt, wordt door de kerkenraad geschorst.
- B28.2 Het besluit tot schorsing behoeft de toestemming van de kerkenraad van de naburige kerk.

- B28.3 Een schorsing geldt voor ten hoogste een periode van vier maanden.
 B28.4 De kerkenraad beslist of na de schorsing afzetting moet volgen. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de classis.

B29 kerkenraad en diaconie

- B29.1 In elke kerk is een kerkenraad, die bestaat uit de predikant(en) en de ouderlingen.
 B29.2 De diakenen vormen samen de diaconie.
 B29.3 Ten minste tweemaal per jaar overleggen de kerkenraad en de diaconie over hun pastoraal en diaconaal ambtswerk in de gemeente en over de materiële zaken van de kerk.
 B29.4 De kerkenraad rekent met de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenteleden en raadpleegt de gemeente met het oog op de hoofdzaken van zijn beleid.

B30 werkwijze van kerkenraad en diaconie

- B30.1 De werkwijze van de kerkenraad en die van de diaconie en de wijze waarop zij samenwerken worden vastgesteld in een plaatselijke regeling.
 B30.2 De kerkenraad en diaconie dragen beide zorg voor een goede instructie en regeling van de taken en werkzaamheden die onder hun verantwoordelijkheid in de gemeente worden verricht.
 B30.3 De diaconie doet eenmaal per jaar verantwoording van haar beleid en beheer aan de kerkenraad.

B31 kerkelijk werkers

- B31.1 De kerkenraad kan een of meer kerkelijk werkers benoemen om een deel van het dienstwerk in de gemeente uit te voeren.
 B31.2 De kerkelijk werkers zijn gebonden aan de leer van de Bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften. Zij bekrachtigen dit bij de aanvaarding van hun werk door ondertekening van het bindingsformulier.
 B31.3 De kerkenraad houdt zich voor wat betreft profiel, taken en positie van de kerkelijk werkers aan de generale regelingen.

B32 voorgaan in de kerkdiensten

- B32.1 Een predikant mag het Woord en de sacramenten niet elders bedienen zonder toestemming van de kerkenraad daar ter plaatse.
 B32.2 Aan niet-predikanten kan door de classis preekbevoegdheid worden verleend in overeenstemming met de generale regeling.

B33 kleine gemeenten

- B33.1 Indien een gemeente te klein wordt om een eigen kerkenraad te hebben, besluit de classis over de gevolgen daarvan.
 B33.2 Indien in een kleine gemeente minder dan drie diakenen zijn, wonen een of meer ouderlingen de diaconievergaderingen bij met adviserende stem.
 B33.3 Indien in een kleine gemeente minder dan drie ouderlingen zijn, wonen een of meer diakenen de kerkenraadsvergaderingen bij met adviserende stem.

B34 instituering, splitsing en samenvoeging van kerken

- B34.1 Instituering, splitsing of samenvoeging van kerken vindt plaats krachtens besluit van de betrokken kerkenraden, na raadpleging van de gemeenten en met goedkeuring van de classis.
 B34.2 De besluitvorming voorziet in een regeling van de gevolgen naar kerkelijk en eventueel statelijk recht.

C. het leven van de gemeente**C35 de gemeente**

C35 De gemeente vervult met de haar geschonken gaven de dienst in kerk en wereld waartoe Christus haar roept. De ambtsdragers stimuleren haar hiertoe en gaan haar hierin voor.

C36 kerkdiensten op zondag

- C36.1 De gemeente viert de zondag als dag van Christus' opstanding. De kerkenraad roept de gemeente daarvoor samen in openbare kerkdiensten, als regel twee maal per zondag.
- C36.2 In de kerkdiensten vindt de bediening van Gods Woord en van de sacramenten plaats alsook de dienst van lied en gebed en de dienst van barmhartigheid.

C37 inrichting van de kerkdiensten

- C37.1 De kerkenraad ziet toe op een inrichting van de kerkdiensten die is tot eer van God en die de opbouw en eenheid van de gemeente dient.
- C37.2 De kerken houden zich aan de generale regeling voor de kerkdiensten.
- C37.3 Een van de zondagse kerkdiensten is doorgaans een leerdienst waarin aan de hand van de belijdenis van de kerk onderwijs wordt gegeven in de christelijke leer.

C38 bijzondere kerkdiensten

- C38.1 Op christelijke feestdagen komt de gemeente in kerkdiensten samen voor de verkondiging en viering van de grote heilsfeiten.
- C38.2 Het houden van kerkdiensten op andere dagen, in bijzondere situaties of voor bijzondere groepen wordt in de vrijheid van de kerken gelaten.

C39 bediening van de doop

- C39.1 De heilige doop wordt als zegel van Gods verbond bediend aan de pasgeboren kinderen van de gelovigen en eveneens aan volwassenen die zich tot God bekeren en nog niet eerder waren gedoopt, met hun kinderen.
- C39.2 Aan volwassenen wordt de doop bediend nadat zij openbare belijdenis van hun geloof hebben gedaan.
- C39.3 De kerken erkennen de doop die elders in een christelijke kerkgemeenschap op geldige wijze en in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest is bediend.
- C39.4 Bij de bediening van de doop wordt gebruik gemaakt van een van de vastgestelde formulieren.

C40 viering van het avondmaal

- C40.1 De gemeente viert in haar kerkdiensten regelmatig het heilig avondmaal zoals het door Christus is ingesteld.
- C40.2 De kerkenraad kan zijn medewerking verlenen aan een viering van het avondmaal aan huis of in bijvoorbeeld instellingen van gezondheidszorg, justitie of defensie.
- C40.3 Bij de viering van het avondmaal wordt gebruik gemaakt van een van de vastgestelde formulieren.

C41 toegang tot het avondmaal

- C41.1 Tot het avondmaal in de gemeente worden toegelaten zij die belijdenis van hun geloof hebben afgelegd naar de gereformeerde leer en die godvrezend leven.
- C41.2 Doopleden en wie zich van buiten de gemeente komend tot God bekeren, ontvangen kerkelijk onderwijs ter voorbereiding op hun openbare geloofsbelijdenis.
- C41.3 Voor de toelating tot de openbare geloofsbelijdenis is onderzoek door de kerkenraad en instemming van de gemeente nodig. Bij de openbare geloofsbelijdenis wordt gebruik gemaakt van het vastgestelde formulier.
- C41.4 Voor het ontvangen van gasten aan het avondmaal houden de kerken zich aan de generale regeling.

C42 kerkelijke registratie

- C42.1 De kerkenraad draagt zorg voor een goede registratie van wie tot de gemeente behoren.
- C42.2 De geregistreerde gegevens worden zorgvuldig beheerd en alleen gebruikt voor kerkelijke doeleinden.

- C42.3 Het kerklidmaatschap sluit aan bij het feitelijke woonadres en de vastgestelde kerkgrenzen. Afwijking hiervan is alleen mogelijk bij onderlinge overeenstemming tussen de betrokken kerkenraden.

C43 binnenkomst in de gemeente

- C43.1 Wie uit een zusterkerk bij de gemeente binnenkomt, wordt door de kerkenraad op basis van zijn attestatie als lid aanvaard. Hiervan wordt aan de gemeente mededeling gedaan.
- C43.2 Over de toelating in andere gevallen beslist de kerkenraad met inachtneming van de generale regeling. De toelating behoeft de instemming van de gemeente.

C44 vertrek uit de gemeente

- C44 Kerkleden die verhuizen, ontvangen op hun verzoek en na mededeling aan de gemeente een attestatie voor de kerkenraad in de plaats waarheen zij vertrekken, met gelijktijdige kennisgeving aan die kerkenraad.

C45 onttrekking

- C45.1 Wanneer iemand aangeeft niet langer tot de gemeente te willen behoren, zich zonder kennisgeving bij een andere kerkgemeenschap aansluit of bij verhuizing naar elders geen attestatie aanvraagt, en daar ondanks inspanningen van de kerkenraad en de gemeente bij blijft, berust de kerkenraad daarin en doet hij van de beëindiging van het lidmaatschap mededeling aan de gemeente.
- C45.2 Wanneer iemand lange tijd elk contact met de ambtsdragers onmogelijk maakt, verklaart de kerkenraad na instemming van de gemeente zijn lidmaatschap voor beëindigd.

C46 huwelijk

- C46.1 De kerkenraad bevordert een goede voorbereiding op het christelijk huwelijk.
- C46.2 De kerkenraad ziet erop toe dat leden van de gemeente die zich als man en vrouw aan elkaar willen verbinden, daarvoor een burgerlijk huwelijk aangaan en dat kerkelijk laten bevestigen.
- C46.3 De huwelijksbevestiging vindt plaats in een kerkdienst en behoeft de instemming van de gemeente. Bij de huwelijksbevestiging wordt gebruik gemaakt van een van de vastgestelde formulieren.
- C46.4 Over de bevestiging van een huwelijk van doopleden of van een huwelijk waarin man of vrouw niet tot een gereformeerde kerk behoort, beslist de kerkenraad.
- C46.5 In geval van echtscheiding en van hertrouwen na echtscheiding is de kerkenraad bevoegd tot een eigen oordeel over de kerkelijke consequenties daarvan met inachtneming van de generale regeling.

C47 opvoeding en onderwijs

- C47.1 Ouders verplichten zich bij de doop hun kinderen te onderwijzen in de leer van de Schriften en hen op te voeden tot een leven met God.
- C47.2 De kerkenraad spoort de ouders aan om voor hun kinderen zoveel mogelijk gebruik te maken van onderwijs dat overeenstemt met de leer van de kerk.
- C47.3 De kerken streven naar goede relaties met het gereformeerd en ander christelijk onderwijs.

C48 geloofsleven en toerusting

- C48.1 De gemeenteleden geven inhoud aan hun geloofsleven in dagelijkse omgang met God in bijbellezing en gebed en ook door lied en gesprek.
- C48.2 Zij zetten zich ook gezamenlijk in om te groeien in kennis van God en inzicht in de Schriften.
- C48.3 De ambtsdragers rusten de gemeente toe in de weg van prediking, catechese, pastoraat en diaconaat. Zij bestrijden denkwijzen en invloeden die met de zuivere leer in tegenspraak zijn of die schade doen aan een heilig leven.

C49 samenleven in de gemeente

- C49.1 De gemeenteleden zien als leden van het lichaam van Christus in liefde naar elkaar om en dienen elkaars heil en welzijn in woord en daad.
- C49.2 De ambtsdragers en gemeenteleden dragen ieder voor hun deel bij aan de pastorale en diaconale zorg in de gemeente.

- C49.3 De ambtsdragers en overige werkers in de kerk nemen de vereiste geheimhouding in acht ten aanzien van de zaken die hun in de uitoefening van hun ambt, dienst, functie of taak ter kennis komen en die een vertrouwelijk karakter dragen.
- C49.4 De kerken treffen voorzieningen voor pastoraat in bijzondere situaties, zoals voor mensen met een bijzondere beperking en leden die voor enige tijd in het buitenland verblijven.
- C49.5 De kerk is met Woord en gebed rond het sterven van een gemeentelid aanwezig.

C50 de missionaire roeping

- C50.1 De kerken zoeken in woord en daad met het evangelie van Christus hen die God niet kennen of van hem vervreemd zijn.
- C50.2 De evangelieverkondiging is erop gericht de medemens te brengen tot een leven met God in de gemeenschap van de kerk.
- C50.3 Waar kerken de gelegenheid krijgen om elders in de wereld mee te werken aan de verkondiging van het evangelie, gebeurt dat zo veel mogelijk in samenwerking met in de regio reeds aanwezige kerken. De inrichting van het werk en de positie van de werkers worden voor de Nederlandse zijde daarvan geregeld in generale regelingen.

D. de kerkelijke tucht

D51 karakter en reikwijdte van de tucht

- D51.1 Aan de verkondiging van het Woord van God en de bediening van de sacramenten is de kerkelijke tucht verbonden.
- D51.2 De tucht wordt toegepast wanneer er sprake is van ernstige zonde in leer of leven, die de eer van God tekort doet, het behoud van de zondaar bedreigt en de heiligheid van de gemeente aantast.
- D51.3 Zij is gericht op de verzoening met God en de gemeente.
- D51.4 De tuchttoefening draagt als kerkelijke discipline een geestelijk karakter.

D52 onderling vermaan

- D52.1 De leden van de gemeente zijn van Godswege verplicht elkaar te steunen in de strijd tegen de zonde. Zij vermanen elkaar liefdevol naar de regel die Christus in Matteüs 18 heeft gegeven.
- D52.2 Wanneer het onderling vermaan tot bekering en verzoening leidt, wordt geen mededeling aan de kerkenraad gedaan.
- D52.3 Leidt het vermaan niet tot bekering, dan wordt de kerkenraad ingelicht.

D53 middelen van kerkelijke tucht

- D53.1 De kerkenraad gebruikt als middelen van kerkelijke tucht:
1. het ambtelijk vermaan;
 2. de ontzegging van de toegang tot het avondmaal;
 3. de inschakeling van voorbede en vermaan door de gemeente.
- D53.2 Als laatste middel kan de kerkenraad overgaan tot buitensluiting uit de gemeente.

D54 wijze van optreden

- D54.1 Voor maatregelen van tucht zijn zorgvuldig onderzoek en oordeelsvorming vereist. De betrokkene heeft daarbij de gelegenheid zich te verantwoorden.
- D54.2 De kerkenraad is verantwoordelijk voor zorgvuldige communicatie in het proces van tuchttoefening.

D55 vermaan over belijdende leden

- D55.1 De kerkenraad gaat over tot ambtelijk vermaan wanneer er sprake is van een ernstige zonde waarvan iemand zich niet bekeert.
- D55.2 In het vermaan confronteren de ambtsdragers de zondaar met het Woord van God en trachten zij hem in regelmatig bezoek en gesprek liefdevol tot berouw en bekering te brengen.
- D55.3 Wanneer de zondaar zijn schuld belijdt, echte tekenen van berouw toont en zich metterdaad bekeert, aanvaardt de kerkenraad daarin zijn verzoening met God en de gemeente. De kerkenraad oordeelt over de mededeling daarvan aan de gemeente.

D56 afwijkende opvattingen

- D56 Wanneer er bij iemand sprake is van opvattingen die afwijken van de gezonde bijbelse leer, kan de kerkenraad besluiten hem in zijn overtuiging te verdragen onder de volgende voorwaarden:
- hij is bereid om zich te verantwoorden tegenover de Heilige Schrift en zich daaruit te laten onderwijzen;
 - hij voert geen propaganda voor zijn opvattingen;
 - hij houdt zich aan eventuele aanwijzingen van de kerkenraad.

D57 ontzegging en afhouding van het avondmaal

- D57.1 Wanneer iemand het vermaan van de ambtsdragers verwerpt of zich schuldig maakt aan een ernstige zonde die de gemeente dreigt te besmetten, ontzegt de kerkenraad hem de toegang tot het heilig avondmaal zolang er geen bekering volgt.
- D57.2 Wanneer iemand de toegang tot het avondmaal is ontzegd, heeft hij niet het recht om een kind te laten dopen en huwelijksbevestiging te ontvangen. Ook mag hij zijn stemrecht niet uitoefenen.
- D57.3 In een ernstige situatie waarover een goed oordeel nog niet mogelijk is, kan de kerkenraad iemand van de avondmaalsviering afhouden ter wille van de heiligheid van de gemeente.

D58 vermaan over volwassen doopleden

- D58.1 Wanneer iemand als kind is gedoopt, maar als volwassene niet komt tot openbare belijdenis van geloof, blijven de gemeenteleden en de ambtsdragers hem daartoe stimuleren en vermanen.
- D58.2 Wanneer een volwassen dooplid zich in woord en daad afkerig toont van de dienst van God, roepen de ambtsdragers hem op tot bekering.
- D58.3 Wanneer hij echte tekenen van berouw toont en zich metterdaad bekeert, aanvaardt de kerkenraad daarin zijn verzoening met God en de gemeente. De kerkenraad begeleidt hem op de weg naar openbare geloofsbelijdenis.

D59 voorbede en vermaan door de gemeente

- D59.1 Wanneer een belijdend lid of volwassen dooplid ondanks het vermaan in zijn ernstige zonde blijft volharden, gaat de kerkenraad over tot publieke tuchtoefening door bekendmaking aan de gemeente. Het besluit van de kerkenraad behoeft de goedkeuring van de classis. De classis geeft hierbij toepassing aan art. D54.1.
- D59.2 Bij de mededeling aan de gemeente worden de zondaar en zijn verharding bekend gemaakt, met de oproep om voor hem te bidden en hem aan te sporen tot bekering. De kerkenraad kan deze oproep herhalen.
- D59.3 Wanneer de zondaar zijn schuld belijdt, echte tekenen van berouw toont en zich metterdaad bekeert, aanvaardt de kerkenraad daarin zijn verzoening met God en de gemeente. De kerkenraad doet daarvan mededeling aan de gemeente.

D60 buitensluiting

- D60.1 Wanneer een zondaar geen berouw toont en zich niet bekeert, gaat de kerkenraad over tot buitensluiting uit de gemeente.
- D60.2 Het besluit van de kerkenraad behoeft de goedkeuring van de classis en de instemming van de gemeente.
- D60.3 Voor de buitensluiting wordt gebruik gemaakt van het vastgestelde formulier.

D61 terugkeer

- D61.1 Wanneer iemand die als belijdend lid is buitengesloten, met berouw tot God en tot de gemeente terugkeert, wordt hij in de weg van openbare schuldbelijdenis weer in de gemeenschap van de kerk opgenomen. Hiervoor is de instemming van de gemeente vereist.
- D61.2 Wanneer iemand die als volwassen dooplid is buitengesloten, met berouw tot God en tot de gemeente terugkeert, wordt hij in de weg van openbare geloofsbelijdenis weer in de gemeenschap van de kerk opgenomen. Hiervoor is de instemming van de gemeente vereist.
- D61.3 Bij schuldbelijdenis en geloofsbelijdenis wordt gebruik gemaakt van de vastgestelde formulieren.

E. kerkelijk samenleven

E62 meerdere vergaderingen

- E62.1 De kerken komen in het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland samen in classes, particuliere synodes en de generale synode.
- E62.2 Deze meerdere vergaderingen behandelen evenals de kerkenraden alleen kerkelijke zaken en doen dat op kerkelijke wijze.
- E62.3 Zij stellen een regeling vast voor hun werkzaamheden met inachtneming van de hun door de kerkorde opgedragen taken.
- E62.4 De ambtsdragers die naar een meerdere vergadering worden afgevaardigd, hebben opdracht en bevoegdheid te handelen en te besluiten in gebondenheid aan de Bijbel, de belijdenis van de kerk en de kerkorde.
- E62.5 Na behandeling van hun agenda worden de meerdere vergaderingen gesloten en eindigt de bevoegdheid van de afgevaardigden.
- E62.6 De meerdere vergaderingen kunnen zich laten bijstaan door deputaten, die met uitvoerende taken worden belast en nieuwe besluitvorming voorbereiden.
- E62.7 Elk deputaatschap ontvangt een instructie voor zijn taken en bevoegdheden.

E63 classis

- E63.1 De kerken in een classis komen ten minste vier keer per jaar in vergadering bijeen.
- E63.2 Uit elke kerk worden de predikant en een ouderling afgevaardigd. Zijn er meer predikanten aan een kerk verbonden, dan gaan zij bij toerbeurt. Waar een predikant ontbreekt, neemt een ouderling zijn plaats in.
- E63.3 Predikanten die niet zijn afgevaardigd wonen zoveel mogelijk de vergadering bij en hebben adviserende stem.
- E63.4 In de classis ontmoeten de kerken elkaar voor onderlinge steun en advies en zien zij op elkaar toe.
- E63.5 De classis is verder bevoegd om te handelen over alle zaken waarvan de kerken eerder afgesproken hebben ze gezamenlijk te behartigen.

E64 naburige kerk

- E64 De classis wijst voor elke kerk in de classis een andere classiskerk aan als naburige kerk. De kerkenraad van de naburige kerk is belast met de taken die hem door of krachtens de kerkorde worden opgedragen.

E65 kerkvisitatie

- E65.1 Jaarlijks vindt namens de classis in elke kerk de kerkvisitatie plaats.
- E65.2 De visitatie is gericht op het adviseren, aansporen en vermanen van de ambtsdragers met het oog op de opbouw van de gemeente en de vrede tussen de kerken.
- E65.3 Voor de visitatie stelt de classis een college van visitatoren aan, waarvan de taken en de werkwijze worden vastgelegd in een regeling.
- E65.4 Desgevraagd bieden visitatoren hulp bij moeiten of conflicten in een gemeente.

E66 particuliere synode

- E66.1 De particuliere synode wijst de afgevaardigden naar de generale synode aan. Zij is verder uitsluitend belast met de kerkelijke rechtspraak volgens art. F76.
- E66.2 Er zijn vier particuliere synodes. De ressorten worden vastgesteld door de generale synode.
- E66.3 Elke classis vaardigt een predikant en een ouderling af naar de particuliere synode.

E67 generale synode

- E67.1 De kerken komen eens in de drie jaar samen in een generale synode.
- E67.2 In buitengewone omstandigheden kan de generale synode vervroegd worden samengeroepen op verzoek van tenminste twee classes.
- E67.3 Elke particuliere synode vaardigt vier predikanten en vier ouderlingen af naar de generale synode.
- E67.4 In de generale synode komen alle kerken bijeen ter regeling van de zaken:
 - a. die de kerkorde daarvoor aanwijst, of
 - b. die in de classes niet konden worden afgehandeld, of

- c. waarvan door de kerken eerder is afgesproken om die gezamenlijk in de generale synode te behartigen.

E68 bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen

- E68.1 De kerken kunnen voor speciale doeleinden, zoals voor missionair werk of kerkelijke beheerszaken, samenwerken in bijzondere kerkelijke organisaties.
- E68.2 Een meerdere vergadering kan voor de uitvoering van haar taken of voor het werk in de kerken een kerkelijke instelling in het leven roepen.
- E68.3 Zowel voor een bijzondere kerkelijke organisatie als voor een kerkelijke instelling wordt een rechtsvorm gekozen binnen de mogelijkheden die art. 2:2 van het Burgerlijk Wetboek daarvoor biedt. Hun bestuur en beheer wordt geregeld bij statuut.
- E68.4 De bijzondere kerkelijke organisaties en de kerkelijke instellingen houden zich aan de kerkorde en de regelingen en besluiten van de meerdere vergaderingen.

E69 andere kerken in Nederland

- E69.1 De kerken werken in relaties met andere kerkgemeenschappen aan kerkelijke eenheid die in Gods Woord en de gereformeerde belijdenis is verankerd.
- E69.2 De kerkenraden dragen bij contact en samenwerking met andere kerken zorg voor goede communicatie met de gemeente en met de classis. Bij gewichtige beslissingen is de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis nodig, een en ander volgens de generale regeling.
- E69.3 Wanneer een samenwerkingsgemeente tot stand komt, bepalen de kerkenraden gezamenlijk welk kerkelijk recht van toepassing zal zijn.
- E69.4 In contacten met kerken en groepen waarmee nog geen overeenstemming in geloven en belijden bestaat, komen de kerken op voor de gezonde bijbelse leer.
- E69.5 De kerken tonen betrokkenheid bij gemeenschappen van christenen die zich van buiten Nederland hier hebben gevestigd.

E70 kerken buiten Nederland

- E70.1 De kerken onderhouden naar vermogen oecumenische betrekkingen met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland, gericht op geestelijke ontmoeting, bemoediging en hulp. Zij respecteren daarbij de eigen historie en context van elke kerk.
- E70.2 Met kerken waarmee bijzondere banden bestaan kan door de generale synode een zusterkerkrelatie worden aangegaan, die wederzijdse aanvaarding van elkaars leden en predikanten inhoudt.
- E70.3 De kerken kunnen participeren in internationale kerkelijke verbanden, organisaties en instellingen.

F. besluitvorming en rechtsmiddelen

F71 besluitvorming

- F71.1 De kerkelijke vergaderingen nemen hun besluiten na goede voorbereiding en met verwerking van eerdere besluitvorming.
- F71.2 Besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen.
- F71.3 Een afgehandelde zaak behoort niet opnieuw aan de orde te worden gesteld, tenzij er sprake is van nieuwe feiten of gewijzigde omstandigheden of inzichten.
- F71.4 De kerkelijke vergaderingen voorzien in zorgvuldige vastlegging, communicatie en archivering van hun besluiten.
- F71.5 Een besluit van de kerkenraad dat volgens de kerkorde uitdrukkelijk de instemming van de gemeente vereist, wordt op twee achtereenvolgende zondagen afgekondigd.
- F71.6 De voor een besluit van de kerkenraad vereiste goedkeuring van de classis of toestemming van de naburige kerkenraad dient te worden verkregen vóór de inwerkingtreding van het besluit. Afwijking hiervan is mogelijk in geval van art. B18 en B27.

F72 rechtskracht, inwerkingtreding en uitvoering

- F72.1 Een besluit van een kerkelijke vergadering heeft bindende rechtskracht.
- F72.2 Een besluit treedt direct in werking, tenzij het besluit zelf een andere termijn vermeldt.
- F72.3 De kerkenraden dragen zorg voor de uitvoering van de besluiten van de meerdere vergaderingen.
- F72.4 De uitvoering van een besluit kan niet van iemand worden verlangd, als dit hem persoonlijk in zijn geweten in strijd brengt met Gods Woord. De betrokkene dient bereid te zijn zich te verantwoorden volgens art. F73, F76 en F77.

F73 bezwaar

- F73.1 Tegen een besluit van de kerkenraad staat bezwaar open bij de kerkenraad voor een gemeentelid en voor degene die persoonlijk belanghebbende is bij het besluit, indien de betrokkene van oordeel is dat het besluit:
- a. in strijd is met het Woord van God of het kerkelijk recht, of
 - b. de opbouw van de gemeente schaadt, of
 - c. hem persoonlijk onrecht aandoet waarin hij niet kan berusten.
- F73.2 Het bezwaar wordt schriftelijk ingediend binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit. Betreft het een besluit als bedoeld in art. F71.5, dan geldt een bezwaartermijn van veertien dagen vanaf de eerste afkondiging. Het indienen van een bezwaar heeft geen opschortende werking.
- F73.3 Op een verzoek tot opschorting beslist de kerkenraad zo spoedig mogelijk. Tegen dit besluit is rechtstreeks beroep mogelijk volgens art. F76.
- F73.4 De kerkenraad heroverweegt zijn eerder besluit op de gronden als vermeld in F73.1 en neemt een schriftelijke beslissing op het bezwaar.
- F73.5 In zaken waarin de classis als eerste instantie een besluit neemt, geldt het recht van bezwaar overeenkomstig art. F73.1 tot en met F73.4 op dezelfde wijze.

F74 kerkelijke rechtspraak

- F74.1 De kerkelijke rechtspraak is een bijzondere taak van de meerdere kerkelijke vergaderingen in onderscheiding van hun reguliere besluitvorming.
- F74.2 In een kerkelijk geschil dient de kerkelijke rechtsgang te worden gevolgd zoals in de volgende artikelen omschreven.

F75 vrede door recht

- F75.1 De kerkelijke rechtsgang is gericht op herstel van vrede door recht.
- F75.2 Zij kenmerkt zich door bijbelse wijsheid en voldoet aan de eisen van eerlijke en onpartijdige rechtspraak. Daartoe worden in het bijzonder gewaarborgd:
- a. het doen van zorgvuldig onderzoek;
 - b. het toepassen van hoor en wederhoor;
 - c. het recht om zich te laten bijstaan door een adviseur of raadsman;
 - d. de mogelijkheid van het horen van getuigen;
 - e. het zo nodig raadplegen van deskundigen;
 - f. gelijke toegang tot relevante stukken voor beide partijen;
 - g. een gemotiveerde schriftelijke uitspraak;
 - h. het treffen van een voorziening in spoedeisende situaties;
 - i. het recht van wraking.
- F75.3 De generale synode stelt een generale regeling vast voor de kerkelijke rechtspraak. Deze is van toepassing op de procedures volgens art. F76 tot en met F79.

F76 beroep

- F76.1 Tegen een beslissing op bezwaar van de kerkenraad staat beroep open op de classis op de gronden als vermeld in art. F73.1 voor het gemeentelid dat bezwaar heeft ingesteld en voor degene die persoonlijk belanghebbende is bij de beslissing.
- F76.2 Tegen een besluit van de kerkenraad dat met goedkeuring van de classis is genomen en tegen een beslissing op bezwaar van de classis als bedoeld in art. F73.5 staat op gelijke wijze rechtstreeks beroep open op de particuliere synode.
- F76.3 Het beroep wordt schriftelijk ingesteld binnen zes weken na verzending van de beslissing op bezwaar en heeft geen opschortende werking.
- F76.4 De uitspraak van de classis respectievelijk particuliere synode is bindend voor partijen.

F77 hoger beroep

- F77.1 Indien de betrokkene of de kerkenraad niet kan berusten in de uitspraak in beroep van de classis respectievelijk particuliere synode, staat hoger beroep open op de generale synode op de gronden als vermeld in art. F73.1.
- F77.2 Het hoger beroep wordt schriftelijk ingesteld binnen zes weken na verzending van de uitspraak in beroep en heeft geen opschortende werking.
- F77.3 De uitspraak van de generale synode is bindend voor partijen.

F78 herziening

- F78.1 Herziening van een uitspraak in hoger beroep van de generale synode is slechts mogelijk:
- a. op verzoek van een partij in het geschil dat bij de uitspraak is beslist; en
 - b. indien er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden, die dateren van vóór de uitspraak en die, waren zij bij de synode bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden.
- F78.2 De herzieningsuitspraak is bindend voor partijen.

F79 rechtspraak in predikantszaken

- F79.1 Bij een besluit van de kerkenraad op basis van art. B14 tot en met B22 staat, in afwijking van art. F76, voor de predikant rechtstreeks beroep open bij de commissie van beroep in predikantszaken, met dien verstande dat:
- a. beroep inzake de gronden van een besluit tot schorsing of tot afzetting wordt ingesteld bij de particuliere synode;
 - b. geen beroep mogelijk is tegen de verlenging van een schorsing.
- F79.2 Van een uitspraak van de commissie of van de particuliere synode staat voor de predikant en de kerkenraad hoger beroep open op de generale synode. Art. F77.3 is van overeenkomstige toepassing.
- F79.3 De generale synode stelt een generale regeling vast voor de rechtspraak in predikantszaken.

F80 klachtrecht bij seksueel misbruik

- F80 Ter zake van seksueel misbruik door een kerkelijke functionaris in een kerkelijke relatie staat een klachtrecht open op de klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties volgens de generale regeling.

F81 revisie

- F81.1 Revisie kan worden verzocht van besluiten van de generale synode, voor zover het niet betreft uitspraken in hoger beroep.
- F81.2 Kerkenraad en classis kunnen revisie verzoeken met betrekking tot elk besluit van de generale synode.
- F81.3 Kerkleden kunnen alleen revisie verzoeken van besluiten van de generale synode waardoor zij rechtstreeks in hun eigen belang zijn getroffen.
- F81.4 Een revisieverzoek wordt ingediend en door de generale synode behandeld volgens de vastgestelde generale regeling.

G. materiële aangelegenheden**G82 financiële bijdragen en onderlinge steun**

- G82.1 De kerkleden dragen naar vermogen bij aan de financiële instandhouding van de kerk.
- G82.2 De kerken ondersteunen elkaar zo nodig in financiële zin.

G83 bestuur en beheer

- G83.1 De kerkenraden, de classes, de particuliere synodes en de generale synode zorgen voor een behoorlijk bestuur en beheer in alle materiële aangelegenheden.
- G83.2 Zij voorzien in een passende administratieve organisatie, waarin begrepen voorschriften omtrent de financiële administratie, de jaarrekening, het jaarverslag en de jaarlijkse begroting

en zij waarborgen dat er sprake is van een deugdelijke periodieke financiële controle en toezicht.

- G83.3 De kerkenraad legt jaarlijks aan de gemeente verantwoording af van zijn financieel beleid en beheer.
- G83.4 Bij beslissingen met verstreckende financiële gevolgen vraagt de kerkenraad vooraf de instemming van de gemeente. Art. F71.5 is hierop niet van toepassing.

G84 rechtspersoonlijkheid

- G84.1 Overeenkomstig Nederlands recht komt rechtspersoonlijkheid toe aan:
- a. de plaatselijke kerk;
 - b. de classis en de particuliere synode waarin de kerken regionaal en ressortaal zijn verenigd;
 - c. de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland.
- G84.2 Bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen, als bedoeld in art. E68.3, bezitten eveneens rechtspersoonlijkheid overeenkomstig Nederlands recht.

G85 vertegenwoordiging

- G85.1 Ten behoeve van het statelijk rechtsverkeer gelden de volgende vertegenwoordigingsregels in en buiten rechte:
- a. een kerk wordt vertegenwoordigd door twee of meer personen die daartoe bij schriftelijk besluit van de kerkenraad zijn aangewezen en gevolmachtigd;
 - b. de classis respectievelijk de particuliere synode wordt vertegenwoordigd door twee of meer deputaten of andere personen die daartoe bij hun instructie of bij schriftelijk besluit zijn aangewezen en gevolmachtigd;
 - c. de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland worden vertegenwoordigd door twee of meer deputaten of andere personen die daartoe door de generale synode bij hun instructie of bij schriftelijk besluit zijn aangewezen en gevolmachtigd.
- G85.2 De vertegenwoordiging in het statelijk rechtsverkeer in en buiten rechte van bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen, als bedoeld in art. E68.3, wordt geregeld in hun statuut.

H. slotbepaling

H86 vaststelling en wijziging kerkorde

- H86.1 Deze kerkorde is in eerste lezing vastgesteld door de generale synode van Harderwijk 2011-2012 en in tweede lezing door de generale synode van Ede 2014.
- H86.2 Wijziging van de kerkorde kan alleen plaats vinden door de generale synode met inachtneming van de generale regeling.

TRANSPONERINGSTABEL

GS = Generale synode Harderwijk 2011-2012 en Ede 2014

WO-1+2+3 = Werkorde edities 1+2+3

KO1978= Kerkorde 1978

GS	WO-1+2+3	KO1978
A. de kerken		
A1	A1 eenheid van geloof en belijden	-
A2	A2 vrede	1.1, 83
A3	A3 kerkorde en naleving	84
A4	A4 statuut	-
A5	A5 kerk en overheid	27
B. de ambten en overige diensten		
B6	B1 de ambten	2, 3
B7	B2 binding aan Bijbel en belijdenis	53, 54
B8	B23 regeling van predikantszaken	-
B9	B3 taak van de predikanten	16, 10, 21, 55, 81
B10	B4 predikanten met een bijzondere taak	2, 12, 18.3, 25
B11	B8 toegang tot het ambt van predikant	5, 6.2, 9
B12	B9 roeping van de predikant	5, 6
B13	B10 opleiding voor predikanten	8.1, 18, 19, 53
B14	B13 levenstaak predikant	15.1
B15	B14 rechtspositie predikant	4, 7, 12, 18.3+4
B16	B16 levensonderhoud	11, 13, 18.4
B17	B17 arbeidsongeschiktheid	13.1
GS	WO-1+2+3	KO1978
B18	B18 op non-actiefstelling predikant	-
B19	B19 losmaking predikant	14
B20	B20 ontheffing predikant	15
B21	B21 schorsing en afzetting predikant	53, 79.1+2, 80
B22	B22 emeritaat	13
B23	B5 taak van de ouderlingen	21, 10, 55, 81
B24	B6 taak van de diakenen	22, 40
B25	B24 roeping van ouderlingen en diakenen	20
B26	B25 aftreden van ouderlingen en diakenen	23
B27	B26 op non-actiefstelling ouderlingen en diakenen	-
B28	B27 schorsing en afzetting ouderlingen en diakenen	79.3, 80
B29	B28 kerkenraad en diaconie	36, 40
B30	B29 werkwijze van kerkenraad en diaconie	36, 34
B31	B30 kerkelijk werkers	-
B32	B31 voorgaan in kerkdiensten	10
B33	B32 kleine gemeenten	37, 38, 39
B34	B33 instituering, splitsing en samenvoeging van kerken	39
C. het leven van de gemeente		
C35	C1 de gemeente	-
C36	C2 kerkdiensten op zondag	65
C37	C3 inrichting van de kerkdiensten	59, 61, 65-67
C38	C4 bijzondere kerkdiensten	68, 69, 71
C39	C5 bediening van de doop	56, 58, 59
C40	C6 viering van het avondmaal	61
C41	C7 toegang tot het avondmaal	60
C42	C8 kerkelijke registratie	62

C43	C9 binnenkomst in de gemeente	-
GS	WO-1+2+3	KO1978
C44	C10 vertrek uit de gemeente	63
C45	C16 onttrekking	-
C46	C11 huwelijk	70
C47	C12 opvoeding en onderwijs	57
C48	C13 geloofsleven en toerusting	55
C49	C14 samenleven in de gemeente	-
C50	C15 de missionaire roeping	24, 26
D. de kerkelijke tucht		
D51	D1 karakter en reikwijdte van de tucht	72
D52	D2 onderling vermaan	73, 74.1+2
D53	D3 middelen van kerkelijke tucht	-
D54	D4 wijze van optreden	-
D55	D5 vermaan over belijdende leden	75, 77
D56	D11 afwijkende opvattingen	-
D57	D6 ontzegging en afhouding van het avondmaal	76.1
D58	D7 vermaan over volwassen doopleden	82
D59	D8 voorbede en vermaan door de gemeente	77
D60	D9 buitensluiting	76.2+3, 77
D61	D10 terugkeer	78
E. kerkelijk samenleven		
E62	E3 meerdere vergaderingen	28, 30, 32, 34, 49.1
E63	E4 classis	41, 42, 43, 48
E64	E5 naburige kerk	39
E65	E6 kerkvisitatie	44
E66	E11 particuliere synode	45
E67	E7 generale synode	45.2, 46, 48
GS	WO-1+2+3	KO1978
E68	E8 bijzondere kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen	18
E69	E9 andere kerken in Nederland	-
E70	E10 kerken buiten Nederland	47
F. besluitvorming en rechtsmiddelen		
F71	F1 besluitvorming	33, 31.2, 33.2, 35, 50
F72	F2 rechtskracht, inwerkingtreding en uitvoering	31.2, 35
F73	F4 bezwaar	33.2, 31.1
F74	F5 kerkelijke rechtspraak	31.1
F75	F6 vrede door recht	-
F76	F7 beroep	31, 35
F77	F8 hoger beroep	31, 35
F78	F9 herziening	33.2
F79	F10 rechtspraak in predikantszaken	-
F80	F11 klachtrecht bij seksueel misbruik	-
F81	F12 revisie	33.2
G. materiële aangelegenheden		
G82	G1 financiële bijdragen en onderlinge steun	-
G83	G2 bestuur en beheer	36.2
G84	G3 rechtspersoonlijkheid	-
G85	G4 vertegenwoordiging	51, 52
H. slotbepaling		
H86	H1 vaststelling en wijziging kerkorde	84.2

Bijlage 3-2 (bij artikel 13)

Generale regeling		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport pagina
1	Generale regeling naamgeving Gereformeerde Kerken	A1.1		4-5
2	Generale regeling bindingsformulier	B7	9-20	
3	Generale regeling Statuut van de Theologische Universiteit te Kampen	B13.1	21-23	
4	Generale regeling studiefinanciering	B13.4	23-24	
5	Generale regeling statuut bureau studiefinanciering	B13.4	23-24	
6	Generale regeling voor echtscheiding en hertrouwen na echtscheiding	C46.5		11-13
7	Generale regeling inzake samenwerking in missionaire projecten en gemeentestichting	C50.1 C50.2	29-30	
8	Generale regeling gemeentestichting	C50.1 C50.2	30-36	
9	Generale regeling instelling (tijdelijk) generaal deputaatschap voor advies en bijstand aan classes (oud art. 49 K01978)	E62.6		13-16
10	Generale regeling particuliere synode (nieuwe stijl)	E66	108	16-17
11	Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijk Gereformeerde Kerk	E69.2	43-58	
12	Generale regeling voor plaatselijke contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming	E69.2	43-58	
13	Generale regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente	E69.2	43-58	
14	Generale regeling voor het aangaan en onderhouden van zusterkerkrelaties met kerken in het buitenland	E70	59-62	
15	Generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak	F75.3	62-69	
16	Generale regeling voor de rechtspraak in predikantszaken	F79.3		18-22
17	Generale regeling voor de klachtencommissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties	F80		22-23
18	Generale regeling voor revisieverzoeken	F81.4	69-74	
19	Generale regeling diaconale steun	G82.2	75-77	
20	Generale regeling voor aanvullende steun missionaire projecten	G82.2	78-80	
21	Generale regeling aanvullende steun hulpbehoevende kerken	G82.2		23
22	Generale regeling voor wijziging van de kerkorde	H86.2		24-26

Bijlage 3-3 (bij artikel 13)

Generaal besluit		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport pagina
1.	Huishoudelijke regeling voor de generale synode	E62.3	37-38	
2.	Regeling generale deputaten	E62.6 E62.7	38-43	
3.	Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland	G83.2	80-81	
4.	Instructie deputaten financiën en beheer	G83.2	80-81	

Bijlage 3-4 (bij artikel 13)

Modelregelingen en handreikingen		Artikel kerkorde	Vindplaats	
			Beleidsrapport pagina	Aanvullend Beleidsrapport Pagina
1.	Plaatselijke regeling voor de roeping van een predikant	B12.2	81	27-29
2.	Plaatselijke regeling voor de roeping van ouderlingen en diakenen	B25.1	81	29-32
3.	Plaatselijke regeling Gereformeerde kerken in Nederland (voor de werkwijze van kerkenraad en diaconie)	B30.1	82-83	32-36
4.	Privacyreglement	C42	83-87	
5.	Classicale regeling van werkzaamheden	E62.3	87-102	
6.	Classicale regeling voor de kerkvisitatie	E65.3	102-105	
7.	Handreiking liquidatie particuliere synodes (oude stijl)	E66	113-116	
8.	Handreiking voor de oprichting van kerkelijke organisaties en kerkelijke instellingen	E68		36-40

Bijlage 3-5 (bij artikel 13)

Onder het overgangsrecht vallende generale regelingen en generale besluiten		Artikel kerkorde	Vindplaats Acta
Generale regeling voor predikantszaken (beleidsrapport pagina 20-21)		B8	
1.	Regeling krijgsmachtpredikant	B10.2	GS 2005, art. 102, besluit 3, 5 GS 2011, art. 62, besluit 3, 4
2.	Pastorale zorg aan doven en slechthorenden	B10.2	GS 1993, art. 42, besluit 2, 3, 4, 7, 8 GS 1996, art. 55, besluit 3 GS 1999, art. 69, besluit 4 GS 2011, art. 60, besluit 2, 3
3.	Generale regeling voor de kerkelijke examens (BSO en TLO)	B11.1 B11.2	GS 1999, art. 28, besluit 3 GS 2002, art. 25, besluit 1
4.	Toelating predikanten uit buitenlandse kerken	B11.3	GS 1893, art. 165 GS 1927, art. 161

5.	Financiële verzorging predikant uit andere kerkgemeenschap	B11.3	GS 1978, art. 97
6.	Herhaald beroep in dezelfde vacature	B12	GS 1893, art. 164
7.	Taak consulent bij beroepingswerk	B12.4	KO 1978, art. 43
8.	Opleiding aan een andere universiteit	B13.3	GS 2002, art. 26, besluit 2, 3
9.	Toelating zonder theologische opleiding	B13.3	GS 2008, art. 94, besluit 1
10.	Predikantsweduwe die hertrouwt	B16.2	GS 1899, art. 124 GS 1975, art. 199
11.	Blijvende verhinderende als gevolg van ziekte of ongeval	B17.2	GS 1902, art. 144 GS 1936, art. 173
12.	Inschakeling generale deputaten bij spanning tussen kerkenraad en predikant	B18	GS 2005, art. 55, besluit 5
13.	Regeling bij losmaking	B19	GS 1999, art. 30, besluit 2 GS 2002, art. 29, besluit 6 GS 2011, art. 31, besluit 5
14.	Financiële regeling bij ontheffing	B20.4	GS 2005, art. 55, besluit 7
15.	Tucht over predikanten die elders lid zijn	B21.1	GS 1936, art. 213
16.	Leeftijd voor emeritering	B22.1	GS 1981, art. 68
17.	Regeling inzake kerkelijk werkers	B31.3	GS 2005, art. 36
18.	Regeling preekconsent niet-predikanten	B32.2	GS 2008, art. 16, besluit 5 GS 2011, art. 22, besluit 3 (zie ook brieven classis Zwolle en PS Overijssel aan GS 2014)
Generale regeling voor de kerkdiensten Generale regeling voor het lidmaatschap (aanvullend beleidsrapport pagina 4-9)		C37.2 C43.2	
19.	Besluit uitspreken van de zegen	C37	GS 1999, art. 48
20.	Besluit orde van dienst	C37	GS 1975, art. 449, sub 2 en 3 GS 1999, art. 49 GS 2005, art. 76
21.	Besluit gebruik van bijbelvertalingen	C37	GS 2005, art. 32, 33, 41, 88
22.	Besluit kerkliederen	C37	GS 1999, art. 58 GS 2008, art. 64
23.	Besluit belijdenisgeschriften	C37	GS 1984/1985
24.	Besluit formulieren bij de bediening van doop en avondmaal, bij openbare belijdenis van het geloof, bij afkondigingen in het kader van de kerkelijke tucht, bij de bevestiging van ambtsdragers en bij de kerkelijke bevestiging van een huwelijk	C37	GS 2011, art. 44, vergelijk bijlagen 5.1, 5.2. en 5.3
25.	Besluit doop kinderen van doopleden of van minderjarigen	C39	GS 1955, art. 105 GS 2008, art. 21
26.	Besluit doop geadopteerde kinderen	C39	GS 2002, art. 34 GS 2008, art. 24
27.	Besluit doop van pleegkinderen	C39	GS 2008, art. 21
28.	Besluit viering avondmaal aan huis	C40	GS 2005, art. 51
29.	Besluit gasten aan het avondmaal	C41	GS 2005, art. 132 GS 2005, art. 50 GS 2008, art. 22
30.	Besluit toelating anders dan uit zusterkerken	C42	GS 1939, art. 337
31.	Besluit toelating asielzoekers	C42	GS 2005, art. 40
32.	Besluit gastlidmaatschap jongeren	C42	GS 1999, art. 67 GS 2002, art. 37

Bijlage 3-6 (bij artikel 14)

Rapport deputaten HKO aan GS 2014 inzake de tekst van het nieuwe bindingsformulier

Inleiding

De GS Amersfoort-C 2005 voegde aan de bestaande opdracht tot herziening van de kerkorde toe dat deputaten in deze herziening ook de ondertekeningsformulieren dienden te betrekken (Acta art. 48).

De synode gaf daarbij de volgende aanwijzingen:

- b. bij de herziening van de ondertekeningsformulieren te streven naar een meer eigentijdse toonzetting en een bijbelse fundering van de grond waarop en de doelstelling waarvoor ambtsdragers aan de leer gebonden dienen te worden;
- c. bij de herziening rekening te houden met de eigenlijke bedoeling van de ondertekeningsformulieren en de wijze waarop de ondertekening in de praktijk van het kerkelijk leven functioneert;
- d. bij de herziening te streven naar een zo mogelijk betere formulering van de ondertekeningsformulieren en tegelijk vast te houden aan de bedoeling van de Generale Synode van Dordrecht 1618-'19 met het ondertekeningsformulier;
- e. in de ondertekeningsformulieren niet de levenswandel van de ambtsdragers te betrekken;
- f. voor de herziening van de ondertekeningsformulieren aandacht te geven aan de formulieren die worden gebruikt in andere gereformeerde kerken in binnen- en buitenland;
- g. deze herziening zo mogelijk te doen in samenspraak met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken;
- h. aan de eerstkomende generale synode rapport uit te brengen en voorstellen te doen.

De synode voerde hiertoe de volgende gronden aan:

1. het vaststellen van ondertekeningsformulieren behoort tot de taken van de generale synode; de nu geldende ondertekeningsformulieren voor ambtsdragers zijn vastgesteld door de Generale Synode van Groningen-Zuid 1978, artikel 213, en zijn als bijlagen toegevoegd aan de kerkorde; nu de deputaten kerkrecht en kerkorde bezig zijn met de herziening van de kerkorde, ligt het in de rede dat ook de ondertekeningsformulieren in de herziening worden betrokken;
2. terecht wordt in de kerken - blijkens de onder Materiaal genoemde brieven - de toonzetting van de vigerende ondertekeningsformulieren voor deze tijd als minder adequaat ervaren;
3. de ondertekeningsformulieren zijn opgesteld als documenten voor binding aan de leer; door de recent ontstane gewoonte om de ondertekening publiek in of na de eredienst te doen plaats vinden kan ten onrechte de indruk worden gewekt dat het liturgische formulieren zijn;
4. het is in deze tijd niet minder belangrijk dan in de jaren na de Dordtse Synode om de wacht te betrekken bij de binding van ambtsdragers aan de leer van de Schriften zoals verwoord in de gereformeerde belijdenis (cf. Tit. 1:9);
5. een ondertekeningsformulier is vanouds een document voor binding aan de leer; beloften inzake de levenswandel worden in de bevestigingsformulieren verwoord;
6. relaties met andere gereformeerde kerken in binnen- en buitenland zijn er mede op gericht van elkaar te leren;
7. met het oog op de contacten en samensprekingen met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken is het belangrijk te streven naar een zo groot mogelijke uniformiteit wat betreft de ondertekeningsformulieren.

Aanleiding was een voorstel van de kerk te Groningen-Oost, die de wenselijkheid van een nieuwe tekst als volgt had onderbouwd:

1. De huidige ondertekeningsformulieren zijn wel erg streng en juridisch geformuleerd; bovendien is dat van predikanten wel erg gedetailleerd over mogelijke foutieve optredens van hen. Dat was wellicht passend in de tijd van hun ontstaan (de jaren na de Dordtse synode, toen de kerk gewikkeld was in de worsteling om duidelijkheid te krijgen over het gereformeerd-zijn van haar ambtsdragers). Maar die toonzetting past niet meer bij onze tijd, waarin we in de kerk graag uitnodigend en wervend spreken, uiteraard met behoud van duidelijkheid.
2. In de huidige formulieren ontbreekt een bijbelse fundering van de grond waarop en de doelstelling waarvoor ambtsdragers aan de leer gebonden dienen te worden. Daardoor missen de formulieren belangrijke inhoudelijke argumenten die ambtsdragers extra kunnen stimuleren om loyaal te blijven aan hun ondertekening van het formulier.

3. Omdat de leer van de belijdenisgeschriften herhaaldelijk ook het leven betreft (zie vooral deel III van de Catechismus) en omdat leer en leven twee aspecten zijn van de ene christelijke opstelling die je van ambtsdragers mag verwachten, is het onjuist dat in het ondertekeningsformulier geen melding wordt gemaakt van 'het leven'.
4. Nu zeker in onze tijd niet alleen predikanten maar evengoed ouderlingen en diakenen publiek optreden door het houden van toespraken en het schrijven van boeken, heeft het aanhouden van twee formulieren geen zin (meer), behalve dat in een procedure rond een predikant meer kerkelijke vergaderingen betrokken (kunnen) worden dan alleen de kerkenraad

Deputaten herziening kerkorde voegen daar de volgende overwegingen aan toe.

Tot in detail?

1. De tekst voelt aan als 'dichtgetimmerd'. Sommige ambtsdragers hebben daar moeite mee. Ze willen zich graag loyaal opstellen tegenover de belijdenis van de kerken, maar weten niet of ze "oprecht" kunnen instemmen met elke uitspraak die daarin te vinden is, om daarbij "voor het aangezicht van de Here" te verklaren dat men hier "hartelijk van overtuigd" is. Menigeen vindt het lastig om dit "met een goed geweten" te ondertekenen.

2. De tekst zegt dat de leer van de drie formulieren van eenheid "in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt". Daarmee lijkt de inhoud van de belijdenis ongewild op hetzelfde niveau te komen als de Bijbel.

Weliswaar spreekt de tekst niet over 'de inhoud' of over 'de formulering' van de belijdenis, maar over "de leer". Wie bepaalt echter waar de grens ligt tussen deze 'leer' en een eventueel aanvechtbare formulering?

3. Het ondertekeningsformulier spreekt tot tweemaal toe over schorsing voor wie zich er niet aan houdt. In combinatie met de nadruk op "alle delen" voelt dit alsof de kerken je al om een kleinigheid kunnen 'pakken': je hebt er immers zelf voor getekend.

Soepele praktijk

4. De soep blijkt niet altijd zo heet gegeten te worden als ze is opgediend.

Illustratief is de omgang met art. 30 NGB, dat de diakenen betreft bij "de regering van de kerk" en hen daarom beschouwt als onderdeel van de "raad van de kerk". De Gereformeerde Kerken hebben echter gekozen voor een kerkorde waarin de diakenen geen deel uitmaken van de kerkenraad. Dat verschil is bekend, maar heeft geen aanleiding gegeven om of het één of het ander aan te passen.

In het recente verleden zijn ook wel vragen gesteld bij de formulering van art. 1 NGB, of bij de toon en opzet van zondag 5 en 6 HC, zonder dat dit tot kerkelijke actie tegen de vragenstellers heeft geleid.

Verder blijkt er kerkelijke ruimte te zijn voor de stelling dat art. 36 NGB past in een christelijk Europa, maar in onze tijd moeilijk te hanteren is. Vermeldenswaard is trouwens dat de wijziging van art. 36 NGB in 1905 wel is aangekaart langs de kerkelijke weg, maar op gang is gebracht door vrijuit gepubliceerde artikelen van met name Abraham Kuiper.

Is publieke kritiek op de belijdenis dan toch mogelijk, als ze maar komt van een persoon die voldoende gezag en vertrouwen geniet, en als ze maar niet ervaren wordt als een aanval op de wezenlijke punten van de christelijke leer? Maar wie bepaalt wat wel of niet wezenlijk is? En hoe rijmt zich dit met de formulering dat de leer van de belijdenis "in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt"? En is het correct dat bepaalde opiniemakers boven de wet staan?

5. Vaak wordt gesteld dat de binding aan de belijdenis niet mag tornen aan de "vrijheid van exegese". Ook wil men bij sommige onderdelen van de belijdenis 'de intentie van de auteur' wel eens passeren ten gunste van een uitleg 'in het licht van de Schrift'.

Het ondertekeningsformulier stelt hier echter nog steeds grenzen aan: ook wie door eigen Schriftstudie "een bedenking tegen deze leer" zou krijgen, mag deze niet publiceren. En dus ontstaat er verlegenheid wanneer exegeten bijvoorbeeld aan belangrijke 'bewijsteksten' voor de gereformeerde leer een andere verklaring geven dan in de belijdenistekst is voorondersteld, zonder zich uit te laten over hun houding tegenover het desbetreffende geloofsstuk.

6. De strenge tekst van het ondertekeningsformulier, met daarbij de soepele praktijk, werkt daarom averechts. Het wordt door ambtsdragers ervaren als een formaliteit waar je je noodgedwongen aan moet onderwerpen, maar waar je je verder niet veel van hoeft aan te trekken. Zolang je het maar niet te bont maakt, kun je vrij je gang gaan.

Dat lijkt een kwestie van onverschilligheid. Maar het gaat vaak om uiterst betrokken theologen die voelen dat het wel eens schuurt tussen hun bevindingen en de belijdenis, maar zichzelf sussen met de gedachte dat ze de enige niet zijn, en dat de belijdenis een ruimhartige interpretatie toelaat. Ze blijven naar hun overtuiging binnen de 'bandbreedte' van de belijdenis.

Procedures

7. Het formulier beschrijft twee procedures die gevolgd moeten worden bij een mogelijk leergeschil. De eerste procedure geldt voor de ambtsdrager die bezwaar wil maken tegen een onderdeel van de belijdenis. Het is een procedure die zijn nut nog moet bewijzen. Omdat elke vorm van publiciteit is verboden, betekent de route via de kerkelijke vergaderingen een onaangename verrassing voor de daar aanwezige ambtsdragers. Zij moeten een leeruitspraak doen zonder breed kerkelijk overleg. Bovendien kunnen ze zelfs binnen de vergadering zich niet vrij voelen: brengt elke vorm van sympathie met het ingediende bezwaar hen immers niet in conflict met hun eigen eerdere ondertekening van de belijdenis en stelt die dus hun persoonlijke confessionele betrouwbaarheid niet onder verdenking?

8. De tweede procedure geldt voor kerkelijke vergaderingen die moeite hebben met bepaalde opvattingen van een ambtsdrager. Zij hebben dan het recht om een "nadere verklaring" te eisen. Wat zij daarmee vervolgens moeten doen, wordt niet geregeld. Het ligt voor de hand om te denken aan de mogelijkheid dat zij de inhoud van de verklaring gebruiken als grond voor een veroordeling. Uiteraard stimuleert dat de betrokkene niet om zich openlijk uit te spreken. Immers: alles wat u schrijft kan tegen u worden gebruikt.

9. Dat het ook anders kan, wordt bewezen in enkele bijbelse voorbeelden. Voor het Oude Testament kan worden gedacht aan Numeri 32 en Jozua 22, waar de stammen Ruben, Gad en half Manasse ter verantwoording worden geroepen. Voor het Nieuwe Testament is te denken aan Handelingen 11 en 15, waar resp. Petrus en Paulus zich moeten verantwoorden voor de kerkenraad van Jeruzalem. In alle gevallen leidt dat overeenstemming. Wel worden in Numeri 32 duidelijke voorwaarden gesteld: we gaan akkoord 'mits'. En in Handelingen 15 is de steun voor Paulus tegelijk een keus tegen zijn critici. Maar dat neemt de positieve eindconclusie van de hervonden geloofseenheid niet weg.

10. Wellicht is het beter om in het formulier af te zien van procedurele bepalingen. Voor de ondertekenende ambtsdragers komt het erop aan om waar te maken wat blijft: stem geven aan de gereformeerde belijdenis. Voor de kerkenraad en andere kerkelijke vergaderingen geeft het ruimte om op adequate wijze werk te maken van het toezicht op de leer. Daadwerkelijke trouw aan de belijdenis vraagt vóór alles om levende aandacht van de toeziende ouderlingen. Waar dát ontbreekt, is meer en andere hulp vanuit het kerkverband nodig.

Historie

11. Wat wilden onze voorouders bereiken met het ondertekeningsformulier? Aanvankelijk werkte men in de 16^e eeuw zonder formulier: de handtekening werd geplaatst in een exemplaar van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Maar al spoedig werden her en der speciale formulieren gebruikt, onder meer omdat men ook de Heidelbergse Catechismus erin wilde betrekken. De bedoeling van deze handtekening was positief: gezamenlijk scharen we ons achter deze banier.

Deze positieve insteek is nog altijd van belang. Tekenen is kleur bekennen. Maar in de huidige tekst wordt ze overstemd door alle bepalingen die afwijking moeten tegengaan. In plaats van een pact van vertrouwen heerst nu een geest van wantrouwen.

12. Voor dat wantrouwen was aan het begin van de 17^e eeuw wel reden. Voorgangers die sympathiseerden met de Remonstrantse beweging, waagden het om ondertekening van de NGB en HC te combineren met een prediking die daar in feite van afweek. Tegelijk genoten zij meermalen bescherming van de overheid, die meende met deze tolerantie kerkelijke twisten te kunnen voorkomen, maar met het afdwingen van tolerantie de zaak juist op de spits dreef.

De kerken zagen zich in deze situatie genoodzaakt tot scherpere formuleringen in het ondertekeningsformulier. Of dat hielp is de vraag, maar begrijpelijk is het wel. Deze scherpe formuleringen werden vervolgens door de nationale synode 1618/19 voor alle kerken vastgelegd. Het zal echter duidelijk zijn dat de verhouding tussen kerk en overheid inmiddels behoorlijk is gewijzigd. Wat toen noodzakelijk werd gevonden, blijkt nu vervreemdend te werken.

13. In de 19^e eeuw kreeg het debat rond het ondertekeningsformulier een nieuwe dynamiek. De opkomende vrijzinnigheid van de 'moderneren' probeerde zich ruimte te verschaffen door een iets

aangepaste formulering van het formulier, en vooral door een ruimere interpretatie en soepeler handhaving ervan.

Uit reactie daarop hielden de orthodox gereformeerden vast aan de legitimiteit van de oude, strikte tekst. Daarmee werd deze tekst tot kenmerk van de orthodoxie. Het verklaart waarom vrijwel alle gereformeerde kerken van Nederlandse afkomst, ook in andere werelddelen, zich tot in de 21^e eeuw nog bedienen van een tekst uit de 17^e eeuw. Want juist door deze ongewijzigd te laten gaf men het signaal af niet toe te willen geven aan vrijzinnigheid.

De hierboven weergegeven onvrede rond het ondertekeningsformulier is echter niet bedoeld als een pleidooi voor losbandigheid in de leer, maar komt voort uit het verlangen naar een positieve verwoording van de gereformeerde overtuiging. Naar de beleving van velen wordt die door de huidige tekst van het formulier eerder ingetoomd dan gestimuleerd.

Huis van de waarheid

14. De kerk heet in de Bijbel “fundament en pijler van de waarheid” (1 Tim. 3:15). Zo presenteert ze zich in de wereld. Daarbij is belangrijk dat de ambtsdragers voorop willen gaan. Zij moeten zich niet plooiën naar de mode van de meerderheid in de samenleving, maar behoren de moed te tonen om de heerschappij van Christus te honoreren voor kerk en wereld. Dit wezenlijke aspect is in de huidige tekst van het ondertekeningsformulier echter niet of nauwelijks in beeld.

15. De kerk is niet immuun voor dwaling. Waar dat nodig is, moeten de kerkelijke vergaderingen er niet voor terugschrikken om aangevochten onderdelen van de belijdenis nadrukkelijk tegenover kritiek te handhaven, ook in eigen huis (Titus 1:11,13). Zelfs kan het nodig zijn om ambtsdragers vanwege afwijkende opvattingen hun ambt te ontnemen. De grond voor afzetting kan echter niet enkel zijn dat ze met hun afwijkende opvatting naar buiten kwamen; de afzetting behoort te berusten in het oordeel dat ze vanwege hun afwijkende opvattingen niet meer geschikt zijn om de gemeente voor te gaan in de betrouwbare leer.

16. Bij elk punt van de christelijke leer zijn kerkleden te vinden die er kritische vragen bij stellen. Ook zijn er soms ambtsdragers die zulke vragen met (te) veel begrip, of zelfs met instemming, benaderen. In zo'n situatie blijkt het niet te helpen om een open discussie over deze onderwerpen te verbieden. Zo'n opstelling geeft namelijk de indruk dat de kerken eigenlijk wel weten dat hun belijden op het onderhavige punt niet houdbaar is, maar dat nog niet willen toegeven. Als de kerken in onze tijd willen staan voor ieder stuk van de waarheid, moeten ze dat laten zien door het gesprek daarover rechtuit te durven voeren. Ook het contra-geluid moet daarbij worden gehoord, wil er echt een gesprek op gang kunnen komen. Voor dat contra-geluid kan niet worden volstaan met het citeren van bronnen van buiten de kerken, als het eigenlijk gaat om een binnenkerkelijke discussie. We hebben er de ruimte voor; er is geen overheid die kwaadwillende ambtsdragers de hand boven het hoofd houdt.

17. Een benadering van interne vragen en spanningen via het ondertekeningsformulier kan ook leiden tot onnodige polarisatie. Verschillen in benadering, verschillen in accent, ze worden gemakkelijk uitvergroot tot een verschil tussen waarheid en leugen, maar lang niet altijd terecht! Op die manier verwordt het ondertekeningsformulier van middel tot vrede vanwege het ene geloof, tot breekkijzer dat de onderlinge verwijdering vergroot. Het is de moeite waard om de tekst zo te herformuleren dat ze onbruikbaar wordt voor een dergelijke sfeer van verdachtmaking.

18. Het ondertekeningsformulier is in zijn uiteindelijke tekst sterk verbonden met de functie van slechts één van de drie formulieren van eenheid, namelijk de Dordtse Leerregels, met zijn “verwerping der dwalingen”. Het zou goed zijn om voor een nieuwe tekst nadrukkelijker te kijken naar de functie van de beide andere belijdenissen: intern onderwijs (Catechismus) en externe apologie (NGB).

Kerkelijk

19. In art. 53 KO worden de drie formulieren van eenheid vanouds aangeduid als belijdenis van de kerken (de CGK hebben dit weggelaten, de NGK hebben het nog steeds). In de tekst van het ondertekeningsformulier is deze notie afwezig. Dat versterkt de – onjuiste – indruk dat het zou gaan om een binding aan formuleringen, in plaats van aan het levende belijden van de kerkgemeenschap.

20. Het zonder meer noemen van bijvoorbeeld de NGB brengt ook niet in rekening dat van dit geschrift verschillende versies in omloop zijn, met name waar het de tekst van art. 36 betreft. Aan welke versie

wordt de ambtsdrager gebonden? Uiteraard aan de versie zoals die door de kerken is vastgesteld. Maar dat staat er niet.

Nieuwe belijdenisvorming?

21. Tegen het ondertekeningsformulier wordt ook wel ingebracht dat het ons bindt aan confessies die al eeuwen oud zijn. De theologische bezinning is sindsdien verder gegaan, en heeft soms geleid tot nieuwe inzichten (vandaar de schrapping van de woorden uit art. 36 NGB). Het lijkt alsof het formulier deze voortgang miskent; het suggereert dat de belijdenissen van de 16^e en 17^e eeuw nog steeds de ultieme verwoording vormen van wat wij geloven.

22. Om dezelfde reden is meermalen geprobeerd om te komen tot het formuleren van nieuwe belijdenissen. Het blijkt echter onmogelijk om te komen tot een tekst die evenveel gezag geniet als de bestaande confessies en die middels een ondertekeningsformulier bindend verklaard zouden kunnen worden.

Wellicht moeten we concluderen dat dergelijke pogingen een anachronisme vormen. Zoals men in de 16^e eeuw geen belijdenissen schreef in de trant van de oude oecumenische, maar nieuwe teksten met een nieuwe functie, zo moeten we ook vandaag geen nabootsing zoeken van de belijdenissen van de Reformatie, maar eigentijdse teksten schrijven met een eigentijdse functie.

Maar zoals men in de 16^e eeuw de oude oecumenische belijdenissen niet terzijde schoof, maar daarop voortbouwde, zo mogen we ook vandaag de confessies van de Reformatie in ere blijven houden, niet slechts als museumstuk, maar als van blijvende waarde in een kerk die zich voor alle eeuwen bindt aan de ene waarheid van God in Jezus Christus.

Wel is het goed om dan te erkennen dat 'binding via een ondertekeningsformulier' typisch past bij die confessies van de (Nadere) Reformatie. De oecumenische belijdenissen waren voor de oude christelijke kerk evenmin vrijblijvend, maar deze verbondenheid kreeg op andere wijze vorm. Bij eventuele nieuwe belijdenissen is niet op voorhand uit te maken hoe hun positie kan worden geformaliseerd; laat de verbondenheid eerst maar groeien.

Leer en leven

23. De GS Amersfoort-C 2005 bepaalde dat de levenswandel van de ambtsdragers buiten het formulier moet blijven. Het is niet helemaal duidelijk of men daarmee afstand wilde nemen van het voorstel van Groningen-Oost, dat sprak over "leer en leven".

Het lijkt ons in ieder geval zinvol om de belofte beperkt te houden tot het ene essentiële punt van de confessionele trouw. Zaken als ambtsgeheim of trouw aan de kerkorde moeten er buiten blijven; als het nodig is kunnen ze afzonderlijk worden geregeld.

De synode wijst in grond 5 op de bevestigingsformulieren die al nadrukkelijk aandacht geven aan een christelijk gedrag. Het ondertekeningsformulier hoeft dat niet te herhalen.

Maar het kan er wel op voortbouwen. Het lijkt ons niet juist om de levenswandel van de ambtsdragers geheel buiten beeld te houden: trouw aan Schrift en belijdenis is werkelijk een zaak van zowel leer als leven.

24. De vraag kan rijzen of er na de belofte van het bevestigingsformulier – met het karakter van een eed – nog wel behoefte is aan een ondertekeningsformulier. Want ook bij de bevestiging wordt al gevraagd naar aanvaarding van Gods woord, en onderwerping aan de kerkelijke vermaning inzake zowel het leven als de leer.

De GS Amersfoort-C 2005 attendeert er in grond 3 echter op dat het ondertekeningsformulier geen liturgische functie bedoelt. Dan zou het inderdaad een doublure zijn. Wat het ondertekeningsformulier bedoelt is één aspect van de bevestigingsvragen uitwerken in een zakelijk convenant. Gemeente en voorganger moeten over en weer weten waar ze aan toe zijn. De gemeente moet erop kunnen rekenen dat zij niet via de prediking wordt overvallen met zogenaamde nieuwe inzichten, die afwijken van het aanvaarde confessionele gedachtegoed. Maar ook de voorganger moet weten op welke criteria zijn boodschap wordt beoordeeld. Die duidelijkheid naar weerskanten bevordert een sfeer van vertrouwen, waardoor het gebrachte woord meer vrucht kan dragen.

Bijbelteksten

25. De GS Amersfoort-C 2005 vroeg aandacht voor de "bijbelse fundering". Omdat die in de huidige tekst ontbreekt, geeft het formulier voor sommigen de indruk een 'boven-bijbelse' binding te willen opleggen. Dat bevordert de motivatie om te tekenen niet.

Het concept van Groningen-Oost voorziet rijkelijk in die Schriftuurlijke onderbouwing. Wij hebben daar echter twee bedenkingen bij. Eerst: de genoemde bijbelteksten onderbouwen wel de noodzaak van het handhaven van de ware christelijke leer, maar laten zich niet uit over de vraagpunten die worden opgeworpen bij het huidige ondertekeningsformulier. Verder: is het wel juist om deze bijbelplaatsen mee te nemen in de te ondertekenen tekst? Ze kunnen beter dienen als toelichting. Laat de tekst sober blijven; niemand hoeft verplicht te worden om ook de onderbouwing met zijn handtekening te onderschrijven.

Nieuw concept

26. Al met al denken wij aan een nieuwe opzet als volgt:

- a. De tekst van het formulier wordt versoepeld en waar mogelijk aangepast aan de formulering van art. A1 en B7 van de nieuwe kerkorde.
- b. De beloften worden toegespitst op wat vandaag positief nodig is: het voorgaan van de gemeente vanuit het ene geloof, en het staan voor Gods waarheid in een wereld vol leugens.
- c. Nadrukkelijk wordt instemming betuigd met de Bijbel, en alleen in afhankelijkheid daarvan met de belijdenis van de kerk, zoals die tot uiting komt in haar geschriften.
- d. De drie geschriften waarom het gaat, worden expliciet genoemd, om zo te voorkomen dat de inhoud van liturgische formulieren of nieuwe belijdenisvorming automatisch onder dezelfde binding zou vallen.
- e. Er worden geen procedures beschreven. Waar dat nodig is, kunnen deze worden opgenomen in de desbetreffende generale regelingen.
- f. De beide invalshoeken voor eventueel bezwaar (bezwaar tegen de belijdenis, bezwaar tegen de betrokken ambtsdrager) worden wel genoemd, maar dan in meer positieve zin.
- g. De 'zelfvervloeking' inzake dreigende schorsing wordt niet meer opgenomen. Wanneer de kerken menen dat schorsing of afzetting nodig is, kunnen zij dat oordeel zelf vormen en bekrachtigen, ook wanneer betrokkene daarmee vooraf niet uitdrukkelijk heeft ingestemd.

27. De tekst kan dan luiden:

“Wij, ondergetekenden, verklaren van harte in te stemmen met de leer van de Bijbel, zoals die door de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt beleden inde Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels. Wij beloven de gemeente voor te gaan in het spreken en leven vanuit dit ene evangelie. Wij beloven de waarheid van Gods woord openlijk uit te dragen, en te handhaven tegenover misleidende denkbeelden die binnen de kerk of uit de wereld opkomen.

Wanneer wij op enig onderdeel van de leer verschil ervaren tussen de leer van de Bijbel en de inhoud van de genoemde belijdenisgeschriften, zullen we dit op gepaste wijze aan de orde stellen.

Wanneer er vragen rijzen rondom onze eigen opvattingen of gedragingen, zijn we altijd bereid om ons daarover te verantwoorden.

In beide gevallen zullen we ons houden aan de aanwijzingen van de bevoegde kerkelijke vergaderingen.”

28. In de vergadering van de GS op 24 mei 2014 bleek de eerste helft van deze tekst op instemming te kunnen rekenen. Wel ontspoon zich een discussie over de term “beleden” in de eerste zin van het Bindingsformulier. Zou dat niet “samengevat” moeten zijn? Een amendement ter zake werd - bij staken van stemmen - verworpen, maar deputaten zegden desondanks toe hierop nog terug te komen. Hierna zetten we uiteen waarom we niet hebben gekozen voor 'samengevat' maar voor 'beleden' en waarom we ook nu nog achter die keuze blijven staan.

- a. De term 'samengevat' is niet onjuist. Sterker nog, in de nieuwe kerkorde hebben we die term zelf opgevoerd, in het fundamentele artikel A1.2. Niemand hoeft dus te vrezen dat we in het Bindingsformulier die term bewust zouden hebben vermeden. Eerder is te zeggen: het Bindingsformulier bouwt erop voort.
- b. Want A1.2 spreekt ook over 'aanvaarden' van de belijdenis. Als Gereformeerde Kerken hebben we die belijdenissen immers niet zelf geschreven. Ze komen uit de internationale kerkgemeenschap. Wij hebben ze aanvaard (vgl. voor dit gebruik van het woord 'aanvaarden' ook nog art. 9 NGB slot). Maar dat 'aanvaarden' mag geen koele ontvangst blijven: het is onze eigen belijdenis. Wij belijden! Dat is dus de term die gekozen is in het Bindingsformulier: de kerk is een belijdende gemeenschap.
- c. In ons rapport (met name de punten 19 en 20) hebben we al geschreven hoe belangrijk we het vinden dat de kerk zelf in beeld komt. Je bindt je niet slechts aan formules, maar aan levend geloof, beleden in een concrete kerkgemeenschap.
- d. Het ingediende amendement zou daarom betekenen dat niet alleen het woord 'beleden' zou worden vervangen door 'samengevat', maar dat ook de woorden "door de Gereformeerde Kerken in Nederland" zouden moeten vervallen. Want die Gereformeerde Kerken zijn het niet die de leer van

- de Bijbel in de belijdenis hebben samengevat. Dat is in een grotere gemeenschap gebeurd. Maar die Gereformeerde Kerken zijn het wel die in deze geschriften nu zelf hun geloof willen belijden! Dat willen we graag laten staan. Het amendement zou hierin een belangrijke verarming betekenen.
- e. We zouden nog kunnen overwegen om de tekst zo om te bouwen dat beide elementen erin worden verwerkt: zowel het 'samengevat' als het 'beleden door de kerken'. Het zou dan iets worden als "de leer van de Bijbel zoals die in de NGB etc. is samengevat, en als zodanig door de Geref. Kerken wordt beleden". De woorden "als zodanig" zijn daarbij benodigd om te voorkomen dat er een foute parallel ontstaat, alsof "de leer van de Bijbel" enerzijds is samengevat in NGB etc. en anderzijds door de kerken wordt beleden (dus zonder dat er een relatie hoeft te zijn tussen NGB etc. en de kerken zelf!). De tekst wordt er dan wel gecompliceerd door. En het is de vraag of elke ondertekenaar dit meteen doorziet. Bovendien is het niet nodig. Zoals hierboven aangeduid: de term 'samengevat' staat al in de funderende kerkorde. Het Bindingsformulier bouwt er op voort.

29. Diverse sprekers hadden bij de tweede helft moeite met de uitdrukking "op gepaste wijze". Elke ondertekenaar kan dat immers naar eigen inzicht invullen. Deputaten hebben toegezegd om met een aangepast voorstel te komen. Daarvoor beschrijven we eerst wat onze motieven waren om tot de aanvankelijk voorgestelde tekst te komen.

30. Een belangrijk motief was en is dat naar onze mening de acceptatie van de belijdenisgeschriften wordt gediend wanneer er ruimte bestaat om eventuele vragen of bedenkingen te kunnen *bespreken*. Deze bespreking moet wel zodanig vorm krijgen dat het andere kerkleden niet in verwarring brengt. Dat vraagt op zijn minst om loyaliteit ten opzichte van de belijdenis. De binding daaraan staat niet ter discussie, maar is juist reden voor gesprek: we nemen de tekst van de belijdenis serieus.

31. Het blijkt echter lastig om hier vaste procedures voor te ontwerpen. Niet elk onderdeel van de belijdenis is even gewichtig of ligt even gevoelig. Ook kunnen de vragen van verschillend kaliber zijn. Verder is van belang in welke kring iemand zijn vragen aan de orde stelt. Er is duidelijk verschil tussen een vertrouwelijk gesprek onder vier ogen en een openbare preek. Zoals er ook verschil is tussen het schrijven van een mail die slechts door enkele geadresseerden wordt gelezen, of het schrijven van een weblog die voor ieder toegankelijk is.

32. De uitdrukking "op gepaste wijze" was bedoeld om de ondertekenaars van het formulier bewust te maken van hun verantwoordelijkheid in dezen. Maar gelet op de bespreking in de synode is het de vraag of de ondertekenaars het ook zo zullen opvatten en toepassen. Een meer expliciete formulering kan hier dienstig zijn.

33. Ter synode werd een amendement aangekondigd om bezwaarde ondertekenaars met zoveel woorden te verwijzen naar "de kerkelijke vergaderingen". Dit zou echter een doublure betekenen ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel, dat in zijn slotzin de kerkelijke vergaderingen bevoegd acht om aanwijzingen te geven over de vraag wat in een bepaald geval een "gepaste wijze" is. Dat de indieners van het amendement deze verbinding niet toereikend achten, duidt erop dat beide elementen blijkbaar te ver uiteen staan. Ze zullen duidelijker samengebracht moeten worden.

34. Meer specifiek wilden de betrokken synodeleden verwoord zien dat alleen de kerkelijke vergaderingen mogen beoordelen of een bezwaar tegen de belijdenis terecht is en of de belijdenis daarom zou moeten worden gewijzigd.

35. Een en ander leidt tot het volgende voorstel van deputaten voor wat betreft de tekst van de tweede helft van het bindingsformulier:

Wanneer wij op een onderdeel van de leer verschil ervaren tussen de leer van de Bijbel en de inhoud van de genoemde belijdenisgeschriften, en onze moeite niet kan worden weggenomen, zullen wij onze bezwaren ter beoordeling voorleggen aan de kerkelijke vergaderingen.

Wanneer er vragen rijzen over onze eigen opvattingen of gedragingen, zijn wij eveneens bereid om ons tegenover de kerkelijke vergaderingen te verantwoorden.

Wij zullen ons in beide gevallen houden aan de aanwijzingen van de kerkelijke vergaderingen.

36. De tussenzin over de moeite die "niet kan worden weggenomen" honoreert dat niet elke bedenking hoeft te leiden tot een formeel bezwaar. De betrokken ambtsdrager kan zijn vragen voor zich houden. Of hij kan zijn bedenkingen in kleine kring bespreken en daarbij genoegzaam beantwoord worden. Maar

wanneer zijn vragen uitgroeien tot bezwaren, en ook zodanig dat ze ergens neergelegd moeten worden, vermeldt het formulier nu een duidelijk adres: de kerkelijke vergaderingen.

37. Bij hun aanpassing van de tekst hebben deputaten dankbaar gebruik gemaakt van (opnieuw) ingewonnen advies bij prof. F. van der Pol, ds. D. Quant (CGK), ds. K. Muller (NGK) en ds. R.C. Janssen (Canadese kerken).

38. De complete tekst wordt nu als volgt:

“Wij, ondergetekenden, verklaren van harte in te stemmen met de leer van de Bijbel, zoals die door de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt beleden in de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels. Wij beloven de gemeente voor te gaan in het spreken en leven vanuit dit ene evangelie. Wij beloven de waarheid van Gods woord openlijk uit te dragen, en te handhaven tegenover misleidende denkbepelden die binnen de kerk of uit de wereld opkomen.

Wanneer wij op een onderdeel van de leer verschil ervaren tussen de leer van de Bijbel en de inhoud van de genoemde belijdenisgeschriften, en onze moeite niet kan worden weggenomen, zullen wij onze bezwaren ter beoordeling voorleggen aan de kerkelijke vergaderingen.

Wanneer er vragen rijzen over onze eigen opvattingen of gedragingen, zijn wij eveneens bereid om ons tegenover de kerkelijke vergaderingen te verantwoorden.

Wij zullen ons in beide gevallen houden aan de aanwijzingen van de kerkelijke vergaderingen.”

Bijlage

ENKELE TEKSTEN

Free Church of Scotland

I, ..., do hereby declare, that I do sincerely own and believe the whole doctrine contained in the Confession of Faith, approved by former General Assemblies of this Church to be the truths of God; and I do own the same as the confession of my faith; as likewise I do own the purity of worship presently authorized and practised in the Free Church of Scotland, and also the Presbyterian government and discipline thereof; which doctrine, worship and Church government, I am persuaded, are founded on the Word of God, and agreeable thereto: I also approve of the general principles respecting the jurisdiction of the Church, and her subjection to Christ as her only Head, which are contained in the Claim of Right and in the Protest referred to in the questions already put to me; and I promise that, through the grace of God, I shall firmly and constantly adhere to the same, and to the utmost of my power shall, in my station, assert, maintain, and defend the said doctrine, worship, discipline, and government of this Church, by Kirk-Sessions, Presbyteries, Provincial Synods, and General Assemblies, together with the liberty and exclusive jurisdiction thereof; and that I shall, in my practice, conform myself to the said worship, and submit to the said discipline, government, and exclusive jurisdiction, and not endeavour, directly or indirectly, the prejudice or subversion of the same; and I promise that I shall follow no divisive course from the doctrine, worship, discipline, government, and exclusive jurisdiction of this Church, renouncing all doctrines, tenets, and opinions whatsoever, contrary to, or inconsistent with, the said doctrine, worship, discipline, government, or jurisdiction of the same.

Opvallend:

- de drieslag van leer, eredienst en kerkregering (dus breder dan in Nederland gebruikelijk)
- het betreft “het geheel” van deze zaken; niet speciaal “alle delen”
- er wordt niets gezegd over situaties van bezwaar

Reformed Churches of New Zealand

We, the undersigned, office bearers of the Reformed Churches of New Zealand, do hereby, sincerely and in good conscience before the Lord, declare by this our subscription that we heartily believe and are persuaded that the whole system of doctrine as taught in the Belgic and Westminster Confessions, the Heidelberg Catechism, and the Canons of Dort, does fully agree with the Word of God. We therefore promise to teach diligently and to defend faithfully the aforesaid doctrine, without either directly or indirectly contradicting the same by our public preaching or writing. We declare moreover that we not only reject all errors that militate against this doctrine, but that we are disposed to refute and contradict these and to exert ourselves in keeping the church free from such errors. And if hereafter any difficulties or different sentiments respecting the aforesaid doctrines should arise in our minds, we promise that we will neither publicly nor privately propose, teach, or defend the same, either by preaching or writing, until

we have first revealed such sentiments to the Session, Presbytery or Synod, that the same may be examined, being ready always cheerfully to submit to the judgment of the Session, Presbytery or Synod, under penalty, in case of refusal, of being by that very fact suspended from our office. Furthermore, if at any time the Session, Presbytery or Synod, may deem it proper to require of us a further explanation of our sentiments respecting any particular doctrine of any of the afore mentioned standards, we do hereby promise to be always willing and ready to comply with such requisition, under the penalty above mentioned, reserving for ourselves however the right of appeal in case we should believe ourselves aggrieved by the sentence of the Session or the Presbytery, and until a decision is made upon such an appeal, we will acquiesce in the determination and judgment already passed.

Opvallend:

- vrijwel gelijk aan de Dordtse tekst
- "het geheel" genoemd, niet, zoals Dordrecht deed, "alle artikelen en stukken"
- voorleggen aan "kerkenraad, classis of synode" (i.p.v. "en" in de Dordtse tekst, vergelijk J. Kamphuis, Verkenningen III, p. 38vv.)

Canadian Reformed Churches

We, the undersigned, Ministers, Elders, and Deacons of the Canadian Reformed Church at..., do hereby, sincerely and in good conscience before the Lord, declare by this our subscription that we heartily believe and are persuaded that all the articles and points of doctrine, contained in the doctrinal standards of the Canadian Reformed Churches: the Belgic Confession, the Heidelberg Catechism, and the Canons of Dort, do fully agree with the Word of God.

We promise therefore diligently to teach and faithfully to defend the aforesaid doctrine, without either directly or indirectly contradicting the same by our public teaching or writing. We declare, moreover, that we not only reject all errors that militate against this doctrine, but that we are disposed to refute and contradict these and to exert ourselves in keeping the Church free from such errors. And if hereafter any difficulties or different sentiments respecting the aforesaid doctrine should arise in our minds, we promise that we will neither publicly nor privately propose, teach, or defend the same, either by teaching or writing, until we have first revealed such sentiments to the Consistory, Classis, and Synod, that the same may be examined by them, being ready always cheerfully to submit to their judgment under penalty in case of refusal, because of that very fact, to be suspended from our office.

And further, if at any time the Consistory, Classis, or Synod, upon sufficient grounds of suspicion and to preserve the uniformity and purity of doctrine, may deem it proper to require of us a further explanation of our sentiments respecting any particular article of the above-mentioned doctrinal standards, we do hereby promise to be always willing and ready to comply with such request, under the penalty mentioned above, reserving for ourselves, however, the right of appeal in case we should believe ourselves aggrieved by the sentence and until such a decision is made upon such an appeal we will acquiesce in the determination and judgment already passed.

Opvallend:

- geheel gelijk aan de Dordtse tekst

Christelijke Gereformeerde Kerken

Wij, ondergetekenden, dienaren van het Goddelijke Woord, ressorterende onder de classis ..., verklaren oprecht en in goede consciëntie voor de Here, dat wij van harte gevoelen en geloven, dat al de artikelen en stukken van de leer, in de Drie formulieren van enigheid begrepen, in alles met Gods Woord overeenkomen. Wij beloven, dat wij deze leer ijverig zullen leren en getrouw voorstaan, zonder daartegen, hetzij openlijk of bedekt, direct of indirect, iets te leren of te schrijven. Voorts verklaren wij, dat wij niet alleen alle dwalingen, die tegen deze leer strijden, verwerpen, maar dat wij ook genegen zijn die te wederleggen en te bestrijden en alle arbeid aan te wenden, om ze uit de kerken te weren. En indien ooit enig bezwaar of afwijkend gevoelen ten opzichte van deze leer bij ons zou opkomen, beloven wij, dat wij het noch openlijk, noch heimelijk zullen voorstellen, leren of verdedigen, hetzij in prediking of geschrift, maar dat wij het tevoren aan de kerkenraad, de classis of de synode kenbaar zullen maken, opdat het daar worde onderzocht, in welk geval wij bereid zijn ons te allen tijde aan het oordeel van de kerkenraad, classis of synode gewillig te onderwerpen, op straffe van schorsing uit de dienst. Indien de kerkenraad, classis of synode te eniger tijd, om gewichtige redenen, teneinde de eenheid en zuiverheid van de leer te behouden, een nadere verklaring zou eisen van ons gevoelen over enig artikel van de Drie formulieren van enigheid, zo beloven wij ook, dat wij daartoe te allen tijde bereid zullen zijn, op straffe als boven, behoudens het recht van appel, indien wij door de uitspraak van de kerkenraad, classis of synode, menen

bezwaard te zijn; gedurende welke tijd van appel wij ons met de uitspraak van de particuliere synode tevreden zullen houden. Tenslotte beloven wij in alles te handelen naar de geldende Kerkorde en de verdere bepalingen en besluiten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Opvallend:

- Dordtse tekst, onder meer uitkomend in “alle artikelen en stukken”
- afwijkend: kerkenraad, classis *of* synode
- toegevoegd: bepaling over algemene loyaliteit ten opzichte van kerkelijke besluiten

Nederlands Gereformeerde Kerken

Wij, ondergetekenden, dienaren van het goddelijke Woord in de Ned. Geref. Kerken behorende tot de regio, verklaren oprecht en met een rein geweten voor God het volgende:

Wij erkennen de Heilige Schrift als het betrouwbare en door God ingegeven Woord van harte als enige regel voor geloof en leven.

Wij erkennen de drie algemene belijdenisgeschriften en de drie Formulieren van Enigheid als getrouwe onderwijzing in en verdediging van de waarheid der Schrift, en aanvaarden die krachtens hun overeenstemming met Gods Woord als getuigenis van ons geloof en richtsnoer voor onze ambtsbediening, te weten de prediking van het evangelie, de handhaving van de rechte leer en de weerlegging en bestrijding van dwaalleringen.

De gemeente van God, pijler en fundament van de waarheid (1 Tim. 3:15), leeft van het evangelie, zoals dat aan haar is overgeleverd (1 Cor. 15:1-5).

Indien dan ook ooit ons verstaan van de Heilige Schrift, het evangelie van Jezus Christus, zou komen af te wijken van wat de leer der kerk uitmaakt, beloven wij dit gevoelen niet te zullen leren, maar het vooraf voor te leggen aan de kerkenraad en daarna zo nodig de regionale vergadering om het aan Gods Woord te toetsen en na samenspreking een uitspraak te doen.

Ook indien de kerkenraad en daarna zo nodig een regionale vergadering, uit zorg voor de eenheid en zuiverheid der leer, ons een nadere verklaring van ons gevoelen over enig deel van de genoemde belijdenisgeschriften zou vragen, zijn wij daartoe bereid.

Wij beloven ons te zullen onderwerpen aan het oordeel van de kerkenraad of de regionale vergadering, op straffe van metterdaad uit onze dienst geschorst te zijn, behoudens het recht van beroep op de landelijke vergadering indien wij menen dat de gedane uitspraak niet recht is voor God, waarbij wij ons met die uitspraak tevreden stellen zolang ons beroep in behandeling is.

Zo willen wij ons beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes (Ef. 4:3) en vertrouwen wij dat de Geest der waarheid ons de weg tot de volle waarheid wijzen zal (Joh. 16:13).

Opvallend:

- start vanuit de Bijbel als enige norm
- de belijdenis wordt aanvaard “krachtens hun overeenstemming met Gods Woord”, wat eventueel uitgelegd kan worden als ‘quatenus’
- mogelijkheid van bezwaar genoemd, niet tegen “de belijdenis” maar tegen “wat de leer der kerk uitmaakt”, dus enige afstand tot de belijdenisgeschriften

Concept Groningen-Oost(naar eigen zeggen: bewerking van de NGK-tekst)

Wij ondergetekenden: [predikanten,] ouderlingen en diakenen van de Gereformeerde Kerk te, verklaren oprecht en met een zuiver geweten voor God het volgende:

We erkennen van harte dat de Heilige Schrift het betrouwbare en door God ingegeven Woord is en dat die daarom geldt als grondregel voor geloof en leven.

We erkennen ook van harte dat de leer van de drie algemene belijdenisgeschriften (Apostolische Geloofsbelijdenis, Geloofsbelijdenis van Nicea en Geloofsbelijdenis van Athanasius) en de drie Formulieren van Eenheid (Nederlandse Geloofsbelijdenis, Heidelbergse Catechismus en Dordtse Leerregels) helemaal overeenstemt met Gods Woord. Die geschriften zijn hierdoor betrouwbaar onderwijs in en verdediging van de waarheid van Gods Woord. Hun leer aanvaarden we dan ook volledig als getuigenis van ons geloof en als richtlijn voor onze ambtsbediening. Daarom beloven we dat we deze leer met toewijding zullen uitdragen en in praktijk brengen. Ook zullen we afwijkende leer en praktijk weerleggen en bestrijden.

De gemeente van God is immers pijler en fundament van de waarheid (I Timoteüs 3:15) en ze leeft uit en door het evangelie zoals dat aan haar overgeleverd is (I Korintiërs 15:1-5).

Hierbij beloven we het volgende:

Als ons inzicht in de Heilige Schrift komt af te wijken van wat de kerk leert, zullen we dit niet uitdragen en ook niet in praktijk brengen. In plaats daarvan leggen we het voor aan de kerkenraad [en daarna zo nodig aan de classis, de particuliere en generale synode], zodat die dit inzicht aan Gods Woord toetst en na met ons gesproken te hebben een uitspraak doet.

En als de kerkenraad [classis, particuliere of generale synode] uit zorg voor de eenheid en zuiverheid van de leer, op goede gronden ons een nadere verklaring van ons gevoelens vraagt op enig punt van de genoemde belijdenisgeschriften, zijn we daartoe bereid.

We zullen ons in beide gevallen onderwerpen aan het oordeel van de kerkenraad [of zonodig ook van de classis, de particuliere of generale synode]. Houden we ons niet aan deze belofte, dan worden we meteen als ambtsdrager geschorst. Daarbij hebben we het recht in beroep te gaan als we menen dat de gedane uitspraak over onze schorsing niet terecht is. Zolang ons beroep in behandeling is, berusten we in die uitspraak.

Zo willen wij ons gezamenlijk inspannen om de eenheid van de Geest te bewaren door de band van de vrede (Efeziërs 4:3). We vertrouwen erop dat de Geest van de waarheid ons de wil van God steeds beter zal leren verstaan (Johannes 16:13; Romeinen 12:2; Filippenzen 3:15).

Schriftplaatsen: I Korintiërs 15:1,2; Galaten 1:9; Efeziërs 3:17b-19; Filippenzen 1:9,10; I Tessalonicenzen 5:19,20; I Timoteüs 4:16; Titus 1:7-9; II Petrus 1:20; II Johannes 9.

Opvallend:

- de tekst is nog langer dan het huidige formulier
- veel onderbouwing vanuit Schriftplaatsen
- uitbreiding tot de drie oecumenische symbolen (impliciet al aanwezig in NGB art. 9, expliciet in de nieuwe KO, art. A1.2)
- niet alleen 'uitdragen' maar ook 'in praktijk brengen'

Huidige tekst GKv

Wij ondergetekenden, dienaren des Woords bij de Gereformeerde Kerk te (c.q. binnen de classis van), verklaren hierbij voor het aangezicht van de Here, oprecht en met een goed geweten dat wij er hartelijk van overtuigd zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid - de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels - in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt.

Wij beloven daarom dat wij deze leer met toewijding zullen onderwijzen en trouw verdedigen, zonder dat wij openlijk of anderszins, al of niet rechtstreeks, iets zullen leren of publiceren wat daarmee in strijd is. Verder beloven wij dat wij niet alleen elke dwaling, die in strijd is met deze leer zullen afwijzen, maar die ook zullen weerleggen, bestrijden en helpen weren.

Voor het geval wij ooit een bedenking tegen deze leer of een afwijkende mening zouden krijgen, beloven wij dat wij die niet openlijk noch anderszins zullen uiteenzetten, leren of verdedigen, hetzij mondeling of schriftelijk, maar dat wij ons gevoelens in de kerkelijke weg aan de kerkelijke vergaderingen voor onderzoek zullen voorleggen.

Wij beloven dat wij daarbij bereid zullen zijn altijd gewillig aan het oordeel van deze kerkelijke vergaderingen te onderwerpen. Indien wij in strijd hiermee handelen, zullen wij als gevolg daarvan terstond geschorst worden.

Voor het geval de kerkenraad, de classis of een synode om gegronde redenen, ter wille van de bewaring van de eenheid en zuiverheid in de leer, ooit een nadere verklaring zou eisen van ons gevoelens omtrent enig deel van deze leer, beloven wij dat wij daartoe altijd bereid zullen zijn.

Indien wij deze belofte niet nakomen, zullen wij eveneens worden geschorst, onverminderd het recht van appel in geval van bezwaar. Gedurende de tijd van appel zullen wij ons gedragen naar de uitspraak van de mindere vergadering.

Bijlage 3-7 (bij artikel 17)

Commissierapport M/V in de kerk ten behoeve van de vergadering van 11 april

0. Inleiding*0.1. Verbreding en concentratie*

De opdracht die wij als commissie van het moderamen gekregen hebben is ons niet eenvoudig gebleken. Misschien meteen wel bewijs dat het idee van het moderamen om een eerste ronde gesprek met deputaten M/V te laten voorbereiden nuttig en noodzakelijk was. Alleen al de massa en de diversiteit van de vragen van de afgevaardigden maakt zonder selectie en structurering elk zinnig gesprek onmogelijk. Daarmee bezig zijn bracht ons echter op een nog belangrijker punt: we moeten als synode nu *de overgang maken* van een verbredende oriëntatie *naar een gesprek met deputaten* over hun rapport en verantwoording. Dat vraagt om een serieuze omschakeling.

In de eerste verkennende ronde over de thematiek van het rapport op Mennorode hebben we vooral een verbredende beweging gemaakt: extra informatie over hermeneutiek en aanverwante zaken. Daarmee hebben we de beweging gevolgd die na het verschijnen van dat rapport en de verantwoording van br. Dick Slump in en rond de kerken heeft plaats gevonden. Naar aanleiding van dit rapport ging de discussie heel diverse kanten op: exegeses, hermeneutiek, visie op ambt en ambten, allerlei meningen over de verhouding tussen vrouwen en mannen, gevolgen voor kerkelijke verhoudingen en nog veel meer. Je zou kunnen zeggen dat de tendens van de bespreking tot nu toe zich vooral verwijderd heeft van het concrete rapport en de even concrete verantwoording die voorliggen. Daar is niets mis mee, integendeel, het is in veel opzichten nuttig en waardevol geweest.

Nu we met deputaten in gesprek willen over hun rapport en verantwoording moet die tendens echter heel bewust omgedraaid worden: vanuit al die andere informatie hebben we ons te focussen op het rapport zelf, inclusief bijlage 2. De beweging kan niet meer verspreidend zijn, zich uitstrekkend naar van alles en nog wat, maar moet zich concentreren op waar het allemaal mee begon: het rapport en de verantwoording van br. Dick Slump.

0.2. Onderdelen en betoog

We beginnen heel bewust met het signaleren van de noodzaak van deze omschakeling omdat we aan de vragen van de afgevaardigden merken dat die niet vanzelf plaats vindt. Wie de vragen doorneemt merkt dat ze in grote meerderheid gaan over punten waarop afgevaardigden het oneens zijn met of in ieder geval vragen hebben bij *onderdelen* van het rapport of de verantwoording. Ook daarvan geldt dat er niets mis mee is, integendeel. De hele vragenlijst wordt dan ook als bijlage bij deze notitie verzonden en wordt daarmee aan deputaten doorgegeven.

Wat echter opvalt is dat er relatief weinig aandacht is voor het *betoog* dat deputaten voeren in hun rapport, en waarvan br. Slump verantwoordt waarom hij er niet in mee kan gaan. Allerlei onderdelen staan in dienst van dat betoog en het is uiteindelijk dat betoog dat leidt naar de voorgestelde besluittekst. Wil een gesprek vruchtbaar zijn dan moet het verder komen dan debat over details, maar uiteindelijk zich richten op het betoog, de redenering als geheel. We hebben als commissie daarom geprobeerd uit de vele vragen gesprekspunten te destilleren die helpen het gesprek op het niveau van de hoofdlijn uit het rapport te brengen. Of het (zelfs fysiek) mogelijk is dat deputaten op de vele vragen-op-onderdelen ingaan is een afweging die zij zelf moeten maken en vervolgens verantwoorden. We verwachten van deputaten in ieder geval geen schriftelijke bijdrage voorafgaand aan het gesprek op 11 april.

0.3. Ieder voordeel heeft zijn nadeel

Wat in dit geheel mee een rol speelt is de keuze die deputaten gemaakt hebben om na de publicatie van hun rapport en verantwoording in het publiek te zwijgen en pas ter synode te reageren. Dat lijkt ons een verantwoorde keuze, die we in het vervolg ook niet ter discussie stellen. Het nadeel ervan is echter geweest dat er tot nu toe in de publieke discussie weinig aandacht is geweest voor wat deputaten nu eigenlijk *zelf* betogen in hun rapport. Iedereen merkt dat het moeilijk is je nog los te maken van die publieke discussie in allerlei media, en opnieuw fris te luisteren naar waar het deputaten om gaat. Wij sluiten onszelf daar graag bij in: wij vinden dat ook moeilijk.

Het meest opvallende punt dat hier aandacht vraagt is het verschil tussen de beeldvorming van wat het rapport zou voorstellen en de werkelijk voorgestelde besluiten. Wat rondzingt is dat deputaten zouden voorstellen dat de ambten van predikant, ouderling en diaken opengesteld kunnen worden voor zusters. Wat in werkelijkheid wordt voorgesteld is uit te spreken dat de *visie* dat deze ambten kunnen worden opengesteld voor zusters 'past binnen de bandbreedte van wat als schrijftuurlijk en gereformeerd kan

worden beschouwd' (besluit 2a); per consequentie kan dit punt dan geen belemmering meer vormen in kerkelijke contacten en bij gemeentestichtingsprojecten (besluit 2b). Verdere consequenties zijn aan de synode om te trekken (besluit 4).

Van dit soort verschillen tussen beeldvorming en werkelijkheid (er zijn er meer) zullen wij ons als afgevaardigden bewust moeten maken, wil er een vruchtbaar gesprek met deputaten mogelijk zijn.

0.4. de 'Mennorode-vragen'

Het moderamen heeft ons gevraagd ook de vragen uit Mennorode te verwerken. Dat hebben we geprobeerd. Ze zijn als vragen van 'Mennorode' opgenomen in de vragenlijst van de afgevaardigden. Tegelijk moeten hier twee opmerkingen bij gemaakt worden: 1. de vragen van Mennorode waren bedoeld voor de adviseurs die we daar gehoord hebben; en 2. op die vragen is door hen ook ingegaan. Het is niet in te schatten in hoeverre de reacties van Ad de Bruijne en Gert Kwakkel mensen gerust gesteld hebben of juist extra verontrust. We hebben in ieder geval geen extra gewicht gegeven aan de collectieve vragen van Mennorode ten opzichte van de individuele vragen waar ze nu tussen staan.

0.5. andere vragen uit het publieke debat en brieven

In de vragenlijst wordt een aantal keren verwezen naar publicaties. Dat lijkt ons voldoende. In ieder geval was het ons niet doenlijk om bij de aangegeven gesprekspunten ook nog eens naar (onderling tegenstrijdige) literatuur te verwijzen. Voor zover wij konden zien is het materiaal uit de brieven van diverse kerkenraden al in de vragen van de afgevaardigden verwerkt. Daar moet bij gezegd worden: *voor zover in deze fase van de behandeling relevant*. De opvallende brief van de kerkenraad van Kampen-Noord bijvoorbeeld vraagt extra aandacht bij de verwerking door de synode van het voorgestelde besluit 4. Hetzelfde geldt voor de brieven van deputaten BBK en DKE. Dat hoort echter thuis bij een andere fase van de behandeling en eventueel uitwerking van de voorgestelde besluiten dan nu in een eerste gesprek met deputaten M/V aan de orde is.

0.6. besloten en publiek

Het moderamen heeft ons gevraagd een eerste *publieke* discussieronde met deputaten M/V voor te bereiden. Dat hebben we dan ook gedaan. Voor zover wij kunnen inschatten zou het mogelijk moeten zijn *de voorgestelde gesprekspunten* met deputaten te bespreken in publieke zitting en in aanwezigheid van de pers. Tegelijk zijn we ons met de inventarisatie van de *vragen* des te meer bewust geworden van de risico's daarvan. Het is duidelijk dat er een fors en soms emotioneel verschil van mening is op allerlei punten tussen deputaten en in ieder geval een aantal afgevaardigden. Dat maakt een publiek gesprek niet makkelijk. Des te minder omdat we ermee moeten rekenen dat verschillen van mening in de pers nog eens kunnen worden uitvergroot en dat wij zelf misschien kunnen onderscheiden tussen personen en zaken, maar dat veel anderen dat niet (meer) doen. We doen daarom (hopelijk ten overvloede) een extra appel op wijsheid en zelfbeheersing.

Het heeft een eigen waarde om de complete vragenlijst van de afgevaardigden richting deputaten ook maar de eigen directheid te laten houden. Er is niet in gecensureerd of serieus herschreven, hoogstens geredigeerd. Maar we trekken uit bovenstaande wel de consequentie dat we deze notitie u als vertrouwelijk doen toekomen. Die vertrouwelijkheid geldt in ieder geval tot 11 april.

0.7. Meerderheid en minderheid

Bij de keuze van de gespreksonderwerpen is niet gedifferentieerd tussen het rapport van de meerderheid van deputaten en de verantwoording van br. Dick Slump. We gaan er niet alleen van uit dat ieder van de deputaten de schoen zal aantrekken die hem of haar past, maar zijn ook nieuwsgierig naar de mening van br. Slump over vragen die vooral het rapport van de andere deputaten raken — en andersom. Er wordt in deze notitie gesproken over het rapport (van deputaten) en de verantwoording (van br. Dick Slump). Dat is overeenkomstig de manier waarop de teksten zichzelf presenteren. Er is in strikte zin geen sprake van een meerderheids- en een minderheids*rapport*. Er is sprake van een rapport met een bepaald betoog en van een verantwoording in bijlage 2 bij dat rapport waarin br. Slump verantwoordt waarom het betoog van het rapport hem niet overtuigt en hij gedachten aanbiedt over hoe het anders zou kunnen en volgens hem moeten. Het rapport en de verantwoording worden beide even serieus genomen.

1. Gespreksonderwerpen

1.1. Opdracht, uitvoering, voorgeschiedenis en samenhang

1.1.1. Opdracht — Op pag. 5 van het rapport vertelt u hoe het moderamen van de GS 2011 mee een rol heeft gespeeld in uw interpretatie van uw opdracht. Hoe hebt u de betrokkenheid van het moderamen

ervaren? Hoe heeft de tweede lezing in de context van de opdracht van het moderamen (pag. 5 eerste alinea) uw eigen eerste lezing van de opdracht van de GS veranderd?

U beschrijft uw uiteindelijke lezing van de opdracht van de GS op pag. 5 als: 'Het is niet de bedoeling alle bezinning op dit onderwerp binnen en/of buiten onze kerken opnieuw te doen. Op basis van het beschikbare materiaal moeten de vragen die ons als opdracht zijn gegeven worden beantwoord. Daarbij moet nadrukkelijk aandacht gegeven worden aan de manier waarop deze antwoorden kunnen worden geïmplementeerd in de kerken.'

In de verdere uitwerking blijkt dat u de vragen die als opdracht zijn gegeven zeer terughoudend beantwoordt: *de visie dat* het op grond van de Schrift geoorloofd is, naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van diaken, ouderling en predikant *is in het licht van de Schrift legitiem* (pag. 4 io 32). Dat is bewust (pag. 9) geen 'ja' of 'nee'. De implementatie van dit terughoudende antwoord vraagt om voortzetting van het gesprek en aanwijzingen hoe dat goed te voeren (vgl. hoofdstuk 6).

Voor de verhouding van dit terughoudende antwoord tot de voorgeschiedenis en samenhang van uw opdracht, zie verderop. Hier komt vooral de vraag op naar de verhouding tussen uw uitvoering van de opdracht van de GS en wat u de opdracht van het moderamen noemt. Wat het moderamen *nodig* acht (een heldere afronding van het theologisch verhaal en anderzijds een zoektocht naar wat bestuurlijk gezien opportuun is) acht u kennelijk (nog?) *niet mogelijk*. Hoe diep gaat dat kennelijk (nog?) niet mogelijk zijn voor u? Als een één-op-één toepassing van de bijbelse voorschriften niet mogelijk is (pag. 7), hoe zijn dan de vragen rond vrouwelijke ambtsdragers nog wèl 'op grond van de Schrift' te beslissen? Of moeten we volgens u zelfs constateren dat dit niet 'op grond van de Schrift' mogelijk is? Hoe verklaart u dat het moderamen van de GS 2011 op grond van hetzelfde beschikbare materiaal etc. nodig (en dus mogelijk) vindt wat u (nog?) onmogelijk vindt?

Tenslotte bij dit punt: zie beneden bij onderdeel 1.5.

1.1.2. Uitvoering — Het gegeven dat er nu zowel een rapport als een verantwoording daartegenover op tafel ligt geeft aan dat er binnen het deputaatschap op enig moment een verschil van inzicht en overtuiging is ontstaan dat niet meer overbrugbaar was. Wat zijn daarbij naar uw ervaring de breekpunten geweest? Hoe hebt u geprobeerd daar (toch) overeenstemming over te bereiken? Zijn er tussenvoorstellen geweest of andere pogingen een compromis te bereiken? Zo ja, wat zorgde er voor dat die niet konden slagen?

In hoeverre ervaart u het gegeven van verschil van mening en overtuiging al binnen het deputaatschap zelf als een extra argument voor de positie die u uiteindelijk gekozen hebt?

1.1.3. Voorgeschiedenis en samenhang — U bent het derde deputaatschap dat zich sinds 2005 met de thematiek van M/V en ambt hebt beziggehouden. Hoe verhoudt uw rapportage zich tot die van de beide vorige rapportages en de besluiten en overwegingen van voorgaande generale synodes? Waar en waarom trekt u lijnen door en waar en waarom kiest u voor een andere benadering?

Het gesprek over dit onderwerp speelt niet alleen in onze kerken. U hebt ervoor gekozen om niet inhoudelijk in te gaan op de diverse rapporten van onze meest genabuurde kerken in Nederland (NGK VOP 2004, CGK 1998 en 2001) en u volstaat ook bij onze buitenlandse zusterkerken met een overzicht en typering van hun posities. Kunt u toch in ieder geval iets meer vertellen over hoe uw rapport zich *inhoudelijk* verhoudt tot de rapporten uit NGK en CGK?

1.2. Vraagstelling

1.2.1. U kiest ervoor het probleem waar een oplossing voor gezocht wordt te benoemen als 'hoe lezen wij de Bijbel?' (pag. 5). Verderop noemt u dit de onderliggende theologische kwestie: 'Op welke manier zijn de bijbelse voorschriften, gegeven in een concrete culturele situatie, van toepassing op onze huidige situatie?' (pag. 7). Daarmee maakt u een *concreet* probleem met de interpretatie en toepassing van een aantal bijbelse teksten tot een *algemeen* probleem. Wat zijn uw beweegredenen geweest voor deze keuze? Ter toelichting: De keuze is in ieder geval niet vanzelfsprekend. In de kerken wordt *in het algemeen* helemaal geen probleem ervaren met het lezen en toepassen van teksten waarin de andere setting van de bijbelse voorschriften doorklinkt. Het is zelfs te verdedigen dat er in de Nederlandse gereformeerde traditie, in onderscheid van de reformatorische of evangelische, een brede consensus bestaat over hoe met dergelijke teksten om te gaan. In feite verwijst u bovenaan pag. 9 van het rapport zelf naar die consensus. Ook zonder ons bewust te zijn van allerlei finesses van wat er in de uitleg en toepassing speelt weten we als gereformeerden in de praktijk prima een weg te vinden met dergelijke teksten. Alleen in sommige *concrete* discussies ervaren we problemen. De discussie over het toegestaan zijn van vrouwelijke ambtsdragers is daar een voorbeeld van. Het is in ieder geval de moeite waard te vragen naar de redenen

waarom in dit concrete geval mensen een uitzondering maken op hun ‘normale’ manier van omgaan met teksten, vóór er een algemeen probleem van gemaakt wordt.

1.2.2. Het effect van uw keuze lijkt te zijn dat een relatief beperkte discussie over de toepassing van een aantal teksten in een specifieke vraagstelling over M/V en ambt nu belast wordt met een zware hypotheek: de manier van omgaan met de Bijbel als goddelijke boodschap voor ons komt in het algemeen ter discussie te staan, complexe hermeneutische vraagstellingen moeten behandeld worden, en dergelijke. Was het niet mogelijk geweest om aan uw opdracht te voldoen zonder een dergelijke zware hypotheek te nemen?

Inderdaad kunt u voor deze verbrede en verzwaarde vraagstelling verwijzen naar de voorgaande discussie. Vanuit het verleden is o.a. het thema van vrouwelijke ambtsdragers een signaal-thema geworden dat de grens tussen orthodox en vrijzinnig aangaf; het is daarmee voor veel mensen ook een taboe-thema geworden. Dat neemt niet weg dat de vraag blijft of het wel terecht is door te vragen naar een *algemene* onderliggende theologische kwestie van de orde van grootte van manier van Bijbel lezen en hermeneutiek. Is de werkelijke problematiek niet veel beperkter en dus gericht op te lossen?

1.2.3. Door uw algemene vraagstelling maakt u het zichzelf effectief onmogelijk nog een beroep te doen op de bovengenoemde consensus. Tussen voor- en tegenstanders van vrouwelijke ambtsdragers is in de gereformeerde traditie een veel grotere gemeenschappelijkheid in Bijbel lezen dan nu in het rapport blijkt. Het gericht beargumenteren waarom het goed is op te houden met een uitzondering op hoe we gewend zijn met sociaal-cultureel bepaalde teksten om te gaan vraagt in ieder geval om een veel kleinere omschakeling dan het pleiten voor een nieuwe/andere/betere manier van Bijbel lezen of hermeneutiek. Wat is uw afweging geweest om een dergelijke route niet te kiezen?

1.3. Context (cultuur) en hermeneutiek

1.3.0. Exegese van bepaalde teksten — We hebben ervoor gekozen in deze fase van het gesprek geen exegetische vragen bij de uitleg van bepaalde teksten in te brengen. Het zal deputaten niet verbazen dat die vragen vele zijn. Maar bespreking ervan draagt niet bij aan een gesprek over *het betoog* van deputaten M/V in hun rapport (waar br. Slump afstand van neemt in zijn verantwoording). En dat is waar het nu eerst om gaat.

1.3.1. Context (cultuur) — N.B. Effectief lijken de begrippen context en cultuur in het rapport uitwisselbaar te zijn. De verantwoording van br. Slump stelt vragen bij het gebruik van het complexe begrip cultuur en is daarin niet de enige. Om verwarring te voorkomen en ook om te voorkomen dat we ons verliezen in allerlei discussies over ‘cultuur’, stellen wij voor verder over *context* te spreken. In hoeverre hebben we een reëel inzicht in de context waarin de boeken van het Oude en Nieuwe Testament geschreven zijn?

In hoeverre wordt wat wij de context van de boeken van de Bijbel noemen door ons zelf geconstrueerd? Is bovendien zo’n context niet altijd een kluwen van goddelijke en anti-goddelijke invloeden, wat een globaal beroep op ‘de’ context tot een riskante strategie maakt?

Is zo’n context niet per definitie te gedifferentieerd om er eenduidige conclusies aan te verbinden, zowel voor toen als voor nu?

In hoeverre leeft de kerk in een ‘eigen’ context van de kerk van alle tijden en plaatsen en de doorgaande lijn in de Schrift, en is zij van daaruit geroepen ook op de man-vrouw-verhouding een eigen ‘way of life’ vorm te geven, desnoods als ‘tegenover’ van de algemene context?

Als illustratie bij de laatste twee vragen hierboven kan gewezen worden op de moeite die u aanhaalt uit de praktijk van onze kerken om het verschil in toegestane taakvervulling tussen vrouwen en mannen uit te leggen aan nieuwe generaties en aan jonge christenen (bijv. pag. 6). Kennelijk wordt die moeite niet algemeen ervaren: de grote Vrije Baptistengemeente rond ds. Orlando Bottenbley kent een mannelijke raad van oudsten en vindt het zelfs niet nodig dat te verantwoorden (tenminste niet al te vindbaar online). Hetzelfde geldt voor Redeemer Presbyterian Church in New York, de gemeente van ds. Tim Keller, die een inspiratiebron vormt voor veel gereformeerde gemeentestichtingsprojecten.

1.3.2. Hermeneutiek — In het algemeen blijkt in de discussie tot dusver en blijkt ook uit de vragen van de afgevaardigden dat de uitleg en de hantering van wat deputaten ‘hermeneutiek’ noemen meer vragen oproepen dan beantwoorden. Ook zonder analyse van waar dat aan ligt kan geconstateerd worden dat de voorgelegde visie op en hantering van ‘hermeneutiek’ niet overtuigt. Het gaat daarbij bovendien niet alleen om ‘tegenstanders’ van het openstellen van de ambten voor vrouwen, maar ook om ‘voorstanders’ die niet overtuigd zijn. U biedt uw visie als geheel aan als een voorbeeld van ‘zo zou het kunnen’, maar ze

roept in ieder geval op het onderdeel 'hermeneutiek' breed de reactie op van 'zo kan het in ieder geval niet'. Hoe taxeert u deze reactie zelf?

U signaleert zelf al (pag. 20) als belangrijkste vraag die u te beantwoorden hebt: 'betekent "hermeneutiek" zo niet dat ons eigen leeskader de kracht en het gezag van de Bijbel als Gods Woord gaat overheersen?' Kortere gezegd: kan de *tekst* van de Bijbel ons in onze context nog tegenspreken? U brengt daar tegenin dat u juist probeert recht te doen aan wat de Schrift zelf als context aanreikt (pag. 20), en dat ook de manier waarop Paulus met zijn context omging voor ons richtinggevend moet zijn (pag. 21). Tegelijk blijkt o.a. uit uw 'driehoeken-schema' (pag. 17) dat voor u de *context* van de Schrift *toch een zelfstandig gegeven* is tegenover de tekst en met die tekst niet samenvalt (wat de Schrift zelf ons als context aanreikt). Wat u zelf her en der beschrijft als context van de Schrift heeft behoorlijk wat meer bronnen dan alleen de Schrift. Het is die zelfstandige rol van de context die de vraag levend houdt: welk verweer hebben deputaten nog als mensen dezelfde redenering toepassen op andere onderwerpen waarbij ook ingrijpend verschil speelt tussen de context van toen en die van nu (gemengd huwelijk, [homo]seksualiteit, wonderen, engelen en 'goden', en zelfs de persoonlijkheid of het bestaan van God)? Gaat op deze manier niet alles schuiven? Paulus geeft zelf *niet* aan wat voor hem het zwaarst weegt in het hele palet aan aanwijzingen en argumenten dat hij gebruikt (pag. 22). U gebruikt dat bijvoorbeeld als argument tegenover mensen die extra waarde hechten aan de verwijzing naar de geschiedenis van Adam en Eva in het paradijs (pag. 23). Intussen geeft u voor uzelf *wel* aan wat voor u het zwaarst weegt in het palet: de hoofdzaak is en blijft voor alle tijden: verspreiding van het evangelie in en door de kerk (pag. 23). Die hoofdzaak weerspiegelt zich in een lezing van Paulus waarbij u steeds aandacht vraagt voor wat hij communicatief in zijn context aan het doen is (aansluiting of kritiek). Paulus geeft intussen zelf nergens met zoveel woorden aan dat hij zich in feite aansluit bij of kritiek oefent op zijn context als zodanig (en kan dat ook niet doen, de hele vraagstelling is niet de zijne, maar de onze). De duiding komt dus geheel voor uw rekening en lijkt een sterk voorbeeld van hoe de eerste lezing altijd vanuit een latere lezing geconstrueerd wordt. In ieder geval geldt zowel voor de selectie in het palet als voor de communicatieve duiding van Paulus instructies dat beide niet uit de teksten voortkomen. Hoe kunt u beide toch tegenover de teksten verantwoorden?

1.4. Ambten, differentiatie en eigenheid

1.4.1. Differentiatie — U geeft aan dat de eerste twee vragen van de GS 2011 (waarin tussen diakenen en ouderlingen/predikanten onderscheiden wordt) op fundamenteel niveau onlosmakelijk bij elkaar horen, hoewel het wellicht uit praktische overwegingen zinvol is om tussen deze ambten te onderscheiden (pag. 9). U werkt dit 'op fundamenteel niveau onlosmakelijk bij elkaar horen' uit via een visie op wat die ambten tot ambt maakt: de roeping om de gemeente door Woord en sacrament bij Christus te houden en daarin Christus te representeren (pag. 25). Het zinvol zijn van onderscheiding uit praktische overwegingen lijkt samen te hangen met de verschillen tussen concrete taken en verantwoordelijkheden (pag. 25). U volgt daarmee niet de benadering die doorklinkt in de opdracht van de GS 2011 en die in de discussie tot nu toe wel een rol speelt (en in de praktijk van diverse [buitenlandse] kerken vorm heeft gekregen), om namelijk voor het functioneren van vrouwen in de ambten te letten op a. de verschillen die er bestaan in de taakstelling van met name diakenen ten opzichte van ouderlingen en predikanten, en b. de verschillende componenten binnen de taakstelling van de ambten van ouderling en predikant (bijv. pastoraat, leiding geven). Deze keuze impliceert aan uw kant de stelling *dat er geen taken zijn die als zodanig door mannen moeten en niet door vrouwen mogen worden uitgevoerd*. Het is nu juist de kern van de traditionele positie dat er wel degelijk taken zijn die niet door vrouwen mogen worden uitgevoerd (leren, regeren). In dit verband verwijst u echter alleen naar de praktijk: 'Deze taken worden in de praktijk op allerlei manieren al door vrouwen uitgevoerd zonder dat dit op principiële bezwaren stuit.' (pag. 25). Kunt u de geïmpliceerde stelling (er zijn geen taken die als zodanig door mannen moeten en niet door vrouwen mogen worden uitgevoerd) nader onderbouwen en u daarbij confronteren met de traditionele positie?

De differentiatie tussen diakenen en ouderlingen/predikanten is voor het tot stand komen van de praktijk in veel kerken die vrouwelijke ambtsdragers kennen (PKN, NGK, CRC) belangrijk geweest als een eerste stap. Het valt u toe te stemmen dat daarmee geen wezenlijke oplossing wordt geboden voor de vragen rondom de ambtsdienst van vrouwen (pag. 29). Intussen is het wel een relatief makkelijk te nemen stap om het diakenambt voor vrouwen open te stellen (zie o.m. wat u zelf aandraagt op pag. 28/29). Moet die stap volgens u wachten tot er wel een 'wezenlijke oplossing' is, en zo ja, waarom?

1.4.2. Eigenheid — U typeert het gemeenschappelijke van de diverse ambten in de kerk ('het ambt') als de roeping om de gemeente door Woord en sacrament bij Christus te houden en daarin Christus te representeren. Daarin past u een omschrijving die is ontworpen voor een specifiek ambt (het *geordineerde*

ambt van bisschop, predikant [?] e.d., in onderscheid van ‘gemeentefuncties’ als ‘onze’ ouderling en diaken) zonder meer toe op de onder ons bestaande drie ‘ambten’. Kan dat zomaar? Dezelfde vraag anders gesteld: de onder ons bestaande ‘ambten’ worden in de gereformeerde traditie vanouds gefundeerd via een vrij (te?) direct beroep op de Schrift: een aantal functies die in het Nieuwe Testament voorkomen worden van blijvende waarde geacht en daarom voorgeschreven in de orde van de kerk. Het accent ligt op deze manier vanouds meer op het specifieke van de verschillende functies dan op het gemeenschappelijke (‘het ambt’). Het vrij (te?) directe Schriftberoep geeft daarbij de ruimte voor vrouwelijke diakenen, maar niet voor vrouwelijke ouderlingen en predikanten. De omschrijving die u geeft is gevormd vanuit het concept opzien, opziener (episkopein, episkopos [bisschop]), wortelt in de traditie waarin de diverse ambten worden gezien als ‘afsplitsingen’/onderdelen van het ene apostolische ambt en lijkt in ieder geval niet van toepassing op ‘onze’ diaken — wellicht zelfs niet zonder meer op ‘onze’ ouderling. Vanuit de door u gegeven omschrijving zou met hetzelfde recht een betoog op te zetten zijn om in ieder geval ‘onze’ diaken geen ambtsdrager meer te noemen. Dus nogmaals: kan dat zomaar? Terugkoppeling: wanneer er geen taken zijn die als zodanig alleen door mannen moeten en niet door vrouwen mogen worden uitgevoerd, of anders gezegd: wanneer bij de roeping tot een taak alleen de door God gegeven gaven een rol spelen en niet het geslacht van degene die geroepen wordt, impliceert dit *dat het doorgaande gesprek over de ambten en de invulling daarvan geheel los staat van de discussie over al dan niet vrouwelijke ambtsdragers*: wat voor eventuele andere uitkomsten het gesprek over de ambten ook heeft, er kan dan nooit een invulling uit voortkomen met een taakstelling die voor vrouwen gesloten moet blijven. U voert intussen wel een pleidooi om beide discussies te blijven combineren. Kunt u daar meer argumentatie bij geven?

1.5. Omgang met verschillen, vervolg, rol van de synode en implementatie

1.5.1. Vervolg — Hoe verhoudt zich uw zeer terughoudende beantwoording van de vragen van de GS 2011 en uw bepleiten van een voortgaand gesprek zich tot de door u voorgestelde besluiten 3 en 4? Pleit u rapport in feite niet juist voor de benoeming van een nieuw deputaatschap M/V, nu bijvoorbeeld ten dienste van de coördinatie van dat voortgaand gesprek? Wat voor soort kerkrechtelijke consequenties ziet u zelf volgen uit het door u voorgestelde besluit 2a? Hebt u op grond van uw taxatie van de stand van het gesprek bepaalde wensen voor of overwegingen bij mogelijke afspraken die over het thema van M/V en ambt in de kerken te maken zijn?

1.5.2. Rol van de synode — U stelt terecht de vraag (pag. 8), of een generale synode gehouden kan zijn in inhoudelijke theologische vragen één bepaalde visie goed of af te keuren. ‘Dit geldt des te sterker wanneer zo’n generaal-synodale standpuntbepaling tegelijk ook het doorhakken van een gordiaanse knoop is. Is het werkelijk in het belang van de kerken om de overtuiging van één (groter of kleiner) deel van de kerkleden kerkelijk te ijken en daarmee onherroepelijk een ander (kleiner of groter) deel van zich te vervreemden?’ Tegelijk impliceert de door u voorgestelde besluittekst dat u van de synode vraagt de standpunten van de voor- en tegenstanders in die inhoudelijke theologische discussie wel degelijk te *kwalificeren*: ze vallen beide binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld. Dat vraagt in ieder geval van de tegenstanders het opgeven van de normatieve claim van hun standpunt: zij moeten toegeven dat er een reëel probleem is en niet maar een pastoraal probleem (pag. 8), zij kunnen er niet meer zomaar van uit gaan dat God in de Bijbel vrouwelijke ambtsdragers verbiedt of een bepaalde verhouding van vrouwen en mannen voorschrijft, maar moeten omschakelen naar de positie dat *het hun overtuiging is dat God in de Bijbel etc.*

Kunt nu nog eens apart voor ons uitwerken op grond waarvan u een synode wèl geroepen acht een dergelijke *kwalificatie* van theologische standpunten te geven, maar niet geroepen om de theologische gordiaanse knoop door te hakken?

1.5.3. Implementatie — Hoe kunnen we volgens u voorkomen dat ook de implementatie van de door u voorgestelde terughoudende besluiten in de kerken toch het effect krijgt van een ‘fragmentatiebom’? Het terugplaatsen van de discussies over M/V en ambten in de lokale gemeenten heeft bepaald risico’s. In hoeverre moet naar de mening van deputaten de invoering van welke besluit dan ook hierover, wachten op reacties van zusterkerken in binnen- en buitenland?

2. Gespreksvoering

Op het moment van afsluiting van deze notitie stellen wij ons de gang van zaken op 11 april ongeveer zo voor: bij elk van de vijf gespreksonderwerpen krijgen deputaten gezamenlijk (dus inclusief br. Dick Slump) maximaal 10 minuten voor hun reactie, gevolgd door maximaal 15 minuten plenaire discussie met de afgevaardigden (één ronde). Wanneer de tijd het toelaat wordt het gesprek afgesloten met een extra

plenaire discussie over het geheel. Het is aan het moderamen om te beslissen over wie het gesprek technisch zal leiden.

Vóór 11 april zal nog een gesprek plaats vinden tussen de commissie en het deputaatschap. Het is mogelijk dat in dat overleg besloten wordt een andere aanpak van het gesprek voor te stellen. Het is uiteraard aan het moderamen om daarin de laatste beslissingen te nemen.

Herman Bouma
Lucius de Graaff
Chris Kruse (voorzitter)
Wim van der Schee (rapporteur)

Bijlage 3-8 (bij artikel 18)

Commissierapport M/V in de kerk ten behoeve van de vergadering van 5 juni 2014

Inleiding

Na de oproep daartoe ter vergadering op 20 mei zijn tien alternatieve voorstellen ingediend door afgevaardigden, soms individueel, soms in groepen (K. Beiboer, J.W. Boerma, 'PS Groningen', M. de Jong, C.G. Kruse-L.W. de Graaff, P. Poortinga, W. van der Schee e.a., J.H. Soepenbergh, P.L. Voorberg, G. Zomer e.a.). Via overleg en na extra aandringen van het moderamen is het aantal voorstellen teruggebracht tot vijf. De complete tekst van vier daarvan is als bijlage opgenomen. Het voorstel van P. Poortinga is opgenomen als mogelijk Besluit 5.

Verder heeft het moderamen aan deputaten M/V in de kerk verzocht hun concept-besluittekst van gronden te voorzien. Dat is gebeurd bij conceptbesluit 2. Die besluittekst is verder op een enkel woord gewijzigd (naast → behalve). Dit is gebeurd omdat 'naast' bleek te kunnen worden opgevat als 'op gelijke voet met', waardoor dan de bijbelse volgorde van Genesis verdoezeld zou worden.

Er is geen eigen voorstel van de commissie M/V. Dat betekent dat de concept-besluitteksten uit het rapport van deputaten M/V uitgangspunt van besluitvorming zijn. Gegeven de complexiteit van de materie en de combinatie van de ingediende alternatieven is besloten uit te gaan van de tekst uit het rapport *per besluit en niet als geheel*. Bespreking en besluitvorming vinden dus *per besluit* plaats.

Verderop in deze notitie worden de concept-besluiten en alternatieven per besluit gerangschikt.

Huishoudelijke regeling

Vgl. artikel 9 onderdeel 6 van de huishoudelijke regeling:

De preses zal de voorstellen en amendementen onderscheiden in:

- a. het oorspronkelijke voorstel;
- b. een voorstel dat zich geheel of op een wezenlijk onderdeel tegen het oorspronkelijke voorstel richt;
- c. een amendement dat op een ondergeschikt aspect een wijziging van het voorstel beoogt;
- d. een amendement op een reeds ingediend amendement.

Bij stemming zal eerst gestemd worden over de amendementen van groep d, vervolgens over groep c en ten slotte over de groepen a en b. Daarbij krijgt als regel een deputaten- of commissievoorstel de voorrang, waarbij een commissievoorstel, voor zover het een amendement is op het voorstel van deputaten, voorgaat op het voorstel van deputaten; indien het commissievoorstel beschouwd kan worden als een tegenvoorstel, komt het deputatenvoorstel eerst in stemming.

Indien een voorstel meerdere onderdelen bevat kan de preses deze onderdelen afzonderlijk in stemming brengen. Daarna zal de vergadering over het voorstel in zijn geheel stemmen.

Concept-besluitteksten m/v

Materiaal:

1. Acta Generale Synode Harderwijk 2011 (art. 29 Besluit 2);
2. rapport van deputaten M/V in de kerk 'Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie';
3. aanvullend rapport van deputaten M/V in de kerk 'Samen verder in dienst van het evangelie';
4. br. D.A.C. Slump, Korte reactie op 'Samen verder in dienst van het evangelie';

5. adviezen van de hoogleraren A.L.Th. de Bruijne, B. Kamphuis, G. Kwakkel, H.G.L. Peels, C.J. de Ruijter, M. te Velde, en de emeritus hoogleraar J. van Bruggen;
6. brief van deputaten BBK d.d. 17-10-2013, waarin zij vragen om besluitvorming pas te effectueren na consultatie van buitenlandse zusterkerken;
7. brief van de GK Urk, d.d. 03-12-2013, is niet overtuigd dat de conclusie gerechtvaardigd is dat naast mannen ook vrouwen mogen dienen in het ambt;
8. brief van GK Hoofddorp, d.d. 06-01-2014, wijst wijze waarop deputaten tot conclusie zijn gekomen resoluut af, heeft instemming met de verantwoording van D.A.C. Slump;
9. brief van de CGKv Sneek, d.d. 07-01-2014, verzoekt voorgestelde besluit 2c niet over te nemen, maar (ism CGK) te werken volgens voorstel D.A.C. Slump;
10. brief van de GK Rijnsburg, d.d. 07-01-2014, kan zich vinden in het minderheidsrapport en veroordeelt de grote rol die de cultuur krijgt in het meerderheidsrapport;
11. brief van de GK Katwijk, d.d. 07-01-2014, betoogt dat niet de cultuur maar de bijbel doorslaggevend moet zijn en vraagt dat mee te wegen in de beoordeling van het rapport MV;
12. brief van deputaten MV, d.d. 30-12-2013, geven advies inzake brief 32-D-2 van deputaten BBK;
13. brief van de GK Ten Boer, d.d. 10-01-2014, verzoekt rapport MV af te wijzen en uit te spreken dat ambten uitsluitend door mannen zullen worden bediend;
14. brief van de GK Mussel, d.d. 10-01-2014, vraagt te besluiten het meerderheidsrapport af te wijzen;
15. brief van de GK Bussum-Huizen, d.d. 13-03-1-2014, verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
16. brief van de GK Spakenburg-Noord, d.d. 13-01-2014, verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
17. brief van deputaten kerkelijke eenheid, d.d. 16-01-2014, vragen in lijn met deputaten BBK besluitvorming pas te effectueren nadat de GS van de CGK en de LV van de NGK hierover hebben kunnen spreken;
18. brief van de GK Eemdijk, d.d. 13-01-2014, verzoekt uit te spreken dat visie van deputaten geen goede gronden biedt voor besluitvorming en verzoekt zorgvuldige afstemming met (buitenlandse) zusterkerken;
19. brief van de GK Leiden, d.d. 22-01-2014, vraagt zich af of het rapport voldoende basis biedt voor besluitvorming en stelt 3 concrete vragen;
20. brief van de GK Bunschoten-Oost, d.d. 28-01-2014, vraagt uit te spreken dat deputaten zich niet aan instructie houden en dat visie geen goede grond biedt om besluiten op te nemen over MV in de kerk;
21. brief van de GK Kampen-Noord, d.d. 31-01-2014, heeft kritische opmerkingen over onderdelen van het rapport maar steunt conceptbesluit 2a;
22. brief van de GK St. Jansklooster-Kadoelen, d.d. 30-01-2014, betuigt adhesie aan de brief van de GK Urk (32-D-3);
23. brief van de GK Vlaardingen, d.d. 03-02-2014, is overtuigd dat het op grond van Gods Woord niet verantwoord is dat zusters predikant of ouderling worden en wil hiervoor geen ruimte in het kerkverband;
24. brief van de GK Capelle ad IJssel-Noord, d.d. 08-02-2014, uit zorgen over de grote ruimte die in het rapport wordt gevraagd voor de eigen zeggenschap van de cultuur.

Besluit 1:

deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 2:

het volgende uit te spreken:

- a. de visie dat behalve mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen, past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld;
- b. het al dan niet functioneren van vrouwen als ambtsdrager mag voor de Gereformeerde Kerken geen belemmering vormen in de kerkelijke contacten met de Christelijke Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde Kerken en evenmin bij gemeentestichtingsprojecten.

Gronden:

1. [a] Zowel voor- als tegenstanders van openstelling van de ambten voor vrouwen argumenteren op basis van de Bijbel, die normatief is voor alle denken en leven.

2. [a] Onomstreden is dat man en vrouw samen door God verantwoordelijk zijn gesteld voor wat er in de schepping gebeurt (Gen. 1: 26-28).
3. [a] De kloof tussen kerk en maatschappij, die momenteel in de Gereformeerde Kerken bestaat als het gaat om de rol van vrouwen, is niet in lijn met de Bijbel.
4. [b] Uit Besluit 2a en de bijbehorende gronden volgt dat kerken en medechristenen niet uitsluitend op een andere visie of praktijk inzake de vrouw in het ambt beoordeeld mogen worden.

Tegenvoorstellen

— 'PS Groningen'/C.G. Kruse-L.W. de Graaff

Besluit 2:

uit te spreken dat bij het ontwikkelen van een schriftuurlijke visie op mannen en vrouwen in de dienst van het evangelie de volgende uitgangspunten in acht moeten worden genomen:

1. het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen sluiten elkaar niet uit;
2. de woorden van de apostel Paulus in 1 Kor. 14, 34 en 1 Tim. 2, 11- 15 geven aan dat mannen de eindverantwoordelijkheid dienen te dragen voor de ambtelijke taken;
3. exegetisch is niet overtuigend aangetoond dat de woorden van de apostel Paulus voor de kerk van vandaag niet meer zouden gelden;
4. de 'culturele context' kan bij de uitleg van de onder 2 genoemde teksten niet als doorslaggevend argument worden gebruikt om de zusters tot deze taken toe te laten.

— G. Zomer e.a.: *amendement op conceptbesluit 'PS Groningen' etc., grond 1:*

1. Het oordeel van de GS Ommen 1993 (*Acta*, art. 24, besluit 2, grond 3c) dat de Schriftgegevens van 1 Kor. 14: 34-36 en 1 Tim. 2: 11-15 geen ruimte laten voor het openstellen van het 'regeerambt' voor vrouwen in de kerk is niet weersproken.

opmerking moderamen:

Dit was een amendement op een conceptbesluit van 'PS Groningen'/C.G. Kruse-L.W. de Graaff. Nadat Cie M/V deze notitie geschreven had, kwam PS Groningen'/C.G. Kruse-L.W. de Graaff met een gewijzigde tekst, waar dit amendement niet meer bij aansluit.

— M. de Jong

Besluit 2:

de vraag aangaande de positie van de vrouw ten aanzien van het ambt nu niet te beantwoorden.

Gronden:

1. Negen jaar studie op deze vraag heeft geen duidelijk en breed gedragen antwoord opgeleverd en dat antwoord is ook niet in zicht.
2. De oplossing van het reële probleem dat aan de gestelde vraag ten grondslag ligt, lijkt een andere invulling van de ambten te zijn, maar er is geen vraag vanuit de kerken gesteld over een herbezinning op de ambtsinvulling.

— W. van der Schee e.a. (zie ook de toelichting in Bijlage 3)

Besluit 2:

uit te spreken:

- a. dat deze synode niet tot voldoende eenduidigheid en consensus is gekomen om, bevestigend of ontkennd, tot gemeenschappelijke besluitvorming over te gaan over de vraag of naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen;
- b. dat het gesprek over deze vraag in de kerken op basis van respect over en weer moet worden voortgezet, om zo te groeien in eensgezindheid (vgl. Fil. 3: 15);
- c. dat andere kerken en medechristenen niet beoordeeld mogen worden op het bij hen functioneren van vrouwelijke ambtsdragers als zodanig.

Gronden:

1. [a] De bespreking ter synode heeft geen breed gedragen, op de Schrift gefundeerd inzicht opgeleverd; de adviezen van deputaten, zusterkerken en adviseurs zijn niet eensluidend.

2. [a] Om de eenheid te bewaren is het wijs in een gevoelige zaak als deze geen (meerderheids)besluiten te nemen die een substantieel deel van de (zuster) kerken en gemeenteleden niet overtuigen.
3. [b] De vanaf 2005 in de kerken gevoerde discussie kent zowel voor- als tegenstanders die hun overtuiging op verschillende manieren onderbouwen, maar zich allen beroepen op de heilige Schrift als de enige norm voor ons denken en leven; geen van die posities en argumentaties kan bij voorbaat als niet gereformeerd worden afgewezen.
4. [b] De opdracht van de GS Harderwijk 2011 (art. 29 besluit 2) heeft in de kerken ruimte gegeven om over de vraag of het op grond van de Schrift geoorloofd is om naast broeders ook zusters te benoemen in het ambt van diaken, ouderling of predikant, vanuit de bijbel in alle openheid te discussiëren.
5. [b] De discussie in de kerken is mede door het verschijnen van het laatste rapport van deputaten M/V in een stroomversnelling terecht gekomen; de urgentie van het gesprek over dit onderwerp wordt meer gevoeld dan eerder; des te meer reden om dit gesprek ook verder te voeren.
6. [c] Het gewicht dat moet worden gegeven aan het functioneren van vrouwen in ambtelijke functies in andere kerken of in nieuw gestichte gemeenten, wordt bepaald door de manier waarop die dienst in een bijbels-gereformeerde identiteit is verankerd en wordt verantwoord.

Besluit 3:

geen nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen.

Tegenvoorstellen

— G. Zomer e.a.

Besluit 3:

opnieuw deputaten M/V in de kerk te benoemen om

- a. de vraag van de GS Harderwijk 2011 of het op grond van de Schrift geoorloofd is om naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van diaken alsnog te beantwoorden;
- b. de huidige kerkstructuur nader te doordenken met het oog op een optimaal gebruik van de onderscheiden gaven van mannen én vrouwen.

Gronden:

1. Deputaten hebben deze vraag niet specifiek beantwoord, omdat ze dit niet konden losmaken van de vraag naar de openstelling van het ambt van predikant en ouderling voor de zusters van de gemeente.
2. Gelet op de nieuwe kerkordelijke bepalingen over het ambt van diaken is de vraag naar de gevolgen van een positief antwoord op deze vraag voor de taak en de verantwoordelijkheid van de diakenen (zie opdracht GS Harderwijk) niet urgent.
3. Deputaten hebben in hun rapport (blz. 32) opgemerkt dat — zeker met het oog op de optimalisering van de dienst van mannen én vrouwen — gegroeide kerkelijke structuren opnieuw doordacht moeten worden.

— 'PS Groningen'/C.G. Kruse-L.W. de Graaff (zie ook de toelichting in Bijlage 1)

Besluit 3:

- a. uit te spreken dat een voortgaande bezinning op de vragen rond mannen en vrouwen in de ambten van predikant, ouderling en diaken gediend is met een kritische bestudering van de huidige ambtsstructuur binnen de GKv in het licht van het totale onderwijs van de Schrift;
- b. een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen dat in kaart moet brengen:
 1. hoe de ambten van predikant, ouderling en diaken op een Schriftuurlijk verantwoorde wijze zo kunnen worden ingevuld dat vrouwen zich daarbinnen kunnen inzetten voor Gods koninkrijk; dit met inachtneming van de onder besluit 2 genoemde gronden als uitgangspunt;
 2. wat de consequenties van een dergelijke structuur zijn met betrekking tot de in gebruik zijnde formulieren in de kerkorde;

3. hoe binnen de zusterkerken wordt gedacht over de invulling van de ambten van predikant, ouderling en diaken; dit met het oog op het onderhouden van de katholiciteit van de kerk.
- c. de binnen- en buitenlandse zusterkerken op de hoogte te stellen van dit besluit 3 en hen te verzoeken om advies.

Gronden:

1. Er dient alsnog een antwoord te worden gegeven op de vragen die door de GS Harderwijk 2011 zijn gesteld (*Acta* art. 29):
 - *Is het op grond van de Schrift geoorloofd, naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van diaken?*
 - *Is het op grond van de Schrift geoorloofd, naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van ouderling en predikant?*
 - *Welke gezamenlijke uitspraken en afspraken zijn er, gegeven de antwoorden op de genoemde vragen nodig en/of mogelijk?*
2. De uit de tijd van de Reformatie afkomstige ambtelijke structuur van predikanten, ouderlingen en diakenen is niet rechtstreeks aan de Schrift ontleend en mag daarom naar gelang van de omstandigheden worden gewijzigd en/of aangevuld.
3. Niet alle werkzaamheden van de huidige ambtsdragers hebben direct te maken met het dragen van de eindverantwoordelijkheid voor de geestelijke leiding aan de gemeente; het is zinvol te onderzoeken welke taken door zowel mannen als vrouwen kunnen worden vervuld terwijl een college van mannelijke oudsten de eindverantwoordelijkheid draagt.
4. Een andere invulling en indeling van de ambten van predikant, ouderling en diaken kan consequenties hebben voor de inhoud van de in gebruik zijnde formulieren en ook voor de regelingen van de kerkorde.
5. Overeenkomstig de regels voor de zusterkerkrelaties (GS Ommen 1993) behoren de zusterkerken op de hoogte te worden gesteld van de voorgenomen studie.

— W. van der Schee e.a. (zie ook de toelichting in Bijlage 3)

Besluit 3:

een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen, dat tot taak heeft:

1. te werken aan de integratie van het bijbels onderwijs, de confessionele normen, en de praktijk van liturgie, prediking, pastoraat en diaconaat, gemeenteopbouw, kerkrecht en kerkinrichting in de Gereformeerde Kerken met betrekking tot de rollen en functies van vrouwen en mannen in hun onderlinge samenhang, door:
 - a. actief te beschrijven hoe en op grond waarvan in Gereformeerde Kerken in verschillende situaties mannen en vrouwen hun gaven inzetten in de gemeente;
 - b. daarbij ontwikkelingen, sterke punten, 'best practices', maar ook knelpunten en discussiepunten te signaleren, van een eerste afweging te voorzien en die te communiceren met de kerken;
 - c. over waarnemingen en afwegingen in gesprek te gaan en te blijven met m.n. de medewerkers aan de Theologische Universiteit en aan het Praktijkcentrum;
 - d. het gesprek over de roeping en het recht van vrouwen ook hun gaven in te zetten in de kerken te stimuleren en te ondersteunen met het oog op een praktijk die het veelkleurig spreken van de Schrift weerspiegelt, waarbij er bijzondere aandacht is voor:
 1. schriftgetrouw en gehoorzaam bijbel lezen;
 2. de invloed van de maatschappij op het denken en handelen van christenen;
 3. de bijzondere en aanvullende verschillen tussen man en vrouw; en
 4. de kwetsbaarheid van vrouwen.
 - e. bij alle hiervoor genoemde activiteiten gericht te vragen naar de diverse ervaringen en overtuigingen van vrouwen;
 - f. kerkenraden die om hen moverende redenen beslissingen genomen hebben of willen nemen over de rollen en functie van vrouwen die afwijken van wat tot nu/dan toe gemeenschappelijk afgesproken is, van advies te dienen en bij het dan nodige gesprek met de classis te assisteren;

2. wanneer er ontwikkelingen zijn in de kerken op dit punt die voldoende convergeren en waarvan het verantwoord is om er gemeenschappelijke afspraken over te maken, daarover voorstellen te doen;
3. voorstellen die daar aanleiding toe geven tijdig via deputaten Kerkelijke eenheid en Betrekkingen buitenlandse kerken te communiceren met binnen- en buitenlandse zusterkerken.

Gronden:

1. [1a-f] Het is verstandig op dit moment niet in te zetten op één of meer aangedragen 'oplossingsrichtingen' in de vragen rond de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers, maar het gesprek in breder kader voort te zetten.
2. [1a] De ontwikkelingen in de kerken op het punt van de rollen en functies van mannen en vrouwen in de gemeente verdienen een goede ondersteuning en interactie vanuit een geïntegreerde en theologisch verantwoorde visie.
3. [1b] De nu verschillende praktijken in de kerken vragen om een meer gemeenschappelijk proces van bewustwording en van elkaar leren. De urgentie daarvan wordt nu meer dan in het verleden ervaren.
4. [1b] Door als kerken samen en in samenhang elkaars praktijk te leren kennen en te onderzoeken, vullen we elkaar aan en kunnen we groeien in eensgezindheid.
5. [1c] Input vanuit de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum is nodig voor een theologisch en empirisch verantwoorde begeleiding van de kerkelijke ontwikkelingen en voorbereiding van eventueel nodige besluitvorming.
6. [1d] Ongeacht overtuigingen over het al dan niet toegestaan zijn van vrouwelijke ambtsdragers valt er nog veel te winnen in een doorgaand gesprek over roeping en recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerk.
 - 6a. [1d1] Er is onduidelijkheid over de manier waarop wij voor ons leven hier en nu conclusies trekken uit wat de bijbelschrijvers in eerste instantie voor hun lezers van toen opschreven.
 - 6b. [1d2] Deputaten M/V hebben in hun rapport terecht aandacht gevraagd voor de spanning die velen voelen tussen de rollen en functies die vrouwen in de kerken en in de maatschappij vervullen.
 - 6c. [1d3] De reële en aanvullende verschillen tussen man en vrouw vragen een eigen afweging, bijvoorbeeld door aandacht te geven aan 'gender-studies'.
 - 6d. [1d4] De kerk heeft in alle tijden en omstandigheden de opdracht vrouwen te beschermen tegen heerszuchtig of gemakzuchtig optreden van mannen.
7. [1e] Wanneer het gaat over de roeping en het recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerken kan hun eigen inbreng niet gemist worden.
8. [1f] Er zijn plaatselijke situaties die vragen om maatwerk; er kunnen er meer komen; het is belangrijk die te monitoren en daarbij inhoudelijk en procesmatig goed advies te geven; van de gemeenschappelijke afspraken afwijkende beslissingen moeten in goed overleg met de classis genomen worden.
9. [2] Het is goed om gemeenschappelijke besluitvorming op dit onderwerp vanuit de kerken zelf te laten opkomen en in alle rust zoveel mogelijk gezamenlijkheid te laten groeien.
10. [3] De afspraken met zusterkerken in binnen- en buitenland moeten zo zorgvuldig mogelijk worden nagekomen.

— M. de Jong

Besluit 3:

- a. er bij de kerken op aan te dringen in de gemeenten en in interkerkelijke contacten het gesprek aan te gaan over de vraag hoe de taken in de kerk over ambten voor zowel mannen als vrouwen verdeeld zouden kunnen worden, zodanig dat recht gedaan wordt aan zowel de gelijkheid van man en vrouw in Christus, als aan de door God geschapen onderscheidenheid van man en vrouw, met inachtneming van het spreken van de gehele Schrift over dit onderwerp;
- b. daarvoor niet opnieuw een deputaatschap M/V in de kerk te benoemen.
- c. de deputaatschappen Betrekkingen Buitenlandse Kerken en Kerkelijke Eenheid op te dragen te bezien op welke wijze andere kerken in de discussie over deze vraag betrokken kunnen worden.

Gronden:

1. [a] Samen zoeken naar wat concreet wel kan is constructiever dan zoeken naar iets wat volgens velen in binnen- en buitenland niet kan.
2. [b] Hierover is al veel studiemateriaal voorhanden en een studiedeputaatschap voegt daarom in dit stadium vooral nog weinig toe.
3. [c] De oorsprong van de ambtsinvulling zoals deze nu in gereformeerde kerken functioneert ligt in de Reformatie. Andere kerken uit deze traditie zijn al tegen dezelfde vragen aangelopen, of zullen dat waarschijnlijk nog doen. Het is daarom goed deze discussie in bredere context te voeren.

Besluit 4:

een commissie in te stellen die de — met name kerkrechtelijke — consequenties voor de Gereformeerde Kerken van Besluit 2a in kaart brengt en deze zodanig vertaalt naar kerkelijke afspraken en regelingen dat daarmee de vrede in de plaatselijke kerken gediend wordt.

Besluit 5: (Poortinga)

- a. de mogelijkheid te openen dat zusters preekbevoegdheid ontvangen, indien zij voldoen aan de in de *Generale regeling voor het verlenen van preekconsent aan zusters* genoemde voorwaarden;
- b. de volgende regeling vast te stellen:

Generale regeling voor het verlenen van preekconsent aan zusters

1. De verlening van preekconsent vindt plaats door de classis van de Gereformeerde Kerken waartoe de kerk behoort waarvan de aanvraagster lid is.
2. Het preekconsent geeft alleen bevoegdheid om in een kerkdienst een stichtelijk woord te spreken en voor te gaan in de dienst van de gebeden. Het geeft geen bevoegdheid tot het bedienen van de sacramenten, het afnemen van belijdenis van het geloof, het bevestigen van ambtsdragers of het kerkelijk bevestigen van een huwelijk.
3. In aanmerking voort het ontvangen van preekconsent komen zusters die belijdend lid zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken en die een doctoraal- of masterstudie aan de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken hebben voltooid.
4. Het preekconsent dat door de classis wordt verleend, heeft ook geldigheid voor de kerken buiten de classis; het consent wordt verleend voor een periode van twee jaar, waarna verlenging met telkens eenzelfde periode mogelijk is.
5. Zij die preekconsent wenst te ontvangen, zal bij haar aanvraag aan de classis de volgende stukken overleggen:
 - a. een document dat aantoont dat zij aan de in art. 3 genoemde vereisten voldoet;
 - b. een positief getuigenis van haar kerkenraad inzake haar leer en leven en inzake haar functioneren in de gemeente;
 - c. een motivatiebrief waarin de aanvraagster schrijft over de betekenis van het geloof in God voor haar persoonlijk leven en haar motivatie om preekbevoegdheid aan te vragen;
 - d. de tekst van een drietal preekvoorstellen (één uit het Oude Testament, één uit het Nieuwe Testament en één over een Catechismuszondag), voorzien van uitgewerkte orden van dienst.
6. Het onderzoek door de classis, dat in besloten zitting plaatsvindt, omvat de volgende onderdelen:
 - a. voorlezing van een door de aanvraagster zelf gekozen preekvoorstel;
 - b. een gesprek van maximaal drie kwartier over de motivatiebrief en het preekvoorstel, waarbij eventueel ook de andere preekvoorstellen kunnen betrokken worden;
 - c. een gesprek van maximaal één uur over de leer van de Heilige Schrift en de betekenis en inhoud van de belijdenis.

Uit het onderzoek moet blijken dat de aanvraagster in staat is om Schriftgetrouw en confessioneel betrouwbaar op een opbouwende wijze in kerkdiensten voor te gaan. Daartoe beoordeelt de classis het geheel in afwezigheid van de aanvraagster.
7. De aanvraagster zal, voorafgaand aan de verlening van de preekbevoegdheid, een schriftelijke verklaring ondertekenen, waarin zij belooft zich in haar optreden te houden aan de Heilige Schrift, de gereformeerde belijdenis en het geldende kerkrecht.

8. Het toezicht op en de verantwoordelijkheid voor de uitoefening van de preekbevoegdheid ligt bij de classis die onderzocht. De classis zal één van haar predikanten benoemen tot begeleider van de betreffende zuster. Jaarlijks zal de begeleider de preekarbeid met haar evalueren. Van deze evaluatie zal schriftelijk verslag gedaan worden aan de toezichthoudende classis.
9. Bij verhuizing van de zuster naar een van de kerken in een andere classis dan die de preekbevoegdheid heeft verleend, zal de classis haar toezicht en bevoegdheid over haar optreden in de kerken overdragen aan de classis waaronder deze zuster na verhuizing zal ressorteren.
10. De classis kan besluiten tot opschorting of beëindiging van de preekbevoegdheid wanneer daarvoor gegronde redenen zijn. Beëindiging zal in ieder geval met onmiddellijke ingang plaatsvinden wanneer er over leer of leven van de zuster door haar kerkenraad geen positief getuigenis meer kan worden gegeven of wanneer zij zelfs censurabel blijkt te zijn.

Gronden:

1. In de heilige Schrift tekenen zich twee lijnen af: enerzijds de strikte ordening van wie in de dienst van het Woord werkzaam zijn (vgl. 1 Tim. 3: 2, Titus 1: 9, 1 Tim. 5: 17, 2 Tim. 2: 2, 4: 3, Jak. 3: 1), anderzijds de gaven in de gemeente die zich niet in het ambt laten opsluiten. Die gaven worden zowel bij broeders als zusters gevonden (vgl. Ex. 14: 20, Num. 11: 24-30, Rechters 4: 4, 1 Joh. 2: 20, 1 Kor. 14: 26 vv.).
2. Het optreden van vrouwen o.a. als profetes kan gekenmerkt worden als zowel incidenteel als herhalend. In die zin doet dit besluit recht aan wat in de heilige Schrift al gebruikelijk was.
3. Zusters die deze bevoegdheid ontvangen voeren een taak uit binnen de kerken onder verantwoordelijkheid van geroepen ambtsdragers zonder zelf dat ambt te bekleden.
4. De GS Zwolle-Zuid 2008 heeft uitgesproken dat de koppeling van preekbevoegdheid aan (beoogd) predikantschap niet zonder meer vanzelfsprekend is.
5. De strikte uitgangspunten en criteria waarmee de dienst van het Woord aan de zijde van de optredende voorganger en van de ontvangende kerk is omgeven, sluiten niet uit dat ook buiten het ambt ruimte gegeven kan worden aan het spreken van een stichtelijk woord en in het voorgaan in de dienst van de gebeden, mits onder een goede vorm van onderzoek en toetsing en aanvaarding door de kerken, ter bescherming van de boodschap van het Woord en van de gemeente.
6. De GS Zwolle-Zuid 2008 heeft uitgesproken dat het in de kerkelijke besluitvorming doorgaans gehanteerde onderscheid tussen de ambtelijke verkondiging van het evangelie en het spreken van een stichtelijk woord dient gehonoreerd te blijven. De ambtelijke prediking kent immers het extra element van het geestelijk regeren (vgl. art. 30 NGB en zondag 31 HC); dat onderscheid is ook hier van kracht.
7. De GS Zwolle-Zuid 2008 heeft overwogen dat de kans klein is dat 'sprekers van een stichtelijk woord' op den duur in een concurrerende positie zouden komen tegenover de ambtsdragers. De gestelde eisen zijn voldoende scherp.
8. Tussen de regeling en de uitvoering ervan staan ook nog altijd de plaatselijke kerken. Er mag van worden uitgegaan dat de gemeenten voldoende in staat zijn om hier zelf richting te bepalen.
9. In de vastgestelde generale regeling zijn de ruimte en de beperkingen op evenwichtige wijze verdisconteerd en vormgegeven.

Bijlage 1

voorstel 'PS Groningen'/C.G. Kruse-L.W. de Graaff
= S.W. de Boer, W.L. de Graaff, S. de Vries, K. Wezeman, C.G. Kruse, L.W. de Graaff

Besluit 1:

deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 2:

uit te spreken dat bij het ontwikkelen van een Schriftuurlijke visie op mannen en vrouwen in de dienst van het evangelie de volgende uitgangspunten in acht moeten worden genomen:

1. het doorlopend spreken van de Schrift laat twee lijnen zien. De ene lijn is die van gelijkwaardigheid tussen man en vrouw – de andere die van het verschil in verantwoordelijkheid die God aan man en vrouw heeft gegeven; deze beide lijnen sluiten elkaar niet uit;
2. de woorden van de apostel Paulus in 1 Kor. 14, 34 en 1 Tim. 2, 11- 15 geven aan dat mannen de eindverantwoordelijkheid dienen te dragen voor de ambtelijke taken;
3. exegetisch is niet overtuigend aangetoond dat de woorden van de apostel Paulus voor de kerk van vandaag niet meer zouden gelden;
4. de ‘culturele context’ kan bij de uitleg van de onder 2 genoemde teksten niet als doorslaggevend argument worden gebruikt om de zusters tot deze taken toe te laten.

Besluit 3:

- a. uit te spreken dat een voortgaande bezinning op de vragen rond mannen en vrouwen in de ambten van predikant, ouderling en diaken gediend is met een kritische bestudering van de huidige ambtsstructuur binnen de GKv in het licht van het totale onderwijs van de Schrift;
- b. een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen dat in kaart moet brengen:
 1. hoe de ambten van predikant, ouderling en diaken op een Schriftuurlijk verantwoorde wijze zo kunnen worden ingevuld dat vrouwen zich daarbinnen kunnen inzetten voor Gods koninkrijk; dit met inachtneming van de onder besluit 2 genoemde gronden als uitgangspunt;
 2. wat de consequenties van een dergelijke structuur zijn met betrekking tot de in gebruik zijnde formulieren in de kerkorde;
 3. hoe binnen de zusterkerken wordt gedacht over de invulling van de ambten van predikant, ouderling en diaken; dit met het oog op het onderhouden van de katholiciteit van de kerk.
- c. de binnen- en buitenlandse zusterkerken op de hoogte te stellen van dit besluit 3 en hen te verzoeken om advies.

Gronden:

1. er dient alsnog een antwoord te worden gegeven op de vragen die door de GS Harderwijk 2011 zijn gesteld (*Acta* art.29)
 - *Is het op grond van de Schrift geoorloofd, naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van diaken?*
 - *Is het op grond van de Schrift geoorloofd, naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van ouderling en predikant?*
 - *Welke gezamenlijke uitspraken en afspraken zijn er, gegeven de antwoorden op de genoemde vragen nodig en/of mogelijk?*
2. de uit de tijd van de Reformatie afkomstige ambtelijke structuur van predikanten, ouderlingen en diakenen is niet rechtstreeks aan de Schrift ontleend en mag daarom naar gelang van de omstandigheden worden gewijzigd en/of aangevuld;
3. niet alle werkzaamheden van de huidige ambtsdragers hebben direct te maken met het dragen van de eindverantwoordelijkheid voor de geestelijke leiding aan de gemeente; het is zinvol te onderzoeken welke taken door zowel mannen als vrouwen kunnen worden vervuld terwijl een college van mannelijke oudsten de eindverantwoordelijkheid draagt;
4. een andere invulling en indeling van de ambten van predikant, ouderling en diaken kan consequenties hebben voor de inhoud van de in gebruik zijnde formulieren en ook voor de regelingen van de kerkorde.
5. overeenkomstig de regels voor de zusterkerkrelaties (GS Ommen 1993) behoren de zusterkerken op de hoogte te worden gesteld van de voorgenomen studie.

Toelichting

Acta GS Ommen 1993, art. 68 besluit 1, beschrijft de regels voor de zusterkerkrelaties. Regel 6 luidt als volgt:

In geval van wijzigingen van of aanvullingen op de belijdenis, kerkorde of liturgische formulieren die inhoudelijk van confessionele aard zijn, zal op het voornemen hiertoe bij de zusterkerken bijzondere aandacht worden gevestigd, zodat zoveel mogelijk overleg voor de definitieve besluitvorming kan plaatsvinden.

Bijlage 2

voorstel M. de Jong

Besluit 1:

deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 2:

de vraag aangaande de positie van de vrouw ten aanzien van het ambt nu niet te beantwoorden.

Gronden:

1. Negen jaar studie op deze vraag heeft geen duidelijk en breed gedragen antwoord opgeleverd en dat antwoord is ook niet in zicht.
2. De oplossing van het reële probleem dat aan de gestelde vraag ten grondslag ligt, lijkt een andere invulling van de ambten te zijn, maar er is geen vraag vanuit de kerken gesteld over een herbezinning op de ambtsinvulling.

Besluit 3:

- a. er bij de kerken op aan te dringen in de gemeenten en in interkerkelijke contacten het gesprek aan te gaan over de vraag hoe de taken in de kerk over ambten voor zowel mannen als vrouwen verdeeld zouden kunnen worden, zodanig dat recht gedaan wordt aan zowel de gelijkheid van man en vrouw in Christus, als aan de door God geschapen onderscheidenheid van man en vrouw, met inachtneming van het spreken van de gehele Schrift over dit onderwerp;
- b. daarvoor niet opnieuw een deputaatschap M/V in de kerk te benoemen.
- c. de deputaatschappen betrekkingen buitenlandse kerken en kerkelijke eenheid op te dragen te bezien op welke wijze andere kerken in de discussie over deze vraag betrokken kunnen worden.

Gronden:

1. [a] Samen zoeken naar wat concreet wel kan is constructiever dan zoeken naar iets wat volgens velen in binnen- en buitenland niet kan.
2. [b] Hierover is al veel studiemateriaal voorhanden en een studiedeputaatschap voegt daarom in dit stadium vooralsnog weinig toe.
3. [c] De oorsprong van de ambtsinvulling zoals deze nu in gereformeerde kerken functioneert ligt in de Reformatie. Andere kerken uit deze traditie zijn al tegen dezelfde vragen aangelopen, of zullen dat waarschijnlijk nog doen. Het is daarom goed deze discussie in bredere context te voeren.

Bijlage 3

voorstel W. van der Schee e.a.

= J.A. van Arkel, K. Beiboer, J.W. Boerma, H.H. Bouma, K. Bouma, K. van den Geest, J. van Leeuwen, S.H. Poutsma, W. van der Schee, J.H. Soepenbergh, E.J. Sytsma, R. Tigelaar

Besluit 1:

deputaten M/V in de kerk decharge te verlenen.

Besluit 2:

uit te spreken

- a. dat deze synode niet tot voldoende eenduidigheid en consensus is gekomen om, bevestigend of ontkennend, tot gemeenschappelijke besluitvorming over te gaan over de vraag of naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen;
- b. dat het gesprek over deze vraag in de kerken op basis van respect over en weer moet worden voortgezet, om zo te groeien in eensgezindheid (vgl. Fil. 3: 15);
- c. dat andere kerken en medechristenen niet beoordeeld mogen worden op het bij hen functioneren van vrouwelijke ambtsdragers als zodanig.

Gronden:

1. [a] De bespreking ter synode heeft geen breed gedragen, op de Schrift gefundeerd inzicht opgeleverd; de adviezen van deputaten, zusterkerken en adviseurs zijn niet eensluidend.

2. [a] Om de eenheid te bewaren is het wijs in een gevoelige zaak als deze geen (meerderheids)besluiten te nemen die een substantieel deel van de (zuster) kerken en gemeenteleden niet overtuigen.
3. [b] De vanaf 2005 in de kerken gevoerde discussie kent zowel voor- als tegenstanders die hun overtuiging op verschillende manieren onderbouwen, maar zich allen beroepen op de heilige Schrift als de enige norm voor ons denken en leven; geen van die posities en argumentaties kan bij voorbaat als niet gereformeerd worden afgewezen.
4. [b] De opdracht van de GS Harderwijk 2011 (art. 29 besluit 2) heeft in de kerken ruimte gegeven om over de vraag of het op grond van de Schrift geoorloofd is om naast broeders ook zusters te benoemen in het ambt van diaken, ouderling of predikant, vanuit de bijbel in alle openheid te discussiëren.
5. [b] De discussie in de kerken is mede door het verschijnen van het laatste rapport van deputaten M/V in een stroomversnelling terecht gekomen; de urgentie van het gesprek over dit onderwerp wordt meer gevoeld dan eerder; des te meer reden om dit gesprek ook verder te voeren.
6. [c] Het gewicht dat moet worden gegeven aan het functioneren van vrouwen in ambtelijke functies in andere kerken of in nieuw gestichte gemeenten, wordt bepaald door de manier waarop die dienst in een bijbels-gereformeerde identiteit is verankerd en wordt verantwoord.

Besluit 3:

een nieuw deputaatschap M/V in de kerk te benoemen, dat tot taak heeft:

1. te werken aan de integratie van het bijbels onderwijs, de confessionele normen, en de praktijk van liturgie, prediking, pastoraat en diaconaat, gemeenteopbouw, kerkrecht en kerkinrichting in de Gereformeerde Kerken met betrekking tot de rollen en functies van vrouwen en mannen in hun onderlinge samenhang, door
 - a. actief te beschrijven hoe en op grond waarvan in de Gereformeerde Kerken in verschillende situaties mannen en vrouwen hun gaven inzetten in de gemeente;
 - b. daarbij ontwikkelingen, sterke punten, 'best practices', maar ook knelpunten en discussiepunten te signaleren, van een eerste afweging te voorzien en die te communiceren met de kerken;
 - c. over waarnemingen en afwegingen in gesprek te gaan en te blijven met m.n. de medewerkers aan de Theologische Universiteit en aan het Praktijkcentrum;
 - d. het gesprek over de roeping en het recht van vrouwen ook hun gaven in te zetten in de kerken te stimuleren en te ondersteunen met het oog op een praktijk die het veelkleurig spreken van de Schrift weerspiegelt, waarbij er bijzondere aandacht is voor:
 1. schriftgetrouw en gehoorzaam bijbel lezen;
 2. de invloed van de maatschappij op het denken en handelen van christenen;
 3. de bijzondere en aanvullende verschillen tussen man en vrouw; en
 4. de kwetsbaarheid van vrouwen.
 - e. bij alle hiervoor genoemde activiteiten gericht te vragen naar de diverse ervaringen en overtuigingen van vrouwen;
 - f. kerkenraden die om hen moverende redenen beslissingen genomen hebben of willen nemen over de rollen en functie van vrouwen die afwijken van wat tot nu/dan toe gemeenschappelijk afgesproken is, van advies te dienen en bij het dan nodige gesprek met de classis te assisteren;
2. wanneer er ontwikkelingen zijn in de kerken op dit punt die voldoende convergeren en waarvan het verantwoord is om er gemeenschappelijke afspraken over te maken, daarover voorstellen te doen;
3. voorstellen die daar aanleiding toe geven tijdig via deputaten kerkelijke eenheid en betrekkingen buitenlandse kerken te communiceren met binnen- en buitenlandse zusterkerken.

Gronden:

1. [1a-f] Het is verstandig op dit moment niet in te zetten op één of meer aangedragen 'oplossingsrichtingen' in de vragen rond de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers, maar het gesprek in breder kader voort te zetten.
2. [1a] De ontwikkelingen in de kerken op het punt van de rollen en functies van mannen en vrouwen in de gemeente verdienen een goede ondersteuning en interactie vanuit een geïntegreerde en theologisch verantwoorde visie.

3. [1b] De nu verschillende praktijken in de kerken vragen om een meer gemeenschappelijk proces van bewustwording en van elkaar leren. De urgentie daarvan wordt nu meer dan in het verleden ervaren.
4. [1b] Door als kerken samen en in samenhang elkaars praktijk te leren kennen en te onderzoeken, vullen we elkaar aan en kunnen we groeien in eensgezindheid.
5. [1c] Input vanuit de Theologische Universiteit en het Praktijkcentrum is nodig voor een theologisch en empirisch verantwoorde begeleiding van de kerkelijke ontwikkelingen en voorbereiding van eventueel nodige besluitvorming.
6. [1d] Ongeacht overtuigingen over het al dan niet toegestaan zijn van vrouwelijke ambtsdragers valt er nog veel te winnen in een doorgaand gesprek over roeping en recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerk.
 - 6a. [1d1] Er is onduidelijkheid over de manier waarop wij voor ons leven hier en nu conclusies trekken uit wat de bijbelschrijvers in eerste instantie voor hun lezers van toen opschreven.
 - 6b. [1d2] Deputaten M/V hebben in hun rapport terecht aandacht gevraagd voor de spanning die velen voelen tussen de rollen en functies die vrouwen in de kerken en in de maatschappij vervullen.
 - 6c. [1d3] De reële en aanvullende verschillen tussen man en vrouw vragen een eigen afweging, bijvoorbeeld door aandacht te geven aan 'gender-studies'.
 - 6d. [1d4] De kerk heeft in alle tijden en omstandigheden de opdracht vrouwen te beschermen tegen heerszuchtig of gemakzuchtig optreden van mannen.
7. [1e] Wanneer het gaat over de roeping en het recht van vrouwen om ook hun gaven in te zetten in de kerken kan hun eigen inbreng niet gemist worden.
8. [1f] Er zijn plaatselijke situaties die vragen om maatwerk; er kunnen er meer komen; het is belangrijk die te monitoren en daarbij inhoudelijk en procesmatig goed advies te geven; van de gemeenschappelijke afspraken afwijkende beslissingen moeten in goed overleg met de classis genomen worden.
9. [2] Het is goed om gemeenschappelijke besluitvorming op dit onderwerp vanuit de kerken zelf te laten opkomen en in alle rust zoveel mogelijk gezamenlijkheid te laten groeien.
10. [3] De afspraken met zusterkerken in binnen- en buitenland moeten zo zorgvuldig mogelijk worden nagekomen.

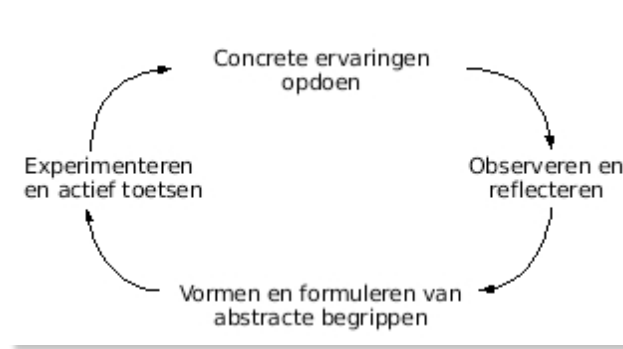
Toelichting

De besluitteksten 2 en 3 zijn geschreven vanuit een neutrale positie. Ze pleiten niet vóór of tegen vrouwelijke ambtsdragers en willen ook niet impliciet toch naar één kant sturen. Wanneer formuleringen toch aanleiding geven te denken dat er wél gestuurd wordt horen die aangepast te worden. Het ideaal was besluitteksten te schrijven die door iedereen, ongeacht het standpunt over al dan niet vrouwelijke ambtsdragers, onderschreven zouden kunnen worden.

Beide besluitteksten gaan ervan uit dat de discussie over vrouwelijke ambtsdragers in een impasse terecht gekomen is. Zowel voor- als tegenstanders proberen elkaar te overtuigen, maar slagen daar niet in. Er ontstaat langs de tot nu toe gevolgde gespreksroute geen *gemeenschappelijke* overtuiging die in de kerken overtuigingskracht heeft. Het is belangrijk dat voor nu expliciet te erkennen (2a).

Beide besluitteksten zijn verder geschreven vanuit een gemeenschappelijk probleem-bewustzijn: deze vragen liggen op tafel in de kerken, wij komen er nu niet uit, maar het kan niet zo zijn dat we daarom 'de boel maar de boel laten'. Dat kan des te minder omdat onder meer door het laatste rapport van deputaten M/V, maar ook door het geheel van het proces vanaf 2005, er in de kerken verwachtingen zijn gewekt en meer dan vroeger *urgent* gevraagd wordt om tot gemeenschappelijke uitspraken te komen. In een aantal kerken is discussie en besluitvorming over deze thematiek uitgesteld in de hoop en de verwachting dat de synode van 2014 daarbij zou gaan helpen. Dat dit niet gebeurt is al lastig genoeg. Het gesprek in de kerken moet worden voortgezet, en daarbij is begeleiding door een deputaatschap nodig.

Besluit 3 gaat er van uit dat het geen zin heeft nogmaals een studiedeputaatschap op dit onderwerp te benoemen. Het voorzetten van het gesprek *in de kerken* vraagt om een helpend en proces begeleidend deputaatschap.

De taakstelling ervan is opgezet met de beroemde leercyclus van David Kolb (* 1939) in gedachten:

De uitwerking van de opdracht begint met het beschrijven van concrete ervaringen (1a), vervolgt met observeren en reflecteren (1b), vraagt om contact met de TU en het Praktijkcentrum om inbreng op het punt van het formuleren van abstracte begrippen (1c) en om een permanente terugkoppeling naar de kerken als de lerende instantie (1b en d) waarin ruimte is voor experimenteren en actief toetsen.

De opdracht is zo breed geformuleerd, om recht te doen aan het in de kerken en de synode levende besef dat er in het algemeen meer aandacht nodig is voor de rollen en functies van mannen en vrouwen in hun onderlinge samenhang, en aan de ervaring dat concentratie op de enkele vraag naar de mogelijkheid van vrouwelijke ambtsdragers het gesprek gemakkelijk in een impasse brengt. Het gaat ook om een gemeenschappelijk leerproces over bijvoorbeeld de rollen en functies van vrouwen in de eredienst, in het pastoraat (kringleiderschap), in het diaconaat, in de prediking, etc. Ook de thematiek van de ambtelijke structuur in het algemeen kan aan de orde komen, maar daar wordt niet specifiek om gevraagd.

De opdracht gaat uit van de realiteit in de kerken. Er is al een grote diversiteit van manieren waarop mannen en vrouwen bijdragen aan het kerkelijk leven in verschillende gemeentes (tot en met een aantal gemeentes waarin zusters in feite als ambtsdrager functioneren). Het leven in de kerken laat verwachten dat die diversiteit alleen maar zal toenemen. Het is niet gewenst die ontwikkelingen 'onbegeleid' te laten plaatsvinden. Dat komt neer op het uit elkaar laten groeien van de kerken zonder dat er van elkaar geleerd wordt en over en weer correctie plaats vindt. De opdracht 1f om kerkenraden te adviseren gaat niet uit van de wenselijkheid dat er meer gemeentes komen die feitelijk vrouwelijke ambtsdragers hebben, maar van de noodzakelijkheid dit al aanwezige gegeven goed te begeleiden, te regelen en op te nemen in het proces van over en weer leren en elkaar corrigeren.

De opdracht gaat uit van de verwachting dat op deze manier in de kerken meer consensus kan ontstaan ook over de specifieke vragen rond vrouwelijke ambtsdragers. Daarbij wordt niet 'top-down' gestuurd op een oplossingsrichting, maar blijven alle opties open in de verwachting van een 'bottom-up' groeiende gemeenschappelijkheid. De opdracht is geschreven vanuit de inschatting dat dit proces behoorlijk wat tijd zal vragen; het gaat om een deputaatschap dat aan meerdere synodes zal hebben te rapporteren.

Gezien de opdracht van het deputaatschap ligt het voor de hand het zoveel mogelijk samen te stellen uit evenveel vrouwen als mannen.

Bijlage 4

voorstel G. Zomer e.a.
= A.A.J. de Boer, P. van Oudheusden, S.W.P. Verkade, G. Zomer

bij **Besluit 2** in de versie van S.W. de Boer, W.L. de Graaff, S. de Vries, K. Wezeman, C.G. Kruse, L.W. de Graaff (Bijlage 1):

amendement op grond 1:

1. Het oordeel van de GS Ommen 1993 (*Acta*, art. 24, besluit 2, grond c) dat de Schriftgegevens van 1 Kor. 14: 34-36 en 1 Tim. 2: 11-15 geen ruimte laten voor het openstellen van het 'regeerambt' voor vrouwen in de kerk is niet weersproken.

Besluit 3:

opnieuw deputaten M/V in de kerk te benoemen om

- a. de vraag van de GS Harderwijk 2011 of het op grond van de Schrift geoorloofd is om naast broeders ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van diaken alsnog te beantwoorden;
- b. de huidige kerkstructuur nader te doordenken met het oog op een optimaal gebruik van de onderscheiden gaven van mannen én vrouwen.

Gronden:

1. deputaten hebben deze vraag niet specifiek beantwoord, omdat ze dit niet konden losmaken van de vraag naar de openstelling van het ambt van predikant en ouderling voor de zusters van de gemeente;
2. gelet op de nieuwe kerkordelijke bepalingen over het ambt van diaken is de vraag naar de gevolgen van een positief antwoord op deze vraag voor de taak en de verantwoordelijkheid van de diakenen (zie opdracht GS Harderwijk) niet urgent;
3. deputaten hebben in hun rapport (blz. 32) opgemerkt dat — zeker met het oog op de optimalisering van de dienst van mannen én vrouwen — gegroeide kerkelijke structuren opnieuw doordacht moeten worden.

Bijlage 3-9 (bij artikel 22)

Instructie voor deputaten bemiddeling en begeleiding

Profiel

De deputaten dienen te beschikken over persoonlijke kwaliteiten als:

- goed analytische vermogen;
- onafhankelijke opstelling;
- inzicht in bestuurlijke verhoudingen;
- sociale vaardigheid;
- kunnen werken in teamverband;
- in staat zijn situaties snel te doorzien.

en tevens over specifieke vaardigheden als:

- pastorale vaardigheid met kennis van de leef- en werkwereld van een predikant en het werkkterrein van een kerkenraad;
- ervaring met mediation;
- algemeen juridisch en kerkrechtelijk inzicht;
- affiniteit met procesbewaking, organisatie, coördinatie, administratie.

Opdracht

- het deputaatschap bemiddeling en begeleiding intermedieert bij conflicten tussen de predikant en zijn kerkenraad en/of gemeente. Het richt zijn kennis en kunde op het oplossen van spanningsrelaties tussen predikant en kerkenraad/gemeente. Deputaten schakelen, indien zij dit in de gegeven situatie nodig achten, externe specialisten/deskundigen in, zoals bijvoorbeeld een mediator of een coach;
- het deputaatschap bemiddeling en begeleiding zet een netwerk op van interim-werkers die aangestuurd door het deputaatschap en tegen een door het deputaatschap te bepalen vergoeding op verzoek van een kerkenraad voor langere tijd in een plaatselijke probleemsituatie kunnen gaan fungeren. De werkzaamheden van deze interim-werkers (meer of minder bijdragen aan een herstel- en/of gemeenteopbouw-traject) en hun vereiste competenties (van het als kerkenraadsvoorzitter leiding kunnen geven tot het kunnen fungeren als waarnemend predikant) wisselen naar gelang de aard van de problemen;
- het deputaatschap bemiddeling en begeleiding laat zich vertegenwoordigen in de *Raad van Advies in predikantszaken*, om te bereiken dat er goede afstemming plaatsvindt en er nagedacht wordt over de optimale organisatie van wat toerustend, preventief en curatief binnen de kerken gedaan wordt door de in de Raad van Advies vertegenwoordigde organisaties.

Inzet deputaatschap

- a. aanvragen van kerkenraad en/of predikant, of aanvragen van classis(deputaten) komen rechtstreeks bij het deputaatschap binnen.
- het deputaatschap zorgt dat het adres van het deputaatschap bij de kerken bekend is;
 - in de situatie dat er problemen zijn, of dreigen te ontstaan tussen predikant en kerkenraad/gemeente, en in de situatie dat er algemene problemen zijn in de gemeente, waardoor de kerkenraad dreigt vast te lopen en de kerkenraad ten behoeve van die situaties de hulp heeft ingeroepen van het deputaatschap bemiddeling en begeleiding, zijn deputaten bevoegd advies uit te brengen met een dringend karakter en hulp te verlenen;
 - in de situatie dat een classis door bezwaarschriften van gemeenteleden en/of door de rapportage van visitatoren de indruk heeft dat er in een gemeente problemen zijn als gevolg van het optreden van de predikant en/of de kerkenraad, en de kerkenraad onwillig of onmachtig lijkt om afdoende aan de oplossing daarvan te werken en de classis in die situaties de hulp inroept van het deputaatschap bemiddeling en begeleiding, zijn deputaten bevoegd advies uit te brengen met een dringend karakter en hulp te verlenen;
 - voor het geval dat er problemen zijn ten aanzien van het functioneren van een predikant, is het deputaatschap bevoegd hem dringend te adviseren onderzoek te laten doen naar diens zwakke en sterke kanten. Het deputaatschap is bevoegd aan dit onderzoek onder meer adviezen te verbinden betreffende coaching en/of scholing. Het oordeel van het deputaatschap over iemands geschiktheid respectievelijk over het al of niet continueren van het predikantschap is een dringend advies aan predikant en kerkenraad. Bij de kerkelijke besluitvorming hierover zijn het oordeel en het advies van het deputaatschap bemiddeling en begeleiding richtinggevend;
- b. in de situatie dat er zich om wat voor reden dan ook een losmakingstraject aandient en de kerkenraad daartoe hulp inroept van het deputaatschap bemiddeling en begeleiding, zullen deputaten vervolgens het Steunpunt KerkenWerk en een kerkrechtsdeskundige erbij betrekken voor wat betreft hun expertise. De betrokken predikant zal worden geadviseerd zich door een ter zake kundige te laten bijstaan;
- c. op verzoek van de kerkenraad kan het deputaatschap bemiddeling en begeleiding een interim-werker in de probleemsituatie laten fungeren; deze wordt aangestuurd door het deputaatschap en werkt tegen een door het deputaatschap te bepalen vergoeding.

Deputaatschap en SKW

Het deputaatschap onderhoudt contact met het SKW om desgewenst gebruik te (laten) maken van de faciliteiten en diensten die het SKW kan bieden op het gebied van mobiliteit, detachering(contracten), arbeids(on)geschiktheid e.d.

Kosten inzet deputaatschap

Deputaten brengen de volgende kosten in rekening bij de kerkenraad die om hulp vraagt:

1. reiskosten deputaten: € 0,28 per km
 2. kantoor-/telefoonkosten: eenmalig € 25,-
 3. vergoeding contacturen:
 - a. voor gemeenten tot 300 leden: € 25,- per uur per deputaat(skoppel);
 - b. voor gemeenten van 300-600 leden: € 50,- per uur per deputaat(skoppel);
 - c. voor gemeenten met meer dan 600 leden: € 75,- per uur per deputaat(skoppel).
- Voor de bepaling van het aantal leden van een gemeente geldt de betreffende vermelding in de meest recente uitgave van het 'Handboek van de Gereformeerde Kerken in Nederland'.

Bestemming vergoeding contacturen

De ontvangen vergoedingen voor de contacturen stort het deputaatschap in een door hem beheerd fonds, waaruit worden betaald de kosten voor het inschakelen van externe deskundigen, voor zover die niet door de betreffende gemeente kunnen worden opgebracht.

Kosten inschakeling externe deskundigen

Deputaten schakelen, wanneer ze dat nodig achten, externe deskundigen in om de door een predikant en/of kerkenraad gevraagde hulp te verlenen.

Voor gemeenten met meer dan 300 leden, komen de kosten voor deze hulp voor rekening van de betrokken kerk. Voor gemeenten met maximaal 300 leden kunnen deputaten zo nodig een deel van de kosten voor rekening van het deputaatschap nemen. De omvang van dit deel zal dan in overleg met

betreffende kerkenraad en na bestudering van de betreffende kerkelijke financiën door deputaten worden vastgesteld.

Informatie over kostenaspect

Bij een eerste contact wordt de betreffende kerkenraad geïnformeerd over boven geschetst kostenaspect. De penningmeester van het deputaatschap dient een declaratie van kosten in bij de betreffende kerkenraad.

Bijlage 3-10 (bij artikel 24)

Instructie Raad van Advies Huwelijk en Echtscheiding (2014)

Artikel 1 doelstellingen

De Raad van Advies (RvA) heeft als taak het adviseren van kerkenraden inzake vragen over samenwonen, echtscheiding, scheiding van tafel en bed, toepassing van de kerkelijk tucht daaronder begrepen, en hertrouwen.

Ook zal de RvA de kerkenraden blijven informeren omtrent de uitgangspunten en richtlijnen inzake huwelijk en echtscheiding.

Artikel 2 samenstelling/organisatie/informatie

De RvA bestaat in beginsel uit vijf leden, die lid zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland. Het lidmaatschap van de RvA eindigt van rechtswege indien aan deze eis niet langer wordt voldaan. Voor elk lid wordt een plaatsvervangend lid benoemd. Indien door tussentijds aftreden een vacature ontstaat die niet door een plaatsvervangend lid kan worden opgevuld zal het lidmaatschap vacant blijven tot aan de eerstvolgende generale synode (GS).

Benoeming vindt plaats door de GS. De zittende leden van de RvA dienen daartoe tijdig een voorstel aan de GS te doen. De benoeming vindt plaats voor de periode tot aan de eerstvolgende reguliere GS.

Herbenoeming van de leden is ten hoogste drie keer mogelijk.

De RvA is zodanig samengesteld dat daartoe in elk geval behoren een ethicus, een kerkrecht deskundige, een jurist, een (al dan niet gedragswetenschappelijke) hulpverlener en zo mogelijk een

ervaringsdeskundige of een gedragswetenschapper. De RvA kan zo nodig externe adviseurs raadplegen.

De RvA wijst uit zijn midden een voorzitter en secretaris aan. De secretaris treedt als contactpersoon van de RvA op.

De RvA draagt er zorg voor dat zijn bestaan en functie bij de kerken bekend is.

De RvA stelt een huishoudelijk reglement vast waarin onder meer een rooster van aftreden is opgenomen.

Dit rooster dient de continuïteit van de RvA zoveel mogelijk te waarborgen.

Artikel 3 adviesaanvraag

Een kerkenraad kan de RvA schriftelijk, bij voorkeur door middel van een e-mail, in een concrete situatie om advies vragen inzake vragen rond (echt)scheiding en/of hertrouwen, toepassing van de tucht daaronder begrepen. De adviesaanvraag bevat een zo volledig mogelijk overzicht van alle relevante feiten en omstandigheden en vermeldt tevens op welk(e) punt(en) advies wordt gevraagd.

Bij de aanvraag dient te zijn gevoegd:

- de eigen door hem/haar ondertekende zienswijze van het betrokken kerklid, en indien deze niet van de betrokkene kan worden verkregen
- een door het betrokken kerklid “voor gezien” ondertekende adviesaanvraag, waaruit blijkt dat het kerklid kennis heeft genomen van de aanvraag doch geen aanleiding ziet daarop in de richting van de RvA te reageren, en als deze niet kan worden verkregen
- een verklaring van de kerkenraad dat het betrokken kerklid door woord of gedrag onmiskenbaar te kennen heeft gegeven niet te willen reageren op de adviesaanvraag in de richting van de RvA.

De RvA kan schriftelijk of mondeling nadere informatie opvragen.

Indien de kerkenraad en of het kerklid te kennen geeft te willen worden gehoord door de RvA, zullen twee leden van de RvA hiertoe overgaan. Daarvan wordt verslag gehouden en dit gaat tot het adviesdossier behoren.

Artikel 4 advisering

De RvA is bevoegd een adviesaanvraag te weigeren indien blijkt dat de betrokken kerkenraad naar het oordeel van de RvA zelf niet voldoende heeft getracht tot een oplossing te komen of de adviesaanvraag

buiten het taakveld van de RvA ligt. Het advies of de weigering daarvan wordt schriftelijk aan de kerkenraad uitgebracht, in beginsel binnen zes weken nadat de RvA de benodigde informatie heeft ontvangen. Het advies is gemotiveerd en bevat een beknopte opsomming van de informatie waarover de RvA heeft beschikt.

Het advies is gebaseerd op de Schrift en houdt onder meer rekening met hetgeen rond huwelijk, echtscheiding, hertrouwen en tucht is besloten door de GS Amersfoort-Centrum 2005.

Artikel 5 geheimhouding/archief

Het advies is gericht aan de kerkenraad en wordt in afschrift aan het betrokken kerklid gezonden. De RvA neemt geheimhouding in acht. De secretaris treedt als archivaris van de RvA op.

Artikel 6 voorlichting

De RvA onderhoudt een website voor het informeren van kerken en kerkleden over huwelijksvoorbereiding, huwelijks catechese, huwelijks counseling e.d.

Artikel 7 rapportage

De RvA rapporteert telkens aan de volgende GS omtrent de aantallen aangevraagde en verstrekte adviezen alsmede de aard van die adviezen, met inachtneming van het in het artikel 5 bepaalde. Voorts wordt gerapporteerd omtrent de aan de kerkenraden verstrekte voorlichting en eventueel ontwikkelde programma's alsmede de daarmee opgedane ervaringen. In de rapportage wordt al datgene vermeld wat de RvA wenselijk acht om tot een zo volledig mogelijke en inzichtelijke rapportage te komen. De RvA is gehouden vragen van de GS omtrent zijn functioneren en de uitgebrachte adviezen te beantwoorden en daarover zo nodig nadere verantwoording af te leggen.

Artikel 8 kosten

De aan de advisering verbonden reis- en administratieve kosten kunnen bij de betrokken kerkenraad door de RvA in rekening worden gebracht.

De RvA stelt telkens ten behoeve van de volgende GS een overzicht van de gemaakte kosten op en dient een begroting van de uitgaven in aan de hand waarvan de GS het budget kan vaststellen.

Artikel 9 onvoorziene situaties

In onvoorziene situaties beslist de RvA en legt daarvan verantwoording af aan de eerstkomende GS.

BIJLAGEN HOOFDSTUK 5, GEMEENTELEVEN**Bijlage 5-1** (bij artikel 51)

Instructie Diaconaal Steunpunt: nadere regels voor de wijze van uitvoering van taken

Deputaten maken voor de uitvoering van hun taken gebruik van een beroepskracht (diaconaal consulent).

Daarbij gelden de volgende bepalingen:

1.
 - a. de consulent wordt namens de gezamenlijke rechtspersoonlijkheid bezittende kerken aangesteld door het GDD, dat daartoe door de generale synode wordt gemachtigd. Het GDD oefent zowel formeel als materieel namens de generale synode de taken en bevoegdheden van de werkgever uit. De consulent geeft personele invulling aan een Diaconaal Steunpunt;
 - b. zijn aanstelling geschiedt op basis van een nauwkeurige omschrijving door het GDD van de taken en werkzaamheden van de consulent. De verspreiding in de tijd van de te verrichten activiteiten en de prioriteiten worden vastgelegd in een jaarlijks op te stellen programma. Aan de hand daarvan worden de taakstelling en de wijze van functioneren van de consulent en het Diaconaal Steunpunt regelmatig geëvalueerd;
 - c. voor de financiering van de beroepskracht (salaris e.d., bureau- en reiskosten en kosten voorlichtingsmateriaal en hulpmiddelen) wordt het GDD een budget toegekend, dat separaat wordt vermeld. Voor de besteding en verantwoording daarvan gelden de regels neergelegd in het desbetreffende generaal-synodale kader.
2. Het GDD onderhoudt contacten met andere generale deputaatschappen waar dit wenselijk is om op het uitvoeringsvlak de taken van de onderscheiden deputaten goed met elkaar te laten sporen en overlap te voorkomen.
3. Het GDD draagt, voor zover het van hem afhangt, ertoe bij dat in het overleg met betrokken andere deputaatschappen en instanties wordt voorzien in een passend kader voor afstemming van de toerustingsactiviteiten die van de verschillende zijden worden aangeboden aan kerkelijke ambtsdragers.
4. Het GDD en de consulent onderhouden contacten met de Theologische Universiteit en eventueel andere instellingen ten behoeve van de visievorming op en ontwikkeling van het diaconaat.
5. Het GDD en het DS, waarbij de Nederlands Gereformeerde Kerk aangesloten is, onderhouden contacten met de taakverwante organen van de Christelijke Gereformeerde Kerken om door het delen van inzichten en ervaringen respectievelijk het verlenen van onderlinge bijstand elkaar te verrijken en het risico van discontinuïteit in de dienstverlening aan de diakenen te verminderen.
6. In de taakomschrijving van de diaconale consulent wordt opgenomen dat de consulent contacten legt en onderhoudt met deskundigen die door hem kunnen worden geraadpleegd indien voor het beantwoorden van vragen van diakenen een bijzondere expertise is vereist.
7. Bij de uitvoering van de in besluit 2b onder 3. en 4. genoemde taken hanteren deputaten de volgende criteria:
 - a. de hulpverlening door de instelling moet op bijbelse grondslag geschieden en moet dienstbaar zijn aan de beoefening van de christelijke barmhartigheid;
 - b. het doel en de wijze van de hulpverlening dienen overeen te komen met wat Gods Woord ons over de dienst der barmhartigheid leert;
 - c. het beleid van de instellingen dient controleerbaar op de hulpverlening gericht, economisch verantwoord en op een optimale samenwerking met andere instellingen gericht te zijn;
 - d. de financiële ondersteuning vanuit de diaconie moet gericht zijn op een leniging van nood en zo mogelijk strekken tot opbouw van de gemeente.
 - e. het verzoek van instellingen om een quotum kan plaatsvinden op een tweetal gronden:
 - i. ter financiering van een bepaald project, door middel van het indienen van concrete projectvoorstellen met een vastgestelde einddatum;
 - ii. bij de opstart van een nieuwe zorginstelling, voor een bepaalde periode; voor lopende contacten met een paar GDO's geldt voor een beperkte periode nog een derde grond:
 - iii. ter financiering van activiteiten die niet kostendekkend zijn, wanneer deze direct en aantoonbaar het gevolg zijn van identiteitsgebonden keuzes zoals:
 - noodzakelijk te maken meerkosten (dit in vergelijking met seculiere instellingen, zoals extra reiskosten, huisvestingskosten, extra kosten samenhangend met beperkte schaalgrootte enz.) ofwel:

- het missen van inkomsten/opbrengsten, eventueel in vergelijking met seculiere instellingen, zoals bijvoorbeeld ontbrekende overheidssubsidies.

In de notitie 'Steun in de nabije Toekomst + Bijlage A' (www.diaconaalsteunpunt.nl/GDD) is dit verder uitgewerkt en daaraan zijn kwaliteitseisen, beslisregels en een stappenplan voor nieuwe aanvragers toegevoegd.

De beoordeling of aan deze criteria wordt voldaan, vereist overlegging door de betrokken instelling van jaarstukken, begroting, beleidsplan, meerjarenbegroting, zo nodig een eigen beoordeling van de realisatie van het beleid alsmede een verslag van wat de instelling heeft gedaan met eventuele voorafgaande vragen of adviezen van de kant van het GGD.

Een aan de kerken gerichte aanbeveling tot het verlenen van financiële steun wordt door het GDD bondig gemotiveerd in een duidelijke relatie tot de hiervoor genoemde criteria.

Bijlage 5-2 (bij artikel 53)

Rapport commissie inzake deputaten Doven en Slechthorenden voor de synode van Ede 2014

Inleiding

Taak commissie

De synode heeft de commissie ingesteld om namens de synode en de kerken:

- met de deputaten mee te leven in het werk dat ze afgelopen jaren voor de kerken gedaan hebben. Zo is er gelegenheid door te vragen op hun rapportage en stil te staan bij opmerkelijke zaken. Verder kan door belangstelling en meelevens de dank voor het werk door deputaten namens de synode concreet gemaakt worden;
- met de deputaten te overleggen over vertrouwelijke zaken;
- te beoordelen of de synode decharge kan verlenen;
- de voorstellen van deputaten te vergelijken met opdracht van de vorige synode en de nieuwe voorstellen eventueel anders te formuleren;
- de ingekomen stukken over dit onderwerp klaar maken voor behandeling.

Werkzaamheden commissie

De commissie heeft met 3 leden van het deputaatschap overleg gehad op 13 maart 2014 met name over de begeleiding van de dovenpredikant. Met het gehele deputaatschap is een gesprek geweest op 17 april 2014 met name over beleid en visie voor de komende jaren. De commissie heeft ook een poging gedaan om de dovenpredikant, ds. Tjerk van Dijk te spreken. Dat is helaas niet gelukt. Dat Jaap Boerma (lid van de synodecommissie) dovenpredikant is geweest van 1994 tot 2002 was voor de andere leden van de commissie, voor deputaten of dovenpredikant geen bezwaar.

Beleid maken

Bespreking met deputaten

De commissie heeft met name op drie punten deputaten bevraagd, namelijk a) over hoe de doven betrokken zijn (geweest) bij ontwikkelen van beleid, b) over de redenen voor aansluiting bij het Interkerkelijk Doven Pastoraat (IDP) en eventuele alternatieven daarvoor en c) ten slotte over visie op het dovenwerk voor de toekomst (al of niet opgegaan in het IDP).

Uit deze bespreking kwam een aantal zaken naar voren:

- Deputaten hebben samen met de dovenpredikant de plannen om aan te sluiten bij het IDP met de doven besproken. Alle doven hebben een brief met informatie ontvangen, waarbij ze uitgenodigd werden er op te reageren. Een enkeling heeft dat gedaan. Verder zijn de voorstellen in alle regio's met de doven besproken in een bijeenkomst na een aangepaste dienst. Daar was steeds de dovenpredikant en één van de deputaten bij aanwezig. In deze bijeenkomsten bleek, dat de doven zich goed kunnen vinden in de voorstellen, ook omdat er in de praktijk al veel contact is met doven uit de IDP en ze soms ook kerkdiensten van het IDP bezoeken.
- Nog niet alle plannen en voorstellen rond aansluiting bij de IDP zijn uitgekristalliseerd. Er is nog een aantal open eindjes en niet alle gevolgen zijn al in beeld. Voor een deel heeft dat als reden, dat de dovenpredikant, die hier het meest over weet, niet beschikbaar is als vraagbaak. Het lijkt de commissie nuttig, dat er over de volgende zaken nog wat meer duidelijkheid moet komen:
 - o In de dovenwereld zijn afgelopen jaren ingrijpende veranderingen gekomen met name op twee terreinen. Ten eerste 'technisch': veel doven zijn door de Cochleaire Implant niet meer doof, maar

ernstig slechthorend. Daarnaast zijn er – vooral door de sociale media – veel meer mogelijkheden gekomen tot contact tussen doven onderling en tussen doven en horenden. Ten tweede 'kerkelijk': er is meer dan vroeger onbekommerd contact tussen leden van verschillende kerken. Ook onze doven zijn minder betrokken op GKv-activiteiten alleen. Welke gevolgen heeft dat voor het dovenwerk in onze kerken op de middellange en lange termijn?

- Op welke manier passen de doven uit onze kerken in de verschillende regio's bij de doven in de PKN, CGK en NGK (de samenwerkende kerken van het IDP)? Daarin lijken er verschillen wat betreft leeftijd, taal en betrokkenheid bij de plaatselijke gemeente. In hoeverre zullen onze doven dan aansluiting vinden?
- De synode van 2011 heeft ruimte gegeven om te zoeken naar gemeenten die zich meer dan andere gemeenten specialiseren in omgang met doven. Dit onderzoek heeft afgelopen 3 jaar geen prioriteit gehad, ook omdat binnen de IDP een onderzoek naar dit onderwerp loopt en deputaten de resultaten af willen wachten. In hoeverre kunnen deze twee beleidslijnen (speciale GKv-doven-gemeenten zoeken en opgaan in IDP) samen gaan?
- Welke personele gevolgen heeft aansluiting bij het IDP? Wij zijn vergeleken met de PKN een klein kerkverband. Is dan 1 fte dovenpredikant GKv op totaal 4 fte (1,5 PKN, 1,0 CGK, 0,5 NGK) dovenwerk reëel? En wat zijn de gevolgen voor het aantal pastorale contacten en catechisaties voor 'onze' doven?
- Op welke manier blijven de plaatselijke gemeenten waar doven wonen betrokken bij hun dove leden? Op welke manier zullen zij geholpen blijven worden in hun omgang met doven (nu de eerste taak voor onze dovenpredikant)?
- Kerkrechtelijk moet er nog het één en ander overwogen en/of geregeld worden. Niet alleen dat onze dovenpredikant voorgaat in PKN-diensten, ook dat PKN-predikanten voor kunnen gaan in onze aangepaste en dovendiensten.

Doordenken van de aanpak

De commissie lijkt het een goede zaak, wanneer de synode het ingezette beleid van deputaten om aan te sluiten bij het IDP in principe mogelijk maakt. Maar we stellen daarbij ook voor de nieuwe opdracht aan deputaten zo te formuleren, dat bovengenoemde zaken in kaart gebracht zijn en daar eventueel afspraken over gemaakt worden.

Daarnaast hebben we als kerken de komende periode te maken met de liquidatie van de PS-en. Voor het dovenwerk heeft dat grote gevolgen, omdat dat werk provinciaal geregeld is. Deze reorganisatie kan dan eventueel samenvallen als ons dovenwerk zich aansluit bij het IDP. Betrokkenheid van en hulp voor de eigen gemeenten waar doven wonen moet daarbij gewaarborgd blijven. Het lijkt ons nuttig om deputaten een opdracht hierover mee te geven.

Verder is afgelopen jaren gebleken, dat deputaten twee uiteenlopende taken hebben: a) praktisch werkgever zijn van de dovenpredikant en b) beleid ontwikkelen over het dovenwerk in onze kerken.

Overwogen kan worden of het nuttig is deze twee taken organisatorisch te scheiden.

Kortom, de commissie adviseert de synode te besluiten deputaten opdracht en volmacht te geven om het dovenwerk in samenspraak met de doven en dovencommissies op verschillende terreinen aan te passen aan actuele ontwikkelingen. Dit is een goed moment, omdat deputaten op het punt staan beslissingen te nemen met gevolgen voor een lange periode. De commissie is zich er van bewust dat dit tijd en menskracht vraagt, die je niet van deputaten kan vragen. Dit kan alleen als de synode – tijdelijk – aanvullende ondersteuning mogelijk maakt.

Brief Zuidlaren

De kerkenraad van Zuidlaren heeft aan de synode een brief van br. Piet Compaan (oud-deputaat DSH) doorgestuurd. De kerkenraad van Zuidlaren vraagt of deze brief als informatie meegenomen kan worden bij de behandeling van het beleidsrapport DSH. Deputaten hebben deze brief ook ontvangen en hebben al vaker met br. Compaan over het dovenwerk gecorrespondeerd en gesproken. Opnieuw is er contact tussen deputaten en br. Compaan naar aanleiding van deze brief.

De commissie heeft de vragen en opmerkingen uit de brief meegenomen in de gesprekken met deputaten. Veel zaken waar br. Compaan zich zorgen over maakt, delen de deputaten en aan veel zaken wordt ook gewerkt. Samengevat vraagt br. Compaan om het geheel van het dovenwerk opnieuw te doordenken en daarover visie te ontwikkelen. Daarin verschilt hij niet van mening met deputaten of de commissie. In de paragraaf hierboven stellen wij dan ook voor om de komende jaren extra te investeren in beleidsontwikkeling.

Als het gaat om de concrete behandeling van de brief uit Zuidlaren, stellen wij voor de kerkenraad van Zuidlaren geen antwoord te geven op alle vragen (daar vragen ze ook niet om), maar hen mee te delen, dat de brief bij de stukken gevoegd is en dat mede naar aanleiding van de brief uitgebreid met deputaten over visie en beleid gepraat is en voorstellen geformuleerd zijn.

9 mei 2014

Siebe Poutsma
Roelof Tigelaar
Jaap Boerma (rapporteur)

Bijlage 5-3 (bij artikel 54)

Instructie deputaten pastorale verzorging doven en slechthorenden.

- a. zij regelen en begeleiden de speciale toerusting van de predikant;
- b. zij staan de predikant met raad en daad terzijde; zij begeleiden hem; zij zien toe dat hij de hem gegeven instructie uitvoert, op dezelfde manier waarop ouderlingen toezien op de ambtsdienst van hun medeambtsdragers, volgens artikel 23 KO;
- c. zij behandelen eventuele klachten uit het midden van de kerken over het functioneren van de predikant. Zij mogen die klachten alleen in behandeling nemen als de klagende instantie eerst zelf geprobeerd heeft met de predikant tot een oplossing te komen. In zaken die leer of leven van de predikant raken, houden zij zich aan wat daarover in de instructie voor de kerk te Zwolle-Zuid is vastgesteld (Acta GS Ommen 1993, art. 42);
- d. zij proberen samen met de predikant de pastorale verzorging van de dove en slechthorende gemeenteleden te stimuleren en te coördineren. Zij voorzien de predikant van de communicatieapparatuur die hij voor zijn werk nodig heeft;
- e. zij informeren de kerken regelmatig over het dovenpastoraat en onderhouden goed contact met de in het land bestaande dovencommissies en de dovenconsulent van Dit Koningskind;
- f. zij (laten) onderzoeken of het dovenwerk, gezien kerkelijke en technische ontwikkelingen, een andere wijze van organiseren vereist en doen daarover voorstellen. Daarbij nemen ze de vraag mee of de eis gehandhaafd moet blijven dat de dovenpredikant zich in Zwolle-Zuid vestigt; wanneer nodig passen zij de instructie aan;
- g. zij voeren gesprekken met het IDP om tot een overeenkomst met het IDP te komen, onder de voorwaarden dat goede geestelijke verzorging van de doven in de Gereformeerde Kerken gewaarborgd is; zij tekenen deze overeenkomst als er overeenstemming bereikt is; zij passen de bestaande regelingen en instructies, waar nodig, als gevolg van toetreding aan; zij verwijzen dove broeders en zusters in de Gereformeerde Kerken naar de gezamenlijke kerkdiensten van het IDP; zij begeleiden de overgang van de vijf regionale commissies naar de interkerkelijke commissies en/of adviseren hen over de gevolgen van de liquidatie van de PS-en;
- h. zij vergaderen als regel vier keer per jaar. Zij wijzen uit hun midden een voorzitter en secretaris aan. Ook dragen ze een penningmeester voor om door de synode benoemd te worden. De voorzitter fungeert als samenroeper. Deputaten nodigen in de regel de predikant voor doven en slechthorenden uit. Hij mag als adviserend lid aan de vergaderingen deelnemen. Ook een afgevaardigde van de kerkenraad van Zwolle-Zuid kan uitgenodigd worden als adviserend lid, wanneer de deputaten of de dovenpredikant of de raad van Zwolle-Zuid hierom vragen;
- i. zij onderzoeken of er middelen voorhanden zijn om bijbel en belijdenis zo dicht mogelijk bij de dove en slechthorende broers en zussen te brengen;
- j. als er een vacature voor dovenpredikant ontstaat, dan handelen zij naar de instructie van de GS Ommen 1993 (Acta art. 42, Besluit 6);
- k. zij rapporteren aan de volgende generale synode.

BIJLAGEN HOOFDSTUK 6, OPLEIDING, ONDERZOEK EN DIENSTVERLENING

Bijlage 6-1 (bij artikel 61)

STATUUT VAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

A. DE UNIVERSITEIT

Artikel 1–instelling

De Gereformeerde Kerken in Nederland onderhouden in overeenstemming met artikel B13.1 (voorheen artikel 18) van de kerkeorde een theologische universiteit voor de wetenschappelijke vorming tot dienaar van het Woord.

Artikel 2–grondslag

De universiteit is in haar arbeid gebonden aan de leer van de Heilige Schrift, zoals die is samengevat in de belijdenisgeschriften van de kerken.

Artikel 3–doelstelling

- 3.1 De universiteit heeft als doel de wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming van (aanstaande) gereformeerde predikanten, de beoefening van de gereformeerde theologie en de doorwerking daarvan in kerk en wereld. De universiteit verzorgt daartoe wetenschappelijk onderwijs, verricht wetenschappelijk onderzoek en vervult daarnaast taken op het gebied van de kennisuitwisseling.
- 3.2 De wetenschappelijke, geestelijke en praktische vorming is gericht op het bijbrengen van zodanige kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, dat een afgestudeerde:
 - a. zelfstandig kan functioneren als gereformeerd predikant;
 - b. zelfstandig kan functioneren op de verschillende deelgebieden van de theologie;
 - c. in aanmerking kan komen voor een vervolgopleiding tot wetenschappelijk theologisch onderzoeker;
 - d. zelfstandig zijn opleiding kan benutten ten dienste van de bewaring en verbreiding van het evangelie.

Artikel 4–rechtspersoonlijkheid en naam

- 4.1 Krachtens besluit van de generale synode Harderwijk 2011-2012 (Acta 66A) is de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland als zelfstandig onderdeel van deze kerken een rechtspersoon op grond van artikel 2:2 van het Burgerlijk Wetboek.
- 4.2 De naam van de universiteit luidt op grond hiervan: 'Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland'.
- 4.3 In dit statuut worden de Gereformeerde Kerken in Nederland aangeduid als 'de kerken', de generale synode van deze kerken als 'de generale synode' en de theologische universiteit als 'de universiteit'.

Artikel 5–universiteit

De universiteit is een levensbeschouwelijke universiteit in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

Artikel 6-vestiging

De universiteit is gevestigd te Kampen.

Artikel 7-bestuurlijke organisatie

- 7.1 Het bestuur van de universiteit is opgedragen aan het college van bestuur.
- 7.2 Het toezicht op het bestuur wordt uitgeoefend door de raad van toezicht.
- 7.3 Elk van de organen is in de uitoefening van zijn functies gebonden aan dit statuut en aan de besluiten van de generale synode.

B. BESTUUR

Artikel 8-bestuur

- 8.1 Het college van bestuur is belast met het bestuur van de universiteit in haar geheel en met het beheer daarvan, onverminderd de bevoegdheden van de raad van toezicht.
- 8.2 Het bestuur als bedoeld in artikel 8.1 omvat ondermeer:
 - a. het bepalen van het algemeen beleid van de universiteit en het realiseren daarvan;
 - b. de directe verantwoordelijkheid voor de reguliere voortgang van onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling;
 - c. het zorgdragen voor de continuïteit van de organisatie;
 - d. het jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar opstellen van de begroting;
 - e. het driejaarlijks opstellen van een meerjarenbegroting ten behoeve van de generale synode;
 - f. het jaarlijks vaststellen van de jaarrekening en het jaarverslag;
 - g. het doelmatig beheer van de financiële en overige middelen van de universiteit;
 - h. het uitoefenen van de taken en bevoegdheden die aan het college van bestuur als instellingsbestuur zijn opgedragen dan wel het doe uitoefenen daarvan krachtens delegatie of mandaat;
 - i. het uitoefenen van het bevoegd gezag van de universiteit;
 - j. het doen van (voorstellen en voordrachten voor) benoemingen.
- 8.3 Het college van bestuur stelt een bestuurs- en beheersreglement vast ter regeling van het bestuur, het beheer en de inrichting van de universiteit. Dit reglement behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.4 Het college van bestuur stelt ten minste eenmaal per zes jaren een instellingsplan vast, dat een omschrijving geeft van de inhoud van het voorgenomen beleid voor de duur van het plan. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de voornemens tot bevordering van de kwaliteit van het onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling en tot verbetering van de inrichting van de opleidingen aan de instelling. Het instellingsplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.5 Het college van bestuur stelt een treasuryplan vast. Het treasuryplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.6 Het college van bestuur stelt de risicobeheersings- en controlesystemen vast. Deze behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 8.7 Het college van bestuur brengt aan iedere gewone generale synode verslag uit over het functioneren van de universiteit en het door hem gevoerde beleid en beheer. Het verslag wordt via de raad van toezicht aan de generale synode aangeboden.

Artikel 9 - college van bestuur

- 9.1 Het college van bestuur bestaat uit ten hoogste drie leden, onder wie de rector van de universiteit.
- 9.2 De leden van het college van bestuur worden door de raad van toezicht benoemd, geschorst en ontslagen. De benoeming geschiedt voor een door de raad van toezicht te bepalen termijn.
- 9.3 Als voorwaarde voor benoeming tot lid van het college van bestuur geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken in Nederland of van één van de kerken waarvan de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft uitgesproken dat deze te herkennen zijn als kerken van Jezus Christus die zich onderwerpen aan Gods Woord en zich gebonden weten aan de gereformeerde belijdenissen. Indien een lid van het college van bestuur niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze

- benoemingsvoorwaarde brengt mee dat de benoeming als lid van het college van bestuur van rechtswege eindigt.
- 9.4 De voorzitter van het college van bestuur wordt uit de leden door de raad van toezicht benoemd.
- 9.5 De leden van het college van bestuur zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het bestuur bedoeld in artikel 8, zulks met inachtneming van een in het bestuurs- en beheersreglement te regelen portfeuilleverdeling.
- 9.6 Een lid van het college van bestuur kan om gewichtige redenen tussentijds worden ontslagen.

Artikel 10–rector

- 10.1 De rector van de universiteit wordt benoemd door de raad van toezicht na advies en met instemming van de senaat.
- 10.2 Nadere regels over het rectoraat worden in het bestuurs- en beheersreglement gesteld.

C. TOEZICHT OP HET BESTUUR

Artikel 11–toezicht

- 11.1 De raad van toezicht is belast met het toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door en namens het college van bestuur en staat het college van bestuur met raad terzijde.
- 11.2 De raad van toezicht is in elk geval belast met:
- a. het benoemen, schorsen, ontslaan en vaststellen van de beloning van de leden van het college van bestuur;
 - b. het goedkeuren van het bestuurs- en beheersreglement als bedoeld in artikel 8.3;
 - c. het vaststellen van het reglement voor de uitoefening van de taken van het curatorium als bedoeld in artikel 17.4;
 - d. het goedkeuren van het instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
 - e. het goedkeuren van de onderwijsprogramma's als bedoeld in artikel 39;
 - f. het goedkeuren van de onderzoeksprogramma's als bedoeld in artikel 43;
 - g. het goedkeuren van het planvoorkennisuitwisseling als bedoeld in artikel 44;
 - h. het goedkeuren van de meerjarenbegroting, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.2;
 - i. het goedkeuren van de risicobeheersings- en controlesystemen als bedoeld in artikel 8.6.
 - j. het goedkeuren van voordrachten van het college van bestuur aan de generale synode voor de benoeming van gewoon hoogleraren als bedoeld in artikel 23.1;
 - k. het goedkeuren van voordrachten van het college van bestuur aan de generale synode voor de benoeming van universitair hoofddocenten en universitair docenten met een aanstelling voor onbepaalde tijd en een formatieomvang van 0,6 fte of meer als bedoeld in artikel 23.2;
 - l. het goedkeuren van besluiten van het college van bestuur tot benoeming van wetenschappelijk personeel als bedoeld in artikel 24.1;
 - m. het goedkeuren van besluiten van het college van bestuur tot benoeming van bijzonder of buitengewoon hoogleraren als bedoeld in artikel 32.2;
 - n. het goedkeuren van het formatieplan als bedoeld in artikel 33;
 - o. het goedkeuren van de keuze van een medezeggenschapsstelsel als bedoeld in artikel 48.1;
 - p. het toezien op de naleving door het college van bestuur van wettelijke verplichtingen;
 - q. het toezien op de omgang met de branchecode voor de universiteiten, voor zover de toepassing daarvan in overeenstemming is met de grondslag en doelstelling van de universiteit en de bij en krachtens dit statuut geldende regelingen;
 - r. het toezien op de vormgeving van het systeem van kwaliteitszorg als bedoeld in artikel 40;
 - s. het toezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen;
 - t. het aanwijzen van een accountant als bedoeld in artikel 2: 393 lid 1 Burgerlijk Wetboek die verslag uitbrengt aan de raad;
 - u. het jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld onder a tot en met s, in het jaarverslag van

de universiteit.

- 11.3 De raad van toezicht houdt toezicht op het gereformeerd karakter en het wetenschappelijk niveau van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling en stelt een commissie (curatorium) in die de raad daarin bijstaat.

Artikel 12-raad van toezicht

- 12.1 De raad van toezicht bestaat uit vijf leden, onder wie twee predikanten. De leden worden benoemd door de generale synode op voordracht van de zittende raad van toezicht op basis van vooraf openbaar gemaakte door de raad van toezicht vastgestelde profielen.
- 12.2 De samenstelling, taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn zodanig dat de raad een deugdelijk en onafhankelijk toezicht kan uitoefenen. Een en ander wordt nader geregeld in een door de raad van toezicht vast te stellen reglement voor de raad van toezicht.
- 12.3 De leden van de raad van toezicht worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn tweemaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren, behoudens afwijking door de generale synode in bijzondere gevallen.
- 12.4 Als voorwaarde voor benoeming als lid van de raad van toezicht geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Indien een lid van de raad van toezicht niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij de raad van toezicht hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van de raad van toezicht te zijn.
- 12.5 De leden van de raad van toezicht tekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde ondertekeningsformulier voor de raad van toezicht.
- 12.6 Indien naar het oordeel van de raad van toezicht een lid in de vervulling van zijn taak ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van de raad van toezicht of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Een besluit hiertoe kan door de raad van toezicht slechts worden genomen nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van de raad van toezicht dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.
- 12.7 De raad van toezicht verkiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.
- 12.8 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van de raad van toezicht dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht een vervangend lid voor ten hoogste de resterende zittingsperiode.

Artikel 13-werkwijze raad van toezicht

- 13.1 De raad van toezicht vergadert zo vaak het belang van de universiteit dat vereist, maar ten minste vijf keer per jaar.
- 13.2 De raad van toezicht regelt zijn eigen werkwijze in het in artikel 12.2 bedoelde reglement.
- 13.3 De raad van toezicht wijst uit zijn midden een auditcommissie aan en regelt haar samenstelling en bevoegdheden.
- 13.4 De vergaderingen van de raad van toezicht worden als regel bijgewoond door het college van bestuur. Het college van bestuur heeft daarin adviserende stem. Het college van bestuur is niet aanwezig bij de behandeling van comitézaken.

Artikel 14 -verantwoording aan generale synode

- 14.1 De raad van toezicht legt aan iedere gewone generale synode verantwoording af over het door hem uitgeoefende toezicht op het bestuur van de universiteit.
- 14.2 De raad van toezicht legt daarbij aan de generale synode onder meer over:
- a. de door de raad van toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting, jaarlijkse begrotingen, jaarrekeningen en jaarverslagen van het college van bestuur als bedoeld in artikel 11.2 sub h, alsmede de bijbehorende schriftelijke rapporten van een registeraccountant als bedoeld in artikel 11.2 sub s;
 - b. het verslag van het college van bestuur als bedoeld in artikel 8.7;
 - c. het door de raad van toezicht goedgekeurde instellingsplan als bedoeld in artikel 8.4;
 - d. het verslag van het curatorium als bedoeld in artikel 18.2.
- 14.3 Het rapport van de raad van toezicht geeft inzicht in de hoofdlijnen van beleid en uitvoering

daarvan. Het rapport vermeldt op welke wijze door de raad van toezicht, het college van bestuur en het curatorium uitvoering is gegeven aan de door de generale synode gegeven opdrachten.

Artikel 15 –curatorium

- 15.1 De universiteit is er in al haar geledingen op gericht dat het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling in overeenstemming zijn met de Heilige Schrift en de belijdenisgeschriften van de kerken en dat het gereformeerd karakter en wetenschappelijk niveau van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling worden bevorderd.
- 15.2 Het curatorium staat de raad van toezicht bij met betrekking tot het toezicht op het gereformeerd karakter en het wetenschappelijk niveau van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling evenals op het afwijzen van alles wat in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling met Gods Woord en de gereformeerde confessie in strijd is.
- 15.3 Het curatorium adviseert de raad van toezicht over:
- a. voordrachten van het college van bestuur aan de generale synode voor de benoeming van gewoon hoogleraren;
 - b. voordrachten van het college van bestuur voor de benoeming van universitair hoofddocenten en universitair docenten met een aanstelling voor onbepaalde tijd en een formatieomvang van 0,6 fte of meer;
 - c. voorgenomen benoemingen door het college van bestuur van universitair hoofddocenten en universitair docenten evenals onderzoekers met een aanstelling voor bepaalde tijd;
 - d. voorgenomen benoemingen door het college van bestuur van bijzonder of buitengewoon hoogleraren;
 - e. voordrachten aan de generale synode van leden van het curatorium;
 - f. de goedkeuring van de onderwijsprogramma's, de onderzoeksprogramma's en het plan voor kennisuitwisseling, respectievelijk bedoeld in artikel 11.2, sub e, f en g;
 - g. zaken waarvan de raad van toezicht, het college van bestuur of het curatorium van mening is dat daarvoor een breed draagvlak nodig is.
- 15.4 Het curatorium staat verder het college van bestuur met raad terzijde door:
- a. het geven van inhoudelijke stimulansen om het gereformeerd karakter van het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling zo veel mogelijk te bevorderen;
 - b. het tijdig signaleren van inhoudelijke probleempunten in het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling;
 - c. te adviseren over het omgaan met veranderingen in theologische inzichten en de gevolgen daarvan voor het onderwijs, het onderzoek en de kennisuitwisseling.
- 15.5 Het curatorium is belast met het adviseren over een eventueel bezwaar dat in overeenstemming met artikel 17.2 door een kerk of kerklid tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een (emeritus-) docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker wordt ingebracht. Het kan tevens aan het college van bestuur een voorstel doen of een oordeel geven omtrent disciplinaire maatregelen of ongevraagd ontslag als bedoeld in de artikelen 28.2, 29.2 en 30.2.

Artikel 16 –samenstelling curatorium

- 16.1 Het curatorium bestaat uit vier predikanten en twee (emeritus-) hoogleraren of universitair (hoofd)docenten van een andere universiteit.
- 16.2 De leden van het curatorium worden door de generale synode benoemd op voordracht van de raad van toezicht, die hierover het advies inwint van het zittende curatorium, en op basis van vooraf openbaar gemaakte door de raad van toezicht opgestelde profielen.
- 16.3 De leden van het curatorium worden benoemd voor een periode van drie jaren. Zij zijn tweemaal herbenoembaar voor een nieuwe periode van drie jaren.
- 16.4 Als voorwaarde voor benoeming als lid van het curatorium geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Indien een lid van het curatorium niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient hij het curatorium hiervan onverwijld in kennis te stellen. Het niet langer voldoen aan deze benoemingsvoorwaarde brengt mee dat men van rechtswege ophoudt lid van het curatorium te zijn.

- 16.5 De leden van het curatorium ondertekenen bij aanvang van hun werkzaamheden het daartoe bestemde ondertekeningsformulier voor het curatorium.
- 16.6 Indien naar het oordeel van het curatorium een lid in de vervulling van zijn taak als lid ernstig tekortschiet of zich gedraagt op een wijze die het aanzien van het curatorium of de universiteit kan schaden, kan de raad van toezicht op voorstel van het curatorium hem tijdelijk of blijvend schorsen in de uitoefening van zijn functie. Het voorstel hiertoe kan door het curatorium slechts worden gedaan nadat betrokkene is gehoord in een vergadering van het curatorium dan wel betrokkene kenbaar heeft gemaakt daarvan geen gebruik te willen maken.
- 16.7 Het curatorium kiest uit zijn midden een voorzitter, een secretaris en een assessor.
- 16.8 Indien sprake is van langdurige of blijvende verhindering dan wel een blijvende schorsing van een lid van het curatorium dan wel van het ontstaan van een tussentijdse vacature benoemt de raad van toezicht na advies te hebben ingewonnen van het curatorium een vervangend lid voor ten hoogste de resterende zittingsperiode.

Artikel 17 –werkwijze curatorium

- 17.1 Het curatorium vergadert zo vaak een goede taakuitoefening dat vereist, maar ten minste vier keer per jaar. De raad van toezicht stelt na ingewonnen advies van het curatorium ter zake nadere regels.
- 17.2 Een kerk of kerklid dat een gemotiveerd bezwaar wenst in te dienen tegen een mondelinge of schriftelijke uitlating van een (emeritus-) docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker van de universiteit, richt zich eerst tot betrokkene. Indien het bezwaar niet wordt weggenomen, richt hij zich uiterlijk één jaar na de desbetreffende uitlating tot het college van bestuur. Het college van bestuur vraagt het advies van het curatorium in overeenstemming met de regels van het in artikel 17.4 vermelde reglement. Als een bezwaar betrekking heeft op het college van bestuur of een lid daarvan treedt de raad van toezicht voor de behandeling van het bezwaar in de plaats van het college van bestuur.
- 17.3 Indien naar het oordeel van het curatorium disciplinaire maatregelen en/of onvrijwillig ontslag nodig zijn tegen een (emeritus-)docent of andere onderwijsgevende of onderzoeker, doet het daarvoor een voorstel dat wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met het curatorium en de raad van toezicht. Artikel 28 resp. 29 resp. 30 is verder van toepassing. De laatste zin van artikel 17.2 is van overeenkomstige toepassing.
- 17.4 De raad van toezicht stelt, op voorstel van het college van bestuur en na ingewonnen advies van het curatorium een reglement vast voor de uitoefening van de taken van het curatorium als bedoeld in artikel 15.2 en ter uitwerking van artikel 17.2 en 17.3.

Artikel 18–verantwoording

- 18.1 Het curatorium verantwoordt zich over de door hem verrichte werkzaamheden tegenover de raad van toezicht in een jaarlijks rapport. Het college van bestuur ontvangt daarvan een afschrift.
- 18.2 De rapportage betreffende de door het curatorium verrichte werkzaamheden, welke is bestemd voor de generale synode wordt door het curatorium uitgebracht aan de raad van toezicht en wordt door de raad van toezicht gevoegd bij het rapport van de raad van toezicht aan de generale synode als bedoeld in artikel 14.

D. SENAAT

Artikel 19–samenstelling

- 19.1 De senaat bestaat uit de gewoon hoogleraren.
- 19.2 Buitengewoon hoogleraren, bijzonder hoogleraren, evenals universitair hoofddocenten en universitair docente in volledige of niet volledige dienst kunnen op uitnodiging van de rector de vergaderingen van de senaat bijwonen en hebben daar adviserende stem.
- 19.3 De rector is de voorzitter van de senaat. De senaat wijst uit zijn midden een secretaris aan.

Artikel 20–taken

De senaat is belast met de volgende taken:

- a. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de aanstelling van promovendi;
- b. het als college voor promoties beoordelen van dissertaties en het toelaten tot promoties;

- c. het adviseren van het college van bestuur op het gebied van de verlening van eredoctoraten;
- d. het doen van voordrachten aan de raad van toezicht op het gebied van de benoeming van de rector evenals in voorkomend geval van de waarnemend rector.

E. WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL

Artikel 21-formatieplan

- 21.1 Het college van bestuur stelt een formatieplan vast waarin per vakgebied de belasting voor onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling wordt bepaald.
- 21.2 Het formatieplan wordt periodiek geactualiseerd.
- 21.3 Beslissingen over de vervulling van docentvacatures worden genomen op basis van het formatieplan.

Artikel 22 –functies

- 22.1 Aan de universiteit kunnen voor onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling worden benoemd: gewoon hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten, evenals in de gevallen bedoeld in artikel 32 bijzonder hoogleraren.
- 22.2 Aan de universiteit kunnen onderzoekers worden aangesteld voor het doen van theologisch onderzoek op basis van een aanstelling voor bepaalde tijd.
- 22.3 Specifieke onderdelen van de opleiding kunnen worden verzorgd door externe docenten, onder verantwoordelijkheid van de vakdocent, op basis van een overeenkomst van opdracht.
- 22.4 Nadere regels betreffende in dit artikel genoemde en eventuele andere wetenschappelijke functies worden bij of krachtens het personeelsreglement gesteld.

Artikel 23-benoemingen door de generale synode.

- 23.1 Gewoon hoogleraren worden benoemd door de generale synode.
- 23.2 Universitair hoofddocenten en universitair docenten, telkens met een aanstelling voor onbepaalde tijd en een formatieomvang van 0,6 fte of meer, worden benoemd door de generale synode.
- 23.3 In geval van een vacature betreffende een functie als bedoeld in artikel 23.1 of 23.2 doet het college van bestuur zo spoedig mogelijk doch uiterlijk tijdig vóór de sluiting van de synode aan de generale synode een voordracht. De voordracht is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het formatieplan en omschrijft inhoud en omvang van de vacante functie binnen de desbetreffende vakgroep. De voordracht behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht, na ingewonnen advies van het curatorium.
- 23.4 Artikel 23.3 is van overeenkomstige toepassing wanneer kan worden voorzien dat een vacature zich zal voordoen binnen anderhalf jaar na de openingsdatum van de generale synode.
- 23.5 Wanneer een vacature zich voordoet na de sluiting van de laatst gehouden generale synode kan, als de raad van toezicht na advies van het college van bestuur dit noodzakelijk acht, een tussentijdse synode worden samengeroepen. De raad van toezicht is dan gemachtigd de kerk die met de samenroeping van de generale synode is belast te verzoeken zo spoedig mogelijk en in ieder geval binnen vier maanden een tussentijdse synode bijeen te doen komen om over de vervulling van de vacature te beslissen.

Artikel 24 –benoemingen door college van bestuur

- 24.1 De benoeming van andere docenten dan bedoeld in artikel 23 geschiedt door het college van bestuur.
- 24.2 Ingeval van een vacature betreffende een functie als bedoeld in artikel 24.1 geeft het college van bestuur aan de raad van toezicht kennis van een voorgenomen benoeming. Het bericht is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het formatieplan en de beschikbare budgettaire mogelijkheden en omschrijft inhoud en omvang van de vacante functie binnen de desbetreffende vakgroep. De benoeming behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht, na ingewonnen advies van het curatorium.
- 24.3 Onderzoekers worden benoemd door het college van bestuur. De benoeming is inhoudelijk gemotiveerd, gerelateerd aan het onderzoeksprogramma en omschrijft inhoud en omvang

van de vacante functie binnen de desbetreffende onderzoeksgroep.

- 24.4 Externe docenten voor specifieke onderdelen van de opleiding ontvangen daartoe een opdracht voor bepaalde tijd van het college van bestuur.

Artikel 25–algemene benoemingsvoorwaarde en ondertekeningsformulier

- 25.1 Als voorwaarde voor benoeming als lid van het wetenschappelijk personeel geldt dat men belijdend lid moet zijn in volle rechten van één van de Gereformeerde Kerken in Nederland of van één van de kerken waarvan de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft uitgesproken dat deze te herkennen zijn als kerken van Jezus Christus die zich onderwerpen aan Gods Woord en zich gebonden weten aan de gereformeerde belijdenissen. Indien een lid van het wetenschappelijk personeel niet langer aan deze eis voldoet, dient hij het college van bestuur hiervan onverwijld in kennis te stellen en eindigt de benoeming als lid van het wetenschappelijk personeel van rechtswege. Deze benoemingsvoorwaarde dient te worden opgenomen in de individuele overeenkomst met ieder lid van het wetenschappelijk personeel.
- 25.2 In bijzondere gevallen kan van de in artikel 25.1 bedoelde benoemingsvoorwaarde ontheffing worden verleend indien dat nodig is voor een goede voorziening in een vacature, niet zijnde een vacature voor gewoon hoogleraar.
- 25.3 De gewoon hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten, hetzij met een aanstelling voor onbepaalde tijd hetzij met een aanstelling voor bepaalde tijd, zullen bij aanstelling een door de generale synode vastgesteld ondertekeningsformulier tekenen als blijkt van instemming met de leer van de Heilige Schrift, zoals die in de belijdenisgeschriften van de kerken is samengevat, en van hun bereidheid om deze zuivere leer te onderwijzen en tegen dwalingen te verdedigen.
- 25.4 De ondertekening als bedoeld in artikel 25.3 zal bij benoeming door de generale synode in de regel plaatsvinden tijdens een openbare zitting van de generale synode. Indien de generale synode inmiddels is gesloten en in geval van benoeming door het college van bestuur, zal deze ondertekening plaatsvinden in een gecombineerde vergadering van de raad van toezicht en het college van bestuur. In geval van een gewoon hoogleraar zal de rector van deze ondertekening melding maken bij de inauguratie.

Artikel 26–ontslag wegens leeftijd en op eigenverzoek door of namens generale synode

- 26.1 Aan een gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent, die is benoemd door de generale synode, wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door de generale synode.
- 26.2 Aan een gewoon hoogleraar als ook een universitair hoofddocent en universitair docent, die is benoemd door de generale synode, kan op eigen verzoek door de generale synode eerder ontslag worden verleend.
- 26.3 Valt het tijdstip van ontslag als bedoeld in artikel 26.1 en 26.2 buiten de tijd dat de generale synode vergadert, dan zal de bevoegdheid tot het verlenen van ontslag namens de generale synode bij de raad van toezicht liggen.
- 26.4 Van een verleend ontslag als bedoeld in dit artikel zal door de raad van toezicht mededeling worden gedaan aan alle kerken.

Artikel 27 –ontslag wegens leeftijd en op eigenverzoek door college van bestuur

- 27.1 Aan een bijzonder hoogleraar, een universitair hoofddocent en een universitair docent die benoemd is door het college van bestuur met een aanstelling voor onbepaalde tijd, wordt met ingang van de eerste dag van de maand waarin betrokkene de pensioengerechtigde leeftijd bereikt ontslag verleend door het college van bestuur.
- 27.2 Aan een bijzonder hoogleraar, een universitair hoofddocent en een universitair docent die is benoemd door het college van bestuur, hetzij met een aanstelling voor onbepaalde tijd hetzij voor bepaalde tijd, kan op eigen verzoek door het college van bestuur tussentijds ontslag worden verleend.
- 27.3 Aan een onderzoeker die is benoemd door het college van bestuur met een aanstelling voor bepaalde tijd kan op eigen verzoek door het college van bestuur tussentijds ontslag worden verleend.

Artikel 28–disciplinaire maatregelen

- 28.1 Ten aanzien van een gewoon hoogleraar, bijzonder hoogleraar, universitair hoofddocent, universitair docent of onderzoeker, ongeacht of hij is aangesteld voor onbepaalde tijd dan wel voor bepaalde tijd, die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekortschiet, kunnend door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde werkzaamheden en/of bevoegdheden dan wel van volledige op-non-actief-stelling.
- 28.2 Het curatorium kan aan het college van bestuur een voorstel tot een disciplinaire maatregel doen als bedoeld in artikel 17.3. Indien geen voorstel van het curatorium is ontvangen als bedoeld in artikel 17.3, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van het curatorium.
- 28.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 28.4 Een voornemen tot een disciplinaire maatregel wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met het curatorium en de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.
- 28.5 In geval van een verlenging van een disciplinaire maatregel is artikel 28.3 opnieuw van toepassing. Artikel 28.2 en 28.4 zijn niet opnieuw van toepassing.
- 28.6 Een disciplinaire maatregel alsook een verlenging daarvan wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke werkzaamheden en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.

Artikel 29– onvrijwillig ontslag door generale synode

- 29.1 Ten aanzien van een gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent en universitair docent, die is benoemd door de generale synode, die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekort schiet, kan het college van bestuur de generale synode voorstellen over te gaan tot tussentijds onvrijwillig ontslag.
- 29.2 Het curatorium kan aan het college van bestuur een voorstel tot onvrijwillig ontslag doen als bedoeld in artikel 17.3. Indien geen voorstel van het curatorium is ontvangen als bedoeld in artikel 17.3, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van het curatorium.
- 29.3 Alvorens tot een voorstel aan de generale synode over te gaan, stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 29.4 Een voorstel tot onvrijwillig ontslag aan de generale synode wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met het curatorium en de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist over het voorstel aan de generale synode.
- 29.5 De generale synode beslist over het onvrijwillig ontslag na betrokkene in de gelegenheid te hebben gesteld zich persoonlijk te doen horen.

Artikel 30– onvrijwillig ontslag door college van bestuur

- 30.1 Ten aanzien van een bijzonder hoogleraar, een universitair hoofddocent, universitair docent of onderzoeker, die is benoemd door het college van bestuur, die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaat, handelt in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit en/of in de uitoefening van zijn functie ernstig tekort schiet, kan het college van bestuur besluiten over te gaan tot tussentijds onvrijwillig ontslag.
- 30.2 Het curatorium kan aan het college van bestuur een voorstel tot onvrijwillig ontslag doen als bedoeld in artikel 17.3. Indien geen voorstel van het curatorium is ontvangen als bedoeld in artikel 17.3, verzoekt het college van bestuur om het oordeel van het curatorium.
- 30.3 Alvorens te beslissen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 30.4 Een voornemen tot onvrijwillig ontslag wordt behandeld in een gecombineerde vergadering van het college van bestuur met het curatorium en de raad van toezicht. Het college van bestuur beslist als bevoegd gezag.

Artikel 31 – kennisgeving aan kerken

- 31.1 Indien het college van bestuur ten aanzien van een betrokkene een disciplinaire maatregel neemt als bedoeld in artikel 28, doet het daarvan mededeling aan de kerk waarvan betrokkene lid is, en in geval betrokkene als predikant of emeritus predikant aan een kerk is verbonden, tevens aan die kerk.
- 31.2 Indien de generale synode besluit tot onvrijwillig ontslag van een gewoon hoogleraar, universitair hoofddocent of universitair docent als bedoeld in artikel 29, doet zij daarvan mededeling aan alle kerken.
- 31.3 Indien het college van bestuur besluit tot onvrijwillig ontslag van een universitair hoofddocent of universitair docent als bedoeld in artikel 30, doet het daarvan mededeling aan alle kerken.

Artikel 32– bijzondere of buitengewone leerstoel

- 32.1 De generale synode kan besluiten tot instelling van één of meer bijzondere of buitengewone leerstoelen aan de universiteit.
- 32.2 Een benoeming tot bijzonder of buitengewoon hoogleraar gebeurt door het college van bestuur. Een voorstel tot benoeming is inhoudelijk gemotiveerd en behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht, na ingewonnen advies van het curatorium.
- 32.3 De artikelen 25, 27, 28, 30 en 31 zijn van overeenkomstige toepassing op een buitengewoon hoogleraar als bedoeld in dit artikel.

F ONDERSTEUNEND PERSONEEL

Artikel 33–formatieplan

- 33.1 Het college van bestuur stelt een formatieplan vast waarin de belasting voor het ondersteunend personeel ten behoeve van onderwijs, onderzoek en kennisuitwisseling wordt bepaald.
- 33.2 Het formatieplan behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 33.3 Het formatieplan wordt periodiek geactualiseerd.
- 33.4 Beslissingen over de vervulling van vacatures met betrekking tot het ondersteunend personeel worden genomen op basis van het formatieplan.

G STUDENTEN

Artikel 34–toelating en inschrijving

- 34.1 Wanneer een aspirant-student zich meldt voor toelating tot de universiteit, zal namens het college van bestuur met hem worden gesproken over vooral zijn motivatie voor de theologische studie aan de universiteit en zijn houding ten opzichte van Gods Woord, de gereformeerde belijdenis en het gereformeerd kerkelijk leven. Het college van bestuur heeft het recht om toelating te weigeren, wanneer hij het resultaat van het gesprek onvoldoende acht.
- 34.2 Een aspirant-student die lid is van één van de Gereformeerde Kerken of van één van de kerken waarvan de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft uitgesproken dat deze te herkennen zijn als kerken van Jezus Christus die zich onderwerpen aan Gods Woord en zich gebonden weten aan de gereformeerde belijdenissen, dient een goed getuigenis van zijn kerk aangaande belijdenis en wandel over te leggen.
- 34.3 Een aspirant-student die geen lid is van een van de hiervoor bedoelde kerken, ondertekent een door de rector opgestelde verklaring waaruit de positieve houding van de aspirant-student ten opzichte van het gereformeerde karakter van de universiteit blijkt en die de belofte van zijn kant bevat daarop geen inbreuk te zullen maken.
- 34.4 Het college van bestuur kan nadere regels stellen met betrekking tot de toelating van studenten.

Artikel 35–toegang tot onderwijs c.a.

- 35.1 Inschrijving als student geeft recht op het volgen van onderwijs, het afleggen van tentamens en examens en het gebruik maken van de door de universiteit aangeboden faciliteiten en voorzieningen.
- 35.2 Het college van bestuur kan bij reglement beperkingen aanbrengen op het gestelde in artikel

35.1 voor hen die de opleiding niet volgen ter voorbereiding op het ambt van predikant.

Artikel 36-toezicht

- 36.1 Het college van bestuur ziet toe op de studievoortgang van de studenten en overige ingeschrevenen.
- 36.2 Ten aanzien van studenten en overige ingeschrevenen en die zich naar het oordeel van het college van bestuur in leer of leven ernstig misgaan dan wel handelen in strijd met grondslag en/of doelstelling van de universiteit kunnen door het college van bestuur disciplinaire maatregelen worden genomen van beperking van bepaalde rechten en/of bevoegdheden dan wel van tijdelijke ontzegging van de toegang tot de universiteit.
- 36.3 Alvorens een disciplinaire maatregel te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 36.4 Een disciplinaire maatregel wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld en vermeldt nauwkeurig op welke rechten en/of bevoegdheden de maatregel betrekking heeft alsook de termijn waarvoor deze geldt.
- 36.5 Ingeval van een situatie als bedoeld in artikel 36.2 kan het college van bestuur besluiten tot definitieve verwijdering en uitschrijving als student of overige ingeschrevene.
- 36.6 Alvorens een besluit als bedoeld in artikel 36.5 te nemen stelt het college van bestuur betrokkene in de gelegenheid persoonlijk door hem gehoord te worden.
- 36.7 Een besluit als bedoeld in artikel 36.5 wordt schriftelijk en gemotiveerd door het college van bestuur aan betrokkene meegedeeld.

Artikel 37 –uitschrijving

- 37.1 Het college van bestuur beslist over uitschrijving bij afbreken of onderbreken van de studie en bij overschrijding van de maximale studieduur.
- 37.2 Indien een student of overige ingeschrevene niet langer voldoet aan artikel 34.1, 34.2 of 34.3, is hij gehouden dat mee te delen aan het college van bestuur. Het college van bestuur beslist over de gevolgen voor de inschrijving.

H. ONDERWIJS, ONDERZOEK EN KENNISUITWISSELING

Artikel 38- opleidingen

- 38.1 De universiteit voorziet op basis van haar grondslag en ter verwezenlijking van haar doelstelling in de door haar aan te bieden theologische opleidingen.
- 38.2 De universiteit kent de volgende opleidingen:
 - a. een driejarige voltijds bachelor-opleiding klassieke theologie;
 - b. een driejarige voltijds master-opleiding klassieke theologie, die opleidt tot gereformeerd predikant/theoloog;
 - c. eventuele overige door het college van bestuur vastgestelde en door de raad van toezicht goedgekeurde theologische opleidingen in deeltijd of voltijd.
- 38.3 De universiteit is als instelling bij de aanbidding van haar opleidingen primair gericht op de geïntegreerde vorming tot gereformeerd theoloog en gereformeerd predikant ten behoeve van de kerken.

Artikel 39–onderwijsprogramma’s

- 39.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen van onderwijsprogramma’s. Hierin zijn de hoofdlijnen van de inrichting van het onderwijs en het studieprogramma voor iedere aangeboden opleiding evenals de verdeling van de studielast over de verschillende vakgebieden omschreven.
- 39.2 De onderwijsprogramma’s behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht na ingewonnen advies van het curatorium.

Artikel 40–kwaliteitszorg

- 40.1 Het college van bestuur draagt zorg voor de opzet en het functioneren van een kwaliteitszorgsysteem met betrekking tot alle werkzaamheden van de universiteit en de door haar aangeboden opleidingen. De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs geschiedt mede aan de hand van het oordeel van de studenten.

- 40.2 Bij de beoordeling wordt ten minste aandacht besteed aan:
- a. een regelmatige controle van het tijdsbeslag dat voor de studenten voortvloeit uit de onderwijs- en examenregeling en de daarin vermelde studielast;
 - b. de kwaliteit van het onderwijs aan en de begeleiding van de studenten.
- 40.3 Het college van bestuur geeft de raad van toezicht gevraagd en ongevraagd inzicht in de opzet en het functioneren van het kwaliteitszorgsysteem.

Artikel 41–permanente educatie/postacademisch onderwijs

- 41.1 De universiteit biedt aan haar afgestudeerden en andere belangstellenden regelmatig permanente educatie en/of postacademisch onderwijs aan.
- 41.2 De organisatie van de permanente educatie/postacademisch onderwijs is opgedragen aan het college van bestuur.

Artikel 42–doctoraat

- 42.1 Aan de universiteit kan het doctoraat in de theologie worden verkregen op grond van de verdediging van een dissertatie.
- 42.2 De senaat stelt als college voor promoties een promotiereglement vast met betrekking tot de toelating tot de promotie en ter verdere regulering daarvan.

Artikel 43–onderzoek

- 43.1 Het college van bestuur draagt ten minste eens per drie jaar zorg voor het vaststellen van onderzoeksprogramma's voor de verschillende vakgebieden. Hierin zijn de prioriteiten voor het te verrichten wetenschappelijk onderzoek per onderzoeksgroep omschreven.
- 43.2 De onderzoeksprogramma's behoeven de goedkeuring van de raad van toezicht na ingewonnen advies van het curatorium.

Artikel 44–kennisuitwisseling

- 44.1 Het college van bestuur draagt ten minste eenmaal per drie jaar zorg voor het vaststellen van een plan voor kennisuitwisseling.
- 44.2 Het plan voor kennisuitwisseling behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht na ingewonnen advies van het curatorium.

I. FINANCIEN

Artikel 45

- 45.1 De kerken zijn verantwoordelijk voor de financiële instandhouding van de universiteit en maken daarbij zo mogelijk gebruik van overheidsbekostiging.
- 45.2 Op voorstel van het college van bestuur bepaalt de generale synode telkens voor een periode van drie jaren de jaarlijks door de kerken te betalen bijdrage (quota). Het voorstel van het college van bestuur behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
- 45.3 Ter realisering van de doelstelling van de universiteit worden ook andere vormen van financiering benut, zoals verwerving van legaten, sponsoring en subsidies.

Artikel 46–begroting en jaarrekening

- 46.1 Het college van bestuur stelt jaarlijks voorafgaand aan het begrotingsjaar de begroting vast, waarin zijn opgenomen een personeelsparagraaf en een onderzoeksparagraaf.
- 46.2 Het college van bestuur stelt binnen zes maanden na afloop van het boekjaar na controle door een door de raad van toezicht aan te wijzen registeraccountant de jaarrekening van het afgelopen jaar vast. De jaarrekening moet zijn voorzien van een verklaring en bijbehorende managementletter van de accountant.
- 46.3 Geraamde uitgaven welke in een begrotingsjaar niet gerealiseerd zijn, kunnen worden toegevoegd aan de algemene reserve. Overschrijdingen van het budget over enig jaar kunnen worden gecompenseerd ten laste van de algemene reserve.
- 46.4 Het college van bestuur draagt zorg voor een solide beleid betreffende reserves en voorzieningen.
- 46.5 Het college van bestuur stelt driejaarlijks een meerjarenbegroting op ten behoeve van de generale synode.

- 46.6 De begroting, de jaarrekening en de meerjarenbegroting behoeven, evenals het reserve- en voorzieningenbeleid, de goedkeuring van de raad van toezicht.
 46.7 Het boekjaar van de universiteit is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 47–goedkeuring en decharge door generale synode

- 47.1 De raad van toezicht zendt ter goedkeuring aan elke generale synode voor ieder boekjaar dat is verstreken sinds de vorige generale synode de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag, zoals vastgesteld door het college van bestuur en goedgekeurd door de raad van toezicht. In het jaarverslag is een verantwoording van het uitgeoefende toezicht opgenomen.
 47.2 Bij goedkeuring verleent de generale synode aan de raad van toezicht en het college van bestuur decharge voor het gevoerde financieel beleid en beheer en het uitgeoefende toezicht daarop.

J. MEDEZEGGENSCHAP

Artikel 48–medezeggenschap

- 48.1 Het college van bestuur doet een keuze uit de medezeggenschapsstelsels die volgens de wet mogelijk zijn. Deze keuze behoeft de goedkeuring van de raad van toezicht.
 48.2 Het college van bestuur stelt, afhankelijk van de in artikel 48.1 bedoelde keuze, een medezeggenschapsregeling dan wel een reglement voor de universiteitsraad vast.

K. VERTEGENWOORDIGING

Artikel 49–vertegenwoordiging

De voorzitter van het college van bestuur vertegenwoordigt de universiteit in en buiten rechte.

L. SLOTBEPALINGEN

Artikel 50–vaststelling en wijziging

- 50.1 Dit statuut kan door een generale synode worden gewijzigd.
 50.2 Als de generale synode niet vergadert is de raad van toezicht bevoegd, gehoord het college van bestuur, bepalingen van dit statuut te wijzigen als zij voortvloeien uit wijzigingen in wet- en regelgeving van de overheid. De raad van toezicht vermeldt deze wijzigingen in zijn rapport aan de generale synode, bedoeld in artikel 14 van dit statuut.

Artikel 51 –inwerkingtreding

- 51.1 Dit statuut treedt in werking per 1 januari 2015.

Bijlage 6-2 (bij artikel 60)

De Theologische Universiteit, de synode en de kerken, een eenvoudige weergave van de verantwoordelijkheden.

De Theologische Universiteit in Kampen is de school van de kerken. De Generale Synode heeft daarvoor verantwoordelijkheid. Maar op welke manier ziet de Generale Synode erop toe dat er in Kampen gereformeerd onderwijs wordt gegeven? En hoe kun je als gemeentelid of kerkenraad bezwaar maken tegen wat een hoogleraar schrijft?

Van verschillende kanten werd die vraag gesteld aan de synode van Ede 2014. Het klonk in brieven van kerkenraden, in het Appiel dat door 1541 kerkleden was ondertekend en het kwam terug in de vermaningen van de zusterkerken in het buitenland. Er bleek misverstand en sommigen hadden de ervaring dat ze van het kastje naar de muur gestuurd werden. Was hierover duidelijkheid te geven?

Het moderamen van de synode kreeg de opdracht een toegankelijk document te publiceren waarin één en ander zo helder mogelijk is beschreven: de verantwoordelijkheden met betrekking tot het gereformeerde karakter van de TU en het toezicht op docenten en onderzoekers.

Ander bestuursmodel TU

Het bestuursmodel van de TU is veranderd. Er is niet meer de eenvoudige structuur van een jaar of twintig geleden. Toen hadden deputaten-curatoren, aangesteld door de synode, het bestuur over de TU. Maar de Nederlandse wetgeving over het wetenschappelijk onderwijs is veranderd. Alle universiteiten moeten eenzelfde bestuursmodel hebben. Alleen zo blijft de universiteit door de overheid erkend. Dat is nodig, omdat studenten anders geen erkende diploma's kunnen behalen en ook geen studiefinanciering krijgen. Voor de duidelijkheid: dit staat los van de vraag of de TU (gedeeltelijk) financiering van de overheid krijgt. Ook zonder die financiering was een nieuw bestuursmodel nodig.

Er is nu een bestuursmodel met een College van Bestuur en een Raad van Toezicht. Daardoor is er aan de ene kant meer afstand gekomen tussen de TU en de synode, dus ook tussen de TU en de kerken. Aan de andere kant is er juist een Curatorium ingesteld (in een andere functie dan eerst) om de band tussen TU en synode/kerken te versterken.

Het College van Bestuur (CvB) is het bevoegde gezag binnen de TU. Het is verantwoordelijk voor het totale beheer en beleid, ook voor het toezicht op de hoogleraren en docenten. Dit College van Bestuur wordt benoemd door de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht (RvT) ziet toe op het beheer en beleid van het CvB, en dus ook op het gereformeerde karakter van onderwijs en onderzoek. Deze raad wordt benoemd door de synode en legt, net als ieder deputaatschap, aan de synode verantwoording af. Op deze manier is het kerkelijke toezicht op de TU vastgelegd.

Het Curatorium is een commissie van de RvT; het adviseert gevraagd en ongevraagd over het wetenschappelijk niveau van de TU, over het gereformeerde karakter ervan en over het afwijzen van alles wat met Gods Woord en de gereformeerde confessie in strijd is. Het Curatorium (vier predikanten en twee wetenschappers van een andere universiteit) wordt ook benoemd door de synode.

Toezicht op docenten

Wie ziet er nu op toe dat hoogleraren en andere docenten of onderzoekers in hun werk blijven bij de grondslag van de TU: het Woord van God en de gereformeerde belijdenis? Dat is vooral de taak van het College van Bestuur. Het curatorium adviseert het CvB hierover.

Het CvB heeft gesprekken met docenten en onderzoekers. Als er aanleiding voor is, kan een nadere verantwoording worden gevraagd. Desnoods kan het CvB maatregelen nemen tegen een docent of onderzoeker. In het uiterste geval volgt er gedwongen ontslag.

Als het gaat om iemand die benoemd is door de synode, kan het CvB aan een synode voorstellen om hem te ontslaan. De beslissing ligt dan bij de synode.

Docenten en onderzoekers die niet door de synode maar door het CvB zijn benoemd, worden door het CvB ontslagen (alle gewone hoogleraren en de docenten met een vaste aanstelling voor minstens 60% worden door de synode benoemd en ontslagen; anderen door het CvB).

Het initiatief voor zo'n maatregel (tot en met ontslag) vanwege afwijking van de belijdenis wordt, als het goed is, genomen door het College van Bestuur zelf. Maar als het CvB dit niet doet, kan ook het Curatorium aan de bel trekken, of de Raad van Toezicht. Zij kunnen niet zelf maatregelen nemen, maar wel het CvB oproepen dit te doen. Wanneer het CvB zo'n oproep naast zich neer zou leggen, komt zo'n zaak bij de synode. Want het CvB en de RvT en ook het Curatorium rapporteren aan de synode. Dan zal de synode hierover een uitspraak kunnen doen.

Bezwaar maken tegen een docent

Kun je als gemeentelid of kerkenraad ook bezwaar maken tegen wat een hoogleraar of andere docent zegt of schrijft? Uiteraard ga je dan eerst met de betrokkene in gesprek. Ook als het gaat om iets dat publiek geschreven of gezegd is. Levert dat geen overeenstemming op, dan kun je je bezwaar neerleggen bij het College van Bestuur. De regel is dat je dat uiterlijk binnen een jaar doet.

Het CvB vraagt advies van het Curatorium en neemt een beslissing. Als het bezwaar wordt afgewezen, zal het CvB dat uitleggen aan wie het bezwaar had ingediend. In het uitzonderlijke geval dat het CvB tot een ander oordeel komt dan het Curatorium of de RvT, komt dit via hun rapportage op de tafel van de synode.

Een afgewezen bezwaar voorleggen aan de synode

Wat zijn je mogelijkheden als je bezwaar tegen een docent of onderzoeker is afgewezen door het College van Bestuur? Of als er geen antwoord op je bezwaren komt? Het CvB, en ook de RvT met het Curatorium, brengen verslag uit aan de Generale Synode. Deze verslagen zijn openbaar en worden op tijd gepubliceerd. Alle kerkenraden hebben gelegenheid om op die rapporten te reageren. Als reactie op dat rapport kan een kerkenraad de synode vragen om uit te spreken dat een bezwaar tegen een docent ten onrechte is afgewezen. Een kerkenraad kan de synode voorstellen om bij het CvB aan te dringen op maatregelen tegen een docent of onderzoeker. Ook kan de synode, als het nodig is, het CvB of de RvT erop aanspreken als bezwaren niet goed beantwoord worden.

Net als bij andere deputaten-rapporten hebben 'gewone' gemeenteleden niet de mogelijkheid om zelf de synode aan te schrijven. Zij kunnen vragen aan hun kerkenraad om dit te doen. De synode is namelijk een vergadering van kerken, niet de ledenvergadering van een vereniging.

Wanneer een synode meent dat er inderdaad maatregelen nodig zijn tegen een docent of onderzoeker, kan zij dat niet altijd zelf doen. Iemand die niet door de synode is benoemd, kan ook niet door de synode worden ontslagen. De synode kan 'slechts' oordelen dat het College van Bestuur ten onrechte geen maatregelen genomen heeft. In een gezonde situatie zal het CvB dit dan vervolgens wel doen.

Direct bezwaar maken bij de synode?

Wie direct aan de synode vraagt om uit te spreken dat een docent of onderzoeker buiten de grondslag van Schrift en belijdenis gegaan is, zal geen gehoor vinden. De enige juiste weg (na gesprek met de betrokkene zelf!) is het indienen van een bezwaar bij het College van Bestuur. Alleen langs die weg kan het bezwaar eventueel ook ter beoordeling aan de synode voorgelegd worden.

Wetenschappelijke vrijheid voor een Universiteit

Onze kerken hebben tientallen jaren geleden al gekozen voor een wetenschappelijke opleiding met erkenning door de overheid. K. Schilder zette zich al in voor het promotierecht: aan de school der kerken moesten algemeen erkende wetenschappelijke titels behaald kunnen worden. Daarbij past het om het wetenschappelijke debat aan te gaan met theologen uit heel andere richtingen. Met hen sta je vaak niet op de grondslag van de gereformeerde belijdenis. Dan moet je ook argumenten en methoden gebruiken die door hen erkend worden. Daarom, en door het vakwetenschappelijk niveau, zal de taal en de argumentatie in zulke publicaties vaak anders zijn dan wat binnenkerkelijk voor een breed publiek geschreven wordt. Om te kunnen zijn wat de kerken willen, een erkende universiteit met betekenis voor theologie-beoefening wereldwijd, moet aan docenten en onderzoekers die wetenschappelijke vrijheid worden toevertrouwd. Zelf staan ze daarbij op het fundament van Schrift en belijdenis. Ze binden zich daar ook aan, door ondertekening van het bindingsformulier. Vanuit die basis gaan zij het debat aan met andere theologen op een wetenschappelijk verantwoorde manier.

Dankbaar zijn en kritisch blijven

We mogen God dankbaar zijn voor de enorme rijkdom van een gereformeerde universiteit. Altijd al hebben we als kerken het belangrijk gevonden dat aanstaande predikanten een universitaire opleiding krijgen. De TU heeft een goede plek binnen de theologie-beoefening in Nederland en wereldwijd. Er wordt op wetenschappelijk niveau onderzoek gedaan en er worden nieuwe theologen opgeleid.

Docenten en onderzoekers willen hun werk doen in gebondenheid aan Gods Woord en in trouw aan de belijdenis. Laten we hun het vertrouwen geven dat zij dat inderdaad doen. Tegelijk moeten we kritisch mee blijven kijken hoe de theologie-beoefening in Kampen richting kiest en houdt. Ook in Kampen zijn mensen aan het werk. Trouw aan Gods Woord is nooit vanzelfsprekend. Daarom zijn er de instrumenten van CvB, RvT en Curatorium ingesteld, en is er de mogelijkheid van bezwaar. Zo dragen we samen als kerken verantwoordelijkheid, biddend en dankend.

voor het moderamen van de GS Ede 2014

R.J. Vreugdenhil, scriba II

Wat hierboven beschreven is, is formeel vastgelegd in het Statuut van de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken in Nederland (Acta GS Harderwijk, bijlage 6.3; ook beschikbaar op de site van de TU te Kampen)

BIJLAGEN HOOFDSTUK 7

BETREKKINGEN BINNEN- EN BUITENLAND

Bijlage 7-1

Nota Vrouwelijke afgevaardigden op een synode

(par. 5 uit rapport deputaten BBK) (zie art. 91, besluit 4)

Ik beveel onze zuster Febe bij u aan, die in dienst staat van de gemeente in Kenchreeën. Ontvang haar in de naam van de Heer, op een wijze die bij de heiligen past.

Intrigerende gedachte: de diepste theologische brief in de bijbel als aanbevelingsbriefje voor een vrouwelijke afgevaardigde...

1. Feiten

- a. BBK kent, zoals zoveel deputaatschappen, vrouwelijke leden. Ook in de volle breedte van de zusterkerken stuit dat niet op verzet. Deputaten zijn ‘dienaren’ van kerkelijke vergaderingen. Ze worden – vaak op grond van hun specialisme – door deze vergaderingen benoemd, leggen daaraan verantwoording af, terwijl uiteindelijk de vergadering (classis, *assembly*, synode) besluiten neemt,
- b. Deputaten BBK onderhouden contact met zusterkerken. Vaak gebeurt dit door het bezoeken van generale synoden. Een afgevaardigde van een buitenlandse kerk krijgt als zodanig vaak de rol van adviseur. Zij mag de vergaderingen bijwonen en krijgt daarin spreekrecht, maar geen stemrecht.
- c. Van wege dit ‘deelnemen’ aan de synode is door een tweetal zusterkerken in de afgelopen jaren aan BBK gevraagd af te zien van een zuster als afgevaardigde. De redenering was als volgt: de synode is een kerkelijke vergadering, met ook kerkelijk gezag. Als een zuster daaraan deelneemt, oefent zij kerkelijk gezag uit. Dat komt in strijd met wat Paulus schrijft in 1 Kor. 14: 34v en 1 Tim. 2:11.
- d. Deze redenering is nog niet het officiële kerkelijke standpunt van de twee kerken geweest. Omdat verschillende broeders daarbinnen er wel zo over denken, is aan Nederland gevraagd geen zuster af te vaardigen. Dit zou namelijk spanning binnen de synode geven.

2. Overwegingen

- a. Het is in deze zaak ondoenlijk om de hele discussie over vrouwen in (het bestuur van) de kerk te voeren. Het is ook niet nodig. Op dit moment is er in de gereformeerde gezindte waarbinnen onze zusterkerken zich bewegen consensus dat de genoemde Bijbelteksten impliceren dat de kerkelijke ambten voorbehouden zijn aan de broeders. Niets minder, maar ook niets meer. Binnen deze gegevenheid kunnen wij als BBK prima ons werk doen.
- b. Deputaten zijn geen ambtsdragers, maar – zoals hun naam ook zegt – dienaren van de vergadering die hen benoemt. Natuurlijk hebben deputaten invloed, daarvoor zijn ze tenslotte benoemd. Het gezag blijft uiteindelijk bij de vergadering.
- c. Dat geldt ook voor een adviseurschap ter synode. Een adviseur heeft invloed, praat mee en laat haar stem horen. Toch heeft ze hiermee geen kerkelijk of ambtelijk gezag. Uiteindelijk neemt de vergadering een besluit.
- d. Dit standpunt is in lijn met het gereformeerd kerkrecht. Het is ook prima uit te leggen aan de zusterkerken. Het valt te overwegen om dat in een aantal gevallen ook daadwerkelijk te doen.
- e. “De vrouw in de kerk” is in bepaalde kringen een sjibbolet geworden. Hieraan meet men of kerken nog wel ‘orthodox’ of bijbelgetrouw zijn. Het gaat om meer dan een verschil in praktijken tussen zusterkerken. De neiging bestaat om de praktijken een bepaalde ‘kleur’ of lading te geven. De discussie verpolitiseerd.
- f. Provoceren of choqueren past niet bij het optreden van BBK. Ons deputaatschap is er om kerkelijke contacten te stimuleren en te verstevigen. Daarbij hoort oog en begrip voor de eigenaardigheden van de ander.
- g. Tegelijk is er ook een andere kant van de medaille. Wij maken met overtuiging en een vrij geweten gebruik van vrouwelijke deputaten. Daar is niets ‘ongereformeerd’ aan. Dit zijn onze manieren.
- h. Van zusterkerken mag worden verwacht, dat zij de Nederlandse manier van doen respecteren.

3. Voorstellen aan de AV deputaten BBK

- a. Wij wijzigen ons 'afvaardigingsbeleid' niet. Dat wil zeggen: per bezoek kijken we naar beschikbaarheid en geschiktheid van deputaten om die af te vaardigen.
- b. Deputaten BBK bezoeken vergaderingen van buitenlandse kerken niet als ambtsdrager. Zij mogen informeren en(desgevraagd) adviseren (dat mag hun persoonlijke mening zijn). Zij hebben geen mandaat om als lid van die vergaderingen besluiten te nemen. Daarom zien wij geen belemmering om ook zusters af te vaardigen. Zij kunnen voluit als onze afgevaardigden functioneren op vergaderingen van buitenlandse kerken.
- c. Als kerken een andere taakopvatting hebben van afgevaardigden van een buitenlands kerkverband, dan kunnen zij dat kenbaar maken. Wij kunnen daar zo goed mogelijk rekening mee houden. Maar dat verandert niet de taak van onze afgevaardigden, zoals in voorstel b. omschreven.

BIJLAGEN HOOFDSTUK 9, BESTUUR

Bijlage 9-1 (bij artikel 104)

Huishoudelijke Regeling voor de generale synode.

Ingevolge artikel E62.3 KO

Vastgesteld: Generale Synode Ede 2014-2015

Publicatiedatum: 1 maart 2015

In deze Huishoudelijke Regeling voor generale synode (verder: HR) zijn opgenomen de hoofdlijnen van de synodale organisatie, haar vergadering, de manier waarop deze wordt voorbereid en hoe de uitvoering van haar besluiten is geregeld.

Bijlagen:

Instructies en uitvoeringsregelingen, behorende bij de Huishoudelijke Regeling voor generale synode.

1. Instructie deputaten administratieve ondersteuning
2. Regeling generale deputaten
3. Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland
4. Instructie deputaten financiën en beheer
5. Instructie financiële commissie

ARTIKEL 1: VOORBEREIDING SYNODE

1. De generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (verder: de synode) wordt, volgens de vastgestelde bepalingen in de kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland, samengeroepen door de daartoe aangewezen kerk.
2. De plaats waar de vergaderingen van de synode worden gehouden hoeft niet noodzakelijkerwijs ook die van de samenroepende kerk te zijn.
3. De samenroepende kerk belegt een bidstond op de avond, voorafgaande aan de opening van de synode. De preses van de laatstgehouden synode zal zo mogelijk in deze dienst voorgaan.
4. De voorbereiding en de ondersteuning van de synode zijn opgedragen aan deputaten administratieve ondersteuning (verder: deputaten AO); tijdens de synode wordt een griffie gevormd, waarin de uitvoerende taken zijn ondergebracht.
5. Deputaten AO worden door de synode benoemd. Daarbij streeft de synode ernaar dat binnen het deputaatschap voldoende leden zijn met synode-ervaring.
6. Deputaten AO adviseren het moderamen over de agenda. Met inzenders van brieven die mogelijk onontvankelijk zijn, hebben zij overleg.
7. Deputaten AO gaan na of inzenders van een revisieverzoek overleg met het betreffende deputaatschap hebben gehad om tot overeenstemming te komen.

ARTIKEL 2: CONSTITUERING VAN DE SYNODE

1. Op de vastgestelde tijd en plaats zal de samenroepende kerk de constituerende vergadering openen, de wettige afvaardiging vaststellen en de verkiezing van het moderamen leiden.
2. De afgevaardigden kiezen in een schriftelijke stemming uit hun midden achtereenvolgens de preses, de assessor en twee scribae. Daarbij is het bepaalde in artikel 9 lid 9 van toepassing.
3. Na de verkiezing van het moderamen constitueert de synode zich en draagt de samenroepende kerk de leiding van de vergadering over aan de preses.
4. De leden van de synode en haar adviseurs beloven zich in hun werk voor de synode te onderwerpen aan het Woord van God en zich te binden aan de belijdenis van de kerk. Zij laten dit zien door in de eerste vergadering waarin zij aanwezig zijn, op verzoek van de preses te gaan staan.

ARTIKEL 3: MODERAMEN

1. Aan het moderamen is de leiding van de vergadering opgedragen.
2. Het moderamen is verantwoordelijk voor de externe (re)presentatie van de synode.
3. Het moderamen wordt ondersteund door de griffie. De griffie werkt onder verantwoordelijkheid van het moderamen.
4. De taakverdeling binnen het moderamen is als volgt:

1. de preses leidt de zittingen van de synode. Hij is verantwoordelijk voor een ordelijke en efficiënte werkwijze tijdens de plenaire zittingen. Daarom ziet hij ook toe op het voorbereidende werk voor die zittingen. Hij vertegenwoordigt de synode naar buiten, samen met de assessor;
 2. de assessor assisteert de preses bij de uitoefening van diens taken en vervangt hem zo nodig. Hij is verantwoordelijk voor de materiële en financiële belangen van de synode. Hij wordt hierin ondersteund door deputaten Financiën & Beheer (verder deputaten F&B);
 3. de scriba zorgt voor het vastleggen en archiveren van wat de synode behandelt, de publicatie van haar besluiten, het opstellen van de *Acta* en de *Handelingen* en de correspondentie van de synode. Voorts ziet hij toe op het werk van de griffie. De scribae regelen onderling de taken.
5. Het moderamen heeft de volgende taken:
1. aan het begin van de zittingsperiode:
 - a. het moderamen doet een voorstel m.b.t. de afhandeling van de agenda; bij de planning van de werkzaamheden geeft het voorrang aan voorstellen tot wijziging van de kerkorde op grond van de generale regeling voor wijziging van de kerkorde;
 - b. het doet, met advies van deputaten AO, een voorstel voor de sluitingstermijn voor de ingekomen stukken;
 - c. het doet, op advies van deputaten AO, een voorstel voor de afhandeling van bij de synode binnengekomen brieven;
 - d. het doet een voorstel voor de benoeming van een financiële commissie en voor de formulering van de opdracht aan deze commissie;
 - e. het doet een voorstel m.b.t. de zaken die door commissies moeten worden voorbereid en komt daarbij met een voorstel m.b.t. de samenstelling van die commissies.
 2. in de loop van de zittingsperiode:
 - a. het moderamen ziet erop toe dat alle relevante stukken beschikbaar zijn voor synodeleden, deputaatschappen, commissies en adviseurs;
 - b. het zorgt voor een goede afstemming met de adviseurs van de synode en met deputaten m.b.t. de behandeling van de rapporten en voorstellen;
 - c. het beoordeelt of rapporten en voorstellen van deputaten of commissies voor de behandeling voldoende zijn voorbereid;
 - d. het bewaakt de consistentie van synodebesluiten;
 - e. het behandelt aan het moderamen gerichte brieven.
 - f. het heeft de eindverantwoordelijkheid voor alle communicatieactiviteiten. Het kan zich laten adviseren door een communicatieadviseur en doet een voorstel voor de eventuele benoeming van een communicatieadviseur;
 - g. het doet voorstellen voor de benoeming van deputaten.
 3. na afloop van de zittingsperiode:
 - a. het moderamen stelt, nadat de synode is gesloten, de *Acta* vast, voor zover de synode dat niet meer kon doen;
 - b. het regelt met deputaten AO de overige zaken, die na de sluiting van de synode nog afgehandeld moeten worden.

ARTIKEL 4: ADVISEURS

1. De hoogleraren en (hoofd)docenten van de Theologische Universiteit zijn adviseur van de synode.
2. Op voorstel van het moderamen kan de synode zich ook door andere deskundigen laten adviseren.
3. Adviseurs van de synode brengen als regel hun adviezen – gevraagd of ongevraagd - uit in de plenaire zitting.
4. Het moderamen kan adviseurs vragen om op andere wijze hun inbreng te geven, bijvoorbeeld ten dienste van het werk van een ingestelde commissie of schriftelijk.

ARTIKEL 5: COMMISSIES

1. Het moderamen benoemt bij het begin van de synode een financiële commissie. Deze beoordeelt het rapport van deputaten F&B over hun werkzaamheden, ten behoeve van de behandeling ervan door de synode.
2. Het moderamen benoemt bij het begin van de synode eveneens een kleine commissie die ingekomen revisieverzoeken inventariseert en per onderwerp voorstellen doet voor een adequate behandeling en de samenstelling van de behandelende synodecommissie. De synode besluit over een revisieverzoek niet dan nadat de indiener ervan en - waar van toepassing - het deputaatschap

dat het revisieverzoek regardeert, in de gelegenheid zijn gesteld namens de synode te worden gehoord.

3. Het moderamen kan besluiten de behandeling van een zaak te laten voorbereiden door een commissie uit het midden van de synode. Dat gebeurt met name voor de behandeling van onderwerpen die niet door deputaten worden voorbereid.
4. Een commissie:
 - krijgt een lid van het moderamen als contactpersoon toegewezen;
 - wijst uit haar midden een voorzitter en een rapporteur aan; de rapporteur is, samen met de scriba en de griffier, verantwoordelijk voor de correcte publicatie van de besluiten;
 - regelt haar eigen werkzaamheden;
 - maakt zo spoedig mogelijk een tijdpad voor haar werkzaamheden bekend aan het moderamen;
 - overlegt met het desbetreffende deputaatschap indien haar taak een deputatenrapport betreft of een onderwerp waarover een deputaatschap rapport heeft uitgebracht;
 - geeft aan voor welke hoofdzaken de synode goede aandacht moet hebben;
 - let erop dat alle relevante stukken goed samengevat en verwerkt worden;
 - toetst of deputatenvoorstellen volledig en adequaat zijn; indien geen overeenstemming wordt bereikt, biedt de commissie een alternatief naast het deputatenvoorstel; het moderamen beslist of dit commissievoorstel aan de synode wordt voorgelegd;
 - adviseert het moderamen over de behandeling in besloten zitting van vertrouwelijke zaken;
 - laat zich, waar nodig en in overleg met het moderamen, adviseren door de adviseurs die de synode ten dienste staan.

ARTIKEL 6: NIET BESLUITVORMENDE VERGADERINGEN

1. De synode kan bijeenkomen in een overlegvergadering, die niet op besluitvorming is gericht. Het moderamen kan dergelijke vergaderingen onder andere uitschrijven:
 - a. wanneer dat wenselijk is voor een goede voorbereiding van de behandeling van het desbetreffende onderwerp;
 - b. met het oog op de goede contactoefening met zusterkerken in binnen- of buitenland.
2. Het verslag van een overlegvergadering wordt zo gesteld, dat het kan dienen ter ondersteuning van de plenaire behandeling van het onderwerp.

ARTIKEL 7: ORDE VAN DE VERGADERINGEN

1. Op elke plenaire zitting van de synode worden de namen van de aanwezige leden, adviseurs en leden van deputaatschappen aangetekend op een presentielijst.
2. De plenaire zittingen zijn toegankelijk voor leden van de Gereformeerde Kerken. Niet-leden zijn welkom na toestemming van het moderamen. Het moderamen kan deze toestemming onthouden als de aanwezigheid kennelijk niet in het belang is van de vergadering.
3. De beoordeling van personen zal altijd in besloten zitting plaatsvinden. Over andere onderwerpen wordt niet in besloten zitting vergaderd, tenzij daar een dringende noodzaak voor aanwezig wordt geacht.
4. Elk synodelid kan om een besloten zitting verzoeken. De synode beslist hierover in besloten zitting.
5. Tot een besloten zitting hebben alleen toegang de leden, de ambtelijke ondersteuning en die adviseurs die direct bij het onderwerp zijn betrokken.
6. Het moderamen draagt zorg voor een adequate informatieverschaffing over de besluiten die in een besloten zitting zijn genomen.
7. Degenen die bij een besloten zitting aanwezig waren, nemen geheimhouding over het besprokene in acht.

ARTIKEL 8: BEHANDELING VAN DE ONDERWERPEN

1. Voorafgaande aan de plenaire behandeling is er een informatieve voorbereidingsfase. Daarin hebben de afgevaardigden gelegenheid om schriftelijk de deputaten nadere informatie te vragen over hun rapporten en conceptvoorstellen.
2. Deputaten AO zijn, samen met het moderamen, verantwoordelijk voor een goede en efficiënte organisatie van deze voorbereidingsfase, zodat het tijdsbeslag voor de leden en deputaten tot een minimum beperkt blijft.
3. Deputaten kunnen hun conceptvoorstellen na de informatieve voorbereidingsfase en na overleg met een eventuele commissie aanpassen. Het moderamen beslist over de formulering van het aan

de vergadering voor te leggen definitieve voorstel uit een oogpunt van heldere en consistente besluitvorming.

4. Aan het begin van de plenaire zittingsperiode behandelt de synode het financieel kader, gebaseerd op de rapportage van deputaten F&B over de afgesloten periode en de bij de synode ingediende voorstellen met financiële gevolgen. Tussentijdse besluiten over concrete voorstellen worden genomen onder het voorbehoud dat het financieel effect van alle te nemen besluiten gezamenlijk binnen het vastgestelde financieel kader blijft. Aan het eind van de behandeling vindt een financiële slotbeoordeling plaats, waarna de genomen besluiten, al dan niet na aanpassing, definitief zijn.

ARTIKEL 9: ORDEVAN DE BESLUITVORMING

1. De definitieve voorstellen worden in een plenaire zitting besproken. De voorstellen worden toegelicht en verdedigd door het deputaatschap of de commissie die ze heeft voorbereid. Zij kunnen hun voorstellen naar aanleiding van de bespreking wijzigen.
2. De preses geeft als regel niet meer dan twee spreekronde over dezelfde zaak. Met instemming van de vergadering kan hij daarvan wijken. Hij zal de spreektijd voor elke afgevaardigde beperken indien dat nodig is om de behandeling binnen de geplande tijd te laten plaats hebben.
3. Een spreker mag in de eerste ronde niet ingaan op wat door een voorgaande spreker is gezegd. In de tweede ronde kan gereageerd worden op wat in de eerste naar voren is gebracht.
4. Tegenvoorstellen en amendementen worden aan het begin van de tweede ronde ingediend en toegelicht. Worden deze voldoende ondersteund dan maken ze verder onderdeel uit van de beraadslaging;
5. Alleen leden van de synode kunnen tegenvoorstellen en amendementen indienen. Zij stellen hun voorstel of amendement schriftelijk aan de scriba ter hand. Hun voorstel of amendement komt alleen in behandeling indien het door ten minste drie andere afgevaardigden wordt gesteund. Wie een voorstel of amendement heeft ingediend, heeft het recht te repliceren voordat de discussie gesloten wordt.
6. De preses zal de voorstellen en amendementen onderscheiden in:
 - a. het oorspronkelijke voorstel;
 - b. een voorstel dat zich geheel of op een wezenlijk onderdeel tegen het oorspronkelijke voorstel richt;
 - c. een amendement dat op een ondergeschikt aspect een wijziging van het voorstel beoogt;
 - d. een amendement op een reeds ingediend amendement.

Bij stemming zal eerst gestemd worden over de amendementen van groep d, vervolgens over groep c en ten slotte over de groepen a en b. Daarbij krijgt als regel een deputaten- of commissievoorstel de voorrang, waarbij een commissievoorstel, voor zover het een amendement is op het voorstel van deputaten, voorgaat op het voorstel van deputaten; indien het commissievoorstel beschouwd kan worden als een tegenvoorstel, komt het deputatenvoorstel eerst in stemming.

Indien een voorstel meerdere onderdelen bevat kan de preses deze onderdelen afzonderlijk in stemming brengen. Daarna zal de vergadering over het voorstel in zijn geheel stemmen.
7. Besluiten worden bij voorkeur met algemene stemmen genomen. Is dit niet mogelijk, dan wordt beslist in overeenstemming met hetgeen de meeste stemmen hebben goedgevonden. Bij staking van stemmen is een voorstel verworpen.
8. Over zaken wordt in de regel mondeling gestemd. Over personen wordt schriftelijk gestemd, tenzij het een benoeming betreft die met goedvinden van de vergadering op enkelvoudige voordracht van het moderamen gedaan kan worden. Om verkozen te zijn, moet iemand de volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen hebben verkregen. Blanco stemmen tellen daarbij niet mee. Indien na twee vrije stemmingen niemand de volstreekte meerderheid heeft, wordt een herstemming gehouden tussen de twee die de meeste stemmen hebben verkregen. Staken hierbij de stemmen, dan wordt de oudste in leeftijd voor verkozen verklaard.
9. Wie overwegende bezwaren tegen een genomen besluit houdt, heeft het recht zijn tegenstem in de Acta te laten aantekenen. Hij kan verzoeken hierbij de aard van zijn bezwaren te vermelden.
10. Bij de bespreking van voorstellen, rapporten, adviezen en concepten van de *Acta* en de *Handelingen* ziet de preses erop toe, dat terminologische of redactionele kritiek, die vooraf schriftelijk kon worden ingediend, niet in de plenaire zitting wordt uitgebracht.
11. Een lid van de synode, dat bezwaar heeft tegen een beslissing van de preses, kan zich op de synode beroepen. In dat geval zal zijn bezwaar terstond in behandeling komen.
12. Een lid van de synode kan, met het oog op de procedure van de vergadering, een ordevoorstel indienen. Dit voorstel komt meteen in behandeling. De indiener krijgt gelegenheid om zijn voorstel

kort en bondig toe te lichten. Als de preses het voorstel niet toelaat kan, indien de indiener het voorstel handhaaft, deze terstond de vergadering hierover een oordeel vragen.

ARTIKEL 10: DEELNEMERS AAN DE BESLUITVORMING

1. Leden van de generale synode die betrokken zijn (geweest) bij een zaak in hoger beroep – onder wie in elk geval de leden van de classis of de particuliere synode tegen wie het hoger beroep is ingesteld -, maken geen deel uit van de vergadering bij de behandeling van die zaak in hoger beroep.
2. Leden van de generale synode en deputaten die bij (de voorbereiding van) de besluitvorming over een uitspraak in hoger beroep waren betrokken behoeven zich niet te onthouden van medewerking aan (de voorbereiding van) de besluitvorming omtrent het verzoek om herziening van die uitspraak.
3. Leden van de generale synode behoeven zich niet te onthouden van de behandeling van een brief van de kerkenraad waarvan ze lid zijn, mits zij niet spreken namens hun kerkenraad.
4. Leden van de generale synode die het besluit nam waarvan revisie wordt gevraagd, behoeven zich niet te onthouden van de besluitvorming omtrent het revisieverzoek;
5. Leden van de generale synode maken geen deel uit van de vergadering als het rapport wordt behandeld van een deputaatschap waar ze lid van zijn. Zij nemen als deputaat aan de bespreking deel. Ze zullen tijdig hun secundusafgevaardigde op de hoogte stellen, zodat die hun plaats als lid van de synode kan innemen.
6. Leden van de generale synode maken geen deel uit van de vergadering bij de behandeling van een zaak waarin ze persoonlijk belanghebbende zijn. Ze zullen tijdig hun secundusafgevaardigde op de hoogte stellen, zodat die hun plaats als lid van de synode kan innemen.
7. Deputaten onthouden zich van deelname aan de bespreking indien de synode een verzoek om revisie, het deputaatschap betreffende, behandelt.

ARTIKEL 11: DEPUTATEN VAN DE GENERALE SYNODE

De synode benoemt voor de uitvoering van haar opdrachten deputaten. Daarbij gelden de volgende regels:

1. de synode besluit tot instellen, continuering of opheffing van een deputaatschap;
2. het deputaatschap ontvangt een instructie, waarin op hoofdlijnen de opdracht en de wijze waarop deze zal worden uitgevoerd, zijn aangegeven;
3. de synode benoemt in een comitézitting op advies van het moderamen de leden en eventueel plaatsvervangende leden van het deputaatschap en wijst een samenroeper aan; deputaten doen een voorstel voor een rooster van aftreden;
4. een bestaand deputaatschap kan, nadat het de betrokkene gepolst heeft, zelf gemotiveerde voorstellen doen voor de benoeming van nieuwe leden. Eventueel kan het een wervingsprocedure gebruiken. Het deputaatschap brengt zijn benoemingsvoorstellen in een vertrouwelijke brief ter kennis van het moderamen. Het moderamen beslist of hij deze voorstellen overneemt, of daarvan afwijkt;
5. deputaten zijn belijdend lid in volle rechten van een van de kerken die het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland vormen; wie niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient het deputaatschap daarvan onverwijld in kennis te stellen; het niet meer voldoen aan deze voorwaarde betekent dat men ophoudt deputaat te zijn.
6. in het algemeen worden deputaten aangezocht op basis van kennis, ervaring en hun persoonlijke en/of inhoudelijke competentie op het terrein van het deputaatschap, waarbij er naar gestreefd wordt dat deputaten elkaar aanvullen;
7. een deputaatschap kan zich met het oog op de realisering van zijn opdracht tijdelijk versterken. Hiervoor is instemming nodig van deputaten AO en – in geval van financiële gevolgen – van deputaten F&B;
8. cumulatie van functies door lidmaatschap van verschillende deputaatschappen wordt zoveel mogelijk vermeden;
9. deputaten worden als regel voor een periode van drie jaar benoemd, behoudens een eerdere afronding van de opdracht aan het deputaatschap;
10. deputaten worden in beginsel niet vaker dan twee keer herbenoemd. Leden van de Raad van Toezicht van de Theologische Universiteit, het deputaatschap kerkelijke eenheid, het deputaatschap betrekkingen buitenlandse kerken en het deputaatschap financiën en beheer kunnen een derde keer herbenoemd worden indien de wenselijkheid daartoe aannemelijk wordt gemaakt.

ARTIKEL 12: ALGEMENE INSTRUCTIE VOOR DEPUTATEN

Deputaten zijn, behalve aan hun specifieke instructie, gebonden aan de regeling generale deputaten, zoals opgenomen in bijlage 2.

ARTIKEL 13: EXTERNE COMMUNICATIE EN MEDIACODE

1. De synode gebruikt voor de externe communicatie de volgende middelen:
 - a. de Acta, op te stellen aan de hand van de notulen die door de griffie zijn opgesteld;
 - b. de publicatie van de besluiten van de synode – voor zover niet vertrouwelijk - binnen drie weken op de website van de synode;
 - c. andere middelen die het moderamen in overleg met deputaten AO en de communicatieadviseur kan voorstellen.
2. Media hebben vrij toegang tot openbare zittingen en mogen hiervan verslag doen, mits zij zich vooraf hebben gecommitteerd aan de onderstaande gedragsregels:
 - a. schriftelijke verslaglegging is vrij, binnen de kaders van de internationale gedragscode voor journalisten;
 - b. het is niet toegestaan om, zonder uitdrukkelijke voorafgaande goedkeuring van het moderamen, audio- of video-opnamen van een vergadering of een gedeelte daarvan te maken en/of te publiceren, met uitzondering van voor algemene publicatiedoeleinden bestemde foto's;
 - c. over door het moderamen als vertrouwelijk gekwalificeerde informatie wordt niet gepubliceerd, totdat de vertrouwelijkheid daarvan door het moderamen is opgeheven.

ARTIKEL 14: ACTA EN HANDELINGEN

1. De in openbare zittingen genomen besluiten van de synode worden zo spoedig mogelijk gepubliceerd op de website van de Gereformeerde kerken na akkoord van de scriba, de griffier en eventueel het daarvoor aangewezen lid van het deputaatschap of synodecommissie.
2. Na afloop van de synode worden de in openbare zittingen genomen besluiten gepubliceerd in de *Acta* van de synode, de in besloten zittingen genomen besluiten – voor zover ze niet voor openbaarmaking in aanmerking komen – in de *Handelingen* van de synode.

ARTIKEL 15: OVERIGE BEPALINGEN

Afgevaardigden en adviseurs ontvangen een nader vast te stellen reis- en onkostenvergoeding. Deputaten AO doen aan het moderamen een voorstel voor de toe te passen regeling.

Bijlagen

Instructies en uitvoeringsregelingen, behorende bij de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden.

1. Instructie deputaten administratieve ondersteuning
2. Regeling generale deputaten
3. Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland
4. Instructie deputaten financiën en beheer
5. Instructie financiële commissie

1. Instructie deputaten administratieve ondersteuning

Ingevolge artikel E62.7 KO

deputaten administratieve ondersteuning (DAO) hebben de volgende opdrachten:

- i. toe te zien op de voortgang van de uitvoering van de door de generale synode genomen besluiten en op de tijdige rapportage door deputaten. Zij overleggen daartoe tenminste jaarlijks met de verschillende deputaatschappen.
- j. in dat overleg komt ook aan de orde de vraag of en hoe deputaten zich voor de uitvoering van hun taak hebben verstaan met andere deputaatschappen. Indien DAO signaleren dat andere deputaten duidelijk buiten hun mandaat gaan, hebben zij het recht die deputaten daarop te wijzen. Die deputaten moeten in hun rapportage aan de eerstvolgende synode hierover expliciet rapporteren. Ook zullen DAO er op toezien dat in de rapportage van deputaten wordt ingegaan op nut en noodzaak van het werk van deputaten;
- k. het voorbereiden en ondersteunen van de generale synode;
- l. voor de administratieve ondersteuning van de generale synode een griffie in te richten. Tenminste wordt voorzien in capaciteit voor de algemene administratie, de verslaglegging, inclusief notulen en Acta, de verschillende communicatie-uitingen, inclusief de website. Deputaten zoeken voor de rechtspositie van aan te stellen medewerkers aansluiting bij de regelingen die gelden voor de andere medewerkers in dienst van deputaatschappen;
- m. het communicatiebeleid uit te voeren en zo nodig verder te ontwikkelen volgens de uitgangspunten zoals vastgelegd in het door de synode van Zwolle-Zuid vastgestelde beleidsplan "Aanwijzingen voor de externe communicatie"; daarbij ook andere deputaatschappen te ondersteunen met betrekking tot de communicatie over hun werk;
- n. zorg te dragen voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van de website www.gkv.nl en de organisatie daarachter met gebruikmaking van de mogelijkheden van de nieuwe media;
- o. zorg te dragen voor alle aspecten van de noodzakelijke en wenselijke uitgaven van generaal-synodale publicaties en te waken voor inbreuk door derden op auteurs- en gebruiksrechten van deze uitgaven;
- p. acht te geven op een correcte behandeling van auteursrechten en opstelling van eventuele contracten zowel auteursrechtelijk als technisch, afhankelijk van de besluitvorming rond Liedboek 2013 en eigen Kerkboek.

2. Regeling generale deputaten

Ingevolge artikel E62.6 KO

Artikel 1: Instelling en instructie

1. de generale synode besluit tot het instellen, continueren of opheffen van een deputaatschap;
2. het deputaatschap ontvangt een instructie, waarin op hoofdlijnen de opdracht en de wijze waarop deze zal worden uitgevoerd, zijn aangegeven.

Artikel 2: Benoeming

1. de synode benoemt op advies van het moderamen de leden en eventueel plaatsvervangende leden van het deputaatschap en wijst een samenroeper aan; deputaten doen een voorstel voor een rooster van aftreden;
2. een bestaand deputaatschap kan, nadat het de betrokkene gepolst heeft, zelf gemotiveerde voorstellen doen voor de benoeming van nieuwe leden. Eventueel kan het een wervingsprocedure gebruiken. Het deputaatschap brengt zijn benoemingsvoorstellen in een vertrouwelijke brief ter kennis van het moderamen. Het moderamen beslist of hij deze voorstellen overneemt, of daarvan afwijkt;
3. deputaten zijn belijdend lid in volle rechten van een van de kerken die het verband van de Gereformeerde Kerken in Nederland vormen; wie niet langer aan deze benoemingsvoorwaarde voldoet, dient het deputaatschap daarvan onverwijld in kennis te stellen; het niet meer voldoen aan deze voorwaarde betekent dat men ophoudt deputaat te zijn; in het algemeen worden deputaten aangezocht op basis van kennis, ervaring en hun persoonlijke en/of inhoudelijke competentie op het terrein van het deputaatschap, waarbij er naar gestreefd wordt dat deputaten elkaar aanvullen;
4. een deputaatschap kan zich met het oog op de realisering van zijn opdracht tijdelijk versterken. Hiervoor is instemming nodig van deputaten administratieve ondersteuning en – in geval van financiële gevolgen – van deputaten financiën en beheer;
5. cumulatie van functies door lidmaatschap van verschillende deputaatschappen wordt zoveel mogelijk vermeden;
6. deputaten worden als regel voor een periode van drie jaar benoemd, behoudens een eerdere afronding van de opdracht aan het deputaatschap;
7. deputaten worden in beginsel niet vaker dan twee keer herbenoemd. Leden van de Raad van Toezicht van de Theologische Universiteit, het deputaatschap kerkelijke eenheid, het deputaatschap betrekkingen buitenlandse kerken en het deputaatschap financiën en beheer kunnen een derde keer herbenoemd worden indien de wenselijkheid daartoe aannemelijk wordt gemaakt.

Artikel 3: Werkwijze

1. Deputaten zijn gebonden aan hun specifieke instructie;
2. deputaten regelen hun werkzaamheden, onder leiding van de samenroeper, binnen drie maanden na hun benoeming;
3. deputaten wijzen uit hun midden zo nodig een voorzitter, een secretaris en een penningmeester aan;
4. indien deputaten administratieve ondersteuning signaleren dat deputaten duidelijk buiten hun mandaat gaan, hebben zij het recht die deputaten daarop te wijzen. Die deputaten moeten in hun rapportage aan de eerstvolgende synode hierover expliciet rapporteren;
5. deputaten overleggen over het door hen gevoerde financieel beheer, overeenkomstig de daarvoor nader vast te stellen regels, met deputaten financiën en beheer, die namens de kerken optreden als controller en adviseur voor alle deputaatschappen;
6. deputaatschappen overleggen waar nodig met andere deputaatschappen en zoeken alle mogelijke samenwerking; over deze samenwerking rapporteren zij gezamenlijk aan de synode in een aparte rapportage;
7. deputaten kiezen, indien de synode voor speciale doeleinden de oprichting van een bijzondere kerkelijke organisatie of instelling nodig of gewenst acht, voor een rechtsvorm binnen de mogelijkheden die art. 2:2 van het Burgerlijk Wetboek daarvoor biedt.

Artikel 4: Rapportage en communicatie

1. Deputaten informeren de kerken elk jaar in een jaarbericht over de voortgang van hun werk, de bereikte resultaten en belangrijke ontwikkelingen;
2. het jaarbericht wordt uiterlijk drie maanden na het verslagjaar aan deputaten administratieve ondersteuning aangeboden, die het op de nader af te spreken wijze zullen publiceren;
3. deputaatschappen die hun eigen financiën beheren en/of een eigen uitvoeringsorganisatie hebben, publiceren via deputaten administratieve ondersteuning behalve het jaarbericht een financieel jaarverslag, dat zal worden opgesteld volgens de daaraan gebruikelijk te stellen eisen;
4. naar aanleiding van het jaarbericht en/of het jaarverslag, vindt overleg plaats met deputaten administratieve ondersteuning en deputaten financiën en beheer;
5. deputaatschappen rapporteren op de nader vastgestelde tijd en wijze aan de synode over de uitvoering van hun opdracht en doen voorstellen voor besluitvorming door de synode, waaronder de formulering van een eventuele nieuwe opdracht. Daarbij concentreren zij zich op de voor de bespreking door de synode belangrijkste zaken. De formulering van de voorstellen vindt plaats in overleg met deputaten administratieve ondersteuning;
6. in de driejaarlijkse rapportage wordt een nadrukkelijke onderbouwing opgenomen van nut en noodzaak van de dienstverlening door het desbetreffende deputaatschap, van de daarmee samenhangende kosten, en van de reacties uit de achterban op de verrichte dienstverlening;
7. deputaten houden zich bij de rapportages en publicaties genoemd onder 1, 2, 3, en 5 aan de aanwijzingen van deputaten administratieve ondersteuning;
8. de tijdige aanbidding van rapporten aan de kerken is bedoeld om de kerken gelegenheid te bieden tot kennisname, overweging en eventueel reactie. Dit is van belang in het kader van het werken aan draagvlak voor en het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de op voorstel van deputaten door de synode te nemen besluiten. De aanbidding aan de kerken schept geen verplichting voor de kerken tot reactie. Voorbereiding door kerkenraden is ook niet onmisbaar voor de behandeling van de rapporten door de synode;
9. deputaten kunnen de kerken over hun werk informeren, maar onthouden zich van een publieke discussie over hun ter behandeling ter beschikking gestelde brieven en rapporten.

Artikel 5: Begrotingen en financieel beleid

De opdracht aan deputaten financiën en beheer om namens de kerken op te treden als controller voor alle deputaatschappen maakt de verhouding tussen deputaten financiën en beheer en de overige (uitvoerende) deputaatschappen tot een bijzondere relatie. Dat wordt geregeld in de artikelen van deze paragraaf. Na afloop van iedere synode wijst het moderamen (of deputaten administratieve ondersteuning in opdracht van het moderamen) alle deputaatschappen c.q. deputaten op deze regeling met een korte toelichting op de betekenis van de control-rol van F&B en het belang daarvan voor het financiële beheer bij de uitvoering van hun werkzaamheden.

1. Deputaten dienen minimaal zes maanden voor de aanvang van de synode hun begrotingen in bij deputaten financiën en beheer. Naast de begroting voor het jaar, volgende op dat waarin de synode bijeenkomt, wordt ook een begroting opgesteld voor de twee hierop volgende jaren. Deze worden voor wat betreft de financiële aspecten beoordeeld door deputaten financiën en beheer. Zij geven hun bevindingen door aan de synode vóór het rapport voor de eerste keer op een vergadering van de synode aan de orde komt.
Wijzigingsvoorstellen die nadien worden ingediend, voorafgaande aan of tijdens de zitting van de synode, zijn eveneens onderwerp van overleg tussen het desbetreffende deputaatschap en deputaten financiën en beheer, waarna aanvullend advies van deputaten financiën en beheer aan de synode kan volgen. Ook bij verschil van mening tussen een deputaatschap en deputaten financiën en beheer vindt er, vóór de behandeling op de synode, overleg plaats tussen deputaten financiën en beheer en het desbetreffende deputaatschap;
2. deputaten houden rekening met de richtlijnen zoals die door deputaten financiën en beheer zijn toegezonden. Zij streven een begroting na die lager is dan het jaar daarvoor;
3. in het geval dat verhoging van het budget plaatsvindt, geven deputaten aan waarom het noodzakelijk is het budget te verhogen;
4. deputaten gaan regelmatig na of ook anderszins bezuiniging mogelijk is, om de synode de gelegenheid te geven middelen vrij te maken voor dekking van de kosten van nieuw beleid van deputaatschappen, die geen mogelijkheid hebben zelf in de dekking van meerkosten te voorzien.

- Dit punt krijgt aandacht in het overleg dat deputaten financiën en beheer jaarlijks voeren met de deputaatschappen over hun beleid en financiën;
5. deputaten gaan regelmatig na of dekking van de kosten op een andere wijze kan plaats vinden dan via het quotum. Afzonderlijke producten, diensten en faciliteiten dienen zoveel mogelijk tegen kostprijs aangeboden te worden. Verder kan met name worden gedacht aan projectmatige financiering. Deputaten financiën en beheer vervullen een adviserende en coördinerende rol bij de vraag op welke wijze en in welke periode speciale acties kunnen worden gevoerd;
 6. deputaten financiën en beheer treden namens de kerken op als controller en adviseur voor alle deputaatschappen;
 7. deputaten financiën en beheer zijn bevoegd een doelmatigheidsonderzoek in te stellen dan wel te laten instellen over de bedrijfsvoering binnen een organisatie waarvoor door de generale synode deputaten benoemd zijn. De kosten hiervan komen voor rekening van het betrokken deputaatschap en moeten betaald worden uit het budget waarover dit deputaatschap beschikt. Indien dit onvoldoende mogelijkheid biedt, dient hiervoor een afzonderlijk budget bij de generale synode te worden aangevraagd.;
 8. deputaten financiën en beheer kunnen zich door zowel interne als externe deskundigen laten adviseren en waar nodig deze krachten tijdelijk inhuren;
 9. deputaten financiën en beheer zijn bevoegd tussentijds maatregelen te treffen ten aanzien van
 - deputaatschappen die hebben blij gegeven van een onzorgvuldig en/of onjuist beheer van de hun toevertrouwde gelden.
 - besteding van gelden voor andere doeleinden dan waarvoor ze door de generale synode beschikbaar zijn gesteld.
- De desbetreffende deputaten houden zich aan de uitspraak van deputaten financiën en beheer. Of er sprake is van onzorgvuldig of onjuist beheer, is ter beoordeling van deputaten financiën en beheer onder verantwoording aan de eerstvolgende generale synode. Deputaten F&B zijn niet bevoegd om inhoudelijk het beleid van deputaatschappen te beoordelen;
10. zelf administrerende deputaatschappen zijn bevoegd voor bijzondere omstandigheden een bestemmingsreserve dan wel voorziening aan te leggen. Wanneer uit de jaarrekening van het deputaatschap blijkt dat de reserve/voorziening uitgaat boven het gestelde maximum, wordt het meerdere overgedragen aan het deputaatschap financiën en beheer. Deputaten financiën en beheer kunnen bindende voorschriften geven of uitspraken doen over de vraag wat onder bestemmingsreserve/voorziening wordt verstaan. Zij zijn ook bevoegd aan te geven hoe hoog een bestemmingsreserve / voorziening mag zijn;
 11. deputaten financiën en beheer stellen tevens vast, welke omvang de centraal aangehouden reserve (CAR) mag hebben. In deze reserve, die wordt beheerd door deputaten financiën en beheer, worden ook overschotten aan middelen ten opzichte van hun jaarbegroting van zelf administrerende deputaatschappen gestort, voor zover deze niet nodig zijn voor aanvulling van hun reserves en voorzieningen. Met grote zelf administrerende deputaatschappen met een specifieke status kunnen hierover afwijkende afspraken worden gemaakt, indien hun specifieke status dat vereist. Deputaatschappen die zelf geen administratie voeren, betalen hun uitgaven via de quaestor. Overschotten en tekorten ten opzichte van hun jaarbegroting komen ten gunste c.q. ten laste van de algemene middelen van deputaten financiën en beheer.
Eens per 3 jaar rapporteren deputaten financiën en beheer aan de synode over de omvang van de CAR in relatie tot de risico's en de waarborging van de continuïteit. Zo nodig worden daarbij voorstellen gedaan voor aanpassing van de CAR. Deputaten financiën en beheer voeren bij het opstellen van de jaarrekening een beoordeling van de omvang van de CAR uit. Wanneer er een overschot bij de CAR ontstaat, wordt dit aangewend voor verlaging van het quotum in volgende jaren;
 12. deputaatschappen brengen hun liquiditeiten in verband met reserves en voorzieningen onder bij de quaestor. Deze draagt zorg voor risicomijdende belegging op spaar- en depositorekeningen bij goed bekend staande banken vallend onder het toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Over bij de quaestor ondergebrachte liquiditeiten wordt geen rente aan deputaatschappen vergoed. Deputaten financiën en beheer kunnen hierover met grote zelf administrerende deputaatschappen met een specifieke status afwijkende afspraken maken vanwege hun specifieke status, waarbij de eis van risicomijdende belegging wordt gehandhaafd;
 13. deputaten financiën en beheer zijn bevoegd om het quotumbedrag per ziel over de jaren heen te egaliseren door middel van het heffen van een lager dan wel hoger bedrag per ziel dan noodzakelijk is voor de bekostiging van een of meer deputaatschappen. In dit kader kunnen deputaten F&B ook bindende aanwijzingen geven omtrent het verloop van de reserves.

Artikel 6: Administratie en jaarrekening

1. Indien deputaten hun transacties niet uitsluitend laten verlopen via de quaestor, wijzen zij uit hun kring een penningmeester en een plaatsvervanger, tevens gemachtigde, aan. De plaatsvervanger, tevens gemachtigde moet te allen tijde elke functie en bevoegdheid van de penningmeester kunnen waarnemen, in geval deze niet (meer) kan functioneren;
2. voor het ontvangen van bedragen en het zelf verrichten van betalingen aan derden maakt de penningmeester of diens vervanger uitsluitend gebruik van een op naam van het deputaatschap staande resp. te openen rekening bij een financiële instelling. De penningmeester regelt (bij het openen van een bankrekening) ook een machtiging voor zijn plaatsvervanger;
3. de penningmeester geeft aan de quaestor door: de naam van het deputaatschap; naam, adres en woonplaats van de penningmeester en zijn vervanger; het rekeningnummer met de tenaamstelling waarop betalingen moeten geschieden;
4. de penningmeester van een zelf administrerend deputaatschap vraagt binnen het kader van de voor het deputaatschap vastgestelde begroting voor de te maken kosten een voorschot van de quaestor;
5. de penningmeester stelt uiterlijk op 31 maart de jaarrekening samen over het afgelopen boekjaar, of laat de jaarrekening door een deskundige samenstellen. Hierbij wordt uitgegaan van dezelfde categorieën als in de begroting. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van de begroting worden op behoorlijke wijze toegelicht. Deputaten financiën en beheer kunnen nadere richtlijnen geven voor het samenstellen van de jaarrekening. De penningmeester doet van de jaarrekening zo spoedig mogelijk een kopie toekomen aan deputaten financiën en beheer. Indien de jaarrekening wordt gecontroleerd door een externe accountant, doet de penningmeester van het controlerapport zo spoedig mogelijk een kopie toekomen aan deputaten financiën en beheer. Wanneer door de accountant een managementletter wordt uitgebracht, wordt hiervan eveneens een kopie toegezonden aan deputaten financiën en beheer. De controle van de jaarrekening van de overige deputaatschappen vindt plaats volgens de hiervoor geldende richtlijnen of aanwijzingen van deputaten F&B.

Artikel 7: Personeelsbeleid

1. De deputaatschappen die voor het in loondienst zijnde personeel de CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening toepassen, stemmen onderling de salariëring af van de hoogste leidinggevenden. Dit vanwege het feit dat de werknemers binnen de instellingen hiertoe niet bevoegd zijn;
2. vanwege het belang van uniformering van de arbeidsvoorwaarden richten het Archief- en Documentatiecentrum en de Theologische Universiteit in de verdere ontwikkeling van het arbeidsvoorwaardenbeleid zich binnen de financiële kaders zo veel mogelijk op de CAO van de Vereniging van Universiteiten (VSNU). Beide instellingen informeren elkaar over voorgenomen veranderingen op het gebied van de arbeidsvoorwaarden;
3. in de rapportage naar de synode geven de deputaatschappen een overzicht van de personeelsformatie, waarbij in ieder geval wordt aangegeven welke functies er zijn en het aantal fte's per functie;
4. wanneer een deputaatschap besluit om voor het eerst een werknemer in loondienst te benoemen, wordt voor de toepassing van de arbeidsvoorwaarden aangesloten bij de reeds bestaande regelingen van de andere deputaatschappen;
5. nieuwe of bestaande deputaatschappen die zich als instelling gaan vestigen in het Gbouw en zelf de loon- en personeelsadministratie uitvoeren, sluiten zich aan bij hetzelfde administratieve verwerkingssysteem dat daar wordt gebruikt;
6. in elke instelling waarin geen directeursfunctie aanwezig is wordt jaarlijks – en tussentijds als zich een wijziging voordoet - gepubliceerd welke functionaris belast is met het personeelsbeleid en als zodanig de werkgever vertegenwoordigt;
7. deputaatschappen zien er op toe dat geen deputaat in een situatie geraakt waarin hij beslissingen moet nemen die de schijn oproepen van partijdigheid en/of verstrengeling van belangen;
8. deputaatschappen die afwijken van de door deputaten financiën en beheer uitgebrachte adviezen verantwoorden dit in hun rapport aan de volgende synode.

3. Instructie voor de quaestor van de Gereformeerde Kerken in Nederland

1. Als uitgangspunt voor het handelen van de quaestor geldt het rapport 'Financieel Beleid en Administratie', opgenomen als bijlage 51 in de Acta van de Generale Synode Leusden 1999.
2. De quaestor verzorgt de administratie van de niet zelf administrerende deputaatschappen.
3. De quaestor is primair verantwoordelijk voor de verzorging van de geautomatiseerde administratie, al dan niet uitbesteed; daarbij kan zo nodig externe hulp ingeschakeld worden, bij voorkeur op vrijwillige basis. De kwaliteit van de administratie dient in alle gevallen gewaarborgd te zijn.
4. Per kwartaal maakt de quaestor een overzicht van de uitgaven van de afgelopen periode op grootboekrekening niveau met een begrotingsvergelijking. Aan het begin van een nieuw jaar wordt een totaal overzicht opgemaakt van de begrote en werkelijke cijfers van het afgelopen jaar.
5. Het vermogen - voor zover niet bestemd voor de lopende verplichtingen - dient een goede belegging te krijgen en een optimaal rendement op te leveren. De beleggingsvorm dient risicomijdend te zijn en het element van beschikbaarheid van de gelden mag niet worden verwaarloosd. Richtlijnen hiervoor worden uitgewerkt in een beleidsnotitie.
6. De quaestor betaalt aan de leden van de deputaatschappen die financieel onder hem vallen, de gemaakte kosten (reis- en vergaderkosten etc.) op basis van de daarvoor bestemde declaratieformulieren, die voorzien zijn van een medeparaaf van voorzitter of penningmeester van het betreffende deputaatschap. De quaestor toetst marginaal of de uitgaven gedaan zijn in overeenstemming met het goedgekeurde beleid en let op deugdelijke bewijsstukken. Bij geschil beslist het deputaatschap F&B.
7. De quaestor verstrekt ten minste tweemaal per jaar een financieel overzicht aan die deputaatschappen waarvan hij de financiële administratie voert. Bij (dreigende) overschrijding van het budget zal dit op dat moment aan het betreffende deputaatschap en aan deputaten F&B gerapporteerd worden.
8. Aan die deputaatschappen die gerechtigd zijn hun administratie zelfstandig te voeren, verstrekt de quaestor voorschotten uit de quota die rechtstreeks van de kerken worden geheven.
9. De quaestor zal ten behoeve van een generale synode slechts uitgaven doen na goedkeuring van het moderamen van de synode, welke goedkeuring moet blijken uit een paraaf of handtekening van degene die daartoe gerechtigd is. Dit zal als regel de assessor zijn en bij zijn afwezigheid scriba II.
10. De functie van quaestor is geïntegreerd in het deputaatschap F&B, met dien verstande dat:
 - a. de quaestor op voordracht van het deputaatschap F&B in functie wordt (her)benoemd door de generale synode;
 - b. de quaestor voor een langere periode dan drie jaren (de tijdsperiode tussen twee generale synoden) kan worden benoemd, zulks in verband met de continuïteit van de werkzaamheden.
11. De quaestor legt voor het gevoerde beleid verantwoording af aan het deputaatschap F&B.
12. In gevallen waarin deze instructie niet voorziet, beslist het deputaatschap F&B.

4. Instructie deputaten financiën en beheer

Ingevolge artikel E62.7 KO

Deputaten F&B zijn belast met de volgende taken:

1. het innen bij de kerken van het door de synode, op voorstel van deputaten F&B vastgestelde, totaal quotum per ziel. Hierbij zal, na overleg met het deputaatschap ASE vanwege de piramidale opbouw van hun quotum, vooraf bij het opleggen van de quota verrekening van plaatselijk te hoog geheven quotabedragen plaatsvinden, om te voorkomen dat er te hoge quota geheven worden die achteraf weer terugbetaald of verrekend moeten worden.;
2. teneinde te grote schommelingen van het totale quotumbedrag per ziel te voorkomen zijn deputaten gemachtigd, na overleg met individuele deputaatschappen, tot een tijdelijk lagere of hogere heffing te besluiten, dan wel een kortstondige egaliseringsreserve aan te houden;
3. ter financiering van de door de synode aan de onderscheiden deputaatschappen toegekende (maximaal te besteden) budgetten zijn deputaten gemachtigd naast de quotaheffing ook aanwezige reserves aan te wenden, zulks in overleg met het betrokken deputaatschap;
4. het doen van een voordracht aan de generale synode voor de (her)benoeming van de quaestor;
5. indien een goede beheersing van de financiën van afzonderlijke deputaatschappen dit vereist, kunnen deputaten financiën en beheer met het oog op deze beheersing bindende aanwijzingen geven aan de betreffende deputaatschappen ten aanzien van:
 - a. de te voeren administratie;
 - b. richtlijnen voor de financiële verslaggeving en de externe accountantscontrole daarop;
 - c. vereiste functiescheidingen;
 - d. het afsluiten van overeenkomsten met derden van relatief grote omvang ten opzichte van het budget van het deputaatschap, in verband met mogelijke financiële/fiscale risico's.
Deputaatschappen melden een voornemen tot het afsluiten van dergelijke overeenkomsten tijdig aan hun contactpersonen van F&B, zodat F&B kan beoordelen of advisering/ondersteuning wenselijk wordt geacht en of eventuele bindende aanwijzingen noodzakelijk zijn. Van deze verplichting zijn, vanwege het reeds aanwezige toezicht, de twee grote zelf administrerende deputaatschappen met een specifieke status (TUK en ZHT) vrijgesteld.
6. klankbord voor de deputaatschappen zijn op financieel en personeel gebied;
7. na overleg met de deputaatschappen beslissen, welk deel van de reserves onder centraal beheer van de quaestor gebracht zal worden;
8. het voor de deputaatschappen als geheel vastleggen van een richtlijn voor de gewenste maximale omvang van de totale reserves en deze verder uitwerken per deputaatschap na overleg met de desbetreffende deputaatschappen;
9. uitvoering geven aan het vastgelegde en met deputaatschappen te communiceren beleggingsbeleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen;
10. het toezicht houden op het functioneren van de centrale administraties al dan niet vallend onder de quaestor;
11.
 - a. werken aan versterking van de administratieve organisatie (AO) en de interne beheersing (IB) door het opstellen van interne regels, procesbeschrijvingen, protocollen, functiebeschrijvingen enz. en e.e.a. vast te leggen in een handboek AO/IB;
 - b. centraal beleid uitwerken voor alle deputaatschappen voor het direct doorberekenen en tarifieren van diensten aan de kerken uit te werken en dit beleid aan deputaatschappen ter implementatie op te leggen;
 - c. regelen dat vanuit F&B één accountantsopdracht wordt geformuleerd voor alle deputaatschappen en dat deze wordt gegund voor max. drie jaar aan bij voorkeur één accountantskantoor dat wordt geselecteerd op basis van prijs/kwaliteit;
12. het bewaken van kosten en ontwikkelingen;
13. het opstellen van een totale financiële rapportage van alle deputaatschappen als geheel. Deze rapportage wordt door deputaten financiën en beheer zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes maanden na het kalenderjaar, bij de synode ingediend en ter beoordeling in handen van de financiële commissie gesteld;
14. de overige taken die voortvloeien uit de regeling voor het financiële beleid van de generale synode;
15. de taken die voortvloeien uit de opgedragen samenwerking met de financiële synodecommissie (artikel 12, Huishoudelijke Regeling voor generale synoden);

16. voor de aanvang van de eerstvolgende generale synode de begrotingen van de deputaatschappen te beoordelen en advies daarover aan het begin van de synode aan de financiële synodecommissie te doen toekomen;
17. van hun werkzaamheden rapport uitbrengen aan de volgende synode.

5. Instructie Financiële Commissie

Ingevolge artikel 3, lid 5, onder 1d van de Huishoudelijke Regeling voor de generale synode

1. De synode benoemt bij aanvang een financiële commissie van drie personen om haar conclusies en besluitvorming voor te bereiden en te ondersteunen. Deputaten administratieve ondersteuning doen daartoe een voordracht.
2. Deze commissie toetst het werk van deputaten financiën en beheer (F&B) en toetst de concept synodebesluiten zoals aangedragen door F&B op correctheid en volledigheid.
3. Inhoudelijk beoordeelt de commissie het volgende retrospectief:
 - heeft F&B goed toegezien op adequate financiële verantwoording door alle deputaatschappen?
 - is adequaat uitvoering gegeven aan eerder genomen synodebesluiten en gestelde randvoorwaarden?
 - zijn alle financiële verantwoordingen gecontroleerd, zijn de controleverslagen beschikbaar en bevatten deze geen materiële opmerkingen?
 - zijn de financiële verantwoordingen in overeenstemming met het voorgenomen en verantwoorde beleid? Heeft F&B hierop de deputaatschappen beoordeeld?
 - zijn alle financiële verantwoordingen geconsolideerd tot een totaalverantwoording, uitmondend in een quotum voor de kerken en ligt dat quotum binnen de daarvoor gestelde norm (door Zwolle-Zuid)?
 - is er (o.a. via de accountantscontrole) voldoende zicht op de correcte administratieve procedures en op de interne controle, ter voorkoming van onregelmatigheden?
4. Inhoudelijk beoordeelt de commissie het volgende prospectief:
 - zijn er adequate prognoses over de verwachte ontwikkeling van inkomsten/uitgaven van het kerkverband c.q. de deputaatschappen, van de ledenontwikkeling en daaruit resulterend van de quotaontwikkeling?
 - is de daaruit voortvloeiende nieuwe begrenzing voor de budgettering helder?
 - heeft F&B de overeenstemming tussen nieuw voorgenomen beleid van de deputaatschappen en hun gevraagde budgetten vastgesteld?
 - wordt bij de grotere entiteiten bewaakt dat derden-geldstromen niet leiden tot activiteiten buiten de gestelde kaders?
 - leiden de opgetelde budgetaanvragen tot een quotumontwikkeling binnen daarvoor gestelde normen en binnen de grenzen van de redelijkheid en is dit transparant?
5. Gedurende de synode bewaakt de commissie samen met F&B de financiële consequenties van synodebesluiten en hun effect op het quotum. Voor zover mogelijk worden (inschattingen van de) financiële consequenties van amendering van deputatenvoorstellen in de synodale besluitvorming zelf meegewogen.
6. De financiële ruimte voor de komende jaren volgt uit de voorgestelde quoterings. Zodra de synode wijzigt in de voorstellen van deputaten, kan dat daarvoor gevolgen hebben. Mochten deze materieel zijn dan dienen ze onmiddellijk te worden besproken. De in serie genomen synodebesluiten hebben in zoverre een voorlopig karakter dat aan het eind van de synode de integrale toets plaatsvindt op de optelsom van alle besluiten en hun financiële gevolgen voor het quotum. Na advies van de commissie besluit de synode alle eerder genomen besluiten, voor zover deze financiële consequenties hebben, definitief te maken, dan wel daarop alsnog te amenderen uit financiële noodzaak.

Bijlage 9-2

Rapport Financiële Commissie

1. Opdracht

Conform art. 5.1 van de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden *benoemt het moderamen bij het begin van de synode een financiële commissie. Deze beoordeelt het rapport van deputaten F&B over hun werkzaamheden, ten behoeve van de behandeling ervan door de synode.*

In Bijlage 5, behorende bij de Huishoudelijke Regeling, is de Instructie Financiële Commissie opgenomen. De instructie is in de uitvoering van de opdracht meegenomen.

De financiële commissie (FC) heeft speciale aandacht besteed aan de ontwikkeling en beheersing van het door deputaten Financiën&Beheer (F&B) bij de kerken te innen totaal quotum per ziel mede in relatie tot de andere quota die binnen het kerkverband worden geheven.

2. Werkzaamheden

De commissie heeft eerst het deputatenrapport van F&B bestudeerd. Op basis hiervan hebben we als FC onze werkwijze bepaald.

Er is vier keer met het deputaatschap vergaderd over het rapport, de gehanteerde procedures en de diverse overgelegde (jaar)stukken. Daarin is ook het werk van de quaestor en de penningmeester betrokken.

Op verzoek van het moderamen heeft FC bemiddeld in het verschil van mening tussen deputaten GS11 en F&B over de toe te passen criteria voor aanvullende steunverlening hulpbehoevende kerken na het wegvallen van de PS'en. Intensief overleg heeft mogen leiden tot een voorstel voor de synode waarmee beide partijen hebben ingestemd en waarmee de financiële risico's van deze open einde regeling tot een aanvaardbaar niveau zijn teruggebracht. Op 23 mei jl. heeft de synode conform dit voorstel besloten.

In het eerste stadium is FC betrokken geweest bij de beoordeling van het rapport van de stuurgroep Praktijkcentrum (TU, OOG, GH). Samen met de commissie Kruse en een afvaardiging van F&B heeft een eerste kritische doorlichting plaatsgevonden naar de transitiekosten en structurele kosten en besparingen van de overgang van het Centrum-G naar het Praktijkcentrum. Daarna hebben de commissie Kruse en F&B de verdere uitwerking ter hand genomen en heeft FC de ontwikkelingen op afstand gevolgd.

FC heeft met het moderamen overleg gepleegd over de ontwikkeling en de beheersing van de diverse quota binnen het kerkverband. FC komt op dit punt met een voorstel. In het vervolg van ons rapport komen we daar op terug.

Wij hebben op een open en constructieve wijze met F&B samengewerkt. Deputaten reageerden steeds adequaat op de vragen die wij stelden en overlegden prompt de verlangde bescheiden.

De inhoud van dit rapport alsmede de toegevoegde en aangepaste besluiten hebben de instemming van F&B.

3.1 Jaarstukken

Door de quaestor en penningmeester F&B zijn de jaarrekeningen van de zelfstandig administrerende deputaatschappen (ZAD's) en van F&B (administratie niet ZAD's) met de bijbehorende accountantsverslagen over de periode 2011-2013 overgelegd. Over 2013 waren nog niet alle jaarstukken van de deputaatschappen beschikbaar. De controle daarvan zullen we aan F&B moeten overlaten.

Aan de hand van de jaarstukken heeft FC algemene en specifieke vragen gesteld en gecontroleerd of er door de accountant belangrijke opmerkingen zijn gemaakt en of er goedkeurende verklaringen zijn afgegeven. De vragen zijn adequaat en naar tevredenheid van FC door F&B beantwoord. Het is de commissie gebleken dat F&B de zaken op orde heeft en de materie beheerst en de bevindingen reflecteert naar de deputaatschappen.

3.2 Conclusie:

FC concludeert dat de jaarverslagen met de bijbehorende accountantsverklaringen een verantwoord geheel vormen en bevestigen dat van een adequaat en zorgvuldig financieel beheer sprake is.

4.1 Administratieve Organisatie en interne beheersing (AO/IB)

De administratie van DSH is inmiddels geheel ondergebracht bij F&B. De administraties van ADC en GDD maken nu gebruik van dezelfde (Afas) software-omgeving als F&B. Per 1 januari 2014 zijn ook de diverse loonadministraties in het Afas-systeem ondergebracht en kunnen nu worden gekoppeld aan desbetreffende financiële administraties. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de aanbevelingen van de GS 2011 om te werken aan een efficiënt en eenduidig financieel beheer.

F&B heeft ook een begin gemaakt met het opstellen van interne regels, procesbeschrijvingen, protocollen, functiebeschrijvingen enz., een en ander vast te leggen in een handboek AO/IB. Dit werk is nog niet afgerond. Dit als gevolg van ziekte en tussentijdse vervanging van de penningmeester en de prioriteit die is gegeven aan de stroomlijning van diverse administraties en de overgang naar een nieuw geautomatiseerd systeem. Eerst nadat deze zaken zijn voltooid wordt de beschrijving van de AO/IB weer opgepakt.

FC en F&B onderschrijven het nut van de opstelling van een Handboek AO/IB maar hebben geconcludeerd dat je in dezen niet moet 'doorschieten'. Het handboek zal functioneel en passend moeten zijn bij de (vaak relatief eenvoudige) administratieve processen van de onderscheiden deputaatschappen.

4.2 Accountant

De GS 2011 heeft besloten dat in de instructie van F&B wordt opgenomen dat vanuit F&B één accountantsopdracht wordt geformuleerd voor alle deputaatschappen en dat deze wordt gegund voor maximaal drie jaar aan bij voorkeur één accountantskantoor dat wordt geselecteerd op basis van prijs/kwaliteit. F&B heeft hieraan uitvoering gegeven.

Over dit GS-besluit is een interne discussie ontstaan tussen GDD en F&B.

In tegenstelling tot wat de synode heeft besloten is GDD van mening dat de opdrachtverstrekking voor de accountantscontrole tot de bevoegdheid van GDD behoort en niet is overgedragen aan F&B. Daarnaast wil GDD de discussie voeren over een systeemgerichte controle i.p.v. een gegevensgerichte controle zoals die nu plaatsvindt.

FC heeft GDD meegedeeld dat het synodebesluit voortvloeit uit het advies van de FC van de GS 2011 en volstrekt duidelijk is: F&B is de bevoegde instantie die de accountant selecteert.

GDD heeft zich in deze keuze te voegen. Daarnaast heeft de FC geconcludeerd dat op basis van de huidige inrichting van AO/IB van F&B de gegevensgerichte aanpak adequaat is.

Dit laat onverlet dat FC het zeker zinvol acht om voor *de e.v. nieuwe periode van drie jaar* in overweging te nemen of de keuze voor een systeemgerichte controle, met inachtneming van de inhoud en omvang van de organisatie van F&B en andere betrokken deputaatschappen, gewenst is. Het is ons gebleken dat F&B bereid is om het overleg op dit punt aan te gaan.

4.3 Back-up

FC heeft zich er van verzekerd dat er een terugvaloptie is indien er onverhoopt een fatale storing zou optreden in het geautomatiseerde systeem dat bij F&B in gebruik is of in de systemen waarmee F&B gelieerd is.

De beveiliging is geregeld in een door partijen getekende overeenkomst: *Back-up procedure financiële administraties deputaatschappen GKv*.

5.1 F&B als controller en adviseur

De GS 2011 heeft uitgesproken *dat het de rol van deputaten F&B is om -naast het voeren van de administratie van diverse deputaatschappen- op te treden als controller en adviseur namens de kerken voor alle deputaatschappen*.

We hebben als FC gemerkt dat deputaten F&B bewust bezig zijn om deze rol concreet in te vullen (zonder beleidsinhoudelijk op de stoel van de deputaatschappen te gaan zitten) en dat ze hieraan een stevige impuls hebben gegeven.

Als voorbeeld van die impuls noemen we de afzonderlijke rapportages/adviezen die zijn uitgebracht inzake DSH, GS11 en OOG/Praktijkcentrum.

Alle deputaatschappen zullen zich er terdege van bewust moeten zijn dat F&B het toezicht uitoefent op het financieel beheer. F&B dient als controller daarom tijdig te worden betrokken bij zaken die financiële consequenties (kunnen) hebben en daarbij dient alle gewenste informatie zonder restricties te worden verstrekt.

Met name de gang van zaken rond de totstandkoming van het Praktijkcentrum gaf aanleiding tot een discussie in de synodevergadering van 6 juni 2014 over hoe deputaatschappen soms omgaan met de instructies ten aanzien van dit aspect. Eén van de conclusies uit die discussie was dat wellicht deputaatschappen, mede door de voortdurende wisseling van personen, niet altijd voldoende op de hoogte zijn van wat de instructies voor deputaatschappen ten aanzien van de control-rol van F&B betekenen. Daarom werd in die synodevergadering de afspraak gemaakt om vast te leggen dat alle deputaatschappen na afloop van elke synode hierover expliciet geïnformeerd worden. Ter invulling van die afspraak is in overleg met F&B in de besluitvoorstellen een voorstel opgenomen om aan de "Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer" aan het begin een

inleiding toe te voegen waarin dit wordt vastgelegd. Om één en ander in het juiste perspectief te plaatsen zou hieraan wellicht op een eenvoudige manier uitvoering kunnen worden gegeven door aan de (her)benoemingsbrieven voor deputaten een korte (minder dan één pagina) bijlage toe te voegen waarin de deputaten in het algemeen worden geattendeerd op de instructies, en enkele aspecten daarvan kort worden toegelicht, waaronder de (control)rol van F&B in relatie tot het financiële beheer van de deputaatschappen.

(De toevoeging aan de instructies is opgenomen in de besluitteksten.)

Gelet op de rol van controller is tevens op voorstel van F&B met FC afgesproken om in de "Regeling verhouding deputaatschappen ten opzichte van deputaten financiën en beheer" (bijlage 4 van de Huishoudelijke Regeling voor generale synoden) een aanvullende passage op te nemen waarin F&B de bevoegdheid wordt gegeven tussentijds maatregelen te treffen indien deputaatschappen gelden besteden voor andere doelen dan waarvoor ze via de begroting door de GS beschikbaar zijn gesteld.

(Deze bepaling is opgenomen in de besluitteksten.)

Deputaten hebben scherp voor ogen waar de beleidsmatige en financiële invalshoek elkaar raken en waar de onderscheiden verantwoordelijkheden van de synode, de beleidsdeputaatschappen en F&B liggen. FC ziet geen aanleiding nu, naast bovenstaande voorstellen, nog meer extra bepalingen als synode te treffen om de controllerrol inhoudelijk nader in te vullen. F&B onderzoekt intern hoe ze naast de primaire financieel-organisatorische toetsing de control-taak met inachtneming van de onderscheiden verantwoordelijkheden zo goed mogelijk gestalte kan geven. Daarbij merkt FC op dat overleg en communicatie met de deputaatschappen over nadere toetsingscriteria en risicoanalyses van groot belang zijn. Omgekeerd mag van de deputaatschappen worden verwacht dat zij professioneel omgaan met de instantie die toezicht houdt op het efficiënt en effectief omgaan met de middelen die de kerken ter beschikking stellen.

5.2 Theologische Universiteit

F&B heeft ook een bijdrage geleverd aan het oplossen van de spanning die er bestond tussen de eigen financiële verantwoordelijkheid van de TU krachtens het statuut en de instructies voor deputaatschappen. In de *Afspraken F&B/RvT TU inzake financiële sturing TU/quotum* (per 1 januari 2013) wordt aan de TU ruimte geboden voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering (conform GS 2011 Harderwijk) en zijn doelen gesteld voor kostenbeheersing van het uitgavenniveau als basis voor de beheersing en de egalisatie van het quotum voor de kerken en de beheersing van de reserves.

F&B en RvT TU hebben ter synode verklaard dat zij binnen de financiële bandbreedte van deze overeenkomst werken en hieraan gebonden zijn.

6.1 Quota-systematiek

De PS Overijssel heeft enkele vragen gesteld over het quotum en over de systematiek voor de berekening van het quotum. De PS vraagt bezinning op de te ondersteunen doelen, in evenwicht met de naar redelijkheid te verwachten inkomsten. Tevens vraagt de PS voor de berekening van het quotum niet langer uit te gaan van een quotum per ziel, doch over te gaan op een quotum dat berekend wordt op basis van pastorale eenheden of belijdende leden met een inkomen. Een paar kerken hebben vergelijkbare vragen gesteld.

F&B heeft in antwoord hierop aan de synode voorgesteld (zie Materiaal 8 bij besluiten F&B) om als tijdelijke maatregel voor de komende drie jaar de kerken die een nadeel hebben van meer dan 10% t.o.v. het bedrag dat ze zouden moeten opbrengen bij een berekening van het quotum op basis van het aantal belijdende leden te compenseren voor zover het nadeel meer dan 10% bedraagt.

Het gaat hierbij om een bedrag van ca. € 24.000,- te dekken uit de niet geraamde rente-inkomsten van F&B, zodat een extra verhoging van het quotum niet nodig is.

Daarnaast stelt F&B voor om in de komende jaren nader onderzoek te doen naar de meest wenselijke systematiek voor de berekening van het quotum. Dit in afstemming met andere instanties die binnen onze kerken een quotum heffen, en hierover met concrete voorstellen te rapporteren aan de GS 2017.

(FC stemt in met deze voorstellen.)

6.2 Invorderingsbeleid

In het kader van het invorderingsbeleid heeft F&B aan FC gevraagd om een standpunt in te nemen m.b.t. kerken die de afgesproken quotum-verplichtingen niet nakomen.

F&B hanteert een *Protocol betalingsverzoeken quota GKv-kerken*. Dit protocol voorziet niet in de situatie dat een kerk (een deel van) het quotum uiteindelijk niet kan/wil betalen.

Omdat bij de beantwoording van deze vraag naar de mening van FC ook kerkrechtelijke aspecten aan de orde zijn heeft de FC advies gevraagd aan deputaten HKO. Dit advies is nog niet binnen. (FC kan in de januari-zitting van de synode in overleg met HKO op deze zaak terugkomen.)

6.3 Quota-beheersing

Bij de behandeling van het overzicht begrotingen en quota 2015-2017 (het zogenaamde *financieel kader*) bij de aanvang van de synode heeft F&B in aansluiting op het rapport 'Dragelijke Lasten' een uiteenzetting gegeven over de risico's voor de toename van de quotumdruk op de kerken. Een belangrijke factor daarin is het dalende ledental (afname van ca. 700 leden per jaar) van de GKv. Ook is gewezen op de gevolgen van de sociaaleconomische omstandigheden waardoor inkomens onder druk staan en het afnemende 'geefgedrag'. De kerken krijgen te maken met dalende inkomsten en er zijn inmiddels kerken die moeite hebben met het opbrengen van het quotum. Daarom heeft F&B eind 2012, voordat de deputaatschappen begonnen met het opstellen van hun beleidsplannen en begrotingen voor de volgende synodeperiode, hun dringend verzocht hun begrotingen zodanig op te stellen dat het quotum per kerklid niet langer (reëel) zou stijgen. En liever nog zou kunnen worden verlaagd.

Door deze oproep en diverse andere factoren kan het quotum t/m 2017 met ca. € 4,- dalen t.o.v. het begrote quotum 2014 (voor uitgebreide informatie hierover verwijzen wij u korthedshalve naar het *financieel kader* van 30 januari 2014).

FC en F&B hebben zich gebogen over de vraag hoe we de komende jaren de quota verder kunnen beheersen. We hebben ook het moderamen hierin betrokken. Een belangrijke trigger voor deze vraag is ook de ontwikkeling binnen de VSE. De Vereniging heeft aangekondigd dat het quotum per jaar gedurende de komende 25 jaar moet worden verhoogd van € 33,40 naar € 52,- per ziel om op termijn de pensioenvoorziening voor de predikanten veilig te stellen.

De vraag ligt voor of we moeten doorgaan met het hanteren van de 'kaasschaafmethode' of dat we fundamentele beleidsmatige, organisatorische en financiële keuzes moeten maken.

De FC is van oordeel dat de tijd rijp is voor een fundamentele beleidsmatige toets en financiële doorlichting van de taken en budgetten van de deputaatschappen en andere instellingen binnen het GKv-kerkverband, anders dan bestemd voor het werk in de eigen gemeente. Ook F&B staat hier met de nodige nuances positief tegenover.

In overleg met het moderamen is afgesproken om een commissie te benoemen met een ruime opdracht die de GS 2017 adviseert en voorstellen doet op welke wijze de quotumdruk kan worden beheerst. Bij de samenstelling van de commissie is het van belang om rekening te houden met de expertise die in de kerken op beleidsmatig, organisatorisch en financieel terrein aanwezig is.

FC stelt voor om in ieder geval twee leden te benoemen op voordracht en vanuit F&B vanwege de grote expertise die binnen F&B aanwezig is. Binnen het Steunpunt Kerkenwerk (van Cijfers & Feiten) is ook belangrijke informatie en feitenmateriaal beschikbaar. Het ligt daarom voor de hand om één lid op voordracht van het bestuur van SKW te benoemen. FC schat in dat een commissie van 5 tot 7 leden voldoende is om de opdracht uit te voeren. Bij de benoeming van de overige leden geldt als voorwaarde dat zij voldoende gekwalificeerd moeten zijn om de kerken van advies te kunnen dienen.

Opdracht

Bovengenoemde commissie dient:

- alle quota en andere bijdragen in kaart te brengen die binnen de GKv worden geheven ten behoeve van taken anders dan voor het werk van de eigen gemeente;
- zo mogelijk een vergelijking te geven van de quota die binnen de CGK en NGK worden geheven met een analyse van de verschillen t.o.v. de GKv en die in het verdere onderzoek te betrekken;
- vanuit beleidsmatig perspectief te onderzoeken of het nodig of wenselijk is alle taken die momenteel binnen het GKv-kerkverband worden uitgevoerd, te blijven uitvoeren op grond van gebleken nut en noodzaak;
- met inschakeling van alle deputaatschappen en andere betrokkenen een onderzoek in te stellen of het mogelijk is taken efficiënter en effectiever uit te voeren door coördinatie, clustering, samenwerking of fusering van deputaatschappen en/of andere instellingen binnen onze kerken;
- te onderzoeken of samenwerking met christelijke (hulp)organisaties mogelijk is, zowel binnen als buiten het GKv-kerkverband;
- na te gaan welke (andere) vormen van financiering voor bepaalde taken mogelijk zijn als alternatief voor het heffen van een quotum;

- aandacht te geven aan de financiële gevolgen van de verwachte vermindering van het aantal predikanten in de komende jaren en de gevolgen daarvan voor de verdeling van de kerkelijke lasten binnen het kerkverband.

Doelstelling

Beheersing van de quotumdruk en bij voorkeur een substantiële structurele daling van de totale quotumdruk en andere kerkelijke lasten voor zover niet bestemd voor het werk in de eigen plaatselijke gemeenten.

Kernwoorden hierbij: haalbaar, draagbaar, realistisch, verantwoord.

Relatie met de verwachte ontwikkeling van het aantal predikanten binnen de GKv

Volgens een onderzoek van de Gereformeerde Hogeschool uit 2010 zal het aantal (beschikbare) predikanten binnen de GKv de komende jaren flink afnemen. De kosten van de predikanten behoren, zolang niet wordt gekozen voor een vorm van landelijke financiering van de predikantstraktementen, tot de financiële lasten van de eigen plaatselijke gemeenten. Die lasten vallen buiten het voorgestelde bestek van het onderzoek van de commissie, anders zou naar ons oordeel het werk van de commissie te omvangrijk worden.

Desondanks menen wij, gezien de grote impact van de ontwikkeling van het aantal beschikbare predikanten op de totale kerkelijke financiën, dat de effecten van deze ontwikkeling niet geheel buiten de opdracht aan de commissie kunnen blijven. Daarom stellen wij voor te volstaan met de opdracht aan de commissie "aandacht te geven aan de gevolgen van deze ontwikkeling", waarmee de commissie ruimte houdt om te bepalen hoever men daarmee kan en wil gaan.

(De benoeming en de opdracht voor de commissie is verwerkt in de besluitteksten.)

FC en F&B achten het van groot belang dat de synode de kerken (vooraf) goed informeert over bovenstaand onderzoek om te laten zien dat de synode kerkelijke ontwikkelingen in relatie tot kerkelijke activiteiten en financiën serieus neemt.

7. Eindconclusie

Wij concluderen op grond van onze bevindingen dat het deputaatschap F&B zijn taak op professionele wijze heeft verricht en met inachtneming van de vigerende instructie een gezond financieel beleid heeft gevoerd. Daarbij heeft ons in het bijzonder de betrokkenheid bij en de dienstbaarheid van de deputaten aan de kerken getroffen. Hartverwarmend!

FC adviseert de GS om het deputaatschap en de quaestor decharge te verlenen. Tevens adviseren wij om akkoord te gaan met de voorstellen zoals die in de besluitteksten zijn opgenomen.

De Financiële Commissie

Jan Bomhof
Siem Verkade
Sietze de Vries

Bijlage 9-3

Overzicht quota (Acta artikel 108)

NZAD	B 2014	B 2015	B 2016	B 2017
	€	€	€	€
105 Man/Vrouw in de kerk	2.500	2.500	2.500	2.500
105a onderzoeksbudget M/V		8.000	8.000	4.000
106 Man/Vrouw en ambt	-	4.000	4.000	4.000
110 Kerkorde	9.000	6.000	6.000	6.000
111 Bemiddeling en begeleiding	4.000	4.000	4.000	4.000
111a Commissie van beroep in predikantszaken	1.500	1.500	1.500	1.500
112 RvA Huwelijk en Echtscheiding	1.000	750	750	750
113 Hoger beroep	4.300	5.000	5.000	5.000
120 Bijbelvertaling - opgeheven	600	150	150	150
122 Liturgie	4.900	4.050	3.600	3.600
123 Steunpunt Liturgie	25.000	25.800	26.100	26.400
126 Mediazaken	1.000	2.250	2.250	2.250
130 Doven en slechthorenden	114.500	111.000	112.500	114.000
131 Geestelijke verzorging militairen	7.000	3.945	3.345	3.945
132 Seksueel misbruik in kerkelijke relaties	6.100	5.800	5.800	5.800
133 Meldpunt seksueel misbruik	11.500	14.430	14.430	14.430
140 Generaal diaconaal deputaatschap	5.000	4.700	4.600	4.500
150 Aanvullende steun missionaire projecten	342.000	313.500	281.000	242.000
148 onderzoeksbudget ASMP		9.000	9.000	
150 Deputaten aanvullende steun mis. projecten		1.500	1.500	1.500
147 Studiedeputaatschap SHOCK		5.000	3.500	1.500
170 Kerkelijke eenheid	7.500	12.000	12.000	7.000
181 Betrekkingen buitenlandse kerken	116.300	118.650	105.650	112.250
188 art. 11 KO hulpbehoevende kerken	41.000	69.000	92.000	105.000
189 art. 11 KO deputaten	4.000	4.000	4.000	4.000
190 Kerk en overheid	11.500	11.700	11.900	12.100
195 Financiën en beheer	17.300	20.950	21.050	21.150
196 Synodekosten	60.000	56.000	56.000	56.000
198 Administratieve ondersteuning	88.500	65.650	65.650	56.650
Kerkelijke lasten €4.000/jr betaald vanuit renteopbrengsten				
Subtotaal NZAD	886.000	890.825	867.775	821.975
ZAD				
141 Diaconaal steunpunt	105.200	103.000	101.000	99.000
151 Praktijkcentrum (v/h OOG-CD)	595.100	300.000	300.000	300.000
160 Bureau Studiefinanciering	190.000	190.000	190.000	190.000
161 Theologische Universiteit	1.821.000	1.722.181	1.710.111	1.699.050

180 Zending, hulpverlening en training	350.000	340.000	PM	PM
180a Herstructureringsbijdrage ZHT		50.000	50.000	50.000
191 Archief en documentatiecentrum	144.000	136.000	136.000	136.000
Subtotaal ZAD	3.205.300	2.841.181	2.487.111	2.474.050
Totaal generaal begrotingen	4.091.300	3.732.006	3.354.886	3.296.025
Vermindering CAR	-261.000	-205.353	-200.000	-200.000
Totaal generaal voor berekening quotum	3.830.300	3.526.653	3.154.886	3.096.025
Aantal zielen (2015-2017 schatting)	121.600	120.900	120.200	119.500
Quotum per ziel	€ 31,50	€ 29,17	€ 26,25	€ 25,91
			<i>inschatting</i>	<i>inschatting</i>

ZAD: Zelf Administrerende Deputaatschappen

NZAD: Niet Zelf Administrerende Deputaatschappen

REGISTER

Onderwerp	Artikel	Bijlage
Administratieve ondersteuning	103, 104, 105	9-1
Appel 1541 gemeenteleden	8	
Appelzaken	30, 32	
Archief en documentatie	75, 76	
Acta (vaststelling van -)	121	
Bidstond		
Bindingsformulier	14, 44	3-6
Bededagen	102	
Bijbelvertaling	40	
Boer, E.A. de (benoeming van-)	70, 72	
Brieven (behandeling -)	9, 10, 11, 94	
Buitenlandse kerken	91 t/m 95	7-1
Burger, J.M. (benoeming van -)	68, 69	
Censuur (art.48 KO)	117	
Christelijke Gereformeerde Kerken	81	
Commissies	6	
Commissie van beroep in predikantszaken	33, 34	
Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG)	84	
Controlfunctie F&B m.b.t. de TU	109	
Curatorium Theologische Universiteit	74	
Deputaten		
- Aanvullende steun hulpbehoevende kerken	113, 114, 115	
- Aanvullende steun missionaire projecten	46, 48, 115	
- Administratieve ondersteuning	103, 104, 105	9-1
- Advies en Bijstand Classes	15	
- Archief en documentatie	75, 76	
- Appelzaken	30, 32	
- Bededagen	102	
- Bemiddeling en begeleiding	23	3-9
- Bijbelvertaling	39, 40	
- (Betrekkingen) buitenlandse kerken	91 t/m 95	7-1
- Commissie van beroep in predikantszaken	33, 34	
- Evangelie en moslims	41, 42	
- Doven en slechthorenden	53, 54	5-2, 5-3
- Financiën en beheer	106 t/m 108	9-2, 9-3
- Geestelijke verzorging militairen	55, 56, 99	
- Generaal diaconaal deputaatschap	51, 52	5-1
- Heroriëntatie ondersteuning classes en kerken (SHOCK)	9-43	
- Hoger beroep	31	
- Hulpbehoevende kerken (GS11)	113, 114, 115	
- (RvA) Huwelijk en Echtscheiding	24, 25, 100	3-10
- Kerk en overheid	99, 100, 101	
- Kerkelijke eenheid	77 t/m 90	
- Kerkelijke lasten	108, 112	
- Kerkorde	16	
- Kerkorde (herziening)	12 t/m 15	3-1 t/m 3-6
- Liturgie en kerkmuziek	35, 36, 37	
- Liturgie	38, 40	
- Man/Vrouw in de kerk	17, 18, 20, 21	3-7, 3-8
- Man/Vrouw en ambt	19	
- Mediazaken	57, 58	

- Ondersteuning ontwikkeling gemeenten	43, 44, 45, 46, 47	
- Probleembehandeling	22	
- Seksueel misbruik in kerkelijke relaties	26, 27	
- Theologische Universiteit (RvT)	59 t/m 74	6-1, 6-2
- Zending, Hulpverlening en Training	97, 98	
Diakenen	48, 49	5-1
Documentatie (Archief en -)	75, 76	
DOE-overleg	87	
Doop (over-)	28	
Doven (en slechthorenden)	53, 54	5-2, 5-3
Echtscheiding (huwelijk en -)	24, 25, 100	3-10
ERC Moscow (contact met -)	92	
Evangelie en moslims	41, 42	
Evaluatie synode	116	
Financieel kader	107	
Financiën en beheer	106 t/m 111	9-2, 9-3
Financiële commissie	6	9-2
Formulieren (gebruik van -)	37	
Generale Regelingen	13	
Gemeentestichting	46, 115	
Gereformeerde kerken (hersteld)	88	
Haak, drs. C.J. (afscheid van -)	67	
Heroriëntatie kerkelijke steun classes en kerken	113, 114, 115	
Hersteld Hervormde Kerk	82	
Herziene StatenVertaling	39	
Hoger Beroep	31	
Homoseksualiteit	11, 43	
Huishoudelijke regeling van de synode	103	9-1
Hulpbehoevende kerken	113, 114, 115	
Huwelijksbevestiging (formulier voor de kerkelijke -)	37	
Huwelijk en echtscheiding	25, 26	
Huwelijk en samenlevingsvormen	100	
Israël (kerk en -)	7-26	
Jonkman, P; benoeming griffier	6	
Kamphuis, B (afscheid van -)	71	
Kerk en Israël	96	
Kerk en Overheid	99, 100, 101	
Kerkelijke eenheid	80 t/m 90	
Kerkelijke lasten	108, 112	
Kerkmuziek (Liturgie en -)	37	
Kerkorde	11 t/m 13, 28, 29, 37	3-1 t/m 3-6
Kindermoment (door een zuster verzorgen van een kindermoment in de eredienst)	32	
Liedboek (presentatie van het nieuwe -)	35	
Lindeboomleerstoel (instelling van -)	63	
Liturgie en kerkmuziek	35, 36, 37	
Man/Vrouw in de kerk	17 t/m 21	3-7, 3-8
Mediazaken	57, 58	

Militairen (geestelijke verzorging van -)	55, 56, 99	
Mission	97	
Moderamen	3, 6	
Moscow (contact met ERC -)	7-22	
Moslams (evangelie en -)	41, 42	
Nationale Synode / Protestants Forum	77, 78, 86	
Nederlands Gereformeerde Kerken	89	
Ondersteuning Ontwikkeling Gemeenten	45, 46, 47	
Ondertekeningsformulier (gebruik van -)	44	
Opening en constitueren	1 t/m 5	
Overheid (relatie kerk en -)	99, 100, 101	
Overleg Eenheid (DOE)	87	
Overdoop	28	
Paas (dr. S; benoeming van -)	60, 64, 66	6-2
Particuliere Synode (indeling ressorten en aanwijzing samenroepende kerken)	119	
Pers (toelating van -)	7	
Plaatselijk contact en samenwerking (revisieverzoek)	79	
Plaatselijk effect (besluiten met -)	120	
Pol, F. van der (afscheid van -)	71	
Praktijkcentrum	49, 50	
Preekbevoegdheid (voor zusters)	18	
Preekbevoegdheid (vermeende rechtsongelijkheid bij het verlenen van -)	29	
Probleembehandeling	22	
Protestantse Kerk Nederland (contacten met -)	83	
Quota	108, 110, 112	9-3
Raad van kerken	85	
Raad van Toezicht TU	61, 62, 73	6-1, 6-2
Regeling plaatselijk contact en samenwerking	7-03	
Rondvraag	123	
Ruijter (prof. dr. C.J. de; afscheid van -)	67	
Samenlevingsvormen (huwelijk en -)	100	
Samenroepende kerk (aanwijzing van -)	118	
Samenwerking universiteiten	62	
Samenwerkingsgemeenten	79, 87	
Seksueel misbruik in kerkelijke relaties	26, 27	
Schaeffer (dr. J.H.F.; benoeming van -)	65, 66	
Slechthorenden (doven en -)	53, 54	5-2, 5-3
Sluiting (20 juni 2014)	124	
Sluiting (17 januari 2015)	125	
Sluiting (12 juni 2015)	126	
Studiefinanciering	6-13	
Theologische Universiteit	59 t/m 74	6-1, 6-2
Tucht (bij homoseksueel verkeer)	11	
Tucht (formulier voor de kerkelijke -)	37	
Velde, M. te (afscheid van -)	71	
Velde, R.T. te (benoeming van -)	68, 69	

Verslagen (vaststelling van -)	121	
Vervolgzittingen (data van -)	122	
Vrouwelijke afgevaardigden (buitenland)	91	7-1
Website homoindekerk.nl	43	
Zending, hulpverlening en training	97, 98	